

F. T. V. N. 46.

Los Angeles

Vol 225

no 45

[The page contains approximately 25 lines of handwritten text, which is almost entirely illegible due to extreme fading and significant damage to the paper. The text appears to be a list or a series of entries, possibly related to a collection or inventory, but the specific words and numbers cannot be discerned.]

i1846287x

1846287x

Cat. 167

1/11

Apollinaris expositio in primum posteriorum Aristotelis cum questionibus eiusdem.

Preclarissimi doctoris Apollinaris Cremonensis in librum primum posteriorum Aristotelis expositio feliciter incipit.

o

Omnis doctrina et omnis disciplina intellectiva ex preexistenti fit cognitione. Manifestum est autem hoc speculantibus in omnes mathematice enim scientiarum per hunc modum sunt et aliarum unaquodque artium. Similiter autem et circa orationes que per syllogismos et que per inductionem. Atque enim per prius non faciunt doctrinam. hec quidem accipientes tanquam a notis ille vero demonstrans universale per id quod est manifestum singulare. Similiter autem et rhetorice persuadent. aut enim per exemplum quod est inductio: aut per enthymema quod quidam est syllogismus.

Pro introductione expositionis huius libri posteriorum sub breuitate videnda sunt quedam. v. g. que fuerit necessitas logicam inueniendi. et prior sciam huius libri. Quis ordo huius libri ad ceteros libros logice Aristotele. Quis libri titulus. Et quid subiectum. et sic prior habebuntur ipsius cause. **Q**uantum ad primum sciendum est primo quod cum modus noster cognoscendi sit medius inter modum intelligentiam et modum brutorum: ab utrisque distinguitur in hoc quod intelligimus cum discursu. hoc autem contingit propter possibilitatem intellectus nostri quod a principio est sicut tabula rasa. et non mouetur ad intelligendum nisi de potentia ad actum reducat. sic autem intelligentie non cognoscunt: cum semper in actu intelligendi existant et eodem modo et nunquam in potentia. Bruta et non discurrunt saltem discursu perfecto: quibus in principio sunt in potentia ad cognoscendum. et hoc est propter imperfectum eorum modum cognoscendi. Locedi tamen potest quod aliquo modo et imperfecte discurrant. **E**x quo inferuntur quod per idem medium euidenter concludere habemus nostrum modum cognoscendi imperfectioris esse modo intelligentiarum et perfectioris modo brutorum. per hoc. scilicet quod cum discursu cognoscimus qualiter neque intelligentie neque bruta cognoscunt. **Q**uod igitur intellectus nostro sit potentia semper admixta et cum discursu sciam acquirat. in discursu autem error et rectitudo esse potest. vbi etiam est admixta potentia: malum et error contingere potest. ut colligitur de mente Aristotele. 9. meta. cum dicit. quod malum naturaliter est post potentiam. et ulterius dicit quod in rebus eternis que semper sunt actu: non est malum neque error. oportuit autem inuenire qua in actibus rationis dirigeretur humanus intellectus in acquirendo notitiam unius ex notitia alterius. et hec fuit ars logice. **C**um autem triplex sit intellectus operatio: quarum secunda prima supponit. et tertia secundam ut colligitur. 3. de anima. Prima est simplicium intellectio. Secunda est simplicium oppositio vel diuisio. Tertia est cognitio discursiva. In his tribus operationibus tres correspondent logice partes. quarum prima habetur in libro predicamentorum Aristotele. et admixtis ipsis. scilicet libro vltimo Porphyrii. et li. sex principiorum. vbi logice determinatur de generibus et speciebus predicamentorum per cognitionem quadam simpliciter cognosci habent. Secunda est que habetur in libro peribermenas. vbi de oppositione determinatur et species ipsius tanquam de instructo aliqua compositiue vel diuise cognoscendi. Tertia vero in alijs logice libris continetur qui consistunt in ar. nona scilicet. vbi de instrumento determinatur quod discurre debet intellectus. v. g. de syllo et sequenter de alijs modis arguendi. Diuiditur autem tota illa pars hoc modo. quod sicut in actionibus nature diuersitas reperitur. quedam enim sunt que ex necessitate fiunt. quedam ut plurimum. quedam vero raro propter defectum aliquem in natura sicut monstrum. sic in discursibus rationis quedam sunt in quibus est necessitas et isti cum rectitudine rationis habentur. Alij sunt per quos ut plurimum vix concludi

tur non tamen necessario. Alij vero sunt in quibus est defectus rationis propter alicuius principij defectum. **P**ars logice in qua de primis determinatur iudicativa dicitur. et est illa que tradit in libris priorum et posteriorum. dicta autem est iudicativa a iudicio. eo quod iudicium est cum certitudine. Locata et est analetica. i. resolutoria eo quod iudicium certum de effectibus haberi non potest nisi fiat resolutio in principia sua. **P**ars vero logice que secundum preces sibus deseruit intentioni appellatur. eo quod inuentio non est omnino neque semper certitudini coniuncta et habetur in li. top. in quo de syllogismo topico siue probabiliter determinatur qui non semper necessarium assumit vel concludit. sed probabilibus procedit ad alteram partem contradictionis cum quadam formidine inclinans. **T**ertius vero processibus pars logice correspondet que sophistica dicitur. et habet in lib. elicho. vbi agitur de elicho syllogismo non cum debita forma concludente. Sed pars iudicativa iterum diuiditur. nam certitudo iudicij que ex resolutione habetur aut fit per resolutionem ut in principia syllo quo ad ipsius formam. et hec habet in libro priorum. ibi enim agitur de forma et modo debito concludendi ipsius syllo et ostenditur duo esse omnium sylloz principia. scilicet dici de omni et dici de nullo ad que resoluti debet syllo omnes affirmatiue et negatiue quo ad ipsorum formam si sint debite concludentes. Aut illa certitudo fit per resolutionem conclusionis et premissarum sicut in sua principia per se nota. et hec dicitur resolutio syllo secundum maiorem. eo quod premissa et conclusio maiorem syllo appellantur. de hac habet in li. poste. vbi ostenditur demonstratiuum syllo consistere ex propositionibus et conclusione per se. que si non fuerint per se note debent pro ipsarum perfecta notitia usque ad per se nota resoluti. **E**x his inferuntur cum forma naturaliter prior sit: materia vero posterior rationabiliter dicitur esse iste liber analeticorum posteriorum. altera vero pars logice iudicative liber analeticorum priorum. **E**x his ulterius patet secundum principaliter inquirendum. scilicet ordo huius libri. ipse est ceteris logice libris dignitate prior ordine vero doctrine posterior. **P**rimum patet. quod ibi determinatur de syllo demonstratiuo qui est perfectissimus syllogismorum: de modo perfecta sciam acquirendi. et reliquis multis que pro illo requiruntur. **T**ertio notitia in alijs libris logice tradita in notitiam huius libri tanquam in fine ordinatur quare et cetera. **S**ecundum declaratur operatio simplex intellectus et operatio compositiua vel diuisiua quibus deseruiunt liber predicamentorum cum admixtis suis et liber peribermenas a notitia discursiua presupponitur tanquam aliquid prius. **Q**uod re ordine doctrine predicti libri sunt non tamen libro posteriorum sed tota arte noua priores. Syllo est demonstratiuum de quo in hoc libro agitur debitam syllo formam presupponit de qua in libro priorum determinatur. quare ille liber erit isto prior. et prior lib. elicho vbi ostenditur defectus forme syllo. quia vero probabilis ex imperfecto nostro modo cognoscendi et facilitate doctrine prius a nobis addisci debent quam necessaria que debent a nobis per certitudinem ex suis causis cognosci. consequenter liber iste posterior est libro topicorum. **Q**uod ad tertium ceterum iste liber sic intitulatur. liber analeticorum posteriorum Aristotele. **E**x quo patet causa finalis et efficiens. intellectus autem illoz terminorum habitus fuit. **Q**uod ad vltimum dicitur quod subiectum attributionis primum huius libri est demonstratio sic generaliter sumpta. de quo vide in questione. **E**x quo patet huius libri materialis causa circa quam principaliter conuersatur. diuiditur autem ceterum in proemium et tractatum. **S**ecunda pars incipit ibi. Scire autem opinamur. **P**roemium a quibusdam modernis diuiditur in quattuor partes secundum numerum quattuor conclusionum. sed magis in proposito prius et artificialis diuisio est ut in duas primo diuidat partes. cum. n. Aristotele. intentio sint in proemio ostendere necessitatem sicut demonstratiui que mouebat per opiniones antiquorum. **P**rimo permittit quod omnis doctrina et disciplina intellectiva ex preexistenti fit cognitione. **S**ecundo docet modum precognitionis ibi. **D**u plura autem. primo ergo permittit proponere predictam quam probat inductiue sic scie mathematice et vnaqueque aliarum sciarum. hoc modo procedunt aliquid declarando ex preexistenti cognitione. **T**ertio scie que circa orationes versantur. sic dialectice que procedunt syllic et inductiue utroque modo procedunt ex prius notis cum enim aliquid

pbant syllo iducit pconē ex aliquib' pmissis tāq̄ a notis
 cū at p inductionē pbāt declarāt vte per singulare notū illo
 C. Itē r̄ rhetorica pcedit ex p̄sistenti cognitōe. aut enim
 aliqd̄ persuadet. per exēpla q̄ est iductio. aut per enthymē
 mata que sunt vte syllogisim'. quare relinq̄t cōclusio vera.
 C. Notādū est p̄mo q̄ doctrina similiter r̄ disciplina du
 pliciter accipi pōt. sicut ille terminus scia. vno mō pro bitu
 vno tñ. Alio modo p aggregato ex bitib' inter se debitas
 cōnexionē habentib' qualiter grāmaticā vel dialecticā do
 ctrinā vel disciplinā appellamus. r̄ de vtraq̄ vificabit cō
 clusio Aristo. Doctrina vō intellectiva pro bitu vno sum
 pta sic describi pōt. doctrina intellectiva est bitus scientific' in
 mēte alienius pductus a doctore vel a seipso tenēte locū
 doctois. Disciplina vō intellectiva est bitus scientific' i mē
 te discipuli receptus vel a doctore extrinseco vel intrinseco
 Iste descriptiones cōiter patent. Ille aut accipio bitū scie
 tificū nō pro scia stricte sumpta pnt distinguit cōtra artes
 que modi sciēdi appellātur. s; accipio large qualiter rheto
 ricā r̄ logicā sciam diceremus. Dicis notanter vel intrinse
 co. q; vbi aliq̄ solo studio aliq̄ cōclusionē addiscat bitū ip
 sius acquirat ex v̄tute intellect' agentis qui doctor intrinse
 cus dici pōt. Ino inq̄ lincō. q; neq; magister voce sonans
 neq; scriptura p̄p̄e docent. sed verus doctor est q̄ interi
 us mentē illuminat r̄ veritatē ostendit. r̄ loquit' ibi de intel
 lectu agente. C. Ex his descriptionibus inferitur q̄ idē reali
 ter est doctrina r̄ disciplina. s; differant rōne. Idem enim
 bitus a doctore productus est in mēte discipuli recept'. sed
 put a doctore proueniens doctrina dici debet. vel prout d̄
 feruiens discipulo ad alium docendus. put autē in discipu
 lo receptus d̄ disciplina. C. Sequit' sc̄do illud quod a qui
 busdā d̄ pro verificatiōe cōclusionis Aristo. nō eē ad men
 tē ipsius. s; in se verū sit. v; q; ois intellectiva notitia huma
 na sit ex p̄existēti cognitōe. q; sit ex sensitua. r̄ per cōse
 quēs ois doctrina r̄c. Cū enī doctrina r̄ disciplina sint ha
 bitus scientificus necessario alium bitum presupponēs eo
 p̄orez. erit intētio Aristo. quelibet talē bitū fieri ex aliqua in
 tellectiva cognitōe nāliter p̄iori illo. C. Seq̄t' vltim' nōm
 principiorū primorū nō debere doctrinā neq; disciplinā di
 ci. p; ex p̄missis. patet et hoc de mente inconuen. C. Seq̄t'
 vltim' contra quosdā modernos q; nō intelligētariū non
 est doctrina neq; disciplina. neq; vna intelligētia aliā docet.
 vel ab aliā addiscit. Ad addiscere enī requit' de potētia alien
 ius nō ad actū reduci vt expresse sensit lincō. cū dicit nō do
 cemur vel addiscimus nisi illud quod p̄imo cōcipimus eē
 nobis dubium vel apparet nobis falsus. r̄ per dubitatio
 nē vel cōtrariā opinionē manifestatur nobis eius veritas.
 hoc aut intelligentis p̄petere nō pōt. eo q; nūq; sunt in po
 tētia. sed semp in actu intelligēdi. s; habent et intellectio es
 eternas. neq; ad nouas intellectioes i ipsis pducēdas mo
 ueri possunt. quare r̄c. Et nō sequit' intelligētia inferior in
 telligit per intelligētia superiorē tāq; per cām sue intellectio
 nis. igitur addiscit ab illa. C. Notādū sc̄do q; enī aliquid
 ex alio fieri multipliciter cōtingat i pposito verū ē doctrinā
 r̄ disciplinā fieri ex p̄sistenti cognitōe tāq; ex p̄ima disposi
 tione. cū enim intellectus nōm habnerit p̄ncipiorū alienius
 sciētie p ipsā disponitur r̄ habilitat' ad acquisitionē nō cōclu
 siois. r̄ hoc ē ad mētē Aristo. Quidā vō aliter d̄nt de quo
 vide in qōne. C. Notādū tertio q; illa particula intellectiva
 fin aliquos ponit ad excludēdū doctrinā r̄ disciplinā r̄ sen
 sitiuam qualis est in aialib' brutis. Dixit enim Ari. in proe
 mio meta. q; aialia hūta memoriaz sunt prudētia. r̄ habē
 tia auditū sunt disciplinabilia. quare animalia multa hūit di
 sciplinam que doctrina ēt dici pōt p quāto p affnefactionē
 alia docere possunt. vt opera exerceant que ex solo nature
 instinctu non producerent. Talis igitur doctrina non fit ex
 p̄existēti cognitōe vt dicunt eo q; tunc fieret per discursū
 qui in animalibus brutis non reperitur. de hoc videbit' in
 questione. Alij dicūt q; Aristo. loquebat' cōtra opinionem
 platonis qui voluit nos nihil de nouo addiscere. r̄ per cōse
 quēs q; notitia intellectiva humana nō fit ex p̄existēti cog
 nitione. Aristo. igitur se opponens platonis dixit intellectua r̄
 hoc puto ver'. C. Notādū quarto q; Aristo. illā ppositio /

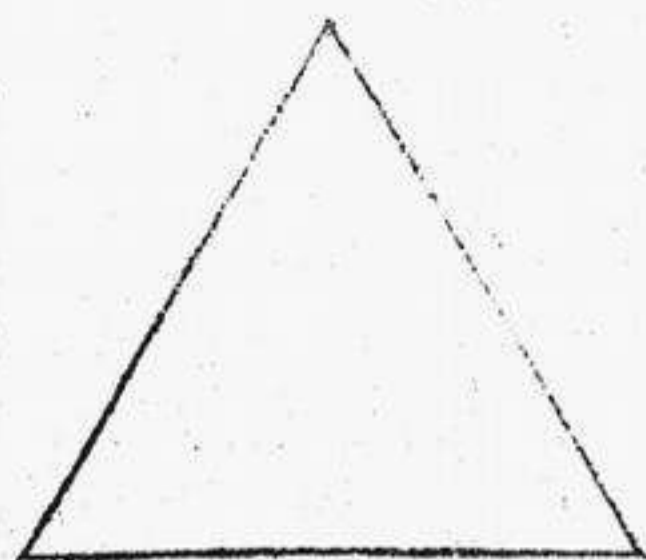
nē pmissit ad hunc finē vt ostenderet necessitatē syllogisim' d̄
 mōstratiui r̄ cōsequenter nos ad hunc librum addiscēdū aia
 ret. Cū enī ita sit q; ois doctrina r̄ disciplina humana fiat
 ex p̄sistenti cognitōe. sequit' q; nos doctrinamur r̄ addisci
 mus ab vno in aliud discurredo. r̄ p̄ ois nobis necessariū
 est instrumētū per quod in mēte discurrem'. illud autem
 p̄sertim est syllogisimus vt p; sed inter syllogisimos maxie
 necessari' est demōstratiu'. eo q; p ipsū notitia sciētica ac
 quirat' p alios vero nō. C. Vltim' notādū est circa proba
 tionē cōclusionis q; ars dupliciter accipit. s. large r̄ stricte.
 large dicit' ars hitus recta rōe actiu' vel factiu'. r̄ hoc mō
 quelibet scia ars dici pōt iuxta modū loquēdi Aristo. in pe
 mio meta. cū dicit q; ars speculatiua magis est scia q; pra
 ctica. Cōiter ēt dicit' septē esse artes. liberales. Stricte vō
 dicit' hitus recta. rōne factiu'. r̄ sic distinguit' a scia specu
 latiuā. r̄ hoc mō accipit' ab Aristo. vj. ethi. cū dicit' q; ars ē
 recta rō scibillū. C. Ad ppositum igit' Aristo. loquit' de ar
 te large sūpta cū dicit q; mathematice per hūc modū pce
 dūt r̄ vnaqueq; artū qualiter aut d̄rat ars scia a p̄e
 sumpta. vide in qōne. C. Notādū vltim' q; vt colligitur
 in tex. quatuor sunt grā argumētōz. quoz duo sunt pfecta
 r̄ duo ip̄fecta. que ad duo pfecta. reducūt' s. syllo
 gisimus. inductio. enthymema r̄ exemplū. Diffinitur autē
 syllogisimus primo p̄ioz. q; est ois in qua quibusdā posi
 tis r̄ p̄cessis. necesse ē aliud enenire ex his q; sūt posita r̄ cō
 cessa. de cuius diffinitionis intellectu r̄ verificatiōe alibi vi
 de. Inductio vō ē argūa singularib' ad vniuersale cū d̄bi
 to medio. vt iste hō ē aial. r̄ iste homo ē aial. r̄ sic de singu
 lis. ergo ois hō ē aial. Enthymema vō ē argumētatio tā
 tū vna assumens p̄missā r̄ ex illa inferens cōclusionē. vt
 hō currit. ergo aial currit. tacet enim illa p̄missa. ois hō est
 aial. qua expresse eēt syllo pfect'. Exēplū vō ē argumēta
 tio qua pcedit ab vno singulari vel a plibus ad aliud singu
 lare. vt si arguat' sic. so. qui offiū p̄sidis pecunia acq̄sivit
 tyrāsanit. ergo plato q; sile offiū pecunia tēptat tyrāsanizā
 bit. vel sic iste ignis calefacit. ergo iste all' calefacit. r̄ quāto
 plā singularia in aīcedēte assumūt' tāto efficacius ē exem
 plū. Enthymema igitur cū sit argumētatio quedā ip̄fecta
 ad syllogisimū reducit' tāq; ad pfectius. Exēplū vō ad idu
 ctionē. C. Notādū est vltimo q; cū logicus sit artifex regu
 lans omnes alias scias determinare habet de oī grāe argu
 mētatiōis quo vtaf' aliq; scia tāq; instrumētō. quare d̄terā
 bit de oibus quatuor p̄dictis verūtū p̄ncipalr de syllo r̄
 iductiōe. r̄ adhuc p̄ncipalr d̄ syllo. p̄r vō cū enthymema
 sit qdā defectus syllo r̄ exēplū. defect' iductiōis de vtroq;
 istoz d̄terminabit cōsecutiue. eo q; rectū est index sui r̄ ob
 lig. r̄ determinās de vno oppositorū de alio determinare
 d; s; aut aduicē opponūt' sicut pfectū r̄ ip̄fectum.
 Sicut igit' dialecticus de syllo r̄ iductiōe p̄ncipalr consi
 derat. ita ēt dū docendo pcedit p̄ncipalr vti' syllo r̄ idu
 ctiōe. eo q; est artifex subtilis r̄ speculatiu' qui circa mān
 subtilē r̄ speculatiuā versat' quare instrumētū quo arguen
 do procedit firmū r̄ efficax esse debet. tale aut est syllo r̄
 inductio. p̄d̄pter hoc cū de dialectico Aristo. loqueretur
 solū de syllo r̄ iductiōe mētioez fecit. nō tñ negari d; dia
 lecticū enthymemate r̄ exēplo pcedere posse. vt quidā mo
 dernī negauerūt. eo q; aliquādo topice procedere pōt per
 enthymema. ino ēt in mā syllo demōstratiui nō incōueni
 ret. r̄ videm' hoc idē multotiens Aristo. fecisse. r̄ betouē
 nō suadēdo pcedēs vti' p̄ncipaliter r̄ vt plurimū enthyme
 mate r̄ exēplo. q; ipse est artifex qui circa mān grossam r̄
 moralē vsat' r̄ circa actus humanos. q̄re aliqd̄ populo sna
 dēdo: vte' instrumētō auditori grosso p̄portionato. tale at
 est enthymema r̄ exēplū. q; fallit' mente r̄ memoria ca
 pitur. Et ideo cū Aristo. de rhetorico p̄baret intentum:
 de enthymemate r̄ exēplo solū mētioē fecit. itā tñ nega
 ri debet rhetoricū syllo r̄ iductiōe vti' posse. Quidā antez
 dixerūt q; s; logicus de oib' p̄dictis quatuor determinet.
 rhetoricus tñ non determinat nisi de enthymemate r̄ exem
 plo. sed hoc puto falsū quo ad sc̄dam partem. q; ad solū
 logicū cum sit artifex comunissimus r̄ alios regulans arti
 fices p̄inet de argumētatiōe r̄ speciebus ipsius determina

Posteriorum

re. Rhetoricus autem est artifex quidam spalis non habens alios regulare. quare neque de ethymemate neque de exemplo determinando se intromittit. et ideo non valet hec consequentia. rhetoricus principaliter vult ethymemate et exemplo. ergo illis determinat. sicut etiam non sequitur naturalis principaliter vultur syllo et inductione. ergo de illis determinare debet. Ex omnibus his patet. quod quicumque artifex aliquo genere argumentationis procedit: facit notitiam ex preexistente cognitione. hoc diuersimode contingat. Nam per syllo fit notitia ex vli procedendo nobis notitiam. per inductionem vero a singularibus notitiis declarando vli. **¶** Primum dubium circa litteram. dialecticus ad omnium methodorum principia via hoc ut colligitur priorum. quare alie scie dialectica indigent et non e contra. et per consequens non convenienter hic processit philosophus per alias scias declarando premissam propositionem. **¶** Secundum dubium. quod dicit philosophus in textu exemplum esse inductionem et ethymemata esse syllos hoc autem vult contra predicta et contra veritatem ut patet. **¶** Ad primum dicitur contra quod dialectica non vultur alijs scientijs tanquam regulantibus illam: cum ipsa regulet illas docendo arguere et respondere. sed vultur ipsis tanquam iuvantibus eam in confirmando similitudines et exempla: quibus logicus sua dicta manifestat et sic in proposito Aristoteles fecit. **¶** Aliter tamen dici potest quod per hunc processum quem Aristoteles facit non proprie dicitur vti alijs scientijs neque proprie innatur ab eis. quod neque accipit modum procedendi ab eis neque propositionem aliquam alibi declaratam assumit. Quis inductiue propositionem suam ostendat esse veram quod sic in omnibus scientijs esse experimur. Non tamen pro incogniti enti reputarem. quod dialecticus ita ab alia scientia per se et non solum per accidens iunaretur ut aliquam propositionem assumeret alibi declaratam. sicut in metaphysica vel philosophia naturali. imo ita de facto sepe contingit. **¶** Ad secundum dubium varij sunt modi respondendi. Quis in re parum discordat. **¶** Primum modus qui fuit themistij dicit intentionem Aristoteles fuisse quod exemplum est inductio quedam. quia est diminuta inductio. et ethymema syllo quidam. quod syllo imperfectus. non autem vult exemplum simpliciter esse inductionem. neque ethymema simpliciter syllo. et ideo dicit quod textus sic iacere debet. rhetoricus suadent per exemplum: quod est inductio quedam. et per ethymema quod est quidam syllo. **¶** Secundus modus dicit quod non fuit intentio Aristoteles. vult exemplum esse inductionem neque vult ethymema esse syllo. sed quod plura exempla sunt vna inductio et plura ethymemata vnum syllo. et hoc ratioabiliter quod in vno exemplo non sumantur omnes singulares que ad inductionem requiruntur. in multis tamen exemplis omnes assumi possunt. Similiter in vno ethymema non omnes propositiones syllo assumat. multa tamen supra simul assumere potest. **¶** Iste modus peccat nisi se reducat ad modum loquendi aliorum. **¶** Primum quod quotcumque assumantur exempla nunquam in eis concluditur propositio vniuersalis. quare exempla simul supra nunquam erunt inductio completa. patet prima. quod in qualibet inductioe completa conclusio est vniuersalis. **¶** Secundum quod quotcumque assumantur ethymemata non precise componunt syllogismum sed plus vel minus ut patere potest consideranti. **¶** Tertius modus respondendi dicit quod sicut hec non est vera in predicatione identifica. ita est accensio sanguinis circa cor. sed in predicatione causali. quod ita ex tali accensione causatur. sic non identice sed causaliter verum est exemplum esse inductionem et ethymema esse syllogismum. quod ex exemplo potest inductio causari siue componi. et ex ethymemate syllogismus. et sic debent verba Aristoteles intelligi. Licet isti modi sint in re quasi idem. primus tamen modus mihi magis placet. et magis videtur ad Aristoteles intentionem. Alij modi recitari possent de quibus non est cura.

¶ Apliciter autem necessarium est philosophum cognosceri. Alia namque quia sunt plus opinari necesse est. alia vero quid est quod dicitur intelligere oportet. Quaedam autem utraque. ut quoniam o est quod est affirmare aut negare verum est quia

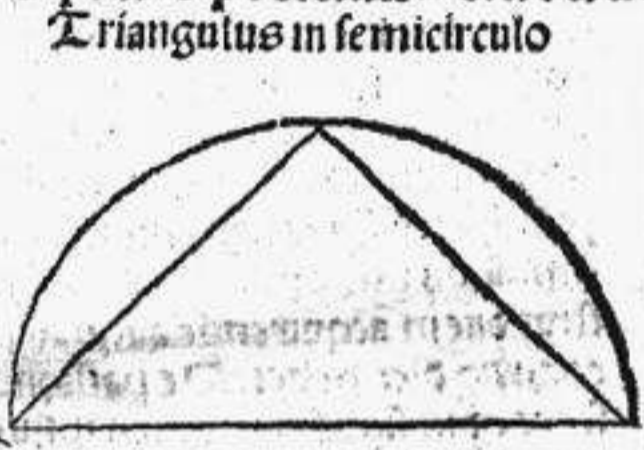
est. Triangulum autem quoniam hoc quid signat sed unitatem utraque quod quid signat et quia est. Non enim similiter horum unumquodque manifestum nobis est.

¶ Determinat de modo precognitionis habende ante notitiam scientificam conclusionis large loquendo de precognitione. et primo de modo precognitionis eorum que conclusionem precludit. secundo de quadam precognitione conclusionis ante notitiam perfectam ipsius. ibi. Ante autem quod sit inducere. **¶** Itaque primo ostendit modum precognitionis principalem. scilicet subiecti. passionis et dignitatis. **¶** Secundo vero ordine complectitur precognitionis premissarum. ibi. Est autem cognoscere. **¶** Primum intendit conclusionem istam. duo sunt genera precognitionum quas oportet habere ante acquisitionem doctrine siue discipline. vna. quod est et quod est declarat. quod ad doctrinam accendendam oportet dignitatem precognoscere subiectum et passiones. De dignitate precognosci debet quod est sicut exempli gratia de hac dignitate. de quolibet dicitur esse vel non esse. De passione precognoscitur quid est. sicut de triangulo precognosci debet quid nomen significat. De subiecto vero habetur vterque modus precognitionis sic de vniuersitate de qua oportet precognoscere quid est et quod est. quare et cetera. **¶** Tunc vero propter quam diuersae de istis habentur precognitiones est quod de ipsis non eodem sed diuersae acquiruntur notitiae. **¶** Notandum est quod doctrina et disciplina proprie habentur de conclusione demonstrata in qua concluditur passio de subiecto. et ad illam probandam aliquod concurrunt principium siue aliqua principia. **¶** Ex quo inferitur quod de omnibus istis oportet ante acquisitionem doctrine per demonstrationem acquirende aliqualem habere cognitionem que precognitio dici debet. De passione igitur oportet precognoscere quid significat nomen ipsius. aliter enim si infra fieret demonstratio nisi termini ipsam ingredients intelligerentur et hoc est precognoscere quid est de passione. De ipsa vero non oportet precognoscere quod est. quod passiones esse est. in eis sed ante scientificam notitiam conclusionis non oportet precognoscere passiones in eis. cum illud per demonstrationem concludatur quare non oportet precognoscere illam esse. **¶** Itaque continget potest ut passio demonstranda continue a discipulo credatur esse res impossibilis donec per demonstrationem sit conclusa. sicut quando demonstratur triangulum habere tres. De principio vero demonstratio quod ab Aristoteles dignitas vocatur oportet precognoscere sic est sicut per ipsum significat. et hoc est de ipso habere precognitionem quod est. De subiecto vero oportet precognoscere quod est propter causam prius dictam. oportet etiam precognoscere ipsum esse. aliter enim frustra queremus concludere passionem sibi in eis. et hoc est de ipso cognoscere quod est. **¶** Ex quibus omnibus patet intentio Aristoteles in illa parte. **¶** Itaque ratio est secundo ut vult philosophus in textu. quod principia non eodem modo nobis manifestantur sic subiectum et passio. nam principia sunt nota nobis secunda operatione intellectus. quam compositio vel diuisio vocatur. passio vero et subiectum nota sunt prima intellectus operatione que simplex apprehensio dici solet. **¶** Itaque ut quidam dicit non eodem modo habemus siue cognoscimus quod est subiecti et quod est passionis. quod in diffinitione subiecti essentiali nihil potest quod sit extra essentialia ipsi. in diffinitione vero passionis aliquid ponitur extra ipsius quod dicitur. de hoc tamen magis infra videbitur. **¶** Circa litteram dubitatur. quod vult philosophus triangulum esse passionem unitatis. quod non vult verum. **¶** Primum quod triangulum non est passio sed subiectum. ut patet primo geometrico. **¶** Secundo quod in esset passio: non tamen esset passio unitatis. eo quod unitas est principium quantitatis discrete. triangulus vero est figura quod dicitur. ut patet. **¶** Ad hoc dubium varij sunt modi respondendi. **¶** Primum modus permittit quod numerorum quidam dicitur quadrat. quod dicitur circularis. et quod dicitur triangularis. Quadratus quod

resultat ex ductu eiusdem numeri in seipsum vel eque. sicut no-
 uenarius. quia ter tria constituit nouem. Circularis quoque fit ex du-
 ctu numeri in seipsum eadem sepe denotatione retenta. ut. 25. eo quod
 quingentes quingis faciunt. 25. et eadem semper ultima denotatione re-
 tinetur. ut per 3. Triangularis vero qui constituitur ex unitatibus ad
 modum trianguli. ut supra prima unitate addendo aliam. et supra
 duas aliam. et sic ulterius uniformiter ascendendo. Ad pro-
 positum igitur dicitur responsio quod per triangulum philosophus intellexit nu-
 merum triangularis qui est passio unitatis ad istum intellectum quod de uni-
 tate huius passio probari potest quod ex ea apte est constitutus numerus
 triangularis. Respondentes hanc responsionem delectati sunt dicens
 verba. sed hoc puto non esse ad mentem Aristotelis. **Secundus** modus rati-
 onis dicitur quod per triangulum intellexit primam passionem geometriam. et per
 unitatem non illam que est principium numeri sed lineam unam in qua
 tunc est una de qua probatur predicta passio. ut per primo geometriam.
Tertia responsio dicitur quod Aristoteles exemplificavit de unitate tam
 quam de primo subiecto arithmetice. de triangulo vero tamquam de prima
 passione geometriam. per triangulum intelligendo passionem illam que est su-
 per lineam rectam posse triangulum collocari. Hanc solam rationem
 puto esse ad mentem Aristotelis. et ipsam tetigerunt antiqui expostores. quod
 vis videantur triangulum velle esse passiones. quod non puto verum
 dicit enim quod huius triangulus sit subiectum quodammodo quia tunc accidens non in-
 convenit ipsam esse alicuius passionem. **Alia** notanda et du-
 bia plurima hic tangi possent. de quibus vide in quibusdam.

**St autem cognoscere alia quidem prius
 cognoscentem: quorundam autem simul ac
 cipe notitiam ut quecumque contingunt esse
 sub universalibus quorum habent cognitionem.
 Quod enim omnis triangulus habet tres angu-
 los duobus rectis equales presciuit. Quod ue-
 ro hic qui est in se**

**micirculo triangu-
 lus sit simul indu-
 cens cognouit.
 Quorundam in hoc
 modo disciplina est
 et non per medius
 ultimum cognoscitur. quecumque enim singulari-
 um contingunt esse et non de subiecto aliquo.**

**Intendit conclusionem istam. contingit ut quedam prius tem-
 pore cognoscantur quam conclusio demonstrationis. quedam
 vero sicut cum ipsa conclusione. probatur: quia ubi passio aliqua uniuersalis
 de subiecto demonstrat particulari. continget maiorem
 sciri prius tempore ipsa conclusione. minorem vero que sub
 uniuersali continetur de qua iam habetur notitia simul tem-
 pore cum conclusione. ut verbi gratia. si fiat hec demonstra-
 tio. omnis triangulus habet tres. hic qui est in semicirculo est
 triangulus. ergo hic qui est in semicirculo habet tres. prius
 tempore scitur quod omnis triangulus habet tres. quam quod ille tri-
 angulus habeat tres. Sed illa maior cognita. et scito quod est
 in semicirculo est triangulus statim aliquid inducens conclusio-
 nem ex premissis scit conclusionem simul cum minori. Quedam. n. sunt
 quorum hoc modo notitia habetur. ita ut minor extremitas si-
 ne minor propositio sit nota. sed non per aliquid medium: sicut quedam
 de numero singularium que non de aliquo inferiori predicantur.
**Notandum est primo quod duplex est prioritas. scilicet tempus et na-
 ture. Prioritas tempus est qua aliquid aliud preceedit successiva du-
 ratione. qualiter patet dicimus potest filio. et dispositiones acciden-
 tes priores forma substantiali que mediantibus ipsis in mate-
 ria generantur. Prioritas nature est que aliquid est alterius causa vel pre-
 supponitur ab illo. qualiter subiectum prius est propria ipsius passione
 quam est ipsius causa. et punctus prior est linea. quia presupponitur ab ipsa tam-
 quam principium ipsius. Contra non duplex est simultas. scilicet tempus et na-
 ture. Exem-^m primi. sic subiectum simul dicimus cum passione sua
 Exempli sed. sic correlativa simul nam dicitur inquam correlati-
 ua. ut paternitas et filiatio et alia huiusmodi. ut habet ab Aristotele in predicam-
 entis. Ad propositum igitur contingit maiorem sciri prius tempore ipsa****

velone. minorem vero sicut tempore. **Uterque** quod notitia minoris causa est no-
 titie velonis. scedi potest quod minor prius nam cognoscatur quam
 conclusio. Licet non tempore prius cognoscatur. **Notandum**
 est secundo quod illa linea. quorundam enim hoc modo disciplina
 est. aliter exponi potest. ut quod quedam sunt quorum hoc modo disciplina habet
 demonstratiua. ut non per medium probentur quod sit causa passionis
 immediata. sicut cum scit isochelone aut huius triangulum habet tres
 non adducit ad hoc probandum causa illius passionis propinqua. sed
 solum potest subiectum uniuersale per medio illius demonstrationis.

**Atque autem sint inducere: aut syllogismum
 accipere quodam quidem modo fortasse dicere
 dum est scire. modo autem alio non quidem. nesciuit
 si est simpliciter. hoc quodam modo sciuit. ut quod duos
 rectos habet simpliciter. sed manifestum est quidem quod
 sic quidem scit simpliciter aut non scit.**

**Ostendit modum cuiusdam cognitionis conclusionis an-
 te notitiam scientificam et perfectam ipsius. Et primo facit
 quod dictum est. Secundo ex determinatis excludit quanda-
 dam dubitationem. ibi. Si vero non. primo ergo intendit
 conclusionem illam. conclusio per inductionem aut demon-
 strationem scienda aliquo modo scitur antequam ipsa sit per eam
 dem inductionem vel demonstrationem conclusa. et aliquo
 modo non. probatur sic. quolibet talis conclusio antequam sit
 inducta vel demonstrata scitur simpliciter. sed non simpliciter.
 ergo. et c. et c. consequentia. et assumptum declaratur exemplo.
 Si. n. in demonstratione concludi debeat omnem triangulum
 habere tres angulos duobus rectis equales antequam fiat de-
 monstratio scitur illa conclusio simpliciter: non tamen simplici-
 ter. quare et c. **Notandum est primo quod Aristoteles. de induc-
 tione solum et syllogismo mentionem fecit. per syllogismum
 tamen intelligas syllogismum demonstratiuum eo quod ille sunt
 due species argumentationis perfectiores ad quas alie redu-
 cuntur. ut superius dictum fuit. Notandum est secundo
 quod illud antecedens Aristotele conclusio ante demonstrationem
 est simpliciter scita: non simpliciter a diuersis diuersimode ve-
 rificatur. primo. n. Linceo. exponit quod conclusio scitur prius
 in uniuersali. non autem in particulari sicut in propria forma
 habentur enim prius precognitiones subiecti passionis et di-
 gnitatis. que sunt tamquam uniuersalis quedam cognitio conclusio-
 nis. deinde subdit quod hic non semper accipit vltimo pro eo quod est
 generalius in predicando. sumit enim aliquando demonstra-
 tiones ex terminis paribus. scilicet conuertibilibus ubi non oportet cog-
 nitionem conclusionis que ante demonstrationem habetur esse
 cognitionem rei magis uniuersalis in predicando. sed ali-
 quando per magis uniuersale intelligimus illud quod est
 minus per differentias significatum. quomodo ut ipse di-
 cit diffinitio formalis est uniuersalior materiali eiusdem rei.
 aut illud quod est consusius acceptum et sic totum confu-
 se acceptum uniuersaliter dici posset partibus in quas resol-
 nitur. **Beatus Thomas** aliter dicens verificat quod noti-
 tia conclusionis habetur per principia sua. que illius notitie
 sunt causa actua. **Ita** secundo physico: propositiones syl-
 logismi numerantur ab Aristotele inter quas efficientes
 scilicet respectu conclusionis. sicut igitur effectus naturalis
 antequam sit productus. sed iam est propinquus ad produci: est
 in suis causis actiuis virtualiter sed non actu. ita antequam con-
 clusio ex premissis deducatur scitur virtualiter in principijs
 suis. non autem actu scitur et in propria forma. **Modo**
 autem verificant. quia conclusio. ante demonstrationem
 est in potentia scita. non autem actu. dicunt enim quod sicut ma-
 teria potentiam habet respectuam ad formam antequam recipi
 at illa. aliter non posset eam recipere. sic intellectus poten-
 tiam habet respectuam ad scientiam conclusionis antequam re-
 cipia ipsam. et sic conclusio ante demonstrationem in pote-
 tia scitur. ut autem istorum verba sint ad mentem Aristotele.
 intelligi debent de potentia propinqua ipsius intellectus.
Ita non autem de potentia remota. **Credo** tamen quod Aristotele
 non dixisset puero nuper nato conclusionem primam
 geometrie esse secundam quid scitam. Sed cum intellectus
 fuerit iam habitatus et aliquas habuerit notitiam principio****

Posteriorum

rum ex qua conclusionis notitia dependet dixisset illam esse finem quid sciam. et tunc intellectus est in potentia propinqua ad notitiam conclusionis perfectam. merito cognitionum precedentium que sunt dispositiones preuie ad illam acquirendam. Ideo puto cognitiones principiorum magis se habere tanquam dispositiones respectu cognitionis conclusionis quam tanquam effectiuas causas.

¶ Si vero non. meonis ambiguitas contingit. aut .n. nihil discet. aut que nouit.

¶ Primum dicit philosophus quod si ita non esset quod conclusio aliquo modo ante demonstrationem esset scita et aliquo modo non. tunc sequitur illud quod per viam ambiguitatis sine dubitationis infertur in libro platonis intitulo nomine Adenontis discipuli sui. videlicet quod vel nihil aliud addiscet aut addiscet ea que prius scit.

¶ Non enim sicut quidam arguerentur soluere dicendum est. Numquid sciuisti omnem dualitatem. quoniam est par aut non. dicere autem attulerunt quadam dualitatem quare non optatus est esse. Soluunt. non. si diceres cognoscere omnem dualitatem parem esse sed quam sciunt quod dualitas sit.

¶ Adducit monum platonis et solutionem quorundam. Arguebat plato ad probandum quod nihil addiscitur de nouo sic. si tibi hec propositio proponatur. tu scis omnem dualitatem esse parem: tu concedis eam. **¶** Ex quo ulterius arguitur sic. tu scis omnem dualitatem esse parem. sed hec est dualitas demonstrata illa que est in manu abscondita. ergo tu scis hanc esse parem et tamen aperta manu et eadem dualitate ostensa. tu addiscis hanc esse parem. quare illud addiscere reuerit scire illud quod prius sciebatur et non erit addiscere de nouo. Respondent quidam huic rationi negando illam. tu scis omnem dualitatem esse parem. sed verum est quod scis omnem dualitatem quam scis esse dualitatem esse parem. et sic non oportet concedere prius illatum.

¶ Et etiam sciunt cuius vere demonstrationem habent et cuius acceperunt. acceperunt autem non de omni cuius utique sciunt quod triangulus aut numerus sit. sed simpliciter de omni numero et triangulo. **¶** Neque enim una propositio accipitur huiusmodi quod quod tu nosti numerum aut quod tu nosti lineam in recta sed de omni.

Linea recta.

¶ Remouet solutionem arguendo sic. eo modo scitur conclusio quo modo per demonstrationem alicui de nouo acquiritur. vel quo modo ante sibi acquisita fuit. sed in demonstratione conclusio absolute concluditur. et non cum illa circumstantia quam vel quem scis esse talem vel tale. ergo conclusio absolute scitur: et non cum aliqua tali circumstantia. maior de se nota est. minor vero declaratur. ubi enim in demonstratione probatur quod triangulus habet tres absolute et vlt de omni triangulo concluditur. et non cum illa conditione quem scis esse triangulum. Similiter ubi de numero aliqua passio demonstratur concluditur de omni numero simpliciter. et non cum hac limitatione quem scis esse numerum. quare in proposito similiter dicendum erit quod per demonstrationem vel alia quacumque via scis omnem dualitatem absolute esse parem. et non solum cum limitatione predicta. **¶** Item si conclusio demonstrationis concluderet non absolute sed cum predicta limitatione. tunc aliqua premissarum cum simili circumstantia deberet assumi patet consequentia. quia conclusio ex maiori et minori extremitate integratur. consequens tamen est falsum. non enim assumitur aliqua premissa de numero quem nosti esse numerum. aut

de recta linea quam nosti esse rectam. sed de omni ut patet. **¶** Sed nihil opinor prohibet quoniam est quod ad discat sic scire. Est autem sic ignorare. Inconueniens autem non est si scit quodammodo quod adiscit. Sed si hoc modo ut in quantum ad discat scit et scit.

¶ Nonit vera solutionem dicens quod non inconuenit illud quod de nouo addiscit aliquo modo prius fuisse scitum et aliquo modo ignoratum et maxime ubi sciatur finem quid. sed inconueniens esset quod eo modo aliquis prius sciret aliquid quo ipsius addiscit. et per hoc vltimum esse ad rationem platonis videlicet concedendo quod nunc addiscis hanc dualitatem esse parem. et tamen prius sciebas hanc dualitatem esse parem finem quid et diminute. **¶** Notandum est primo circa istam quod antiquitus ante Aristotelem due fuerunt opinioniones. et in difficultate presentis propositi fuit heracliti quod dixit quod nihil contingit vere scire. **¶** Primum propter rerum maximam varietatem et continuum ipsarum fluxum propter quod eadem res non potest bis in eodem statu permanere et per prius de nulla re certa et firmam notitiam possumus habere. Secundo quod si contingeret aliquid scire. aut igitur illud esset in hoc mundo inferiori aut in mundo superiori. non in mundo inferiori propter maximam varietatem rerum. ut dictum est prius. neque in mundo superiori propter magnam distantiam ipsius a nobis. et hec fuit ratio Socratis et aliorum academicorum. Secunda vero fuit opinio platonis quod dixit quod contingit aliquid scire sed non de nouo. imo nostrum scire est quoddam reminisci. imagiatur enim plato omnium rerum spiritus in anima esse coCreatas a principio line creatois. sed ipsa propter unionem cum corpore humano imperditur a suis operationibus quas postmodum successive exercet finem successivam dispositionem corporis factam a sensibus per impressionem formarum sensitiuarum. **¶** Adonebat autem plato inter cetera hoc motiuo. si alicui imperito proponatur principia prima geometrie statim concederet ea. et consequenter conclusionem primam ex principiis deducendo concederet illam. et sic ulterius alias propositiones. quod non contingeret nisi prius ea sciisset que nunc de nouo videtur addiscere. quare et cetera. Aristoteles autem post istos aliter opinatus est. **¶** Primum enim concedit quod contingit aliquid scire contra heraclitum et Socratem. secundo quod contigit nos de nouo aliquid addiscere contra platonem. modus autem ab eo colligitur. 3. de anima et a commentatore ipsius. fit enim scia et consideratio in nobis a spiritibus extrinsecis in phantasia delectis a spiritibus sensibilibus. Juxta illud dicitur: necesse est intelligentes phantasmata speculari. et in libro de sensu et sensato nihil est in intellectu quod prius fuerit in sensu. et prius concedit quod sic spiritus sensibilis potentialiter est in sensu antequam in sensibili genere. ita spiritus intelligibilis potentialiter et in intellectu priusquam per intelligibile producat alioquin intellectus nunquam ad illam spiritum moueret. quod per se dicitur quod scia potentialiter est in intellectu antequam actu generetur. et sic conclusio que post demonstrationem actu et perfecte scit ante demonstrationem finem quod scit. **¶** Ad propositum igitur Aristoteles. vtriusque tantum opinionem antiquorum et propria dicit. Si vero non Adenontis ambiguitas continget. aut enim nihil addiscet. aut quod nonit. quasi dicat quod si conclusio non esset ante demonstrationem aliquo modo scita et aliquo modo non. tunc aut nullo modo esset scita et sic nihil addiscere contingit vtheraclitus et Socrates dixerunt eo quod sicut in anima nunquam ad formam moueri posset que nullo modo in ipsa anima haberet esse. scilicet nec actu nec potentia. ita cum intellectus addiscendo ad sciam transmutetur. ad ipsam transmutari non posset si nullo modo in intellectu haberet esse. scilicet vel potentia vel actu. quare et cetera. aut erit simpliciter et actu scita. et sic addiscere nostrum per demonstrationem non erit de nouo addiscere. sed erit quoddam reminisci ut voluit plato. patet prima. quod sicut in anima non mouetur ad id quod nullo modo est: sic nec mouetur ad id quod est simpliciter actu. quod si sic intellectus addiscere non potest illud cuius scia nullo modo est in ipso. sic neque id addiscere potest cuius scia fuerit in ipso actu. Addiscere enim quandam dicit intellectus transmutatorem ut patet. **¶** Post opinionem autem Aristoteles alia contra scribitur Anticene opinio antiqua. patet. quod nostrum addiscere de nouo principium dependet a quadam intelligentia infinita. quam dixit esse intellectum agentem. et hanc vocauit datorum formarum. et sic co-

sequenter dicit qd sensus et res sensibiles nihil faciunt ad scientie acquisitionem nisi intellectum possibilem disponendo ut ad intellectum agentem conuertatur. et consequenter ex conversione ad ipsum spiritum intelligibiles in intellectu possibili insuuantur. Ex quo inferitur scientiam et omnem intellectum habitum per se ab hac intelligentia effectue dependere a sensibus vero et sensibilibus dispositiue. Notandum est secundo qd illud argumentum platonis. scilicet a quibusdam dicatur et bene qd peccat. fallacia accidentis. scilicet arguendo sic tu scis omnem dualitatem esse parem. hec est dualitas. ergo et cetera. tamen melius est dicere qd peccat fallacia consequentis. nam ut ceterum in logica dicitur in minoribus non debite sumitur. sed ut predicta inferatur prolo requirit qd sic assumat. tu scis hanc esse dualitatem ergo et cetera.

Scire autem opinamur simpliciter unum quodque sed non sophisticum modo quod est secundum accidens. cum causam arbitramur cognoscere propter quam res est. et quoniam illius est causa. et non est contingere hoc aliter se habere. Manifestum est igitur qd huiusmodi aliquid sit scire et namque scientes et non scientes hi quidem opinantur sic se habere. Scientes autem causas habent. Quare cuius est scientia simpliciter hoc impossibile est aliter se habere. Siquidem igitur est et alius sciendi modus ut posterius dicemus.

Præmissis problemis inter philosophos incipit determinare de syllogismo demonstrativo. Dividit autem totum sequens in duas partes principales. In prima determinat de demonstratione et speciebus ipsius. In secunda docet artem inveniendi medium demonstrationis ibi: in principio secundi. Quoniam sunt equales numero. Primum vero liber in quatuor dividitur tractatus. In primo determinatur de demonstratione quid sit et ex quali materia et forma consistere debet. In secundo ostendit per aliquem syllogismum in nobis ignorantiam generari posse. ibi: ignorantia autem non secundum negationem. In tertio ostendit qd non sit in demonstrationibus in infinitum procedere. ibi: Est autem omnis syllogismus per tres terminos. In quarto de speciebus determinat demonstrationum illas ad invicem comparando ibi. cum autem demonstratio sit alia quidem utilis. Primum tractatus in quatuor dividit capitula. In primo ostenditur quid sit syllogismus demonstrativus. In secundo determinatur de materia syllogismi demonstrativi ostendendo ex quibus et qualibus esse debet demonstratio. et ex qualibus esse non debet. ibi. quoniam autem impossibile. In tertio declarantur differentie inter demonstrationem quod et per quod ibi. Sed quod dicitur et per quod. In quarto ostenditur in qua figura syllogistica magis habeat demonstratio fieri. ibi figurarum autem. Primum capitulum in tres dividit partes primo ostendit quod sit demonstratio. secundo quedam notificat que in diffinitione demonstrationis ponuntur ibi. Est autem principium demonstrationis. in tertio excludit errores quosdam qui ex premissis oriri possent ibi. quibusdam quidem igitur. Primum ponit diffinitionem ipsius scire. Secundo diffinitionem demonstrationis a causa finali sumptam. ibi: demonstrationes autem dico. Tertio concludit ex premissis diffinitionem demonstrationis ab eius causa materiali sumptam. ibi. Si quidem igitur est scire ut posuimus. Item primo ponit unam diffinitionem de scire Secundo aliam. ibi. dicimus autem. Primum igitur premitit hanc diffinitionem. scire simpliciter et non sophisticum modo. quod est scire per se rem per causam cognoscere. et quoniam illius est causa. et quod non contingit hoc aliter se habere. qd hec diffinitio sit convenienter assignata declarat a signo. quod siue vere scientes siue non scientes credentes tamen se scire: tunc opinantur se scire cum opinantur cognoscere causam rei. et quoniam illius est causa et cetera. Sed in hoc dicitur scientes a non scientibus. quod scientes habent causam rei. non scientes vero non habent ipsam. Ex quibus concludit qd illud cuius est proprie scientia impossibile est aliter se habere. Deinde subdit qd si fuerit alius sciendi modus quam supra diffinitus poste-

rius dicendum erit. Notandum est primo secundum Lin. qd Aristoteles notate incepit a diffinitione scire. eo qd scire est finis que de monstrato: intendit. cum igitur hic intendat tradere artem demonstrandi: rationabile fuit ut ab eius notificatione inciperet quod est finis demonstrationis. finis enim artificis primum esse dicitur in ipsa intentione. Notandum est secundo qd hec diffinitio potius est quedam quid nominis descriptio. non enim hic diffinitio scientia que est alicuius generis species per genus immediate et dicitur eius propriam. sed describitur scire in concreto declarando quid significat nomen. et ideo rationabiliter philosophus per baruit descriptionem illam: fuisse convenienter assignatam per signum superadditum. quod significatio nominis accipienda est ab eo quod ceterum loquentes intendunt per illud nomen significare. dicitur enim secundo topico: nomen quod nominibus utendum est ut plures utuntur. Propter eandem causam Aristoteles videtur hoc modo loquendi. Scire opinamur et cetera. et non dicit scire est. Notandum est tertio qd illa pericula simpliciter et non sophisticum modo et cetera. diversimode exponitur a diversis. Unde linceo. posuit hanc distinctionem. Scire quadrupliciter accipitur. Primum communiter et sic contingit sciri possunt siue frequenter siue raro contingat. qualiter concedimus te scire papam esse. Rome autem sorte sedere. Secundo modo proprie et sic sciuntur contingit semper vel frequentia. et eodem modo. qualiter sciuntur senem canescere et iuvenem non canescere. Tertio magis proprie. et sic sola necessaria sciuntur. et hoc modo non solum conclusiones sed et primam demonstrationum sciri dicitur. quarto maxime proprie. et sic solum necessaria sciuntur quando immutabilia fuerint et per causam propriam et indemonstrabilem tam in eundo quam in causando fuerint cognita a nobis. et hoc est scire demonstrationem per quid. hunc ultimum modum Aristoteles vocavit scire simpliciter. de quo solum curavit ponere diffinitiones. alios autem omnes vocavit scire sophisticum modo et secundum accidens ut inquit linceo. Similes distinctiones posuerunt Thomistis: et quidam moderni parum discordantes a modo distinguendi linceo. de quo non est cura. Alii vero utuntur hac distinctione. duplex est scire. scilicet simpliciter et sophisticum modo. scire simpliciter est aliquid scire in seipso et in propria forma. scire vero sophisticum modo. est cum scimus aliquid secundum quid. vel sicut partem in toto. sicut per notificationem domus partes sciuntur: vel per aliquod accidens substantiam cognoscendo: qualiter coruscum cognoscere dicitur. quod cognoscimus venientem qui de facto est coruscus vel quod aliquid cognoscimus in principis suis remotis. vel consili alio modo et omnibus his modis dicemus aliquid scire per accidens ut isti dicunt. Quis puto quod re scire per sua principia per se quantumcumque sint remota non est scire per accidens sed per se. nisi forte accipiat scire per accidens. putidum est quod scire diminute et imperfecte. Sed iste modus non videtur omnino sufficere. quod secundum istos scire causam per effectum eius immediatum: est simpliciter scire. ut patet ex suo modo loquendi. quod tamen est intentio Aristoteles. qui solum diffinit scire quod est scire aliquid per causam ipsius. Alii vero moderniores distinguunt quod duplex est scire. quod a se. et quod a per accidens scire per se est scire per propositiones per se. qualiter triangulum habere tres scimus per habere angulum extrinsecum. Scire per accidens est scire per propositiones per accidens. qualiter scimus hominem esse risibilem. quod scimus animal taliter vel taliter vel taliter figuratum esse risibile. et tale dicitur sophisticum modo scire. Item scire per se est duobus modis. scilicet simpliciter et secundum quod. simpliciter est per propriam et immediatam causam. Scire vero secundum quod est scire per signum vel effectum vel causam remotam sicut videbitur infra. Ad propositum igitur cum Aristoteles dicit. scire simpliciter et non sophisticum modo. per ly simpliciter excludit omnem modum sciendi secundum quod per ly sophisticum modo excludit omnem modum sciendi per accidens. Hunc modum puto iter ceteros meliorem. Notandum quarto quod quatuor ponuntur particule in descriptione predicta ad scire simpliciter requirite. Primum dicitur re cognoscere. eo quod omne scire est re cognoscere sed non est. Secundo dicitur per causam. quod res que perfecte sciri dicitur causam habens non potest simpliciter sciri sine causa sua. quod probatur multipliciter. primo. quod sic se habet res ad esse: ita se habet ad perfecte cognosci. ut habet. 2. metaphysici. cum ergo effectus qui sciri dicitur non possit esse sine sua causa per se. sequitur quod neque potest sine illa causa perfecte cognosci. Secundo. quod omne quod scit simpliciter cognoscit tanquam verum. cum ergo veritas sit adequatio intellectus ad rem et e contra. sequitur quod res non poterit perfecte sciri nisi intellectui adequetur. res

autem habens causam non potest perfecte intellectui adequari nisi notitia scientifica in illam causam per intellectum referatur. sicut etiam vix aurum non dicitur nisi cum fuerit in suis principijs adequatum. quare etc. Tertio quod non contingit intellectui aliquid simpliciter scire cum ipse de illo scibili dubitaret habere. Sed continue contingit intellectum dubitare cum ignoret illius rei scibilis causam. quare etc. Quarto quod modus sciendi intellectus humani est discurrendo ab vno in aliud donec veniat ad indemonstrabilia. sed hoc esse non potest ignoratis causis rei que simpliciter debet sciri. Tertio ponitur in diffinitione et quoniam illius est causa quod ad scire simpliciter non sufficit causam rei cognoscere. sed oportet intellectum illam in re scibile referre. Ad cognoscendum enim perfecte lunam eclipsari. non sufficit cognoscere diametralem terre interpositionem inter solē et lunam sed oportet illam in effectum suum referre. et e contra. Quarto ponitur et non contingit aliter se habere. quod requiritur rem que sciri debet eo modo quo scitur omnino immutabilem esse. ita ut non contingat ipsam aliter se habere. Quidam autem illam ultimam particulam in causam tamen referunt et non in effectum. sed potius melius quod referat ad effectum. vel ad utrumque. et ulterius dicit quod illud positum fuit ad differentiam cause per accidens. tripliciter autem de causa per accidens. primo quod propter intentionem agens. qualiter fortunam dicimus causam per accidens. 2. phisicam. secundum quod quod remouens prohibens. qualiter fenestram aperiens causa per accidens de illuminationis domus. Tertio quod accidens taliter coniuncta cause per se. sicut album est causa per accidens edificij per albedinem accidentem coniunctam edificatori. Ad propositum ut ipsi dicitur excluditur hic quodlibet istarum. 1. principalis causa per accidens tertio modo. Notandum est quinto circa ultimum dictum Aristotelem. quod preter modos sciendi per accidens tres sunt alij modi sciendi per se. qui tamen non sunt modi sciendi simpliciter. Primo est modus sciendi causam per ipsius effectum. sicut scit terram diametraliter interponi posse inter solē et lunam per hoc quod luna est eclipsabilis. et syllogismo quo talis causa probatur vocatur syllogismus sine demonstratione a posteriori. Secundo est modus sciendi effectum per causam remotam. ut quando scitur lapidē non respirare. per hoc quod non est animal sicut explicat Aristoteles infra. ut arguendo sic. ovis quod non est animal non respirat. lapis non est animal. ergo etc. et hic est syllogismus a priori sed quod. Tertio est modus sciendi a signo. sicut si fontes amplexatur platonem. a signo concludi potest for. diligere platonē. Primus igitur modus sciendi simpliciter quid excluditur per illam particulam rem per causam cognoscere. Secundus vero ut quidam dicunt excluditur per illam particulam. et quoniam illius est causa. quia per illam denotant Aristoteles. quod causa qua res scitur debet esse illius propria causa. et non solum causa vltima vel remota. Dicunt etiam quod per illam particulam et non contingit aliter se habere. excludit scientiam habitam a signo. quoniam talis scientia aliquando per solum probabilia et contingentia acquiruntur que aliter se habent. possunt reliqua vide in questione.

Dicimus autem scire et per demonstrationem intelligere.

Secunda diffinitio ipsius scire est ista. scire huiusmodi. scilicet simpliciter est per demonstrationem intelligere per ista descriptio. Ubi nota quod per intelligere ponit tanquam genus in predicta diffinitione. illa vero particula per demonstrationem ponitur tanquam determinatio. et denotat causam effectiuam ipsius scire. ut communiter dicitur. Quidam autem voluerunt et forte melius. quod non ponat Aristoteles diffinitionem aliquam ipsius scire. sed solum inferat per modum correlarij. quod tale simpliciter scire fit per demonstrationem intelligere.

Demonstrationem autem dico syllogismum apodicticū. id est faciētem scire. Sed apodicticū dico simpliciter quem in habendo ipsum scimus.

Non ponit diffinitionem demonstrationis dicens quod demonstratio est syllogismus apodicticon. id est scientialis. dico autem syllogismum scientialem simpliciter quem scimus in habendo ipsum. et hoc dicit Aristoteles. ne forte crederetur quod demonstra-

tio diceretur ex ista causa syllogismus scientialis. quod scientia aliquid ipso vteretur. multe enim scientie syllogis utuntur qui tamen demonstrationes dici non debent. sicut dialectica et alie scientie multotiens probabiliter precedentes.

Si igitur est scire ut posuimus necesse est et demonstratiuam scientiam esse ex veris et primis et immediatis et notioribus et prioribus causisque conclusionis. Sic. n. erunt propria principia ei quod demonstratur. Syllogismus quidem erit et sine his demonstratio vero non erit. non enim faciet scientiam.

Ex premissis concludit diffinitionem demonstrationis sumptam a causa ipsius materialis. et primo facit hoc. secundo declarat particulas que in predicta diffinitione ponuntur ibi. Verum quidem igitur etc. diffinitio igitur demonstrationis ista. demonstratio est ex primis veris immediatis prioribus et notioribus causis conclusionis. Hanc diffinitionem phisicam videtur tripliciter probare licet obscure primo sic. Scire est rem per causam cognoscere et quoniam illius est causa etc. Et scire est rem per demonstrationem intelligere. ergo demonstratio est ex premissis veris immediatis etc. 1. consequentia. quod dato opposito consequentis sequitur oppositum alterius premissae. et antecedens pro utraque parte ex precedentibus patet. cum includat duas diffinitiones ipsius scire. Hanc rationem tangit cum dicit. Si quidem igitur est scire ut posuimus.

Secundo arguitur sic. illud quod ex proprijs principijs eius quod demonstratur est ex primis veris immediatis etc. sed demonstratio est huiusmodi. ergo etc. patet consequentia cum maiori. et minor nota est. quod aliter demonstratio non generaret scientiam.

Tertio arguitur sic. omnis syllogismus faciens scire est ex premissis veris. sed demonstratio est huiusmodi. ergo etc. minor apparet ex precedenti diffinitione demonstrationis. maior vero 1. quod ille videtur esse conditiones syllogismi facientis scire. et ideo dicit phisicam quod sine predictis conditionibus contingit fieri syllogismum absolute non tamen erit demonstratio cum non generabit scientiam. Notandum est primo simpliciter in linco. cum in textu dicat demonstratiua scientia est ex primis. etc. quod potest dupliciter ista introduci. Uno modo per demonstratiua scientiam habitam scientiam cum intelligendo. sicut videtur sonare verba. et sic per illud sensum non ponit diffinitio noua demonstrationis sed solum inferat illa conclusio ex predictis. quod scientia per demonstrationem acquisita est ex primis veris etc. et tunc ista prepositio ex ut inquit linco. denotat causam efficientem que simul est efficiens et origo. sicut. n. pater est causa efficiens et origo filij. ita notitia priorum verorum etc. est efficiens et origo notitia scientificae conclusionis. Secundo modo potest introduci. ut per illum terminum demonstratiua scientia demonstrationem intelligamus. et sic consequenter noua concludit diffinitio demonstrationis. et tunc illa prepositio ex dicit simpliciter circumstantiam cause materialis et cause efficiens. quod pro tanto dixit linco. quod quedam particule in illa diffinitione posite significant ea que formaliter demonstrationem ingrediuntur. et per consequens sunt partes et materia ipsius. quare quantum ad illas particulas sic ex dicit circumstantiam esse materialem. Quedam vero ea que solum virtualiter ipsas ingrediuntur. et ideo quo ad illas sic ex denotat causam efficientem. Ex quo patet contra quosdam modernos quod hanc secundam diffinitionem non solum est sumpta a causa materiali sed a materiali et efficiente simul. Notandum secundo est quod prima diffinitio demonstrationis sumpta est a causa finali cum dicitur demonstratio est syllogismus faciens scire. eo quod scire est finis demonstrationis ut omnes dicunt. et quia finis est causa causatum in omnibus alijs causis necessitate imponens et prior ipsis. ideo diffinitio prima demonstrationis diffinitio ipsius formalis dicitur debet. Secunda vero diffinitio materialis. quare dum secunda per primam probatur illa probatio est a priori. quod diffinitio materialis eiusdem rei per formalem demonstratur.

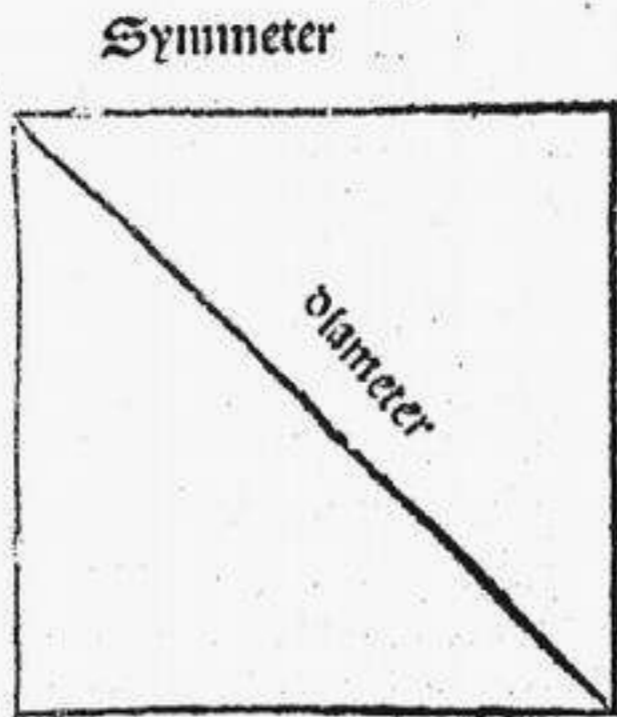
v

Verum quidem igitur oportet esse quoniam quod non est nisi est scire. ut

quod diametros sit symmetros.

Posteriorum

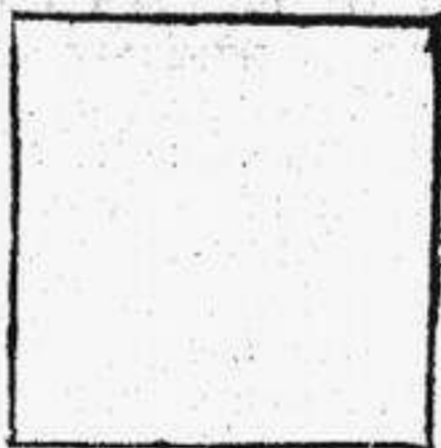
ostendit particulas
diffinitionis predictae esse
conuenienter positas.
et primo facit hoc quo
ad illam particulam ve
ris. secundo quo ad il
lam particulam primis
et immediatis. ibi. Ex
primis autem. Tertio
quo ad illam particulam
prioribus et notioribus
causis etc. Primo igitur
probatur ista conclusio
demonstratio est ex ve

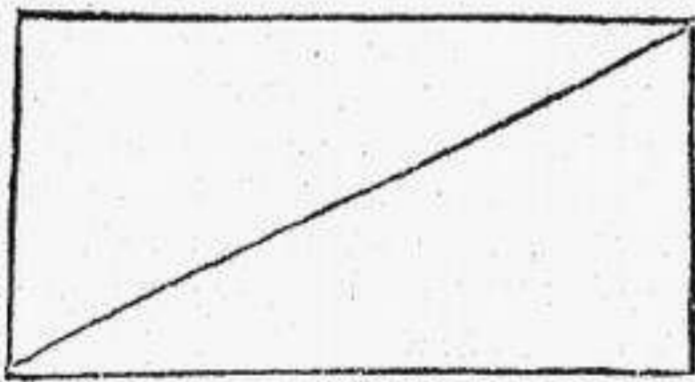
ris. arguendo sic. scilicet demonstrationis non scit nisi per premissas
eum igitur per demonstrationem acquirat sciam conclusionis. sequitur quod est
premissae sciuntur. sed non est possibile illud quod non est. id est falsum sciri
ut ubi gra. quod diameter quadrati sit commensurabilis sine costa. quod
re et c. praeterquam et ante videtur manifesta. Circa litteram dubi
tant contra exponentes quod Aristoteles videtur facere consequen
tiam illam illud quod demonstratur est verum. ergo pre
missae demonstrationis sunt vere. sed illa consequentia non
videtur tenere. ut patet in logica. sed enim sequatur. illa con
sequentia est bona. et antecedens est verum cum alijs cir
cunstantijs que habent alibi videri. ergo consequens est ve
rum. non tamen videtur sequi e contra. quoniam ex falsis potest
verum inferri. Ad hoc primo dicitur quod predicta praeterquam non
expresse colligitur in textu. sed textus videtur inuere illum
modum exponendi qui positus fuit. Dicitur secundo quod
sive illam consequentiam fecisset philosophus sive non ipsa concedere
da est gratia materie non de forma. quia in demonstratione
propter quid de qua loquimur non solum premissae sunt causa
conclusionem inferendi. immo etiam dicunt causam essen
tialem significati conclusionis in essendo falsum autem quod
non est in rerum natura et quod est tanquam priuatio non potest
esse essentialis causa rei necessarie quale est significatum
ipsius conclusionis. quare etc. Notandum est propter exem
plum adductum

quod quadratorum
quoddam est
habens quatuor
angulos equales
et rectos. et
tale proprie dicitur
quadratum quod
etiam orthogonum
equilaterum dici solet. dicitur
autem orthogonum
ab orthos
quod est rectum
et gonos angu
lus quasi qua
dratum recto
rum angulorum

Quadratum orthogonum equilaterum

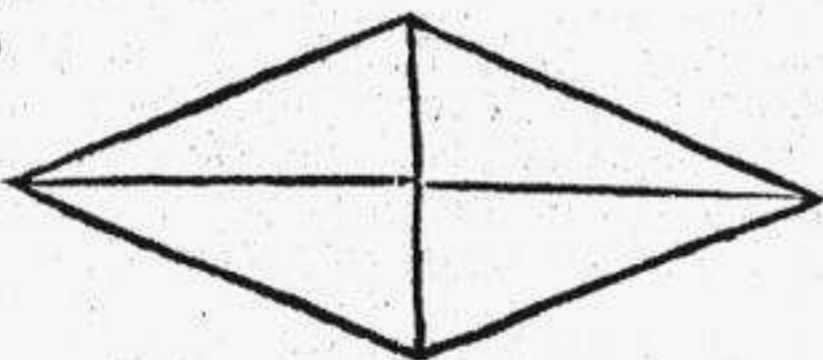

Quadratum orthogonum inequilaterum

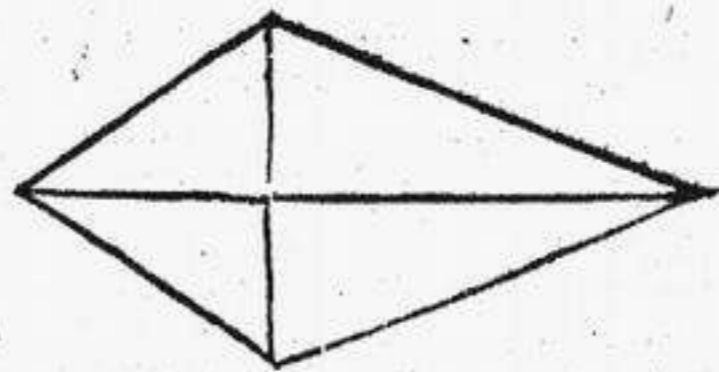

Quadratum equilaterum non orthogonum

Aliud est quod
dratum habens
angulos equales
sed latera in
equalia sic duo
maiora et duo
minora. quod
orthogonum
inequilaterum
vocari potest.
Aliud est ha
bens angulos
inequales et la
tera inequalia
quod etiam dicitur

Quadratum neque orthogonum neque equilaterum

et potest inor
thogonum eq
laterum. Quar
tum vero est
habens latera
inequalia et an
gulos inequales
Hec tamē tria

improprie quadrata dicitur: sed vnunquodque ipsorum dicitur quadratum
appellari. Ad propositum igitur dico quod de quadrato pro
prie sumpto verificatur exemplum philosophi non autem de alijs.
Primum declarat. nam ille linee commensurabiles dicitur quod
assignari potest aliqua mensura communis que vtriusque illarum
reddat aliquotiens sumpta. et e contrario illa dicitur incommensu
rabilia. Talia vero sunt diameter et costa quadrati. nulla
enim mensura aliquotiens sumpta diametrum adequate men
surat que aliquotiens sumpta eius costam adequate mesu
ret. neque e contra. nam si sic esset tunc diameter ad costam esset
aliqua proportio rationalis qualis est numeri ad numerum. sed
nulla talis inter ipsa reperitur ut demonstratur quarto Euclidis.
Item quarto euclidis demonstratur quod ubi ex diametro
alicuius quadrati quater sumpto fiat quadratum. tunc qua
dratum diametri ad quadratum costae habet proportionem
duplam et sibi ostenditur quod in duplo minor est proportio
vnius costae quadrati ad costam alterius quadrati quam sit ro
tius quadrati ad totum quadratum. quare diametri ad co
stam erit solum medietas duplae proportionis que est in du
plo minor dupla. talis autem non est proportio rationalis
qualis inter numeros aliquo modo reperiri potest. quare
et c. Alii vero per numeros probant intentum. Si enim
diameter esset commensurabilis costae. tunc sicut quadrati dia
meter ad quadratum costae est proportio dupla. sic etiam nu
merus quadratus diametri ad numerum quadratum costae
haberetur proportio dupla. et per consequens vnus nume
rus quadratus ex duobus numeris quadratis equalibus
adequate componeretur quod est impossibile. dicitur autem nu
merus quadratus qui constituitur ex ductu eiusdem nume
ri in seipsum. sicut tria constitunt nonem quater quatuor
constituunt sexdecim. et quingens quingens faciunt. 25. Quia igitur. 16. et
25. sunt numeri quadrati contingit igitur ut vnus numerus qua
dratus ex duobus quadratis constituatur. sicut. 25. ex. 9.
et. 16. non tamen est possibile ut ex duobus numeris qua
dratis equalibus adequate componatur. quantum haec ratio
demonstret pro nunc praetermitto. Sed vero principa
le per precedentem. quia in alijs quadratis non est proportio
precise dupla quadrati diametri ad quadratum costae. sed
vel maior vel minor dupla. neque proportio quadrati ad qua
dratum est precise in duplo maior quam proportio diametri ad
costam. sed vel plus quam in duplo maior vel minus. quare et c.
Alii vero per numeros declarant primo de inequilatero
cum. n. habeat vnum latus alio maius signetur maius la
tus per quatuor ita ut sit quatuor pedum. minus vero per tria
diameter vero per quingens. et sequitur quod numerus quadra
tus diametri qui est. 25. resultat ex numeris quadratis illa
rum costarum. scilicet. ex. 9. et. 16. ut patet. quare illa diameter erit
costae commensurabilis de quadrato inequalium angulorum
sic procedunt: ponatur quod talis quadrati cuius costae sint equa
les signetur costa per. 10. vna diameter per. 12. altera per. 16.
tunc si ducatur. 10. in seipsum facit. 100. Si. medietas prime
diametri in seipsum ducat facit. 36. et medietas secunde dia
metri in seipsum ducta constituit. 64. nunc autem. 36. et. 64.
constituunt. 100. quare diameter. hoc modo poterit costae
commensurari. Quantam efficaciam habeat iste modus per
bandi nunc praetermitto. quilibet. n. scit quod ubi diameter si
gnetur per. 5. vna costa per. 4. et alia per. 3. quod illa ad invicem
commensurari possunt. sicut omnes duo numeri ad invicem sunt
commensurabiles absque hoc quod aliter probetur.

Ex primis autem et indemonstrabilibus est eo quod
non sciet non habens demonstrationem ipsorum
Scire enim est quorum demonstratio est non se
cundum accidens habere demonstrationem.

Posteriorum

Conobatur quod demonstratio est ex primis et immediatis, et arguitur sic. Demonstratio est ex illis sine quibus non contingit scire: sed sine primis et indemonstrabilibus siue immediatis non contingit scire. ergo etc. maior de se patet. cum scire sit habere demonstrationem non sine accidentibus eorum quorum est demonstratio. quod dicebat superius quod scire est per demonstrationem intelligere. minor vero non probatur a philosopho. sed potest sic probari data aliqua demonstratione. quod nunc quid eius primis se sint prime et indemonstrabiles. aut per alias demonstrabiles. Si primo modo: tunc scire conclusionis dependet ex primis et immediatis. Si secundo modo non continget scire conclusiones per premissas nisi ille per alias demonstratur. et tunc querendum est nunquid sic procedendo deveniet ad prima et immediata. vel procedatur in infinitum. Si primo modo: habet intentum. Si secundo modo: non continget scire. quod intellectus non potest ferri in infinitum. Textus igitur sic est constructus. ex primis aut et indemonstrabilibus est supplet demonstratio: non enim sciet supplet aliquis conclusionem non habens demonstrationem eorum. id est per ipsa prima. Scire enim non est sine accidentibus habere demonstrationem eorum demonstrabilium quorum est demonstratio.

Notandum est primo quod aliquando contingit conclusionem aliquam probari ex premissis per accidentibus. in talibus autem non inveniuntur in infinitum procedere posse. et per prius non deveniunt ad prima et immediata. Cum igitur non contingat ea scire in quibus est in infinitum processus quo ad ea que ad scire referuntur. sequitur quod scire non est per premissas per accidentibus. propterea dicit philosophus scire est non sine accidentibus habere demonstrationem.

Secundo notandum est quod demonstrationem esse ex primis et indemonstrabilibus dupliciter verificari potest. Uno modo immediate. videlicet si premissa ex quibus conclusio demonstratur immediate probatur fuerint indemonstrabiles. Alio modo mediate si premissa non fuerint indemonstrabiles: sed ad indemonstrabilia tandem reducuntur. Ad oppositum igitur verum est demonstratur esse ex indemonstrabilibus primo vel secundo modo. Prima. n. passio geometrie demonstratur ex indemonstrabilibus immediate. Alie vero passiones que ad prima reducuntur mediate ex illis demonstrantur. id est de primo topic. quod demonstrationes sunt ex primis et veris aut ex his que per prima et vera fides sumpturunt.

Notandum est tertio quod dupliciter de aliqua premissa demonstrationis mediate. Uno modo. quod per aliquod medium ipsa possit demonstrari. et opposito modo immediate: quod non habet medium per quod demonstrari possit. sic illa quecumque duo vni tertio sunt equalia inter se sunt equalia. Secundo modo. quod inter subiectum et predicatum aliquod est medium. et hoc contingere potest dupliciter vel quod inter subiectum et passionem est subiectum medium. vel passio media. vel causa media. Exemplum primi. sicut isochelus habet tres: quod inter habere tres et isochelum mediat triangulus: cui primo convenit habere tres. Exemplum secundi. sicut homo est risibilis. inter hominem enim et risibile cadit disciplinabile. ut supponitur pro nunc. Exemplum tertij. sicut homo est disciplinabilis. cum inter illam passionem et eius subiectum mediet causa per quam de ipso demonstratur. scilicet animal rationale ut communiter dicitur. et omnibus his modis opposito modo dici potest propositio immediate vel simpliciter vel sine quid. scilicet vel immediate subiecti vel passionis vel cause.

Ad oppositum igitur per immediata Aristoteles intellexit per se nota et indemonstrabilia que carent medio per quod possint demonstrari. Dicitur tamen quod licet non cuiuslibet demonstrationis premissa sint immediate: quod indemonstrabiles: cuiuslibet tamen demonstrationis per quid: premissa et conclusio sunt immediate immediate subiecti vel cause vel passionis. In hac. n. demonstratione de animal rationale est disciplinabile omnis homo est animal rationale. ergo etc. maior est immediata immediate cause. cum disciplinabile sit passio prima ut supponitur. etiam eodem modo minor est immediata. conclusio vero immediate subiecti et passionis ut patet. Si vero fiat haec demonstratio omne disciplinabile est risibile. omnis homo est disciplinabilis. ergo etc. maior est immediata immediate cause. ut supponitur pro nunc. minor immediate subiecti et passionis. secundo vero immediate subiecti tamen.

Notandum est quarto sine quosdam modos. quod demonstratio dicitur per se quod procedit ex premissis indemonstrabilibus mediate vel immediate. demonstratio vero per accidens que ex premissis demonstrabilibus procedit. sicut demonstratur

triangulum habere tres. que dicitur per accidentibus. quod premissa non sunt nota nisi per resolutionem ad indemonstrabilia. dicitur etiam demonstratio in potentia propter eandem causam. aut dicitur demonstratio per accidentibus. quod est ex principiis non propriis. sicut arguendo sic. omne non animal est non risibile. omnis lapis est non animal. ergo etc. hic. n. demonstratur secundo per causam remotam. quod sicut animal est causa remota risibilitatis. sic non animal est causa remota non risibilitatis. quare proceditur ex principiis non propriis. De talibus ergo ut dicit intellexit Aristoteles. cum dicit. non sine accidentibus habere demonstrationem. Ad dicit ulterius eos male dixisse: qui dixerunt per prima et immediata debere intelligi dignitates. quod tunc sequeretur demonstrationem per causam remotam esse proprie demonstrationem. patet contra. quod sibi conveniret hec definitio proprie demonstrationis. videlicet esse ex premissis primis veris etc. quare concludunt quod per prima Aristoteles intellexit dignitates. et per immediata premissas indemonstrabiles. quod ad utrumque premissa demonstrabiles reducuntur. Ista verba multipliciter sunt dubia. primo. quod in eis apparet contradictio. dicit enim quod illa est demonstratio per se que procedit ex indemonstrabilibus premissis mediate vel immediate. et sic triangulum habere tres demonstratur per se. Secundo dicit quod illa est per accidentibus que ex demonstrabilibus procedit. sicut enim demonstratur triangulum habere tres per habere angulum extrinsecum. quare sequitur predictio. Secundo quod ex predictis sequitur quod demonstratio geometrie qua demonstratur alia passio quam prima esse per accidentibus. patet contra. quod quilibet talis ex demonstrabilibus procedit. immo vltim quilibet demonstratio cuius premissa non sunt indemonstrabiles est per accidens. et sic valde pauca essent per se. prius tamen est falsum. neque iste fuit intellectus Aristoteles. ut visum est prius. Tertio quod ratio quam ipsi formant contra alios videtur esse contra eos. nisi. n. aliud dicatur predicta definitio competit demonstrationi per causam remotam. cuius sit ex dignitatibus et premissis indemonstrabilibus vel mediate vel immediate ut patet. ita. n. premissa illius demonstrationis ad immediata reducuntur sicut demonstrationis propter quid: sed qualiter ad illam rationem responderi debet. vide in questione etc.

Causas quoque et notiores operis esse et priores. Causas quidem quoniam tunc scimus cum causas cognoscimus et priores si vere cause sunt et notiores non solum altero modo intelligendo. sed in sciendo quoniam sunt.

Primo declarat aliam particulam definitionis. Secundo subinfert quandam distinctionem necessariam proposito. ibi pro ra aut et notiora. Primo igitur arguit quod demonstratio sit ex causis. quod tunc scimus quod per causas cognoscimus ut ex procedentibus patet. Sed demonstratio est faciens scire. quare etc. Quod ille cause sint priores patet. quod de ratione cause est esse prius effectui si fuerint vere cause. et per hoc concluditur quod sint notiores. quod cause vere sunt effectibus suis notiores non solum altero modo intelligendo: sed etiam in sciendo quoniam sunt. Notandum est quod illa vltima particula non solum altero modo intelligendo dupliciter exponitur. Uno modo sine antiquam expositionem. quod. scilicet cause per quas effectus demonstratur non solum sunt notiores quo ad quid est: sed etiam in cognoscendo quod est de ipsis. Secundo aliter exponitur notatio quod effectus potest dici causa sue cause in inferendo. eo quod causa a posteriori inferitur et declaratur per effectum suum. causa vero est sui effectus causa tam in essendo quam in inferendo. et per consequens cause sunt effectibus notiores non solum altero modo intelligendo. id est non solum quod inferant ipsos. sed in cognoscendo quod sunt. scilicet cause in essendo. vel ut quidam exponunt non solum per eas cognoscendo effectus: sed etiam cognoscendo quod sunt illorum effectuum cause.

Priora autem et notiora dupliciter sunt. Non enim idem est prius natura et ad nos prius. Neque notius natura et nobis notius. Dico autem priora et notiora ad nos proxima sensui. Simpliciter autem priora et notiora: que longis sunt aut longiora quod est

Universalia: maxime autem proxima singularia
 et opponuntur bec adinuicē. Ex primis autē est
 quod ex propriis principiis est. idem enī dico
 primum et principium.

Subdit hanc distinctionem quod priora et notiora duobus
 modis dicitur: v.3. quo ad nos. et quo ad naturam siue simpliciter. Illa
 dicitur priora et notiora quo ad nos que sunt propinqua sensui
 Illa vero simpliciter siue nature notiora que sunt a sensu remotiora.
 Propinqua sensui sunt singularia. remota vero sunt maxime
 vltima hoc autem aliquo modo adinuicē opponuntur. deinde subdit ad
 remotionem dubij quod quod dictum est de demonstratōe esse ex primis se
 quitur quod ipsa sit ex propriis principiis. Idē. n. appello primum
 et principium. Et per hoc per contra modernos quod per priora non intellexit
 dignitates. quibus ipsi respondeant quod et dignitates pertracte ad
 certum genus principia propria dici possunt. Notandum est de
 mente commentatoris prioris philosophi. quod in quibusdam scientiis idem
 est nobis et nature notius. sicut in mathematicis. in quibusdam
 autem e contra sicut in naturalibus in quibus ut plerumque demonstratur
 ab effectu. effectus autem sunt nobis notiores. et cause notiores na
 ture. Nota tamen quod ubi fiat scilicet processus in naturalibus causa
 ad effectum quod vocatur per quid. cause erant non solum natu
 re sed etiam nobis notiores. Cum igitur dicit philosophus in textu. quod
 non idem est prius et notius quo ad nos et nature: intelligi debet
 quod non est semper idē. non quod nullo modo aut nunquam sit idē. Se
 cundo notandum est quod vltima et singulare non opponuntur ad inuicē
 per se. neque per contradictionem neque per uariationem: sed relative. vel ut
 alij dicit opponuntur oppositione prioris et posterioris. propinqua
 autem et remotum solum relative opponuntur ut per reliqua vide in questione.

St autem principium demonstratōis pro
 positio immediata. Immediata autem est
 qua est altera prior.

e

Notificat quosdam terminos positos in dis
 finitione demonstratōis. cum dicitur de primis et
 immediatis. Et prior declarat que sunt immediata principia demon
 stratōis. Secundo determinat de ipsorum cognitōe. ibi. Quia autem
 oportet credere. Item primo premitit descriptōes propositōis
 tōis immediate et quasdam alias descriptōes ad illam pertine
 tes. Secundo species immediati principij ab inuicē distinguit. ibi sicut
 immediati autem principij. Prima pars in tot partes diuisa pos
 set quot ponuntur descriptōes. Dicit ergo prior quod principium
 demonstratōis est propositio immediata. dicit autem propositio im
 mediata qua non est altera prior. Notandum primo quod prin
 cipium demonstratōis est duplex. v.3. complexum et incomplezum
 Incomplezum sicut diffinitio iuxta modum loquendi Aristote.
 in prior de anima cum dicit. quod ipsam quod quod est: est principium demon
 stratōis. Complezum vero diuiditur. quoddam. n. formaliter igitur
 dicit demonstratōes. sicut permissa idemonstrabilis: quoddam
 autem virtualiter sicut dignitas priora. De principio complexo ta
 prior quod secundo modo loquitur hic Aristote. Secundo notandum est
 quod principium complexum demonstratōis est propositionem qua non est
 altera prior: dupliciter intelligitur. scilicet. vel simpliciter vel secundum quid. Ex
 plum primi. sicut dignitas priora. ut de quolibet dicitur esse vel non
 esse. ipsa enim est omnibus alijs priora et notiora. et non habet me
 dium per quod probari vel demonstrari possit. et hoc est quod
 ex terminis colligitur. est constituta per illum modum diffinitōis
 Exemplum secundi. sicut illa propositio de puncto ad punctum re
 ctam lineam ducere contingit. Dicit. n. propositio immediata
 quod in geometria nullas habet propositionem priorē qua ibi demon
 strari possit quibus alia habeat absolute priorē. Aristote. igitur
 illam diffinitionem intellexit eam illa adiectōe vel simpliciter vel
 secundum quid. Dicere autem permissam immediatam immediatōe diffinitōis. im
 mediatōe conclusiōis. et immediatōe compositionis est multa verba ini
 ce texere extra mentem Aristote. Et sic contra dubitat an aliquid di
 gnitas habeat propositionem ea priorē. Ut quod sic quod illa negatiua non
 loquitur dicitur esse et non esse est dignitas ut contra procedit. et tamen prior
 ipsa est illa affirmatiua. quodlibet est vel non est. cum affirmatio sit prior
 negatōe. ut dicitur per huius. Secundo arguitur sic. aliquid dignitas est
 demonstrabilis. quod et. assumptum per de illa omne totum est maius sua parte
 que est dignitas. eo quod intellectus terminis statim intellectus sibi assen
 tit. et tamen demonstratur ut per Alacem. et per spectine. quod hoc

modo demonstrant. omne quod alterum continet et aliquid ultra est eo
 maius. scilicet omne totum continet partem et aliquid ultra. quod et.
 Ad bec respondet quidam modernus. quod due prime dignitates
 sunt iste. quodlibet est vel non est. et aliquid est. et iste nullas ha
 bent priores. illa vero negatiua non contingit idem simul esse
 et non esse est illis affirmatiuis posterior. quare concedendum
 est quod habet aliquam absolute priorē. Dicit tamen quod in ge
 nere negatiuarum nulla est prior illa negatiua. Sed quicquid sit
 puto illud dictum pauci ponderis esse. quod illa aliquid est sit di
 gnitas. et si dignitas est quod non puto: est posterior illa. quodlibet
 est vel non est: quia hoc fit in terminis minus complexa: quo tamen ad
 intellectus adhesionem est posterior: quod minus intensius est apta
 credi. Ad 2^m dicit primo illa. omne totum est maius sua parte. non
 esse demonstrabile: cum non sit dubitabilis debite intellecta. scilicet po
 test probari istis vel illi neganti illa: sicut fecit Alacen loco allega
 to. Secundo dicitur quod ipsa non debet dignitas appellari: eo
 quod ipsi non statim assentit intellectus sine discursu. scilicet medi
 te discursu imperceptibilis. scilicet omne quod continet alterum et aliquid ultra
 est maius illo et. Item quod non quolibet docendum necesse
 est habere illa. omne totum est maius sua parte. dignitas autem est
 qua necesse est quolibet docendum habere. ut habet parum infra.
 Ego vero puto quod illa possit dignitas appellari. ut infra vi
 debitur de mente Aristote. et Lino. et contra quod vna dignitas alia
 dignitate absolute priorē habet: quibus due sint: que contra pri
 me dignitates appellantur. scilicet. quodlibet est vel non est. et non contin
 git idem sit esse et non esse. et de his loquitur Aristote. infra cum dicit.
 quod dignitas est qua necesse est quolibet docendum habere. que et.
 Propositio autem est enunciationis altera pars
 vni de uno. Dialectica quidem est similiter acci
 piens quodlibet. Demonstratiua autem deter
 minate alterum quoniam uerum est.
 Secunda descriptio. propositio est altera pars enunciationis enun
 cians vnum de vno: talis autem propositio est duplex. v.3. dialectica et de
 monstratiua. dialectica indifferenter esse potest utraque pars dictio
 nis. demonstratiua vero altera pars tamen et determinata contra
 dictionis esse potest. Notandum primo: quod iste terminus propositio.
 dupliciter accipi potest. Uno modo per quolibet ofone perfecta signifi
 cante verum vel falsum. et sic accipitur primo peribermientas.
 Secundo modo per illa propositionem que est altera pars alienius propositi sub
 forma dubitationis que premissa esse possit in topico syllo
 vel demonstratiua. ut si querat utrum celum sit mobile vel non est
 mobile: illa. celum est mobile: erit propositio ut accipitur hic.
 Et si arguatur quod tunc nulla propositio erit principium imedia
 tum: eo quod principia immediata non sunt dubitabilia. Respondet
 quod hoc secundum se non sunt dubitabilia proponi tamen possunt sub forma du
 bitationis. sicut licet per se notum sit omne totum esse maius sua
 parte: potest tamen sub forma dubitationis proponi utrum
 omne totum sit maius sua parte. Notandum est secundo quod in hoc
 dialecticus et proprie demonstrator dicitur. quod demonstrator semper ex
 necessarijs procedit: et ea que ab ipso concludunt necessaria sunt.
 et per prius proposita aliquid propositionem sub forma dubitationis ubi
 altera pars necessaria fuerit illam tamen accipiet. alteram relin
 quendo. De contingentibus vero non se intromittit. Diale
 cticus autem quoniam ex probabilibus procedit utraque partem propositi
 quoniam accipere et concludere potest cum utraque probabilis fuerit
 quoniam ad utraque viam habet probabilem arguendi. Semper ta
 men quoniam concludit alteram tamen concludit. Et quibus per dicitur
 inter propositionem demonstratiuam et dialecticam quam
 Aristote. hic intendit. Est enim dialectica huius nature. quod non
 minus dialecticus habet viam ad contradictorium accipiendum
 tanquam premissam. quam ipsam. sicut etiam viam habet ad proban
 dum quod medea dilexit filium: quod mater et viam ad proban
 dum quod non dilexit. quod interfecit. Demonstratiua vero huius
 est nature quod illam determinate demonstrator accipit. et eius contra
 dictorium accipere non potest tanquam premissam. sicut triangu
 lum habere angulum extrinsecum. Non haberem tamen per inconue
 nientiam eandem propositionem dialecticam et demonstratiuam dici posse.
 sicut non inconuenit eandem esse necessariam. et tamen topice ar
 gumentabilem. quod enim mundus sit factus vel non sit factus
 est problema neutrum: ut vult Aristote. et inde facto altera pars est ne
 cessaria. quare et.

Enunciatio autem dictionis qualibet pte.

Tertia descriptio. enunciatio est vtranq; partem contradictionis accipiens. verbi gratia hec ppositio. triangulus h3 angulum extrinsecu: vel non h3 angulum extrinsecum: est enunciatio. **N**otandum e primo q enunciatio duob; modis accipi potest. Uno mo p qualibet ppositione in differenter. & sic accipitur pmo per biermenias: quelibet enim ppositio aliquid enunciat. scdo modo magis stricte. q sic describi potest. enunciatio est disunctiva ex dictionis co posita sub dubitatione pponibilis. quorum altera ps sylli topici vel demonstratiui potest esse premissa. & sic accipitur in pposito. & sic limitari d3 diffinitio posita in textu. **N**otandum est scdo q enunciatio & pblema in hoc distinguuntur. quia enunciatio respicit premissas sylli topici vel demonstratiui: pblema vero respicit conclusionem. qn enim d alio quo dubitatur q pot sillice concludi topice vel demofatine tale quesitum problema appellatur. verbi gra. si queratur vtrum homo sit ronale vel no. vel vtrum medea filius dilexi vel non dilexit. qn vo de aliquo dubitat q in syllo topico vel demonstratiuo ee potest. premissa dicit enunciatio vt si querat vtrum homo sit aial ronale vel non. hec disunctiva homo est aial ronale vel non e aial ronale enunciatio dici debet. **E**x quib; primo inferitur q sicut eade ppositio in diuersis syllis pot ee conclusio & premissa. ita eadem disunctiva enunciatio esse potest & pblema. **S**equit scdo q vbi aliqua premissa demonstrationis sit inde monstrabilis. disunctiva formata de ipa. & dicitio ipsius enunciatio dici potest. no tn pblemata: saltem respectu sylli demonstratiui. licet forte no inconueniret respectu topici sylli. **S**equitur tertio q vbi pcluditur vltima passio alicuius subiecti: & ex illa conclusione & dictione ipsius fiat disunctiva. erit problema. & non enunciatio quo ad sylli demonstratiui.

Contradictio autem est oppositio cuius no est medium secundum se.

Quarta descriptio. dicitio est oppo cuius non e mediu fin se. **N**otandum est pmo. q in predicta diffone ponitur ly oppositio tanq; genus. diuiditur enim oppositio in opponem priam: dictionem. priuatam & relatiuam. vt habet videri in postpredicamentis. cu aut dicitur. cui non e medium fin se: ponitur tanq; dicitio: per qua differt oppositio dictionis ab oppositionibus predictis. **N**otandum est scdo q duplici de ca verificatur q contradictionis no fit mediu fin se. pmo q: inter dictiones non ee mediu co petit contradictioni per se. non rone alterius oppositionis q at in alijs opponib; aliquo mo no inueniatur mediu h e rone opponis dictionis. qua includunt ad ipsas enis aliquo mo reducitur. vt p3 in postpredicamentis. **S**ecdo q: inter contradictiones simpliciter loquendo nullum e mediu. non est mediu forme neq; subiecti vlr de quocunq; subiecto loquendo. **N**ulla. n. est forma inter hoem. & no hominem nullum et ens quod no sit ho vel no homo. **P**trario: vo quedam sunt vtroq; modo mediu hntia: sicut albu & nigrum pmo rone forme sicut viride vel rubrum. scdo rone subiecti sicut celum qd neq; est albu neq; nigrum. quedam vero ptraria rone subiecti hnt mediu hnt sicut calidum & frigidum interque no reperitur forma media: quoz neutz co petit componi celesti. priuatine aut opposita qnis no hant mediu forme. tn hnt mediu subiecti. lapis enim neq; est videns neq; cecus. verum est tn q ex parte eorum subiectorum circa que fieri habent tam ptraria imediata. q priuatine opposita non hnt mediu. nullum enim est aptuz videre in tempore. in quo est aptum q non sit videns aut cecus. neq; aliquod est aptum recipere caliditate vel frigiditate. quod non heat alterum illorum. sed hoc non est vlr respectu cuiuscunq; subiecti: & in hoc differunt a contradictione oppositis

Pars autem contradictionis que aliquid de aliquo est affirmatio est. Que vero est aliqd ab aliquo negatio est.

Dicit q illa pars contradictionis que aliquid de aliquo affirmat est affirmatio que vero aliquid ab aliquo remouet dicitur negatio: siue ppo negatiua. sicut homo est risibilis. & nullus homo est risibilis. **N**otandum q contra dictionum complexum & affirmatiuum aliquid actualiter de aliquo affirmat. sicut illa. homo est risibile. negatiuum vero actualiter negat: sicut ista non homo est risibile. incomplexum vero solum aptitudinaliter aliquid affirmat vl negat. sicut homo & non homo.

Immediati autem syllogistici principii positionem quidem dico quam non est monstrare: sed ponere: neq; necesse est habere aliquem docendum. Quam vero necesse est habere docendum quemlibet dignitatem uel maximam ppositionem. sunt enim quedam huiusmodi. hoc. n. maxime in huiuscemodi consueuim nomē dicere.

Dividit principiu immediatu in spes suas. & primo fac hoc scdo subdiuidit vnu mebrum. ibi. **P**ositionis at. **I**ntedit igitur q immediati principii due sut spes. pma e positio. 2a e dignitas. positio e principiu imediata qd demonstrari non contingit. no tn e nece quelibet docendum habere ipsam. sicut anguli recti sunt equales. dignitas vero est principiu indemonstrabile. qua e nece quelibet docendu hre. quedam. n. h3 pones sut: quas consueuimus noiare dignitates siue sub h3 noie maxima. ita q pones maxime appellat. sic de quolibet dr ee vel no ee & filis. **N**otandum est q d numero pponum p se notat qda sunt ex terminis consimilib; pstrare. qz notitia e cuiuslibet addisceti neccia. sic illa ppo de quolibz dr ee vel no ee: fundat super pceptum entis: cuius notitia cuiuslibet addisceti e neccia: eo q pceptus entis est pmas pceptus vlr intellectus: a quo alij pceptus virtuali vel formalit absolui no pnt: & pp hoc tales pones necesse est quelibet docenduz hre. qz necesse e eis assentire statim si pponant. debite intellecte vel necesse est habituz habere quo intellectus talibus principijs dissentire non possit. & hoc et est. qz in quacunq; scia aliquis doceat. hntoi principia consimilia sunt tanq; superiora vel vlr pcurrentia. quorum vltate oes alie vltates roborant. **Q**uedam vo sut ppositiones p se note ex spalibus terminis constitute: sicut anguli recti sunt eqles. de puncto ad punctu recta linea ducet ptingit. quas no e nece quilibz docendu hre eo q hoz specialium terminoz notitia no e neccia cuiuslibz addisceti. no. n. necesse est docendu i ma de aia intellectina scire q anguli recti sunt eqles. **P**rima igit. pones antonomasice dignitates appellant: & maxie ppones eo q i roboratiōe veritatis sunt prime & maxime. sicut. n. in rebus vel agentib; naturalibus e ad vnu pumū deuenire. s. pmas cam qd e i virtute maximū inf agentia vlr. ita in pponibus per se notis e ad aliquā vel ad aliqs maximas deuenire. que etiā dignitates dicunt. & istis pponibus due pprietates ab Arist. b attribunt. **P**rima e q sint indemonstrabiles. **S**ecda e q necesse e quelibet docendu hre ipas. **D**e his et loqt comētor. 3. de aia cu dicit. q pna pma hntus nescietes vn & qliter veniant. **S**ecde vo ppones ab Ari. pones dicuntur **Q**uibus duas attribuit ditiones. **P**rima e q sint indemonstrabiles. scda q no nece e quilibz docendu hre ipas. **D**3 tn intelligi q sut indemonstrabiles vel absolute vel in scia in q sut pones. **H**ec. n. ppo quecunq; sunt equalia vni tertio inter se sunt equalia positio dici pot. & e simplr indemonstrabilia. illa vo de puncto ad punctu recta linea ducere contingit. e positio: que i nali phia demonstrat per hoc mediu puctus no e pucto pumū neq; contignus neq; pnt ens: sic p3. 6. phy. verūtamē in geometria in qua e positio non demonstrat. **E**x quib; duplex apparet dicitio interpositioez & dignitate. prima qz dignitate necesse e quelibet docendu hre: no at positionem. scda qz dignitas e simpliciter & in q cunq; scia indemonstrabilis: alique vo positiones sunt in aliq scia demonstrabiles. h3 no in ea scia in qua sunt pones. **N**otandum e scdo. vt h3 a ppo. scdo elen. q principia sut mima

inquantitate et maxima in virtute: sicut. n. in actionibus naturalibus agentia particularia sunt valde multa. vltia vero valde pauca: maioris tñ virtutis sunt vltia q̄ particularia. ita p̄ncipia demonstrationū indemonstrabilia sunt pauca: a p̄missis formaliter ingredientibus demonstrationem: et maioris virtutis. eo q̄ ad plura se extendunt. id̄ quedā ex eis merito maxie appellantur. eo q̄ sunt maxime in virtute.

Conpositionis at̄ q̄ qdē ē quālibz p̄tū enūciationis accipiēs: ut dico eē aliqd̄ aut nō eē suppositio ē. Que vō sine hoc diffō est. diffinitio enī positio quedā ē. **P**ōit. n. arithmetico vnitates indiuisibile eē scōz quātitatē. Suppō at̄ non est. **I**d. n. qd̄ qd̄ ē. vnitates: et eē unitatem non ē idē.

Describit spēs pōnis dicens. q̄ quedaz est positio que significat esse vel nō eē. et hec vocat suppositio. Quedā vero nō significat aliqd̄ eē vel non eē. et hec vocatur diffinitio. Verbi gratia arithmeticus p̄mittit hāc diffinitionem vnitates est indiuisibilis s̄m quātitatē supple discretaz. hec autem diffinitio positio dici debet: cū eam p̄mittat arithmeticus tanq̄ p̄ncipiū. non autem ē positio eo q̄ non significat eē vel non eē. nō enim idē ē quid est vnitates et ipsaz vnitates eē. **D**ubitat̄ quia quelibet positio est ppō. vt p̄ per diffinitionem positionis. etiam q̄ positio est species immediate p̄positionis. vt p̄ in textu. sed diffinitio nō ē p̄positio. ergo diffinitio non ē species positionis. quare et̄.

Ad hoc dupliciter respondetur. p̄mo q̄ immediatū p̄ncipiū in plus se habet q̄ in mediata ppō. diffinitio enī p̄ se nota ē p̄ncipiū immediatū: nō tamen ppō in mediata. Aristoteles igit̄ posuit positionem sub p̄ncipiō immediato cum dicit in mediata p̄ncipiū. Talis igit̄ positio cōueniēt̄ diuidi poterit in positionem complexam que suppositio dicit̄. et impōnem̄ incomplexam que vocat̄ diffinitio. Alii responderi potest q̄ licz diffinitio non sit p̄positio actu. ipsa tamen virtualit̄ est ppō. habita enim aliqua diffinitione per se nota statim scit̄ illam in eē subiecto suo. Et si dicat̄ q̄ Aristoteles eam distinguit a suppone in eo q̄ non dicit eē vel non eē. quare in eo q̄ positio nō videtur eē p̄positio actu. neq̄ potentia. **N**egatur consequentia. sufficit enī q̄ ipsa per se sumpta nō dicat eē vel non eē. sed consequenter. quia per se nota iuncta cum diffinitio in ppōne faciat. vel apta sit facere ppōnem. que positio erit appellanda.

Notandum est scōm aliquos q̄ si hoc verbum est. sumatur compositiue quando diffinitio predicatur de diffinito. sicut hic. homo est animal rationale. tunc diffinitio dicit esse vel non eē. si vero expositiue tñ non dicit esse vel non eē. hoc non puto bene dictum: quia qualitercunq̄ sumatur ly est. sine expositiue sine compositiue sola diffinitio p̄ se nihil affirmat aut negat. licz p̄positio composita ex diffinitione et diffinito dicat eē vel non esse. quare et̄. **N**otandum scōo vt ex predictis colligi videtur: q̄ quatuor sūt genera p̄ncipiōz. quedam enim sūt quibus terminis itellectis statim sine discursu assentit intellectus. sicut de quolibet dicit̄ eē vel non eē. quedam vero quibus statim itellectus assentit in mediata aliquo ip̄ceptibili discursu: sic̄ oē totū ē mai⁹ sua pte. q̄ intellect⁹ imperceptibiliter hunc discursum format. omne quod alterum continet et aliqd̄ vltra est eo maius. sed omne totum p̄tinet partē et aliqd̄ vltra. ergo et̄. quedam quibus assentit intellectus per d̄mōstrationem: sicut de p̄fecto ad punctū rectā lineā ducere: p̄tingit cui assentit p̄ d̄mōstrationem q̄ h̄. 6. p̄physi. Quedam at̄ sūt q̄ intellectus statim p̄ d̄mōstrationem assentit. sicut diffinitiones p̄ se note. **D**ubitat̄ circa exēplum p̄hi. quia dicit p̄hs. 7. metaphy. q̄ i his q̄ sūt p̄ se idē ē ip̄s et eē ip̄m: sicut hō et hōlez eē. ergo p̄ idē diffinitio vnitatis et vnitatem. eē.

Ad hoc r̄idet̄ cōcedendo q̄ vnitates et vnitates eē idem sunt. s̄ h̄ voluit p̄hs dicere q̄ diffō vnitatis non debz esse vel nō eē affirmatiue vel negatiue. Et si arguit̄ q̄ Aristoteles in topicis dicit q̄ diffinitio significat quid ē eē rei. intelligit̄ q̄ significat quiditatez. vel eētā rei quare et̄.

Nonā aut̄ ōz credere et scire rez in b̄mōi hēndo syllogismū quē uocauimus demonstrationem. Est aut̄ hoc qd̄ ē ea scire ex q̄b⁹ est syllogism⁹. necesse ē nō solū p̄cognoscere p̄ma aut quedaz: s̄ et̄ magis. semp. n. p̄pter qd̄ unūquodq̄z tale ē: illud magis est: ut p̄p quod amamus: illud magis amicum ē. Quare siquidez scimus p̄ p̄ma et credimus: illa quidez scimus et credim⁹ magis. qm̄ p̄p illa et posteriora.

Determinat de cognitione p̄ncipiōz immediatoz s̄m ex positioez Linco. hic ponit tres p̄clones. Scōa ibi. **N**ō pōt at̄ credere. Tertia ibi. **M**agis at̄ debentem p̄ia p̄clō p̄ncipia p̄ma aut oīa aut quedā non solum p̄i⁹ sciunt sed et̄ magis sciunt et credunt q̄ p̄clones. p̄ma pars p̄z ex p̄cedētibus: cum demonstratio sit ex p̄ius et̄. 2⁹ pars p̄batur sic. per ipsa p̄ncipia nos sciunt et credim⁹ cōclusiones: et ex p̄cedētibus partz. eo q̄ sciunt cōclusiones per h̄i syllogismū demonstratiū. qui p̄cedit ex p̄ncipiis p̄mis. s̄ p̄p qd̄ unūquodq̄z ē tale et illud magis. 3⁹ p̄ncipia magis credunt et sciunt q̄ p̄clones. Tenet p̄na cum maior. minor p̄z exemplo: q̄ si amam⁹ aliqd̄ p̄ alterum illud p̄p qd̄ amam⁹ ē magis amicum. si enim diligis magistrū p̄p discipulū. sequit̄ q̄ magis diligis discipulū. **Q**ue et̄. **N**otandum ē p̄mo s̄m linco. q̄ illa ppō ea p̄p q̄ alia sunt scita. sūt magis scita. p̄batur p̄p d̄mō Arist. in p̄ma p̄ha. videlz si cā et cātum fuerint vnitocā. cā i illo vnitoco dicit̄ s̄m magis et minus. **N**otandum est secundo s̄m ip̄m q̄ cum dicitur p̄ncipia magis sciri q̄ p̄clones nō accipiūt scire maxie p̄p̄ie. quia tale solis competit p̄clationib⁹ demonstratis. vt d̄mō est p̄ius. S̄ accipiūt scire p̄p̄ie vel magis p̄p̄ie. tale. n. p̄ncipiis et cognitionib⁹ cōpetere pōt. **Q**ue et̄. **N**otandum 3⁹ q̄ multipli expōi pōt. **Q**ue dicit̄ distinctim aut oīa aut qdā: p̄mo sic. q̄ si p̄clō p̄batur p̄ oīa p̄ncipia p̄ que pōt p̄ se p̄batur. tūc oīa p̄us et magis sciunt. **S**i vō per qdā tñ vt sepe p̄tingit. tūc qdaz erūt p̄us et magis nota. Et hunc puto rectum fuisse itellectum illoz v̄borū. Quidam vō dicunt q̄ dicit aut oīa aut quedam: qm̄ aliqua sūt p̄ncipia demonstrabilia. sicut triangulum hēre angulū extrinsecū. que equaliter ignota sūt sicut conclusio. donec fuerint declarata. Quedam vō sūt q̄ statim p̄posita sunt magis nota p̄clōne. s̄ hoc nihil ē. quia si ne p̄ncipia sint demonstrabilia. sine nō. nūquā p̄ ipsa d̄mōstrabit̄ p̄clones qm̄ p̄ius et magis sciunt. **A**lii dicunt scōo q̄ qdā effect⁹ sūt notissimi per sensum. sicut solem eclipsari. et tunc p̄ncipia p̄ que demonstrant non opz esse simpli magis nota. Iterum hoc nihil est. q̄ dum per illa p̄ncipia demonstrabit̄ effectus necessario ipsa p̄ius sciunt et magis. **T**ertio aliter dicunt q̄ supra dictum erat q̄ quedam p̄us tpe cognoscunt sicut maior. quedam similib⁹ minor. **H**oc et̄ nihil ē. ibi. n. de eo qd̄ p̄tingit loq̄t̄ Arist. et de p̄ncipiū demonstratione et p̄missis demonstrationis. hic vō de eo q̄ neciū ē. de demonstratione simpli. et de p̄ncipiis mediatis vel immediatis. per que p̄clō aliquo mō p̄batur p̄t **C**ō. s̄ minor sit tpe sciri possit. tamen semp p̄misse p̄us nā sciunt. quare non obstat quin p̄cedēdm sit oīa p̄us sciri q̄ p̄clō. quare et̄. Quidā autē moderni alia dicūt p̄ter int̄t̄dem Arist. vt puto. p̄mo q̄ hoc dictum verificari pōt quo. ad p̄ncipia incomplexa. nā ante oēm demonstrationem ōz p̄cognoscere p̄ncipia incomplexa transcendētia. nō at̄ p̄ncipia diffinitina. scōo q̄ an̄ oēm demonstrationez ōz p̄cognoscere dignitates maximas aut suppones aut communes animi cōceptiones. **T**ertio q̄ necesse est an̄ oēm conclusionem scire p̄missas. nō autem omnia p̄ncipia extrinseca. Quarto quia maior aliquando scitur p̄ius. s̄ minor simul cum p̄clōne. **P**̄ncipiū duo modi sunt extrinseci. Arist. cū ibi non de p̄cognitionibus loquatur. de q̄bus locutus est in p̄hemio. sed de cognitione perfecta p̄ncipiōrum ante cōplexam notitiā cōclusionis. **P**̄terea non

Posteriorum

accipit Arist. ly oia. sic vlr vt de oibus pncipijs oium cōclusionum loqui intendat. sicut isti attribuunt. sed referre i tendit cuilibet conclusioni per se oia sua principia vel qdas Tertius adhuc vlr minus rōnalis. Notissime .n. Arist. hic loquit de pncipijs immediatis. premisse vō rarissime sunt immediate. De quarto modo dictus est prius.

Cō pōt at credere magis qz scit: que nō cōtingunt: neqz sciens neqz melius disposit⁹: qz sciens. Accidit at hoc nisi aliqs credētiuz p demonstrationem precognouerit. Magis credere necesse est principijs aut oibus aut quibusdaz qz conclusioni. Magis autem debentem habere sciam per demonstrationem.

Secūda pō. nullus magis potest credere conclusioni qz pncipijs. Probat sic. neqz sciens neqz melius disposit⁹ qz sciens magis credere pōt pclusioni qz pncipijs. ergo rē. t3 pna inductiue. assumptū relinquit tanqz notum. et pōt declarari ex precedenti pōne. Nam si magis sciunt pncipia qz pclusiones sequitur qz neqz sciens neqz meli⁹ dispositus magis credere pōt conclusioni qz pncipijs. Deinde subdit. accidit autem hoc: vt aliquis sit melius disposit⁹ qz sciens. vbi aliquis credentium precognouerit pncipia p demonstrationem. Deinde ad declarationem sue conclusionis subdit qz debentem habere scientiam per demonstrationem necesse est magis credere pncipijs qz conclusioni quasi dicat. cum dictum fuerit qz nullus magis credere potest conclusioni qz pncipijs: intellexi de eo qui h3 scientiam per demonstrationem. quod pio tanto dicit: vt cōmuniter exponitur. quia de aliquibus effectibus potest haberi scia per sensum et non per principia sua. sicut quis cognoscere potest et scire ad sensum solem eclipsari: eius tamen cām ignorādo: tunc non dpo: rebit eum magis credere pncipijs qz conclusioni. **N**otādū est primo eum hec sit. expositio L inco. qz Fin eum per contingere hic Arist. intelligit sequi ex alio. Principia igitur prima dicuntur non contingere. qz nō ex alio sequuntur neqz pbant. et hoc modo loquendi dicit ipse arist. sepe vsum fuisse. **N**otādū est scdo qz per ly melius dispositus qz sciens intelligit habētē habitum pncipiorum pncipiorum. ille enim habitus cū scientia pprie nō dicatur. sed intellectus. videtur eē melior habitus: et per psequens habēs ipm dicitur melius disposit⁹ qz sciens. Ex quo inferē qz si aliquis sciret. a. cōclusiones p pmissas demonstrabiles. respectu illarum pmissarum. diceretur sciens. Habēs autem noticiam pncipiorum eiusdem pōne indemonstrabilium diceret melius disposit⁹ qz sciens. Littera ergo sic est cōstruēda fin eum. non pōt autem aliquis magis credere que scit. i. pōnes de qbus maxime pprie scia hctur: qz que nō ptingunt. i. qz pncipia pma que ex alijs nō pbantur: neqz sequuntur demonstratiue. qz neqz sciens. s. habens noticiam pōne per pmissas cognitās per demonstratiōem: neqz melius dispositus qz sciens. i. habens noticiā vel habitum pncipiorum pōt magis credere conclusioni. Accidit autem hoc. s. qz aliquis sit melius dispositus qz sciens: nisi cōtingat qz aliquis credentium precognouerit supple pmissas pclusionis per demonstratiōem. quasi dicat. qz tunc non dicitur melius disposit⁹ qz sciens. Residuum littere p3. A qbusdaz at alijs antiqs exposito: ibi pars hec fuit aliter introducta. vt. s. Arist. alia poneret pbatiōem pclusionis pcedentis. arguēdo sic. nullus pōt magis credere pclusioni qz pncipijs. ergo neqz cōclusio pōt magis sciri qz principia. quare principia magis sciunt. Assumptum p3. qz neqz sciens neqz melius disposit⁹ qz sciens magis pōt credere conclusioni. Accidit autem hoc incōueniens. s. qz qz magis credat cōclusioni: qz pncipijs nisi hās noticiā p demonstratiōem pncipiorum et magis cognoscat principia qz pclusionem. Lfa igitur sic constructur. Nullus magis credere potest que nō ptingit. i. pōnes quas ptingit eē nescitas: pncipijs tñ ex hīs scitis: qz pncipijs q nonit: aut qz neqz sciens neqz meli⁹ dispositus qz sciens. i.

hās habitū pncipiorum pncipiorum illud facere pōt. accidit autē hoc rē. exponit sicut pri⁹. **N**otādū ē tertio qz pter intellectū supius dātū: illi termino magis disposit⁹ qz sciens que puto magis eē ad mētē Ari. posteriores alios posuerunt intellect⁹ qdā enī dicūt qz p scientē Ari. intelligit solum habētē qz aliquid pōne. p magis dispositum qz sciētē intelligitur hās qz et pp qd illi⁹. Alij vō qz sciens ē hās noticiam que h3 in scia subalternata: magis vō dispositus qz sciens ē hās noticiā: qz h3 i subalternatē. et hoc in idē redit cū pōi. Sed istos modos nūm⁹ puto de intēde arist. qz pncipium. et nūm⁹ eē ad ppositū suū. vt patere pōt pōderātī. Alij vō qz p sciēs intelligit hās sciam exercitio studij: pōnem tñ hās meptā: s3 meli⁹ disposit⁹ ē hās bonitatem pōne ad sciētiam acgrēdā. Alij qz sciens ē sciens materie pinctum sicut h3 aut intellectus human⁹ melius dispositus qz sciēs ē sciens sepatum sicut deus. et intelligentie. Sed isti duo modi si bene pōderentur remotissimi sunt a proposito Arist. hic. sed hic transeo.

Non solum autē o3 pncipia magis cognoscere et magis ipsis credere qz ei quod demonstrat sed neqz aliud ipso credibilius esse: neqz not⁹ oppositis principijs: ex quibus erit syllogism⁹ pncipie deceptionis si quidez o3 et scientē non incredibilem esse simpliciter.

Tertia pō. nō solum pncipia magis credūt et sciunt qz pōnes. sed et nihil ē credibilius pncipijs pncipijs in eorū vltate. neqz aliqd credibilius in falsitate oppositis iporum ex qb⁹ sit syllogism⁹ pncipie deceptionis. Cōclusio pōt sit pbari. pncipia pma sunt notissima. et eis nāliter statim adheret intellectus. sic vt nāliter dispositus nō possit eis dissentire. neqz eorū oppositis assentire. ergo rē. t3 pna. et assumptū p3 qz dissentiens pncipijs nō pōt simplr scire: eo qz eēt incredibilis cū hīs non assentiret: quib⁹ maxime ē assentiendum et hoc ē qd volebat Arist. in textu cū dicit: si quidem o3 simplr scientē nō incredibilem eē. **N**otādū ē qz pnt syllogism⁹ pncipie deceptionis sine ignorātie. et syllogism⁹ falsigrab⁹. qz syllogism⁹ pncipie deceptionis dī syllogism⁹ pcedens ex opposita alicui⁹ pncipij: sicut nullū totū ē mai⁹ sua pte. tu es aliquid totū. ergo rē. Et posset aīis pncipie pncipie. qz nullum infinitū ē altero infinito maius. sed et totū et pars sūt infinita cū sint diuisibilia in infinitū. quare rē. Syllogism⁹ at falsigrab⁹ ē pcedens ex aliquo pncipio male intellecto. sicut arguendo sic. oē totū ē maius sua pte. sed tu es aliqd totū cui⁹ aīa est ps g⁹ tu es maior aīa tua. Cōclusio igit⁹ ē falsa cum aīa tua intellectiua ē indiuisibilis. quare op3 antecedens eē falsum. hoc autem contingit p maiorī. quia illud pncipium assumitur vlr de qualibet parte. sed sic non est verum. imo soluz verificatur de parte quantitatiua. aīa vero non est pars quantitatiua. sed essentialis.

Quibusdam quidem igitur ppter id quod o3 prima scire non videt scientia esse simpliciter. Quibusdā autem esse quidem: omnium tamē demonstrationem esse. quoz neutrum neqz verum neqz necessarium est.

Hec ē vltima pars pmi capli in qua pns quosdā remouet errores q ex pdictis ori pōt. et diuidit i duas ptes. Primo recitat errores quorūdā. cū rōnibus eorū. Scdo remouet illos ibi. Istos at dicimus. Item primo illos errores recitat. 2° rōnes eorū. ibi. Supponētes quidē. Dicit igit⁹ pmo. qz pcessus ē in pcedentib⁹ qz ad scire pclusiones op3 scire pncipia pna. qdā sūt. qz ex b pcludūt qz nihil ptingit scire. qdā at sūt pcedētes qz ptingit aliqd scire. quib⁹ cōcessis vlr qz oīuz sit scia p demonstratiōez. neutz at boz ē vlx neqz necariū. i. nō necio seqt⁹ ex pdictis.

Supponētes enim nō eē oīno scire. hi in infinito uolunt reduci tanqz sint utiqz scientes po

steriora, ppter prima: quorum non esse pma recte dicentes. Impossibile enim est infinita transire. Si vero stent & sint principia, hec ignota eē cum demonstratio ipsorum non sit, quod vō dicunt esse scire solum, si enim non est prima scire neq; que sunt ex eis est, scire simplr neq; ppe sed ex additione si illa sint.

Circa prime opinionis fuit ista, aut principia demonstratio in infinitū pcedūt: aut est ad aliqua pma principia devenire. Si dicatur p̄mū: cū ea que sunt infinita nō cōtigat intellectū transire, tunc intellectus devenire poterit ad aliqua pma siue ad aliqđ p̄mū, & per p̄s non scire poterit aliquod p̄mū principū. S; ignorato p̄mo ignorantur & posteriora, quare tñ nihil cognosceret. Et dicit p̄s q̄ hoc recte dicūt dicentes q̄ nō sciuntur posteriora ignorato p̄mo. Si vō non sit p̄cessus in infinitū: sed sit ad aliqua p̄ma principia devenire, tñ sequitur q̄ illa p̄ma nō sciuntur: quia de scire ē per demonstrationem, principia vero p̄ma non demonstrari possunt: eo q̄ tunc hērent p̄iora per que demonstrarētur: & sic non erunt p̄ma, quare p̄ma principia nō sciuntur: & per p̄s neq; posteriora proprie & simpliciter sciuntur. Sed forte sciuntur cōditionaliter, vtp̄ta supposito q̄ principia sunt vera. Ex his igitur, concludit: q̄ non contingit scire, quare & c.

Quidam autē q̄ ipsum quidē scire sit & cōfidentur, per demonstratiōem, n. eē solum, sed oīum eē demonstratiōem nihil, p̄hibet scdm eos. Cōtingit enim circulariter fieri demonstratiōem: & ex his que sunt adinvicē.

Circa scde opinionis fuit ista, posteriora sciunt p̄ principia p̄ma, cū igit oē scire sit per demonstratiōem: sequitur q̄ oīum erit scia p̄ demonstratiōem. Hoc at saluari poterit ponēdo demonstratiōem circularem, vtp̄ta q̄ ex principiis conclusiōes demonstrantur, & e. Ex his, n. q̄ adinvicē sūt p̄tingit circulariter fieri demonstratiōes. **N**otādū p̄mo s; Linco, q̄ Arist. hanc ptē introduxit ad cōplementū bonitatis huius scie, non q̄ sit de substantia huius artis istos errores removere. **2**o notādū s; in eūdē q̄ isti antiq̄ nō intellexerūt equivocatiōem istius termini scire, cū, n. scire multis modis accipiat, scire pp̄ie sumptū principijs competit & conclusiōibus & tale nō necessario ē p̄ demonstratiōem, scire vō pp̄issime solū cōpetit conclusiōibus demonstratis: & tale semp sit per demonstratiōem. Quare vōm erit vtriq; opinioni q̄ principia sciunt, nō tñ sequitur q̄ p̄ demonstratiōem sciuntur: & sic neq; sequitur q̄ nihil p̄tingat sciri, neq; q̄ oīum sit scia p̄ demonstratiōem. Ex his p; q̄ dū Ari. aut Linco, comparant principia cōclusioni p̄cedētes principia magis sciri, accipiunt scire vniūce, videlicet scire pp̄ie sumptū, in quo ambo pueniunt, & nō cōparant scire solū pp̄ie sumptū ad scire pp̄issime sumptū, & per hoc ista cōparatiō non ē inter equivoce, quare illa dubitatio, quā hic mouerunt moderni expositores non est efficacie alicuius. **N**otādū tertio q̄ ista littera, ex his que adinvicē sunt, dupliciter exponi pōt. Uno mō q̄ ex p̄uertibilib; fieri p̄nt demonstratiōes circulares. Alio mō q̄ ex principiis possunt conclusiōes demonstrari, & e. p̄n ex conclusiōibus, ita vt invicē se inferre possint: vtraq; bōa est. **D**ubitat cōiter circa dicta, p̄mo quia v̄ q̄ non icōueniat fieri sciam siue demonstratiōem p̄cedendo in infinitum in principiis. Nam sicut sor, ex infinitis causis dependētiam h; s; ex p̄e auo p̄ auo & sic in infinitum, sic nō inconueniet vt ipse tanq; effectus ex oībus eis, tanquā ex causis demonstratiue sciatur, quare & c. **2**o dubitatur, q̄ videtur q̄ in cāis eēntialit̄ ordinatis in infinitum p̄cedentibus sit dare aliquod p̄mū, cū enī infinite sint sp̄s nūeror, vt binarius, trinaris, quaz sequēs p̄cedentē p̄supponit: ad vnaz tamē ē devenire que est absolute p̄ia, s; ad binarium, q̄re & c. **A**d p̄mū r̄nderi d; q̄ pater auus & p̄ auus & c, non sunt cāe sibi invicē eēntialiter ordinate, quia inter indiuidua

eiusdem sp̄ci nō est ordo essentialis. **P**er tales autem cās nō fit scia neq; demonstratio, q̄re rō nulla. **E**t sicut sic res se hēt ad eē ita se hēt ad cognosci, sed fortess; eē per oēs illas cās, ergo fortess; cognosci p̄ oēs illas cās. **D**icit p̄io q̄ de sor: nō ē scia nisi large, de qua hic nō loquimur. **D**e scdo q̄ loquendo de cognitiōe & scia p̄fecta de quā h; loquimur q̄ illa pp̄o limitari sic debet, sicut res se hēt ad eē quo ad cās ei; p̄ se & eēntialiter ordinate, ita se h; ad cognosci. **A**liū tñ intellectū hēt illa pp̄o in loco pp̄io de quo ibi videtur. **A**d 2^m p̄cesso gr̄a argumētū q̄ nūeri sibi invicē succedētes sint cāe eēntialit̄ invicē ordinate. **D**e p̄cedēdo q̄ ita lib; ē dare p̄mū, s; numerū binariū, sed ibi nō ē p̄cessus in infinitum in actu, sed in potentia tñ, dicit enim p̄s in tertio p̄y corum tractatu de in infinitum, q̄ nullus est nūer; actū & finitus, sed in potentia tñ, q̄ ē augmentabilis in infinitum per continui diuisionem, que non pōt actu eē infinita, quāvis continuum in infinitū diuidi possit Arist. autem h; negavit in infinitis actu eēntialit̄ ordinatis dari p̄mū, quare & c. **Q**uedam alia facilia dubia mouentur hic ab expositibus modernis p̄posito nostro in pertinentia, que silentio pertransiri debent.

Nos autem dicimus neq; oēm sciaz demonstratiōem eē: s; immediatorum idemonstrabilez eē, & hoc quod necessarium sit quidē manifestum ē, si, n. necesse ē quid ē scire p̄iora ex quibus ē demonstratiō, stat autē immediata aliquādo hec p̄iora idemonstrabilia necesse est eē, & hoc igit sic dicimus: & non solum sciam sed & p̄ncipium scie eē quoddam dicimus, ipsa enim cognoscimus in quātum terminos cognoscimus.

Circa monet illos errores, & primo p̄mū, scdo scdm, ibi, Circulo quoq; **P**rimo igit dicit p̄s q̄ nō oīa q̄ sciuntur: sciunt per demonstratiōem, sed quedam sunt oīo immediata, quoz habetur scia sine demonstratiōe, & q̄ sit necessarium ad talia devenire p̄batur, quia si per p̄iora alia sciuntur, op; etiam vt p̄iora sciuntur, cum igitur in talib; nō sit p̄cessus in infinitum, erit ad aliqua p̄iora devenire oīo immediata, quoz h; scia, & non per demonstratiōes, cū enim oīs demonstratiō aliquod mediū requirat, si ipsoz haberetur scia per demonstratiōem, tunc ista immediata mediū haberent, qđ implicat p̄dictiōem. **E**t subdit p̄s q̄ horum principior; cognitiōem nō solum dicimus sciaz: sed et p̄ncipium scie, supple cognitiōem, talia enī principia cognoscim; in quātum terminos eorum cognoscimus, q̄re & c. **E**x his igit v̄bis Arist. p; ad formam dubitatiōis p̄ime opinionis, q̄ dicit d; q̄ i principiis demonstratiōis ē ad aliqua p̄ia devenire, neq; in eis ē p̄cessus in infinitū, & consequēter negat q̄ ista p̄ma nō sciunt, q̄ fundamentū illud ē falsum q̄ oē scire sit p̄ demonstratiōem, quare & c. **N**otādū p̄mo q̄ pp̄ie sumendo sciam, tā principia q̄ cōclusiones sciunt, vt patuit p̄ius per distinctiōem, Linco, s; pp̄issime accipiēdo sciam q̄nis cōclusiones sciunt, nō tñ verū ē p̄ma p̄ncipia illo mō sciri, **N**otū igit illorum principiorū nō d; scia scdo mō s̄pta, sed itells, vt parebit infra de mente phi. **I**n intellectū, n. humanū ē aptus eis immediate adherere nō p̄cedēte adhesionē ad aliquid alterum, & per p̄s: eo; hēre cognitiōem certam sine alterius certitudine p̄cedēte, ppter hāc igit p̄pingtatem quā h; cum potentia intellectiva dicitur ē huius iste eē intellectus, sicut & actus voluntatis quo ipa immediate fert in finem, voluntas ab ari. appellatur, 3° ethi, talis ē huius ē principium scie, s; cōclusionū: vt dicit Arist. in textu. **N**otādū 2° q̄ sicut principior; eēndi qđā sūt p̄ia quedā nō p̄ma, deus, enim est p̄mū p̄mū in genere cāe efficientis, & mā h; i genere cause mālis, solū at deus d; p̄mū eēndi simplr p̄mū, cū mā ad ipz reducatur sicut p̄ncipiū passiuū ad actiuū vt p; 9, meta. **A**liqua vō sunt principia nō p̄ia, sicut celum & intelligētie **E**odē mō principia cognoscēdi quedā p̄ia dñtur, & qđā nō p̄ma, **E**xemplū p̄mū, sicut de quoz dicit eē vel non

Posteriorum

esse. Ad contingit idē simul esse et nō ēē. Quis simplr p^m sit p^m affirmatiuū: qm̄ negatiuū ad ipm̄ reduci h̄z: eo q^d affir^o nālī prior est negatiue. Quedā vero nō absolute pri^o ma: sicut omne totū ē maius sua pte. si ab equalibus equa lia auferas et ē. Ad ppositū igit p^oma p^oincipia sunt illa qui bus statim assentimus ex sola apprehensione terminoꝝ simpliciū nullo pcedente discursu. et talia dñr simplr imedia^o ta: qm̄ nō hñt me^m p qd̄ aliquo^o pbari possint: siue demō stratiue: siue nō demōstratiue. Principijs vero non primis non statim assentit intellectus habita notitia suoꝝ terminoꝝ rū: s; vltra requir̄ sylls qdā aut discursus imperceptibilis. Hec igit imediata dñr. nōq; p nullū mediū pbari possint. sed q; non hñt mediū p qd̄ demōstrari possint. nā hoc prin cipium: omne totū est sua pte mai^o. fuit pbatū ab alacen in sua p^ospectina hoc mō qd̄ cōtinet partem et aliud vltra ē sua parte mai^o omne: oē totū ē hñmōi. ergo et ē. Illa tñ p batio sit p discursum quedā intellectus imperceptibilē. q de monstratiuus dici non d;̄. De p^oincipijs igit omnino pri^o mis Aristoteles intelligit dum dicit illa statim cognosci per cognitionem suorum terminorum. et ipsa esse immediata. Hec ab expositoꝝ cōiter dicunt. Ad ibi tñ apparet q^d Aristote. non ita restringat hunc terminum p^oincipia p^oma sed q^d oīa illa p^oincipia p^oma dicant ad que notitiē conclusio nū resoluuntur: et q̄ per aliqd̄ mediū demonstrari non pñt. **C** Dubitat primo: q; notitiē simplices terminoꝝ cō^o ponentium p^oma p^oincipia sunt priores notitiā complexa illoꝝ p^oincipioꝝ. q̄re illa p^oma non sunt dicenda: p^oma p; p^oma q; si essent p^oma: tunc eoz notitiā oibus alijs notitijs debe ret esse prior: assumptum p; p^oma Aristote. in lra: etiam q; vni uersaliter notitiā complexa incōplexa presupponit simpliciū terminoꝝ. ex quibus resultat complexus: quare et ē. **C** Secundo dubitat q; v; q^d p^oincipium p^oimum sicut di gnitas aliquā habeat ppositionē naturaliter ea priores: et p^o p^oma nulla talis est p^oincipiū imediatū. qd̄ v; p^oma in tex^o tu. assumptum p; q^d p^oma notitiā quam h; intellectus hu manus est notitiā alicuius singularis aut quiditatis eius: vt colligit. 3. d. aīa. de mente Arist. et cōmentatoris: q̄re seq̄ q^d talis p^opositio. hoc ens est. demōstrato aliquo singulari: aut eius qd̄itate: erit prius intellectui nota q̄ aliqua digni^o tas: quare et ē. **C** Ad p^oma cōiter rñdent moderni q^d ter^o miniū dignitatis sunt p^oma p^oma incōplexa. dignitas vero est p^oincipium p^oimum cōplexum. et p^oma conceditur q^d termini sunt notissimi: et p^oincipia notissima: et licet per notitiā ter^o minorum fiat nobis nota dignitas: non sequitur vt illi ter^o miniū sint magis noti: eo q^d notitiā dignitatis intrinsece com^o ponitur ex notitijs terminorum: quare et ē. Aliter tamen magis ad p^opositum respondetur q^d notitiā dignitatis/ vel alterius p^oincipij dupliciter in p^oposito accipi potest. Vno modo pro apprehensione absolute: vt cum intel^o ctus absolute apprehendit q^d quodlibet est vel nō est. Alio mō p certitudine intellectus tali p^oincipio adherendo. notitiā igit dignitatis primo modo sumpta dependet ex notitiā terminoꝝ simpliciū tanq̄ ex nālīter prior: sicut incōplexa nālīter presupponit a complexa: et de tali non loquimur i p^oposito. Notitiā vero dignitatis secundo modo non de pcedet ex notitiā simplr sumpta seu terminoꝝ simpliciū seu alterius: qd̄cumq; sit illud. certitudo. n. quam habet intelle ctus firmiter adherens huic p^oma de quolibet d;̄ ēē vel nō esse. nullam h; certitudinem priorem de re per terminos simplices signata aut significata p aliud cōplexū. intellect^o enim ita firmiter illi p^oincipio adheret q^d nulli alteri est apt^o firmitus et certius adherere. et pp hoc rōnabiliter d;̄ appel lari p^oimum: non absolute: q^d notitiā eius que est a p^oincipio absolute non coniuncta credulitati notitiā aliam prio rem et simplicem presupponat. **C** Ad 2° rñdent predicti primo q^d p^oma p^oma non valet: eo q^d illa negatiua. non cō^o tingit idem simul esse et non esse. h; affirmatiuam dignita^o tem priorem ea. et tñ dici d;̄ imediata: q; licet sic iserri pos sit de quolibet d;̄ esse vel non esse nullum tñ est mediū p qd̄ conclusio inferatur: q; vt dicunt nullus cōceptus sumi^o tur in affirmatiua: q; nō sumatur in negatiua: et hoc vltimū puto falsum esse. **C** 2° dicunt negando antecedēs. Et si ar

gnatur sic. conceptus entis conceptū singularē presuppo nit prius in intellectu. igitur sicut complexum fundatum sup ente. s. quodlibet ens est vel non est. alium h; conceptum cō^o plexū eo priorem. negant p^ontiam. sed hoc puto nō conue^o nienter dictum. concessio enī ante qd̄ puto verius esse: vt dixit in. 3. de aīa. rōnabile v; q^d sicut natura vel tempore prius intellectus cōceptum singularem simplicem habet q̄ conceptum entis. ita prius habet vel habere debet cō^o ceptum talem complexum. s. hoc ens est. demonstrato cer to singulari. q̄ tale complexum. qd̄libet ens est vel nō est. quare et ē. Aliter igitur responderi posset cōformiter sicut ad pcedens q^d licet in intellectu: prout eius apprehensio dependet a sensu: sit apta nālī prius formari p^opositio de aliquo singulari q̄ dignitas cōplexa. et p^o p^oma dicat ea p^o quo ad apprehensionem. non tamen ista p^opositio singu^o laris neq; quēnis alia est ea prior quo ad certitudines et ad^o bensionem intellectus ad sensum prius expressum: et pro^o pter hoc poterit merito p^oincipium imediatum appellari.

C Circulo quoq; qd̄ impossibile sit demōstra re simplr manifestū ē. Si vero ex priorib;̄ o; demōstrationē ēē et notiorib;̄. Impossibile. n. eadē simul sibiipsis priora esse et posteriora.

C Remouet secundam opinionē ostendens fundamen^o tum eius esse falsum. s. q^d contingat circulariter demonstra ri: et q^d ex hoc est oīum scientia per demonstrationem. Et in hoc tres adducit rationes: Secunda ibi. Accidit autem dicentibus. Tertia ibi. At vero neq; hoc possibile est. Pri mo format rationem. Secundo remouet dubium ibi. Nā si altero modo. Aristote. ergo primo intendit conclusionem istam. Impossibile est demonstrationem simpliciter esse circularē. Probat sic. dato opposito sequeretur q^d idē esset simpliciter prius et posterius respectu eiusdem. et q^d esset simpliciter notius et ignotius eodem. Consequens ē impossibile vt patet. consequentia tenet. quia quelibet de^o monstratio simpliciter est ex simpliciter prioribus et notio ribus vt prius dictum fuit. Si igitur ex. a. posset. b. demō strari simpliciter et econuerso. tunc. a. quia p^oincipium de monstratiōis esset simpliciter notius. b. et simpliciter pri us. et quia esset conclusio demonstratiōis in secūdo pro^o cessu esset simpliciter posterius et ignotius. b. quare sequi^o tur incitum. **C** Notandum q^d syls circularis est quando aliquo syls formato accipitur conclusio. simul cum cōuer sa alterius p^omissa. et infertur altera p^omissa. Tūc si si at hic syls omne animal rationale est disciplinabile. omnis homo est huiusmodi. ergo et ē. Deinde ecōuerso arguatur sic. omne disciplinabile est animal rationale. sed omnis ho mo est disciplinabilis. ergo omnis homo est animal ratio nale. tūc erit circularis syllogismus. et si illi duo processus eēnt demōstrationes simplr. tūc eēt ibi demōstratiō simplr circu laris. et hoc maxie. q; illud qd̄ i vna ponit p medio. in alia ponit p p^odicato cōclusionis et ecōuerso. In prima enī ani mal rationale est mediū et cā. et disciplinabile est p^odicatū siue effectus. In secūda vero assumetur disciplinabile tanq̄ mediū et causa. animal vero rationale tanq̄ effectus et p^o dicatū cōclusionis. quare et ē. **C** Dubitatur quare Ari. con cessit dialecticū syls siue topicum eē circularē. nō tamen hoc cōcedit de demōstratione. Ad hoc respōdetur q^d cau sa quare nō cōcessit de demōstratione patet i tex. quia que libet demōstratio simpliciter ex simpliciter prioribus pro^o cedit et notioribus. non est autem possibile idem eodem eē simpliciter post et posterius et notius et minus notum. quare et ē. De syls vero topico cōtingit hoc. quoniam ex probabilibus pcedit. pbabilia vero sunt que vel plurib;̄ vel sapientibus. appent eē vera. cum igitur cōtingat. a. res^o pectu aliquorum eē pbabilis. b. et ecōuerso respectu ali orum et p^osertim sapientum hinc est q^d ex. a. tanq̄ ex me^o dio poterit topice. b. cōcludi. et sicut ecōuerso. q̄re et ē.

C Nisi altero modo vt hec quidem ad nos: illa vero simplr quo certe modo i ductio facit notū. Si autem sic est non erit utiq; simpliciter bñ

determinatum: sed dupliciter aut non simpliciter altera demonstratio fit ex nobis notioribus.

Diceret forte aliquis ad rationem precedentem quod non est inconueniens idem esse eodem notius et ignotius: quod potest esse quod sit eo notius quo ad nos: sit autem ignotius quo ad naturam: et isto modo inductio procedit notificando conclusionem. scilicet ex notioribus notioribus. Et sic patet versus quod ex his fieri poterunt demonstrationes circulares. Respondet philosophus quod si ita fieret tunc vel altera illarum demonstrationum non esset simpliciter demonstratio, et tunc non obstaret predictis. quod loquimur de demonstratione simpliciter: vel oportebit quod non bene definitum fuerit superius scire simpliciter. et hoc versus inconueniens. prima vero declarat: quod cum sit processus a nobis notioribus ad notiora nature. aut illa est demonstratio simpliciter aut non. si non: habetur intentum. si sic: cum quilibet demonstratio simpliciter faciat scire simpliciter. sequitur quod illa demonstratio facit scire simpliciter: et tamen non facit scire per causas. sed per effectum quod nobis est notior. ergo illa definitio de scire simpliciter non fuit sufficienter posita. scilicet scire est res per causam cognoscere et c.

Accidit autem dicentibus circulo demonstrationis esse non solum quod nunc deum est: sed nihil aliud dicere quam hoc est si hoc est. sic. n. facile est demonstrare omnia. manifestum autem est quod hoc accidit tribus terminis positus. per multos. n. aut paucos reflectere dicitur nihil differt per paucos aut per duos. Cum. n. ex necessitate. a. sit b. hoc autem. c. Cum igitur. a. sit ex necessitate erit. b. Si igitur cum sit. a. necesse est esse. b. hoc autem cum sit erit a. hoc. n. inherere circulo ponatur. a. in quo est. c. b. igitur cum sit. a. esse dicere est ipsum. c. dicere. hoc autem est quoniam cum sit. a. est. c. s. c. cum. a. idem est. quare accidit dicere circulo dicentes esse demonstrationem nihil aliud nisi si cum sit. a. est. a. sic autem omnia demonstrare leue est.

Secunda ratio. dato quod contingat circulariter demonstrari non solum sequitur predictum inconueniens: sed et sequitur quod per aliquam demonstrationem non aliud probatur nisi quod si hoc est: hoc est. eodem demonstrato. sed hoc versus valde irrationabile: sic. n. esse valde leue: quodlibet ens demonstrare. quod autem hoc sequatur probatur philosophus dicens: quod siue per paucos siue per multos terminos demonstratio fiat circularis idem erit. sit igitur ut per. a. b. demonstratur. et per. b. c. sit autem. c. idem cum. a. sic enim esse oportet. si deus esse demonstratio circularis. et sequitur tunc quod ex. a. demonstratur. c. tanquam a primo ad vltimum. cum igitur. c. sit omnino idem cum. a. tunc per. a. demonstrabitur. a. et sic per illam demonstrationem concludetur quod si. a. est. a. est. sic autem est valde leue omnia demonstrare quare et c.

Notandum est quod per facile intelligit superficiale. per reflectere vero intelligit circulariter procedere. quoniam in circulo fit reflexio ab eodem in idem.

At vero nec hoc possibile est nisi in his quocumque alternatim se consequuntur sicut sunt propria.

Uno quodam posito onsum est quod nequaquam necesse est aliquid esse alterum. Dico autem uno quod neque termino uno neque propositione una posita. Ex duabus autem propositionibus primis et minimis contingit: sic quod contingit et syllogizare. Si quod igitur. a. ipse. b. et c. inherere. et hoc adiunctum et ipse. a. c. si quod contingit ex alterutris monstrare omnia quae sita in prima figura sicut onsum est in his quae de syllo sunt. Ostensum est autem quod in aliis figuris aut non sit syllogismus aut non de acceptis. Non autem predicari equum nequaquam est monstrare circulo. Quare quoniam pauca huiusmodi in demonstrationibus sunt: manifestum quod est: quoniam uanum est et impossibile sic dicitur ex his quae sunt adiuunctum esse demonstratio-

ne. et per hoc contingit omnium esse demonstrationem.

Tertio contra opinionem arguitur probando quod contra demonstrationem circulari non oportet omnium esse demonstrationem circulari: quod demonstratio circularis si esse posset: solum fieret per terminos conuertibiles et in prima figura. sed pauca sunt huiusmodi conuertibilia quae probentur circulariter et in prima figura. ergo non sequitur per hoc ut omnium esse scia per demonstrationem. et prima cum minor: maior dicit philosophus alibi fuisse declaratum. scilicet in primo priorum. ibi enim ostensum fuit quod ex una propositione tamen non concluditur aliquid syllogistice. contingit autem ex duabus premissis et minimis syllogizare. ostensum est etiam. quod ubi. a. medium insit. b. et c. et haec duo insint ipsi. a. conuertibiliter. tunc in prima figura continget circulariter syllogizare alterum ex altero concludendo et e conuerso. ibi etiam ostensum est. quod in aliis figuris a prima. aut non sit syllogismus circularis. aut si sit non sit de propositionibus acceptis prius. quare et c.

Notandum pro intellectu quorundam terminorum quod ista dicuntur se consequi alternatim. quae sunt conuertibilia. et eadem ab Aristotele dicuntur propria.

Notandum 2° quod due premissae requiruntur ad formam syllogisticam. quoniam ut habetur primo priorum. principia syllogorum a quibus sumitur ipsorum forma sunt dici de omni. et dici de nullo. quare oportet in forma syllogistica habitudinem esse quadam inter subiectum et predicatum conclusionis. et aliquid esse medium illam habitudinem concludens. et per prius ex tribus terminis deus consistere syllogismus. tres autem termini ad hoc ut debite ordinentur duas requiruntur premissas. dicuntur autem ab Aristotele. due premissae esse primae et minime. primae dicitur: eo quod primo numero mensurate. scilicet numero binario. et eadem ratione dicitur minime. scilicet quod minimo numero mensurate. binarius. n. est minimus numerorum. ut per. vel dicitur minime ut exponit commentator auerrois. quod ad minus duas requiruntur.

Notandum 3°. ut colligitur ab Aristotele loco allegato. quod tunc fieri potest syllogismus circularis quoniam ex conclusione simul cum conuersa unius premissae probatur altera premissa. et altera per conuersam alterius. ubi gra. si arguat sic. omne animal rationale est risibile. omnis homo est animal rationale. ergo omnis homo est risibilis. si e conuerso fiat hoc modo syllogismus. omne risibile est animal rationale. omnis homo est risibilis. ergo omnis homo est animal rationale. fiet circulatio ex conuersa maioris cum conclusione inferendo minorem. Si vero sic arguitur. omnis homo est risibilis. omne animal rationale est homo. ergo omne animal rationale est risibile. fit circulatio ex conclusione simul cum conuersa minoris inferendo maiorem. Ex quo per. quod ubi tamen premissae quae conclusio syllogismus circularis debeant esse necessarie. oportebit utraqueque extremitates et medium perueniunt. Alii autem contingeret alteram premissarum esse falsam. Cum igitur demonstratio sit ex necessariis. sequitur non posse fieri demonstrationem hoc modo circulari nisi termini demonstrationis peruertant. Non inconueniret tamen ex falsis fieri syllogismus circulares. quoniam non essent per terminos conuertibiles. Dicitur 2°. quod huiusmodi syllogismus circulares non possunt fieri in secunda figura. eo quod in secunda figura siue negatiua concluditur ex aliqua premissa negatiua. si igitur ex conclusione simul cum conuersa negatiuae premissae concluderetur altera premissa affirmatiua. tunc ex pure negatiuis posset inferri conclusio affirmatiua. quod est falsum. Dicitur 3°. quod huiusmodi circulatio non potest fieri in prima figura quod in 3^a figura siue 2° est particularis. cuius altera premissarum est particularis. et aliqua negatiua. si igitur ex conclusione simul conuersa premissae particularis altera inferatur 2° vltis. tunc ex pure particularibus posset sequi conclusio vltis syllogistice. et aliqua ex pure negatiuis affirmatiua. quod versus falsum. Sequitur 4° quod hoc idem in aliis modis prime figure quae in primo contingere non potest. per ex predictis. quod omnes propter primum aut conclusionem negatiua. aut particularem. quare et c. Hoc est 8° quod philosophus dicit in textu. quod in 2^a figura et in 3^a non sit huiusmodi syllogismus. aut si sit non sit per propositiones prius assumptas. sed alias assumendo.

Notandum vltimo secundum Lincum. quod multe sunt demonstrationes non ex conuertibilibus. primo in naturalibus cum demonstratur celum esse incorruptibile predicatum enim est contra subiecto. quod intellectus est incorruptibilis. qui non est corpus celeste. similiter in mathematicis cum demonstratur. quod super datam lineam contingit triangulum equilaterum collocare dicit ipse quod predicatum est communius subiecto. quare et c.

Posteriorum

Uoniā autem impossibile est al'r se habere est scia simpliciter: 7 qm̄ necessarius utiqz erit id eē scibile qd̄ ē secundū demonstratiuaz sciam. de demonstratiua aut̄ est quā habemus in habendo demonstrationē. ex necessariis utiqz syllogism⁹ demonstratiōis. Accipiēdū igit̄ ē ex quibus 7 qualibus demonstrationes sunt.

Hoc est scdm̄ caplm̄ huius tractatus in quo determinatur de mā demonstratiōis ostēdendo ex quibus 7 quibus d̄z eē demonstratio: 7 ex quibus 7 quibus eē nō d̄z. Et diuiditur in tres ptes. P̄mo p̄tinuādo se ad p̄cedētia p̄mittit intētionē suaz. sc̄do determinat qdā necessaria p̄posito suo ibi. P̄mū aut̄ determinandū. tertio determinat p̄positū ibi. Si igit̄ ē demonstratiua scia. P̄mo dicit qz illud de q̄ habetur scia simplr̄ ē impole aliter se h̄re: vt patuit p̄ diffōnē scire sup̄positā. Ideo seq̄t qz illud scibile de quo scia demonstratiua h̄etur: sit necessariū: dico aut̄ sciam demonstratiuaz quā habem⁹ siue acquirunt p̄ ipsaz demonstratiōnē ex quo infer̄t qz demonstratio est syllogismus ex necessariis. Determinandū igit̄ est ex quibus 7 quibus sunt demonstrationes.

Notandū ē p̄mo qz cū Ari. infert qz demonstratio ē syllogismus ex necessariis. ly ex necessariis referri p̄t ad p̄clonem vel ad p̄missas: si ad p̄clonē: ista tunc ē plana. Licet tñ 7 q̄si oēs expositores volunt vt inferat̄ ista p̄clō. oīs demonstratio ē syllogismus ex p̄missis necessariis: 7 p̄bat linco. eam sic oīs syllogismus faciens scire ē ex p̄mis necessariis: sed oīs demonstratio est h̄mōi: igit̄ 7c. minor p̄z ex determinatis. maior p̄batur. qz oīs syllogismus faciens scire p̄cludit necessariū vt p̄z p̄ diffinitionē scire: vbi dicit qz nō p̄tingit al'r se h̄re: sed nō p̄cludit sc̄tificē necessariū nisi ex necessariis. ergo 7c.

Notandū sc̄do vt dicit Arist. in textu qz accipiendū est ex quibus ē demonstratio. qz. s. ex necessariis 7 ex quibus: qz. s. ex his que sunt de omni p̄ se 7 sim qz ipsuz. p̄ istas. n. p̄ditiones qualificant p̄positiones necessarie demonstratiōis. **N**otandū tertio: vt colligit̄ ex Alb. alamao qz p̄ditiones demonstratiōis sup̄ius posite. s. ex p̄mis veris imēdiatis 7c. sunt p̄ditiones magis ḡrales: p̄ditiones vero hic ponende sunt magis sp̄ales: ex quibus ille ḡrales limitant̄. s. ex necessariis: de omni per se: 7 sim qz ipm̄: 7 ideo dicit ipse qz iste p̄ditiones approp̄iant demonstratiōi. qz nō sufficit vt demonstratio sit ex p̄mis 7c. sed et op̄z vt sit ex necessariis. d̄ omni 7c. Qd̄ aut̄ p̄tē cōditiones sint magis ḡrales declarat ex hoc qz syllogismus topicus siue dialecticus p̄t eē ex eis q̄ sunt p̄ma 7 imēdiata siue dialectice p̄ se nota: lz nō sunt necessaria p̄ se 7c. Rōnabiliter igit̄ ad cōplementū notit̄e demonstratiōis post p̄dicta d̄m̄ ē de p̄ditionibus illis magis sp̄alibus. Expositores v̄o posteriores dixerūt qz p̄ma 7 imēdiata sūt mālia eo qz sunt ptes itēgrates demonstratiōis: sed necessariū de oī p̄ se: 7 p̄z qz ipsum sūt formalia respectu illoz: qz sūt p̄ditiones qdā q̄ in ipsis h̄st eē. 7 p̄ p̄ns p̄ma v̄a 7 imēdiata tā respectu demonstratiōis qz respectu ipsaz p̄ditionū p̄nt mālia appellari: lz p̄ quanto sūt diffiniētia demonstratiōis sunt formalia respectu ipsius vt ipsi dicunt.

Dubitat̄. qz p̄hs v̄f velle qz si p̄clusio demonstratiōis sit necessaria: p̄missa sūt necessarie: sed hoc v̄f nō seq̄: qz sicut in logica p̄z p̄t necessariū inferri ex p̄tingētibus: sic arguēdo. oē currēs est aīal: oīs hō est currēs. ergo oīs hō est aīal. R̄spondet qz lz p̄o necessaria dialectice ex p̄tingētibus cōcludi possit: hoc tamē nō p̄t fieri simplr̄ de demonstratiōe. qz demonstratiōis simplr̄ d̄z p̄o simplr̄ sciri. qd̄ qdē eē nō p̄t nisi ea per que probatur essent necessaria. 7 per hoc patet ad rationem.

Primū igit̄ determinanduz quid dicim⁹ de omni: 7 quid p̄ se: 7 quid vniuersale. De omni quidē hoc dico qz utiqz nō in quodā: in quodā aut̄ est. nā qz aliqui quidem sic. aliqui vero nō. vt de omni homine aīal. Si. n. verū est d̄re hoīez:

uex est d̄re aīal. 7 sic nunc alter 7 alteruz. Et si in omni linea punctum similiter est.

Determinat qdā necia p̄posito suo 7 diuidit̄ i tres ptes. p̄o determinat qd sit dici de oī. 2o de modis accipiēdi. per se ibi. P̄ se at̄. 3o qd sit v̄le ibi. Ule at̄ dico. p̄o declarat qd sit dici de oī. 2o p̄bat dicta sua p̄ qdā signū. ibi. Signū at̄ ē. p̄o igit̄ p̄mittens intētionē suā dic̄ qz p̄o determinabit qd sit dici de oī. qd sit dici p̄ se. 7 qd sit v̄le. 7 p̄r dicit qz dici de oī ē aliqd̄ p̄dicatū dici de quibet supposito sub̄i sui. 7 sp̄ dici de ip̄o. nō aut̄ de aliq̄ sic 7 de aliq̄ nō. neqz aliqui sic 7 aliqui nō. quō dicim⁹ qz aīal de hoīe d̄r eo qz oīs hō ē aīal. 7 nūqz de aliquo v̄ez ē d̄re ipsum hoīem eē qu tunc verū sit dicere ipsum eē aīal. Similiter d̄r de puncto. 7 linea. qz in q̄ libet linea ē punct⁹ 7 sp̄ q̄cūqz linea data i ea ē p̄ct⁹ q̄ 7c.

Signum autē est. Nāqz instantias sic profertur sicut de omni interroganti aut si in quodā non: aut si aliquando non.

Ed p̄dicte due p̄ditiones req̄rant ad dici de omni p̄bat a signo. qz hoī interroganti nūqd̄ talis p̄p̄o sit de oī. r̄ndēdū qz nō. 7 duplr̄ adducim⁹ instantiā. p̄o si p̄dicatū nō insit cui libet supposito sub̄i. 2o si nō sp̄ insit sub̄o. **N**otandū p̄mo vt colligit̄ i tex. d̄ mēte linco. qz hec tria ad ordinē se h̄nt sic magis 7 min⁹ v̄le. qz dici de oī v̄lius ē qz dici p̄ se. s̄lr̄ dici p̄ se magis ē v̄le qz sit dici p̄o siue v̄le s̄z qz h̄ accipit̄. qz oē dici p̄mo ē p̄ se. 7 nō eē. De his aut̄ trib⁹ p̄ueniēs 7 neciūm sūt vt Ari. determinaret. eo qz illa ad demonstratiōnē simplr̄ req̄runt. sic ista magis videbit̄. P̄mo aut̄ determinare d̄z de oī tāqz de magis v̄li. 7 p̄r de dici p̄ se. 7 de v̄li s̄z rectū ordinē doctrine. **N**otandū sc̄do de mēte Alb. alamao. qz Ari. v̄tē notat̄ isto mō loquēdi. nō ē in quodā sic 7 i q̄ d̄z nō. 7 nō dic̄ qz p̄dicatū oibus suppositis insit p̄p̄ tales p̄positiones. oīs sol̄ ē planeta. oīs luna ē planeta. 7 s̄les qz sub̄is nō cōr̄det multitudo suppositoꝝ. **N**otat̄ et̄ dic̄ nō aliqui sic. 7 aliqui nō. ad denotandū qz p̄p̄o de oī q̄ v̄tē dem̄fator ē necessaria. cui⁹ necessitas ē supra oē tēp̄. 7 nūlla pte t̄pis mēsurat̄. sicut ista ḡra exēpli. oīs hō ē aīal rōnale. hō. n. aīal. 7 rōnale p̄ intellectū ab oī motu 7 t̄pe sūt abstracta. q̄re 7c. **C**irca p̄dicta dubitant moderni p̄mo qz hec v̄f eē de oī. luna eclipsat̄. cū ipsa sit dem̄fabilis. nō in v̄litas t̄pis ei cōr̄det. cū aliqui luna eclipsat̄ 7 aliqui nō vt p̄z. sc̄do huic p̄p̄o. oē aīal ē coloratū. v̄traqz v̄litas cōr̄det. s. t̄pis 7 sub̄o. vt p̄z: 7 tñ nō ē de oī cū ipsa sit p̄ accidēs. vt infra videbit̄. q̄re 7c. Alia mouent̄ ab eis dubia q̄ mihi vident̄ tacēda. **A**d p̄mū r̄ndent qz ista p̄p̄o. luna eclipsat̄. sicut est necia ex suppositiōe. sic et̄ de oī ex suppositione. sed nō absolute. s. supposito qz terra diametraliter interponat̄ iter solē et lunā. Hec r̄nsio remouet̄ p̄ ea q̄ dicta sūt in p̄cedēt q̄one. Alr̄ d̄r negādo qz ista sit de oī. neqz ipsa ē simplr̄ dem̄fabilis cū sit absolute p̄tingēs. sed ista. luna ē eclipsabilis. ē vel p̄t eē p̄o dem̄fatiōis. et ipsa ē de oī. qz sibi v̄traqz v̄litas cōr̄det. **A**d 2m̄ dicūt p̄cedēdo qz ista. oē aīal ē coloratū. nō ē d̄ oī posterioristico lz v̄traqz habeat v̄litate. Hec r̄nsio p̄tradicit̄ textui Ari. Sc̄do meli⁹ r̄spondet̄ p̄cedēdo qz est de oī. p̄sequēter negatur ista p̄na. est p̄positio per accidens. ergo nō est de omni. qz non omnis p̄positio de omni ē p̄ se. sicut neqz oīs per se est secūdum qz ipsum sicut infra videbitur.

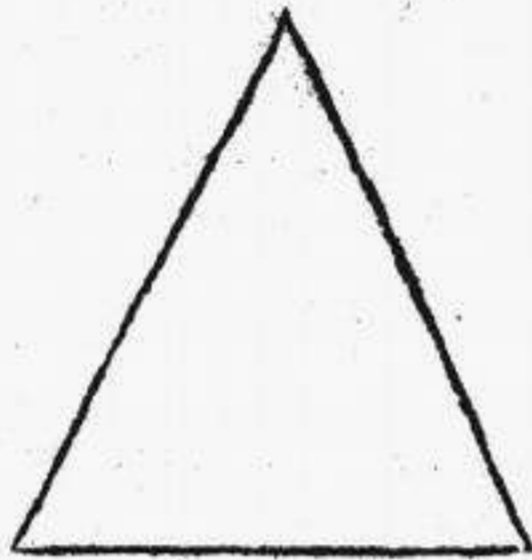
Per se at̄ sūt q̄cūqz sūt i eo qd̄ qdē ē: ut triangulo inest linea: 7 linee punctū. Sub̄a. n. ipso rum ex his est q̄ insunt in rōne dicente quid est. **D**eterminat de modis accipiēdi p̄ se. 7 p̄mo ipsos distinguit 7 declarat. sc̄do ostēdit̄ q̄liter his v̄tat̄ dem̄fator ibi. q̄ ingrediunt̄ i simplr̄ scibilib⁹. **I**tē p̄mo declarat moduz p̄mū accipiēdi ly p̄ se. sc̄do sc̄d̄z. tertio tertū. 7 q̄rto q̄rtū. Intendit̄ igit̄ p̄mo qz p̄mū mod⁹ accipiēdi p̄ se ē qm̄ alter 7 est alteri tāqz illud qd̄ ponit̄ in diffōnē sui. qualr̄ lineā dicimus inesse p̄ se triangulo. 7 punctū dicim⁹ inesse p̄ se linee cum diffinitio trianguli includat lineam. 7 diffinitio linee includat punctū. 7 sic vniuersaliter quecūqz ponuntur in ra-

tionem.

tionem.

ione quidditativa alicuius dicuntur de illo in primo modo dicendi per se. **N**otandum primo quod quedam ingrediuntur definitionem sui diffinibilis in recto. quedam autem in obliquo. Exemplum primi sicut hic. homo est animal rationale. Exemplum secundi. sicut in proposito cum diffinitur triangulus. quod est figura plana tribus rectis lineis contenta. patet. quia linea ingreditur definitionem trianguli in obliquo. Similiter si diffinitur linea quod est quantitas continua. cuius partes per punctum immediate continuantur: patet quod punctus ingreditur definitionem linee in obliquo. et hec voluit Aristoteles cum dixit quod suba horum ex his est: quod scilicet diffinitio trianguli est ex lineis: et diffinitio linee est ex puncto: et non intelligi debet quod suba linee componatur ex punctis. Aristoteles igitur videtur velle quod siue aliquid in diffinitione alicuius ponatur in obliquo siue in recto: quod comparat sibi per se in primo modo. et prout ex his fieri possunt propositiones per se primi modi sic sunt iste. homo est animal rationale: et linea est ex punctis. siue linea est quantitas continua cuius partes immediate per puncta continuantur.

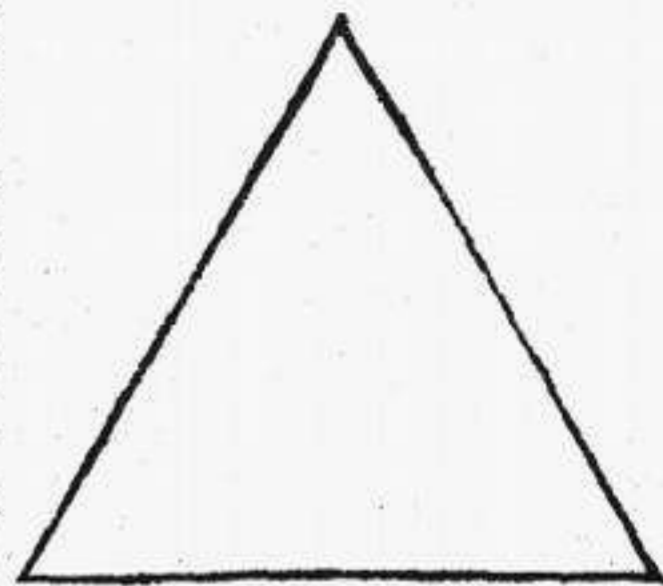
Et quibuscumque eorum que insunt ipsi. scilicet ipsam in ratione insunt quid est demonstrati. ut rectum inest linee: et circulare et impar et par numero et primum quod compositum: et isocheli quidem equilaterum. et scalenum. id est altera parte longius et que omnibus his insunt in ratione dicente quid est. hinc quidem linea inde numerus. Similiter autem et in aliis huiusmodi unumquodque per se esse dico.

Dicitur quod secundo modo aliquid dicitur inesse alteri per se quando fuerit propria passio inherens subiecto: quod ponitur in diffinitione eiusdem passiois sicut rectum inest linee per se: similiter et circulare: et par et impar inest per se numero: sicut primum et compositum et isopleuros quod est equilaterum et scalenum quod est altera parte longius insunt per se numero. In diffinitione enim omnium istorum ponuntur propria subiecta: quod in diffinitione recti et circularis ponitur linea: et in diffinitione paris vel imparis: et primi et compositi: et isopleuros et scalenum ponitur numerus. et sic de multis alijs est ordinatum. in quibus predicatum inest per se subiecto hoc secundo modo. Deinde subdit philosophus quod quaecumque alicui insunt: et neutro istorum modorum per se insunt accidentaliter insunt sicut musicum et album accidentaliter insunt animali. **N**otandum circa exempla Aristoteles. quod linea ponitur in diffinitione recti eo quod linea recta est illa cuius medium non discrepat ab extremis. Respondetur etiam in diffinitione circularis: eo quod linea circularis est illa in cuius medio est centrum a quo omnes linee recte ad ipsam ducte sunt equales. Numerus etiam ponitur in diffinitione paris: quod par est numerus divisibilis in duas partes vel medietates equales. Item in diffinitione imparis. quod impar est numerus non divisibilis in duas medietates equales. Item in diffinitione numeri primi. quod numerus primus est qui non ex alio numero componitur. sicut binarius. et in diffinitione compositi. quod numerus compositus est qui ex alio numero componitur. Respondetur etiam in diffinitione isopleuros et scalenum. que sunt ipsius proprietates. Ubi notandum est quod per isopleuros et scalenum non debemus hic intelligere species trianguli. sicut communiter ista nomina accipi solent. quia species trianguli non possunt esse ipsius numeri passiones. sed intelligere debemus quasdam numeri passiones. que sic per quandam similitudinem nominantur. Multis enim nominibus transumptive utimur in quantitate discreta. que tamen sunt nomina propria continuo: sicut igitur proprie

loquendo de isopleuros triangulum habet tria latera equalia: sic et numerus habens latera equalia transitur proprie de isopleuros. et talis numerus qui fit ex ductu eiusdem numeri in seipsum sic ternarius quod dicitur ex ductu binarii in seipsum. qui etiam alio nomine numerus quadratus dici solet. dicitur autem equilaterus. quod describendo duas unitates et sub illis alias duas sic hic. causabitur numerus ex omni parte habens latus duarum unitatum. quare causabitur isopleuros siue numerus quadratus habens omnia latera equalia. sicut etiam scalenum est triangulus habens latera inaequalia sic numerus habens latera inaequalia scalenum transumptive dicitur et iste numerus causatur ex ductu minoris numeri in maiorem aut e converso. sicut senarius qui fit ex ductu binarii in ternarium vel e contra. et appellatur inequilaterus. quod si describeret sicut hoc: describitur bis replicando ternarium est numerus habens unum latus alio maius. **D**ubitat circa ultimum dictum Aristoteles. quod cum hoc sit vera: animal est homo sequitur hominem tanquam predicatum inesse alii tanquam subiecto et non inest sibi in primo modo per se. quod homo non ponitur in diffinitione animalis. Neque in secundo modo. cum hoc non sit propria passio animalis. et tamen non predicatur per accidens sed per se. ut omnes consistunt. quare etc. **I**tem hec propositio videtur per se. celum sphericum est. et tamen neque subiectum ponitur in diffinitione predicati neque e contra. quare etc. **A**d hec dubia et alia multa que hic moneri possent vide in questionibus.

Equilaterum seu isopleuros habens tria latera equalia.

Scalenum seu gradatum habens tria latera inaequalia.

Amplius quod non de subiecto dicitur alio quodam ut ambulans et album cum alterum quoddam sit ambulans et album. Suba vero et quaecumque hoc aliquid significant non alterum aliquid sunt quid vere sunt: quod quidem igitur non de subiecto sit per se dico. quod vero de subiecto accipitur. **R**espondetur tertium modum accipiendi hoc per se. dicens quod ea dicitur esse per se que non de subiecto quodam alio dicuntur. Accidentia. id est sicut ambulans. et album quoddam subiectum dicitur alterum ab accidente ut patet. Suba vero et quaecumque hoc aliquid significant non sicut aliquid alterum sunt que vere sunt. et ideo concluditur philosophus quod quaecumque non de aliquo subiecto dicuntur sunt per se hoc tertio modo. quaecumque vero de subiecto dicuntur accidentia sunt. **N**otandum primo quod subiectum ut propositio spectat est duplex. scilicet subiectum predicationis. et subiectum inherens. Subiectum predicationis dicitur quodlibet inferius respectu sui superioris iuxta modum loquendi Aristoteles. in ante presentis cum dicit. quandoque aliquid de aliquo predicatur ut de subiecto quaecumque de eo quod predicatur dicuntur. omnia et de subiecto dicuntur. Subiectum autem inherens est illud quod in se recipit formam aliquam subiectam aut accidentalem. **A**d propositum igitur secundum aliquos hic Aristoteles loquitur. solum de subiecto inherens. secundum alios vero de utroque. vide in questione. Cum autem subdit. suba vero et quaecumque significant hoc aliquid sunt que vere sunt. per hunc terminum suba. intelligit subiectam secundum se. et per quaecumque significant hoc aliquid intelligit quodcumque singulari subiectum. Vel dicere possumus quod per hoc suba utraque intelligit. et tunc hoc. et solum ponitur ad specificandum alterum illorum. **N**otandum secundo quod si per hoc habet et in primo philosophus. sole subiectum dicitur esse. accipitur autem dicitur esse non vere. et per vere esse intelligo simpliciter esse. per non vere esse si quod esse. suba. id est ens simpliciter. cum non aliud ens per se supponat a quo accipiat esse. accipitur vero est ens secundum quod. quod aliquid presupponit a quo sumit esse. ut habetur 7° in meta. cum dicitur

q̄ accidentis esse est inesse. et q̄ accidens non est ens nisi q̄ entis. **C**oncedendum 3° s̄m quosdā circa istas particulā. que cumq̄ v̄o de subo acc̄ia et c̄. q̄ s̄m intentionē Ari. quecūq̄ adueniunt enti in actu acc̄ia d̄fir: et hoc idem v̄ de int̄tio- ne cōmentatoris 2° de aia: vbi ponit d̄fir: inter formā sub- stantiales et acc̄iatē. **E**x quo p̄fir inferunt q̄ v̄lia q̄ s̄m sunt singularibus accidētia dici possunt: et sic animal et ho- mo accidentia dicentur. **P**atet consequentia: q̄ adueniūt enti in actu sicut sorti vel p̄soni. **N**ec ē inconueniens q̄ lar- ge loquēdo acc̄ia dici possunt: sicut etiā forma substantialis aut v̄le de predicamēto sube d̄fir q̄litates: vt p̄z ex mō lo- quēdi Ari. in p̄t̄is cum dicit: q̄ suba sc̄da significat quale quid. et ex mō loquēdi porphyrij cū dicit: q̄ d̄fir predicat̄ in quale. **I**stē cōmētator p̄mo p̄hy. inquit q̄ trāsmutatio subalis ē de qualitate in q̄litate. **E**x his volūt isti suba 2° ab hoc mō per se excludi: cū ipsa sit acc̄ia oppositū p̄f̄itati t̄rtij modi. hoc t̄n v̄ltimū est s̄ intentionē antiquor̄ exposi- torū. **P**reterea incōuenienter dictū est q̄ aīal et hō: et alie sube v̄les acc̄ia dicant: neq̄ aliqua rō est ad hec p̄sua- siva. s̄. n̄. h̄c v̄lia suis singularibus inesse dicant: nō tamē eis aduenire dici debent: eo q̄ de rōne forme aduenientis est vt illud cui aduenit ab ea tanquā prius p̄supponat sicut for̄ subalis m̄āz p̄supponit: et forma acc̄iatilis subaz cōpositā: nō sic autem est de suba sc̄da respectu p̄ie: sed poti^o econtra. et s̄ hoc p̄cederet: nō tamen sic adueniunt enti in actu vt ab eo accipiant eē: quod ē de rōne acc̄tis: q̄ re iste sube non habent modum aliquem accidentis p̄ quē accidentia dici debeant.

Item alio modo q̄ quidem p̄pter ipsum in- est v̄nicuiq̄ per se: quod v̄o nō p̄pter ip̄z acc̄tis est: vt si ambulante corruscat acc̄tis est. **N**ō enī p̄pter id quod ambulat corruscauit. s̄ q̄d acci- dens dicimus hoc esse. **S**i vero p̄pter ipsum p̄ se. vt si aliquid intersectū iteriit sc̄dz intersectio- nes. qm̄ p̄pter id q̄d intersectū est iteriit. s̄ nō quod accidat intersectum iterire.

Quartus modus accipiendi per se est pronenies ex ba- bundine p̄prie et per se cause ad causatūz suūz: quando. s̄. causa fuerit s̄z se ipsam causati causa. **S**i vero nō fuerit s̄z seipsam tunc dicitur eē per acc̄tis. **E**xemplū secundi. sicut si dicamus q̄ sorte ambulāte corruscauit: qm̄ ambulatio n̄ est s̄m se ipsam causa corruscationis: sed contingit per acci- dens illud euenire sorte ambulāte. **E**xemplūz primi. sicut d̄bo intersectus iteriit: verum. n̄. est q̄ intersectus per se iteriit: qm̄ intersectio s̄m seipsam est causa iteritus sine mortis. et non est per acc̄tis intersectum iterire.

Que ergo dicunt in simpliciter sc̄bilib^o per se sic sunt sicut inesse predicantibus aut inesse p̄ p̄ter ipsa que sūt ex necessitate. **N**ō enī p̄tingit nō esse aut simpliciter aut opposita: vt linee: aut rectuz aut obliquū: et numero aut ip̄ar aut par. **E**st. n̄. contrariū aut priuatio aut contradictio i eodem ḡne. vt par aut impar in numeris s̄m q̄ sequitur. quare si necesse est affirmare aut negare: necesse est et que sūt per se inesse. **D**e omni igi^o et per se determinatum sit hoc modo.

Premissa distinctione modor̄ per se p̄fir p̄hs ostendit qualiter b̄i modi sint demonstrationi pertinentes. **I**sta tamē particula duplicem recipit expositionē. **P**rima ē: q̄z Arist. hic intendit q̄ solū primus et secūsus modus per se deseruiunt demonstrationi simpliciter. et hec expositio ē b̄i partita. **Q**uidam. n̄. videntur velle solū primū et 2° modū demonstrationibus seruire quo ad p̄missas et p̄clusiones ipsarum. **Q**uidam vero quo ad cōclusiones tantum. **P**ri- mūz modū v̄ sequi lino. cum dicit: q̄ t̄n duo p̄t̄ini mo- di accipiuntur in demonstrationis scientijs. **S**ecundum v̄o

modū v̄ sequi Albertus alamanus: cū dicit. q̄ quecūq̄ dicunt in simpliciter sc̄bilib^o hoc est in sc̄ia p̄clonuz demō- strataz et vere sc̄itaz sic se h̄nt et c̄. **S**ecūda vero expō p̄nci- palis vult: q̄ Arist. intendat q̄ p̄clones demonstratiōis q̄ p̄p̄e et simpli sc̄biles d̄fir in se habitudine includant secūdi et quarti modi. cum. n̄. p̄p̄ia passio de subo p̄p̄io demon- stratur non solū inter passionem et subm̄ ē habitudo secun- di modi: imo etiā quarti: cum subm̄ sit p̄p̄ie passionis cā. non dicit aut̄ iste modus exponendi q̄ sit intentio Aristō. s̄ solum 2° et 4° modū per se ad demōstrationē simpli cō- currere. sicut moderni sibi imponūt. **S**ecundū primū mo- dum exponendi sic cōstruetur textus. que igi^o d̄fir in sim- pliciter sc̄bilibus per se. i. ea que d̄fir per se inter p̄positio- nes deseruientes ad simpli sc̄ire. sicut sunt p̄missa. et con- clusio demōstrationis. sic sunt sicut inesse predicantibus. i. ita sunt per se tanq̄ ea que stabiliuntur inesse per sua p̄e- dicata. et hoc p̄tinet ad p̄mum modū. aut inesse p̄pter ip̄a. i. aut sic sunt per se sicut ea que stabiliunt inesse p̄pter ip̄a subta. et hoc pertinet ad sc̄dm modū d̄fi per se. **Q**ue sūt necessaria et c̄. exponitur sic q̄ predicata p̄tinentia ad sc̄dm modū necario insunt subis suis. neq̄ p̄nt eis nō inē. et h̄o erit vel absolute. sicut risibile necio inest homini. et habere tres triangulo. vel cum disunctione. sicut rectum vel cur- uum necio inest linee. et par v̄l impar necio. inest numero. nam cū aliquod acc̄tis p̄p̄ium alteri accidenti p̄p̄io op- ponitur aut priuatiue aut h̄rie aut cōtradictorie. tunc necio fieri habent circa idem subm̄. q̄z cū par et impar p̄riatiue opponantur vel p̄radictorie. sequitur q̄ necio inest nume- ro. **S**i. n̄. est necesse idem de aliquo vel affirmari vel negari necesse erit omnes numez vel eē p̄rez vel eē imp̄rez. et alia similiter que cū disunctione per se p̄dicatur. quare et c̄. **I**tdunc constructū sequit̄ lino. et pro maior parte Albe- r. ala. nisi per hunc terminum simpliciter sc̄bilibus. intelligit solum conclusiones demōstrationis simpliciter. **S**ed s̄m alium modūz principalē exponendi sic littera constructur. que igi^o d̄fir in simpli sc̄bilibus. i. p̄clusiones demōstra- tionis simpliciter. que simpliciter sc̄biles d̄fir per se sic sūt sicut inē predicantibus. i. sic sūt p̄ se sicut quando suba sūt in predicatis suis sine in diffōnibus eorū. et hoc pertinet ad sc̄dm modū. aut inē p̄pter ipsa. i. aut sic sunt per se sicut predicata insunt p̄pter suba tanq̄ p̄pter cām. et hoc p̄- tinet ad quartum modum. **Q**ue sunt ex necitate. que sc̄bi- lia simpliciter sunt necaria vel absolute vel cum disunctio- ne. **R**esiduum exponatur vt prius. **I**tdunc modum sequit̄ **B**eat^o thomas. **P**reter hos modos exponendi antiquos quidam posteriores aliter exposuerūt modū cum recedē- tes a secundo modo prius dicto. **D**icunt enim Aristō. hic solum intellexisse de secundo modo dicendi per se et de cō- clusionibus demōstrationis simpliciter. et p̄fir sicut expo- nunt. ea que dicuntur eē per se in simpli sc̄bilibus. i. p̄clu- sionibus de quibus h̄r sc̄ia simpli sūt quando suba insunt predicatis. sicut in diffōnibus predicatorū. et per hoc diffe- runt ab his que sunt in p̄mo modo in quibus p̄dicata sunt de rōne subiector̄ aut quādo p̄dicata sunt p̄pter ipsa subta et p̄ hoc d̄fir p̄p̄ie passiones que hoc modo p̄dicantur ab accidentibus extraneis aut violentis: sicut quādo caliditas inest aque. que. s̄. passiones ex necitate insunt subis suis. et p̄pter hoc distinguunt̄ predice passiones ab accidentib^o contingentibus. q̄nis n̄alīa fuerint subis suis. **E**t p̄fir istaz particulā. **E**st. n̄. p̄trariū aut p̄uatio et c̄. **I**sti aliter q̄ p̄ns itro- ducunt p̄az t̄n diuersificātes. sed hec transeo **D**einde p̄hs epilogat. et l̄ra p̄z de se. **D**ubitat̄ur circa exempla philo- sophi. primo q̄z simplici subo simplices et non compleze debent inē passiones. sed linea et numerus sunt simplicia suba. ergo sibi non insunt compleze. sed simplices passio- nes. et per consequens rectum vel curuum non est passio linee. neq̄ par vel impar passio numeri. **S**ecūdo dubi- tat̄. n̄ā curuū et rectū isūt alteri a linea. qm̄ superficies et cor- pora d̄fir eē recta vel curva. et per p̄ns nō ē p̄p̄ia passio li- nec. **T**3° aliq̄s ē numer^o q̄ nō ē par neq̄ ip̄ar. g^o par v̄l i- par nō ē p̄p̄ia passio numeri assumptū p̄bat. q̄z numerus infinitus non est numerus par neq̄ ip̄ar. vt p̄z satis de se.

Ad primū conceditur q̄ passiones numeri. & linee sunt passiones realiter incomplete: q̄ tamen nomina simplicia quarūdam talium passionū. ignoramus: ipsas noiam noie quodā cōplexo. q̄ dā igit̄ nūeri passionē cōplexo noiam? hoc nomine par aut impar: q̄uis si in se sit passio realiter icōplexa: q̄ dā etiam linee passionem nomine complexo appellamus rectum vel curuum: q̄uis in se realiter icomplexa. Ad scđm dicitur q̄ licet rectum vel curuum insint alteri a linea sicut corpori vel superficiē: istis tamen nō inest nisi rōne linee: & pro q̄to in se continent lineam: & propter hoc passio propria linee dici potest: & ppter hoc quidā dñt q̄ ista passio conuertitur cum linea in predicatione identica vel causali. Nam omne rectū vel curuū aut est linea aut ex lineis. Ad tertiū dicitur q̄ numerus infinitus: si daretur: non eēt numerus proprie sumptus: q̄ neq̄ numerus neq̄ numerabilis vt satis p̄: sed par vel impar est passio numeri proprie sumpta: quare &c.

Uniuersale aut̄ dico quod cū de oī sit & p se ē s̄m q̄ ipm est. Manifestū igit̄ ē q̄cūq̄ sūt v̄ia ex necessitate isunt reb̄. Per se aut̄ & s̄z q̄ ipz est idē ē: ut p se linee inest pūctum & rectitudo: & nāq̄ s̄m q̄ linea ē. & triāgulo s̄m q̄ triāgulus duo recti: etenī p se triāgul⁹ duob⁹ r̄ctis eq̄lis ē.

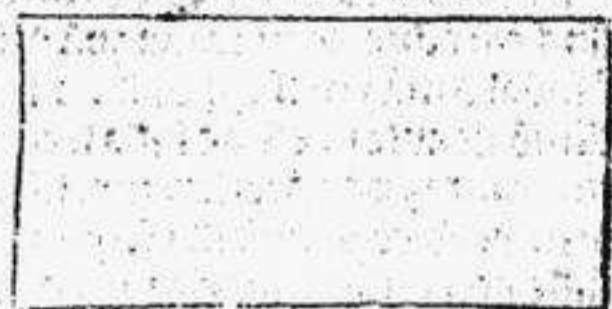
Postq̄ p̄s declarant quid sit dici de omni: & qd sit dici per se. p̄r ostendit quid sit v̄le s̄m q̄ in pposito accipitur. Et p̄mo facit hoc secūdo docet evitare errores q̄ ptingere possent in assignatiōe v̄lis ibi. Op̄z aut̄ non latere. Prima pars diuiditur in duas. p̄mo ostendit que regrunt ad v̄le. secundo declarat qualiter se habet ad demonstratiōē ibi. Et demonstratio per se. Item p̄mo ostendit v̄le in se includere qd sit de omni. & per se. & s̄m q̄ ipm. 2º ostendit q̄ aliquid icludatur preter p̄dictiōes predictas ibi. V̄le autem. Dicit ergo p̄mo q̄ v̄le est illud quod inest de omni per se & s̄m q̄ ipm. Ex hoc inferitur q̄ quecūq̄ sūt v̄ia s̄m q̄ accipit̄ hic v̄le necessario insint subiectis. p̄. postq̄ sūt de omni & per se: deinde subdit. eē per se & eē s̄m q̄ ipm idēz sūt. qd declarat exemplo q̄ pūctus enim inest linee per se quo ad modū primū p̄s̄itatis: rectitudo v̄o inest idēz p se quo ad 2º modū: & v̄trūq̄z illoz inest linee s̄m q̄ linea. Item h̄e tres angulos equales duobus rectis per se cōpetit triāgulo: & eidem cōpetit s̄m q̄ triāgulus. Notandū p̄mo q̄ v̄le multipliciter accipi p̄t: vno mō p v̄l s̄z predicationē: sub quo quq̄ v̄ia p̄tinent. s. sp̄s: genus: d̄tia: pp̄riū: & accidens: de q̄bus determinat Porphyrius in v̄libus suis. Secūdo mō pro v̄l s̄m causalitatem: q̄liter deū cām dicim⁹ magis v̄lez q̄ cellū: & cellū magis q̄ agens particulare hic inferius ex̄s. Tertio vero mō accipitur p passioē nāz generis insequente: vel nām alicuius sp̄ci alicui subo attribu- ta: nō rōne alterius: sed ratione sui: sicut risibile v̄le hominis appellatur: & habere tres: v̄le triāguli. Ad ppositū hic non accipit̄ v̄le p̄mo nec secundo modo: sed solum tertio mō. & hoc quidem illas includit conditiones: quas Arist. hic tangit. s. q̄ sit de omni per se & s̄m q̄ ipm: due p̄me ad ipsas pertinent passiones: tamen referendo ad subm. s. de omni per se. Tertia vero. s. s̄m q̄ ipm ad subm referitur. q̄. s. per nām pp̄riam subti ista passio eidē compe- tit subo. Notandū 2º: q̄ quodlibet superius est idē suo inferiori. sicut animal dicitur idem homini: & non solū v̄ez est de v̄l: sed de toto solum integrali videt̄ concedi ab Arist. 2. et̄bi. vbi dicit: q̄ totum magis est idem parti q̄ ecōtra. Nam quicquid est partis est totus: & non econtra: p̄s autem sine integralis sine subina per suum totum diffinit̄. & non econtra. semicirculus enim per circulum diffinitur qui est pars ipsius integralis. non autem circulus per semicirculum. etiam homo per animal diffinitur. & non animal per hominem. secus autem est de partibus essentialibus d̄m. sicut materia & forma per ipsas enim compositū dif- finiri debet. sed non econtra. Ad propositum igitur cuz p̄s dicit per se idem eē q̄ s̄m q̄ ipm. non intelligit q̄ ista sint conuertibiliter idem. sed intelligit q̄ per se tāq̄ unuer-

salus & superius est idem ei quod est s̄m q̄ ipsum tanq̄ suo inferiori. in plus enim se habet eē per se q̄ eē s̄m q̄ ipm vt linco. & alij antiqui testantur. Hanc sententiam cōmuniter exponentes attribuunt Arist. & accipitur ab alberto in expositione huius partis. Puto tamen q̄ sine inconuenienti dici posset q̄ omne illud quod est principaliter in aliquo modo complexo per se est s̄m q̄ ipsum. & econtra. & per p̄s sunt conuertibiliter idem. & q̄ de talibus Arist. intendebat. omnis. in. propria diffinitio diffinito suo compe- tit s̄m q̄ ipsum. & quelibet propria passio suo subo compe- tit s̄m q̄ ipsum. Similiter a qualibet causa propria & ime- diata s̄m q̄ ipsum p̄uenit eius effectus. q̄. s. ille effectus a tali causa p̄uenit s̄m q̄ talis causa.

Uniuersale aut̄ est tūc cū i quolibet & primo demonstrat̄. ut duos rectos h̄e neq̄z figure cuius inest uniuersali: & tūc est demonstrare de figura q̄ duos habeat. Sed non cuiuslibet figure est: ne- que utitur quelibet figura demonstrans.

Quadrangulus.

Quadrangulus .n. fi- gura q̄dez est: nō autē h̄z duobus

rectis equales. S̄z eq̄tibiaz h̄z q̄dem forasse duob⁹ rectis eq̄les: sed nō primū: sed triāgulus prius. Qd igit̄ quodlibet primū mōstrat duos r̄ctos h̄e aut quodcūq̄z aliō h̄ic p̄io iest v̄le.

Intendit p̄s q̄ v̄le p̄ter p̄dictiōes p̄dictas alias icludit. s. q̄ sit p̄mo & v̄l de aliquo subo demonstrabilis. & decla- rat exemplo. Nam habere tres angulos equales duob⁹ re- ctis de aliquo subo primo & v̄l demonstrat̄. tale v̄o non est figura in genere sumpta. eo q̄ non v̄l cuiuslibet compe- tit figure. Licet igitur ista passio de figura demonstrat̄: nō tamen uniuersaliter demonstrabitur hanc uniuersalem cō- cludendo. omnis figura habet tres angulos equales duob⁹ bus rectis. eēt enim falsa. qm̄ quadrangulus est figura nō tamen habet tres angulos equales duobus rectis. neq̄z ta- le subm est isocheles. qm̄ licet illa passio per se cōpetat iso- chele. nō tñ sibi cōpetit nisi rōne triāguli. quare nō compe- tit sibi primo triāgulus igit̄ est illud subz: de quo illa passio primo demonstratur. Et cumq̄z igitur habere tres vel quēuis alia passio de aliquo subo primo demonstrabit̄ illa erit uniuersale respectu ipsius & inest sibi primo.

Et demonstratio p se h̄mōi v̄l est. alioz autē quodāmodo & nō per se neq̄z non est uniuersali- ter: sed frequentius.

Dicit q̄ demonstratio est per se huius uniuersalis. i. de monstrator per se demonstrat hoc uniuersale de subo re- spectu cuius dicitur uniuersale. de alijs vero demonstrat s̄m quid. sed non per se sicut de isochele demonstrat̄ ha- bere tres. non tamen tanq̄ ipsius uniuersale licet frequen- tius idest vt plurimum de illo demonstretur. Alij expo- nunt frequentius idest predicta passio non uniuersaliter in- est isocheli. sed ipsa est frequentius idest in pluribus q̄ iso- cheles. Notandum q̄ Arist. non intendit passionem aliq̄ de subo ipsius non primo posse demonstrari. passio enim superioris de suo inferiori demonstrari potest demō- stratione particulari vt colligitur pluries ab eo. & sic habe- re tres de isochele poterit demonstrari. non etiam inten- dit negare passionem istam per se competere posse subo non primo. quoniam hec est per se. isocheles habet tres licet non principaliter. sed cum dicit q̄ aliorum est quodā- modo. & non per se. intendit passionem uniuersalem non per se. & principaliter inesse alijs a subo primo. neq̄z per se & principaliter de illis demonstrari.

Posteriorum

Coportet autem non latere quoniam multoties contingit peccare et non esse quod demonstratur primum uniuersale secundum quod videtur demonstrari uniuersale primum. Oberramus autem hanc deceptionem: cum aut nihil sit accipere a superiori extra singulare quam singularia.

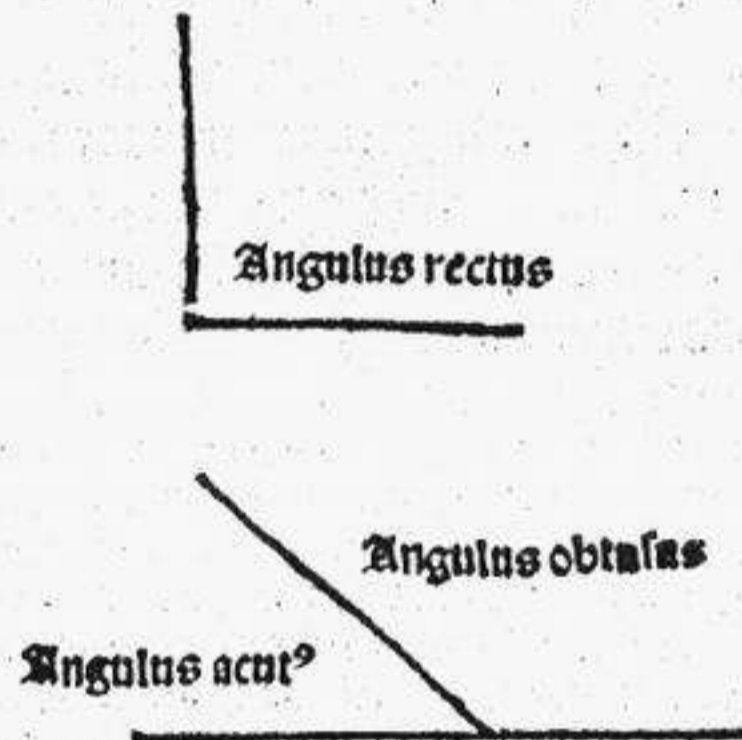
Determinat de erroribus qui circa uerum accidere possunt. Et diuiditur in duas partes primo narrat quot modis circa uerum contingit errare. secundo ponit regulam cognoscendi nunquid bene assignetur uerum. et contra uitandis erroribus ibi: Utrum autem secundum quod est triangulus. Item primo enumerat modos quibus circa uerum errare contingit. 2º de omnibus illis subiungit exempla ibi. Si igitur aliquis demonstrabit. Prima pars potest diuidi in tres: secundum quod tres ponit errores. Dicit igitur primo quod oportet nos non latere: quod multipliciter contingit errare circa uerum. ut si demonstrat aliquid tanquam uerum alicuius subiecti quod tamen non est uerum primum ipsius quous sic appareat esse. Primo igitur contingit errare quod aliquo uerum dato non contingat sub eo esse preter unum singulare uerum quam singularia: tunc enim putabitur passionem que primo: et tanquam uerum attribuit superiori attribui etiam singulari tanquam uerum: et in hoc errabit intellectus. **N**otandum primo quod aliquod est uerum sub quo solum unum singulare reperitur: neque plura naturaliter reperiri possunt sicut sol: luna: et consimilia: que sunt incorruptibilia per naturam de quibus dicit linco. quod multa uerum per naturam suam habent possibilitatem ut reperiantur in pluribus individuis: et tamen per naturam uerum impedit possibilitas nature proprie data: ergo aliquam passionem que competit soli. gratia exempli: existimabit aliquis quod eadem sit prima passio solis et huius singularis solis propterea quod non nisi unum in diuiduum sub illa specie reperitur. **A**lii etiam si sub animali non nisi species humana de facto reperiretur crederet aliquis sensibilitatem quam inuertibilis animalis competit inuertibilis competit homini: quod tamen est falsum. et ideo dicit Aristo. quod contingit errare ubi sub uerum non inueniatur preter unum singulare. vel supple si sub aliquo genere non inueniantur alia quam singularia unius speciei. illa uero nota disunctionis vel additur ab expositoribus posterioribus: de qua tamen antiqui expositores non uisi sunt facere mentionem. **N**otandum secundo quod species ut proposito spectat sunt in quadruplici diffinitione: quedam enim habent plura individua tam simul quam successive. tam per tempus quam per instans. sicut homo. quedam habent plura individua non simul sed successive per tempus et per instans: ut phoenix: quedam uero plura habent individua non simul. sed successive non per tempus sed per instans: sic ut unumquodque individuum duret per instans tamen: sicut mutatum esse in motu: quous tamen mutatum esse non debeat proprie species dici. Quedam autem non habent nisi unum individuum tam per tempus quam per instans: sicut sol: luna et similia. de hoc tamen plus loquitur philosophus: ut predictum. **N**otandum tertio secundum quod contra exponentes: quod in hoc genus et species differunt: quoniam species in unico individuo saluari potest: cuius ratio est quod species immediate in individuo descendit sine differentiis diuisiuis: sicut etiam ens transcendens in decem predicamenta immediate descendit. Si ens species spaliissima per diuisas diuideret esse in infinitum processum in speciebus: eo quod quelibet diuisa essentialis speciem constituit. quare quantum est ex parte speciei unum sufficit individuum: genus autem in unica specie saluari non potest: eo quod de ratione generis est. quod sit diuisibile per oppositas diuisas. sed quelibet diuisa essentialis constituit speciem. quare de ratione generis est habere plures species. et hoc sentit philosophus dicens. **I**stae genus continet plures species. non tamen de ratione eius est habere plures species in actu. quod igitur non esse aliqua species floris in actu. non minus flos esse genus ad rosas quam nunc. ut patet. **I**stae igitur intendebat. quod ubi genus aliquod esse. sub quo non esse actu nisi singularia unius sue speciei. contingeret credere passionem que primo generi attribuit. primo attribui speciei illorum singularium. et in hoc causaratur error. **A**ut si est quidem sed innominatum sit indifferenteribus specie rebus.

Secundo contingit errare cum sub in alicuius passionis primum fuerit innotatum. quod quidem reperit in rebus specie differentibus. quare genus aliquod est innotatum. tunc enim forte credetur uerum ipsius passionem esse uerum suarum specierum uerum esse iunctim vel diuisim. quod tamen est falsum. ubi gratia. si huius passionis tangibile. primum sub in sit innotatum: credet forte aliquis sub in ipsius primum esse uel caliditatem uel frigiditatem et cetera. uel omnes quatuor qualitates primas simul non est uerum. **N**otandum secundum Linco. et alios antiquos expositores. quod in eundem etiam errores incidere possumus. ubi sub in primum passionis sit analogum quous esse innotatum. nam propter analogiam ipsius putaremus passionem ipsius propriam non sibi. primo inesse. sed alicui suo inferiori. quod forte crederemus quod sub in primum passionis de quo illa passio demonstrat. debeat esse unum ueritate uniuoca. sic autem non est de analogo subiecto. ubi gratia. cum ens sit analogum. et quedam proprietates sibi primo insunt. credit aliquis istas proprietates primo inesse subiecto. que immediate sub ente continentur. eo quod ens in ipsis non uniuoce reperit. subiecto uero sic. hoc est exemplum Alberti. quous ut puto ens ut ens transcendenter sumptum non proprias habeat passiones.

Aut contingit esse sicut in parte totum in quo monstratur. **E**is enim que sunt in parte inest quod demonstratio et de omni erit: sed tamen non erit boni primi uniuersaliter demonstratio. **D**ico autem huiusmodi primi secundum quod est demonstratio cum sit primi uniuersalis.

Tertio modo contingit errare cum aliqua passio primo inest superiori. et inter superius et inferius tanta sit diuersitas ut illud quod primo inest superiori. credatur primo in esse inferiori. poterit igitur ista passio sub inferiori demonstrari demonstratione particulari. et inest sibi de omni. non tamen inest sibi primo. neque demonstratio est huiusmodi tanquam primi subiecti. dico autem demonstrationem esse huiusmodi primo. cum sit de hoc subiecto secundum quod est tale. tunc enim passio est ipsius uerum. **E**xemplum huius erroris contra ponitur. quod angulus rectus et angulus rectilineus idem esse uidentur. quous tamen non sunt idem. eo quod angulus rectilineus color est angulo recto. ideo credit aliquis passionem que primo competit rectilineo. primo competit angulo recto. quod tamen est falsum. quare et cetera. **N**otandum igitur contra exponentes. quod cum ad esse uerum tres requirantur conditiones. scilicet dici de omni dici parte. et sic quod ipsius. primo error iter istos tres errores refert ad sic quod ipsius. 2º autem ad dici parte se. 3º uero ad dici de omni. ita quod sic illos tres errores contingit tres particulam predictas errare. **E**go tamen puto intentionem Aristo. fuisse ut consideret errores. quod contingit passionem aliquam appere. alicui subiecto competit sic quod ipsius. quous non ita esse. et hoc apperit ex modo loquendi textu. et ex uerbis antiquorum expositorum. **N**on propter sed erroris non peccamus pro se ut ipsi dicit. eo quod igitur passio subiecti innotati non primo competit suo inferiori: competit tamen sibi parte se. sicut et habere tres per se competit isocbell. quous non primo. quare et cetera.

Si igitur aliquis demonstrabit quod recte quidem non intercedant. uidebitur utique huiusmodi esse demonstratio propter id quod inest rectis. non autem est nisi quidem quoniam sic equales sunt fiat hoc modo. sed aut in quolibet equales.

Subdit exempla predictorum errorum. primo. quo ad 3^m errorem. 2° quo ad primum. 3° quo ad 2^m. Dicit enim p^o q^d linee recte et linee eque distantes maximam inuicem habeant proximitatem apparere alicui poterit: q^d non concurrere: q^d est passio propria linearum equidistantium: primo competat lineis rectis: et p^o de ipsis primo demonstrat tanq^m passio: que inest rectis s^m q^d recte: hoc autem non sic. sed de lineis rectis demonstrabit s^m q^d sunt equidistantes. unde p^o huc terminum equales. p^o intelligit equidistantes: et per iter cedere intelligit concurrere. **¶** Notandum q^d ex hac ratione ostendi per lineas parallelas non concurrere. q^d si sic: concurrat igitur in a puncto. et p^o pono q^d distanter ab a. puncto ducatur alia linea recta perpendiculariter sup^{er} utraq^{ue} lineas. et sequitur q^d ex utraq^{ue} parte causabit angulos rectos. et per p^o illis lineis in a. puncto angulum causantibus causabit triangulus tres habens angulos: quorum duo erunt recti in forma: quod v^o impossibile manifestum: eo q^d triangulus tunc tres haberet angulos valentes plusq^{ue} duos rectos. quare etc.

¶ Et si triangulus non esset aliud q^{am} isosceles videbitur utiq^{ue} huius esse demonstratio.

¶ Exemplum primi erroris: ut si de facto non inueniatur alia species trianguli q^{am} isosceles: credet aliquis habere tres quod primo inest triangulo: primo inesse isosceles. quod tamen non est verum: ut patet.

¶ Et proportionale quod et commutabile est s^m q^d numeri sunt et s^m q^d linee et s^m q^d firma et s^m q^d tempora sunt quemadmodum et demonstratum est aliquid quando scorsus p^otingens esse de omnibus una demonstratione monstrari. Sed p^o id q^d non est de notatum aliquod scdm q^d omnia hec unum sunt numeri: longitudines: tempora: firma: et specie d^oria. seorsum adiuvicem accepta sunt. non autem v^ole monstratur. non enim s^m q^d linee sunt nec. n. s^m q^d tempora sunt: aut s^m q^d numeri inerat. sed s^m q^d hoc est quod uniuersale ponunt esse.

¶ Exemplificat de 3° errore: et primo facit hoc. 2° inferat correlatiu. sibi. Propter hoc neq^{ue} si aliquis. dicit igitur primo q^d hec passio commutabiliter proportionari p^o se competunt numeris: lineis: corporibus: et temporibus: de quibus omnibus potest illa passio simul demonstrari: sicut etiam de quolibet illorum seorsum demonstrari potest. non tamen simul de istis demonstratur: q^d innotatum est subim^o primo de quo tanq^m v^ole demonstrari deberet: in quo hec omnia uniantur: et propter q^d illa passio inest omnibus predictis. sed hec omnia seorsus accipiuntur: neq^{ue} de aliquo illorum demonstrat tanq^m uniuersale. talis enim passio non inest lineis s^m q^d linee: neq^{ue} numeris s^m q^d numeri sunt: sed eis insunt s^m illud innotatum subim^o q^d ponendum est uniuersale eiusdem passionis. **¶** Notandum p^o mo q^d commutabiliter proportionari est taliter adiuvicem proportionari: ut cum due fuerint proportionales similes inter aliquos terminos: talis inter p^o vnus et p^o alterius proportio reperiatur: qualis inter vnus et vnus alterius. vbi gra. cum talis sit proportio inter duodecim et octo. qualis est inter sex et quatuor. commutata proportio est q^d qualis est proportio duodecim ad sex: talis est proportio octo ad quatuor. sicut talis est proportio. 12. ad 9. qualis est quatuor ad tria: et qualis est proportio. 12. ad quatuor: talis est proportio nouem ad tres. Dicit enim commutata. q^d termini p^omax^o proportionum similitudinem inuicem commutant. **¶** Ex q^d p^o q^d ad commutata proportionem quatuor termini requirunt: vel saltem tres tenentes locum quatuor terminorum. **¶** Notandum 2° q^d predicta passio competit lineis: numeris: temporibus: et corporibus. et p^o de his sunt demonstrationes seorsus et diuisim: p^opterea q^d illa quatuor a diuersis scientiis considerantur: Geometria enim de lineis considerat. Arithmetica de numeris. Astronomia de temporibus. et philosophia naturalis de corporibus. si tamen notatum esset illud subim^o c^oe omnibus istis cui illa passio competit p^o se: p^omo possent omnia illa simul sumi. et de ipsis si

mul eadem posset demonstrari passio: ut inquit p^o in textu. et hoc vltimum dupliciter intelligi potest. vno q^d illa passio demonstrando de illo subiecto primo p^osequenter eade^m demonstratione ad sciam istorum inferiorum deseruiret. Alio modo q^d post predictam demonstrationem alia fieret demonstratio in qua illud subim^o c^oe pro medio assumeret: et de inferioribus si mul sumptis illa passio demonstraret. vterq^{ue} intellectus est bonus. **¶** Sed circa dicta dubitat. primo q^d p^o non sufficienter enumerat ea quibus predicta passio competit: q^d etiam superficiebus et motibus competere potest. sicut sic arguendo: sicut se habet. a. superficies ad. b. superficiem. sic. c. ad. d. ergo a commutata proportionem sicut se habet. a. ad. c. sic. b. ad. d. idem dico de motibus. **¶** Secundo dubitat. q^m p^o videtur sibi contradicere. **¶** Primo enim dicit q^d h^o passio competit lineis s^m q^d linee. et numeris s^m q^d numeri. in fine vero huius partis oppositum dicit ut p^o quare etc. **¶** Tertio videtur q^d illius passionis nullum sit subim^o primo de quo demonstrat. q^d si sic. de demonstratio ad aliquam sciam pertineret v^ole. quod p^obat esse falsum. q^d tunc ad eandem sciam pertineret particulariter istam demonstrare de omnibus predictis. p^o p^ona. q^d ad eandem sciam pertinet v^ole et particulariter eandem passionem demonstrare. sicut ad geometriam pertinet demonstrare habere tres de triangulo. et p^o de isosceles et alijs speciebus. p^ois tamen est falsum. q^d nulla est scia sine particularis sine v^ole. sicut logica vel metaphisica que de omnibus predictis consideret. s. lineis numeris. temporibus. et corporibus. ut p^o quare etc. **¶** Quarto videtur q^d predicta passio non sit demonstrabilis demonstrationibus diuersis de predictis. q^d si sic. cum omnes ille demonstrationes sint particulares. oportebit subim^o v^ole p^o medio adduci ad quilibet illarum. p^o p^ona. q^d ita requiritur demonstrationis particularis. p^ois tamen videtur falsum. q^d tunc tale subim^o est nobis notatum. quod est contra predicta. **¶** Quinto dubitat. q^d videtur q^d illud subim^o c^oe sit notatum. q^m ipsius est quantitas que est c^oe ad omnia predicta. **¶** Confirmat. q^d vel tale subim^o est c^oius quantitate vel eque c^oe. vel minus c^oe. non c^oius. ut de se p^o. si eque c^oe habebit intentum. si minus c^oe cum sub se contineat quantitate continuam et discretam. ut p^o. sequitur q^d continua et discretum non erunt prime d^orie quantitates. sine prima genera subalterna ipsius. quod videtur q^d p^o in predicamentis. **¶** Ad p^omo r^ondetur q^d Aristo. solus ea subta h^o passionis numeravit. q^d a diuersis scientiis principaliter considerant. h^o etiam igitur superficiebus competit hec passio. consideratio tamen illa de superficiebus ad considerationem de lineis reducitur. et linea et superficies ab eodem artifice. s. geometra considerat. p^o principalis tamen linea q^{am} superficies. sicut h^o motibus predicta passio competere possit. consideratio tamen illa de motibus ad considerationem de corporibus reducitur. corpora enim et motus naturalis p^o considerantur. principaliter tamen corpora q^{am} motus. **¶** Ad 2° r^ondent moderni. q^d h^o commutata proportio sic absolute sumpta non competat lineis s^m q^d h^o motibus. neq^{ue} numeris s^m q^d h^o motibus. illa tamen passio ad terminata considerationem abstracta alienius scie particularis competere potest lineis s^m q^d linee sunt. et numeris s^m q^d numeri. et sic de singulis. et sic intellexit p^o in textu. **¶** Ad h^o tamen appet q^d Aristo. non absolute asserat q^d commutata proportio inest lineis et numeris s^m q^d talia sunt. sed cum in p^ocedenti parte dixerit. q^d vbi non est alius triangulus q^{am} isosceles tunc h^o tres videretur inesse isosceles s^m q^d isosceles. p^onter p^otinuando s^m motem suum dicit et proportionabiliter commutari videtur. supple inesse numeris s^m q^d numeri. et lineis s^m q^d linee. et sic de alijs. q^{re} vide in textu. **¶** Ad tertium r^ondent moderni. p^omo q^d illa passionem de sub^o p^omo demonstrare ad arithmetica sola pertinet. q^d sicut proportio et proportio naturalitas principaliter ad arithmetica pertinent. ita etiam commutata proportio. Dicit enim p^o 10. meta. q^d ratio mensure primo in numeris reperitur. Numerus autem a solo arithmetico principaliter considerat. ut p^o q^{re} etc. **¶** Secundo dicunt. q^d h^o sola arithmetica doceat commutabiliter proportionari. alie tamen scie possunt vti commutata proportio. sicut si sola dialectica doceat arguere. quales tamen alia scia vti argumentatione. **¶** Tertio dicunt q^d ex predictis non sequitur q^d arithmeticus de lineis corporibus etc. predictam passionem demonstrare possit. p^omo q^d c^o

mutata proportio solū in numeris reperitur pprie. transumpti-
ue vero in reliquis notatis sicut ē quadratum superficiale &
circulare in p̄tinuatis pprie reperitur. in numeris vero tran-
sumptiue. Scđo qz linea corpus & tps non sunt sp̄s illius
innominati cui primo cōpetit cōmutabilr p̄portionari. dñr
enim illa sub illo cōmuni cōtineri nō cōtinētia predicationis
sed cōtinētia dispositionis: quia vnū ab alio certaz recipit
dispositionē. sicut etiā a sili cōtinuitas cōpetit tempori rōne
motus. & motui rōne magnitudinis: vt p̄. 4. p̄. 4. tps tñ
& motus nō sunt sp̄s magnitudinis cui primo inest conti-
nuitas. & per p̄ns volūt qz nō o3 arithmetica predictā pas-
sionem demonstrare de lineis corporibus & c. particulari de
monstratione: cū ipsa nō sunt species illius primi innomina-
ti subiecti. Ad dūt vterius qz cōmutabiliter p̄portionari
competit tēpori & motui rōne lineę superficię & corporis.
his aut tribus rōne nūeri. Sed primū puto falsum: nulli
enī illoz competit cōmutata p̄portio: nisi prout numeri fue-
rint sine numerabilia. quare linea vt linea sine corp⁹ vt cor-
pus nullam habēt in se rationē. per quā tēpus vel motus
hanc accipiāt passionē ab eis. sed cetera omnia illā a nūero
sive a nūeris accipiunt. Puto ēt p̄ns dici posse qz omnib⁹
predictis p̄sideratis: non vt talia sunt. v3 superficies lineę
& c. sed vt numeri sine numerabilia sunt: ipse sunt de cōside-
ratione arithmetici. & p̄ns arithmeticus particulari demon-
stratione de oib⁹ illis pōt p̄dictā demonstrare passionem
Itaqz puto vey eē qz hoc nomē cōmutata p̄portio tran-
sumptiue lineę & corporis: & tpi attribuat: l3 postērius eis
attribuat qz numero. Cetera vero dicta ipoz puto esse rō-
nabilia. Ad 4^m cōcedit istā passionē diuersis demōstratiōi-
bus de p̄dictis subiectis d̄mōstrari posse: siue hoc fiat per
arithmetica vt p̄dixi: siue hoc fiat per diuersas scias. nā na-
turalis p̄dictā passionē de corporibus demōstrabit. Astrono-
mus de tēporibus. Geometra de lineis & superficiebus.
Ad rōnem in oppositū negat p̄ns. sufficit enī ad demō-
strationē particularē si nō potest subiectū p̄p̄riū passiois ad-
duci p̄ medio. vt eius definitio p̄ medio adducatur. Nec
enī erit demōstratio particularis. oīs figura plana trib⁹ re-
ctis lineis cōtenta habet tres. isocheles ē h̄mōi. ergo & c.
Similiter in p̄posito hec est particularis demōstratio. oīs
numerabilia habētia similitudinē p̄portionū sūt cōmutatis
p̄portionabilia. sed lineę sive tpa sūt h̄mōi. ergo & c. Et
p̄tra. oīs demōstratio particularis vlem p̄suppōit. q̄re
p̄dictus sylls nō erit demōstratio nisi prius ista passio d̄ sb̄-
lecto p̄prio fuerit demōstrata. & p̄ p̄ns ipm erit notatum.
R̄ndet cōmuniter negando antecedēs. sed hoc solū ve-
rū est qm̄ mediū demōstratiōis particularis fuerit. subz p̄p̄riū
illius passionis. Si enī demōstratur h̄c tres de isochele
per triāgulus. ista demōstratio p̄supponit factā eē d̄mō-
strationem de triāgulo. Si vero p̄ definitionē triāguli siue
c̄m passionis demōstratur illud nō oportet. Et addūt qui-
dam qz illa rectitudo de lineā particulariter demōstratur.
Ista tñ demōstratio demōstrationē vniuersalē nō p̄suppo-
nit. s̄l̄r similitas de naso particulariter demonstrat nō p̄mis-
sa demōstratione vli. s̄l̄r in p̄posito cōtingit. conceditur in
qz p̄dicta particularis demōstratio nō ita perfecte scire
facit. sicut si demōstratio vlis de p̄prio subo p̄mitteretur.
Et dicūt qdam qz scire faceret sophisticō mō. s. s̄m materi-
am & nō s̄m formā. Ad vltimum dicitur qz licet q̄ntitas
sit cōmune ad predicta: nō tñ cū omnibus illis simul sum-
ptis est cōuertibile. qm̄ alia cōtinet qz predicta. & l3 eēt cū
illis cōuertibilis nō sequit qz eēt subiectū illius passionis p̄-
p̄rium. sicut ēt a simili licet longitudo adēquate insit lineę su-
perficię & corpori que simul sumpta cōuertūtur cū q̄nti-
tate continua permanente. non tamen per se primo p̄petit
quantitati continue permanenti. sed lineę primo. & ratione
lineę alius competit. cōmutata ergo p̄portio tanqz subie-
cto competit. non omnibus numeris. sed numeris qbus-
dam non eo nomine nominatis. sub quo ista passio sibi at-
tribuitur. Et per hoc ad confirmatiōē dicitur illud sub-
iectum propriū eē minus cōe qz q̄ntitas. immo minus cō-
mune qz numeris. Alig enī sunt nūeri in quibus est cō-
mutata p̄portio. & alig in qbus non. Vel aliter & melius

cum nullus sit numerus finitus. qui sub cōmutata propor-
tione cadere non possit. qz cōmutata p̄portio omnibus
numeris competere potest. non absolute. sed pro q̄nto in-
ter eos p̄portiones equales inueniuntur. quare poterit
nūus illud subiectū primum hoc nomine complexo nomi-
nare. numeri adinvicem habētes p̄portiones equales.
Et per hoc p̄ ad rōnem in oppositū. qz non est conceden-
dum illud innominatū subm̄ eē cōius q̄ntitate p̄tina & q̄nti-
tate discreta. imo est eis valde minus cōe quare & c.

¶ Propter hoc neqz si aliqz monstraret unū
quēqz triangulum demonstratione aut una: aut
altera. quod duos rectos habet unūqueqz iso-
chelem seorsum & scalenon idest gradatum non
dum cognouit triangulum. quia duos habet re-
ctos: nisi sophisticō modo. neqz uniuersale triā-
guli: neqz si nullus est preter hoc triangulus al-
ter. neqz. n. scđm quod triangulus est cognouit
neqz omnem triangulum: sed aut secundū nu-
merū: secundū sp̄m autē non omnem: & si nul-
lus est quē non nouit.

¶ Ex p̄dictis correlarie infertur. qz si aliquis aut vna de
monstratione aut pluribus de vnaquaqz specie trianguli
demonstraret habere tres angulos duobus rectis equales
vt si de isochele demonstraret seorsum. & de gradato seor-
sum qz est triāgulus triū laterū inequalium. ex hoc nō per-
fecte sciret triāgulum habere tres. sed solum sophisticō
mō. neqz perfecte cognosceret vlt̄ triāguli. dato adhuc qz
nullus eēt triangulus preter predictos triāgulos. qd p̄. qz
tūc nō cognosceret triangulū s̄m qz triāgulus. neqz cogno-
sceret oēm triangulum in gn̄e. sed solū cognosceret omnē
triangulum s̄m numerum aut s̄m sp̄s: dato qz nullus eēt
triangulus quem non nouisset.

¶ Quā igitur nō nouit vlt̄ & quando nouit sim-
pliciter manifestum quod si idem ibereat trian-
gulo & isocheli: aut unicuiqz: aut omnib⁹. si ve-
ro nō idem semper alterū est aut secundū quod
est triangulus non nouit.

¶ Consequēter p̄ns iterrogat qm̄ igitur aliqz cognoscit sim-
pliciter siue vniuersaliter & perfecte: & qm̄ non. R̄ndet qz
manifestum est qz si idem sit eē siue eadem ratio trianguli
& isochel̄ aut unicuiqz speciei triāguli aut omnibus simul
qz tunc sciendo habere tres de istis scitur etiam de triāgn-
lo s̄m qz triāgulus. & hoc contingeret vt expositores dñt
si essent nomina synonyma. Si vero alterum est eē siue al-
tero ē ratio triāgulo & isocheli vel aliis sp̄ibus tunc nō no-
uit de triāgulo s̄m qz h̄mōi. q̄re & c. **¶** Notādū p̄rio qz d̄
oib⁹ sp̄ibus triāguli pōt demōstrari habere tres de triāgn-
lo demōstratiōe vna. & pōt hoc fieri demōstrationib⁹ plib⁹ se-
orsum. Exemplū primi. sicut sic arguēdo. oīs figura plana
tribus rectis lineis cōtenta: habentē angulū extrinsecū & c.
habet tres. sed isocheles equilater⁹ & gradatus sunt h̄mōi
ergo & c. Exemplū secundi. vt sic. oīs figura plana & c. habet
tres. isocheles est h̄mōi. ergo & c. & idē potest de alijs spe-
ciebus expl̄ficari. A simili ēt dicemus: qz cōmutata p̄por-
tio pōt de omnibus supradictis subiectis vna demōstratio-
ne & plibus demōstrationibus demōstrari. sicut sic arguē-
do. oīs numerabilia habētia adinvicē similitudinē p̄portionū
sūt cōmutatim p̄portōabilia. lineā: numeris tps: & corp⁹
sunt h̄mōi. ergo & c. **¶** Notandū s̄o s̄m cōiter exponētes
qz cognoscere triangulum per cognitionē isochel̄ tñ aut
alterius siue sp̄is est cognoscere tam isochelē qz triāgulus
s̄m materiā. qm̄ isocheles est materia triāguli. sed trian-
gulus ē forma isochelis. sicut indiuiduum respectu sp̄is dī-
cit materiā. species vero respectu ipsius dicit formā. vt p̄
ex modo loquēdi p̄hi in primo celū: qz dicit celū dicit formā
& qz dicit hoc celū dicit materiā & formā. sicut ēt species res-
pectu sui generis est sicut materia. genus vero forma ipsi⁹

Cognoscere vero isochelē & triangulū per rationē propriam trianguli est vtrunq; cognoscere. sicut in formā. Nec verba possent aliquo modo molestari: sed nō est cura. Ex quibus inferri potest cognoscere triangulum per cognitionem alicuius sue speciei tū est ipse sicut in quōdā nō autem simpliciter cognoscere. p. 3. q. cognoscere sicut in materiā ē cognoscere sicut in quōdā nō aut simpliciter. Ex quo inferri potest tale cognoscere triangulū ē cognoscere sophisticō modo. sicut dicit philosophus in text. sicut n. videt cōmūti fallacia accidētis. tu cognoscis isochelē. & isochelēs est triangulus. ergo cognoscis triangulū sic etiam hic. tu cognoscis hōiēs: & hō est hōc. ergo tu cognoscis hō quāuis hōc nō sit cōueniēs ex^m. vt p. 3. intelligēt. Itaq; puto quod in p̄ia arguitōne p̄prie sit fallacia accidētis. neq; Ari. dicit quod cognoscere triangulū p̄ isochelē sit cognoscere sophisticō mō. sed dicit quod cognoscere triangulū hīc tres p̄ hoc quod isochelēs hīc tres ē cognoscere sophisticō mō. Segitur vltimus quod vbi dēfaretur hīc tres de oībus sp̄ibus trianguli simul sumptis nō dēfaretur de triangulo ī genere cognosceret cōmūe triangulū sicut in materiā aut numerū habere tres. nō autem scdm formā p̄ ex predictis.

Tertium autem scdm quod est triangulus aut scdm quod est isochelēs: & quoniam scdm hoc quod est primum vltimum: cuius demonstratio manifestum est quoniam remoto insit primum: ut ab isochele eneo remoto triangulo insunt duo recti sicut eneo ē remoto isochelēs. sed nō figura aut terminus sed nō primus. Cuius ergo primum. Si itaq; trianguli primum est & secundum hoc iest & aliis & huiusmodi uniuersaliter est demonstratio.

Cōsequenter p̄s dat documentū cognoscēdi subm̄ primum alicuius passionis. Primum igitur querit vtrū habere tres angulos equales duobus rectis gratia exempli primum insit triangulo aut isochelē. & quoniam sine cuius inest sicut in ipse id primum vltimum cuius est demonstratio. Et cōsequenter dat documentum intēdens quod illud est subiectū primum alicuius vniuersalis quo posito pōitur illud vltimum. & illo remoto remouetur. cui competit sicut in hōi. & alterōne illi. p̄pter primam particulam habere tres angulos equales duobus rectis nō competit figure neq; termino qui pōitur in diffōne figure tanq; subiecto primum. sicut possit cōcedi competere figure p̄ se. quia nō oī quod posita figura ponat hīc tres angulos. Aliqua enī ē figura sic quadratū cui hec passio nō p̄petit. Primum p̄ter scdm particulā eadē passio nō ē vltimum enei. trianguli sine isochelē. quia sicut illo posito ponat habere tres. nō tū eo remoto remouet. nullo enī existēte eneo triangulo. aut isochele adhuc aliquis triangulus haberet tres. sic gradatū & ex hoc cōcludit quod restat vt triangulus sit subm̄ primum. quia ista passio sibi cōpetit sicut in hōi. & aliis rōne illi. Et notandum sicut in cōter exponētē. quod p̄ particulā tertiā accidit quod longitudo nō sit vniuersale primum cōstitutiōne cōtinue p̄manētis. sicut enī posito illo subiecto ponat longitudo. & eo remoto remoueat. nō tamē ei competit sicut in hōi. & aliis rōne illius sed potius cōpetit lineē sicut in hōi. & rōne lineē cōpetit aliis subiectis. Sicut paritas p̄ eandē cām nō ē vltimum primum numeri. quia sicut posito numero ponat paritas. & eo remoto remoueat. in quolibet enī modo impari includit paritas. tū nō competit numero sicut in hōi. & aliis rōne numeri. sicut cōpetit binario sicut in hōi. & aliis rōne binariū. quare binarius ē eius subiectū primum.

Igitur est demonstratiua scientia ex necessariis principiis. Quod n. scit nō potest aliter se habere. Que autem p se sunt necessario insunt rebus. Nec n. sicut in eo quod quid est. quibusdā alia insunt in eo quod quid est predicantibus de ipsis: quorum alterū oppositorū necesse est inesse. Manifestum est quod ex huiusmodi in quibusdā utiq; sit demonstratiuus syllogismus. Omne n. aut sic ē aut sicut ac

cidens. Accidentia autem non necessaria sunt.

Propositis p̄cedentibus descriptōibus de omni per se & sicut in ipse p̄s ostēdit ex quibus & qualibus esse dicitur de m̄fatio. & ex qualibus ē nō debet. Et primo ostēdit ex quibus est. 2° ex qualibus nō est ibi. Itā igitur ex alio genere & c. Primum diuidit in tres. quia primum p̄bat quod demonstratio ē ex necessariis. 2° quod ē ex his quod sunt per se ibi. Accidentia autem nō p̄ se. 3° quod est ex his quod sunt sicut in ipse ibi. Quomā autem ex necessitate. Item primo in duas. quia primo facit quod dēfēt est. 2° p̄bat quodam que supposuerat ibi. Quod autem ex necessitate. Primum igitur p̄bat p̄clōnem istā. demonstratio est ex necessariis. & hoc triplici rōne. p̄ia rō virtualiter duas includit rōnes. Arguit igitur primo sic scia. demonstratiua ē ex principiis necessariis quare demonstratio ē ex principiis necessariis. Item demonstratio ē ex his quod sunt per se. ea vero quod sunt per se sunt necessaria. igitur & c. primum autem p̄bat quod illud quod p̄ demonstrationē scit nō pōt aliter se habere. vt p̄ ex p̄cedentibus. & per p̄s scia demonstratiua est ex necessariis principiis. 2^m autem quo ad primā partē videbitur infra. & aliquo modo vltimum ē supra. Quo ad scdm declarat. quod p̄pones per se quod potissimā ingrediuntur demonstrationē. de qua hic loquimur. aut sicut quādo predicatū ponit in diffinitōe subiecti. sic sunt p̄positiones primum modi. aut subm̄ ponit in diffinitōe predicatū. sicut sicut p̄pones secundū. in quibus sit predicatū cōpōitur ex oppositis. necesse est alterū istorū inesse. & in omnibus illis predicatū iest necessario subiecto. vt p̄. quare & c. oē. n. predicatū. aut sic predicatū. aut per accidētis. ea vō quod p̄ accētis p̄dicantur nō necessaria sūt quare & c. Et notandum primum quod Ari. solum hic intēdit de demonstratiōe potissimā. quia propria passio de subiecto p̄prio demonstrat. dū dicit demonstratiōne ē ex p̄positionibus scdm vel primum modi. in quolibet. n. talem demonstratiōne scdm ingrediuntur modus quo ad p̄clōnem. primum etiā formaliter aut virtualiter cōcurrit vt supra visum fuit. neq; ex hoc excludit quartus vt quodam crederent. Et notandum 2° quod passionū quod sunt accidentia p̄pria suorum subiectorum quodā noiantur vno noie simplici. neq; hīc passiones oppositas: sicut disciplinabile & risibile. & tales absolute necessario insunt subiectis suis. quodā vō nō vno noie simplici appellantur. sicut quodā noie p̄plexo ex oppositis immediatis cū diffūctōne sicut rectus vel curuus. & par vltimum impar. & istorum oppositorū neutrum absolute necessario inest subiecto proprio. sed necessario inest aliquod illorum cū diffūctōne. necessario enim quolibet linea ē curua vltimum recta. sicut nō quolibet sit recta nec quolibet curua. Similiter necessario quolibet nūerus ē par vltimum impar. sicut nō quolibet sit par neq; quolibet impar. Quodā vero sunt passiones habentes passiones oppositas sed mediatas. vt simitas nasi cui opponit aquilitas & crispitudo capillorum: cui opponit capillorum rectitudo. & tales nō insunt necessario subiectis suis tā cōiuncti quod vni sicut in quod aliquis est nasus quod nec est simus nec aquilinus quod quis concedi possit quod omnis nasus aut est simus aut rectus aut aquilinus. Et sic necessario vnum illorum trium oppositorū inest subiecto suo. Cum igitur Ari. dicit quod necesse ē alterum oppositorū inesse. intelligit de oppositis immediatis. sic rectitudo vel curuitas. par vel impar. Dubitat primum quia p̄s in principio huius capituli p̄bat demonstratiōne ē ex necessariis. quare superfluum videt hoc iterum p̄bare. Et 2° dubitatur. vbi dicitur quod accidentia nō necessaria sūt. quoniam necessario oīs cignus ē albus. & necessario oīs corpus mixtū ē coloratū. & tū illa predicata sunt accidentia cōia subiectorum suorum. quare & c. Et ad primum dicit quod superius aliquo modo p̄batū fuit demonstratiōne ē ex necessariis p̄ rōne sumptam ex diffinitōe scire & demonstratiōis. hic vō cōpletur p̄ alias rōnes p̄bat. Et ad sicut in dicit vt colligit ex vbi Ari. locutus ē de necessitate p̄ueniēte merito eētialis habitudis iter predicatū & subiectū. quod p̄cūit ex natura generis vel principiorum sp̄i. hoc autem in p̄dictis nō reperit quare & c. Et aut igitur sic dicendū aut principium ponētib⁹ quod demonstratio necessariū sit. Et si demonstratiua est aliter se habere non posse. Ex necessariis igitur oportet ēē syllogismus. ex veris quidē est

7 non demonstratiue syllogizare. ex necessariis autem non est: sed aut demonstratiue. hoc autem proprium demonstrationis est.

Secunda ratio sic formatur cõter cuiuslibet demonstrationis cõclusio est necessaria. igitur pmissio eiusdem demonstrationis sũt necessarier et per p̄missio demonstratio est ex necessariis: tenet p̄sequẽtia prima. q̄ necessaria conclusio nõ scitur nisi ex necessariis. aũs patet ex p̄dictis: quoniam demonstratũ non p̄t aliter se habere. et p̄ter subdit p̄s q̄ contingit aliquem nõ demonstrantem syllogizare ex veris: nõ tamen ex necessariis: sed ad demonstratẽm hoc p̄tinet: qm̄ p̄prium est demonstratoris ex necessariis syllogizare. Et notandum p̄mo q̄ syllogizans et nõ demonstrans p̄t verum ex veris syllogizare: vt b̄ omne animal est suba. ois homo est aial. ergo et c. p̄t etiã ex falsis vey syllogizare vt hic. ois asinus est animal rõnale. ois homo est asinus. ergo omnis homo est animal rõnale. Ideo dicit philosophus q̄ ex veris est sine contingit nõ demonstrantẽ syllogizare. et sicut dictum est de v̄o. ita dicitur de necessario. Et notandum secũdo q̄ nõ solum demonstrator potest necessariam inferre cõclusionem ex propositionibus necessariis: sed etiã dialecticus hoc facere potest. sicut hic. omne aial est coloratum. ois homo est aial ergo et c. Cum igitur dicit Aristot. q̄ p̄prium est demonstratõni syllogizare ex necessariis: et q̄ non demonstrans nõ syllogizat ex necessariis: intelligitur q̄ iste qui non demonstrat nõ semper ex necessariis procedit. sed propriũ est demonstrari semp̄ ex necessariis p̄cedere.

Signus autem est q̄ demonstratio ex necessariis sit. quoniam instantias ferimus sic ad opinãtes demonstrare quoniam nõ sit necesse si opinamur aut oĩno contingere aliter aut rationis causa.

Tertio p̄s arguit a signo. qm̄ aliquando adducimus instantias cõtra opinãtes se demonstrare dicẽtes: q̄ nõ est necessarium sic eẽ vt ipsi assumunt: siue hoc dicamus. q̄a opinamur aliter se posse habere. siue hoc dicamus disputatio nis causa. quare ex hoc signo euidenter concludi potest de demonstrationẽ eẽ ex necessariis.

Manifestũ autem ex his: qm̄ stulti bene opia ti sunt accipere principia si probabilis sit p̄positio et vera ut sophiste: quoniam scire scientiaz est habere. Nõ enim quod probabile est aut uerũ principium est: sed primũ in genere. circa quod demonstrat et unum non omne: sed propriũ.

Contra correlariẽ fert Aristot. q̄ sunt stulti q̄ opinati sũt bene accipere principia demonstratõis. si p̄positio quã pro principio assumunt fuerit vera et p̄babilis. sicut sophiste faciunt rõnabiliter aut male opinãtur. qm̄ scire est sciaz b̄fe: supple p̄ demonstratõẽ. nõ enĩ oẽ qd̄ est p̄babile eẽ vel nõ eẽ est p̄ncipiũ demonstratõis. sed istud qd̄ est p̄mũ in genere cãe: quo demonstratio fit. nõ etiã oẽ vey est principium demonstratõis. s̄ oportet vt sit vey p̄prium: supple generi: circa quod fit demonstratio

Notandum p̄mo: q̄ sicut i lib. elẽcho. ille appellat sophista q̄ apparet eũ debita forma syllogizare. et nõ syllogizat siue q̄ ex his p̄cedit q̄ p̄babilia apparet. nõ tñ sũt. sic i hoc libro ille p̄t sophista appellari q̄ apparet de demonstratiue p̄bare nõ tñ demonstrat. q̄uis dialectice debite syllogizaret: vtriusq̄ igitur sophiste dicunt. q̄ appãretes et nõ exites. s̄ primus inq̄tũ dicit a dialectica argumẽtatõẽ. sc̄d̄ s̄t inq̄tũ ex argumẽtatõẽ sua eẽ videt scies. nõ tñ est vere scies. Et notandum 2º q̄ duplex est demonstratõis principium. quoddã est cõe et solũ virtualiter ad demonstratõẽ cõcurrẽs. quoddã at est demonstratiõni appropriatũ et formalit̄ p̄currẽs. Et principio p̄mo nõ loq̄t Aristot. hic s̄ solũ de sc̄do. tale igitur d̄z eẽ p̄mũ nõ absolute. s̄ i genere. circa quod demonstratões sũt. vbi gr̄a. sic in gñe p̄tinnoy de qbus cõsiderat geo. vel in gñe discreto rum de qbus cõsiderat arithmetic. d̄z eẽ principium aliq̄d p̄mũ et eidẽ gñi appropriatum. Idoc igitur intendebat p̄s eũ dicit. nõ enim q̄ p̄babile eẽ eẽ oẽ principium est. sed p̄mũ i

gñe. circa quod demonstratur et vey nõ oẽ s̄ p̄prium. Quoddã dubia hic mouet cõter a modernis. p̄mo q̄ lunã eclipsari demonstratur. et tñ hoc nõ est necessarium vt p̄z. 2º q̄ Ari. i. s̄ra dicit q̄ aliq̄ est demonstratio eoy q̄ sũt semper et aliq̄ eoy q̄ sũt sepe. q̄re ex contingẽtibz est demonstratio. 3º q̄ ois demonstratio aliquo modo procedit ex dignitatibus et p̄ncipiis cõsibus vt in p̄benuio dictũ fuit. q̄re nõ ex p̄p̄is procedit. Ad hec aut p̄z respõsio ex dictis in precedentibus. de primo et secundo habitum fuit sufficienter in questione. illa vtruz de demonstratio sit ex necessariis. Ad tertium patet parum intel ligenti. q̄ p̄s non valeat.

Quod autem ex necessariis oportet eẽ syllogismũ manifestũ ex his est. Si. n. nõ est hñs rõnẽ p̄p qd̄ ex tñe demonstratiõne nõ est scies. Sic autem utiq̄. et quod. a. de. c. ex necessitate. b. autem medium per quod demonstratum est. sed non ex necessitate non sciunt propter quid. Non. n. est hoc propter medium: hoc autem p̄tingit oĩno non esse conclusionem aut necessariã.

Probat quoddã qd̄ superius supposuerat. p̄mo enim supposuit hãc conditionã. si illud qd̄ demonstratur est necessarium. s. cõclusio. demonstratio est ex necessariis p̄mo igitur probat illã conditionẽ. 2º ostendit q̄ necessarius syllogizari p̄t ex nõ necessariis sibi. Cũ igitur cõclusio. p̄mo diuidit̄ in duas ptes s̄m q̄ duas adducit rõnes ibi 2º. Amplius si aliquis. primo arguit sic si. cõclusio eẽt necessaria mediũ aut ne ali qua p̄missa ex qua demonstratio procedit nõ eẽt necessaria tũc hõ. per illã demonstratiõnẽ nõ eẽt scies. p̄s videtur cõtra diffinitionẽ demonstratõis. v̄z. demonstratio est syllis faciẽs scire. p̄s v̄o probat. q̄ scire non contingit nisi per cãm. vt patet p̄ diffinitionẽ scire superius positã. sed tale medium aut p̄missa nõ est p̄sonis cã. ergo et c. minor p̄bat. eo q̄ illud mediũ est contingẽs vt ponit̄: p̄lo v̄o necessaria. nullũ aut contingens est cã effectus necessarij. vt p̄z. ergo et c. Si igitur fiat hic syllis. oẽ. b. est. a. oẽ. c. e. b. ergo. oẽ. c. e. a. et ponatur istã conclusiõnẽ eẽ necessaria. oẽ. c. est. a. b. aut mediũ. vel aliquã illaz p̄missarũ eẽ contingẽtẽ. tũc ex illa demonstratiõne nõ sciret̄ conclusio per cãm ipsius. qm̄. b. mediũ nõ est cã p̄sonis. eo q̄ est contingẽs. p̄lo vero necessaria. q̄re et c. Et notandum q̄ mediũ p̄tingens nõ p̄t eẽ cã per se p̄sonis necie. q̄ cã per se alicuius effectus remota remouet effectus. remoto autẽ medio p̄tingenti nõ remouet cõclusio necãria. vt p̄z satis de se. q̄re et c. Dubitat cõter hic. q̄ vulnus sine strãgulatio est p̄ se cã mortis. et tñ mors est effectus necessarius. cũ sit ipõte aliquod mortuũ redire posse idẽ nũero. vulnus at est res cõtingẽs sine strãgulatõ q̄ aliqua cã contingẽs alicuius effectus necessarij p̄t eẽ p̄ se cã. 2º q̄ p̄s. 2. p̄hy. dicit q̄ si p̄missa sint conclusio eẽt non ecõtra. et ex̄plicat de ista p̄sonẽ. triãgulus h̄z tres angulos. stabit igitur s̄m eũ p̄sonem istã eẽ verã. q̄nis significatũ p̄missarũ nõ sit. et per p̄s significatũ p̄missaz est res contingẽs. Cũ igitur ista conclusio sit necessaria et demonstrata per cãm sequitur contingẽs aliquod eẽ p̄ se cã necij effectus. Ad p̄mũ obmissio mō respõdẽdi quorũdã. dicit q̄ ita mors est effectus cõtingẽs sicut et vulnus sine strãgulatio. sicut cõtingit sorte vulnerari. ita cõtingẽs est ipm̄ mori. qm̄ ip̄e. p̄t mori. et p̄t nõ mori. Et si arguat q̄ mors est p̄petua et per p̄s est effectus necessarius. negandũ est aũs. mors. n. sor. nõ aliud est realiter q̄ corruptio ipsius. corruptio aut sorte solum habet eẽ dum sor. corrupit̄. sed post p̄mũ non eẽ ip̄s nõ amplius est ista corruptio. Et per hoc p̄z. q̄ negãda est illa p̄s. ipõsibile est naturaliter corruptũ redire idẽ nũero. ergo mortuo sor. eius mors est effectus necessarius. Et si arguat sic. corrupto sor. p̄petuo vey erit sor. eẽ mortuum. ergo mors sor. erit effectus p̄petuus. negatur p̄s q̄a sortem eẽ mortuũ non est neq̄ erit aliq̄s effectus. Sicut licet verum sit. adam eẽ mortuum. non tamen adã eẽ mortuum est aliquis effectus. Et si eẽt aliquis effectus nõ eẽt effectus positus. de quo maxime est s̄mo in p̄posito. dicere at

q̄ vulnus non ē p̄ se & imēdiata cā mortis. s; trāsmutatio eorū aut primarū qualitātū ipsoꝝ est imēdiata & necessaria ipsius causa: est res parvi fundamētū. siue enī soꝝ. moriatur morte naturali p̄ resolutionē caloris naturalis siue acciden- tali. vt febre aut vulnere aut strangulatiōe vel alia simili cā contingit tam paruum in eleimētis eius vel primis qualita- tibus eorū fieri trāsmutationem: q̄ multo maiore soꝝ. tole- rare possit sine deperditione vite. quare illa responsio nulla.

Ad scōam. omīssa etiam r̄sione quorūdam. dicit q̄ Aristo. intētio fuit illud qd̄ in logica cōiter dicitur. v3. q̄ si alicuius boni sylli p̄misse sint vere: conclō etiā est vera. nō aut̄ seqtur ecōtra. Cū aut̄ exemplificat Ari. de illa p̄clōne. triangulus habet tres. dici pōt q̄ exēpla ponimus. non vt ita sint. sed vt sentiāt qui addiscūt. Vel d̄ q̄ sufficit ad intē- tionem ipsius q̄ h̄ sequatur si triāgulū habere tres sit verū etiā p̄misse quibus sic demonstratur sunt vere. hoc solū seqtur de materia nō aut̄ de forma. quare &c.

Amplius si aliquis nesciuit rem nunc habēs rationem. & saluati est salua re nec est oblit̄ nec prius sciuit. corrupetur autem utiq; mediuz nisi sit necessarium. quare habebit quide; ratio- nem re salua. nesciuit autē. neq; ergo prius sci- uit. Si uero non corruptum est: contingit autē corūpi qd̄ accidit utiq; erit potē & contingens sed est impossibile sic se habentē; scire.

Nonit scōam rōnem ad quā formandaz p̄supponit q̄ quatuor modis p̄cipue cōtingit aliquā sciam deperdi. vno mō deperdendo rōnem siue argumētationē per quā illam sciam aliq; acquirit. Alio mō p̄ corruptionē sciētis. Tertio mō per corruptionē rei scite. Ultimo mō p̄pter obliuionē rei de qua scia habetur. Hoc supposito ita sit: q̄ per aliq̄d mediū cōtingēs sciatur p̄clō necessaria. & corrupatur illud mediū. & sequitur q̄ tūc non scitur p̄clō. nō enī proprie sci- tur necessariū per aliquod falsum. & tūc tunc nō erit deper- ta ratio. neq; corruptus erit homo sciēs. neq; res scita ē cor- rupta. neq; homo sciēs tūc est oblitus. vt pono. ergo neq; eadē conclusio prius sciebatur per idē mediū anteq̄ eēt cor- ruptū. t3 p̄na per suppositum. qz si prius scita fuisset & po- stea nō sciretur homo eē p̄p̄ aliquā istarū cārum: quatuor quarū tū nulla cōtingit sicut ponit in casu. Et si dicat q̄ me- diū nō ē corruptū h̄ sit contingēs. ponat igitur ip̄z corū- pi. ex hoc enim nullū d3 accidere ip̄possibile. quare cōcludū- tur vt prius q̄ ip̄p̄e est sic se habentē vere scire. quādo. s. mediū p̄ qd̄ cōclusio scit fuerit corruptū. Circa illā p̄tēz cōiter dubitat q̄tū ad illas quatuor cōditiones deperden- di sciam. primo qz vbi ad eadē cōclusionē plures adducāt rōnes stat vnā illaz rōnuz deperdi altera remanēte. & per p̄ns rōne deperdita sciētia conclusionis poterit remanere.

2° videt q̄ nō corrupat sciētia corrupto sciente. qz post mortē hoīs remanent spēs intelligibiles & habitus tā pra- ctici q̄ speculatiui in eius intellectu. ergo homine corrupto manet scia quā prius habuit. aīs qd̄ notū est cū anima sit locus sp̄erū p̄ p̄m̄ tertio de aīa. 3° videtur q̄ nō cor- rumpat scia per corruptionē rei scibilis. qz nulla rosa aut plauia exite habemus sciam de illis. vt p3. 4° videtur q̄ nō deperdat sciētia per obliuionē. qz p̄m̄ p̄m̄ in de me- moria & reminiscētia. reminiscētia est inuestigatio oblitū per memorā. sed remanēte inuestigatiōe remanet scia. igit̄ &c.

Preterea videt. q̄ hec cōditio quarta coincidat cū pri- ma. qz deficiente rōne seu argumētatione. seqtur obliuio & ecōtra. Ad primū dixerūt quidam. q̄ ad sciam potissi- mam alicuius cōclusionis nō potest nisi vna ratio adduci. Il- la. s. q̄ fundatur sup̄ medio potissimo. vnus aut̄ cōclusionis solū ē vnus potissimus mediū. sicut ad demonstrandū triāgulū h̄re tres angulos demonstratiōe potissima solū cōcurrūt triāgulū habere angulum extrinsecū equalentem duobus intrinsecis sibi oppositis. de tali autem scientia po- tissima Aristo. intelligit. & per consequēs ratio non p̄cedit. Contra hanc responsionem cōiter arguitur. qz eadēz cō-

clusio potest per plures causas demonstrari essentielles & i- mediatas. & per cōsequēs plura potissima media ad eadē cōclusionem adduci possent. assumptū patet de mente Ari. scōo huius. verbi gratia exempli dicit. q̄ ista p̄positio angulus q̄ ē in semicirculo est rectus. demonstrari potest p̄ genus cause formalis. & per gēus cāe materialis. & huius exempli verificatio videbit. 2. huius. Ibidem etiā dicit q̄ medium diffinitio & causa idem sunt. sicut igitur eiusdē rei plures p̄sit eē cause imēdiatē in diuersis ḡnibus causaz & consequēter diuersē diffinitōes. sequitur q̄ eiusdē cō- clusionis plura potissima media eē possunt. Hec respōsio q̄nis non sit ad mētē Aristo. vt puto. dicere possit. q̄ h̄ eiusdē cōclusionis plures cause imēdiatē eē possunt. per quas potest demonstrari. sola tamen vna. est potissima ratio ad istam cōclusionem vel illas. que omnes per se cau- sas aggregant illius cōclusionis. vel que cām includit prin- cipaliorem. & de tali potissimo medio diceret hec respon- sio se intelligere. Aliter tamen respōdetur p̄cedendo q̄ eadē conclusio per plura media demonstrationibus p̄p̄ quid demonstrari potest. nunquid anteq̄ omnes ille demō- strationes potissime dici debēt vel nō hic non facio difficul- tatem. Et p̄ter dicitur cōcedendo. q̄ corrupta ratione su- per vno medio fundata. corrupitur scientia que per illā rationem habetur. q̄nis sciētia que per aliam rationem ha- betur remanere possit. Et intelligo vbi corrupitur ratio. non solum quo ad actum apprehēdendi. sed etiam quo ad habitum ipsius. Istud autem exemplum de ista cōclusio- ne triāgulū habet tres. non obstat. qm̄ conclusiones geo- metrie nō nisi per vnum medium siue vnum genus eē de- monstrari possunt. v3. per genus cause formalis. vt inquit cōmentator in problemis physicorum. Ad 2^m dicunt q̄ dani fuisse intētionem Aristo. vnicū eē intellectum i om- nibus hominibus. in generabilem & incorruptibilem. & p̄ consequēs noluit intellectiuam animam prius informare corpus humanum. deinde ab eo separari. vt illa ratio p̄e- supponit. sed hanc responsionem puto falsā vt dixi in que- stionibus tertij de anima. Tenēdo igitur opinionem verā animam a corpore separari post mortem ipsius. vno mo- do potest dici negādo aīs. sicut enim corrupuntur phā- tasmatā & sensus in corruptione hominis. sic etiā species intelligibiles & habitus intellectuales corrupuntur cum a phātasmatibus deperdeant in eē & cōseruari. quemadmo- dum a simili corrupitur lumen in medio existens. corru- pto corpore luminoso. a quo deperdet in eē & cōseruari. & corrupto colore corrupit spēs eiusdē coloris in aere existēs. Alio modo dici potest q̄ quantis post hominis mortem habitus sciētifici in intellectu remanēt. hoc tamē non ē contra intētionem Aristo. qui dicit q̄ corruptio sciētē principali corrupit sciētia. sciēs autē principale non ē ho- mo. sed anima intellectua. eo q̄ ipsa prima ē sciēs. & ratio- ne ipsius homo dicitur sciēs. q̄nis quidam dicāt q̄ sciēs principale est homo. sed anima intellectua ē sciēs formale. considerando tamen verba textus sufficet ad intellectum Aristo. dicere q̄ si homo qui ē sciēs conclusionē. corrup- patur. ipse non amplius remanet sciēs. & hoc ē manifeste verum. Ad tertium sufficēter dictum ē in p̄cedētibz sciētia enim sumpta p̄p̄rie non habet de indiuiduis corru- ptibilis sed de ḡnibus eorum. aut spēsbus. Ad quar- tum p̄ nunc concessa maiori dicit negando minorem. In- uestigatio enim ē motus seu discursus intellectus quo mo- uetur ad alicuius notitiē acquisitionē. quare cum inuestiga- tione deperdit sciētie non stat actualiter illa sciētia. sicut etiā euz moueri non stat terminus ad quē nec terminus a quo illius motus. Ad confirmationē dicitur q̄ prima condi- tio ad premissas & ad causas conclusionis refert. put ha- bet respectū ad effectum. Quarta vero ad conclusionem tantum. & hoc sufficit ad intētionē aristo. quare nō adimi- cem coincidunt ille cōditiones. quare &c.

Cum igitur conclusio ex necessitate quidē est nihil prohibet medium non necessarium eē per qd̄ demonstratū ē. Est enī ex non necessariis ne-

cessarium syllogizare sicut 7 vez ex non ueris. Cum autem medium ex necessitate e 7 cōclusio ex necessitate sicut ex ueris uerum semper. Sit enī. a. de. b. ex necessitate: 7 hoc d. c. necesse e ergo 7. a. c. inesse. ergo eē. c. omne. a. e necessarium: sed cū non necessaria est conclusio neq3 mediū eē necessarium possibile e. Sit enī. a. in. c. n. ex necessitate in. b. a. 7 hoc in. c. ex necessitate. a. ergo in. c. ex necessitate erit sed nō cōcessum.

CIntēdit duas conclusiōes. prima est ista. conclusio necessaria potest ex premissis non necessarijs debite syllogizari p batur sic. sicut se habet uerum ad non uerum sic se b3 necessarium ad nō necessarium: sed cōclusio uera debite syllogizari potest ex premissis non ueris. ergo conclusio necessaria ex premissis nō necessarijs debite syllogizari potest. cōsequētia de se patet. 7 minorem relinquit notam ex his que habentur primo priorum. **C**Secunda conclusio. ex medio necessario debite solum concluditur necessaria conclusio p3 per eandē rationem. q3 ex premissis ueris nō concluditur nisi conclusio uera. quare ex premissis necessarijs solū concluditur conclusio necessaria. Si ergo fiat iste syllogismus. omne. b. est a. omne. c. est. b. ergo omne. c. est. a. 7 pmissis ambe fuerint necessarie. tunc illa conclusio. omne c. est. a. erit necessaria. Si uero illa cōclusio non erit necessaria. nō erūt necessarie ambe pmissis. qd probatur: q3 dato opposito sequeretur contradictio. sequitur enim. pmissis sunt necessarie. ergo cōclusio est necessaria: 7 ex alia parte nō est necessaria. quare nō. **C**Notandum primo cū Ari. dicit necessarium eē demonstratum ex non necessarijs per demonstratum large loquēdo intelligitur syllogizati: 7 hoc satis declarant uerba sequētia. **C**Notandum secundo: q3 ad positionem antecedētis boni syllogismi: sequitur positio cōsequētis: 7 nō econuerso. a destructione uero cōsequētis sequitur destructio antecedētis: sed non econuerso. 7 ideo bene sequitur. si pmissis sunt uere. ergo cōclusio est uera. 7 nō econuerso. 7 si conclusio est falsa. anī e falsum. 7 nō econuerso. 7 hec cōsequēter in logica clarius ostenduntur. ibi enim presupponitur: q3 cuilibet bone cōsequētie oppositum cōsequētis repugnat antecedenti. Si ergo ex uero sequeret cōclusio nō uera. tūc oppositum cōclusiōis qd est uerū: repugnatet anī uero: quod est incōueniens. qm̄ omnia uera sunt simul compossibilia. duo aut falsa simul repugnare possunt. 7 ideo non incōueniet ex falso debite inferri uerum. 7 que dicta sunt de uero 7 falso. de necessario 7 nō necessario similiter intelligi debent. **C** Circa dicta quedam facilia dubia moueri solent. primo sicut pmissis necessarie 7 pmissis contingētes inuicem opponuntur. sic cōclusio necessaria opponit cōclusiōni contingenti. ergo sicut ex premissis neciis nō sequitur cōclusio contingens. sic ex cōtingentibus non sequit cōclusio necessaria. **C**2° Ari. dicit: q3 semper cōclusio sylli est similis vni premissarum: 7 per cōsequens si utraq3 premissarum fuerit falsa: cōclusio est falsa. quare ex falsis nō syllogizabit uerū cuius oppositū dictū fuit. **C**Ad primum rīdetur negādo similitudinē 7 consequētiā. 7 si alleget ista regula: sicut ppositum in proposito: ita oppositum in opposito. dicat q3 illa nō est ad propositum 7 multiplici indiget limitatione. sic habet alibi uideri. moderni dicunt q3 intelligitur solū de pmissis oppositis. **C**Ad 2^m dicitur q3 Ari. ibi loquit de qualitate propositionis. uidelicet de affirmatione 7 negatiōe: quoniam si conclusio alicuius boni syllogismi sit affirmatiua altera premissa immo utraq3 e affirmatiua. 7 si fuerit negatiua altera e negatiua. potest etiam illud dictū ampliari ad quantitatem propositionis quo ad modos prime figure directe concludentes. quare auctoritas illa nō obstat proposito nostro.

CQuoniam igitur si scit demonstrare oportet demonstrationem habere: aut nō sciet neq3 p

pter quid neq3 quia necesse est illud eē. sed aut opinatur nesciens. si accipiatur tanquam necessarium nō necessarium: aut neq3 opinabitur: similiter siue sciat q3 per mediata siue propter quid 7 per immediata.

CUltimate philosophus cōcludit cōclusionē principales que est q3 medium demonstrationis debet eē necessarium 7 probatur sic. illū qui demonstratiue scire d3. oportet habere demonstrationem. aliter autem neq3 sciret quia. neq3 propter quid: ergo medium per quod scit d3 eē necessarium tenet consequentia cum demonstratio sit syllogismus ex necessarijs. si enim aliquis assumat medium nō necessarium aut opinabitur se scire. sed nō sciet. 7 hoc si opinetur ipsuz eē necessarium. aut si accipiat tanq3 non necessarium neq3 sciet neq3 opinabitur se scire. siue dicatur aliquid scire notitia q3 7 per mediata. siue propter quid 7 immediata. **C**Ita notandum q3 demonstratio propter quid semp est per eam immediatam. demonstratio uero quia. quedam est ab effectu. quedam uero per causam remotā. de quibus tam en magis infra uidebit. omnes igit p medium necessarium procedūt. ut ari. hic intēdit.

CAccidentius aut non per se quomodo determinatum est per se quidez esse non est scientia demonstratiua Non eniz ex necessitate demonstrare est conclusionē. Acciis enī ptingit non iesse de tali dico accidente.

CProbat demonstrationē ex his q3 sunt per se. 7 primo facit qd dictum est. 2° mouet dubitationē 7 soluit ibi. Et tamen opponet fortasse alijs. **C**Primo igit intēdit cōclusionē illam de infatio solū est de acciibus q3 per se insūt. accipiēdo p se eo modo quo prius determinatū e. probat sic. q3 si demfatio eēt de his acciētibus que nō insūt p se tūc nō eēt ex neciis. pns est q3 prius determinata. pns uero t3. q3 accidens qd nō per se s3 accidentalr alicui inest cōtingit non in eē. de tali eniz acciēte loquor: inq3 pbs. **C**Dubitat circa istam. qd Ari. superius pbauit demfationē eē ex neciis per hoc q3 e ex his q3 sūt per se. hic uero probat q3 e ex his que sunt p se. p hoc q3 est ex neciis. quare fit circularis pcessus qd nō uidet cōueniēs. **C**Ad hoc cōiter rīdet. q3 Aristoteli superi^o pbauit demfationē eē ex neciis principali ex diffinitione scire 7 demfatiōis tanq3 ex medio. illa uo ratio q3 pbat ipsam eē ex neciis. q3 sic ex his q3 sūt per se e rō quo ad hominem tm̄. qui magis forte crederet demfationē eē ex his que sunt p se. q3 crederet ipsam eē ex neciis. **C**Aliiter dici pōt q3 Ari. nō pbauit demfationē ex his eē q3 sunt per se. per hoc q3 eēt ex neciis. sed illud mediū adduxit ad pbandum q3 demonstratio non est de his accidentibus q3 accidentaliter 7 separabiliter insūt subiectis suis. de talibus enim acciētibus intelligebat ut cōiter exponitur. 7 ipse met dicit in textu.

CEt tamē opponet fortassis aliquis cuius cā hic oportet iterrogare de his si nō necesse e conclusiōem eē. Nihil eniz differt si aliquis iterrogatus cōtingere 7 postea dicat conclusionē.

CDubitat postq3 pclo necia nō demfatiue inferit. ex pmissis ptingētibus. quare ergo o3 ut opponēs iterroget rīdetem de talibus pmissis ptingētibus. nūqd eas cōcedere uelit uel nō. illa enī iterrogatio uideret eē frustra. q3 si ue sic interrogatus cōcedat pmissas siue nō tm̄ opponens ex hoc iseret pconem quā itēdit postq3 pclo necia nō legitur ex pmissis ptingētibus.

COportet autem iterrogare non tāq3 necessarium esse propter interrogata: sed quod dicere necesse est illa dicenti 7 uere dicere si uera erunt que sunt.

¶ **C**onfideret plis: q̄ de p̄missis p̄tingētibus interrogat. non ut conclusio necia sit pp̄ istas p̄missas interrogatas. sed ut necessario p̄clo inferatur ex p̄missis. et p̄nr̄ cōcedere oporteat q̄ conclusio sit v̄a si p̄missa sint vere. ¶ **N**otandū p̄io q̄ q̄dam ē necessitas p̄ntis vel āntis. quedā est necessitas p̄sequētie. Exēplū p̄imi. sicut hic. oē animal rōnale est risibile. omnis h̄ō est aīal rōnale igit̄ r̄c. s̄z ibi ē sit necessitas p̄ntis. Itē quedā ē necitas īferēdi p̄clusionē ex p̄missis. q̄dā vero īferēdi et eēndi q̄m. s̄. necitas absoluta p̄missarū est. cā absolute necitatis p̄clusionōis. sicut p̄z ī exēplo 2°. de necitate p̄ntis aut īferēdi dialectic^o p̄siderat. de necitate āt āntis aut p̄ntis aut de necitate eēndi et īferēdi simul nō se ītro mittit. s̄z de illis p̄siderat dem̄strator. ¶ **A**d p̄positū ergo de m̄strato: nō h̄z r̄ndentē interrogare nūqd̄ p̄cedere velit p̄missas p̄tingētes vel nō. q̄m̄ ex illis nihil dem̄stratiue cōcludi p̄t. q̄m̄ in dem̄stratōe p̄oprie sumpta p̄clusio d̄z esse necia ex p̄missis necijs. et per p̄ns frustra. eēt eius interrogatio dialecticus āt de talibus interrogare p̄t r̄ndētē. q̄m̄ ex illis tam necia p̄clusio q̄z p̄tingēs dem̄stratiue cōcludi p̄t. et sufficit p̄siderare necessitatē p̄ntis. ita ut cōcessis p̄missis a r̄ndente cogat̄ p̄cedere p̄clusionēz. et hec sunt que Ari. itēdit in textu. ¶ **N**otādum sc̄do q̄ a q̄busdā expositōibus aliter ītroducūt illa l̄ra. Nihil. n. differt r̄c. q̄z p̄i^o exposita fuerit. v̄z. q̄z ī h̄ nihil d̄nt p̄missa cōtingētes et p̄missa necie q̄m̄ sicut ex p̄missis necijs interrogatis p̄clusio īferri p̄t. sic ēt ex cōtingētibus interrogatis p̄t aliqua cōclusio īferri v̄terq̄z modus saluari potest.

¶ **Q**uoniam autēz ex necessitate sunt circa unū quodq̄z genus quecūq̄z per se sunt et s̄z q̄ unū quodq̄z ē manifestum est: quoniam de his que per se sunt dem̄stratiue sciētie ex talibus sunt. accidētia quidem enim nō necessaria sunt. Quare nō necessarium est conclusionem scire p̄pter quid sit. Neq̄z si semp̄ sit. non per se aut̄ut sūt per signa syllogisimī. Hoc enim per se non p̄ se sciet neq̄z propter quid. p̄pter quid aut̄ scire ē p̄ cām scire. propter ip̄m ergo oportet et mediū tertio et primū medio inesse.

¶ **I**ntendit istam conclusionem. dem̄stratio ē de his q̄ sunt s̄m̄ q̄ ipsuz. et per illam particulā de his ip̄se notat cōclusionem per illam vero ex his notat p̄missas. ista p̄clusio sic videtur probari in textu. Ea que sunt per se circa unū quodq̄z genus et s̄m̄ q̄ tale genus sunt necessaria. Cū igit̄ dem̄stratio sit solum ex necessarijs vt probatum ē. sequitur intēntum. ea enī que sunt per accidēs non sunt necessaria. et consequēter p̄ns correlarie concludit q̄ licet p̄missa se eēt semp̄ vere sed nō eēt per se: qualiter procedunt syllogisimī a signo. tunc nō sciretur conclusio. propter quid. tunc enim licet conclusio eēt per se non sciretur per se neq̄z per causam. scire autē propter qd̄ est per causam scire. De m̄m̄ concludit q̄ oportet maiorem extremitatem inesse medio s̄m̄ q̄ ipsam. et mediū incē minori extremitati s̄m̄ q̄ ipsam. per primū enī intelligit maiorem extremitatē. et per tertium intelligit maiorem extremitatēz. hanc expositionem p̄nto ad mentem. Aristotelis et eam ponit lincōiensis. et Al. licet a posterioribus alle fuerunt posite expositiones. ¶ **N**otādum vt colligitur in textu q̄ p̄dicatum aliquod incē potest subiecto suo semp̄ licet nō p̄ se. sicut hic cignus est albus. Itē aliqua conclusio potest eē per se q̄uis nō probetur per causam: et per ea que sunt p̄ se. sicut cōmuniter ponitur exemplum de illa. omne elementatum est corruptibile. vbi probaretur per illā oē antiquabile est corruptibile. q̄z tunc probaretur a signo. similiter de illa. terra ē spherica vbi probaret per hoc q̄ causat vmbriā spherica. sed hec trāseant causa exempli.

¶ Non ergo est ex alio genere descendente demonstrare vt geometriā in arithmetica.

n

¶ **D**eclarat philosophus ex qualibus nō est dem̄stratio et diuidit in tres ptes. ¶ **P**rimo ostendit q̄ dem̄stratio nō ē ex extraneis sc̄do q̄ nō est ex corruptibilibus. ibi. Manifestum aut̄ est et si sint propositiones vniuersales. tertio q̄ non est ex p̄ncipijs cōmūnibus ibi. Quoniam aut̄ manifestum r̄c. Item primo proponit qd̄ intēdit. secundo declarat qualiter contingat dem̄stratorem descendere et qualiter non ibi. Tria autem sunt r̄c. Intendit igitur hanc cōclusionem non contingit dem̄stratorem debite dem̄strando descendere de vno genere in aliud genus sicut nō contingit geometriam dem̄strando descendere in arithmetica. et per consequēs concludi p̄t q̄ dem̄stratio nō est ex extraneis. hec conclusio ab Arist. quasi correlarie ex p̄dictis infertur. nam si dem̄stratio fuerit ex his que sunt p̄ se et s̄m̄ q̄ ipsam vt in precedentibus dictum fuit: sequit̄ q̄ ipsa non sit ex extraneis neq̄ contingit dem̄stratorem descendere de genere in aliud genus. ea enī que ī arithmetica considerant̄ saltem aliqua se habēt per accidēs respectu multoz p̄sideratoz in geo^o. nō ēt se h̄nt adinucē s̄z q̄ ip̄m vt p̄z. ¶ **N**otādū q̄ p̄ gēns hic Ari. nō intēdit gēns p̄ncipale qd̄ s̄ spēm̄ distinguit. s̄z gēns scie p̄tra aliā sciaz̄ distincte. cū enī res plūne et diuersa diuersis sciētis p̄sideretur. nō descendet dem̄strator de re in vna scia cōsiderata in rem p̄ntis diuersam in alia scia cōsideratam.

¶ **T**ria enīz sunt in dem̄stratōibus: unū quidem qd̄ dem̄stratur conclusio. Hoc aut̄ ē quod alicui generi inē p̄ se. unū aut̄ dignitates. Dignitates autē sunt ex quibus ē dem̄stratio. Tertium aut̄ genus subm̄ ē cuius passiones et p̄ se accidentia ostendit dem̄stratio.

¶ **P**rimo p̄mittit diuisionē quandā. sc̄do exequit̄ ibi. Ex quibus aut̄ sit dem̄stratio r̄c. dicit igit̄ q̄ tria sunt q̄ ad dem̄strationē cōcurrūt. unū ē p̄clo siue passio que inē alicui ḡnti siue subiecto p̄ se alterū. ē dignitas: dignitas aut̄ ē illa ex qua est dem̄stratio. tertium v̄o est subm̄ cuius passiones et p̄ se accidentia p̄ dem̄strationē ostendunt. hec diuisio p̄z ex dictis in p̄hemio. nominant aut̄ passionē hoc noīe p̄clo. q̄z p̄ p̄clusionē p̄bat̄ passionē inē. dixit et dignitates eē illas ex quibus ē dem̄stratio. q̄z formalit̄ aut̄ virtualit̄ se tenēt ex parte p̄missarum īferētium p̄clonē. dixit āt subm̄ dem̄stratōis eē gēns. eo q̄ gēns quoddam dem̄stratōis cōsiderationi subiectū. ¶ **D**ubitat̄. q̄z nō videt̄ Ari. fuisse sufficiens ī enumerando ea q̄ ad dem̄strationē concurrūt. nam p̄ter dignitatis subm̄ et passionē p̄currunt mediūz et p̄missa q̄re r̄c. ¶ **A**d hoc cōiter r̄ndet̄ q̄ p̄ illa tria dedit Arist. intelligere alia q̄ t̄n̄ ad p̄dicta reducunt. qualiter v̄o mediū ad aliqd̄ p̄dictorū reducatur sunt diuersi modi loquēdi. qd̄ d̄nt q̄ ad dignitates reducūt p̄pterea q̄ dignitates sunt v̄lis cā efficiēt dem̄stratōis. mediū cā p̄ticularis. cā vero p̄ticularis ad v̄lem reducūt h̄z s̄z h̄ reductio in p̄posito nō ē cōuenies. hic n. loq̄tur de descēsu d̄ ḡntē in gēns. Ex pte v̄o dignitatū nō incōuenit diuersas scias eisdē v̄t dignitatibus. me^o v̄o particularia sunt diuersa. quare r̄c. ¶ **A**lii melius r̄ndēt q̄ in p̄posito me^o ad subiectum et passionem reducūt. sicut. enī diuersę sunt passiones et diuersa subiecta in diuersis sciētis fietiam mediata debēt eē diuersa. Arist. igitur nominās extrēa. s̄. passionē et subiectum dedit intelligere me^o inter illa. eo q̄ mediū clauditur inter extrēa. Quidāz v̄o arguunt contra hunc modū r̄ndēdi q̄ tūc Ari. nō debuit facere mētionē de subo. s̄z de sola passione. eo q̄ passio dat̄ intelligere subm̄ cū non possit passio intelligi nō intellectu subo. hoc arg^o nō ē dignū r̄nsione. Et p̄nr̄ isti r̄ndēt. s̄. q̄ Ari. h̄ numerauit ea de quibus ōz p̄cognitionē h̄re hic autem solum tria sunt. s̄. subiectum. dignitas. et passio. ¶ **S**z h̄ r̄nsio ē p̄ter intētionē Ari. vt p̄z parum intelligētī cū hic nō de p̄cognitionibus agatur s̄z de descēsu dem̄stratōis actualiter sciētiam generādo quare r̄c. melior ē r̄nsio p̄cedēs. ex quo p̄z q̄ nō ōz de p̄missis h̄ dubitatōem monere cū p̄missa se nō sint aliqd̄ substantialit̄ q̄z passio mediū et subz. q̄z r̄c.

¶ **E**x quibus liquidem igitur dem̄stratio sit

Posteriorum

ptingit eadem esse. Quorum autem genus alterum est: sicut arithmetice et geometricae: non est arithmetica demonstrationem convenire in magnitudinibus accidentia nisi magnitudines numeri sint. Hoc autem quemadmodum ptingit in quibusdam posterius dicitur. sed arithmetica demonstratio per hanc genus circa quod sit demonstratio et alie sit. Quare autem simpliciter necesse est idem esse genus aut sic se debet demonstratio descendere aliter autem impossibile esse manifestum est. Ex eodem igitur genere necesse est ultima et media esse. Si namque non sunt per se: accidentia erunt.

CPrimo exequitur propositum. Secundo inserta quedam correlata ibi. Propter hoc non est geometricae demonstratio. Intendit igitur tres conclusiones. **C**Prima ex parte dignitatis non inconuenit demonstratorum descendere. patet. quia diuerse scientie eiusdem vtuntur dignitatibus: sicut arithmetica et geometria. **C**Secunda conclusio scientie diuersorum subiectorum non descendunt demonstrando accidentia vnus subiecti de subiecto alterius: nisi illa subiecta sint aliquo modo idem. per arithmetica. n. non demit accidentia de magnitudinibus que sunt propria subiecta geometricae: nisi forte subiectum geometricae aliquo modo idem est cum subiecto arithmetice: vt magnitudines eent quidam numeri. qualiter autem contingat subiectum vnus idem esse cum subiecto alterius posterius dicetur. **C**Tertia conclusio. scie diuersorum subiectorum non descendunt ex parte illorum subiectorum: sicut arithmetica subiectum habet proprium circa quod versatur. similiter et alie scientie. posset ista conclusio limitari sicut precedens. s. vbi subiectum vnus non sit aliquo modo idem cum subiecto alterius. Ex his conclusionibus Arist. infert quod si demonstrator descendere de scia in sciam o3 subiectum vnus esse vel simpliciter vel aliquo modo idem cum subiecto alterius. aliter autem non contingit quod probatur. quia medium et maior et minor extremas que appellantur vltia ex eodem genere esse debent. nam si non eent ex eodem genere tunc non inuicem per se compararentur sed per accidens. igitur etc. pna et antecedens videtur per se nota. **C**Notandum primo quod licet diuerse scie eiusdem dignitatibus vti possint illis tamen non in sua maxima cōitate vtuntur: sed ad proprios terminos restringendo: sicut hoc principio. de totum est maius: sua parte. vtitur geometria restringendo ad quantitatem continuam. v3 ois linea siue superficies est maior: sua parte. arithmetica autem ad numerum. v3 ois numerus est maior. Similiter hoc principio. si ab equalibus equalia demas remanentia sunt equalia. vti arithmetica ad numerum restringendo. Geometria vero restringendo ad quantitatem continuam. Hoc totum videbitur de mente Arist. infra. **C**Notandum secundo. ut ex textu colligitur quod dupli ptingit vnus genus subiectibile esse idem alteri generi in quod fiat desensus: v3 simpliciter et sim quod simpli si vnus sit per se inferius ad reliquum. sic isochelae ad triangulum. et sic pnter poterit demitator descendere per triangulum hie tres demitandis isochelae hie tres sim quod. si vnus sit per accidens inferius ad alterum: sicut linea visualis ad lineam absolute: et numerus sonorus ad numerum: sic et magnitudo considerata vt diuisibilis est inferius ad numerum vt inquit lino. propterea dicit philosophus nisi magnitudines numeri sint. et in his poterit descendere demitator: tam de scientia subalternante in subalternatam.

CPropter hoc ergo non est geometre monstrare quod priorum sit eadem disciplina: s3 neque duo cubi vnus cubus sint: neque scie alterius quod alterius sit. Sed autem quecumque sic se habent adinuicem et quod sit alterum sub altero ut perspectiua ad geometricam et resonantia ad arithmetica. Neque autem si aliquid est lineis non secundum quod linee sunt et non in quantum ex principiis propriis sunt: ut si pulcher

rima lineaz sit recta: aut si contrario se habeat circulari. Non enim est secundum quod proprium genus ipsorum est: sed in quantum eorum quoddam est.

CEx predictis primo infertur quod ad geometriam non pertinet demonstrare quod priorum sit eadem disciplina: neque quod duo numeri cubi constituant vnum cubum: neque alicuius scie est demonstrare illud quod ad aliam pertinet sciam nisi vna sub altera contineatur. Sic perspectiua subalternatur geometricae et resonantia. i. musica arithmetice subalternatur. **C**Infertur 2o. quod si aliquid in sit linee non fit quod linea neque ex principiis propriis linee non pertinet ad geometriam illud predicatum de linea demitator: sicut non demitator geometria quod linea recta est pulcherrima linearum neque demitator quod linea recta sit contraria circulari. talia enim predicata non insunt linee ex propriis principiis alicuius generis a geometria consideratis. sed ratione et cuiusdam generis alterius communis. **C**Notandum quod considerare eadem esse sciam contrariorum non ad aliquam specialem scientiam pertinet. sed ad scientiam communem qualis est dialectica et metaphysica. licet dialecticus hoc probabiliter consideret. metaphysicus autem magis per certitudinem causam autem huius quidam assignant. quia contraria in eodem predicamento reponuntur. et per hoc scientia de vno considerans debet de reliquo considerare. sicut igitur numerum et ordinem predicamentorum solum dialecticus et metaphysicus habent considerare: sic etiam solum ad ipsos considerare pertinet quod contrariorum eadem est disciplina. Item quia opposita fieri habent circa idem subiectum et per consequens cum idem subiectum contrariorum ad vnam pertineat scientiam: sequitur quod contrariorum eadem est scientia. quare solum logicus et metaphysicus de tali consideratione se intromittunt. valeant iste rationes quantum possunt. **C**Notandum secundo quod numerus cubus est qui resultat ex ductu eiusdem numeri in seipsum bis. sicut octo. quia bis duo bis constituunt octo. similiter vigintiseptem. quia ter tria ter constituunt vigintiseptem: ducendo igitur vnus numerum cubum in alium cubum tertius numerus cubus. quod patet primo. in his qui sunt eiusdem denominationis. quia octiens octo faciunt. 64. et iste est numerus cubus eius autem radix inuenitur ducendo radicem vnus istorum ad radices alterius. cum enim radix octonarij numeri sit duo ducendo duo in seipsum: vt bis duo resultant. 4. nunc autem quater quatuor quater constituunt. 64. secundo patet in his que sunt diuersarum denominationum: nam octiens. 27. constituunt. 216. et iste est numerus cubus: cuius radix similiter inuenitur per ductum radicis vnus istorum in radicem alterius. nam bis tria constituunt. 6. et hec est radix numeri predicti: quia sexties sex sexties constituunt 216. talis igitur consideratio ad arithmeticum pertinet: qui de propositionibus numerorum considerare habet: non autem ad geometriam. **C**Notandum tertio quod perspectiua geometricae subalternatur propterea quod eius subiectum sub subiecto geometricae continetur. vt pnta. linea visualis sub linea absolute. et conclusiones suas probat per principia aut conclusiones geometricae. similiter musica arithmetice subalternatur. quoniam numerus sonorus. qui est principale subiectum musicae sub numero absolute continetur. qui est subiectum arithmetice. et conclusiones suas ex principiis arithmetice aut conclusionibus deduct. **C**Notandum quarto quod pulchritudo et contrarietas sunt accidentia quedam: que lineam transcendunt. nam multis alijs a linea competere possunt. et per consequens hec accidentia non demonstrabit geometria de linea. et quidam dicunt quod ad metaphysicum solum spectat probare pulchritudinem de linea recta per hoc medium. quia ipsa est mensura distantie corporum. et quia per eam ens mobile mensuratur: scilicet motus corporum elementarium. sed probare lineam rectam esse circulari contrariam ad naturalem et metaphysicum pertinet. Ad metaphysicum enim arguet per hoc medium. linee recte medium non discrepat ab extremis. linee vero circularis siue curue medium discrepat ab extremis igitur linee recte aliquomodo contrariatur circularis.

¶ Naturalis
 vobis me
 diu pcedit
 ille linee co-
 trariat: sup
 qb' hnt mo-
 tus p' trarij:
 linea recta.
 & linea cur-
 ua sunt bu-

insimodi. igitur et. Dicunt tamen quod demonstratio metaphisica est propter quid et a priori. demonstratio vero naturalis est a posteriori eo quod naturaliter prior est linea quam motus. hec tamen verba videntur aliquantulum suspecta quoniam iste diffinitiones linee recte et linee curue. scilicet mediu discrepare vel non discrepare ab extre mis potius videntur diffinitiones geometricae quam metaphisice. et per hanc non per illas diffinitiones metaphisicas pcedit ad probandum lineam rectam esse hanc circulari.

Manifestum autem est et si sint propositiones uniuersales ex quibus est syllogismus. quod necesse est et conclusionem esse perpetuam huius demonstrationis et simpliciter ut est dicere demonstrationis. Non ergo

est demonstratio corruptibilium. Nec scientia simpliciter: sed sic est sicut secundum accidens. Quod autem ulterius ipsius non est: sed aliquando. et sic. Cum autem sit necesse est alteram non valem esse propositionem et corruptibilem quidem quare et conclusionem cum sit non valem aut quoniam hoc quidem erit. hoc autem non erit ex quibus est. Quare non erit syllogizare ulterius: sed quoniam nunc est.

¶ Ostendit demonstrationem non esse ex corruptibilibus. et primo facit hoc secundo remouet dubium. ibi. Eorum autem que sepe fiunt. Item primo propositum ostendit. secundo idem probat de diffinitione ibi. Sicut se habet et in diffinitione. ¶ Intendit ergo primo conclusionem istam. demonstratio et scientia non est per se de corruptibilibus. sed solum per accidens. probatur sic. demonstrationis huiusmodi de qua nunc determinatur. et quare esse possumus simpliciter demonstrationem premissis sunt vales et perpetue. et per hanc conclusio est perpetua. quare conclusio erit incorruptibilis. et sic demonstratio et scientia per se esset solum incorruptibilium. prima propositio per eodem regulam in logica quod si alius bone propositio fuerit necessarium est conclusio est necessaria. Alius vero propositio relinquit notum ex his que prius dicta sunt. quod. vobis: premissis demonstrationis sunt de omni et per hanc sunt vales et perpetue. ¶ Secundo propositio arguit ex opposito conclusionis: si conclusio demonstrationis sit corruptibilis tunc non est vltra et de omni: sed aliquando vera et aliquando non: aut sic vera per aliquo supposito et sic non. cum autem ita contingat necesse est alteram premissam non esse valem siue non esse de omni. propositio prima. per eodem regulam logice. et per hanc contingit alteram premissam esse valem alteram vero non siue alteram esse veram et alteram non potest quare est corruptibilis: quare tunc non syllogizabitur vltra. sicut in demonstratione requiritur. sed particulariter tamen. Illa vero littera. quod autem est vltra et est. est obscuri constructio. ideo constructio ea sic. Quod autem est vltra non ipsius est. id est ipsius conclusionis corruptibilis non est esse illud. quod est vltra et de omni: sed aliquando et sic. id est. talis conclusio corruptibilis est aliquando vera et aliquando non: vel secundum aliquod suppositum vera et secundum aliquod non. Cum autem necesse sit alteram. scilicet premissam non esse valem et de omni et esse de numero corruptibilium. quare et conclusionem supple necesse est esse corruptibilem cum non sit vltra. aut. id est. certe. contingit supple ut hec premissam erit. scilicet. vera. hec autem non erit: ex quibus premissis est demonstratio siue syllogismus quare syllogizabitur non vniuersaliter. sed quoniam nunc. id est. particulariter. ¶ Notandum est quod ideo dicitur scientiam non esse corruptibilem nisi per accidens quia scientia proprie sumpta de qua hic loquimur includit impossibilitatem aliter se habendi rerum. de quibus habetur scientia. ut patet: per diffinitionem scire superius positam. quare demonstratio et scientia propria sumpta per se erunt de vniuersalibus

incorruptibilibus: quia vero sub eis individua corruptibilia continentur: et quodlibet illorum accidit suo vniuersali. Accidit enim vobis quod sit solus. aut plura. hinc est quod dum de individuis corruptibilibus aliqua scientifica notitia habetur. dicitur scientia de illis esse per accidens: sicut dum per se habet scientia de homine: quod est risibile: per accidens haberi potest scientia quod solus. sit risibilis: quoduis large sumpta. nunquid autem singulare per se et directe intelligatur ab intellectu aut per accidens et indirecte non ad propositum pertinet. sed per hoc vide que dixi in tertio de anima. ¶ Dubitat. quod propositio superius ostendit omnes demonstrationem esse ex necessariis. frustra igitur probatur hic demonstrationem non esse ex corruptibilibus: quoniam satis liquet corruptibilia non esse necessaria. Ad hoc varie sunt responsiones. prima quod dum probaretur demonstrationem esse ex necessariis. et consequenter non esse ex possibilibus aliter se habere illic habebatur intentio ad accidentia separabilia: sicut albedo vel nigredo hic autem respectus habet ad individua corruptibilia de quibus passiones accidentaliter predicantur. Secunda responsio est quod illic Aristoteles habuit respectum ad premissas ostendendo. scilicet premissas non esse possibles aliter se habere: sed autem ad conclusionem tantum ostendendo conclusionem non esse corruptibilem. Tertia responsio est minoris granitatis quod cum prius dixit propositio demonstrationem non esse ex possibilibus aliter se habere licet ex. dicitur habitudinem cause efficientis. et hoc quantum ad medium quod est efficiens causa notitie. conclusionis. cum autem hic dicat demonstrationem non esse ex corruptibilibus licet ex. dicitur habitudinem cause materialis. et hoc quantum ad maiorem et minorem extremitatem. que conclusionem tamque partes integrales ingrediuntur. Adolestari possent iste responsiones sed non est cura. quod mihi videtur quod non erat expediens hac dubitationem mouere neque ex hoc argui potest aliqua superfluitas in textu. sic autem dubitationem mouere et sic respondere non est nisi velle multa verba dicere. ¶ Contra conclusionem communiter instat. quia demonstratio et scientia est per se de vniuersalibus. talia vero sunt corruptibilia. ergo et cetera. maior propositio: minor probatur. solus. et hoc sunt eiusdem generis: sed solus. est corruptibilis: ergo homo est corruptibilis. Antecedens propositio per utraque parte conclusionem tenet per id quod habet. ¶ metaphisice corruptibile et incorruptibile differunt plus quam genere. Secundo arguitur sic. demonstratio particularis sicut infra habebitur scire facit passionem aliquam vniuersalem de aliquo particulari. et in premissis dicit quod demonstratur quod hic triangulus qui est in semicirculo habet tres. quare de particularibus et corruptibilibus poterit esse demonstratio. Tertio vero videtur verum aliquam conclusionem siue premissam esse perpetuam. nam quodlibet talis est propositio aliqua que necessario aliquando definit esse. quod et cetera. ¶ Ad primum respondet negando vltra esse corruptibilia saltem per se. licet concedi possit quod sint per accidens corruptibilia. Sed hoc non obstat intentioni Aristoteles. quod vult quod de per se corruptibilibus non sit per se scientia neque demonstratio. ¶ Ad probationem minoris dicitur quod ut propositio spectat dupliciter accipitur genus vno modo per generem predicamentum tali de quo loquitur philosophus: per hanc dicitur quod est per diuersas habitabile et quod diuersa generi adueniens constituit speciem. secundo modo accipit per subtransmutationis naturalis quod per formas naturales ad diuersas habitabile species. et hoc est maius prima. que ceterum genus naturale appellari solet. Cum igitur Aristoteles loco allegato dicit quod corruptibile et incorruptibile dicitur plusquam genere intelligit quod genere naturali non autem de genere predicamentum. scilicet. n. et deus dicitur plusquam genere naturali. quoniam solus. habet materiam: deus autem posuit est immaterialis. Sicut in proposito individua corruptibilia vel componuntur ex materia sic individua subalia. vel in maius est habitabile sic individua accidentium: et forme subales: vltra vero a maius abstrahuntur et in materia non habent esse nisi per accidens ratione individuum. ¶ Ad 2m dicitur quod Aristoteles hic loquitur de demonstratione simpliciter. demonstratio vero particularis per quam acquiritur scientia de singularibus non est huiusmodi: sed est secundum quid demonstratio. singularia etiam inquantum talia sunt non recipiunt scientiam et demonstrationem: sed in eo quod sunt in vniuersalibus contenta. ¶ Ad 3m conceditur argumentum probare verum de virtute sermonis. Aristoteles autem appellat conclusionem aut premissam

Posteriorum

esse perpetuam quando significatus eius adequatum fuerit perpetuum: sic etiam proponem aliquam necessariam vel impossibilem dicimus ratione sui adequati significati: sic enim sepe solemus signum accipere pro significato sicut communitate dicimus predicatum alterius propositionis esse de quoditate subiecti. id est significatum predicati esse de quoditate subiecti. quare etc.

Similiter autem se habet et de diffinitione quam est quidem aut demonstrationis principium diffinitio: aut demonstratio positioe differens: id est aut conclusio quedam demonstrationis.

Intendit actionem istam. diffinitio non est de rebus corruptibilibus. sic est demonstratio. probatur quod diffinitio aut est principium demonstrationis: aut conclusio ipsius: aut est tota demonstratio ab ipsa differens positioe: cum igitur demonstratio non sit de rebus corruptibilibus: sed perpetuis tam quo ad premissas quam quo ad conclusionem. ut patet ex premissis: sequitur diffinitionem non esse de rebus corruptibilibus: sed perpetuis. quare etc. **N**otandum primo quod eiusdem rei diversae possunt assignari diffinitiones sumptae a diversis causis: causa vero inter se ordinem habent. una enim causa alteri necessitatem imponit. et ab una sumitur ratio alteri: tale enim est effectus esse materiae: qualem requirit forma: tale etiam est effectus esse forma: qualem agens inducit. agens enim principale agit sibi sicut finis etiam necesse est causam efficientem. nam omne agens agit propter aliquem finem. et propter alios agit sicut in exigentia sui finis. sicut igitur una causa alicui rei est altera causa naturaliter propter et eidem necessitatem imponit: sic diffinitio data per causam prior rem poterit esse demonstratio principii sine mediis ad demonstrandum diffinitionem eiusdem rei datam per causam posteriorem. ubi gratia. Ira solet committere assignari duplex diffinitio. prima ira est accessio sanguinis in corde. et haec datur per causam materiam. quia cor est materia sine subiecto. Secunda ira est appetitus vindictae in hominem et haec assignatur per causam ipsius finalem. Secunda igitur diffinitio cum sit per causam naturaliter priorem assignata: erit principium sine medio demonstrationis. ad demonstrandum aliam diffinitionem. que per causam posteriorem assignatur. **P**rima vero diffinitio simul cum diffinitio constituit propositionem que erit conclusio demonstrationis. Si vero ambe diffinitiones simul cum diffinitio iungantur. sicut hic. ira est accessio sanguinis in corde propter appetitum vindictae in hominem. talis propositio in se: aggregans diffinitum et utramque diffinitionem virtualiter est tota demonstratio. quia in se aggregat medium demonstrationis: maiorem et minorem extremitatem: sicut patet sic arguendo: omnis appetitus vindictae in contrarium est accessio sanguinis in corde. sed ira est huiusmodi. igitur etc. **S**ed illa propositio positioe differt a demonstratione: eo quod partes eius non sic ordinantur in figura et modo sicut partes demonstratioe. et per hoc patet intellectus verborum. **A**risto. Ex quibus inferitur cum de demonstratione sit solum de perpetuis etiam in corruptibilibus quod similiter diffinitio est de incorruptibilibus. sine sit demonstratioe principii sine medio. sine vult tota demonstratio. sicut deum fuit prius.

Notandum secundo quod de singularibus corruptibilibus non est per se diffinitio sicut neque demonstratio. cuius ratio est. quod partes diffinitionis sunt forme secundum philosophum. 9. metaphisicorum. et 2. philosophis. quare intellectus tamen diffinitio quod dicitur repit formam. **I**dem autem non fit nisi in specie aut genere. in individuo autem secundum quod huiusmodi non repit formam. eo quod singulare dicit materiam. ut patet per philosophum primo celi: qui dicit celum dicit formam et qui dicit hoc celum dicit materiam. quare singularium non erit per se diffinitio. sed solum per accessiones per quanto diffinitio speciei accidentalis competit individuis suis.

Eorum autem que sepe fiunt demonstrationes sunt et scientie ut lune defectus manifestum est quidem: quam secundum quod huiusmodi sunt semper sunt. **I**n quibus autem non semper secundum partem sunt: sicut autem defectus. sicut est in aliis.

Possent aliquis dubitare quod de his que sepe sunt semper non semper habetur scientia et demonstratio. sicut de eclipsi lune et per consequens non semper demonstratio est de rebus incorruptibilibus. **R**espondet philosophus quod talium que sepe fiunt est demonstratio. non in quantum

sepe et contingenter fiunt. sed in quantum semper sunt. in quantum vero ipsa non sunt semper sunt particularia. et sicut dicitur de eclipsi philosophus. de alijs sic dici debet. **N**otandum quod licet particularia multa sub aliqua specie contenta sunt corruptibilia: species tamen que est omnibus illis communis. est perpetua et incorruptibilis. **C**um igitur habetur scientia vel demonstratio de aliqua specie habente individua corruptibilia de istis individuis habetur scientia ratione sue speciei. sed per accessiones. quare de ipsis non habebitur scientia proprie in particulari. sed solum habebitur in universalis. et sic habebitur de re que semper habet esse. **P**reterea multe sunt passiones a quibus proprie proveniunt operationes non semper sed sepe. sicut a risibilitate non semper sed frequenter proveniunt actus ridendi. sicut etiam ab eclipsabilitate lune non semper sed sepe proveniunt actus eclipsandi. predictae igitur passiones semper in subiectis proprijs habent esse. et propter hoc de ipsis formari possunt propositiones necessarie aptitudines denotantes. sicut ista luna est eclipsabilis. et sic de alijs. **D**e talibus igitur passionibus habetur proprie scientia et demonstratio secundum quod in subiectis suis semper habent esse. et non secundum quod ab eis actu proveniunt operationes. habetur et per propositiones aptitudinem denotantes. et hoc est quod **A**risto intendebat in textu.

q

Noniam autem manifestum est quod unum quodque demonstrare non est. sed autem ex unoquoque principiorum erit id quod demonstratur sit secundum quod est: illud non est omnino scire: hoc quidem

si ex veris et indemonstrabilibus monstratur et immediatis. **E**st enim sic monstrare sicut **B**rissio thetragonismum. id est quadrangulatum. secundum conclusionem enim demonstrantur rationes huiusmodi secundum quod et alteri inest. unde et in alijs conveniunt rationes non primis. **N**on itaque secundum quod illud est scit. sed secundum quod accessiones. **N**on enim provenit demonstratio et in aliud genus. unum quodque autem per accessiones est cum secundum illud non cognoscimus scilicet quod est ex principijs illius in quantum illud est: ut duobus rectis equales hinc cui inest per se: quod dicitur est ex principijs suis. **Q**uare si per se et illud inest cui inest. necesse est medium in eadem proximitate esse.

Probat demonstrationem non solum esse ex communibus principijs. et primo facit hoc. sed et ad evidentiam predictorum ostendit que sunt principia communia et que sunt propria ibi. **D**ifficile autem est etc. **I**tem primo ostendit propositum. sed et quandam infert conclusionem ex dictis. ibi. **S**i autem hoc est manifestum etc. **P**rima dividitur in duas. primo facit quod dicitur est. secundo excludit quandam habitationem ibi. **S**i vero non. sed sicut armonica etc. **P**rimo igitur ostendit conclusionem istam: demonstratio sit et scientia non est solum ex veris indemonstrabilibus et immediatis que principia communia appellantur: probatur sic nam quodlibet indifferenter demonstratur ex quolibet. sed unumquodque ex proprijs principijs demonstratur. principia vero communia non sunt huiusmodi. igitur etc. tenet consequentia cum minor. maior sic probatur. cuiuslibet demonstrationis passio que demonstratur inest subiecto proprio secundum quod ipsam. ut in procedentibus ostensum est quare demonstrari debet per principium et causam propriam. secundum quam cognoscitur ipsam eidem inesse secundum quod tale. sed illud est principium eius proprium. igitur etc. **E**t subdit philosophus: quod sic demonstrare per principia communia tantum est eo modo procedere quo processit **B**rissio in demonstrando quadratum esse equale circulo. processit enim per quoddam commune principium. quod alteri inest a circulo et quadrato: unde sue rationes alijs proveniunt et non circulo et quadrato tam primis et immediatis. **E**x hoc ulterius inferatur quod sciens per talia principia communia. sicut **B**rissio procedebat

non scit fm qd ipm s3 solum accidēs. qd p3 primo q: talis processus transit de genere in aliud genus q non conuenit demonstrationi. Secūdo quia vnuquodq dicitur s3 accidens sciri: cum non cognoscimus passionem fm illud cui inest ex principiis propriis illius: inquam est illud: sicut habere tres angulos equales duob⁹ rectis inest ei per se cui inest ex principiis propriis ipsius. quare concluditur: q si passio que demfatur ei inest per se cui inest: necesse est medium per qd eidem demfatur inesse eidem eē proximi. ⁊ per consequens prin^m propriū ipsius. **¶** Notandum p^o mo: vt colligitur ex textu qd scie per principia cōia ⁊ in demonstrabilia tantum non est vere scire eo qd veritas rei qd debet sciri per intellectum non est nisi adequatio intellect⁹ ad illam rem. quare intellectus nō erit verus nisi res sit vera. tunc autem res est perfecte vera si sit res causata quando adequatur suis principiis: sicut verum aurum dicitur qd fuerit ex propria materia ⁊ propria forma auri. inodo nulla res principiis cōmūibus adequatur sed propriis: quare tunc intellectus erit proprie verus ⁊ proprie sciens quādo habebit notitiam rei per propria eius principia.

¶ Notandū 2° qd bīso hac ratione mouebat ad demfandum circuli quadraturam: vbiq3 est dare maius ⁊ min⁹ eodem ibi est dare eq^{le}: s3 est dare quadratum dato circulo in⁹. ⁊ est dare quadratum maius eodē. igitur est dare sibi equale: maior relinquatur pro manifesta: minorem ipse probabat describendo vnu

circulum: ⁊ intra eius circumferentiā describat quadratum sui eius angulos tangens circumferentiā circuli: sed extra circulum aliud describebat quadratum fm eius latera tangens exteriorē circumferentiā circuli eiusdem. tūc p^m quadratum est minus illo circulo. q: ad intra ipsum continetur. 2^m autem maius eo qd circulum continet. quare ⁊c. **¶** Nec autem ratio non erat demfata: eo qd non per propria circulo ⁊ quadrato procedebat. sed per quedam cōia transcendētia nām ipsorum. s. per maius min⁹ ⁊ equale que in alijs figuris ⁊ cōmūibus inueniuntur: sicut etia3 i inueneris principaliter reperiuntur. **¶** Dubitatur. q: superi⁹ dū dicitur: qd demfatio pbs ostendit demstrationem eē ex principiis propriis: quare videtur superfluum iterum repetere demonstrationem esse ex propriis vel non esse ex cōibus. **¶** 2° dubitatur. q: videtur qd principia cōia non faciunt scire per accidens: vt pbs hic dicit qd principia cōia per se concurrunt ad demfationem sicut dignitates ⁊ alia huiusmodi. vt in probemio dictum fuit. ⁊ per consequens faciūt scire per se. **¶** Confirmatur. q: principia propria habēt dependentiam ex cōibus. Si ergo cōia facerent scire per accidens: que nō faciunt scire nisi virtute illorū. **¶** 3° dubitatur. q: vbi trāseatur de aliqua spē in genus aliqd cōius. vt transcendēdo de hoīe in substantiam aut corpus non dē fieri transitus de gñe in aliud genus. ut p3 igitur a sibi licet fieret aliqua demfatio p cōia non propterea dicit d3 demfator transcendere de gñe in aliud genus: cuius oppositum dicitur i textu. **¶** Ad primū d3 qd Ari. superius iplicite ⁊ breui sermone ostendit demfationem eē ex propriis. hic autem non principaliter intendit eam esse ex propriis: sed ex eo qd est ex propriis i fert qd non sit ex cōibus tantum: ⁊ illud declarat magis explicitē ⁊ prolixiori sermone qd superius dū inferebat ipam esse ex propriis. **¶** Ad 2^m dicunt cōiter qd sicut inferius accidit superioris suo sic quolibet proprium accidit suo principio cōmūni. Cum igitur scientia habeatur per propria: vt per proprias causas ⁊ proprias passiones: sequitur qd prin^m cōia faciunt scire per accidens: vel sic. q: principio cōi accidit qd magis det hoc intelligere qd illud si non p aliqd

proprium determinetur: accidit etiam qd magis hūc qd il li applicetur quare faciet scire p accidens. per istas rationes non mouentur rationes in oppositū. **¶** Alia est ratio in elio: qd dupl^r accipitur per accidens. Vno modo vt op^r ponitur ei qd est per se. Alio modo vt opponitur ei qd est fm ipsum in pposito igitur accipitur per accidēs. **¶** Scdo modo eo qd principia cōia tū non faciunt scire fm qd ipm. Et per hoc p3 responsio ad obiectiōes: neq3 tū intendit pbs negare absolute demfationem esse ex cōibus. sed voluit ipsam non esse ex illis tū: aut ex illis formaliter sed virtualiter concurrere simul concurrentibus principiis propriis formaliter. quare ⁊c. **¶** Ad 3^m dicitur qd aliquid esse aliud genus ab alio duobus modis intelligi potest. Vno modo simpliciter qualiter aīal aliud gen⁹ a linea diceremur. Alio modo fm quid. sicut animal aliud genus ab hoīe s3 quid dici pōt. non q: hō non sit aīal s3 q: aīala lteri ab hoīe identificatur. Ad propo^m igitur principium cōmūne est aliud genus a propria passione non simpliciter sed fm quid: eo qd alijs que genus passionis transcendent attribuitur. Aliiter etiam dici potest qd principium cōmūne nō ideo appellatur extraneū sine aliud genus. q: his que demfatur non conueniat. sed q: non minus in aliud genus trāsire potest qd in datum genus demstrationis ⁊ propter hoc dicitur demfator trāsire de gñe in extraneū genus. qre ⁊c.

¶ Si vero nō s3 sicut armonica p arithmetica. huiusmodi at demstrant quidē sūt. sed differūt. ip um. n. qd alterius est scie. Subm enī genus alterū est: sed ppter quid superioris est cuius p se passiones sunt. Quare ex his manifestū ē qd nō sit demfate vnuquodq simpl^r. sed scdm qd ⁊ propriis vniuscuiusq3 principis est. Sed horū principia habent commune.

¶ Possit aliquis dicere qd in demfatione medium ⁊ extrema non sēnt per sēnt sibi proxima. sicut enim aliqua scia subalternata assumit medium scientie subalternatis. sicut musica se habet respectu arithmetice: ideo respondenti qd etiam iste scientie similiter in suis demfationibus procedit quia. s. propriis vtuntur principiis. ⁊ medium ⁊ extrema sunt sibi proxima. s3 i hoc differunt. nām scire quia est scie subalternata que est altera a subalternate: eo qd gen⁹ subiectum ipsius est alterum a subiecto alterius. sed scire propter quid est scientie superioris cuius sunt per se passiones. Deinde concludit intentum dicens qd maximū est ex his que non contingit vnuquodq3 simpliciter ex vnoquoq3 demfate: sed ex propriis vniuscuiusq3 principis demonstrationes sunt principia tamen specialium scientiarum habēt aliquid eis commune videlicet principia cōia. **¶** Notandum pro intellectu textus qd licet scientia subalternata a superiori scientia accipiat principia sua ista tamen eidem propria dicuntur. vt bīgratia. perspectiua geometrie ⁊ naturali subordinatur considerat autem pfectiua. dū res aliqua videtur. qd dextra pars rei vīse in dextram pte oculi diametraliter imprimat similitudinem suam: ⁊ sinistra in sinistram. In hoc autem terminis vtitur naturalibus ⁊ terminis geometricis: Impressio. n. vīse. i. impressio similitudinis: dextruz ⁊ sinistrarū sunt termini naturales: diametraliter autem est terminus geometricus. pdictam igitur propositionem pfectiua presupponit tāq3 vnum principium ipsius pprium: q: neq3 illud principium est pprium geometrie. cum de visione ⁊ similitudine rei vīse non se intro mittat. neq3 est pprium naturali. cum de impressione vt est diametraliter facta non se habeat itromittere. est igitur pprium pfectiua fm qd vtriq3 subalternatur. de pdicto igitur principio pfectiua solum dicit quia. ⁊ non ppter quid cum ipsum demonstrare non possit. vel saltem dū principio probante ipsum. sed de ea parte que ad naturalem pfectiua naturalis dicit propter quid. vt puta. qd visibile suam spm multiplicet vsq3 ad oculū. ⁊ siml^r ptes eius dextra ⁊ sinistra: qd autem hic linea concurrat qd diāter appellat

Posteriorum

geometra dicitur per quod. probabitur quod linea ista est diametralis quia duos causas angulos equales: sed prospectus non sic non de accipiet per rationem: sed eam applicat materiam naturalem. v. s. filitudo rei in se transiens ad oculum per modum linee in oculo duos angulos causat equales. et hoc presupponet prospectum dicens solum quod. de eo de quo geometra dicitur per quod ad modum expressum: idem dicat de musico respectu arithmetici. probabitur. n. unam vocem esse duplicem ad aliam. quia bis continet eam: hoc autem probatio fundatur super unam propositionem arithmetice. quod omnis numerus bis alius continens est duplus ad illum. Nota tamen hic. quod non de omni propositione de qua scia subalternata dicitur quod. subalternas dicitur per quod. imo aliqui utraque dicitur quod. sic in primo exemplo contingit. hoc. n. pro. numerus alius numerus bis continens est duplus ad illum. non arithmetice probatur: sed ibi presupponitur ut patet.

C Si autem hoc manifestum est quod non est uniuscuiusque propria principia demonstrare. erunt. n. illa omnia propria principia et scia in illorum propria omnibus. Et namque sciunt magis intelligens ex superioribus causis. Ex prioribus enim novit cum non ex causis sciat causas. Quare si magis sciunt et maxime et scia illa erit magis et maxime. Sed demonstratio non pervenit in aliud genus. sed nisi sicut deum est geometrica in mechanicas vel machinarius aut speculativas: et arithmetica in harmonicas.

C Infertur conclusio ex dicitur dicens. si verum est quod demonstrationes in singulis scientiis ex omnibus non procedunt. et quod particularium scientiarum principia sunt aliquid esse quod est eis prius. ut nunc est deum. sequitur quod non est uniuscuiusque scie propria principia demonstrare. probatur sic illa principia per que particularia principia probantur. sunt omnibus communia. scia vero particularis per communia non procedit. igitur et cetera. **C** Pro. scia que principia communia commonerat sic metaphysica. est illis omnibus principijs propria: nulla vero scia unius proprijs principijs alterius. igitur et cetera. Ex hoc probatur infertur quod ille qui scit per huiusmodi principia communia in scia superiori. scilicet metaphysica est magis sciens quam alij artifices. patet. quia novit causa ex superioribus causis. tunc enim scit aliquid ex prioribus non quam ex causatis sciat causas. sed est. quod ex causis sciat causa. quare concluditur quod si ex magis causis aliquis novit ille est magis sciens. et si ex maxime causis ipse erit maxime sciens. et per prius eius scia erit maxime scia. talis autem super ple est metaphysica que principia communia considerat. ut patet. quare et cetera. **C** Ultimate probatur unam conclusionem repent superius positam dicens. quod demonstratio non transit de genere in genus: nisi forte modo superius dicto: sicut geometricus transit in scias mechanicas et prospectivas. et arithmetica transit in musica. **C** Notandum quod geometria dicitur transire in artes mechanicas et machinarias quales sunt ars edificandi: ars faciendi machinas seu bombardas et consilia. eo quod in exequendo finem: que predictae artes intendunt modo practico pluribus utuntur per positionibus geometrie: descendit etiam geometria in prospectivam: que in textu ab Aristotele dicitur speculativa. quia de visione et linea visuali pertractat: visio autem sepe fit mediante speculo. arithmetica est in musicam descendit que ab Aristotele armonica appellatur. eo quod de armonia siue vocum consonantia determinat. reliqua vide in questione.

D Difficile. n. est nosse si sciunt aut non difficile est nosse si ex proprijs uniuscuiusque principijs sciunt aut non quod verum est scire. Opiniatur autem si habeamus ex aliquibus veris syllabis et primis scire.

sed hoc non est: sed prima oportet esse primis.

C Determinat de principijs omnibus et proprijs: et primo ostendit necessitatem huius determinationis. Secundo exequitur. ibi. Dico autem principia. et cetera. **C** Primo intendit conclusionem istam. difficile est nos cognoscere an vere sciamus probatur. nihil verum sciunt nisi ex proprijs ipsis principijs: sed difficile est cognoscere que sint huiusmodi principia propria. igitur et cetera. tenet sententia: et utraque per sententiam verum nota. Ex hoc infertur quod falso opinantur se perfecte scire. Illi qui sciunt ex quibusdam veris et ideis demonstra-

bilibus sed non proprijs. oportet. n. ad vere et perfecte scire quod principia per que sciuntur sunt prima primis. **C** Notandum quod principia propria esse prima primis dupliciter intelligi potest. Uno modo quia sunt immediata conclusioni que primo demonstratur. Alio modo quia sunt principia particulari sedi prima. tamen omnibus que prima appellantur.

C Dico autem principia in unoquoque genere illa que cum sint non contingit demonstrare. Quicquid igitur significent prima et que ex his sunt accipiendum est. Quod autem sint principia necesse est accipere. Alia vero demonstrare ut quid unitas aut quod rectum et quod triangulus. Est autem unitatem accipere et magnitudinem altera vero demonstrare.

C Exequitur determinando de principijs omnibus et proprijs. et primo facit hoc. 2. ostendit quod liter ad huiusmodi principia se habent scie demonstratione ibi. Contingere autem simul affirmare et cetera. **C** Pro. ma in duas dividit: quia primo permittit descriptionem principiorum. secundo distinguit principia ad invicem. ibi. Sunt autem quibus utitur et cetera. **C** Primo igitur dicit ea dico esse in unoquoque genere principia que cum vera sint non contingit ipsa demonstrare. Ad declarationem vite tunc particule subdit quod in demonstrationibus supponit quod principia significent et ea que ex eis sequuntur. scilicet principia. sed differunt. quia principia oportet presupponere esse. alia vero que sequuntur oportet demonstrare. ubi gratia. oportet presupponere quod sit unitas: que est tamque principium in arithmetica. et quod rectum et quod triangulus que sunt tamque passiones geometrie. et est presupponere unitatem esse et magnitudinem esse in demonstrationibus arithmetice et geometricis. cum in istis scientiis sint tamque principia. Alia vero. scilicet. passiones ut rectum angulum sine triangulum eglaterum oportet demonstrare. **C** Circa descriptionem illam dubitat. primo quia sequitur quod propositiones vere contingentes essent principia alicuius scie. consequens est falsum ut patet. sed consequentia probatur. quia cum tales propositiones vere sint non contingit eis demonstrari cum de contingenti et corruptibili non sit scia ut ex precedentibus patet. quare et cetera. **C** Forte dicitur quod in predicta descriptione addi debet que vera et necessaria sint. et per hoc tollitur difficultas argumenti. **C** Hec ratio non obstat. quia data aliqua propositione necessaria que non sit per se sed per accidens. illa non est principium demonstrationis. et tamen est vera necessaria quam demonstrare non contingit. igitur et cetera. Secundo quidam sunt principia que sunt demonstrabilia igitur et cetera. Assumptum patet de isto principio geometrie. de puncto ad punctum rectam lineam ducere contingit. quod tamen. 6. philosophia. demonstratur. quare et cetera.

C Tertio dubitatur quia videtur velle philosophus: quod de principijs siue dignitatibus oportet quid nominis habere precognitionem cum dicit. quicquid igitur prima significent et cetera. **C** Hoc autem non videtur sentire in problemo. cum enim numeraret precognitiones quid nominis. de precognitionibus quid nominis subiecti et passionis solum mentionem fecit. non autem dignitatis. **C** 4. dubitatur. quia inconuenienter videtur ponere exempla cum dicit. oportet accipere quid significet unitas. et oportet accipere unitatem et magnitudinem esse. cum enim de principijs scie complexis deberet extra ponere ostendendo quod de ipsis oportet presupponere quid significant et ipsa esse vera exemplificat de complexis quibus non competit veritas neque falsitas. et de quibus non erat locutus in descriptione predicta. quare et cetera. **C** Ad hoc respondetur quod descriptio predicta sic suppleri debet principia sunt que cum vera sint et per se demonstrationi pertinentia propter eorum manifestam veritatem sunt indemonstrabilia vel simpliciter vel in ea scientia in qua principia liter considerantur. hic restringo diffinitum ad principia complexa significantia sic esse vel sic non esse. **C** Ista particula. cum sit vera. ponitur ab Aristotele ad differentiam oppositorum principiorum. que licet inde terminabilia sint principia tamen dici non debent. propter ea que sunt falsa. **C** Ista vero particula. indemonstrabilia ponitur ab eo ad differentiam conclusionum que in scientia demonstrantur. additur autem illa particula. per se demonstrationi pertinentia propter argumentum primum et confirmationem ipsius. **C** Additur etiam ista scda. vel in ea scientia et cetera. propter tertium argumentum.

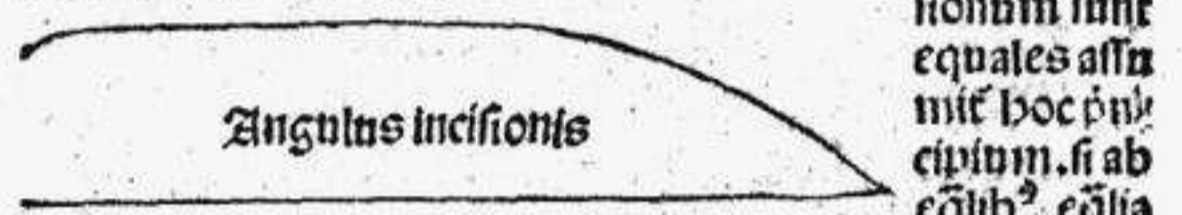
Licet. n. hoc principium de puncto ad punctum recta linea ducere ptingit: in natu pbia demonstratur. hoc tñ in geometria nō ptingit. Quidam tñ supplem sic. vel simplr vel i ea scia in qua sunt principia: sed mihi vñ qd esset petitio principij q: in diffinitione eiusdem poneretur forma & oio idem: q: re meli⁹ ē dicere vt prius. Ex his igit p3 rñsio ad duo dubia prima. Ad 3^m cōcedatur qd de principijs d3 p̄cognitio quid nois vñ. Ad rōnem in oppositum patuit rñsio in qōne tertia. Circa dicta pot qd cū Aristo. dicit qd igit significent p̄ma: p̄ prima nō intellexit principia cōplexa sed subta prima sciaz que principia incōplexa dici debent. De his aut p̄cognoscit d3 q: est & quid est: vt p3 in p̄hemio. Illud expōm consonant exempla q̄ postea subdit cum dicit vt qd vnitates & paulo post. Est aut vnitatem & magnitudinem accipere hanc ē expositionem approbat Al. alainus volens qd vtrazq; expositio textui conueniēter possit adaptari. Et si diceretur qd expositio hec non corrūdet descriptioni prius posite de principijs cōplexis: p̄dreterea dicit p̄ma & que sunt ex his. i. principia q̄ ex principijs sequuntur. ex solo at̄ complexo d̄ aliud seq. q̄re & c. Posset dici s̄m hanc expositionem: qd illa descriptio tam de cōplexis q̄ de incōplexis principijs data fuit. & p̄r vide qualis d3 limitari. Diceret 2°. qd p̄ que sunt ex his intelligit passionem q̄ ex suis subiectis h̄sit esse quare nihil obstat rōnes l3 vtrazq; expō conueniēter teneri posset: mihi tamē magis placet prima. Et p̄ hoc patet rñsio ad vltimum dubium: tenendo scdm̄ expositionem. sed tenendo primaz diceretur qd p̄ illa incōplexa q̄ Aristo. noiat intelligere dedit cōplexa principia q̄ de ipsis formari possunt. de subiectis enī prius scientiarum maxime principia per se nota formantur sicut de vnitatem formari potest hoc principium. vnitates est principium numeri. & de magnitudine qd ipsa est diuisibilis in infinitum. & sic de multis alijs. quare & c.

Sunt autem quibus utimur in demonstratiuis scientijs: alia quidem propria uniuscuiusq; scie alia uero communia. Communia enim scdm̄ analogiam. quoniam utile est q̄tuncq; in eo qd sub scia est genere. Propria quidem ut lineam esse huiusmodi & rectum. Communia autem ut equalia ab equalibus si auferas qd equalia reliqua sunt. Sufficiens autem est unūq; istorum. quādo in genere est. Idem enī faciet & si nō de omnibus accipiat: sed in magnitudibus. arithmeticus autem in numeris.

Nunc ponit diffōnem principiorum. & primo principia p̄p̄a a cōmuniibus distinguit. 2° vō d̄iam ostendit inter principia p̄p̄a & cōia & pōt diffōtionē principiorum p̄p̄oꝝ ibi. Non ē autem suppositio neq; petitio. Prima diuiditur i duas. q: primo premitit diuisionem principiorum. & exemplificat de membris ipsis. 2° ostendit sub quo membro continentur subiecta scientiarum ibi. Sunt at̄ p̄p̄a & c. Dicit igit primo qd principiorum quibus utimur in demonstratiuis scientijs q̄dam sunt alieni scientie propria. q̄daz vō cōia. & q: posset aliquis dicere qd scientie non utuntur cōmuniibus principijs vt in precedenti pte d̄cū fuit. s̄o subdit qd cōia accipiuntur in scientijs s̄m q̄dam analogiam sicut p̄portionem ad illas scias. q: vtile est huiusmodi principia in scia aliqua accipere q̄tuncq; p̄tinet ad genus subm̄ qd sub illa continet. Principia p̄p̄a sunt sic lineam esse huiusmodi. i. aliqd tale diffinitive. vt p̄nta lineam esse q̄tuncq; tatem continuam q̄ solum h3 longitudinem: & lineam esse rectam vel curuam. Cōia vō sicut si ab equalibus equalia demas remanentia sunt equalia & alia huiusmodi. Unūq; tñ istorum principiorum cōmuniū sufficienter accipitur indetermīnata scia. Si accipiat q̄tuncq; p̄tinet ad genus subm̄ illius scie. hoc enim principium si ab equalibus equalia auferas & c. tñ faciet i geometria si p̄batur ad magnitudinem sicut si absolute acciperet: hoc nō ē ab equalibus magnitudinibus equalis magnitudines de-

mas & c. Arithmetico ē sufficere qd restringatur ad numeros hoc nō. si ab equalibus numeris equalis numeros auferas & c. Contrahuntur ergo. vt quidam expositor: es dicit: principia cōia. & determinantur p̄ subta particularium scientiarum: sicut mā p̄ actionem agentis disponitur & determinatur ad certam formā p̄pter dispōnes in ipsa ab agēte productas: q̄nis in hoc fit dissilitudo q: mā ingreditur cōpositionem nālem: s3 principia cōia non formaliter demōstrationē ingrediuntur. sed hoc vltimum est falsum in p̄posito. Hoc enim principium. si ab equalibus equalia auferas. ad magnitudines vel numeros limitatum p̄mas ingreditur geometricas aut arithmeticas demōstrationes. vt patet. q̄re & c.

Circa dicta communiter dubitatur ex dictis p̄bi primo priorum. dicit enim qd ad demonstrandum qd anguli inci-

tionum sunt equalis assumit hoc principium. si ab equalibus equalia auferas & c. Sed non limitatur ad angulos incisionum. q: sic ēt petitio principij. presupponendo qd intendis p̄bare. neq; limitat ad alios angulos. q: sic nō esset ad propositū. q̄re o3 vt vlr assumatur. & sic videt p̄bs sibi p̄dicere hic & loco allegato. C2^o dubitatur. q: hoc principium h̄ctum. si ab equalibus magnitudinibus equalis magnitudines demas & c. quo vnitates geometria probatur per hoc vlr sumptum si ab equalibus equalia demas & c. sed ad nullum alium spectat illud p̄bare q̄ ad geometriam: ut p3. quare geometria illud principium vlr assumit. Idē argumentū sit a d̄ arithmetico: dum assumit tale principium ad numeros limitatum. Ad primum r̄ndetur cōter: qd talia principia cōia a scientijs particularibus non assumuntur vlr subo suo: sed equalis vel minus vlr. vltius tamen assumi debent q̄ vltio. sic p3 sic arguēdo. si ab equalibus magnitudinibus equalis magnitudines demas relique magnitudines sunt equalis. sed anguli incisionum sunt magnitudines q̄dam. ergo & c. vbi p3 qd illud principium assumitur eq̄ vlr cum magnitudine q̄ est subm̄ geometrie. vlr tñ q̄ anguli incisionum de quibus sit demōstratio. Posset etiam assumi minus vlr q̄ subm̄: sicut hic. si ab equalibus lineis equalis lineas demas & c. hoc rñsio veritatem h3: vbi i talibus scientijs fiat demōstratio particularis. vbi autem fiat demōstratio vltis non videtur veritatem habere: q: talis ex cōuertibilibus fieri d3. q̄re mihi vñ d̄d3: qd q̄nis tale principium ad angulos incisionum restringeretur non p̄pter hoc ēt petitio principij. & p̄r diceretur: qd Aristo. loco allegato magis ē locutus disputatiue q̄ de terminatiue. Ad 2^m dicunt moderni. qd ad metaphysicū spectat demōstrare hoc principium absolute: si ab equalibus & c. Idem dicunt de illo. oē totum est maius sua pte & p̄ter qd ex eisdem fundamentis quibus istud principium cōe demōstratur absolute sumptum: demōstratur & principium ad certum genus contractum. sicut hoc. omnis magnitudo est sua parte maior. q: ut inquit p̄bs primo prior vna ē potestas syllogismoꝝ posse plura concludere. Sed salua istorum reuerentia: mihi apparet qd leuiter enuncient. qm̄ l3 iste cōes animi conceptiones. oē totū est maius sua pte si ab equalibus equalia auferas & c. ut cōmunit̄ d̄r roborari aliquantulū possint per principia cōmuniissima. sunt tñ ista manifesta. qd neq; a metaphysico neq; ab alio artifice proprie demonstrantur. & per p̄bs. neq; ex isto principio vniuersaliter sumpto proprie demonstrari debet principium contractum ad magnitudinem vel ad numeros. l3 probatio q̄dā dici possit. & p̄ hoc p3 rñsio ad formam argumētī.

Sunt autem p̄p̄a q̄dem & que accipiuntur ēē circa que scia speculatur que sunt p̄ se ut arithmetica vnitates. geometria autem signa & lineas. Hec enim recipiunt esse & hoc esse. Hec autem passionem p̄ se quid quidē significet una queq; accipiunt. ut arithmetica quidē quid par aut i par aut quadrangulus aut cubus: geome-

tria vero quid rōnabile aut reflecti aut curuare. Quod aut sunt demonstrāt per quedā cōia 7 ex his que demonstrantur 7 astrologia similiter.

C Pars ista in alias partes diuiditur que successiue videbunt. Primo dicit qd ppria scientiarum subiecta que eē p supponunt: 7 circa que scie speculant: accētia que eisdem subiectis per se insunt: sūt 7 pncipia ppria. verbi gratia. sic vnitates que ab arithmetica p̄supponunt: 7 pūcta 7 linee que supponunt a geometria. hec enī nō solum supponuntur eē sed etiam supponit quid sūt. passioes aut hōz subiectoz que sibi p se insunt: quelz scia supponit quid significēt sicut arithmetica p̄supponit quid sit par aut impar: aut numerus quadrangulus aut numerus cubus. geo^a aut p̄supponit quid sit irrōnale 7 qd sit reflecti aut recurrare. qd aut tales passiones sint p̄dicte scie demonstrant p cōia: 7 ex his qui p cōia demonstrant. 7 sicut dictū est de arithmetica 7 geometria sic sūt dicatur de astronomia. **N**otandū: vt cōter dicit: qd subm alicuius scie est duplex. s. ppinquū 7 remotū. Exemplū pmi. sicut numerus est subz arithmetice: 7 magnitudo subm geometrie. Exemplū scdi. sic vnitates subm arithmetice dici pōt: 7 punct^o siue linea subz geometrie. hec aut subiecta remota dnr: qz sunt pncipia suboz ppinquoz: qm vnitates eē pncipiū numeri. 7 punct^o siue linea pncipiū magnitudinis. Arist. igitur de subiectis remotis solum exēplificauit. qm ipsa magis pncipia ppria dici debent qz subiecta ppinqua: tanqz ea que a ppinquis subiectis in eē p̄supponunt. cum hoc tamē pcedere habemus etiā ppinqua subiecta pncipia ppria appellari. de talib^o ergo scie supponant qd sint 7 p̄supponūt eē hoc. i. quid sint. Quidā etiā hic addūt qd aliud eē subm scie: 7 aliud eē subm in scia. nā triangulus eē subm in scia geometrie: nō tñ est subz geometrie: sed hoc dictū non puto magni ponderis: lz enī triāgulus non sit subm pmi geometrie: subm tamen ipsi^o absolute dici pōt: qm pncipaliter siue subijcitur cōsiderationi.

Notandū 2° qd par 7 ipar numerus quadratus 7 numerus cubus sunt passiones que per se ab arithmetico p̄siderantur: iproprie tamen accipiēdo quadratū 7 cubum. hec enī pprie in p̄tinuis inueniunt. in numeris aut trāsumptiue vt alias dictū fuit. rōnale vō 7 reflexū sūt passiones magnitudinis que a geometra p̄siderāt. magnitudines. n. rōnales dicunt que sunt adiniccē cōmensurabiles. irrōnales vero que sunt incōmensurabiles. sicut diameter 7 cōsta eiusdem quadrati. **D**ubitatur. qz dicit pbs: qd hmoi passiones demonstrant p cōia. 7 p p̄ns ex cōibus pncipijs demonstratio pcedit. cuius oppositū superius dictū fuit. **S**ecdo dubitat p̄tra p̄dicte. nam linea eē spēs quedā magnitudinis. quare pncipiū ipsius dici nō debet. cuius oppositum nūc dictū fuit. **A**d p̄mū p̄ r̄sio in qōne. 30^a. vbi p̄cessum eē de mente Arist. pncipia cōia ad demonstrationez pcurrere. sed nō solum illa. **A**d 2^m dici potest. qd lz linea sit species magnitudinis. qz tamen ab alijs speciebus p̄supponitur. s. superficie 7 corpore hinc est qd rationabiliter pncipiū dici d̄z. punctus tñ magis est pncipiū appellandus.

Omnis enim demonstratiua sciētia circa tria est 7 quecunqz esse ponuntur. Hec autem sunt genera cuius per se passionum speculariua est: 7 quecunqz cōmunes dicuntur dignitates ex quibus primis demonstrant: 7 tertiu passioes quarum quidem significet vnaqueqz accipiat.

Ad confirmationem p̄dictoz Arist. repetit illud quod in p̄hemio dictū fuit. v. qd oīs demonstratiua scia circa tria versat que ponunt circa p̄cognita. quoz vnus eē subiectū cuius per se passionū eē ista scia speculariua. 2^m eē p̄n^a que dignitates dnr ex quibus tanqz ex p̄mis demonstrationes fiunt. tertium autem est passiones quaz qd vnaqueqz significet scia demonstratiua p̄supponit. **Q**uidam hic dubitant. quare Arist. hic non fecit mentionem de cōmuni^o cōceptionibus quasi aristoteles velit qd cōmunes animi cōceptiones non sunt dignitates appellande. sed hoc non pu-

to verum. vt videbitur in parte sequenti.

Quasdā aut scientias nihil pbibet 7 quedaz eoz despiciere vt genus non supponere eē si sit manifestus: qm est. Nō enī similiter manifestū est qd numerus sit 7 qd calidum 7 frigidum sit: 7 passiones nō recipere est quid significant si sint manifeste. Sicut neqz cōmunia nō recipere qd significēt vt equalia ab equalibus demere. quoniam notum est. Sed nihil minus tria hec sunt necessaria: circa quod demonstratū est 7 qui demonstrantur 7 ex quibus.

Dicit qd non obstantibus p̄dictis non eē incōueniens que dam eoz eē ita manifesta omnino vt scie cōsiderantes ipsa despiciant ipsa supponere. qz. s. nō curant expressam facere mentionem. aut qz vt exponit L. inco. neqz in libris p̄scribe re. curant neqz in pncipijs docēdo discipulū pcedere 7 hec expō in idē venit. Si enim subm sit omnino manifestum qd ad eē ipsius nō opz supponere ipm eē exp̄ssam faciēdo mētionē nō enī oīs sunt sūt p se nota. sicut numerus. 7 calidū 7 frigidū. lz sint p se nota. nō tamē sūt 7 equali 7 quedaz sunt passiones quaz significatio sic eē p se nota vt scie nō curant exp̄sse p̄supponere quid significēt. sicut et de q̄busdaz pncipijs cōibus nō curant quale eē hoc. si ab equalibus eq̄lia demas remanentia sunt equalia. nihilominus hec tria p̄dicte in omni demonstratione nātr sunt. s. subz circa quod demonstrationes fiunt passiones q̄ demonstrant. 7 dignitates ex quibus demonstrant. **N**otandū p̄mo circa illd exemplū. nō enim sūt 7 c. Exponunt quidā qd calidum 7 frigidum sint notiora qz numerus. qz calidum 7 frigidum immediate sensu exteriori nobis fiunt nota. numerus aut solo intuitu aut sensu interiori nobis sit notus cum hoc tñ scie p̄siderantes p̄dicte despiciunt de ipsis facere exp̄ssam mētionem. s. supponēdo ipsa eē. Alij dicūt fuisse intentionē ari. qd scia naturalis q̄ p̄siderat calidū 7 frigidū despicit ipsa supponere. sed arithmetica q̄ numerus considerat qui eē p se notus minus tñ qz calidū 7 frigidū nō despicit supponere ipsum eē. p̄mam expositionē puto meliorē. **N**otandū 2° qd duplex eē numerus. s. formalis 7 m̄alis. numerus materialis eē idē realiter qd res nūerate. sicut duo hoies vel duo equi. 7 iste eē p se notus cum sit sensibile p se. eo qd eē sensibile cōe. vt p̄z scdo de aīa. minus tamē eē notus qz calidū 7 frigidū cum sint sensibilia ppria sensus exterioris. sensibilia aut ppria notiora eē debēt qz cōia ceteris parib^o. qz ipsa cognoscunt a sensu per se p̄mo sed sensibilia cōia p se non p̄o 7 circa sensibilia ppria non cōtingit sensum errare vt habetur loco allegato. numerus vō formalis eē forma quedā ex vnitatibus individualibus resultans. 7 talis non est p se notus sed p intellectum inuestigat. Aristoteles ergo hic loq̄ de numero materiali cum concedit qd eē p se notū qd est numerus 7 non de numero formalī. sicut et duplex eē numerus. sicut et duplex eē vnitates. quedā idē eē qd entitas. sicut et vnum 7 ens p̄uertuntur. 7 sicut p se notus eē ens eē sic p se notum eē vnitates eē. 7 sicut metaphysicus despicit supponē qd ens sit. sic et despicit supponere entitatē eē. Alia eē vnitates que eē p̄n^m numeri formalis que cōter vnitates mathematice appellat. 7 hec nō eē passio. sed subm remotū arithmetice quod qdē non eē p se notum. sed cognoscitur discursu intellectus. Quidam cōter hic dubitant. nā si alique scie despiciant supponere sua subta eē. 7 quedam non sequitur qd ille que non despiciunt demonstrabunt sua subiecta eē. qd videtur falsum 7 contra mentē cōmentatoris. 2. p̄hy. cum dicit qd impole eē aliquā sciam vlem aut particularē demonstrare subiectū suum esse. siue per signum. siue per demonstrationem simpliciter. Item p̄mo p̄hy. vult qd p̄ns naturalis probare possit pncipia sui subiecti esse. s. materialiam 7 formam. sed subm suum eē probari. non potest. s. corpus nāle. **P**reterea quelibet p̄batio eē p aliquod notū. nihil autem in aliqua scientia est notus subo eiusdem scientie. quare 7c. **A**d hoc dubium respondet negādo p̄ns

primam. h. enim quedam non despiciat subta sua: hoc non est q: demonstrat: sed q: ipa eē supponunt expressaz faciēdo mentionē. Et si dicatur: q: Aristo. pmo de aia probavit aiam eē vt p3 in opinionibus antiquoz. Idem etiam vt se cisse anicēna in. 6. nālium: et tñ aia est subm illius scientie. **C**irca dicitur q: ista pbatio nō erat simplr ex nā illius scie: sed erat fm quā: et quo ad boiem negantē istam eē. sicut etiam scia pncipia sua nec a priori nec a posteriori simplr pbare pōt. pbare tñ pōt isti aut illi qui ipa negaret. **C**irca tandem ultimo: q: illa vltima pticula. nihilominus hec tria et c. a quibusdam sic exponit: q: hec tria h. aliquādo despiciātur: nā tñ tamē sūt in qualibet scia p̄supponenda. **L**inco. vō exponit q: hec tria op3 semp eē in aia addiscētis. et cū eget illis in demonstrādo: op3 vti illis ac si eēnt p̄scripta et ordi nata. Albertus vero exponit q: nā dem̄rationis hec tria requirit et c. Iste expositiones non contradicunt.

Non est aut suppositio neq; petitio quod necesse est per seipsum. s. dignitas et videri necesse est. Nō est. n. ad exterius rationem: sed ad eam que est in anima. qm̄ nec syllogismus: Semper enim est instare ad exterius rationem. sed ad interius rātonem non semper.

Primo ostendit dīam inter dignitatē et suppositionem et petitionē. Secō distinguūt pncipia ppria ibi. Que igitur demonstrabilia. Tertio excludit quēdam errorem ibi. Species igitur et c. Intendit igit pmo p̄clones istam. Dignitas quā necesse ē eē p se veraz et eē p se notaz non ē suppositio neq; petitio pbatur sic. suppositio et petitio exteriori rōne pbant et p̄firmari pnt: dignitas vō nō: sed sola rōne que ē in aia interioris sit nota. igitur et c. tenet p̄na cū maior. minor vō probatur. pmo q: non adducit syllog ad pbandū dignitates. 2o q: contra dignitatē nō p̄tingit vere nec appenter instare: sed p̄tra ea que exteriori rōne pbantur semp instare contingit. nō autē semper contra ea que sola interiori rōne sūt nota. quare et c. **N**otandum pmo q: etiā alie ppōnes q̄ cōmunissime dignitates sūt p se vere: et p se note dici pnt. sicut hec ppōtio. de puncto ad punctuz rectaz lineā ducere cōtingit ē p se nota in geometria. **C**irca tñ maxime dignitates inter alia pncipia p̄ q̄dam excellentiaz dīr per se vere et p se note. alia enim pncipia quoquo mō p̄ ipsas notificātur. dīr aut p se vere: qm̄ sicut ens vt ens nullā hz cām in cōplexam: sic q: oē ens sit vel nō sit nullā hz cām cōplexaz sue veritatis. dicūtur etiaz p se note. qm̄ sicut ens ē obm p̄mū intellectus quo nihil pōt intellectui eē notus. sic nullū cōplexuz pōt dignitatibus eē magis notum. p̄sertim q: nullum est c̄ ascensus sit vel eē possit firmior aut eque firmus sicut ascensus dignitatū. Inter dignitates tñ ē ordo: q: p̄or est afirmatiua dignitas q̄ negatiua: vt alias dictum fuit. **N**otandum scōdo: q: p̄ rātonē exteriorē p̄s in ppōtio intelligit quācūq; argumētationez sine mentalis fuerit sine vocalis aut scripta. per rātonem autem interiorē intelligit lucē lumē vel lūminationē intellectus agentis: per quaz dignitates nobis innotescunt: nulla concurrēte argumētatione. sed suppositiones aliqua indigent argumētatione p̄ sui declaratione: q: note sūt per rātonē exteriorē. et p̄pter hoc accidit q: ad suppōnes instantie sūt aut fieri pōt sūt. p̄tra dignitates vero non instatur: quoniam eis dissentire non contingit que solo lumine intellectus agentis nobis manifestantur.

Quecūq; igitur demonstrabilia accipit esse ipse nō demonstrans. Hec vero si probabilia accipiat discenti supponūtur nō simpliciter suppō: sed ad illum terminuz. Si vero neq; vnus opinionis. et cōtrarie esse accipiat idēz petit. et i hoc differunt suppositio et qō. Est enim questio i cōtrarium dicentis opinionis.

Primo distinguūt suppōnē petitionē et qōnē. 2o separat diffinitionem a suppositione ibi: Termini igitur nō sūt sup

positiones. **P**rimo dicit q: cū aliquis accipiat sine p̄mitta aliq; dem̄rabilem ppōnem: vtatur tñ ea nō demonstrans tanq; illa sit indēmrabilis: si ipsa appuerit vera addiscēt: dicitur suppositio. nō qdem simplr: sed ad illud disciplinam tñ. Si vero addiscēs neq; fuerit vnus opinionis: neq; cōtrarie cū demōstratore: sic vt vel dubitet vtrāq; partē vel de neutra pte consideret tunc dicitur petitio. sed si discipulus contrariam habuerit opinionem dicitur questio.

Aut quod si aliquis demōstrabile cum sit accipiat vt vtatur non demonstrans suppō est.

Hec modica pticula a quibusdā sic introducit: q: large accipiēdo suppōnem. oīs illa ppōtio dicatur suppositio: que cum sit dem̄rabilis. accipitur tñ a demōstratore non demōstrante ipaz. sine fuerit pbabilis addiscēt sine si. et ideo Aristo. locutus est. disiunctine dicens. Aut quidez. quasi diceret aut alio modo accipit suppositio et c. Ab alijs aut sic introducūt. q: h. suppō. petitio. et questio ab inuicēz differant. in hoc tñ p̄ueniunt. q: quelibet illaz est demōstrabilis. h. accipit a demōstratore nō tamē ipaz demōstrante. **N**otandū pmo. vt colligit in textu q: quedā ē suppositio simplr. et quedā hz quid. Suppositio simplr. vt **L**inco. exponit est ppōtio absolute indēmrabilis. que tamen nō cuiuslibet addiscēti est necessaria. et hoc mō cōs ai p̄ceptiones dicerent simplr suppōnes. vt si ab equalibus equalia auferas et c. **P**onitur aut ista pticula que tñ et c. ad dīam dignitatis stricte sumpte suppositio vō fm̄ qd ē illa de qua p̄s loquitur in textu. et idē p̄s subdit illaz non esse simplr suppōnem. sed quo ad adiscēte tñ. **N**otandum 2o. q: ppōnes istam q̄ fm̄ qd est suppositio eē dem̄rabilez duplr̄ intelligi pōt. Vno mō in scia supior̄ ad eam in qua ē suppō. qualiter aliquā p̄clonem geometrie supōnem esse dicemus in perspectiua. et hoc modo exponit **L**inco. Ari. intellexisse. Alio mō q: sit demōstrabilis sine in eadez sine in alia scientia. et hoc mō possemus etiam intelligere textū Arist. multe enim sūt p̄clones in aliqua parte scientie demōstrate quibus vtimur pro suppositionibus in alia parte eiusdem scientie. vt patet intuenti.

Termini ergo nō sunt suppositiōes. nihil enī esse aut nō dicunt: sed in ppōnibus suppositiōes. Terminus autem non solum intelligere oportet. hoc autē non est supponere nisi et audire suppositionem aliquis dicat: sed quozūcūq; existētium in eo quod illa sunt sit conclusio.

Probat q: diffōnes nō sūt suppositiones duabus rōnibus. scōda ibi. Amplius petitio et c. **P**rimo arguit sic. omnis suppō dicit aliquid eē vel nō eē. sed diffinitio nō dicit eē vel nō eē. igit diffinitio nō est suppositio. maior pbatur: q: oīs suppō est ppō. quelibet autem ppō dicit esse vel nō eē. ergo et c. minor pbatur. q: diffinitio nō est ppō. sed per diffinitionē habetur simplex intellectus opatio que vocat̄ intelligere. talis autem opatio nō est suppositio nisi aliq; dicat vocē aliquā simplicē que audiet̄ cōp̄henditur esse suppositionez. quod tamen est falsum. quare et c. Suppōnes autem sūt de numero ppōtionū. que cum vere fuerint ad ipas sequit̄ p̄elo dem̄rationis. **N**otandū pmo q: diffinitiones rōnabiliter appellant̄ termini. q: gen^o et dīa p̄ que diffōnes assignant̄ sūt termini. per quos res diffinita terminat̄ sine restringit̄ ad intra determinatā rei eētiam vel qd̄tatem. et p̄pter hoc diffinitiones dicunt̄ terminare sine limite intellectum ad rem diffinibile determinate intelligendum fm̄ q: ad intra terminos suos fuerit limitata. **N**otandū 2o q: suppōnes sūt in ppōnibus. q: sub ppōtionē p̄tinent. sicut pars subiectiua sub suo toto. Hec enim est consuetudo Aristo. dicere aliquid eē in alio quando species fuerit que in genere continetur. **N**otandum 3o vt habetur. 3. de anima. q: operatio intellectus circa incomplexa vocatur intelligere qualis est apprehensio p̄ diffinitionem. et hoc rātonabiliter. qm̄ prima operatio intellectus est circa quiditatem. vt b̄. 3. huius. **P**rima vero

Posteriorum

apprehensio intellectus est intelligere: et hec distinguitur 5. operationem complexam que vocatur compositio vel diuisio. Ideo dicitur hic philosophus: sed hoc solum intelligere oportet. **C**onnotandum 4. ut habetur loco allegato: quod simplex intellectus apprehensio assimilatur simplici sensus apprehensioni: sicut est visio coloris aut auditio vocis. Ideo dicitur philosophus quod suppositio non apprehendit simpliciter apprehensione intellectus: nisi etiam aliquid diceret simpliciter vocis apprehensionem esse suppositionem: quod tamen est falsum. quare etc. **C**ontrahitur. quod sexto topici. dicitur philosophus quod diffinitio dicit quid est res. et in 2. huius diffinitionem appellat quod quid erat esse. quare diffinitio dicit esse vel non esse. cuius oppositum hic dicit. **C**ontrahitur. quod Aristoteles hic voluit diffinitionem non dicere esse vel non esse affirmatiue vel negatiue mediante nota compositionis vel diuisionis. In locis autem allegatis intellexit diffinitionem significare quid est res. id est quod essentiam rei diffinitio. Idem enim sunt realiter essentia alicuius rei: esse predicamentale ipsius. et esse quidditatum. sed essentia dicitur per res in se consideratur. esse vero predicamentale per ordinem per se habet indeterminato predicamento. esse autem quidditatum: prout per diffinitionem eius exprimitur. et sic per Aristotelem non sibi contradicere.

Contrahitur. quod geometria falsa supponit sicut quidam affirmant dicentes quod non oportet falso uti geometria: mentiri autem dicentem unius pedis esse non unius pedis: aut rectam scriptam non rectam esse: sed geometria nihil concludit secundum hanc lineam quam ipse posuit: sed que per hoc ostenduntur.

Contrahitur. quod remouet dubitationem quam adducebant quidam. dicitur enim est: quod quilibet suppositio est propositio vera: ex qua sequitur conclusio demonstrationis. sed hoc non videtur semper verum. Nam aliquando geometria supponit lineam in pulvere descriptam esse rectam que tamen non est recta sed curua. et supponit illam esse unius pedis: que tamen non erit unius pedis. et per ista aliquando falsa supponit. quare etc. **C**ontrahitur. quod ex hoc non oportet dicere geometriam mentiri siue supponere falsum. non enim demonstrationem facit de linea particulari in puluere descripta. sed de linea vniuersali: quam gratia facilius doctrine dat intelligere per illam particularem. quare neque suppositio erit de illa particulari. sed de vniuersali intellecta per illam particularem.

Contrahitur. quod amplius autem petitio et suppositio. Omnis autem sicut rotum est aut sicut in parte. Terminum autem neutri horum.

Contrahitur. quod secundo arguitur sic. omnis suppositio siue petitio est propositio vniuersalis vel particularis. sed diffinitio non est huiusmodi. ergo etc. tenet ista. et maior et minor de se patet. **C**ontrahitur. quod illud quod vult de aliquo predicari dicitur esse vel non esse. sed diffinitio vult predicari de diffinito. quare diffinitio est esse: cuius oppositum dicitur hic. **C**ontrahitur. quod confirmatur quod: ut in precedentibus determinatum est. esse est quod de aliquo per se predicatur et sicut ipsum ut superius patuit. igitur etc. **C**ontrahitur. quod ad hec respondent quidam permittendo. ut habetur ab Aristotele. et commentatore. 8. meta. quod nomen diffinitio principaliter denotat essentiam et naturam rei. ex ista vero significat individuum sub natura vult petitum. quare etiam diffinitio que cum diffinito conuertitur principaliter significat rei essentiam. et ex ista individua ipsius. Cum igitur signum vniuersale distribuatur pro suppositis terminis: et particulare signum solum determinet pro individuis: sequitur diffinitionem non esse vniuersalem neque particularem. Hec ratio magis confirmat arguendum. cum enim diffinitio significet rem vel esse. id est naturam vel essentiam rei. sequitur ipsam debere dici vniuersalem. **C**ontrahitur. quod Aristoteles videtur quod vniuersale ut proposito spectat dupliciter accipitur vno modo pro eo quod alteri competit per se et sicut ipsum. qualiter passio conuertibilis cum subiecto est vniuersale subiecti. et a simili. diffinitio conuertibilis cum diffinito est esse diffinitum. Alio modo accipitur pro propositione vniuersali. et sic accipitur in proposito: sicut etiam accipitur primo per hermeneias. tale vero non est diffinitio. et per hoc patet ad secundam rationem. **C**ontrahitur. quod ad primam vero diceretur. quod solum

concludit diffinitionem de diffinito posse vult predicari. sed non sequitur ut sit propositio vniuersalis. et ideo sufficeret hec breuis responsio ad mentem Aristotelem. quod diffinitio non est propositio vniuersalis: cum non sit propositio: cuius necesse potest ipsam esse quid vniuersale: respectu sui diffinitum et de ipso vniuersaliter predicari.

Contrahitur. quod species quidem igitur esse aut unum aliquid extra multa non necesse est si demonstratio erit. esse tamen unum de multis verum dicere est necesse. Non enim erit vniuersale nisi hoc sit. Si vero vniuersale non sit: medium non erit. Quare neque demonstratio. **C**ontrahitur. quod itaque aliquid unum et idem de pluribus esse non equiuocum in demonstratione.

Contrahitur. quod dictum est in precedentibus demonstrationem esse ex vultibus. remouet errores quorundam dicentium: quod propter hoc non oportet ponere species. id est ideas platonicas: neque aliquod vnum vult extra multa singularia. ad demonstrationem tamen accedere oportet aliquod vniuersale quod sit vnum predicabile de multis non enim potest aliter esse vult. Si igitur tale vult non erit: non erit aliquod medium demonstrationis. et si non erit medium demonstrationis non erit demonstratio. quare concluditur quod oportet in demonstratione esse aliquod vnum et idem vult. quod de pluribus non equiuoce predicetur. **C**ontrahitur. quod notandum sicut tactus fuit in expositione premissarum: quod plato posuit vniuersalia esse ideas quasdam realiter a suis singularibus separatas. quas dicebat necessarias esse ad scientiam et demonstrationem. Aristoteles autem tales ideas reprobauit. ut per 7. meta. sed voluit quod vniuersale esset vna natura comunicabilis multis individuis reali et de multis apta predicari. et ideo dicitur contra quod est vnum in multis et vnum de multis. tale igitur est demonstratio necessarium ut hic Aristoteles dicit. sed non ut posuit plato. **C**ontrahitur. quod notandum 2. sicut aliquos quod in omni syllogismo demonstratione aliqua premissarum est vult. hoc enim requiritur ex natura syllogismi ut syllogismus. cum igitur medium ponatur in vtraque premissa. sequitur quod medium in demonstratione qualibet sumitur vult. quare non tamen ex natura demonstrationis ut demonstratio est. sed ut est syllogismus. ideo Aristoteles concludit. quod si non esset vult non esset medium demonstrationis. hec sunt persuasive de causa. **C**ontrahitur. quod videtur quod equiuocum potest ingredi demonstrationem. de generibus enim fiunt demonstrationes. sicut de animali figura et similibus. et tamen illa sunt equiuoca. eo quod in genere latent equiuocationes ut scribitur 7. physica. **C**ontrahitur. quod ut proposito spectat dupliciter accipitur equiuocum. Vno modo proprie. pro eo quod de pluribus predicatur. sed rationibus diuersis. sicut canis. et hoc modo accipitur ab Aristotele in predicamentis. Secundo modo large pro eo quod predicatur de pluribus differentibus sicut magis et minus perfectum. siue eadem demonstratione predicatur siue diuersis. qualiter animal dicitur: cum vna species animalis sit alia species essentialiter perfectior. de tali equiuoco loquitur Aristoteles 7. physica. **C**ontrahitur. quod ad propositum igitur dicitur quod equiuocum secundo modo sumptum ingredi potest demonstrationem. per 3. cum de generibus multe demonstrantur. equiuocum vero primo modo sumptum non ingreditur demonstrationem et hoc non solum verum est ex natura demonstrationis ut demonstratio est. sed et competit sibi in eo quod syllogismus ut communiter dicitur. etiam presertim quod ingrediatur tanquam medium. cum enim medium bis ponatur in premissis si equiuocum proprie sumptum est medium. tunc syllogismus aliquid esse vel esse posset ex quatuor terminis. quod repugnat nature syllogismi. per ista. quia sicut vna significatio in medio accipitur posset in vna premissa. et sicut aliam in alia. et sic non esset vnus terminus sed duo termini. per eandem etiam rationem concludi posset quod equiuocum non ingredi posset syllogismus tanquam maior aut minor extremitas. eo quod vtraque illarum bis ponitur in syllogismo. Credo tamen Aristoteles illa verba referre ad opinionem platonis. vult. quod medium demonstrationis debet de pluribus non equiuoce predicari. qualiter predicaretur si essent idee separate realiter a suis in individuis differentes. tunc enim homo equiuoce diceretur de idea humana et singularibus suis. et sic de alijs vniuersalibus. quare etc.

11

On cōringere autēz simul affirma-
re ⁊ negare neqz vna recipit demō-
stratio. sed aut si indigeat monstra-
re conclusionem sic. ostendit autēz
accipiētibz primū de medio q̄ ue-
rum sit affirmare: negare autē nō ueruz: mediuz
autēz nihil differt eē ⁊ nō esse accipere. Sicut au-
tem ⁊ tertiu. Si enī assignetur de quo hoīe dice-
re uerum est eē animal q̄uis nō hoīem uerum.
Sed solum hoīem aīal eē omne nō aīal autēz
nō. Erit enim uerū dicere calliā ⁊ non calliā esse
animal. nō animal autēz nō. Causa autēz est quod
primū nō solum de medio sed ⁊ de alio p̄pter id
quod ⁊ de plūbz. Quare si neqz mediū ⁊ idēz
est ⁊ nō idēz ad conclusionem nihil differt.

¶ Vidite qualiter scie se habent circa p̄cipia: ⁊ primo fac
hoc quo ad p̄cipia cōta. scdo quo ad p̄cipia ibi. Si autē idēz
est interrogatio syllogistica ⁊c. ¶ Item p̄mo ostendit qua-
liter se habent demōstrationes quo ad p̄cipia dignitates. scdo
qualiter se habeant scie circa p̄cipia cōta vlt̄ ibi. ¶ Dicant au-
tem oēs scie ⁊c. ¶ Prima diuidit̄ in duas: q̄ p̄mo facit qd̄
dictum ē quo ad demōstrationē ostensiuā. scdo quo ad de-
mōstrationē ducēntē ad impole: Sicut s̄m̄ alios primo q̄
ad hanc dignitatē negatiuā non cōtingit idēz sil eē ⁊ non
esse. Scdo quo ad istam affirmatiuā. omne ens est vlt̄ nō
est. 2° ibi. Oē autēz affirmare ⁊c. ¶ Secundo igit̄ dicit: q̄ nul-
la demōstratio supple ostensiuā s̄m̄ vnā expōnem assumit h^o
p̄cipium non p̄tingit idēz simul eē ⁊ non eē: nisi indigeat
demōstrare p̄clonem: sic q̄ quidē hoc modo fiet: q̄ in maior
ri p̄pone assumetur maiorē extremitatē uere affirmari de
medio. ⁊ p̄trictiozū negatiuū ab eo remoneri. medium
autē siue simpli affirmatiue accipiat. siue simul affirmati-
ue ⁊ negatiue nihil refert: ⁊ eodem mō minor extremitas.
verbi gratia. si uolo cōcludere q̄ callas est aīal ⁊ nō est nō
aīal. arguit sic. oīs homo est aīal ⁊ nō ē nō aīal. callas ē hō.
igitur ⁊c. vbi p̄z q̄ maior extremitas sil sumit affirmatiue
⁊ negatiue. nihil autēz refert si aīal de non homine uerifi-
cetur. ⁊ p̄sequenter homo ⁊ non hō sumatur p̄o medio.
q̄uis enim solus hō esset animal adhuc ueruz eēt hominē
esse aīal ⁊ nō eē non aīal. ⁊ h̄z uerum sit calliam ⁊ nō calliam
esse hoīem. t̄m̄ uterqz eoz ē animal. nō aīal autēz non. can-
sa uero q̄ animal de non hoīe predicat̄ est q̄ maior extre-
mitas. s. aīal de alio q̄ de medio predicat̄. q̄ de plurib^o p̄-
dicatur q̄ mediū. dicit̄. n. de alijs aīalibus ab homine. q̄
re h̄z mediū non assumeret̄ idēz ⁊ non idēz. affirmatiue
⁊ negatiue nihil refert quo ad p̄clonēz sic inferendā. h̄ec
expositio mihi inter alias magis domestica apparet ⁊ litte-
re p̄formis. h̄z alie varie ponantur expositiones inter quas
inconueniens vnā ponit ab hac ualde diuersam quas uide
ab eo. ¶ Notandū p̄mo q̄ licet textus Aristō. iaceat sic af-
firmatiue. contingere autē simul ⁊c. quasi t̄m̄ ab omnib^o ex-
ponitur negatiue. ac si diceret. nō contingere autē simul ⁊c.
p̄pter hoc dicit alber. ⁊ linco. saluans expositionēz themi.
q̄ illa negatio neqz. nō solum negat hoc uerbum recipit. s̄z
etiam h̄z contingere. ut sit sensus. neqz aliqua demōstratio re-
cipit non p̄tingere simul affirmare ⁊ negare. hoc tamen nō
bene consonat cōi logice. Linco. tamē in predicta sua expo-
sitione tenuit textū affirmatiue ut iacet. tamē mihi apparet
q̄ p̄formiter ad ea que infra ponit. presertim ad exempluz
sūz. littera aut tacere d̄z negatiue. aut sic supplet. ¶ No-
tandū 2° q̄ illa l̄ra. sed aut si indigeat monstrare p̄clonē.
sic multipliciter exponit̄. vno modo sic. neqz aliqua demō-
stratio assumit non cōtingere ⁊c. nisi indigeat demōstrare cō-
clusionem sic. i. cūz tali uisione negatione affirmationis. cū
ut si uellem demōstrare q̄ callas est aīal ⁊ nō est nō aīal. Lin-
co. uero affirmatiue exponens ponit hoc exemplū. ut si
uellemus ostēdere id quod dicitur. 2. de anima. q̄ sensus

cōis est aliquo modo diuisibilis ⁊ aliquo modo non diuisi-
bilis. Alio modo a quibusdam sic exponitur. q̄ demōstra-
tio predictuz p̄cipiū non assumit vlt̄ sed ipsū assumit cō-
tracte. nisi indigeat demōstrare conclusionē sic. id est malo cō-
tracto. sicut in exemplo Aristō. p̄z. ⁊ themistius ponit hoc
exemplū. omne corpus ē finitū ⁊ non infinitum. sed mun-
dus ē corpus. igitur mundus ē finitus ⁊ non infinitus. Itē
aliter quidam exponunt. nisi indigeat demōstrare p̄clonēz
sic. i. demōstratione ad impossibile ducēte. Alij exponunt q̄
si aliqua demōstratio assumeret illud p̄cipiū tūc indige-
ret. id est oporteret ut ipsam assumeret sic. i. s̄m̄ doctrinā i-
fra positāz. v̄z. demonstrandoz ⁊c. p̄me due opinioēs mi-
hi apparent meliores. ¶ Notandū 3° ut colligitur ex litte-
ra. q̄ si demōstratio ostensiuā ueretur illa p̄ma dignitate. h^o
foret ex parte p̄clonēz ⁊ q̄tum ad predicatū ipsius. sicut
q̄. a. est. b. ⁊ non est nō. b. non enim uidetur quo alio mo-
do uti posset nisi illo ueretur. ⁊ per p̄s cum predicatū con-
clusionis in p̄ma figura directe cōcludente que maxime
deseruit demōstrationi ostensiuē. sit etiam predicatū ma-
ioris p̄ponis. sequitur q̄ predicatū maioris. quod maior
extremitas dici solet. cum eadem p̄trictioe illius p̄in-
cipij assumi debet. q̄ autē mediū cū p̄trictioe assumatur
nihil facit ad talem p̄clonem inferendam. uerbi gratia. i
exemplo p̄bi h̄z hoc modo assumeret mediū. oīs homo
⁊c. non est aīal ⁊c. tale cōplexū. homo ⁊ nō homo ad istāz
p̄clonem inferendam. callas ē aīal ⁊ nō est nō aīal. nihil cō-
fert. ⁊ ultra hoc tale complexū nō assumitur sub forma il-
lius primi p̄cipij. sunt enī duo termini contradictoiz ex
parte subiecti. de quozū utroqz maior extremitas predica-
tur. idēz etiam d̄ de minor extremitate. nihil enīz ad for-
maz p̄cipij primi deseruit assumere hanc minorēz extre-
mitatem. callas ⁊ nō callas. ⁊ hoc ē quod p̄bs intendebat.
¶ Et addunt ulterius quidē eē de mente Aristō. demō-
strationē ostensiuā nullo modo uti debere illo p̄cipio. p̄o
qm̄ si ueretur. hoc eē deberet ad maiorem rei declaratio-
nem. sed hoc non contingit ut d̄t. cū. n. scio q̄ omnis hō ē
animal. equalē habeo certitudinem sicut cūz scio q̄ oīs ho-
mo est aīal ⁊ non est nō aīal. equalēz etiam habeo certitu-
dinem. cum scio q̄ callas ē aīal. sicut cūz scio q̄ callas ē ani-
mal ⁊ non est nō aīal. Et addūt alij q̄ demōstratio illo p̄-
cipio non indiget p̄pter ueritatez declarandāz sed propter
contradictionē concludendā. Ex quo cōcludunt cum de na-
tura demōstrationis sit ueritatez declarare absolute. dici pōt
demōstrationem ostensiuāz illo p̄cipio non indigere. s̄z h̄z
quid indiget. s. quo ad p̄trictioēz concludendā. Ego t̄m̄
puto iuxta s̄m̄iam themistij. ⁊ aliorum antiquozū q̄ illo p̄-
cipio p̄tracto demōstratio ostensiuā aliquo modo uti pos-
sit. ¶ Alia quedam hic dicuntur a quibusdam exposito-
ribz que mihi superflua apparent.

¶ Omne autēz affirmare ⁊ negare que est ad
impossibile demōstratio accipit. ⁊ hoc neqz sp̄
uniuersaliter. sed q̄tum sufficiens est in genere.
Sufficiens autēz est in genere. Dico autēz ge-
nere ut circa quod genus demōstrationes sūt
sicut dictum est prius.

¶ Intendit p̄clonem istam. demōstratio ducens ad impossibi-
le utitur hoc cōi p̄cipio. oēs ens p̄tingit affirmare vel nega-
re. utitur tamen non semp̄ vlt̄. sed q̄tū sufficiens ē generi
suo. p̄ genus autēz itelligo subm̄ circa qd̄ demōstrationes fiunt
ut prius dicebat̄. h̄z hanc p̄clonēz reliqz p̄bs tanqz notā. in
lib. enim priorum satis est notū demōstrationē ad impole su-
mere hoc p̄cipiū cōissimuz. q̄ autēz de articulate sumat
s̄m̄ nām sub̄. dictuz est supra in illa parte. sunt autēz q̄bz
utuntur ⁊c. ¶ Notandū q̄ demōstratio ad impole ducens
hoc modo utitur p̄cipio p̄mo. si. n. probare uelit quod
aliqd̄ aīal nō ē homo. ⁊ aduersarius concedat contradicto-
riuz ipsius ex concessio arguet sic. omne animal est homo.
sed equus est animal. ergo equus est homo. conclusio est
falsa. ergo aliqua p̄missaruz. sed non minor. ergo maior
⁊ per consequens eius contradictorium est ueruz. scilicet

Posteriorum

aliquod animal non est homo. tenet p̄na per illud p̄ncipiū. de quolibet d̄f esse vel non esse. quare ꝛc. talis autem demonstratio non est vnus p̄cessus t̄n̄i: sed aggregatū ex pluribus p̄cessibus: vt p̄z. **C** Notandū 2° q̄ aliqua sc̄ia p̄ncipio cōmissio in sua vltate sumpto vti p̄t. sicut in metaphysica. eo q̄ illud p̄ncipiū metas sub̄i sui non trāscendit: q̄d ē ens. sc̄ie v̄o sp̄ales ad certam n̄am ipsam p̄trabunt. sicut etiam sub̄a sua sunt determinate p̄tracta. ꝛ ideo dicit p̄s. s̄ hoc non semper v̄r. **C** Notandū 3° q̄ non soluz de m̄fatio vtetur hoc p̄ncipio quo ad p̄tradictoria: sed etiam quo ad p̄uatiue opposita vel p̄traria imediata. sicut aliquem numerum geometra ostendet esse parem: per hoc q̄ non est impar: ad impossibile ducendo aduersarium: si concedat ab eo ipsam esse imparem.

C Comunicāt autem omnes scientie sc̄oz communia: cōmunia autem dico quibus vtunt̄ tāq̄ ex his demonstrantes: sed nō de quibus demonstrantur vel demonstrant.

C Ostendit sc̄ias cōicare in p̄ncipijs cōibus. ꝛ primo facit hoc ḡraliter loquendo. 2° q̄tum ad hoc sp̄ale facit m̄tionē de dialectica ꝛ metaphysica. ibi. Et dialectica ꝛc. Intendit igitur p̄clonem istam. sc̄ie cōmunicāt in p̄ncipijs cōmuniibus. cōicant aut̄ in eis tanq̄ ex eis aliquid demonstrātes. ꝛ hoc est ipsis vti in eo q̄ p̄ncipia sunt. non t̄n̄ sic cōicant: vt de ipsis aliquid demonstrant tanq̄ de subiectis neq̄ vt ab eis demonstrant tanq̄ passiones aut p̄clones demonstrationis. Hanc p̄clonem relinquit p̄s tanq̄ manifestā. Linc. t̄n̄ ꝛ Al. alr exponunt istam particulā: sed non de quibus dicentes q̄ sc̄ie cōicent in p̄ncipijs cōibus nō tamē cōicant in sub̄is suis de p̄ncipijs: de quibus demonstrant. neq̄ cōicatio in passionibus: que ab eis demonstratur. prima expositio magis est cōmunis. **C** Notandū p̄mo vt colligat̄ ex textu: q̄ tripliciter se potest habere aliqua sc̄ia circa p̄ncipia cōmunia. p̄mo p̄bādo aliquid per ipsa. ꝛ in hoc omnes sc̄ie p̄ueniunt. multa enim p̄bant per p̄ncipia cōmunia que ab eis assumūtur. 2° p̄bādo aliquid de ipsis. sicut q̄ p̄ncipia prima nō dem̄fatur: sed sunt per se nota: ꝛ hoc vt quidam dicunt: ad metaphysicā pertinet: ꝛ nō ad aliquā sc̄iaz sp̄alem. Ego t̄n̄ p̄nto saluo meliori iudicio q̄ hoc officium magis ad dialecticū pertineat: qui p̄siderat quid sit demonstrabile ꝛ quid per se notum sit. 3° p̄bādo ipsa p̄ncipia cōia. ꝛ hoc nulla sc̄ia facit nisi metaphysica: ꝛ vt quidā volunt dialectica. metaphysica enim p̄mas dignitates nō simpliciter p̄bat sine a priorī sine a posteriorī. potest tamen isti vel illi p̄bare qui ipsas negaret. sicut fecit Arist. 4. meta. 5. antiquos. p̄ncipia vero cōia fundata ī partibus entis. sicut omne totum est maius sua parte. ꝛ si ab equalibus equalia auferas ꝛc. nulla specialis sc̄ia p̄bare p̄t a priorī vel a posteriorī. metaphysica tamen vtroq̄ modo facere potest: vt alias dictum fuit. **C** Notandū 2° q̄ scientiam aliquā ex p̄ncipijs cōibus aliquid p̄bare ē duobus modis. vno tanq̄ formaliter ingredientib̄ demonstrationem. alio modo virtualiter. Item q̄ formaliter ingrediantur dupliciter contingere potest. vno modo in terminis suis cōmuniib̄. alio modo in terminis ad certam materiā contractis. Sc̄ie igitur cōmunes sicut metaphysica p̄ncipijs cōmuniibus vti possunt formaliter ꝛ ī proprijs terminis: Speciales vero aut solum virtualiter ingredientibus demonstrationez vtuntur: aut vtuntur ipsis ad certam materiā contractis: vt superius patuit de mente Arist.

C Et dialectica omnibus est. ꝛ si aliqua vniuersaliter temptet monstrare cōmunia: ut quod est omne affirmare aut negare aut quod est equalia ab equalibus aut quelibz talium.

C Dicit q̄ dialectica ꝛ si aliqua fuerit sc̄ia que ꝛ dem̄strare cōmunia sicut metaphysica vtitur ipsis p̄ncipijs cōmuniibus. qualia sunt. quodlibet ens affirmare vel negare contingit. ꝛ si ab equalibus equalia demas remanentia sūt equalia. ꝛ alia huiusmodi. **C** Notandū primo cum p̄s

dicit: vtitur omnibus: ex hoc ostendit d̄fiam inter scientias speciales ꝛ cōes lz enim sc̄ie sp̄ales quibusdam vtuntur p̄ncipijs cōmuniibus ꝛ in ipsis cōmunicēt nō tamē oibus. scientie vero cōes sicut dialectica ꝛ metaphysica oibus vtuntur. quare ꝛc. **C** Sec̄do notandū q̄ Arist. notanter dicit. t̄ p̄t monstrare ꝛc. q̄ p̄ma p̄bia nō simpliciter probat p̄ncipia cōmissio: sed aliqui errantes t̄ptauerūt ipsa demonstrare. vt p̄z. 4. meta. vel q̄ p̄imus p̄s t̄ptat ea demonstrare nō simpliciter. sed isti aut illi qui ipsa negaret contradicendo sibi per ea que p̄cedant ab ipso. **C** Notandū 3° q̄ alr dialectica circa cōmunia p̄ncipia versantur. ꝛ aliter metaphysica. de quo vide in questione.

C Sed dialectica nō est sic diffinitorium quorundam nec generis alicuius unius est. nō. n. interrogaret. demonstrātem enim nō est interrogare propter id q̄d oppositorū esse nō demonstrat idē ostensum aut hoc est in his que de longissimo sunt.

C Intendit p̄clonem istam. dialectica nō ē alicuius determinati ḡnis sicut alie sc̄ie. p̄batur. q̄ dialectica interrogat. sed nō interrogaret si esset alicuius determinati generis. sic dem̄fator: qui ē alicuius determinati generis nō interrogat propter id quod idem dem̄fator: non dem̄fatur esse oppositorum. q̄. s. non habet v̄iam ad opposita sicut dialecticus. q̄ re ꝛc. Hec autem ostensa sunt vbi determinatur de syllogismo absolute. s. in primo priorum. p̄mo verificatio huius textus varij sūt modi dicēdi. de quibus vide in q̄one.

C Aut idem est syllogistica interrogatio ꝛ p̄p̄o cōtradictionis. p̄mo positiones autem sunt secūdu v̄nā quāq̄ sc̄iam ex quibus est syllogismus. Secūdu unāquāq̄ erit utiq̄

aliqua interrogatio sc̄ibilis: ex quibus qui ē secundum unāquāq̄ sc̄iam p̄p̄ius fit syllogismus.

C Ostendit qualr sc̄ie se habeāt circa p̄ncipiū p̄p̄ia. ꝛ p̄mo facit hoc. 2° mouet ꝛ soluit dubitationes. ibi. Quā autē sunt geometrice ꝛc. **C** Prima diuidit̄ in duas. In p̄ma ostendit q̄ libet sc̄ia p̄p̄ias esse interrogatōes. 2° q̄ in quolibet scientia p̄p̄ie sunt r̄siones ꝛ disputationes. ibi. Neq̄ omnes vtiq̄ ꝛc. Item p̄mo facit quod dictū ē. sc̄do ostendit q̄ sint ille p̄p̄ie interrogatōes. ibi. Ad anifestū ergo ē ꝛc. p̄mo igitur intendit cōclonem istam: que lz scientia p̄p̄ias habet sc̄ibiles interrogatōes. i. habet interrogatōes ex p̄p̄ijs terminis illius scientie. probatur sic idem ē interrogatio syllogistica ꝛ p̄p̄o cōtradictionis. sed ī vnaqueq̄ sc̄ia p̄p̄ones sūt ex his. ex quibus fit syllogismus in eadem sc̄ia. ergo ī quolibet scientia sc̄ibiles interrogatōes sunt ex his ex quibus fit syllogismus in eadem scientia. ꝛ per p̄ncipiū interrogatōes sc̄ibiles sunt ex his ex quibus fit p̄p̄ius syllogismus. quare conclusio principalis est vera. hec ē p̄p̄ia declaratio textus. **C** Notandū p̄mo q̄ idem realiter ē p̄t interrogatio p̄positio. ꝛ conclusio. dicitur enim aliqua oratio ē interrogatio cum p̄ponitur sub forma dubitationis. dicitur p̄positio pro q̄to ē p̄missa syllogismi. dicitur autē conclusio pro quanto per syllogismū p̄cludit̄. verbī ḡra. si queratur vtz omnis homo sit disciplinabilis. hec oratio. omnis homo ē disciplinabilis. dicit̄ interrogatio. cum autem ipsa probatur arguēdo sic. omne animal rationale ē disciplinabile. omnis homo est animal rationale. igitur omnis homo est disciplinabilis. dicitur conclusio. sed cuz vltimus arguetur sic. ois homo ē disciplinabilis fortes ē homo. igitur fortes ē disciplinabilis. dicitur p̄positio syllogismi. dicitur enim p̄missa esse p̄positio quasi pro alio positio. **C** Notandū secūdo. interrogatio syllogistica. i. interrogatio ad syllogismum pertinens. aut aliter interrogatio pertinens ad dialecticam qui de syllogismo habet determinare. dialecticus enim est ille qui proprie interrogat. vt p̄z in precedentī pte. **C** Notandū tertio. p̄positio contradictionis. i. p̄positio que est altera pars contradictionis. cum. n. p̄ponitur vtrum

homo sit disciplinabilis vel non. illa propositio. homo est disciplinabilis. dicitur p^o contradictionis. **C** Motandum 4° q^o interrogatio scibilis. i. interrogatio ad sciam siue ad demonstrationem pertinens. in plus. n. se h^o interrogatio q^o interrogatio scibilis ut p^o. **C** Motandum ultimo q^o tam interrogatio q^o p^o sunt ex his ex quibus e^o syllogismus. i. sunt de numero eor^u ex quibus integrat^{ur} syllogismus. p^o n. esse premissa aut cōclō syllogismi. vult igitur p^o q^o sicut p^o aut p^o syllogismi e^o ex his ex quibus fit syllogismus. sic esset interrogatio que e^o idem cum eis erit ex his ex quibus fit syllogismus. et per p^o interrogatio scibilis indeterminata scia e^o ex his ex quibus fit syllogismus p^o in eadem scia quare quelz scia proprias h^o et determinatas interrogatiōes. **C** Dubitatur q^o in precedenti parte p^o dicit q^o solum dialecticus interrogat et nō demonstrator. hic aut dicit q^o quelz scia proprias habet interrogatiōes. quare sibi cōtradicit. **C** Secundo dubitatur. v. detur enim q^o ex interrogatiōibus nō fiat syllogismus. p^o propositio enim de qua interrogatio fit consequenter conclusio: sed ex conclusione nō dicit^{ur} fieri syllogismus: sed potius ex premissis: ut p^o ex cōmuni modo loquendi. quare et c. **C** Ad p^o cōter ab expositiōibus respondet q^o h^o tam dialecticus q^o demōstrator interrogat. duplex tamē est d^o inter eos. p^o q^o dialecticus tam de principiis et demonstrabilibus q^o de cōclusionibus demōstrandis pōt interrogare. h^o enim viam ad p^o omnia scientiar^u. demōstrator vero de cōclusionibus t^o interrogare potest: s^o non de principiis: aut enim principia o^o supponit tāq^o per se nota aut tāq^o in alia scia probata. Secūdo differunt: q^o dialecticus sic interrogat ut vtranq^o partem d^o cōclusionis circa quam fit interrogatio probare et cōcludere possit. cōtinuat enim vtranq^o partē esse p^oabilem. dialecticus vero ex p^oabilibus procedit. ut p^o. demōstrator vero solum alteram partem cōcludere pōt in demōstratiōe ostensiva. i. partem veram et necessariam alteram penitus reuendo. Aristoteles igitur cum dicit demōstratorem nō interrogare intelligit q^o non sic interrogat sicut dialecticus. q^o de principiis interrogare possit: et vtranq^o partem contradictionis cōcludere. **C** Inconiensis vero dicit q^o dialecticus sic interrogat ut vtranq^o partem dubiam relinquat. et in consensu respondentis dimittatur q^o partem assumere velit. et p^o alteram in o^o probat. demōstrator vero q^o tum est ex parte sui determinatam assumit partem sed interrogat a rōne an ipsam concedere velit. q^o si non consequenter istam probat alteram relinquendo. et ideo dicit q^o modus querendi dialectici est iste vtrum animalia sint arbores vel non. et q^o cumq^o pars concedatur conatur probare alteram. modus vero interrogandi demōstratoris est iste. homo e^o animal rationale et mortale. putas ne q^o ita sit? quare dialecticus et demōstrator valde differunt in interrogando. **C** Ad 2^m dubium pretermissa quorūdam rōne dicitur primo q^o non solum ex premissis. sed etiam ex cōclusionē fieri syllogismus cōuenienter dici potest. illa enim p^opositio ex multotiens habitudine denotat cause materialis. aut partium integratum. Secūdo dicitur q^o etiam illa p^opositio que interrogatio dicit et postea fit conclusio in vna demōstratiōe in alia pōt esse premissa. quare tollitur difficultas dubitatis. **C** Manifestum ergo q^o non omnis interrogatio geometrica erit neq^o medicinalis. similiter autem et in aliis. Sed ex quibus autem demōstratur aliquid de quibus geometria est aut ex eisdem demōstratur geometrice sicut in speculatiua. similiter autem in aliis. **E**t de his quidem rationem contingit ponendam esse ex geometricis principiis et cōclusionibus: sed principiorum non ponendam rationem esse geometrie secundum q^o geometria. sicut autem et in aliis scientiis. **C** Ostendit que sint proprie interrogatiōes. et p^omo ifert per modum cōrelarij q^o non quelibet interrogatio e^o cuiuslibet scientie indifferenter: p^o. q^o non quelibet interrogatio

est geometrica. neq^o quelibet e^o medicinalis. et sicut de alijs scientiis dicatur. sed iste sunt proprie geometrice interrogatiōes ex quibus aliquid demōstratur de his: de quibus geometria p^oderat. aut ex quibus geometrice demōstratur in scia subalternata sic i^o perspectiua. **E**t sicut d^o de geometria similiter de alijs intelligat. Secūdo dicit q^o etiam manifestū est q^o de his interrogatiōibus geometricis ponenda e^o ratio. i. veritas ipsar^u notificanda est ex principiis et cōclusionibus geometrie. sed principiorum geometrie non debet a geometria rō assignari sicut q^o geometria eodem modo de alijs scientiis d^o in erit. **C** Motandum primo q^o illa littera. s^o ex quibus. simul cum sequenti parte al^o introduci potest. ut sit sensus. sed ex quibus. i. p^oones siue premissis geometrice que p^orie dicuntur ex quibus fit demōstratiō sunt ille per quas aliquid in geometria demōstratur. v^o per quas aliquid demōstratur in scia subalternata geometrie. et his autem que in scia subalternata geometrie demōstrantur ratio ponenda est ex principiis et cōclusionibus geometrie principiorum autem geometrie non est amplius ponenda ratio in geometria. Colligitur hec expositio quo ad ultimā partem ab alberto. **C** Motandum secundo de mente linco. q^o h^o diversi artifices eandem cōclusionem considerare possint. que in vtraq^o scia questio vel interrogatio dici potest. hoc tamen contingit sicut in diversas consideratiōes. verbi gratia. nālis et astronomus interrogant et cōcludunt lunam esse sphericam et terram eē sphericā. sed nālis hoc facit terra et luna consideratis sicut q^o sunt substantie quedam corporee nālr mobiles. Astronomus autem sicut q^o absolute magnitudines mobiles. **C** Motandum tertio q^o aliquando per aliquam propositionem geometrie aliquid demōstratur in geometria. sicut per illam. triangulus habet angulum extrinsecum et c. demōstrat triangulum habere tres et c. aliquando v^o p^o ipsam aliquid demōstrat in scia subalternata. que tamen diceret^{ur} p^opositio geometrica. q^ouis nō bil p^o ipsam in geometria demōstraret. sicut illa. linea recta cadens sup^o lineam rectam causat angulum rectilinei. concurrunt in p^opectiua ad ostendendum dextram partem v^o sibilis et sinistram ab eodem oculo simul videri. ite q^o ab illis simul causantur in oculo anguli recti linei. visuales p^o cōcursum linearum visualium rectar^u. Ad talē igit^{ur} demōstratiōem p^opectiuā plus p^ocurrere diceret^{ur} illa p^o geo^o. q^o illa p^o p^opectiua. eo q^o causa p^omaria plus insuit in effectum q^o secundaria ut habet in libro de causis. sicut antez geometria superior e^o ad p^opectiuam. sic geometrica p^opositio superior est p^opectiua p^opositione. illamet etiam p^opositio diceret^{ur} geometrica p^oout est ex terminis geometricis. diceret^{ur} et p^o p^opectiua p^o q^oto ad terminos p^opectiue p^otracta. **C** Motandum ultimo q^o aliquando conclusio in aliqua scia ex principiis immediate dependet. sicut p^oma p^opositio geometrie aliquando v^o non immediate ex principiis. sed immediate. sicut secunda vel tertia p^opositio geometrie. et tunc dicit^{ur} demōstrari ex principiis et cōclusionē v^o cōclusionibus. **P**ropter hoc dicit^{ur} Aristo. et de his rationem ponendam esse ex geometrie principiis et cōclusionibus et c. **C** Dubitatur. q^o ex predictis sequitur principia geometrie esse interrogatiōes geometricas patet consequentia. q^o ex principiis geometrie aliquid in geometria demōstratur. consequens tamen est falsum. eo q^o de ratione interrogatiōis proprie est alicuius scientie eē p^opositionem in ea scientia dubitabile. et i^o eadē aptā d^o m^oari. p^oncipia v^o geometrie neq^o dubitabilia sūt neq^o d^o m^oabilia i^o geometria. igit^{ur} et c. **C** Cōfirmat. q^o de v^o p^o geo^o illa e^o interrogatio geometrica cū sit dubitabilis. et a geometria demōstrabilis. et t^o neq^o p^o ipsa demōstrat aliquid i^o geometria neq^o i^o scia subalternata. ut sup^oponit^{ur} g^ora argumēti. q^ore et c. **C** Secūdo dubitat. p^oma p^o geometrie ex solis p^oncipiis geometrie demōstrat. nō aut ex p^oncipiis et p^oncipiis. g^o nō b^o d^o Aristo. dicens rōne eē ponenda ex p^oncipiis et cōclusionibus et c. **C** Ad p^o d^o q^o v^o p^o illa ita est q^o ea ex quibus aliquid in geometria vel geometrice demōstratur. sunt interrogatiōes geometrice et econtra ut plurimū interrogatiōes geometrice sunt p^oones ex quibus aliquid demōstratur vel i^o geometria v^o i^o scia ifertor^u. et hoc

Posteriorum

sufficit ad intentionē Ari. I. s. aliquā cōtingat oppo^m vt argu-
menta pbant. Ex quo p³ primo q³ aliq³ est propositio geo-
metrica q³ tñ nō est interrogatio geometrica: sicut ista. de pū-
cto ad pūctū rectā lineā ducere ptingit. que pōt esse pmissi-
sa in geometria. nō tñ a geometria demonstrat: est tñ inter-
rogatio nālis: qm̄ a naturali demonstrat: vt p³. 6. p³ ycorū.
Cōcedi etiā posset q³ est interrogatio dialectica. qm̄ diale-
cticus tam de principiis q̄ de cōclusionibus pōt interroga-
re. Patet sc̄do q³ aliqua ē interrogatio geometrica que tñ
nō est propositio geometrica: sicut vltia propositio geometrie
p³ quā nihil demonstrat in geometria n̄ in sc̄ia subalternata
Patet 3° q³ oēs alie ppōnes intermedie inter principia et vlti-
mā cōclusionē sine vltimas cōclusiones sunt interrogatōes
et ppōnes geometricae. oēs. n. tales sunt cōclusiones et pmissi-
se demonstratōis: I. in diuersis demonstratōibus. tenēdo tñ
sc̄daz expōnē supius positam illa duo hic nō hēnt locum.
Ad sc̄daz dicit q³ modus loquēdi Ari. fuit simul et copu-
latim. q. s. de interrogatōibus oibus geometricis rō red-
denda ē ex cōclusionibus et principiis geometrie. de qbus-
dam. n. reddit rō ex pncipiis tñ: de qbusdā ex pncipiis et
cōclusionē vel cōclusionibus: et p hoc p³ q³ ratio nō obstat
Neq³ omnem est itaq³ scientē interrogatio-
nem interrogare: neq³ secundū omne interroga-
tum respondere vnoquoq³: sed que sunt secun-
dum scientiam determinatam.

Intendit istam conclusionē. quilibet sc̄ia proprias habet
rñsiones. probat sic. quilibet sc̄ia proprias habet interroga-
tiones. determinate aut interrogatōni alicuius sc̄ie deter-
minata rñsio eiusdē sc̄ie correspondet. ergo cōclusio vā ma-
ior: p³ ex pcedētī cōclusionē. minor: vērō pbat. sicut. n. non
ad aliquā sc̄iam spectat qualibet interrogatōe interrogare:
ita ad eā nō spectat ad quodlibet interrogatū rñdere: s; so-
lum ad ipsum interrogatū qd ē s̄m ipam scientiā quare et c̄.
Albertus dicit q³ nō qualis interrogatōe interrogat sc̄ia:
q: nō de pncipiis suis: Dubitat. q: videt q³ metaphy-
sica: q̄ ē sc̄ia maxime vniuersalis et alias sibi subalternans:
habeat ad oia interrogata rñdere. Rñdet q³ metaphysica
iō dicit sc̄ia vniuersalis. q: de ente et partibus entis princi-
paliter cōsiderat: q: principia sua sunt vniuersalia. et q: de
rerū quiditatibus absolute cōsiderat et de cāis re: vniuer-
salibus et nobilissimis. sicut de deo et intelligētis. ex hoc tñ
nō o³ vt ad speciales sc̄ietiaz cōsideratōes descendat et cōse-
quēter de vnoquoq³ interrogato respōdeat. quare p³ respō-
sio ad dubiū. Quidam tñ moderni dixerūt q³ I. metaphy-
sicus nō cōsideret neq³ rñdeat ad illā. triāgulus h̄z tres: an-
teq³ sit demonstrata: postq³ tñ fuerit demonstrata illā pside-
rat et habet ad illam respondere. et sic de alijs consequēter
dicatur: sed hec verba tacēda erant.

Si autē disputat aliquis cū geometra secūdū
q³ geometra: manifestū est quoniam et bene si ex
his aliqd demonstrat: si vero nō: nō bene. Ma-
nifestum est autem quoniam non arguit geome-
tram sed aut sc̄m accidens: quare nō vtiq³ erit
in non geometricis de geometria disputandum
Latebit enim prae disputantem. similiter autē
et in alijs se habet scientiis.

Intendit istam conclusionē. quilibet sc̄ia h̄z proprias
disputatōes: potest probari ex pcedētibus: q: disputatio
aggregatur ex interrogatōe et responsione: sed quilibet
scientia proprias habet interrogatōes. et proprias habet
responsiones. vt patuit p̄ius. igitur et c̄. Secundo pōt
argui ex textu sic. Quicunq³ disputat cū geometra s̄m q³
geometra. si ex terminis geometricis aliquid demonstrat
bene disputat. si vero nō ex terminis geometricis pcedat
non bene disputat. igitur geometra proprias habet dispu-
tationes. tenet consequentia: et assumptum patet q: si aliq³
non per proprios terminos geometrie disputaret cum geo-
metra tūc nō posset redarguere geometram nisi s̄m acci-

dens. quare cōcludit p̄s q³ nō erit in geometria disputan-
dam in terminis nō geometricis prae. n. disputantem la-
tebit nunquid supra per principia propria disputetur vlt nō
sicut aut dictum est de geometra: et similiter de omnibus
alijs scientiis dicatur. Notandum s̄m cōter exponētes
q³ geometria et vniuersaliter quelz ars siue scientia ē regu-
la quedam: per regulam aut cognoscitur quid bene et qd
non bene. quare ad geometriam spectabit cognoscere de
his que ad ipam pertinent nunquid bene se habent vel nō
et per consequens ad eam spectabit cognoscere nūquid ali-
quis bene disputet geometricē vel male. Quidaz hic Ari-
sto. iponunt q³ ipse dicat geometriā quando disputat geo-
metricē semper nūcere geometriā. et consequenter mo-
uet dubitationem cōtra ipsum. sed hoc nō dicit p̄s. ideo
signū est q³ neglexerunt ipi textū. Ad laudē dei eiusq³ ma-
tris marie virginis.

Noniam autem sunt geometricae in-
terrogationes nonne sunt et nō geo-
metricae. Et que sc̄m unāquāq³
scientiā et que secūdum ignorantia
quālibet geometrie sunt. Et vtruz

secundū ignorantiam fit qui ex oppositis syllo-
gismus aut paralogismus.

Primo mouet tres questōes. Sc̄do soluit ibi. Sc̄daz
geometriā aut et c̄. Prima qd cū qdā sint geometricae interro-
gatōes nūquid sint alie interrogatōes nō geometricae. Idē
dubitat. de qualibet alia sc̄ia. 2° qd. nunquid quilibet pro-
positōes q̄ dñr s̄m ignorantiaz geometricae debēt dici geo-
metricae vlt nō. 3° qd. vtrū syls q̄ sit ex his que opponū-
tur pncipiis sit dds syls s; ignorantia an vero paralogis-
mus. Prima igitur questio. magis p̄inet ad cōclusiones. 2°
magis ad pmissas. tertia vō ad syls. Circa qōnē primā
dubitat. in pcedētī. n. pte ostensuz ē nō oēs interrogatōem
ēē geometricā. quare mani^m ē q³ aliq³ sūt nō geometricae in-
terrogatōes. et p̄ p̄is illa dubitatio v̄r supflua. Ad hoc
rñdet q³ cū aliq³ sint ofones false in terminis geometricis
de qbus ptingit aliquē dubitare. vbi gr̄a. vtrū ipolē sit triā-
guli h̄z tres angulos eq̄les duobus rectis. fuit itētio Ari. q̄
rere nūqd tales ppōnes dde sint geometricae interrogatōes
vel nō. et hoc rōnabiliter ptingit dubitare vt inqt linconien-
sis. p̄io. n. tales vident geometricae: q: sunt ex terminis geo-
metricis. 2° vident nō geometricae qm̄ nō sunt dem̄rabi-
les geometricae aut interrogatōes sunt dem̄rabilēs. et p̄
hoc p³ q³ illa qd nō est frustra. Ista rñsio colligitur a lico.
et alberto. sed tūc illa questio videt̄ coincidere cū secūda
lico. tñ facit illas duas tanq³ vnā. et simul ad eas vnā idē
cit respōsionem in textu. et forte melius. posterior: es tamē
dixerunt q³ Ari. istā questionē mouit p̄ quasdā interroga-
tōes: que neq³ demonstrant in geometria: neq³ in scientia
subalternata sed apparent ēē geometricae p̄ affinitatez q̄/
daz suoz terminoz: cū terminis geometrie. sicut forte sūt
quedaz musice interrogatōes aut arithmetice. Circa se-
cundam qōnē nota q³ qdā sunt ppōsōes: que s̄m sc̄iaz
geometricae appellant. quedaz vero s̄m ignorantiaz geome-
trice. s̄m sc̄iaz dñr que dem̄ratōes mathematicas oñsuas
tanq³ pmissis ingrediunt: sicut q³ anguli recti sunt eq̄les. et
q³ linee parallele nō cōcurrunt. s̄m ignorantiaz vero dicuntur
ppōnes false que sunt opposite p̄dictaz: sicut anguli re-
cti sunt inaequales aut linee parallele p̄currūt. Circa ter-
tiam nota: q³ syllogismus s̄m ignorantiam et paralogismus
dfnt: q: syllogismus s̄m ignorantiaz est syls assumens pro-
positōes falsas oppositas pmissis veris in aliqua sc̄ia cōsi-
deratis: sicut hic. oēs linee palelle p̄currūt sed. a. et b. linee
sunt hmōi: igit et c̄. Paralogismus vero ē syls elēchus et
peccās in forma: sic hic: oīs hō ē aīal. oīs equus ē aīal. igit
oīs hō est equus. Ex quo p³ q³ differunt per hoc q³ alter
peccat in materia et alter in forma.

Sc̄m geometriā aut aut ex alia arte ut musi-
ca est interrogatio nō geometrica.

Soluit predictas qones. et primo primam. scdo secundam ibi. De geometria at. tertio tertiam. ibi. In doctrinis aut et
Ad primam igitur respondendum quod aliquae sunt interrogationes oino non geometricae. sicut ille quae sunt ex arte penitus. diuersa a geometria. verbi gratia ex musica. cum. n. interrogat. vtrum duo semitoni faciunt vnum tonum hec est interrogatio penitus non geometrica. **N**otandum quod aliquae sunt et videntur interrogationes geometricae. sicut illa super datam lineam triangulum eglaterum collocare contingit. et addunt quidam quod aliqua est interrogatio geometrica quae tamen non est interrogatio geometrica sicut conclusio perspectiva: ipsa. n. est geometrica quae dependens ex principiis geometricis: non tamen est interrogatio geometrica. quae non demonstrat in geometria: sed hoc est voluntarie dictum. Aliqua vero non est neque videtur interrogatio geometrica. sicut oem graue naturaliter tendit deorsum oelene sursum. Aliqua vero videtur geometrica. sed non est: sicut illa. proportio. 5. ad quatuor est proportio sexquiquarta. et sic de multis arithmeticalibus conclusionibus contingit: quae apparent geometricae multiplici de causa. primo propter propinquitatem suboritur arithmetice. et geometricae. scilicet quantitas continue et quantitas discrete. scdo ratione principiorum communium quibus iste scientiae vtuntur. sicut oem totum est maius sua parte: si ab equalibus equalia demas etc. Quantis a geometria habentur ad quantitatem continuam. ab arithmetico vero ad numerum tertio ratione quorundam terminorum: quibus ceterum vtuntur. scilicet cubum quadratum circulare et superficiale: quauis geometria proprie. et arithmetica tractantur. 4° pro doctrinam vtriusque scientiae simul traditam. sicut Euclides in eodem libro arithmeticae sic docuit et geometriae.

De geometria parallelos subire optari geometrica quodammodo est et non geometrica alio modo. dupliciter enim est hoc sicut arithmetico: quod est sine ritmo. altera quidem non geometrica est in non habendo: altera vero in praue habendo et ignorantia huius quae ex huiusmodi principiis contraria est.

Soluit secundam dubitationem permittens hanc distinctionem dicitur dupliciter interrogatio non geometrica. vno modo quod sit interrogatio ex terminis non geometricis: sicut si esset interrogatio musica. Alio modo dicitur non geometrica quae ex terminis geometricis. sed praue et false compositis: sicut ista. lineae parallelae concurrunt. per hoc distinctio a simili sicut arithmetico. scilicet consonans dupliciter dicitur. Cuiusmodi. quod nullam habens consonantiam alio modo. quod praue habens consonantiam: sicut campana fracta. **A**d dubitationem igitur dicitur quod propositioes sunt in ignorantia geometricae. sicut ille lineae. parallelae concurrunt. et similes primo modo sunt geometricae: sed scdo modo sunt non geometricae. prima pars. per quod tales componuntur ex terminis geometricis. scda pars similis nota est. quod tales propositioes sunt false et praue habentes compositioem. habitus vero causatus ex talibus principiis falsis est ignorantia: quae est contra scientiam. **N**otandum quod propositioes false in terminis geometricis. sicut illa. lineae parallelae concurrunt. dicitur geometricae sunt in materia. quod componuntur ex terminis geometricis. termini vero dicitur materia propositiois. quod sunt partes ipsam integrantes. dicuntur autem non geometricae sunt forma quod in eis non est ordo sine debita compositio. quae est dicitur in scientia geometricae. ordo autem vel terminorum compositio est forma propositiois termini autem geometrici aliquando debita et conuenientem formam sine ordinem assumunt. et aliquando discouenientem. sicut est materia naturalis aliqua formam naturalem conuenientem assumit. et aliqua discouenientem. ex quo inferunt. cum a materia res habeat esse in quid. a forma vero simpliciter esse quod praedictae propositioes sunt quodammodo geometricae dicuntur et quodammodo non geometricae. vt inquit philosophus. tamen simpliciter non geometricae. sed sunt quod geometricae dici debent.

In doctrinis autem non est paralogismus. similiter sic in dialogis: eo quod mediuz sit semper dupliciter: et de hoc enim omni. et hoc iterum dicitur de alio omni. quod autem pater non dicitur oem.

Soluit tertiam dubitationem. et primo ostendit quod in scientiis demonstratiuis non sit paralogismus. scdo quod assignat differentias inter scientias demonstratiuas et dialecticam. sine vt expoit linco. inter mathematicas et alias tres. scilicet naturalem dialecticam et metaphysicam ibi. **H**ec autem sunt vt videre. **P**rimo igitur intendit solutioem istam quod syllogismus quod est ex oppositis principiis alicuius scientiae dicitur dicitur syllogismus sunt in ignorantia illius scientiae. scilicet ex hoc non dicitur paralogismus. prima pars per quod talis peccat in materia assumendo propositioem falsam. scda pars per quod ex hoc non dicitur peccare in forma vt per quod in doctrinis igitur. scilicet in scientiis demonstratiuis non sit paralogismus quod admodum sit in dialecticis. **N**am in scientiis demonstratiuis idem medium bis sumit de quo maior extremitas vniuersaliter praedicat et quod vltimè praedicat de minori extremitate. praedicatum autem non assumit dicitur cum signo vniuersali. quare etc. **N**otandum primo sunt in linco. quod huius pars sit cum sequentibus vsque ad illam. scilicet dicitur quod et pro quod scire etc. non est de substantia huius scientiae sed est de complemento boitatis et ornatus ipsius. inducit autem linco hanc partem et sequentes vt arist. ibi comparat mathematicas scientias dialectice. naturali. et metaphysice. ostendendo quod in mathematicis non sic frequenter deceptioes sunt sicut in alijs tribus notatis. quia mathematicae semper procedunt per syllogismum in debita figura et debito modo ordinata. nam medium bis sumit de quo maior extremitas vniuersaliter praedicat. medium vero vniuersaliter de minori extremitate. alie vero non semper syllogistice procedunt. scilicet sepe inductive et exemplo vtuntur in quibus magis errare contingit quare etc. **N**otandum scdo quod scientiae demonstratiuae idem doctrinales appellantur. quod magis docent quod non demonstratiuae: sed sunt linco. per doctrinales intellexit mathematicas quae idem dicitur tales. quod maxime docent dicitur autem docere maxime. quod sine formidine docent. alie vero cum aliqua formidine et post demonstrationes suas magis dubitationem relinquunt. et hoc idem contingit primo. quod entia mathematica. scilicet continuum et numerus sunt magis proportionata nostre imaginatio et consequenter intellectui. nam vt scribitur in de memoria et reminiscencia. nostra imaginatio non est sicut contigit et tempore secundo quod in mathematicis causa sunt nobis notiores quod effectus. cuius oppositum vt plurimum in alijs scientiis contingit. **N**otandum tertio quod signum vltimè non ponit ad praedictum quod hoc non est de ordine et modo syllogistice figure. Quiddam vero dicitur quod hoc est. quod subiectum est vt materia praedictum vt forma. sed forma non diuidi neque distribui debet per signum vniuersale. materia vero sic. quare etc. **H**oc non multum facit ad propositum nostrum. **U**nde notata per modernos hic quod aliquis syllogismus peccat in materia et in forma. aliquis in forma tamen. aliquis in materia tamen. et aliquis nec in materia nec in forma **I**tem quod sub propositionis respectu praedicti huius rationem materiae. praedictum vero rationem forme. scilicet vtriusque sit tanquam materia respectu propositiois quod est per integralis ipsius. **I**tem quod genus respectu totius diffinitiois est vt materia. respectu vero diffinitum vt forma. et alia quaedam quae non multum pertinentia sunt proposito nostro.

Hec autem sunt vt videre est intellectu sed in rationibus later utrum omnis circulus figura sit. si autem scribatur manifestum est. quod autem sunt carmina circulus manifestum quoniam non est.

Ponit quatuor differentias inter scientias demonstratiuas et dialecticam 2^a ibi. **I**ta dicitur autem in ipas. 3^a ibi. **C**ontingit autem quosdam. 4^a ibi **S**i autem ipole. **P**rima igitur differentia est. quia res in demonstratiuis scientiis considerate sunt ad intellectum manifeste quasi visu apprehenderent. scilicet in dialecticis latent. scilicet non sic manifeste sunt res ibi considerate. quod declarat exemplo. **S**i. n. in dialectica fiat huius syllabis. ois syllabis est figura. poema homeri est circulus. igitur poema homeri est figura. **E**x hac argumentatione dialectica fit deceptio: quod ly circulus equo accipit per figura et per poemate homeri. sed si circulus ad sensum describat sic in mathematicis fit hec deceptio non contingit. **N**otandum quod linco. hanc partem inducit parado mathematicas metaphysice. naturali. et dialectice idem dicit ea quae sunt in thematicis sponte se offerunt intellectui perspicaci: et videntur in intellectu. **E**a vero quae sunt in lo

Posteriorum

gicis & metaphysicis propter remotiorem eorum a sensu & subtilitatem suae naturae subterfugunt intellectum: & speculata sunt velut a longe: & non discernunt eorum subtiles differentias. Et parum post dicit. sicut in naturalibus est minor certitudo propter mutabilitatem rerum naturalium. & has tres. scilicet logicam & metaphysicam & naturalem vocat Aristoteles rationales: quia propter puritatem certitudinis cum principiis subiectorum quodammodo versantur in his rationabiliter magis & probabiliter quam scientificae: in his sit scientia & demonstratio: sed non maxime dicta: in solis autem mathematicis est scientia & demonstratio maxime & principaliter dicta: hoc inconueniens.

Non oportet autem instantiam in ipsum ferre si sit propositio inductiua. sicut enim propositio est que non est in pluribus. non enim erit in omnibus. ex vniuersalibus autem est syllogismus. manifestum autem est quod neque instantia est. eadem enim sunt propositiones & instantie. quam enim ferunt instantiam: hoc erit utriusque propositio aut dialectica aut demonstratiua.

Scda definitio. scientiis in demonstratiuis non adducit contra demonstratores instantia inductiua. id est particularis: in dialecticis autem sic. primo propositio declarat sic. eadem sunt propositiones & instantie. nam ille que primo sunt instantie: postea fiunt vel fieri possunt propositiones: siue fuerint instantie dialecticae siue demonstratiuae: in demonstratiuis vero propositiones non sunt particulares: sed vltimes. ergo in demonstratiuis non sunt instantie particulares. maiorem rem inquit notam. & minorem probat. quia syllogismus demonstratiuus fit ex vltimis: quare siue propositiones non solum sunt in pluribus vere: sed in omnibus. & per se vltimes & vltime vere. Ex his verbis concludit hinc. quod in mathematicis minor accidit deceptio quam in alijs scientiis: quia ipsarum consideratio versatur in paucioribus & magis certis. scilicet in vltimis solum: aliarum vero consideratio in particularibus versatur & in pluribus & magis mutabilibus. Aristoteles autem hic instantiam particularem appellat propositionem inductiuam: eo quod inductio ex particularibus & singularibus procedit: sicut syllogismus ex vltimis. **N**otandum vltimum quod sic interrogatio & propositio sunt realiter idem. sed differunt ratione. ut in precedentibus dictum fuit. sic propositio & instantia prout esse realiter idem: sed differunt rationem: dicitur enim propositio per quod potest esse premissa alicuius syllogismi: dicitur autem instantia quia sumitur tanquam omnia alicuius premissarum ad ostendendum conclusionem non vere inferri ex premissis: tales autem instantie sunt vltimes in scientiis demonstratiuis & praesertim in mathematicis: quia praesertim in ipsis considerate insunt subiectis suis per se & secundum quod ipsum. quare non possunt vni esse praesentio sub subiecto: quoniam insunt cuiuslibet: nec ab vno remoueri possunt quoniam a quolibet remoueantur. in dialecticis autem potest esse instantia particularis: cum siue vltimes vltimum per inductio nem praesentent & a signo: aut per ea que sunt per accessus: etiam sunt inconueniens in alijs scientiis quam mathematicis idem contineri potest. naturalis enim plerumque per signa procedit: & vltimum per effectus non adequatos. in mathematicis vero semper a causa conuertibili ad effectum fit processus. **D**osset tamen hic aliquis dicere quod in naturalibus hoc verum est ubi non procedat demonstratio pro quod & pro parte sumpta: sed ubi procedat tali demonstratio pro parte sumpta sicut in proposito intelligitur: sic instantie erunt in naturalibus vniuersales sicut in mathematicis.

Contingit autem quosdam non syllogistice dicere pro hoc quod accipiunt utriusque inherencia: ut & scenes facit quod ignis in multiplicata analogia fit. & namque ignis cito generatur ut dicitur: & hoc est analogia. Aliquando quidem igitur syllogizare non contingit ex acceptis: aliquando vero contingit sed non uide.

Non tertia definitio. & primo dicit quod aliquando contingit ex premissis acceptis non debite syllogistice inferri conclusionem: sicut quando accipitur medium quod utriusque inheret. id est quod affirmatiue predicatur tam de maiori quam de minori extremitate. tunc enim arguitur ex pure affirmatiuis in scda figura:

que non est debita forma syllogistica: sicut arguebat Zenon plus arguendo sic. illud quod generatur in multiplicata proportione generatur cito: ignis generatur cito. igitur ignis generatur in multiplicata proportione. **S**cdo dicit quod aliquando contingit ut ex talibus premissis in scda figura nullo modo debite inferatur conclusio. aliquando vero contingit quod sic. videlicet quando arguitur in terminis conuertibilibus: non tamen apparet quod sequatur propter indebitam formam syllogisticam. ex his igitur Aristoteles tacite innuit hanc definitionem quod in demonstratiuis non accidit acceptio arguendo ex pure affirmatiuis in scda figura in dialecticis autem sepe deceptio accidere potest. prima propositio propositio: quia demonstratio pro parte sumpta semper ex conuertibilibus procedit: sed in terminis conuertibilibus debite inferuntur conclusiones ex premissis arguendo ex pure affirmatiuis in scda figura. igitur tunc propositio prima cum maiori: & minor propositio ex premissis. cuius enim maior & minor extremitas & medium conuertibilia fuerint non refert qualiter ad invicem coniungantur in propositionibus pure affirmatiuis. & per consequens qualitercunque conclusio inferuntur ex premissis. scda vero pars videtur de se nota: quasi dialectica ut plurimum ex non conuertibilibus procedit. quare tunc. **N**otandum circa exemplum Aristoteles. quod illud dicitur generari in multiplicata proportione: cuius quando fuerit generatum quantitas naturaliter est maior quantitate corrupta: qualiter ignis ex aere generari dicitur: & aerem ex aqua. **E**x vno enim pugillo elementi inferioris decem generantur pugilli elementi immediate superioris: ut describitur secundo de generatione.

Si autem impossibile esset ex falsis verum monstrare facile utriusque esset soluere: conuerterent enim ex necessitate: sit enim conclusio. a esse. hoc autem cum sit ea utriusque sunt que noui. quoniam sunt ut. b. ex bis demonstrabo quod illud est.

Quarta definitio est. quia facilius est resolueri argumentationem a conclusionem ad premissas in scientiis demonstratiuis quam in dialecticis: probatur tripliciter & primo sic. in scientiis demonstratiuis non potest ex falso demonstrari verum. in dialecticis vero potest ex falso syllogizari verum: ergo a conclusionem ad premissas arguendo facilius est resolutio in demonstratiuis quam in dialecticis: minor est de se manifesta. maior propositio ex ante determinatis. propositio vero tenet. supposito. n. quod a. verum sit. quod est conclusio. ex hoc poterant inferri premissae. quas praesens noui esse veras. que sunt. b. ex. b. vero premissis demonstratur. a. & hoc ideo accidit. quia ex. b. premissis existentibus falsis non potest a verum demonstrari. secus autem in dialecticis accidere potest. eo quod in ipsis potest ex falso syllogizari verum. sicut hic. omnis lapis est animal. omnis homo est lapis. igitur omnis homo est animal.

Conuertunt autem magis que sunt in mathematicis: quam nullum accidens recipiunt: sed in hoc differunt ab his que sunt in dialecticis secundum definitiones.

Scdo arguitur sic. in scientiis demonstratiuis & praesertim in mathematicis premissae & conclusio magis ad invicem conuertibiliter assumuntur quam in dialecticis. ergo facilius in demonstratiuis resolueri quam in dialecticis. tenet propositio quia in conuertibilibus facilius est resolutio quam in non conuertibilibus. autem declaratur. quia scientie demonstratiuae non assumuntur propositiones per accessus. sed solum per se. tales autem ut plurimum conuertuntur. & in hoc differunt a dialecticis que sepe assumunt propositiones per accessus & non ad invicem conuertibiles. demonstratiuae vero sepe definitiones assumunt pro medio que cum suis definitionibus conuertuntur. quare tunc.

Augmentum autem non per media: sed in post sumendo ut. a. de. b. hoc autem de. c. iterum hoc de. d. & hoc in infinitum: & in latus ut. a. de. c. & de. e. ut est numerus quatuor aut infinitus aut finitus: hoc autem in quo sit. a. impar numerus quatuor in quo. b. impar numerus in quo sit. c. est utriusque. a. de. e. & est par quatuor numerus in quo sit. d. par numerus in quo est. e. est ergo. a. de. e.

Tertio arguitur sic. in demonstratiuis scientijs nō multiplicantur demonstrationes per hoc q̄ ad eandem cōclusionem plura adducantur media demonstratiua. sed ad vnā conclusionem vnum tñ adducitur medium. hoc autem suple non contingit in dialecticis. quare rē. tenet consequētia cum iniori & maior patet. quia vnus effectus non pōt esse nisi vna imediata cā in eodē genere cause. per causam autem immediatam scie demonstratiue pcedūt. quare rē. Dicit tñ p̄bs q̄ in demonstratiuis scientijs augeri possunt demonstrationes in post aut in latus assumendo. in post assumendo vt si passio superioris probet de inferiori. verbi ḡa. si habere tres. qd̄ inest p̄mo triangulo: probet de Isochele & p̄ter de alio inferiori ad Isochelem si aliquid tale inueniat. & sic in infi^m procedendo demonstrabitur. ergo. a. passio de. b. c. d. subis: & sic in infinitū se per ordinem habentibus fin sub & supra. Ad multiplicantur autē in latus si eadē passio de duobus subis coequis demonstratur. verbi ḡa. finitum vel infinitum demonstratur de numero. quia vero numerus diuiditur per numerum parem & imparem. eadem passio demonstrabitur d̄ numero pari. & de numero impari. Aristo. autem ponit q̄ illa passio sit. a. numerus vero sit. b. numerus impar sit. c. & numerus par sit. d. Uide questionem super hac materia. Totus iste textus ab illa parte. hec autem sunt vt videre. vsq; ad illam. sed quia differt & propter quid. propter sui obscuritatem tot & tam varias habuit expositiones: quot fuerunt Aristotelis expositores. Quidam enim voluerūt Aristo. principaliter intendere q̄ in scientijs demonstratiuis: non sit fallacia eq̄nōcationis: neq; fallacia p̄ntis. & consequenter neq; alie fallacie sunt: licet fiat in dialecticis: & per hoc habetur probatio partis precedentis q̄ non s̄r sit paralogismus in demonstratiuis sicut in dialecticis. Quidam autem sicut Linconiensis. & sequaces dicunt Aristo. principaliter intendere conclusionem istā. In mathematicis scientijs non sic deceptiones sunt sicut in alijs scientijs: & hāc dicit Aristo. probare per rationes in littera positas. Alij vero dicit Aristo. intendere & probare: q̄ sciētie mathematice sunt alijs certiores & firmitores: sed iste modus exponendi est modus fraternus. Alij etiam multi exposuerunt aliter. ego vero posui modum exponendi qui mihi visus fuit posse littere Aristotelis iustius adaptari.

Ed quia differunt q̄ & propter qd̄ scire primū quidē in eadem sciētia & in hac dupliciter. Vno quidē modo. si per non mediū sit syls. Nō

enim accipitur prima causa. sed que est propter quid scientia s̄m primam causā. Alio vero modo non per media quidem sed non per causam sed per conuertentiam & per notius. Nihil enī prohibet eque predicantiū notius esse aliquādo non cām. Quare per hanc erit demonstratio.

In hoc tertio capitulo determinat de d̄ria inter demonstrationem propter quid & demonstrationem q̄. & primo ostendit qualiter differant in eadē scia. 2°. in d̄uersis ibi. Alio etiā modo rē. **P**rima diuidit in duas. nā primo ponit duplicē d̄riā inter ip̄as. sc̄do manifestat p̄ exēpla ibi. Ut q̄ prope sint planete. Dicit igit̄ p̄mo: q̄ scire q̄ & pp̄ quid: siue demonstratio q̄ & demonstratio pp̄ qd̄ differunt in eadem scia duplici. Vno mō q̄ demonstratio q̄. aliqñ fit per cām immediatā & remotā & nō p̄ primā & immediatā cām: s̄ demonstratio pp̄ quid. fit p̄ cām primā siue immediatā. 2° differunt. nā aliqñ demonstratio q̄. nō fit p̄ cām immediatā. sed fit p̄ nō causam. i. per effectum: conuertibilem tñ cum sua causa & notiozem illa. non enim est licōueniens duorū conuertibilū: quorū vniū ē effect^o: & reliquū ē cā: aliqñ notio rē nobis eē effectū. q̄re p̄ ip̄m poterit fieri dem̄stratio cause.

At q̄ prope sunt planete propter id q̄ non sintillant. fit igit̄ in quo. c. planete. in quo. b. non

sintillare. in quo. a. prope esse. uerum est. igitur b. de. c. d̄re: planete enim non sintillant. sed .a. de. b. nō sintillans. n. prope est. hoc autem accipitur aut per inductionem aut per sensū. necesse est ergo. a. ip̄si. c. inesse. quare demonstratum ē q̄ erratice prope sunt. hic igit̄ syllogismus nō est pp̄ quid sed q̄: nō enim ex eo q̄ nō sintillat prope sunt: sed propter id q̄. p̄pe nō sintillant.

Declarat p̄positum per exempla. & primo ponit exempla de demonstratione q̄: que est p̄ effectum. Sc̄do de demonstratione q̄: que ē p̄ cām remotā. ibi. Amplius in qb^o rē. **I**tem primo facit qd̄ dictū ē: sc̄do narrat q̄ etiā pōt fieri demonstratio q̄: p̄ effectū non conuertibile ibi. In quibus aut media. primo ponit vnum ex plū. sc̄do aliud ibi. **I**tem sic lunā. **P**rimo facit hoc qd̄ dictū ē. sc̄do docet illā demonstrationē q̄: p̄uert: i d̄mōstrationē pp̄ qd̄. ibi. **C**ontingit aut p̄ alterū rē. **P**rimo igit̄ dicit q̄ fiet demonstratio q̄. si arguat q̄ planete sunt p̄pe. q̄ nō sintillant arguendo sic. ois stella non sintillans est prope: planete sunt huiusmodi. igitur planete sunt p̄pe. & vt fiat syllogismus i terminis vniuersalibus arguat sic. oē. b. est. a. oē. c. est. b. ergo ois ne. c. est. a. **D**onat. n. q̄. a. sit prope esse. b. sit stella nō sintillans. & c. sint planete. talis demonstratio nō erit propter quid: sed q̄. eo q̄ planetas non sintillare non est causa q̄ sint prope. sed potius econtra. Illa vero p̄positio. stella non sintillans est prope. fiet manifesta per inductiones aut per sensum. **N**otandum primo q̄ aliquod corpus sintillare intelligi potest duobus modis. Vno modo vere. & alio modo solum apparenter. **E**xemplū primū. sicut ignis q̄ vere sintillare d̄r. q̄ ab ip̄o vere defluūt aliq̄ sintille. **E**xemplū secundū: sicut stelle fixe. cū. n. sint substantie inuariabiles nō p̄nt ab eis sintille vere defluere tāq; partes sue sicut defluunt ab igne. sed apparent ab eis defluere vt experientia docet. **N**otandum sc̄do q̄ aliquod luminosum apparenter sintillet duplici contingit. vno modo pp̄ nimiam int̄sionē sue lucis sic vt reddat̄ disproportionata potentie visive: & hoc modo contingit solē apparenter sintillare. **C**um enī spiritus visui: qui sunt de natura lucis a luce disproportionata disgregantur a centro: oculi versus circumferentiā mouentur motu quodā inordinato. & propter hoc diuicari cōster dicuntur. quare propter motum inordinatum spirituum: & aliqñ humorū oculi: apparet aspicienti obm a se sintillas emittere. **S**c̄do vero modo contingit propter nimiam distantiam luminosi ab oculo. **E**t propter hanc causā stelle fixe sintillare d̄r: tunc enim species ab obiecto decisse nō sufficiēter figunt̄ oculo & potentie visive. q̄re appetit obiectū moueri & sintillare. & aliqñ p̄tingit vt talis emissio fixioe facta hō mediātib^o musculis ad hoc deseruentibus p̄stringat p̄tes oculi vt melius aspiciat obiectum & differētias ei^o discernat: ex q̄ p̄strictioe spiritus ad extra expr̄imunt̄ motu quodā inordinato. q̄re ex hoc apparet obiectū sintillas q̄sdā emittere. planete ergo nō vidēt̄ sintillare: q̄ neq; lux aut lumē eorū ē visui disproportionatū. neq; ē nimia distantia ip̄sorum ab oculo. cōtingeret tñ vt propter nimiam debilitatē potentie visive planete apparet̄ sintillare: sicut etiā oculo sano apparent stelle fixe sintillare. ex quibus apparet q̄ obiectū esse prope nō ē cā p̄uertibilis nō sintillandi: neq; nō sintillare ē effectus cū illa cōuertibilis: sed exēpla ponimus: nō vt ita sit. **N**otandū tertio q̄ planete cōster stelle erraticē appellant̄: eo q̄ errant a motu primū mobilis: q̄ ē regula aliorū motuū. cū. n. primū mobile moueat̄ ab oriente in occidēs. & tali motu secū rapiat̄ orbēs planetarū: illi orbēs p̄p̄rijs motibus mouent̄ ab occidēte in oriēs. alia ē sublungit̄ causa a quibusdam. cum enim p̄lanete quidā in eccentrico & epicyclo simul moueant̄. motus epicycli ip̄sorum aliqualiter oppositus ē motui eccentrici. q̄ fit in oppositam partem. quare a motu eccentrici errare dicuntur. **N**otandū vltimo q̄ notitia illius p̄positionis: ois stella nō sintillans ē p̄pe. nō solū p̄ sensum acquiri potest: sed etiā per de

Posteriorum

monstrationem mathematicam, veritatem procedo pcedo pced
su qz a notio:ib⁹ nobis tantum. noticia ipsius tandem in
noticiam sensus reducitur: aut per inductiones acquiritur.
Inducendo. s. per omnia singularia sua. quorum tamen no-
titia etiam per sensus acquiritur. **C** Dubitatur quia ubi po-
natur. a. luminosum esse valde propinquum oculo: et sit val-
de modice quantitatis continget qd sintillabit non solum p
remissas esse species visibiles ipsius: sed etiam propter mo-
dicam ipsarum fixationem. quare videtur qd esse prope no-
erit causa non sintillandi: cuius oppositum dicitur in textu.
Respondetur qd esse prope et esse longe sunt inuicem cor-
relativa sicut magnum et parvum. quare sicut idem est ma-
gnum et parvum: ita idem obiectum dici poterit esse lon-
ge et esse prope. in casu ergo predicto licet illud luminosum
sit prope respectu distantiarum: per quas communiter vi-
sibilia comprehenduntur: respectu tamen distantie qua co-
nvenienter debet visum immutare dicitur longe: et hoc co-
tingit propter modicam esse quantitatem ipsius que simul
cum luce non est sufficiens convenienter species impri-
re et ipas debite figere virtuti visive.

C Contingit autem et per alterum alterum de-
monstrare et erit propter quid demonstratione
vt sit. c. erratice. b. in quo prope esse. a. non sin-
tillare. est igitur et. b. in. c. quare et in. c. a. et in. b.
a. qd est non sintillare: et erit propter quid syllo-
gismus. accepta enim est primo causa.

C Dicit qd contingit econverso demonstrationem fieri de-
monstrando alterum per alterum. i. demonstrando effe-
ctum qui assumebatur in premissis per causam que pone-
batur in conclusione: et hec est demonstratio propter quid:
sicut arguendo sic. omnis stella que est prope non sintillat
planete sunt prope. ergo planete non sintillant: in hoc itaqz
syllogismo assumitur prima et immediata causa. quare est
propter quid. **O**rdinat Aristo. etiam syllogismum per lit-
teras. a. b. c. d. vt prius: et littera patet.

C Item sic lunam demonstrant quod p incre-
menta circularis sit. Si quidem igitur ipsius qz
factus est syllogismus. econverso autem posito
medio ipsius propter quid syllogismus. no. n.
propter augmenta circularis est. sed quia circu-
laris est. accipit augmenta huiusmodi luna fit in
quo. c. in quo. b. augmentum i quo. a. circularis.

C Secundum exemplum est cum demonstratur lunam
esse circularem. quia augmentum luminis qd in ea recipi-
tur circulari modo recipitur arguendo sic. omnis planeta
circulariter recipiens augmentum luminis qd in eo per te-
pus augetur. est circularis. luna est huiusmodi. igitur et c.
potest autem econverso fieri demonstratio propter quid.
mutando medium in maiorem extremitatem: et econver-
so arguendo sic. omnis planeta circularis figure recipit aug-
mentum luminis modo circulari. luna est huiusmodi. igitur et c.
C Iste enim syllogismus est propter quid: quoniam
lunam vel aliam planetam recipere augmenta luminis cir-
cularia non est causa qd sit circularis. sed potius econtra ipz
esse circularis figure: est causa qd circulariter recipiat lumi-
nis incrementum ordinat etiam Aristo. syllogismuz per. a.
b. c. et littera patet. **C** Notandum vt colligitur de mente co-
men. 3. de aia qd omne qd in alio recipitur in eo recipitur
sim naturam recipientis. et licet ad aliud propositum ibi lo-
quatur commentator: satis tamen ad materiam presentem
referrí potest. nam cum aliquod accidens extensum ade-
quate recipitur in aliquo subiecto extenso et figurato: neces-
se est vt accidens sit tante extensionis precise quante est ei⁹
subm. et hoc notavit Aristo. in predicamentis cum dicit.
quantam superficiem esse dicis. tantam albedinem esse di-
ces. oportet etiam vt idem accidens adequatum sit omni-
no consimilis figure cum subo suo. alr non esset adequatum.
quare cu in aliquo corpore adequate recipitur lumen circu-

lare illud corpus est circulare. et sic a posteriori ostendi po-
terit per circulare lumen corpus qd est eius subm esse cir-
culare. Aristo. tñ non ex eo qd lumen adequate receptum sit
circulare. sed ex eo qd modo circulari successive auget. do-
cet ostendere corpus illuminatum esse circulare. **M**odus
autem demonstrationis vide in astronomia. **C** Dubitat.
qd lumen receptum in foramine quadrato non est quadra-
tum. sed rotundum. ergo no esse lumen in aliquo subo ade-
quate receptum est eiusdem figure cum illo subo. assum-
ptum docet experimentum. qm si ulterius lumen a fora-
mine ad parietem protendatur figuram spicam ostendit: et no
quadratum. quare et c. **A**d hoc respondetur negando ante-
cedens. oppositum enim docet experientia. qm obstaculo
posito iuxta foramen quadratum in eo recipietur lumen fi-
gure quadrate et tante quantitatis quante est foramen vel
paulo minoris. **A**d experientiam in oppositum adductam
dñ qd illa est fallax. qm non in quacumqz distantia continge-
ret vt lumen a foramine distans reciperetur sub figura ro-
tunda. sed in certa parte medij notabiliter ab illo foramine
distante contingit. huius autem experientie quidam dicunt ef-
se causam rotunditatem corporis a quo lumen deciditur. li-
cet enim lumen in foramine existens retineat illius forami-
nis figuram. longe tamen ab eo ad naturam redit sine figu-
ram corporis a quo deciditur. Alij vero causam dicunt esse.
qm lumen cum sit qualitas specialis et valde perfecta natu-
raliter ad figuram sphericam tendit sine a corpore rotundo
decidatur sine non. et qm licet prope foramen vel intra ipz
a propria forma figura impediatur. non tñ sic impediri pot
longe ab eodem. Alij vero dicunt qd hoc contingit. qm par-
tes luminis exteriores et angulares tanqz debilitatis virtutis
deperduntur antequam illud terminum attingere possint.
in quo sit lumen rotundum. et sic qm remanet lumen centra-
le rotunde figure cum sit virtutis fortioris. quare et c. **D**e
his subtilius videndum est in perspectiva.

C In quibus autem media non conuertuntur
et notius qd non est causa: quia demonstratur et
est non propter quid.

C Dicit qd etiam demonstratio fieri pot p effectum no con-
uertibilem si effectus ille fuerit notior nobis. et hec e demon-
stratio qz. no aut pp qd. **C** Notandum qd multipl^r continge-
re pot mediū in demonstratione non e conuertibile. **U**no
mo. qz in plus se habeat qz minor extremitas. licet conuer-
tibiliter cum maiori. alio mo. qz se hz in min⁹. **T**ertio mo
qz in plus se habeat qz causa q est maior extremitas. **Q**uar-
to modo quia se habeat in minus. **E**xemplum primi patet
in hac demonstratione. omnis stella non sintillans est pro-
pe. venus est huiusmodi. ergo venus est prope. et tunc lz
affirmatiue demonstrare. vt pz in exēplo pposito. **E**xēpluz
secūdi. sicut si argueret sic. ois stella no sintillans e ppe. ois
stella e huiusmodi. ergo et c. et tunc non licet affirmatiue demon-
strare. quoniam maior est falsa. vt patet. **E**xemplum ter-
tij. sicut desiccationuz est effectus ignis in plus se habens qz
eius causa. ab alia enim causa qz ab igne desiccatio proue-
nire potest. vel sicut magnitudo cum frequentia pulsus e
effectus febris. ab alia enim causa qz a febre potest proue-
nire. sicut ab exercitio vel alio simili. et tunc non licet affir-
matine demonstrare. illa enim maior esset falsa. omne de-
siccationum est ignis. sed forte liceret demonstrare negati-
ue. assumendo istam maiorem. omne qd non est desicca-
tionum non est ignis. **E**xemplum quarti. sicut moueri mo-
tu progressiuo est effectus anime sensitue. et tunc licet af-
firmatiue demonstrare. vt patet sic arguendo. omne qd p-
gressiue mouetur habet animam sensitivam. homo est hu-
iusmodi. igitur et c. **C** Notandum secundo qd licet taz per
effectum conuertibilem qz non conuertibilem demonstra-
re contingat demonstratione quia. minoris tamen virtutis
et efficacie est illa que sit per effectum non conuertibilem qz
que per effectum conuertibilem procedit. vt satis patet.

C Amplius i qb⁹ mediū extra ponit et in his
eniz ipz. qz no pp qd demonstratio e. no. n. dñ

cā ut q̄re n̄ respirat paries: q̄ nō ē aīal. si. n. hoc nō respirādī cā ē ōz eē aīal cām respirādī. ut si negatio cā ē ipsi⁹ nō eē affirmatio est eē. sicut si ne mensura eē calida ⁊ frigida nō sanandi cā est: q̄ cū mēsurā esse cā ē sanādī. sicut autē si affirmatio ipsi⁹ eē negatio ē nō eē. In his autē sic demonstratis q̄ dem nō p̄rigit. nō. n. oē aīal respirat. ¶ Nonit exemplū demonstrationis q̄. p. cāz remotam. ⁊ primo facit qd̄ dictū est. Secōdo docet ordinare syllm. 3° cōparat h̄mōi cās remotas ad cōclusiones. ibi 2°. fit autēz sylls ⁊ c. ibi 3°. Comparant autē ⁊ c. ¶ Primo igit̄ dicit q̄ cō demonstrationē q̄. fieri contingit in his in quibus in editum extra ponit. i. mediū fuerit cā remota ⁊ cōio: effectū. non sit autē in talibus demonstratio pp̄ quid. eo q̄ mediū in illis non est causa. s. propria ⁊ imediata. vbi. gr̄a. si. demonstratur q̄ paries non respirat p̄ hoc mediū paries non est aīal: n̄ enim contingit demonstrare pp̄ quid ⁊ p̄ cām p̄ propria ⁊ imediata: q̄ si parietem non esse aīal: eēt cā propria q̄ paries non respirat. tunc etiam econverso contingeret ut aliquid eē aīal: esset cā ip̄m respirādī. p̄ns ē falsū. q̄ non omne aīal respirat. sicut p̄ de piscibus. p̄na p̄. q̄ si alicuius negatio fuerit cā propria negationis alterius: tunc affirmatio est propria affirmationis cā. ⁊ econverso. ut si calidū ⁊ frigidū in aīalibus nō esse debite cōmensurata est cā nō sanandi. econverso ipsa eē debite proportionata est cā sanitatis. ¶ Notandum q̄ aīal habere pulmonē ē propinquā cā. quare illud aīal respirat. ⁊ ideo sicut sequitur. aīal h̄z pulmonē. ergo respirat. ita sequitur negatiue. si aīal non h̄z pulmonē: q̄ non respirat. aīal vero cōius ē aīali respirāte. qm̄ multa sunt aīalia non respirātia. sicut pisces. quare aīal nō est cā propinqua respirādī. sed remota: ⁊ p̄ p̄ns non demonstratione pp̄ quid: sed demonstratione q̄ negatiue demonstrabitur q̄ paries vel aliquid h̄mōi nō respirat: q̄ nō est aīal. ¶ Dubitat̄ p̄ cōiter exponentes: q̄ si eēt verum dictum Ari. q̄ sicut affirmatio est cā affirmationis: sic negatio est cā negationis. ⁊ econtra. sequeretur q̄ sicut posito ante alicuius bone p̄ne poneretur p̄ns. sic eo remoto p̄ns remoueretur. ⁊ sicut remoto cōsequēte remouet̄ aīal. sic eo posito aīal poneret̄. consequens est. falsum: ut cōiter in logica tenetur. ¶ Secōdo dubitat̄: q̄ albu ē imediata cā digregationis visus: ⁊ tñ nō albu nō est imediata cā digregationis. color. n. medi⁹ valde propinquus albedini: sicut color auri vel ignis non congregat: sed potius disgregat visum. ¶ Tertiu dubiū. cū aliqua sit cā remota. tñ nō cōio: effectū. imo cum ip̄o conuertibilis: nunquid ex illa demonstrando effectum fiat demonstratio q̄. vel pp̄ quid. verbi gr̄a. cū aīal rōnale sit disciplinabilis imediata cā. risibilis vero remota. nunquid pro aīal rōnale demonstrando risibile fiat demonstratio q̄. ¶ Ad primū dī concedendo q̄ in cōuertibilibus arguendo. sicut posito ante ponit̄ cōsequens. sic eo remoto consequens remouet̄. ⁊ econverso. Et d̄ talibus Aristō. loquit̄: ut satis p̄ in textu: in alijs autē non ōz: ut p̄ in hoc ethymemate. hō currit. ergo aīal currit. ¶ Ad scōm dī: q̄ sicut albu est cā digregandī: ita non album est cā non digregandī. ⁊ hoc sufficit. posset tñ hec r̄sio molestari. sed de exemplis non est cura. ¶ Ad tertiu dicit̄ pot̄ q̄ per talem cām sit demonstratio q̄: p̄fectio: tanq̄ si non esset conuertibilis. Aristō. tñ in textu solum videt̄ loqui d̄ illa que sit per cām remotam ⁊ effectū cōiozem. Si quis tñ ampliare velit hoc nomen demonstratio propter quid dicere posset istam esse demonstrationem propter quid. quoniam ista causa remota ponit̄ potest loco immediate.

¶ Syllogismus autē h̄mōi cause ē in media figura. ut sit. a. aīal: i quo. b. respiret: i quo. c. paries. in. b. quidem igitur omni est. a. omne. enīz respirans aīal est in. c. autem nullo. a. q̄re neq̄ b. in. c. nullo est. non igitur respirat paries.

¶ Dicit̄ q̄ predicta demonstratio ordinabitur in scōa figura

ra arguendo sic. oē respirans est aīal. paries nō est aīal. ergo paries nō respirat. sicut sic. oē. b. est. a. nullū. c. est. a. g^o nullū. c. ē. b. pōat̄. n. q̄ aīal sit. a. f̄spirās sit. b. ⁊ p̄ies sit. c.

¶ Cōparant autē h̄mōi causarū dictis scōm excellentiam: hoc autē ē plurimū distare mediūz dicere. Sicut. n. illud ē anacarsidis qd̄ i scyrbis nō sunt sibillatores: neq̄z. n. vites. Scōm quidem igit̄ eandē sciam. ⁊ fm̄ eoz positionez be d̄rie sunt ipsius: q̄ ad eū qui est pp̄ qd̄ syllm.

¶ Dicit̄ q̄ h̄mōi cause comparant̄ conclusioni fm̄ excellentiā. q̄. s. sunt cōiozes effectū ⁊ aliquid cōtingit ut sint valde distates ab effectu: sicut p̄ i eo qd̄ Anacarsis dixit: q̄ cum vellet cāz assignare q̄re i scyrtia nō sunt sibillatores dixit: q̄ ibi nō sunt vites. Deinde p̄s epilogat̄ dicēs. hec sunt d̄rie dem̄fatis. q̄ a dem̄fatione pp̄ qd̄: q̄ i eadē scia fieri h̄nt. ⁊ fm̄ earūde positionē. id est f̄z ordmē eorūde terminoz in eadē scia cōsideratoz. ¶ Notādū circa exēplū q̄ vites sunt cā vini gnatiua. vinū autē iteri⁹ assumptū cā ē effectiua cōfortationis sanguinis ⁊ spiritū. ⁊ cōsequēter cā gaudij. gaudiū vō cā ē ut hoies ad sibillādū icitent̄: q̄re a p̄mo ad vltimū vites erūt cā remota valde sibillatōis: pp̄ hoc Anacarsis assignauit cām remotā dicēs q̄ i scyrtia non sunt sibillatores: q̄ ibi non sunt vites. nota tñ hic q̄ istud exēplūz ponit̄ doctrine magis q̄ cā veritatis. q̄ non oēs predictae cause sunt pp̄rie ⁊ immediate cause: ut patet consideranti.

¶ Alio autēz modo differt pp̄ qd̄ ab ip̄o: q̄ q̄ est per aliam sciam utrūq̄ speculari. H̄mōi autē sunt quecunq̄ sic se habent adinuicem q̄ alter sub altero est: ut speculatiua ad geometriaz. machinatiua ad steriometriam ⁊ armonica ad arithmetica. ⁊ apparentia ad astrologiam. Fere autē uniuoce sunt harū scientiarum quedā ut astrologia mathematica que est ⁊ naualis ⁊ armonica: mathematica que est fm̄ auditum.

¶ Secōdo ostendit̄ q̄r dem̄fationes q̄: ⁊ pp̄ qd̄ i diuersis scientijs differūt. ⁊ p̄mo facit hoc i scientijs q̄rū vna alteri subalternat̄. 2° i his q̄ non se h̄nt adinuicem subalternatiū ibi Adulte autē ⁊ c. Itē p̄mo narrat scias i qb^o d̄ria habet̄ iter p̄dictas dem̄fates. 2° illā d̄riaz declarat ibi. Illoc. n. ip̄i^o ⁊ c. ¶ Primo dicit̄ q̄ alio mō q̄ p̄dictis d̄rit dem̄fatio q̄: ⁊ pp̄ qd̄. qm̄ i diuersis scientijs dem̄fationes p̄dicte ponunt̄. q̄re ex diuersitate illarū sciarū aliq̄ d̄riaz assumūt. Scie vō in qb^o hec diuersitas reperit̄ sunt ille q̄ sic adinuicē se h̄nt q̄ altera alteri subalternat̄. q̄r se h̄z p̄spectiua ad geometriā machinatiua ad steriometriā. musica ad arithmetica. ⁊ apparentia ad astronomiā. Deinde subdit̄ q̄ qdā harū q̄si vni uoce sunt. sicut astronomia mathematica: ⁊ astronomia naualis. cut ēt musica mathematica ⁊ musica practica: q̄ ē fm̄ auditū. ¶ Notādū p̄mo q̄ aliquā sciaz alteri subalternari dupl̄ cōtingit. v̄z. f̄z totū ⁊ f̄z p̄tē. ⁊ alij addūt 3^m mēbz. v̄z. f̄z aliq̄ p̄portionē tñ. Exēplū p̄mi. sic arithmetica musica subalternat̄. Exēplū scōi. sicut nālis q̄ ad p̄tē q̄ ē d̄ iride subalternat̄ p̄spectiue: sicut ab Ari. colligit̄ infra. Exēplū tertij. sic chirurgia q̄ ad illā p̄pōnē: vulnera circularia tardius sanant̄: ad geometriā cōpat̄. Arist. tñ i textu sequenti. multe autē ⁊ c. dicit̄ eas non se subalternat̄z h̄re. ¶ Notādū 2° q̄ sciarū q̄rū vna simpl̄ alteri subalternat̄: qdā sic se h̄nt q̄ subz subalternatē supponit̄ subo subalternatis. sicut inferi⁹ supiori q̄r scia d̄ celo scie libri physicoz subalternatur vel saltē toti scie nāli cū corpus mobile ad vbi sit: sicut sp̄s corporis mobilis absolute. qdā vō cui⁹ subz ad subm subalternatis cōpat̄: sicut māle ad formale: q̄r se h̄z p̄spectiua ad geometriā: eo q̄ linea visualis q̄ ē ei⁹ subiectū. cōpat̄ ad lineā q̄ ē subm geometrie: sicut māle ad formale. qm̄ supra lineā addit̄ māz nāle. q̄uis ēt dicit̄ possit̄ q̄ sibi cōpat̄ tanq̄ inferi⁹ p̄ accessu supiori suo. d̄ tali subalternatione maxie intelligit̄ philosophus in presenti. ¶ Tertio notādū

Posteriorum

pro intellectu quorundam terminorum: quod per speculativas hic intelligimus prospectivam quae ideo speculativa dici potest. quia de linea visuali et visione considerat. Inter omnes autem sensus exteriores maxime videtur visus ad speculationem deservire: cum sit magis spiritualis et magis percipiens a remotis. Vel dicitur speculativa. quia res visibiles speculando et aspiciendo intuemur. haec autem geometrie subalternatur: cum de linea visuali consideret. geometra vero de linea absolute. per machinativam intelligit. Aristoteles arte in faciendo machinas scilicet orbitam suarum quae titatum aut suorum ponderum proportionem. et haec a linco. scientia de ingenijs appellatur. haec igitur subalternatur steriometrie: quae est scientia de mensuris solidorum siue corporum. sicut etiam edificium: de cuius mensura et quantitate considerat machinativa: continetur sub corpore. de cuius mensura considerat steriometria. haec autem steriometria a quibusdam ponitur esse scientia: quae in .11. et .12. geometrie habetur. et hoc sentit Albertus alamanus. Quidam vero dicunt illam esse scientiam quaedam mediam inter geometriam et machinativam quae aliquam partem habet minus tamen quam machinativa. quoniam ut dicitur non videtur bene rationabile scientiam tam abstractam et speculativam sicut geometria immediate descendere in tam malam: sicut est machinativa. Alij vero dixerunt ex steriometria: et machinativa fieri scientiam unam practicam. et tamen secunda pars prime subalternatur: sed ambe simul geometrie supponuntur. armonica vero hic accipitur pro musica quae ideo sic appellatur. quoniam de vocum armonia siue proportionem debita principaliter considerat. et haec subalternatur arithmetice: cum de numero sonoro principaliter consideret. qui sub numero absolute continetur: et principia sua accipiat ab arithmetica. Ultimo per apparentiam intelligere debemus scientiam illam practicam qua nante utuntur in cognoscendis veteris serenitatis et tempestatibus ex aspectu quorundam stellarum. a quibus cognitio per dirigunt motus navium suarum. et haec supponitur astronomie. utraque .n. desiderium motibus considerat. et a sensu ipsorum super nostrum hemispherium: magis male consideret scientia navalis. et per quaedam sensibilia signa et propter hoc ab Aristotele dicitur apparentia. astronomia vero magis considerat demonstrationem. **¶** Notandum 4° ut hinc in textu. quod iter has notatas scientias quaedam subalternatae sunt univoce dicitur cum suis subalternantibus. ea .n. univoce dicitur quorum nomen est eodem et ratio subiecti est eadem. ut patet in antepredicamentis. Sic autem fere contingit de musica mathematica: et musica practica quae ab Aristotele dicitur musica scilicet auditiva. **¶** Primo namque in nomine conveniunt cum utraque dicitur musica. 2° aliquam partem conveniunt in ratione. quia utraque istarum de sono et melodia considerat. sed non eodem modo. et propter hoc fere. diminute univoce dicitur musica .n. mathematica est de consonantia subtiliter per causas ipsas. musica vero practica quae est ars cantativa vel pulsativa est de consonantia modo grosso secundum signa quaedam sensibilia. videlicet secundum tantum vel tantam vocum elevationem. aut scilicet tale vel talem applicationem manus ad instrumentum. Idem iudicium est de astronomia mathematica et navali. utraque .n. astronomia vocatur. conveniunt et in re considerata: quoniam considerant de motibus stellarum serenitate. et tempestate: et propter hoc univoce dici potest non simpliciter: sed quasi univoce. quia non eodem modo considerant. nam astronomia mathematica est de predictis et simpliciter per suas causas. sed navalis est per habitudinem ad signa quaedam in aere apparentia et ad fidem alicuius operis. mathematica .n. de serenitate et tempestate iudicabit per situs et cursus astrorum. navalis vero astronomia per quaedam apparentia circa astra: ut quia lunae facit circulum. quia mars dicitur minus rubicundus. et sic de alijs. **¶** Pro quo ulterius notandum quod astronomia mathematica in duas dividitur partes. quia prima est theorica considerans de motibus planetarum secundum propinquitatem et distantiam. et secundum quod in tali vel in tali domo reguntur. alijs et huiusmodi. 2^a est practica idem considerans in ordine ad effectus in his inferioribus producendos. ut serenitatem et tempestatem et huiusmodi. et haec dicitur iudicialis. navalis igitur cum astronomia practica dicitur esse fere univoce magis quam cum theorica. Alij vero dicunt quod tam astronomia considerans tempestatem et serenitatem per motus stellarum quam considerans motus ipsarum secundum propinquitatem et distantiam theo-

rica dici debet. sed sicut navalis dicitur practica. quia ex comprehensibus fugam percipit aut persecutionem. sic illa astronomia quae percipit seminationem vel deambulationem tali tempore. et non tali propter tales effectus futuros: ex tali coniunctione planetarum practica dici debet. et isti accipiunt practica strictius quam solet committere accipi eorum tamen puto dictum minus sufficienter posuit. quoniam astronomia mathematica nullam habet partem quae precipiat seminationem aut aliquid tale. sed sicut navalis quaedam est specialis practica astronomia pertinet ad navium gubernationem: sic dicere possumus aliam esse ipsius practica specialem ad terrenascentia gubernanda ordinatam: quam noscere possumus agriculture astronomiam. et sic de ambulatione dicatur et de similibus. **¶** Quidam hic magis amplius declarant ex auctoritate ptolemei quod dicitur esse iudicium astronomiae. quia scilicet universale et medium inter necessarium et contingens. sed hoc est nimis remotum a proposito nostro.

¶ Hoc autem ipsum quod sensibilius est scire. Sed ipsum propter quid mathematicorum.

¶ Declarat predictam dicitur. et primo facit hoc quo ad scientias. quoniam unilateri secundum totum subalternatur. 2° in his: quorum altera secundum partem alteri supponitur ibi. **¶** Habet autem se ad speculativam et cetera. **¶** Primo igitur dicit quod scire quod est scientia quae sunt de sensibus. sicut sunt prospectiva musica et machinativa. sed scire propter quod est scientiam mathematicarum quae magis abstracte considerat. videlicet geometrie arithmetice et steriometrie: quod patet. quia predictae scientiae demonstrationes habent carum. Et quod posset aliquis credere quod scientias propter quid. alicuius effectus scit etiam quod. eiusdem effectus. ideo ad remotionem huius dicit quod multoties scientiae superiores et subalternantes ignorant quod. sed forte sciunt propter quid. sicut etiam contingit quod cognoscetes velle aliquam quaedam eius singularia ignorant: propter id quod de illis singularibus non considerant. **¶** Notandum quod tripliciter intelligi potest scientias subalternatas scire propter quod. subalternatas vero. quia. Uno modo. quia subalternans aliquam propositionem demonstrat. per causam. quia scientia subalternata non demonstratur. sed esse ipsius cognoscitur et presupponitur ab ipso. verbi gratia. prospectivus presupponit quod eadem linea potest esse. basis infinitorum triangulorum. et hanc applicat ad lineam visualem: dicens quod eadem linea visualis potest esse basis infinitorum triangulorum visualium. predictae igitur propositiones prospectivus scit quod est: et non propter quid geometra vero propter quid ipsius 2° modo intelligi potest quod alicuius effectus subalternans solam causam considerat: non applicando illam effectui. subalternata vero solum quia est effectus. non referendo in causam suam: sicut in hoc communi exemplo apparet. chirurgicus enim considerat quod vulnera circularia tardius sanantur quam angularia. et hunc effectum non refert in causam: quoniam illam penitus ignorat. geometra vero scit causam huius quae est circulum non habere angulum: effectum tamen penitus ignorat. quoniam ad ipsum non descendit eius consideratio. 3° modo intelligi potest: quod scientia subalternans dum demonstrat procedit demonstratione propter quid. subalternata vero procedit demonstratione quod et iste intellectus non est velle verus. quoniam prospectiva aliquam demonstrat propter quid et aliquando quod quae subalternatur geometrie. primus et secundus intellectus sunt veri. presertim secundus. qui magis est ad mentem Aristotelem. ut patet per verba sequentia. cum dicit quod multoties scientia superior scit propter quid ignorando quod. sic aliquando sciunt velle ignorando singulare sicut autem predicta particula tripliciter exponitur sic considerenter exponi potest tripliciter particula sequens. Quarum expositionum prima et secunda magis est ad mentem Aristotelis. presertim secunda.

¶ Hi .n. causarum demonstrationes habent. Et multoties nesciunt ipsum quod. sicut velle considerantes multoties quaedam singularium nesciunt propter id quod non intendunt.

¶ Uno modo quod subalternans huius demonstrationem cause. scilicet per causam aliquid demonstrando: cuius est a subalternata consideratur. Secundo modo quia subalternans solum commo-

siderat eam: cum tamen effectus a subalternata consideretur. Vel aliter. **Idem**. s. mathematici hinc demonescunt eam eorum que assumuntur tamquam eae a scia inferiori. Scientia enim superior demorat principia et causas scientie inferioris. **Idem** expositio minus est ad mentem Aristo. quam predicta. **Notandum**. 2° de mente Linco. quod non cuiuslibet considerati a scientia inferiori superior dicit causam. cum enim inferiori scientiam quandam conditionem superaddat subiecto superiori. sicut perspectiva. cuius linea visualis est subiecto superiori. supra lineam addit visualitatem respectu illius conditionis superaddite. et consequenter eorum que ad istam consequuntur. superior non dicit propter quid verbi gratia. geometria non dicit propter quid huius considerati a perspectiva. radius perveniens ad corpus tersum et politum reflectitur ab eodem. et in speculo concavo reflectitur ad punctum medium. sed talium aliquando perspective considerat eam: et aliquando solum esse. **Idem** tamen quod filium propter quod causa accipiat a philosopho naturali. cui etiam supponitur perspectiva. quod tamen ad istud: quod accipit inferiori scia a superiori: superior potest dicere causam. ut cum perfectius lineam accipiat a geometria. poterit geometria dicere causam eorum. que ad lineam pertinent secundum quod linea. **Idem** dicit Linco. quod conclusio appropriata in scientia subalternata causas ostendit scia subalternans: non in se sed in suo universalis. **Idem** eandem sciam sentire videntur **Al.** **Notandum** 3° ut colligitur hic in textu. et primo prioribus: quod potest aliquis scire in universali ignorando tamen in particulari. quod scire possumus omnem mulam esse sterilem conceptu universalis ignorando tamen hanc vel illam mulam esse sterilem: et hoc lo continget. quod de illo vel illo singulari non considerabit. sic etiam quia superior scia non descendit ad applicandum causam ab eo cognita effectui in scientia inferiori considerato: poterit scia eam ignorare tamen eius effectum.

Sunt autem hec quecumque alterum quid sit secundum subiectum et utuntur speciebus. Mathematicae enim circa species sunt. Non enim de subiecto aliquo: si enim de subiecto aliquo geometrica sunt: sed non secundum quod de subiecto sunt.

Quod dixerat subalternatas accipere a scientiis superioribus declarat qualiter hoc verum sit dicens. quod he scientie subalternate sunt deficientes a scientiis superioribus secundum subiectum utuntur tamen speciebus. id est formis vel principiis formalibus quas supple accipiunt a scientia superiori. nam mathematicae scientie que sunt subalternantes sunt circa species absolutas a subiecto sensibili. et licet contingat entia mathematica esse in aliquo sensibili subiecto: non tamen mathematice considerant ea secundum quod sunt in subiecto sensibili. sed potius secundum quod abstracta. **Notandum** quod scientie simpliciter mathematice. videlicet geometria et arithmetica considerant formas abstractas a materia. ut numerus formaliter sumptum. lineam: superficie: angulum. et alia huiusmodi. Et licet predicta sine subiecto esse non possint: non tamen predictae scientie ea considerant secundum quod in subiecto habent esse. sed potius abstracte. **Idem** autem formaliter ab Aristo. species dicuntur: quoniam modo abstracto et separate considerantur. Subalternate igitur scientie. que sunt quidam alterum a subalternantibus propter earum subiectum ad certam materiam contractum. sicut perspectiva est quidam alterum a geometria: quod considerat de linea visuali. et musica quidam alterum ab arithmetica ratione subiecti quod est numerus contractus ad sonum: utuntur huiusmodi speciebus consideratis a scia superiori. et illas accipiunt ab eadem: et principia quedam formalia super illis fundata: quoniam perspectiva accipit a geometria considerationem linee et circuli. et eorum que ad lineam vel circulum pertinent secundum quod huiusmodi. sed non accipit ab ea considerationem visibilitatis. Sicut musicus hinc accipiat ab arithmetica considerationem numeri et proportionum ipsius. non tamen accipit ab eo considerationem soni et pertinentiam ad ipsum secundum quod sonus. et hoc est totum quod Aristo. in ista intendit. **Notandum** 2° quod forme mathematice a matematico per intellectus ab

strahuntur. primo a materia sensibili. quoniam si tali materia non se intronitit matematicus. et talis abstractio convenienter fieri potest. quoniam materia redditur sensibilis ratione qualitatis sensibilium. Quantitas vero que a matematico consideratur naturaliter est per qualitatem. eo quod quantitas est primum accidens quod inest materie: ut colligitur a commentatore. 12. metaphysic. omne autem naturaliter prius a suo posteriori absolvi potest. quare quantitas a materia sensibili potest per intellectum absolvi. **Secundo** abstrahuntur a matematico forme ab eo considerate a materia prima. que a quibusdam dicitur materia intelligibilis. illa enim non est de consideratione ipsius cum sit substantia quedam. hec etiam abstractio convenienter fieri potest: quod hinc quantitas secundum rationem accidentis considerata a substantia per intellectum absolvi non possit. quiditati tamen considerata sine subiecto intelligi potest. ut per mathematice tamen forme a quantitate non abstrahuntur que contra materiam imaginalem appellari solet. hinc improprie.

Habet autem se ad speculativas sicut hec ad geometrias. alia ad ipsam ut id quod est de iride ipsum quidem quia philosophi est scire. sed propter quid speculativi aut simpliciter aut secundum doctrinam.

Dicit quod sicut perspectiva se habet ad geometriam. quod tamquam sibi subalternata dicitur quod. et geometria propter quid. sicut alia quedam scia. videlicet naturalis se habet ad perspectivam. ut patet in ea parte que est de iride ipsi. n. philosophi est de iride dicere quod est perspective vero est dicere propter quid: simpliciter autem secundum doctrinam. **Notandum** primo quod naturalis philosophia non simpliciter subordinatur perspective. imo videtur e converso deinde: quoniam quo ad rem consideratam supponitur perspectiva naturali. ut videtur de se notum et colligit ab Aristo. 2. physica. Subalternatur igitur naturalis perspective quo ad aliquam partem tamen: sicut quo ad illam que est de iride: et hoc non est quo ad rem consideratam. sed quo ad modum considerandi. naturalis autem de iride dicit. quia considerans ipsum talis apparentie esse et materiam in qua talis apparentia fieri habet. s. in nube aquosa aliquo modo soli opposita. perspective autem dicit propter quid considerando modum et diversitatem reflexionis radioz solarium a nube. **Notandum**. 2° quod eorum. que ad demonstrationem de iride concurrunt quedam linee visuali attribuantur secundum quod linea est. et quo ad hoc perspectivam: accipit a geometria. quedam vero sibi attribuantur secundum quod lineam visualis. et quo ad hoc dum perspectivam dicit causam de iride non accipit ab alio. sed hoc facit simpliciter et secundum se. et hoc est quod Aristo. dicit quod perspectivam dicit propter quid aut simpliciter. aut secundum doctrinam. id est dum accipit a scia superiori que merito doctrina dici potest: eum sit scia superior et per causas demonstrative procedens. Ex quibus inferitur eandem partem naturalis philosophie simul subalternari geometrie et perspective. patet postquam in demonstratione de iride quedam attribuntur linee secundum quod linea quedam vero linee visuali secundum quod linea visualis. quare et est.

Adulte. n. et non sibi invicem sciarum habent se sicut ad geometriam medicina. quod enim vulnera circularia tardius sanantur medici est scire propter quid autem geometre.

Annunc ultimo dicit: quod multe sunt scientie non sibi invicem subiecte quarum una dicit quia alicuius effectus. altera vero dicit propter quid. sicut sunt medicina chirurgia. et geometria. scit enim medicus quod vulnera circularia tardius sanantur vulneribus angularibus. et causam illius ignorat: et per consequens scit solum. quia geometria vero scit propter quid ipsius. **Notandum** quod per sanationem vulneris hic intelligimus consolidationem et unionem partium membri vulnerati. hoc igitur fit tardius in circulari vulnere quam in angulari alijs partibus. cuius causa est. quia circulus caret angulis. et cum sit capacissima figurarum partes eius maxime distant respectu aliarum figurarum. quare magis difficulter partes membri vulnerati vulnere circu-

Posterorum

lari ad invicem videntur. in vulnere aut angulari: quod partes iuxta angulum sunt valde propinque. sibi poterit in angulo fieri initium quoddam consolidationis membri. et sic consequenter relique partes faciliter consolidabuntur. quia vero circulare vulnus caret angulo. non sic faciliter fiet curatio ipsius alijs paribus. **¶** Dubitatur. quod videtur quod sicut naturalis perspektiva subalternatur. eo quod sibi supponitur quo ad quandam partem ipsius: sic chirurgicus subalternatur geometrie quo ad illam propositionem que est pars chirurgie. vulnera circularia tardius sanantur. cuius oppositum philosophus sentit dicens quod iste non sunt sibi invicem subiecte. **¶** Quidam hic dixerunt quod ista propositio. vulnera circularia etc. non est pars chirurgie cum sit quoddam principium ipsius. principia vero scientie non sunt partes ipsius. sicut neque punctus qui est primum linee est pars eius. sed hoc reputo frivole dictum. **¶** Aliter igitur dicitur quod Aristoteles. in presenti illam scientiam appellavit alteri subalternatam quam vel simpliciter vel sine aliquam eius notabilem partem: ut puta sine aliquam tractatum eidem subalternatur. sic autem non est de chirurgia respectu geometrie. concedi tamen potest sine inconuenienti quod sibi subalternatur quo ad illam propositionem. sicut etiam conceditur geometriam subiecti naturali quo ad illam propositionem. de puncto ad punctum rectam lineam ducere contingit. et sic est finis capituli ad laudem dei.

¶ Figurarum autem magis scire faciens maxime prima est. mathematice et enim scientiarum per hanc fuerunt demonstrationes ut arithmetica et geometria et perspektiva. Et fere dicere est

quecumque propter quid faciunt speculationem. aut enim omnino aut sicut frequentius et in pluribus per hanc figuram que est propter quod sit syllogismus quare et per hanc erit maxime faciens scire propter quid speculari.

¶ Hoc est 4^m et ultimum capitulum primum tractatus: in quo postquam determinavit de materia demonstrationis primum determinat de ipsius forma ostendens in qua figura maxime fieri habet demonstrationem. et dividitur in duas principales partes. In prima probat quod prima figura est maxime faciens. et ex hoc habet quod demonstratio maxime fieri debet in figura prima. Secundo quia prima figura aliquando negative procedit: et ideo demonstrationem procedere ex immediatis. ostendit quod contingit propositionem negativam esse immediatam ibi. Sicut autem a. esse. in. b. contingit etc. **¶** Prima in tres partes dividitur scilicet quod tres adducit rationes. secunda ibi. **¶** Postea ipsi quod quod est. tertia ibi. **¶** Amplius hec quidam illis etc. **¶** Primum arguitur a signo scire mathematice que sunt alijs certiores formant demonstrationes in prima figura. ergo etc. assumptum patet inductive. Arithmetica enim geometria et perspektiva sunt huiusmodi. et quasi universaliter dicere contingit. quia quecumque scientia procedit per demonstrationem propter quod aut semper aut frequentius format illam in primo figura: quare concluditur quod demonstratio propter quod est maxime faciens scire per hanc figuram et per consequens cum demonstratio propter quod sit que facit vere scire. sequitur conclusio principaliter intenta. **¶** Intelligendum quod illud quod dicitur de prima figura intelligitur de primo modo prime figure: cum sit enim scientia potissima qua universaliter passio de subiecto proprio demonstratur oportebit in acquisitione talis scientie passionem universaliter de medio in maiori proponere affirmative predicari. et in minori medium universaliter de minori: et hoc non fit nisi in primo modo prime figure. **¶** Ratio tamen secundo quod predictae scientie ut plurimum primo modo prime figure utuntur: quoniam ut plurimum demantur passionibus proprias per causam propriam. Aliquando tamen utuntur secunda vel tertia figura aut alijs modis prime figure sicut patet in perspektiva que aliquando arguit ab effectu. et aliquando per causam remotam negativam in secunda figura demonstrando: et aliquando negativam in prima. et ideo dicit philosophus aut omnino aut

sicut frequenter. **¶** Alter exponentes movent hic difficultatem de certitudine scientiarum comparando mathematicas naturalibus et metaphysice. et comparando arithmetica geometrie. sed de his sufficienter visum fuit in questione 33^a.

¶ Postea ipsius quod quid est scientiam per hanc solam figuram venari possibile est. in media enim figura non categoricus syllogismus sed ipsius quod quidem scientia est affirmationis. in ultima fit quale sed non universaliter: sed quicquid universalium est. non enim quodammodo est animal bipes homo.

¶ Secundo arguitur sic. illa figura magis facit scire per quam sola concludi potest: definitio inuestiganda de suo diffinito. sed prima figura est huiusmodi. igitur etc. maior patet. quia notitia diffinitiva est notitia scientifica. et definitio est principium aut medium demonstrationis: per quod acquiritur scire minor probatur: quia definitio dum concludit de suo diffinito concluditur universaliter et affirmative. nam si animal bipes sit hominis definitio: non predicabitur quodammodo de homine. sed simpliciter de quolibet homine et affirmative: sed per solam primam figuram contingit universaliter et affirmative concludere. igitur etc. patet consequentia cum maiori. minor etiam patet consideranti modos figurarum. In secunda enim figura non concluditur affirmative: sed semper negativam. In tertia vero licet aliquando affirmative concludatur: tamen nunquam universaliter concludit. sed particulariter tantum. quare etc.

¶ Amplius hec quidem illius nihil indiget. **¶** Male autem per hanc densantur et augmentantur quousque utique ad immediata veniant. **¶** Manifestum igitur quod maxime proprium scientie prima figura.

¶ Tertio arguitur sic. prima figura non indiget alijs figuris: sed alie indigent ipsa. igitur maxime facit ad scire. tenet consequentia. et assumptum patet: quoniam ut habetur in primo priorum. alie figure reducuntur ad primam per condensationem aut rarefactionem donec venerint ad immediata. Deinde philosophus concludit. et ista patet. **¶** Dubitatur qualiter verum est quod alie figure reducuntur ad primam per condensationem aut rarefactionem. **¶** Respondetur quod hoc dupliciter verificari potest. primo quo ad formam syllogismi. 2° quo ad materiam syllogismi aliquo modo generantis scientiam. Unde proprio sciendum est: quod hic ponitur cois differentia inter primam figuram et alias. quoniam in prima medium primo sibi subiectur deinde predicatur. et in secunda bis predicatur. scilicet in maiori et minori propositione. in tertia bis subiectur. hoc patet primo priorum. **¶** Ex quo sequitur. quod secundam reducendo ad primam ex parte medij de predicato fiet subiectum in propositione maiori. sed tertiam ad primam reducendo de subiecto fiet predicatum in propositione minori. **¶** Sciendum 2°. quod cum predicatum sit subiectum: fit quedam condensatio non proprie sed similitudinaria. sicut enim quando corpus condensatur partes eius sibi sunt propinquiores: sic quando de predicato fit subiectum id quod erat remotius ab ipso initio propositionis propinquius fit. **¶** Contra vero cum subiectum transferatur in predicatum fit quedam rarefactio metaphorice. quoniam sicut in rarefactione partes corporis sunt remotiores quam prius. sic dum subiectum transferatur in predicatum illud quod erat propinquius fit remotius ab initio propositionis. **¶** Ex quibus patet quod secunda figura quantum est ex parte medij reducitur ad primam per condensationem: scilicet reducendo predicatum in subiectum. tertia vero per rarefactionem. scilicet reducendo subiectum in predicatum. et per talem reductionem devenitur ad immediata ex parte forme syllogismi. quoniam reducuntur ad figuram primam. in qua primo reperitur ratio principiorum et forme syllogistice. que sunt dicti de omnino. et dici de nullo. ut patet primo priorum. **¶** Pro secundo sciendum quod aliquando contingit quando aliquid notificam?

per secundam vel per tertiam figuram maiorem aut minorem propositionem esse mediatam. sicut hic omnis homo est suba. talis autem propositio aut reducitur ad immediata spascendo ab homine ad subam. sicut hic. omne animal est suba. omnis homo est animal. igitur $\tau\epsilon$. τ sic ulterius procedendo. aut reducitur semper descendendo a suba ad hominem tanquam a superiori ad inferius. sicut hic. omne corpus est suba. omnis homo est corpus. igitur $\tau\epsilon$. τ sic ulterius descendendo usque ad medium immediatum homini. si primo fiat reductio fit per quandam rarefactionem metaphorice. quanto enim magis ascendimus: tanto magis dilatamur τ augetur. Si secundo modo fit per quandam condensationem. quanto enim magis descendimus tanto magis constringimus τ condensamus ad pauca siue specialiora deveniendo. Quidam tamen videntur velle. quod qualitercumque fiat ista reductio fit per condensationem. eo quod multiplicatio mediorum est condensatio quedam ut dicitur. Iste autem reductio propositionis mediate ad immediatam per rarefactionem τ condensationem non fit nisi in prima figura: tum quia solum in prima figura medium sumitur inter extrema. tum quia solum in prima figura concluditur universalis affirmativa. quare $\tau\epsilon$. τ Alios modos narrat Al. inter quos unum dicit esse ad mentem Aristoteli. videlicet quod 2^a τ 3^a figura ad primam reducuntur quo ad sue illationis evidentiam. siue hoc fiat per conversionem siue per transpositionem premissarum. siue per impossibile. τ hoc modo dicuntur reduci per condensationem quia: scilicet reducuntur ad figuram immediatam que nullo indiget ad inferendum. Dicuntur autem reduci per rarefactionem quo ad reductionem suorum particularium modorum in modos universales prime figure. τ presertim in modum primum. Alios modos exponendi vide ab eo.

Sicut autem esse. a. in. b. contingit individualiter. sic τ non esse proceditur. Dico autem individualiter esse aut non esse eo quod non est eorum medium.

Declarat quomodo contingit propositionem negativam esse immediatam. τ primo proponit quod intendit. 2° requiritur. dicit primo quod sicut contingit propositionem affirmativam esse immediatam. verbi gratia. ubi. a. individualiter: id est immediate predicat de. b. sic etiam contingit propositionem negativam esse immediatam. sicut cum. a. individualiter remouetur a. b. dico autem aliquid individualiter de alio affirmari aut ab alio negari quando nullo modo fuerit medium eorum. i. nullum fuerit medium probandi predicatum de subo:

Cum igitur aut. a. quidem aut. b. in toto quodam sit aut τ ambo non contingit. a. in. b. primo non esse. Sit enim. a. in toto. c. ergo si. b. non est in toto. c. potest enim. a. esse quidem in quodam toto: sed b. non esse in hoc. erit syllogismus quod non fit. a. in. b. Si enim in. a. quidem omni est. c. in. b. autem nullo est. in. b. nullo est. a. τ hoc per medium. c. Similiter autem est τ si. b. in toto quodam est ut. i. d. d. autem in omni. b. est. a. autem in nullo. b. erit per syllogismum. Eodem autem modo demonstrabitur τ si utraq; in toto quodam sit.

Requitur de intento. τ primo ostendit quomodo propositio negativa fit mediatam. 2° qualiter fit immediata. ibi. Si vero neutrum $\tau\epsilon$. Item primo declarat intentum. secundo declarat quoddam suppositum: ibi. Quod autem contingit $\tau\epsilon$ ponit igitur primo regula trimembri. videlicet quando predicatum alicuius propositionis negative sub aliquo genere continetur. aut subiectum ipsius aut utrunque. propositio illa non est immediata. ita ut predicatum primo remoueat a subo. per. a. debemus intelligere predicatum τ per. b. subiectum. Prima pars patet de hac propositione. nulla suba est albedo. continetur enim predicatum sub qualitate: subimvero sub numero continetur. poterit igitur illa propositio probari per aliquod medium in secunda figura

sic arguendo. omnis albedo est qualitas: nulla suba est qualitas. ergo nulla suba est albedo. τ potest syllabis formari. ex a. b. c. ubi sit. a. albedo. τ b. suba. τ c. sit qualitas. Secunda pars patet. de illa propositione. nullus homo est qualitas. homo enim sub suba continetur que vocetur. d. sub qua non continetur predicatum. poterit igitur illa propositio probari in prima figura arguendo sic. nulla substantia est qualitas. omnis homo est substantia igitur $\tau\epsilon$. poterit etiam formari syllabis per. a. b. c. d. τ patet de se. Patet etiam tertia pars de illa propositione. nullus homo est albedo. que in prima figura per aliquod medium probari potest arguendo sic. nulla substantia est albedo. omnis homo est suba. igitur $\tau\epsilon$. poterit etiam probari in secunda figura sicut hic. omnis albedo est qualitas. nullus homo est qualitas. igitur nullus homo est albedo.

Quod autem contingit. b. non esse in toto est a. aut iterum. a. in quo est. b. manifestum ex coordinationibus est quecumque non commutatur adiuicem.

Si enim nihil eorum que sunt in. a. c. d. coordinatione de nullo predicatur que sunt in. b. e. f. a. autem in toto. p. sit ordinatione existenti. manifestum quod. b. non erit in. p. commutaretur enim coordinationes.

Similiter autem est τ si. b. in toto quodam est.

Declarat quod prius supposuerat. videlicet quod subim poterit esse in aliquo genere in quo non est predicatum aut e converso. dicit enim quod hoc est manifestum ex coordinationibus predicamentibus que non inuicem permiscetur: sic enim sit una coordinatio predicamentalis ad. a. c. d. gratia exempli coordinatio predicamenti substantie. τ alia sit coordinatio. b. e. f. verbi gratia. quantitatis. nullum existens in prima coordinatione predicatur de aliquo existente in secunda. neque e contra: quare si. a. predicatum ponatur sub generalissimo prime coordinationis. quod vocetur. b. b. subiectum quod est alterius coordinationis non erit sub illo. τ idem contingit e contra. aliter. autem commiscerentur coordinationes: quod videtur impossibile.

Si vero neutrum sit in toto nullo. Non est autem. a. in. b. necesse est individualiter non esse. Si enim erit medium necesse est alterum ipsorum in toto quodam esse aut enim in prima figura aut in media erit syllogismus. Si igitur in prima figura. b. erit in toto quodam affirmativam enim ad hanc oportet fieri propositionem. Si vero in medio quecumque contingit ad utrumque enim posito privato fit syllogismus. Cum autem utraq; negativa sit non erit. manifestum igitur est quod contingit aliud in alio non esse individualiter. τ quando contingat τ quomodo diximus.

Ostendit qualiter propositio negativa vera est immediata. τ ponit hanc regulam. si sit propositio negativa vera τ tam subim quam predicatum sub nullo genere contineatur illa est immediata. sicut est. ista. nulla suba est qualitas. probatur sic: quod si sit mediatam tunc habebit aliquod medium per quod poterit probari. aut igitur hoc erit in prima figura. aut in secunda. nam in tertia non concluditur ullis affirmativa si in prima oportebit minorem esse affirmativam: presertim si directe concludat. τ per consequens illud medium de minori extremitate siue de subiecto vere affirmabitur. quare illud subiectum continebit in aliquo superiori. quod repugnat supposito. si hoc fiat in secunda figura oportebit aut maiorem aut minorem esse affirmativam quecumque contingat: non poterit autem utraq; premissa si sit negativa. τ si maior erit affirmativa. tunc predicatum sub aliquo toto continebit: sicut in hoc exemplo. omnis homo est suba. nulla qualitas est suba. ergo nulla qualitas est homo. Si vero minor est affirmativa subim sub aliquo superiori continebit. sic b. nulla qualitas est suba. omnis homo est suba. ergo nullus homo est

Posteriorum

qualitas. Deinde pbs epilogat. et ista est plana.

Ignorantia autem non scdm negationem: sed scdm dispositionem dicta est quidem per syllogismum facta deceptio. Nec autem in his que sunt primo aut non primo sunt: contingit dupliciter, aut enim cum simpliciter esse accipiat uel non esse, aut cum per syllogismum accipiat opinionem.

In hoc scdo tractatu ostendit Aristoteles in nobis ignorantiam produci posse per syllogismum et sine syllogismo, et continet unicum capitulum: quod in duas dividitur partes, primo ostendit qualiter per syllogismum ignorantia in nobis producit, scdo qualiter sine syllogismo, ibi. Manifestum autem est quod si aliquis etc. Prima dividitur in duas, quia primo ostendit qualiter per syllogismum ignorantia causatur in primis et immediatis, 2o in posterioribus et mediatis ibi. In his autem que sunt non individua. Item primo facit quod dictum est quo ad syllogismum affirmativum, scdo quo ad negativum, ibi. Que vero ipsi non esse etc. Circa primum quatuor facit, primo ponit quasdam distinctiones de ignorantia, scdo ostendit modum quo ignorantia causatur de qua intendit ibi. Simpliciter quidem. Tertio assignat diversitates circa hoc contingentes, ibi. Contingit quidem igitur etc. Quarto respondet tacite questioni, ibi. Ipsius quidem igitur esse etc. Prima distinctio quam simpliciter ponit est ista, duplex est ignorantia, scilicet sine negationem et sine dispositionem, ignorantia sine negationem est cum quis de aliqua re nihil novit qualis est ignorantia rustici qui nihil de hoc novit, quod triangulus habet tres angulos equales duobus rectis. Ignorantia vero sine dispositionem dicitur cum quis habet habitum contrarium scire, ut si aliquis opinaretur celum quiescere, hec autem ignorantia fieri potest per syllogismum et tunc vocatur deceptio. Secunda distinctio, ignorantia sine dispositionem est duplex quodammodo circa immediatam propositionem, quodammodo circa mediatam. Exemplum primi, ut si aliquis credat quod non omne totum est sua pars maius. Exemplum secundi, ut si fors opinetur triangulum non habere tres. Tertia distinctio, adhuc modo utroque accipiendo ignorantia est duplex, quedam est qua quis nominatur esse quod non est: et hec est ignorantia circa propositionem affirmativam, ut si aliquis opinetur celum quiescere quedam vero per quam aliquis opinatur non esse quod est, et hec habetur per negativam propositionem, sicut cum aliquis opinatur triangulum non habere tres. Quarta distinctio, siue sit ignorantia circa propositionem affirmativam: siue circa negativam adhuc talis est duplex, quodammodo enim fit sine syllogismo, quodammodo vero per syllogismum. Exemplum primi: ut si aliquis solo errore visus inducatur ad credendum solem esse minorem terra, aut ipsum non esse maiorem. Exemplum secundi: ut si aliquis virtute argumentationis credat celum quiescere, aut non ipsum non moveri. Iste distinctiones habet non esse explicite: tamen implicite colliguntur ex textu. Iste solet committere dubitari, quod non videtur verum: quod circa propositiones immediatas cadere possit deceptio siue per syllogismum, siue sine syllogismo, quod videtur per se nota: sed de hoc sufficienter dictum est in precedentibus.

Simpliciter igitur opinionis simplex deceptio, scilicet que est per syllogismum plures sunt. Non fit enim, a. in nullo, b. individualiter, igitur si syllogizaretur, a. esse in, b. medius accipiens, c. deceptio erit per syllogismum.

Ostendit modum quo ignorantia causatur, et primo proponit quod ostendit, 2o declarat ibi. Contingit igitur. Dicit primo quod ignorantia sine syllogismo que simpliciter appellatur fit uno modo tamen: ignorantia vero per syllogismum multipliciter fieri potest. Si enim sit illa negativa immediata, nullum, b. est: a. et aliquis concludat quod omne, b. est, a. per, c. medium causabitur deceptio per syllogismum: arguendo sic, omne, c. est, a. omne, b. est, c. ergo omne, b. est, a. quod igitur tale medium variari potest multipliciter, ideo deceptio per syllogismum etiam multipliciter fieri potest. Dubitatur quod videtur quod etiam

simplex ignorantia pluribus modis fieri possit, quedam enim fit ex errore sensus: ut cum quis opinatur solem esse minorem terra, quodammodo vero ex solo errore intellectus non percurrere sensu: ut si aliquis opinetur quod anguli recti sint inaequales, aut suba sit quantitas, de quo sufficit ad mentem Aristoteles, talem ignorantiam uno modo fieri, quod scilicet non diversificatur per diversitatem rationum quo ad illam causandam adduci possent, sic fit de ignorantia per syllogismum facta.

Contingit quidem igitur utraqueque propositiones falsas, contingit autem alteram tantum. Si enim nec, a. in nullo, c. erit neque, c. in nullo, b. accepta autem sunt e contrario utraqueque utraqueque erunt falsae.

Declarat qualiter variis modis fit ignorantia per syllogismum, per supposita tamen debita forma syllogistica, et primo ostendit qualiter ignorantia fiat duabus premissis existentibus falsis, 2o qualiter fiat altera tamen existente falsa ibi: Sed altera etc. Item primo facit quod dictum est: quando ille premissis fuerint contrarie veris, 2o quando fuerint contradictorie earum ibi. Potest enim sic se habere etc. Primo igitur dicit quod contingit in causando ignorantiam utraqueque premissas esse falsas, et contingit alteram tamen esse falsam. Exemplum primi ponitur ab Aristotele, p. a. b. c. Sed potest exemplificari per istum syllogismum, omnis qualitas est substantia, omnis quantitas est qualitas, ergo omnis qualitas est substantia, patet enim quod premissae sunt contrarie his duabus veris et immediatis, nulla qualitas est substantia, et nulla qualitas est quantitas.

Potest autem sic se habere, c. ad, a. et ad, b. et quod, c. neque sub, a. fit: neque universaliter in, b. b. quod est impossibile esse est in toto aliquo. Primum enim dictum est in ipso, b. non esse, a. a. autem non necesse est omnibus que sunt, c. inesse vtrius, quare utraqueque falsae sunt.

Dicit quod aliquando contingit medius sic se habere ad maiorem extremitatem ut non contineatur sub ea, ad maiorem vero quod non universaliter de ipsa predicetur, minor vero extremitas non sub aliquo genere continebitur. Premissum enim est illam esse negativam immediatam in qua minor extremitas a maiori remouetur, qualis est illa, nulla quantitas est substantia, maior vero extremitas non predicetur universaliter de omni contento sub medio, et tunc tunc utraqueque premissae erit falsa, verbi gratia, arguemus sic omne perfectum est substantia, omnis quantitas est perfecta: ergo omnis quantitas est substantia ubi patet quod maior est falsa, et eius contradictoria vera: non tamen contraria est vera, quoniam substantia que est maior extremitas de aliquo perfecto predicatur et de aliquo non, similiter minor est falsa, et contradictoria vera: sua tamen contraria non: quoniam medium dicitur de aliquo contento sub minori extremitate, sed non de omni. Aristoteles vero loquitur per terminos suos, p. a. intelligens maiorem extremitatem, p. b. minorem: et p. c. medii terminum.

Sed alteram contingit veram accipere. Non tamen qualibet contingentem: sed que est, a. c. na. b. c. propositio semper erit falsa: propter id quod, c. in nullo est b. sed que est, a. c. potest: ut si, a. in, b. et in, c. individualiter est, cum enim predicatur idem primum de pluribus neutrum in neutro erit. Differt autem nihil neque si non individualiter infit:

Dicit quod aliquando contingit talem ignorantiam, scilicet in immediatis fieri alteram premissarum existente vera, scilicet maiori: et altera falsa, scilicet minori: sed minor non potest esse vera, oportet enim medium non inesse alicui contento sub minori extremitate: sed maior extremitas bene potest inesse medio: sicut si maior extremitas immediate inesset medio et minori extremitati: sicut color immediate inesset albedini et nigredini, hec enim maior esset vera, omnis albedo est color, et hec minor esset falsa, omnis nigredo est albedo, nam quando genus immediate de pluribus predicatur tunc nulla illa

rum specierum de altera predicatur. Deinde subdit p̄s q̄ nihil differt si maior extremitas nō individualiter insit medio & minori extremitati. **C** Dubitatur. q̄ videtur arist. peccare in exemplo. nam per istas duas premissas concluditur genus de specie. vt gratia exempli. omnis nigredo ē color. & per consequens non concluditur falsum neq̄ canatur ignorantia: vt patet. **C** Sec̄do dubitatur. quia videtur q̄ predicta ignorantia cauari possit maior: tantum existente falsa: arguendo sic. omne ens est substantia. omnis quantitas est ens: ergo oīs quantitas est substantia. **C** Ad primum dicitur: q̄ istud exemplum non ponitur ad ostendendum qualiter causatur ignorantia: sed solum ad declarandum qualiter contingat maiorem esse veram & minorem falsam. & forte quia arist. vidit illud exemplum nō esse omnino ad propositum suum subdit. Dicunt autēz n̄ bil & c. Conueniens autem exemplum istud est omnis intelligentia est substantia. omnis quantitas est intelligentia. ergo omnis quantitas est substantia. **C** Ad 2^m dicitur: q̄ arist. intellexit vbi fieret syllogismus per terminos predicamentales tantū: sed h̄ ens est transcendens predicamentum. Aliter q̄ arist. intellexit vbi vna premissa esset in totum vera & altera in totum falsa: sed illa maior. omne ens est quantitas. non est huiusmodi. vt patet. **C** Sed contra accipiatur terminus conuertibilis cum quantitate. & sit. a. tunc arguo sic. omne. a. est substantia omnis quantitas est a. igitur & c. maior est in totum falsa & minor in totum vera & sit syllogismus in terminis predicamentalibus. q̄re vtraque responsio stare non potest. Adhuc dici potest q̄ si. a. conuertitur cum quantitate non potest esse nisi eius passio vel aliqd̄ sibi accidentale. & tale non est per se in predicamento: de quali intelligit p̄s hic. si vero sumatur medium per se in predicamento existens necessario: minor erit falsa. quare vel erit infra q̄titate vel extra predicamentū q̄tatis.

C Ip̄ius quidem igitur esse deceptio per istas figuram & sic sit solum. Non enī erit in alia figura ip̄ius esse syllogismus.

C Posset aliquis ab arist. requirere q̄ ipse similiter ostenderet has diuersitates syllogismorum ignorantie in alijs figuris sicut in prima. huius t̄c̄te q̄stioni respondet q̄ talis deceptio que est circa propositionem affirmatiuam contrariam negative immediate solum fit in prima figura. naz̄ t̄c̄lis propositio est vniuersalis affirmatiua. sc̄da vero figura non concludit affirmatiue. & tertia non concludit vniuersaliter. quare & c.

C Que vero ip̄ius non esse i prima & media figura est. Primum quidē igitur dicamus quot modis in prima figura & quomodo se habentibus propositionibus contingit.

C Determinat de ignorantia circa immediata que fit per syllogismum negatiuum. & primo facit hoc quo ad primā figuram. sc̄do quo ad secundam ibi. Sed in media quidē figura. & c. **C** Primo diuiditur in duas. primo declarat propositum ambabus premissis existentibus falsis. sc̄do altera tantum existente falsa ibi. Contingit autem & altera. **C** Prō ergo proponens intentionem suam dicit q̄ ignorantia que est circa propositionem negatiuam oppositam affirmatiue immediate fieri potest tam per syllogismū prime q̄ per syllogismum sc̄de. Dicam⁹ autem primo quot modis fit in prima & qualiter se habentibus premissis syllogismi. **C** Istō tantum p̄m̄ cōmuniter exponentes q̄ de tertia figura non fecit hic arist. mentionem: quoniam propositio concludenda in syllogismo ignorantie d̄z esse vniuersalis. tertia vero figura solum particularem concludit. non video tamē magnam necessitatem huius cum enim illa particularis. aliqd̄ corpus non est sub̄a. sit contradictoria huius immediate. omne corpus est substantia. videtur rationale q̄ ita concludi possit in tertia figura sicut illa v̄lis in sc̄da nullum corpus ē substantia. nisi forte quis diceret q̄ syllogismus ignorantie in demonstratiuis fieri debet ac si quis intenderet demonstrare. sed demonstrando solum vniuersaliter & non particulari-

ter procederet. quare & c.

C Contingit quidem igitur utrisq̄ falsis: ut si. a. in. c. & in. b. fit individualiter. Si enim accipiat^r a. in. c. nullo. c. autem in omni. b. false sunt utreq̄ propositiones.

C Dicit q̄ ignorantia predicta primo cōtingere potest ambabus premissis existentibus falsis. & hoc cōtinget vbi maior extremitas immediate insit medio & minori extremitati. & remoueatur medius a maiori extremitate & attribuatur minori. ut in hoc exemplo. nulla albedo est color. omnis nigredo est albedo. ergo nulla nigredo est color vbi patet: q̄ conclusio ē contraria huius affirmatiue immediate. omnis nigredo ē color: & color de albedine & nigredine tāq̄ de speciebus proximis immediate predicatur. arist. autem ponit exemplum in terminis. a. b. c. vt prius. Quidā hic mouēt dubium de propositione mediata & immediata. s̄z de hoc sufficit eē dictū in questione trigesima sexta.

C Contingit autē & altera falsa: & hac quacūq̄ cōtingente. potest enim que est. a. c. veram esse. Que vero est. c. b. falsam: sed que est a. c. veraz̄ quoniam non omnibus que sunt inest. a. sed q̄ est. b. c. falsam. quoniam impossibile est esse i. b. c. in quo nullo est a. Non enim vera erit que est a. c. propositio. similiter autem & si sint utreque vere conclusio erit vera.

C Ostendit posse fieri syllogismum negatiuum ignorantie altera tantum existente falsa: & primo quo ad maiorem. secundo quo ad minorem. dicit primo q̄ contingit predictum syllogismū fieri altera premissarum tantū falsa existente. & ista poterit indifferenter esse vel maior vel minor. pro nāque que contingit maiorem esse veram & minorem falsam. potest enim accipi maior extremitas que non de oibus predicatur. quare maior negatiua poterit esse vera. sicut ista. nulla linea est color. & tunc. minor necessario est falsa. cum enī debeat cōcludi negatiua opposita affirmatiue immediate: sequitur q̄ maior extremitas debet immediate esse minori extremitati. sicut hec. omnis albedo est color. & consequenter debeat concludi q̄ nulla albedo est color. sequitur: q̄ medius non inest minori extremitati. & per consequens minor affirmatiua est falsa. si nāq̄ medius sibi inesset: & cuz hoc maior extremitas inesset vniuersaliter minori vt supponit tunc sequitur in tertia figura maiorem extremitatem inesse medio saltez particulariter & per consequens maior que esset vniuersalis negatiua esset falsa: q̄d est contra positum. Item si minor cuz maior esset vera & ex veris non sequitur nisi verum. tunc conclusio esset vera. & sic non causetur syllogismus ignorantie de quo intendimus. poterit igitur syllogismus sic formari. nulla linea est color. omnis albedo est linea. ergo nulla albedo ē color. aristoteles vero exemplum in terminis solitis ponit.

C Sed que est. c. b. contingit veraz̄ esse cū altera sit falsa: ut si. b. & in. c. & in. a. erit. necesse ē. n. alterum sub altero esse. quare si accipiat^r a. i nullo. c. esse falsa erit propositio. Manifestū igitur ē quoniam & cuz altera falsa sit & in utrisq̄ falsus erit syllogismus.

C Dicit q̄ etiā contingit e conuerso minores esse verā maiori existente falsa. sicut si minor extremitas sit in medio & maiori extremitate. sicut pars in toto. tunc enim est necesse medius & maiores extremitatē sic se habere vt alterum sit sub altero. quare remouendo alterū ab altero vniuersaliter sicut fit in maiori erit propositio falsa: sicut patet arguendo sic. nulla qualitas est color. oīs albedo est qualitas. ergo nulla albedo est color. concluditur ergo ex premissis q̄ syllogismus ignorantie negatiuus fieri potest in prima figura: sine ababus premissis existentibus falsis sine altera tantū.

Posterorum

Sed in media quidez figura utraqz propositiones totas falsas esse non ptingit. Cum enim a. in. omni sit. b. nihil est accipere qd in altero quidez omni i altero uero nullo erit. Oportet autem sic recipere propositiones: qz i hoc quide. sit. in hoc autez non sit: sunt uere erit syllogismus. si igitur accipiantur sic false: manifestum est qz contrarie 7 econtrario se habebunt. hoc autem impossibile est. In quodam autem nihil prohibet utranqz falsam esse. ut si. c. in. b. 7 in. a. quodam est. Si enim. c. quidez in. a. omni accipiat eē. in. b. autem nullo esse false quidem utraqz ppositiones. nō tamen tote: sed in quodā. 7 econtrario autē posito priuatio.

Declarat propositus quo ad scdas figuras. 7 pzo vtraque premissa existente falsa. scdo altera tantum existente falsa ibi. Altera autez falsaz 7c. Primo igitur intendit duas rationes. quarum prima est ista. Syllogismus ignorantie negatiuus non fit in scda figura ab abas premissis existentibus totaliter falsis probatur sic. nāz si ambe possent esse in totū false. oportebit aliquod mediu inuenire qd vniuersaliter ab vna extremitate remoueat. 7 alteri extremitati vniuersaliter attribuatur. patet consequentia: quia mediu in scda figura bis predicatur de altero affirmatiue. 7 de altero negatiue. sed hoc non est possibile in proposito. quia per syllogismuz negatiuz ignorantie de quo loquimur hic concludi debet negatiua vniuersalis contraria vniuersali affirmatiue immediate in qua maior extremitas vniuersaliter inest minori. Si igitur mediu ab altera extremitate totaliter remoueretur. non totaliter inesset alteri extremitati. 7 si totaliter inesset vni non oio ab altera remoueretur. sicut patet in illa. nulla albedo est color. 7 in alijs similibus. Itēz si ambe premissae essent totaliter false. tunc earuz contrarie essent oio vere. hoc autē est impossibile stantibus sic terminis: vt patet. quare 7c. Secunda conclusio. predictus syllogismus fieri potest ambabus premissis existentibus falsis fz partez. probatur. quia potest accipi mediu qd inest maiori 7 minori extremitati fz partez 7 non fz totuz. 7 tunc si i premissis accipiat illud mediu vniuersaliter inesse maiori. 7 a minori vniuersaliter remoueri: aut econtrario. vtreque pmissae essent false fz partē. exēplū. sicut si arguat in cesare: sic nullū aīal est masculuz. oīs homo est masculus. ergo nullus hō est aīal. p. qz concluderetur negatiua contraria huic immediate: oīs hō est aīal: per pmissas falsas fz partē: sicut in camestres. oīs aīal est masculuz. nullus homo ē masculus. ergo nullus homo est animal.

Similiter autem 7 alteram esse falsam 7 quālibet cōtingit. qz enim i. a. omni 7 i. b. est. Si igitur accipiat. in. a. quide toto esse. c. in. b. autez toto nō esse: que quidem est. c. a. uera erit. sed q est. c. b. falsa. Iterum quod in. b. nullo est neqz in. a. omni ierit. Si enim 7 i. a. est 7 i. b. sed non erat. Si igitur accipiat. c. i. toto quide. a. in eē b. autem nullo. b. c. propositio uera erit. Altera autem falsa.

Ostendit intentum altera premissarum tantum existente falsa. 7 primo quo ad 2m modum prime figure. scdo quo ad primum. ibi. Similiter autem sic 7c. Primo igitur intendit conclusionem istam. predictus syllogismus fieri potest altera tantum premissa existente falsa quecumque sit illa in differenter. probatur 7 primo vbi maior sit vera. cum enim maior extremitas per se 7 immediate predicet de minori sicut supponitur: quicquid vniuersaliter dicitur de maiori extremitate vniuersaliter dicitur de minori. sicut quic

quid vniuersaliter dicitur de animal. vniuersaliter etiam de homine predicatur. si igitur accipiat aliquod mediu qd vniuersaliter inest maiori extremitati 7 in maiori propositione eide vniuersaliter attribuatur. in minori vero vniuersaliter remoueat a minori extremitate maior erit vera: minor vero falsa: sicut patet arguendo sic. omne aīal est vniū. nullus homo est vniū. ergo nullus homo est aīal. Secundo declarat conclusio minori existente vera. Itēz cum maior extremitas vniuersaliter inest minori: vt supponitur nō poterit aliquid vniuersaliter a minori extremitate remoueri. qd vniuersaliter predicetur de maiori. quia si sic tunc etiā vniuersaliter predicaretur de minori. si igitur assumatur mediu qd vniuersaliter a minori extremitate remouetur: ē maior propositio falsa 7 minor vera. ut patet sic arguendo. omne animal est inanimatum. nullus hō est inanimatus. ergo nullus homo est animal.

Similiter autem fit transpositio priuatio. Qd enim i nullo est. a. neqz i. b. nullo erit. Si igitur accipiat i toto quidem. a. nō esse in. b. autē toto esse que quidem est. a. c. propositio uera ē altera autem falsa. Et iterum quod i omnibus est in nullo accipere. a. nō esse falsum est. Est enim necesse si i oī. b. 7 in quodā. a. esse. Si igitur accipiat i omni. b. esse. c. i. a. autem nullo: que quidem ē. c. b. uera ē: que autem ē. c. a. falsa. Manifestum igitur qz utrisqz falsis 7 altera tū erit syllogismus deceptiuus in indiuiduis.

Etandem conclusionem principaliter declarat in primo scde dicens: qz idem accidit transposita propositione negatiua. idest vbi maior sit negatiua que prius pōebatur affirmatiua. Itēz cum maior extremitas vniuersaliter inest minori quicquid vniuersaliter remouebitur a maiori. etiā vniuersaliter remouebitur a minori. si ergo sit ali qd me^m qd vniuersaliter remoueat a maiori extremitate: 7 in maiori propositione de ipsa negatiue predicetur. in minori vero vniuersaliter attribuatur minori extremitati maior est vera 7 minor falsa. sicut hic. nullum animal est inanimatum. omnis homo ē inanimatus. ergo nullus homo est animal. Si vero accipiat me^m qd vniuersaliter inest minori extremitati non pōt vniuersaliter remoueri a maiori stantibus terminis vt prius: 7 tunc formato syllogismo maior erit falsa 7 minor vera. vt patet. sic arguendo. nullū aīal ē rōnale. oīs hō est rationalis. ergo nullus hō ē animal. Deinde p̄hs epilogat dicens qz manifestū ē qz i immediatis pōt fieri syllogismus ignorantie vtriusqz pmissis existentibus falsis 7 simlter altera tantū.

In his autem que non indiuidua sunt cuz quidem per proprium medium fiat falsitatis syllogismus impossibile utraqz falsas esse propositiones sed solum que est ad maius vltimuz. Dico autem proprium medium per qd fit cōtradictiois syllogismus. Sit enim. a. in. b. per medium. c. quoniam igitur necesse est que est. c. b. affirmatiuam accipi syllō facto. manifestum est qz hec semper est vera. Non enim cōuertit fz q ē. a. c. falsa. Cōuersa enim hac p̄rio fiet syllogismus.

Determinat d syllogismo ignorantie i posterioribus 7 mediatis. 7 pmo de affirmatiuo. scdo de negatiuo ibi. Si vō sit affirmatiuus. Itēz primo facit qd dictuz est quo ad primam figuram. secundo quo ad secundaz ibi. Sed per mediaz figuram. Prima diuiditur in tres. quia pzo ostendit qualiter predictus syllogismus fit per mediu propriū. scdo qualiter fit per mediu non propriuz sed similitudines habens cuz medio proprio ibi. Similiter autē si ex alia. tertio q̄liter per mediu extraneū. ibi. Si vero nō per propriū. Primo intendit p̄tionez istā. Qd i p̄ma figura ex syllō ignorantie

tie per propriū mediū fertur pō negatiua s̄ria pōni meli-
diate & demonstrabili. impossibile est utraqz premissas si-
mul esse falsas: sed sola maior potest eē falsa. & mediū pro-
priū inquit philosophus appello per quod fit syllogism⁹
demonstratiuus oppositus syllogismo ignorantie: Ista cō-
clusio probatur sic. in syllo negatiua prime figure concludē-
te vlr̄ minor est affirmatiua in qua illud mediū attribuitur
minori extremitati. Cū igitur sit mediū propriū. sequitur q̄
minor non potest esse falsa. quare relinquitur maiorēz so-
lam esse falsā. verbi gratia. arguendo sic. nulla figura h̄ns
angulum extrinsecum &c. habet tres &c. sed omnis trian-
gulus habet angulum extrinsecum &c. ergo nullus triangu-
lus habet tres. vbi patet q̄ minor est vera. q̄ non conuer-
titur ab ea qualitate quam habuit in demonstratiuo syllo-
gismo. quoniam ita est affirmatiua & vera sicut pri⁹ erat. ma-
ior vero a sua qualitate conuertitur. Nam in demonstrati-
uo syllogismo erat affirmatiua & vera. nunc vero ē negati-
ua & falsa. vt patet arguendo sic. omnis figura habens an-
gulus extrinsecum habet tres. triangulus est huiusmodi.
igitur &c. **C** Notandū q̄ mediū propriū quantū ad pro-
positum philosophi hic potest esse dupliciter vno modo
predicātū essentiale mediū inter subiectū & predicātū: cui⁹
enim hec sit mediata. ois homo est substantia. ad probādū
illā per mediū propriū assumēntis predicātū aliquod in-
ter hominem & substantia: sicut animal aut corpus. argu-
endo. sic quodlibet aīal ē s̄ba. quibet hō est aīal. igit̄ quibet
hō ē s̄ba. Idēz etiā mediū assumi p̄t in syllo ignorantie
arguēdo sic. nullū aīal ē substantia. omnis homo est aīal
igitur &c. **S**ecundo modo dicitur mediū propriū: qd̄
est mediā cā ad demonstrandū. passionē de subo sicut patu-
it in exemplo p̄missō de triangulo. **P**ri⁹ mediū est per
se in eodem predicamento cū extremis. **S**ecundum vero
mediū in alio predicamento. vel si est in eodez predicamē-
to: hoc solū contingit reductiue. **P**ossēmus etiā propriū ap-
pellare mediū si vellems effectū cōuertibilem. qui assu-
mitur ad demōrandū causam in demonstratione qz. qd̄ si-
militer assumi p̄t in syllo ignorantie. **Q**uidam vero alij ad-
dunt aliud eē mediū propriū necessariū & per accidens.
sicut ad ostendendū hominem eē s̄bam. assumi potest q̄
omne calidū est s̄ba. & aliud esse mediū propriū & cō-
tingens: qz ad p̄dictam propositionē syllogizandāz assumi
potest. q̄ omne album est substantia. sed hec duo sunt falsa
& extra intentionem Aristotelis. vt patere potest cōsiderā-
ti. **D**ubitat̄. qz in cōcludendo istam negationem me-
diatam. nulla substantia est homo in prima figura per me-
diū propriū utraqz premissa est falsa quare conclusio
aristo. nō est vera. assumptū patet arguendo sic. nullū ani-
mal est homo. quelibet substantia est animal. igitur &c. **E**t
idēz contingeret quodcunqz aliud mediū assumatur iter ho-
minem & substantia. **A**d hoc dicunt quidā q̄ conclusio
Aristo. intelligitur de negatiuis habentibus p̄dicationē di-
rectam. p̄dicta vero p̄positio solū habet indirectā predica-
tionē. **A**lter & melius dicit̄ q̄ p̄dicta p̄positio non ē cō-
traria propositioni mediate & demonstrabili hec enī non est
demonstrabilis. quelibet substantia est hō. cū sit impossibi-
lis. & de illa loquitur exp̄sse cōclusio. vt patet. de tali etiā in-
telligit Aristō. vt p̄z quasi per oēs expositores.

Similiter autēz est si ex alia coordinatōe acci-
piatur mediū ut. d. quāuis in toto. a. sit. & de.
b. predicatur omni. **N**ecessē. n. est que est. b. d.
propositionem manere: alteram autem conuer-
ti. **Q**uare hec quidem semper vera. illa autē sem-
per falsa & fere huiusmodi deceptio eadem est
ei que fit per propriū mediū.

Intendit conclusionē istam quando per mediū alteri-
us coordinatiōis de quo maior extremitas vniuersaliter
predicatur & ipsum predicatur vniuersaliter de minori cū
predictis conditionibus fit syllogismus ignorantie. maior p̄-
positio est falsa. & minor est vera. vt in hoc exemplo. nul-

lū coloratū est animal. omnis homo est coloratus. igitur
nullus homo est animal. patet cōclusio. quia in maiori ma-
ior extremitas ab illo medio remouetur. & per consequēs
est falsa. in minori vero idem mediū attribuitur minori
extremitati. & per consequēs minor est vera. remanet ēt
eadem minor in syllogismo ignorantie & syllogismo sibi op-
posito. quare sicut in syllogismo sibi opposito est vera. sic
etiā in syllogismo ignorantie: maior vero a propria qua-
litate conuertitur. quoniam in syllogismo scientie erat affir-
mativa: sicut arguendo sic. omne coloratum est animal om-
nis homo ē huiusmodi. igitur &c. **I**n hoc autē syllogismo
ignorantie assumitur illa negatiua. nullū coloratū est aīal.
& per consequēs in hoc syllogismo est falsa. tale vero me-
diū non est propriū vt vult hic philosophus. sed simile p̄-
prio. & propter hoc accidit similis deceptio sive ignorantia
sicut accidit per mediū propriūz.

Si vero non per propriū mediū fiet syl-
logismus: cum. d. quidem sub. a. fit mediū. in
b. autem nullo est: necesse est utraqz falsas eē.
Recipiende enīz utiqz sunt econtrario q̄ se ha-
beant propositiones si debeat fieri syllogismus
Sic enī accepte utreqz fiunt false ut si. a. qui-
dem in toto. d. est. d. autem in nullo. b. conuer-
sus enī syllogismus quidem erit & propositio-
nes utreqz false. **C**um vero non sit sub. a. medi-
um: ut. d. que quidem est. a. d. uera erit que ue-
ro est. d. b. falsa. quia si esset uera & conclusio eēt
uera: sed erat falsa.

Intendit hic duas conclusiones. prima si predictus syl-
logismus fiat per mediū extraneū qd̄ vniuersaliter conti-
neatur sub maiori extremitate. sed de minori minime pre-
dicetur. tunc necesse est ambas premissas eē falsas. patet.
quia ille premissis contrario modo assumitur q̄ sit ex par-
te rei: nā in maiori maior extremitas vniuersaliter a medio
remouetur. & tamen ponitur ipsuz sub ea vniuersaliter cō-
tineri. in minori vero illud mediū vniuersaliter attribuitur
minori extremitati. eo q̄ in pria figura semper minor ē affir-
mativa. & tamen vt ponitur de ipsa minime p̄dicat̄. **E**xē-
pluz huius est in hoc syllogismo. nulla oliua est corp⁹. ois
homo est oliua. ergo nullus homo est corpus. **S**ecun-
da conclusio est. vbi tale mediū extraneū non sit sub maio-
ri extremitate. sed supple ab ea oīno remoueatur. maior p̄-
positio predicti syllogismi erit vera. minor vero falsa. patet
sic arguendo. nullus lapis est vīnuz. ois homo est lapis. er-
go nullus homo ē vīnum. non tñ potest minor eē vera. qz
tunc maiori existēte vera conclusio eēt vera. & sic tunc non
eēt syllogismus ignorantie. **I**tē posset argui sic medio nullo
modo inest maior extremitas. vt ponitur: que tñ attribuitur
minori vlr̄. quare mediū nullo mō attribui p̄t minori ex-
tremitati. & p̄ p̄sis minor p̄positio que ē affirmatiua ē falsa
Dubitat̄. nunqd̄ cōtingat p̄ mediū extraneū fieri tales
syllogismū ignorantie maiori existēte falsa. & minori va. q̄
nō videt̄ tacite innere p̄sis. q̄ sic arguit̄. in isto syllogismo
nulla s̄ba ē corpus. ois hō ē s̄ba. ergo nullus hō ē corp⁹
S̄ba. n. videt̄ mediū extraneū cū non sit propriū mediū
inter hoīez & corpus. scdo qd̄ arguunt sic. facto isto syllo-
gismo. ois hō ē lapis. nullus lapis ē vīnus. ergo nullus hō
est vīnus. p̄z. q̄ maior ē falsa & minor vera vt p̄z. q̄re &c.
Ad primū dici p̄t q̄ substantia in p̄dicto syllogismo nō
est mediū extraneū. dicit̄. n. mediū extraneū qd̄ alteri ex-
tremitati fuerit disperatum. hoc aut̄ in p̄posito nō cōtingit.
patet. **A**lter dici potest q̄ substantia large loquendo est
mediū extraneū vniuersaliter omnino remouetur a
maiori extremitate sicut philosophus intelligit. & ideo in
conclusionē addidit istam particulam. q̄ omnino ab ea re-
moueatur. **A**d fin dicitur q̄ in predicto syllogismo fit
transpositio premissarum. & q̄ illa que primo loco ponit̄
non est vere. sed apparenter maior. sed ē vere mior. scdo

Posteriorum

vero ē v̄e maior. quare argumētū nō procedit.

CS3 per mediā figuram facta deceptōe vtrāq3 quide3 nō contingat falsas esse p̄positiones totas. Qu3 enī fit. b. sub. a. nihil quide3 contingit hoc quidem omni in illo vero nullo eē. sicut dictum est prius. Altera vero potest esse falsa 7 quecūq3 cōtingit si. n. c. 7 i. a 7 in. b. ē. si accipiat̄ i. a. quidem eē. in. b. uero nō eē. que qdē. a. c. uera erit. altera aut̄ falsa. Iterum si quidē i. b. accipiat̄. c. esse. i. a. autem nullo: que quidē ē. c. b. uera erit. altera autem falsa. Si quidē igit̄ sit priuatius syl̄s deceptionis dictū est: quare 7 quando 7 per que erit deceptio.

Declarat intentū quo ad sc̄dam figurā. 7 intēdit duas conclusiones. Prima est ista. p̄dictus syl̄s nō potest fieri in secūda figura ambabus p̄missis existentibus totaliter falsis. probatur. q3 per talem syllogismum concluditur vn̄uersalis negatiua. sicut nullum. b. est. a. cuius cōtraria est mediata 7 vera. s. illa. omne. b. est. a. quare sequit̄ q3 maior extremitas vn̄uersaliter inest minori. 7 per cōsequens impossibile est aliquod mediū reperiri q3 vn̄uersaliter in sit alteri illorum. 7 vn̄uersaliter ab altero remoueatur. s3 hoc deberet fieri si ambe p̄missae sint totaliter falsae in secūda figura q3 mediū bis 7 vn̄uersaliter predicat̄ de vno affirmatiue 7 de altero negatiue. quare conclusio ē vera. **N**otandū q3 licet in p̄dicto syllogismo ambe p̄missae nō esse possint totaliter falsae. possunt tamen eē falsae s̄m partes; sicut patet sic arguendo. omnis substantia est rationalis. nullum animal est rationale. ergo nullum animal ē substantia. **S**ecunda cōclusio. in p̄dicto syllogismo facto in illa sc̄da figura. potest altera p̄missarum eē totaliter falsa. 7 illarum quecūq3 indifferentē. probatur. q3 vbi mediū assumatur: qd vn̄uersaliter inest maiori 7 minori extremitati. 7 in maiori proprietate affirmatiue predicet̄ de maiori: in minori vero negatiue predicetur de minori. maior ē vera 7 minor falsa: sicut p3 sic arguēdo. oē corpus est substantia. nullus homo est substantia. ergo nullus homo ē corpus 7 iste est syllogismus in sc̄do modo illius figure. si vō d̄ maiori extremitate negatiue predicatur 7 de minori affirmatiue maior est falsa. 7 minor vera. vt patet. in hoc exemplo. nullum corpus est substantia. omnis homo est substantia. ergo nullus homo est corpus. 7 iste ē syllogismus in p̄mo modo illius figure. vt patet. Deinde philosophus epilogat: 7 littera de se patet.

Si uero sit affirmatiuus tunc per propriū mediū impossibile est vtrāq3 eē falsas. **N**eccessē enim est que ē hic manere: si quidē erit syllogismus sicut dictū est prius. **Q**uare. a. c. semper erit falsa. nec aut̄ erit econuersa.

Determinat de syllogismo ignoratiue affirmatiuo in propositionibus mediatis. 7 primo quō fit per mediū propriū. sc̄do quomodo fit per mediū simile proprio ibi. Si militer autem rē. tertio quomodo fit per mediū extraneū ibi. Cum uero non per propriū rē. Intendit igit̄ primo conclusionē istam si fiat syllogismus ignoratiue affirmatiuus in propositionibus mediatis per mediū propriū impossibile est vtrāq3 p̄missas eē falsas. probat̄ q3 talis syl̄s non potest fieri nisi in p̄mo prime figure vn̄uersaliter concludente: sed tūc assumendo mediū propriū minor propositio est vera in qua mediū de minori extremitate affirmatiue predicatur: sicut patet in hoc exēplo. omnis substantia est quantitas. omnis homo ē substantia. ergo omnis homo est quantitas. minor igit̄ manet sicut ē in syllo demonstratiuo. maior uero mutata ē: vt patet.

Similiter aut̄ est 7 si ex alia ordiatōe accipiat̄ mediū: sicut dictū est in priuatiua deceptōe

Neccessē est enī que quidē est. d. b. manere.

Dicit q3 etiam idem contingit si accipiat̄ mediū alterius extraordinationis non propriū: sed simile proprio: sicut etiam prius dicebatur de syllogismo ignoratiue negatiuo. tunc enim minor erit vera non mutata ab eo qd est in syllogismo scientifico. maior uero erit mutata. vt patet sic arguendo. omne coloratum est quantitas. omnis homo est coloratus. igit̄ omnis homo est quantitas. illa igit̄ deceptio ē similis precedenti.

Cum uero sit non per propriū mediū si quidem sit. d. sub. a. nec quide3 erit uera. altera aut̄ falsa. potest enī. a. in pluribus esse que non sunt sibi inuicem. Si uero non sit. d. sub. a. hoc quidem manifestum: quoniam semper erit falsa. affirmatiuum enī accipitur: que quide3. d. b. contingit 7 ueram esse 7 falsam. nihil enim prohibet. a. quidem. in. d. nullo esse. d. autē in omni. b. ut animal: scientia: musica. **N**on autem iterum neq3. a. in nullo. d. neq3. d. i. nullo. b. **M**anifestum igit̄ est. quoniam cum non sit mediū sub. a. utreq3 possunt esse falsae. 7 quecūq3 cōtingit. **Q**uot quidē igit̄ modis. 7 per que possunt fieri secundum syllogismum deceptions 7 in his que sunt sine medio 7 in his que sunt p̄ demonstrationes manifestum est.

Intendit duas cōclusiones. primo vbi p̄dictus syllogismus fiat per mediū extraneū qd tamen cōtinetur sub maiori extremitate. maior est vera. 7 minor falsa vt patet: sic arguendo. ois albedo est color. omnis homo est albedo. ergo omnis homo est color. possibile enim est inq3 philosophus maiorem extremitatem pluribus inesse non subalternatiu positis. color nāq3 inest albedini 7 nigredini. vt patet. **S**ecūda cōclusio. vbi p̄dictum mediū extraneū nō contineatur sub extremitate maiori. maior propositio erit falsa: minor uero potest eē indifferentē vera vel falsa. **E**xemplum primi in terminis Aristotelis est in hoc syllogismo. omnis scientia est animal. omnis musica est scientia. ergo omnis musica est animal. nihil. n. prohibet illud mediū extraneū a maiori extremitate totaliter remoueri. 7 de minori extremitate predicari. sicut patet in p̄dicto exemplo. **E**xēplū sc̄di. omnis linea ē color. omnis hō ē linea. ergo ois homo ē color. p̄tingit nāq3 maiore extremitate de medio nō p̄dicari. 7 me^m nō inest minori vt in p̄dicto exēplo. manifestū ē igit̄ q3 cū mediū non contineat̄ sub maiori extremitate utreq3 p̄missae possunt esse falsae 7 q3 cūq3 contingit eē falsa. Deinde p̄bs epilogat. 7 littera p3. **D**ubitat̄ primo. q3 n̄ videt̄ possibile q3 mediū sit extraneū 7 sit sub maiori extremitate. dicitur enim extraneū quia disperatum. sed genus nō ē disperatū sp̄ci. nec econtra vt p3 quare rē. **S**c̄do dubitat̄ contra sc̄dam p̄sonē. q3 vbi arguitur per diffinitionem maioris extremitatis. sicut in hoc syllogismo. omnis substantia aiata sensitua est animal. omnis musica est substantia animata sensitua. igit̄ omnis musica est animal. Ibi accipitur mediū propriū quod non contineatur sub maiori extremitate. 7 tamen maior nō est falsa: vt p3. igit̄ rē. **I**dem cōfirmatur per hanc syllogismū. omne currēns est asinus. omnis homo est currēns. ergo omnis homo est asinus. similiter omne rudibile ē asinus. omnis homo est rudibilis. igit̄ rē. **A**d primum dicitur q3 per mediū propriū hic ar. intendit illud per quod negatiua mediata demonstratur. omne illud igit̄ appellari potest mediū extraneū in proposito: per qd negatiua opposita affirmatiue illius syllogismi nō demonstraret̄. **A**d p̄positū igit̄ accepta illa vn̄uersali. omnis homo est color. eius contraria nullus homo est color demonstrari debet ordine recto per aliqd sup̄ius ad hoīes vel ad

colorem: aut saltem per aliquod convertibile. non autem per inferius ad colorem: quia albedo in proposito diceretur medium extraneum. et ideo neganda est illa propositio. albedo non est medium disputatum respectu coloris. ergo non est medium extraneum. et propter hoc dixit Aristoteles quod illud exemplum Aristoteles de musica. scientia et animal. non est congruum. Ibi enim adducitur scientia pro medio. quod tamen non est extraneum: quoniam per illud medium demonstratur hec negatiua. nulla scia est animal. sed de hoc non est curandum ut ipse dicit. Ad 2^m probabiliter dicitur quod medium istius syllogismi non debet dici extraneum. quoniam illa negatiua. nulla musica est animal. recto ordine demonstrari potest per definitionem animalis. Ad confirmationem primam diceretur quod currens non est medium quod pertineat demonstrationi cum sit contingens. et per se negans medium proprium neque extraneum pertinens demonstrationi dicitur de quo Aristoteles intendit. Ad secundam probabiliter dicitur quod rudibile est medium proprium saltem in demonstratione quia. nam illa. nullus homo est asinus. potest per illud medium demonstrari. quare etc. Uel dubitatur circa totam precedentem partem. quia non solum contingit ex syllogismo ignorantia generari. quia concludat falsam. et assumat premissas falsas vel alteram istarum. sed etiam quia peccat in forma ut patet. et tamen de tali ignorantia Aristoteles non determinat. quare fuit diminutus. Ad hoc respondetur quod ad hunc librum non pertinet de tali defectu determinare. sed ad librum elenchorum: presupponit enim posteriori ista debita syllogismi formam. et consequenter ostendit qualiter in rebus necessarijs contingat aliquando per talem syllogismum vere scire aliquando vero decipi. Item dum posteriora disputat siue verum demonstrat siue falsum concludat disputat circa necessaria. et non circa probabilia. in tali vero disputatione non habetur usus syllogismi falsi siue formam. sed vel syllogismi veri secundum materiam vel syllogismi veri siue formam tamen. quia ut scribitur primo topicorum paralogismus discipline peccat ex proprijs discipline. sed non ex veris. In disputatione vero topica potest esse usus tam syllogismi falsi siue formam quam siue materiam. quia illa disputatio est circa communia et probabilia. quare rationabiliter hic non debuit Aristoteles determinare de ignorantia pueniente merito forme syllogismi.

Manifestum est autem quod si aliquis sensus defecerit necesse est aliquam scientiam deficere. quoniam impossibile est accipere sine sensu. Si vere discimus aut inductioe aut demonstratioe. Est autem de

monstratio quidem ex universalibus. Inductio autem ex his que sunt secundum partem. Impossibile autem universalia speculari et non per inductionem. quoniam et que ex abstractione dicuntur esse per inductiones nota facere que insunt in unoquoque genere quedam: et si non separabilia sunt secundum quod unumquodque huiusmodi est. Inducere. non habentes sensum impossibile est. singularium enim sensus est. Non enim contingit accipere eorum scientiam. neque enim ex universalibus est sine inductione neque per inductionem sine sensu.

In hac secunda parte principali determinatur de ignorantia negationis. et breuiter sine diuisione Aristoteles. premitit conclusionem istam. Si deficit nobis aliquis sensus necesse est aliquam scientiam deficere quoniam impossibile est nos de nouo accipere. et per consequens in nobis ex defectu sensus fit quedam ignorantia negationis. pro declaratioe conclusionis Aristoteles. premitit quedam. primo quod nos addiscimus aut per inductioes aut per demonstrationem. secundo quod demonstratio ex universalibus procedat. inductio vero ex singularibus patet ex his que dicta sunt in problemio. tertio premititur quod impossibile est uniuersalium habere notitiam per demonstrationem nisi precedente singularium notitia per inductioem. probatur. quia

si hoc non est verum hoc maxime videret in rebus abstractis sicut in mathematicis. sed in illis probatur esse verum quod in quolibet genere abstractorum sunt quedam particularia que non sunt a materia sensibili abstracta siue quod unumquodque istorum est hoc. est enim assignare hanc lineam in hac materia que ut sic non est abstracta. ultimo premititur quod impossibile est carente sensu notitiam aliam acquirere per inductioes eorum que a sensu percipiuntur per se. quia sensus est singularium. Ex his premissis arguitur sic. deficere nobis aliquo sensu nullam possumus notitiam habere per inductioem eorum singularium que illo sensu comprehendunt per ultimam suppositionem. et si non possumus notitiam habere per inductioes neque suorum uniuersalium notitiam habere possumus per demonstrationem. ut patet ex tertio premissis. sed nos non addiscimus nisi per inductioem. vel demonstrationem per suppositionem primam quare reliquitur quod deficere nobis aliquo sensu necesse est nobis aliquam scientiam deficere.

St autem omnis syllogismus per tres terminos. Et hoc quidem demonstrare possibile est quoniam est a. in. c. propter id quod est in. b. et hoc in. c. Sed priuatiuus quidem

est alteram quidem propositionem habes quoniam est aliud in alio: alteram autem quoniam non est.

Est tertius tractatus in quo probatur ostendit in demonstrationibus non esse processum in infinitum. et diuiditur in quatuor capitula. in primo premitit quedam necessaria et mouet questiones de hac difficultate. In secundo ostendit quod solutio quarundam istarum questionum reducit ad solutionem aliarum ibi. Quod quidem igitur non contingit etc. In tertio solutio principales questiones probat intentum per rationes quedam communes que accipiuntur siue predicata communiter sumpta ibi. Sed quod in illis logice. In quarto idem facit per rationes proprias demonstrationi que accipiuntur siue predicata per se ibi. Dialectice autem etc. Primum vero capitulum diuiditur in duas partes. quia primo premitit quedam necessaria. Secundo mouet questiones ibi. Si igitur etc. prima diuiditur in duas quia prima premitit quedam pertinentia ad formam syllogisticam. Secundo vero magis pertinentia materie demonstrationis ibi. Ad manifestum autem est primo igitur premitit quod omnis syllogismus est per tres terminos. scilicet maiorem extremitatem minorem. et medium. patet primo priorum. secundo quod forma syllogismi affirmatiui in prima figura concludit. a. est in. c. per hoc quod a. est in. b. et b. est in. c. arguendo sic omne b. est a. omne c. est b. ergo omne c. est a. concludit ergo maiorem extremitatem esse in minori per hoc quod maior extremitas de medio affirmatiue predicatur. et medium de minori. patet hoc suppositum loco allegato. Tertio premitit etiam quod syllogismo concludente negatiue necesse est alteram premissarum esse affirmatiuam altera vero negatiua. patet ibidem. Nota adu siue quod colligitur loco allegato quod primum super quo fundantur principaliter syllogismi affirmatiui est. quecumque vni tertio sunt eadem: sunt eadem inter se. per hoc patet in informatione predicti syllogismi: primum vero ex quo principaliter originantur syllogismi negatiui est quod omne quod ab alio vlti remouet ab omni eo quod est idem illi remouetur. et quidam hic adducunt instantias sophisticas que alibi vidende sunt.

Manifestum igitur est quoniam principia et dicte suppositiones he sunt. Accipientes enim hoc necesse est sic demonstrare ut quod a. sit in. c. per b. Iterum autem quod a. sit in. b. per aliud medium. et quod b. sit in. c. similiter.

Uel Aristoteles duo premitit primo primum. Secundo 2^m. ibi siue quod est igitur opinio. primo dicit quod manifestum est quod he prepositiones ex quibus procedit in syllogismo demonstratiuo sunt principia quedam et suppositiones de quibus dicitur. Nobis. non. hec principia sumuntur de monstrabimus quod omne c. est a. per b. medium. illa vero maiore. omne

Posteriorum

b. e. a. si fuerit mediata p aliqd mediu dmfabim? . et eode modo ista minor. o. e. b. si fuerit mediata. Aliter alij istu textu introducunt. v. manifestu est qd hec due suppones premissae de forma sylli sunt principia ad pbandu itentuz: supponetes eni hec duo principia demfabiunt tuc q. a sit in c. p. b. et q. s. tuc sciemus qualiter probanda e conclusio. qualiter maior. et qualiter minor. et hec videtur expositio Alberti et forte melior.

Scom qd igitur opinionem syllogizantibus et solū dialectice manifestū est qd hoc solū itēdēdū sit. Si ex quibus prigit veritas fiat syllogism? Quare et si e aliqd eorum i veritate que sūt. a. b. medium. videtur autē nō p hoc syllogizās syllogizans dialectice est. Ad veritatem autem ex his que sūt oportet itēdere.

Cōtēdit dīam inter syllogismum dialecticū et demonstratiuū: dīcēs qd vbi fiat syllogismus dialecticus inducēs opinionem sufficit solū ad hoc itēdere vt eius pmissae sint verisimiles et opinabiles q̄cunqz fuerint indifferēter siue p se siue p accidēs. quare si dialectico aliqua occurrat ppositio in syllogizando q̄ fm veritatē habeat medium s; pp eius probabilitatē videatur p se nota: hoc sufficet dialectico: et ex ista syllogizās sufficet p̄dīcēt dialecticū syllogismū. ad demonstratorē autē qui e artifex veritatis pertinet vt ex his procedat q̄ fm veritatē sint immediata. **C**ōtēdū qd vt pposito spectat. ppositio dupliciter dici pōt imediata primo fm veritatē. scdo fm apparētiā siue pbabilitatē primam semp accipit demonstrator ex illa mediate v' immediate dmonstrando: scdam vō dialecticus accipit pōt: ppositio fm apparētiā imediata est q̄ vel omnibus v' pluribus apparet p se nota. cum autē dialectico sufficet at vt opinionem inducat ex tali imediata procedere pōt.

Cōtēdū autē se sic. Quōiam autē est quod ipz quidē de alio predicatur nō fm accidēs: dico autē fm accidēs ut albū: aliqui dicimus illud eē hoīem nō sicut dicētes et hoīem album. Quod quidē enim cum nō alterū aliquod sit album est. album autem est quōiaz accidit homini esse albū. Sūt igitur quedam huiusmodi que quidem secūdū se predicantur.

Cōtēdū autē dīam. et primo premitit qd quedam predicantur per se et nō per accidēs quedam vero per accidēs predicant: et hoc dupliciter qz vel accidēs predicat de subiecto: sicut hic. homo est albus. vel subiectum de accidēte sicut hic. album est homo. et differunt isti modi. quoniam cum dicimus hominem eē album non aliquid alterū dicimus eē q̄ illud subiectum. et cū dicimus album est homo illud predicatū homo nō dicit de albo nisi qz dicit de eo cui accidit esse album. sunt igitur aliqua que per se predicant et supple vterius qd demonstrator semp vtitur his que sunt per se: dialecticus autē his que sunt per accidēs vti potest.

Cōtēdū qd dupliciter dici pōt ppositio per accidēs: vno modo ratione subiecti. alio modo ratione habitudinis predicati ad subiectū. hec igitur ppositio. homo est albus. solū secūdo modo dicitur per accidēs. cum inter album et hominem sit habitudo per accidēs. sed nō primo modo. qm homo nō est subiectū rōne alterius cui insit accidēs. et hoc est qd dicit p̄s qd album tuc non dicitur aliquid alterum et c. hec vero ppositio. album est homo. est vtroqz modo per accidēs. albū enim est subiectū per accidēs. quoniam non est subiectū respectu hominis nisi rōne sortis vel platonis de quo predicatur homo: cui accidit albedo et quia album est concretū denominatiuū qd subiectū per se dici nō potest saltem respectu substantie. licet vt quidam dicūt. respectu alterius concreti possit eē per se subiectū. sicut hic. albus est coloratum. Item aliquādo dicunt quidaz. et in idē venit. qd hec album est homo. est per accidēs et indirecte. qm

indirecta predicatio est substantie de accidēte. hec vero homo est albus e per accidēs et directa. qualitercunqz igitur dicatur semper magis per accidēs est quādo subiectuz de accidēte predicatur q̄ econuerso. et talis ppositio remotior est a ppositōe per se. **C**ōtēdū scdo qd albertus aliter exponit illā vltimā particulā. sunt igitur quedam et c. dicens qd quedā sunt predicata fm se. que. s. rationem hnt p̄p̄iū predicati. sicut albū. et similiter quedam sunt subiecta p se sicut sortes color superficies et similia. que dicunt subiecta ratione sui. siue talia faciant ppositiōe per se in primo vel scdo modo. siue non et de talibus subiectis hic itēdimus. et non de subiectis per accidēs. qm infinita talia eē possunt sicut album musicū carrēs et sic de infinitis.

Cōtēdū igitur. c. quidēz huiusmodi qd ipsuz quidem nō sit in alio: in hoc autēz. b. sit primo. et nō est aliud mediū. Iterū. i. sit in. e. Sit etiam similiter et hoc in. b. Nūquid ergo necesse est stare. aut cōtingit in infinitum ire.

Cōtēdū questiones. et primo in affirmatiuis. secūdo in negatiuis ostendit qd eodem modo in negatiuis p̄t moueri ibi. Similiter autē et in p̄natiuis. tertio ostendit qd ille questiones non habent locū in conuertibilibus ibi. Sed in conuertibilibus. **P**rima diuiditur in duas. qz primo mouet qōnes. Secūdo ostendit ad qd proposito nostro pertineant ibi. Est autē hoc itēdere et c. **P**rima posset diuidi in tres fm qd tres mouet questiones. **P**rima questio pertinet ad maiore extremitatem est ista. nunquid cōtingat in infinitum procedere in ascendendo. vt supposito. q. c. e specialissimum qd de nullo per se inferiori predicatur d. c. vero immediate p̄dicatur. b. et de ipso. b. predicatur. d. nūquid hoc modo procedendo sit ad aliquod vltimum deuenire. et ibi stare. aut cōtingat in infinitū abire. verbī gratia si incipiamus ab homine tanqz a specialissimo. deinde procedamus ad animal: deinde ab animalī ad corpus. et sic vterius. nunquid hoc modo cōtingat ascendendo procedere in infinitū vel ad aliqd deuenire. qd vlt de aliis p̄dicet tanqz supremum. nullum autē superius de ipso predicatur.

Cōtēdū iterum quidem si de a. nihil predicat p se a. autem in. c. est primo. mediū autē i nullo priori. et item. c. sit i. i. et hoc i. b. Nūquid et hoc stare necesse est. an et hoc cōtingit in infinitum abire. Differt autē hoc a priori. quoniam hoc qd e est. Nūquid cōtingit icēpturuz ab huiusmodi qd in nullo est altero sed aliud in illo in sursum et in infinitum abire. alterūqz icēpturuz ab huiusmodi quod ipsum quidem de alio. de illo autēz nihil predicatur in deorsum intendere si cōtingit et in infinitum ire.

Cōtēdū secūda questio pertinet ad minorem extremitatem est. supposito qd. a. sit aliquod summū predicatum de quo nihil aliud tanqz superius predicatur. sed ipū immediate predicatur de. c. ita qd. c. nō cōtinēatur sub alio immediate q̄ sub. a. c. vero eodez modo se habeat respectu. i. et i. respectu. b. nunquid hoc modo descēdendo sit ad aliquod vltimum et specialissimum deuenire et ibi stare. aut cōtingat in infinitum abire verbī gratia. si. a. sit substantia supra quā nullum aliud est predicatum. substantia vero immediate de corpore predicatur. et sic vterius. nunquid descēdendo cōtingat procedere in infinitū. Et dicit p̄s qd hec questio secūda differt a prima. qz in prima incipim⁹ ab aliquo specialissimo. et supponimus qd ipsuz de nullo alio predicatur inferiori. saltem per se. et consequenter querimus nunquid ascendendo supra ipū in infinitum procedere cōtingat in secūda vero econtra incipimus ab aliquo summo supponendo nihil de ipso tanqz superius p̄dicari. et consequenter querimus nunquid sub ipso descēdendo cōtingat in infinitum abire.

CAmplius nūquid cōtingit īfinitare media de terminatis terminis. Dico autē vt si a. in. c. sit medium autem ipōrū sit. b. ab ipso autē. b. a. al-
terum sed horū alia. nūquid ⁊ hoc cōtingit in in-
finitum abire. aut impossibile est.

Tertia questio p̄tinēs ad media est. vtz extremis exīti-
bus finitis cōtingat media inter ipsa esse īfinita. vt si. a. sit
vltimū nullū aliud habēs superius ad ip̄s. vbi gratia. sub-
stantia. c. vero spālissimū nullā aliā spēm sub se p̄mēs ver-
bi gratia. homo. ⁊ inter. a. ⁊. c. sit mediū. b. ⁊ iterū iter. a.
⁊. b. sit aliud mediū vel alia media. nūquid cōtingat in tali-
bus medijs in īfinitū p̄cedere: an vō media ista sunt finita.

Est autem hoc intēdere idem eē. ⁊ si demon-
strationes in īfinitum veniāt ⁊ si est demonstratio
rei oīs aut adinuicem includātur.

Dicit q̄ ista īq̄sitiō an in binōi predicatis sit p̄cedere
in īfinitū est ac si querat nūquid demonstratō es in īfinitū
p̄cedāt. ⁊ vtrū oīs rei sit demonstratio vel ip̄e dem̄fatō es
adinuicē includātur ad intra terminos finitos. **N**otādū
q̄ p̄dicata de quibus p̄mo formabant q̄ōnes sunt per se
dem̄fatōi attributa vel tanq̄ malor: extremitas aut minor:
vel tanq̄ mediū. ⁊ iō si in illis oportet p̄cedere in īfinitū
ēt in dem̄fatōibus oportet p̄cedere in īfinitū. ⁊ tunc
p̄sequēter cōtingeret vt cuiuslibet dem̄fatōis seu p̄posi-
tionis dem̄stratis cōclusionē eē dem̄stratio. ⁊ hoc ē q̄
dicit Arist. ⁊ si ē dem̄stratio omnis rei.

Similiter autem dico. ⁊ in priuatiuis syllogi-
smis ⁊ propositiōibus. vt si. a. nō inest. b. nulli
autem primo aut est aliquid infra cui priori nō
inest. a. ut si ipsi. c. quod sit in omni. i. ⁊ nāq̄ in
his aut īfinita sunt in quibus non est priori-
bus aut statur.

Dicit q̄ in p̄pōnibus ⁊ syllis negatiuis s̄līr q̄ōnes so-
mari p̄t cū enī hec negatiua sit vera. nullū. b. est. a. querē-
dūz erit nūqd. a. p̄io ⁊ imediate remoneat a. b. aut medi-
ante alio p̄ioi. ⁊ si mediāte aliquo p̄ioi sit ergo. c. q̄d vlr
p̄dicet de. b. iterum querēdū erit nūqd. a. remoneat. a.
c. mediāte aliquo p̄ioi. vt si eēt aliqd q̄d vlr predicaretur
de. c. ⁊ sic p̄cedēdo verteret in dubiū nūquid in īfinitum
p̄cedet: aut erit ad vltimū deuenire. verbi gratia. cū ista
sit vera. nullus hō est q̄ntitas probatur per istā. nullū aīal
est q̄ntitas. ab aīali. n. p̄mū quāntitas remouet q̄ ab homi-
ne. ista. n. nullū aīal ē q̄ntitas. est magis propinqua imedia-
te q̄ illa. nullus homo ē q̄ntitas. p̄r ergo dubitatur. nūqd
hoc mō in īfinitū p̄cedat. **N**otādū q̄ questio que
hic mouet in negatiuis solū est p̄tinēs medio: ⁊ nō maior:
neq̄ minor: extremitati. extrema enī alicuius coordinatōis
de se inuicem affirmatiue ⁊ nō negatiue p̄dicātur. est ergo
q̄d nūquid īfinita possint eē media. q̄bus hec negatiue p̄-
betur. nullum. b. est. a. siue nullus homo est q̄ntitas.

Sed in cōuertibilibus nō similiter se habet
nō enim est in eque predicabilibus de quo p̄di-
catur primo aut ultimo. omnia enim sic similiter
ad omnia se habēt. ⁊ si sunt īfinita de ipso p̄di-
cantia in utraq̄ sunt predicata īfinita. Nisi si
militer cōtingat cōverti. sed hoc quidē sicut acci-
dens illud uero sicut predicamentum.

Intēdit p̄clōnē istā. Iste q̄ōnes nō habēt locū in cōuer-
tibilibus. probat. In conuertibilibus nō est dare aliqd de
quo primo aliqd p̄dicet aut vltimo: ita vt per p̄i^o de vno
q̄ de alio p̄dicet. ergo ⁊ c. ⁊ p̄ia. q̄ p̄dicte q̄ōnes nō sūt
nisi ascēsu ⁊ descēsu p̄dicatoz. ⁊ assumptū p̄s. q̄ oīa cōuer-
tibilis similiter adinuicē se hnt in p̄dicādo. q̄. s. quodlibet il-
lorum de quolibet vlr predicat. ⁊ hoc est q̄d p̄s dicit. q̄
si sunt īfinita cōuertibilia tūc ex vtraq̄ pte. s. subī ⁊ p̄dica-

ti sunt īfinita. nā quoddā istoz est accidētale sicut passio. ⁊
termin vero supple ē predicatū eētiale. sicut est diffinitio.
Notādū ē q̄ q̄dam ē p̄dicatio propria q̄dā impropria si-
cut superius dictū ē in caplo de p̄ se. p̄dicatōe ergo propria
p̄dicatur diffinitio de diffinito. sed ecōtra ē impropria p̄di-
catō. s̄līr passio de subō propria p̄dicatōe p̄dicatur. impro-
pria vō ecōuerso. dnm ergo Arist. dicit q̄ si īfinita eēt
p̄uertibilia: tūc ex vtraq̄ parte eēt īfinita. loq̄tur indiffe-
rēter de vtraq̄ p̄dicatōe. Loquēdo enī solū de p̄dicatōe p̄-
pria hoc nō seq̄ret. qm̄ si essent īfinita hoīs passiones cuz
eo cōuertibiles: nō sequeret vt eēt subīa īfinita. ⁊ hec vī-
detur s̄ia linco. vbi distinguit de p̄dicatōe directa ⁊ idire-
cta. **N**otādū 2° q̄ ē in cōuertibilibus formari potest
q̄ō de processu in īfinitū. cū. n. dem̄fatur lunā eē eclīpsabi-
lem per eius cām cōuertibilē. possum dubitarē nūqd ista
cā per aliā cōuertibilē cām dem̄fari possit. ⁊ alia per aliā.
⁊ sic in īfinitū. ⁊ hoc nō negat p̄s. sed intēdit q̄ iste que-
stiones que sunt de processu in īfinitum in ascensu vel de
censu eo: am que se hnt fm̄ sub ⁊ supra. hic locū nō hnt
⁊ hec videtur sentētia Alberti.

Quod quidē igitur media nō cōtin-
git īfinita esse si in sursum ⁊ deorsum
stent predicamēta māifestū est. **D**i-
co autem sursum quidē quod uni-
uersale magis ē. deorsum autē q̄d

particulare est. Si enīz. a. predicante de. c. īfīni-
ta sunt media in quibus est. b. māifestū est q̄ cō-
tingit unq̄z ab. a. ad. c. in deorsum alterū de al-
tero predicari in īfinitum. ante q̄z enim in. c. ue-
niat īfinita sunt media. ⁊. a. c. in sursum īfinita
ante q̄z in. a. ueniat. Quare si. b. īpossibilia sunt
⁊ ip̄s. a. ⁊. c. impossibile est īfinita eē media.

Hoc est scdm̄ caplm̄ in quo ostendit solutionē aliquaz
q̄ōnum ad aliaz solutionē reduci. ⁊ diuidit in dnas partes
q̄: p̄mo ostēdit q̄ questio de medio reducīt ad questio-
nem de extremis q̄. s. solutis q̄ōibus de extremis soluta
erit q̄ō de medio. In scda similiter ostēdit questionē in ne-
gatiuis solui ex solutōe questionū in affirmatiuis ibi. Ad a-
nifestū est aut in priuatiua. item p̄mo facit q̄d dictū est
2° remouet q̄dam obiectionē ibi. **N**eq̄. n. si aliqs. p̄p̄io
igit ponit p̄clōnē istam. Nō cōtingit extrema eē finita i sur-
sum p̄cedēdo aut in deorsum ⁊ media eā īfinita inter ista
extrema ⁊ per ire sursum inquit p̄s. itelligo p̄cedere ad
magis vlr. p̄cedere aut deorsum ē ad minus vlr. p̄clō
p̄batur sic. q̄ si non sit vera. sit. ergo. a. vnū extremū ma-
gis vlr. c. aliud extremum spālissimū. ⁊ sint īfinita media
inter. a. ⁊. c. quozū quodlibet vocet. b. sequit tunc q̄. a.
p̄dicatur de alio medio inferiori. cum igitur media sint īfī-
nita. sequit q̄ in īfinitū p̄cederet p̄dicatio in descēdēdo. ⁊
per p̄s descēdo nō posset ad extremū infimū perueniri:
q̄d est p̄tra positā. eodē modo arguit. q̄ ascēdēdo. a. c. ver-
sus. a. nūq̄z ad. a. posset perueniri. qm̄ īfinita sūt media
p̄ que fierēt p̄dicatōes ascēdendo. concluditur igitur si hec
sunt impossibilia. s. ambo extrema eē īfinita. q̄ similiter im-
pole est media eē īfinita. **N**otādū. q̄ sicut eadē ē via
a thebis ad athenas. ⁊ ecōuerso ratione tñ dnt fm̄ q̄ ab
vno termino icipit ⁊ in altez terminat. sic etiā idē ē spaciū
p̄ q̄d descēdet a generalissimo ad specialissimū. ⁊ per q̄d
ascēdetur ecōtra. dnt tamē rōne. q̄ prout a spālissimo p̄ce-
dimus ad generalissimū d̄f ascensus. ⁊ ecōtra descensus
nominat. si tamē per ascēsum ⁊ descēsum p̄cessus intelli-
gimus. quibus intellectus ab altero extremo ad alterūz p̄-
cedit. nō sunt realiter idē. sicut etiā motus ab. a. in. b. ⁊ mo-
tus ecōtra sunt realiter distincti. **N**otādū secūdo de
mēte linco. q̄ alia rōne p̄bari pōt cōclō p̄dicta. q̄ dato q̄
inter. a. ⁊. c. finita eēt media īfinita. sequeret aliquod p̄di-
catū mediū eē cōius generalissimo. q̄d de oibus p̄dicatur
intermedijs: q̄d īp̄licat p̄dictionē. p̄batur p̄ia. q̄ p̄ceden-

Posteriorum

do. a. c. ad aliqđ intermedium eo magis cōe. ⁊ eodez mō ab isto medio ad aliud medium procedendo. ⁊ sic in infinitum. quare tandem deueniretur ad aliquod cōius. a. quod ponitur esse generalissimum. ⁊ vniuersaliter de omnibus intermedijs predicari.

Neqz enim si aliquis dicat qz bec quidē que sunt. a. b. c. continentia sunt adinuicem. qre necesse est media eē finita. illa uero nō accipere nūbil differt. quod utiqz accipio eoz q sunt. b. erit ad. a. aut ad. c. aut infinita media aut non. a. aut si quo iam primo sunt infinita. siue statim siue nō statim nihil differt. q. n. sunt post hoc infinita sūt.

Possit aliquis dicere qz ratio p̄ns facta cōcludat: supposito qz extrema ⁊ media. s. a. b. c. sint p̄sequēter entia. ita vt vnū alteri sit p̄mū. s. o. z enim qui ponit infinita media inter. a. c. dicere qz ipsa non sint p̄ma inulcē: neqz p̄nter entia. qre ratio non videtur concludere. **R**ādet p̄s qz nihil refert siue media infinita inter. a. c. sūt p̄nter entia: siue non. si. n. accipiatur aliqđ mediozum q omnia uocentur. b. o. z ab isto medio ad. a. vel ad. c. esse media infinita: aut s̄m Aristo. nō esse infinita. si nāqz ab isto medio tā ad. a. qz ad. c. essent solum finita media. tūc media oia essent finita ⁊ nō infinita: q̄litercūqz ista media sint: siue sint statim vel nō statim. i. p̄nter entia vel non. qz qualitercūqz sit per ista procederet in infinitū i p̄dicatōibz i ascēdēdo. vt dscēdēdo ⁊ sic tādem ad alterum extremozum nō erit deuenire: qđ fuit p̄ncipale intentum.

Notandum p̄mo qz contingit quedā media infinita esse p̄nter entia: quedam uero non. Exemplū p̄mū. sicut infiniti numeri adinuicē se habent. binarius. n. ⁊ trinaris se adinuicem p̄nter habent. ⁊ quaternarius. c. z trinaris. ⁊ sic in infinitum. ⁊ isti oēs medij sunt inter vnitatez ⁊ numeruzi infinitum. Exemplum scđi sicut infinita puncta in linea: ⁊ infinita entia in tpe. ⁊ infinita mutata esse i motu. quibuscūqz enim duobus p̄ctis datis in eadē linea recta: inter ea cadunt infinita puncta. quare vnū non erit p̄nter ens alteri. ⁊ eodem modo dicendum de instanti in tpe ⁊ de mutato esse in motu. **D**ubitat. qz data. b. linea finita cuius extrema sint. a. c. iter. a. c. sunt infinita puncta. qz non repugnat extrema esse finita ⁊ media inter ipsa eē infinita. cuius oppositum asseritur in textu. **S**l̄r inter gradum vt duo ⁊ gradum vt octo caliditatis sunt medij gradus infiniti. quare ⁊ c. nulla uero est in p̄posito d̄ria a quo p̄mū icipiam? iter qđ ⁊ alter extremoz sunt media infinita: siue sint media finita. **A**d hoc r̄idet cōiter: qz p̄cta in linea sunt solum in potentia: cum non sint actu separata. de talibus at medijs non loquitur hic Aristo. sed de medijs in actu. eodem modo dicerent de gradibus latitudinis. **A**lii dicūt alij qz Ari. loquitur de medijs que essentialiter ordinem iter se habent: ita vt transiens per ista media distincta p̄transire debeat per qđlibet illoz. ⁊ sic se adinuicem habent p̄dicata inter generalissimū ⁊ sp̄alissimum. non se autem habent sic puncta in linea. non enim essentialiter adinuicem ordinant: cum sint individua eiusdem sp̄ci. neqz transentem per lineam o. z sigillatim quēlibet p̄ctuz p̄transire. qm̄ ad nullus puncti p̄transitum p̄cise apponitur tempus. Eodē mō r̄idet de gradibz. inter graduz vt duo ⁊ gradū vt octo.

Manifestum autez ⁊ in priuatiua demōstratione quoniam statur. Si quidem statur in predicatione statur in utrisqz. Si ab ultimo. n. non cōtingens neqz in sursuz ab eo in quo statur ire in infinitum. Dico autem in quo statur qz ipsum qdem in alio nullo est. sed in illo aliud ut. c. Neqz a primo in id in quo statur uel ut ultimum. dico autem primum qz ipsum quidem de alio. sed de illo nullum aliud. Si igitur hoc erit in negatione stabitur.

Ostendit qz si non est procedere in infinitum in affirmatiuis predicationibus sine demōstrationibus qz neqz in negatiuis est procedere in infinitum. ⁊ primo proponit qz intendit. scđo probat intentum ibi: Triplr̄ enim demōstratur non esse. tertio remouet quandam cauillationem ibi. **M**anifestum est autem. **P**onit igitur primo conclusionem istā qz si in affirmatiuis demōstrationibus est status quō ad vtrūqz extremum. etiam in negatiuis est status. ⁊ non p̄cedetur in infinitum. vbi gratia si p̄cedendo ab ultimo in quo statur non contingit sursuz ascendendo p̄cedere i infinitum. neqz econtra a primo in deorsuz p̄cedere ad vltimum in infinitum. sed semper erit staus. s̄l̄r ⁊ in negatiuis erit status. **E**t per vltimum in quo statur inquit p̄s intelligo illud qđ est in nullo inferiori in ipso uero est aliqđ superius. ⁊ sit tale sp̄alissimum. illud autem appello p̄mū qđ de alio inferiori predicatur. nullum autem de ipso tāqz superius p̄dicatur. sicut generalissimum.

Tripliciter enim demōstratur nō esse. aut. n. i quo est. c. b. oī inest. **S**z i quo ē. b. nulli iest. a. **I**pfus quidem igitur. b. c. **E**t semper alterius distantie necesse ē ire i immediata predicatione. n. bec distantia. sed alterum manifestum qz si in alio nō ē priori ut i. d. hoc idigebit in omni. b. eē. ⁊ si iteruz i aliquo ipso. d. priore nō fuerit illud idigebit i omni. d. esse. **Q**uare quoniam in deorsuz statur ⁊ in sursuz stabitur: ⁊ erit quoddā p̄ncipium in quo non erit. a.

Probat intentū p̄mo in p̄ma figura. 2° i scđa ibi. **I**terz si. b. 3° in tertia ibi. **T**ertius autē est ⁊ c. **P**rimo igitur dicit qz p̄positio negatiua tripliciter potest demōstrari. qz. s. in tribus figuris. vno quidē modo in p̄ma. arguendo sic. nulluz b. est. a. omne. c. est. b. ergo nullū. c. est. a. siue in terminis domesticis. nullū corpus aiatum est q̄ntitas. oīs homo est corpus aiatum. ergo nullus hō est quantitas. si igitur ista minor. omne. c. est. b. siue oīs homo ē corp^o aiatū: fuerit mediata. q̄ntacūqz distantia fuerit inter subm̄ ⁊ predicatum: tūc ad immediata reducetur. qz iam supponitur in affirmatiuis non esse p̄cessum in infinitum. ⁊ ista minor est affirmatiua. s. si ista maior. nullū corpus aiatū est q̄ntitas. nō fuerit immediata hoc erit: qz q̄ntitas ab alio p̄ns remouet qz a corpore animato: sit igitur illud. d. siue corpus. ⁊ tunc o. z. d. siue corpus affirmatiue p̄dicari de corpore animato ⁊ in tali p̄dicatione erit status. cum sit affirmatiua. si vō quantitas adhuc ab alio p̄ns remouebit qz a corpore o. z illud de corpore p̄dicari sicut est substantia cū igitur sic ascēdendo i affirmatiuis p̄cedamus in quibus ad aliqđ supremū erit deuenire ⁊ sicut in eis stat in deorsuz. sic etiam statur in sursuz. sequit qz erit ad aliqđ primum deuenire a quo p̄mo quantitas remouetur sicut hic. nulla suba est quantitas. quare in negatiuis erit status:

Iterum si. b. quidem i oī. a. ⁊ in. c. autem nullo. a. in. c. nullo erit. **I**terum hoc si o. z mōstrare manifestum est. quoniam aut per sursuz modū monstrabitur aut per hunc aut per tertium. **P**rimus quidem igitur dictus est. **S**ecundus autē demōstrabitur. **S**i autem vtriqz demōstrabitur qz ut. d. in. b. omni est. in. c. autem nullo. **S**i necesse ē aliquid esse in. b. ⁊ iterum si hoc in. c. non erit. **A**liud uero in. d. qz in. c. non ē. **I**gitur qm̄ esse sp̄ in superiori statur stabit ⁊ non esse.

Probat intentū in scđa figura: facto enim isto syllogismo in scđa figura. omne. a. est. b. nullum. c. est. b. ergo nullum. c. est. a. siue in terminis domesticis. omnis homo est animal. nulla quantitas est animal. ergo nulla quantitas est homo si ista minor negatiua. nulla quantitas est animal. nō

fit immediata: sed oporteat eam demonstrari. aut igitur p
 modum superiorem demonstrabitur. s. per primam figu-
 ram. aut per secundam. aut per tertiam. quod ad primam figuram
 est dictum prius. si vero demonstratur in secunda oportebit aliquid
 accipere quod predicetur affirmative de animali et remouea-
 tur a quantitate. sicut hic omne animal est corpus animatum.
 nulla quantitas est corpus animatum. ergo nulla quantitas
 est animal. sicut igitur corpus animatum. d. et si hec negatiua
 nulla quantitas est corpus ani. natu. indigeat probatione:
 eam probabimus in secunda figura per aliquod superius ad. d.
 siue corpus animatum. et sic ascendendo semp accipimus
 predicata de se inuicem affirmative predicantia. cum igitur i
 talibus non sit procedere in infinitum. sed in ascendendo sit
 status sequitur quod in demonstrationibus negatiuis non erit
 procedere in infinitum. **C** Dubitatur. quod demonstrando i
 secunda figura sic. omnis homo est animal. nulla linea est animal.
 ergo nulla linea est homo. ista minor non solum demfari
 potest per superiora ad predicatum. sed etiam per superiora
 ad subiectum. Ari. vero solum dat modum demonstrandi
 per superiora ad predicatum. quare est insufficiens. **C** Rade-
 tur dupliciter. primo quod intentio principalis. Ari. erat osten-
 dere. quod sicut affirmative non sit procedere in infinitum quod
 tum ad media quod non proceditur in infinitum. et ideo in p-
 cedenti parte ostendens in prima figura reductionem alicu-
 tus negatiue ad immediata semper accepit superius ad me-
 dium. sicut in presenti parte docet procedere ad immedia-
 ta per superiora ad predicatum: quod est medium in secunda fi-
 gura. sed si acciperentur superiora ad subiectum non fieret pro-
 cessus quantum ad media. sed quo ad minorem extremita-
 tem. quare et c. **C** 2° respondetur quod cum primus syllogismus quez
 Ari. format in secundo modo. et sic fit. omnis homo est animal.
 nulla linea est animal. ergo nulla linea est homo. intendit quod
 si minor negatiua debeat in eodem modo ad immediata: re-
 duci. oportebit procedere per superiora ad predicatum. da-
 ta enim ista minori. nulla linea est animal. non potest fieri pro-
 cessus per superiora ad lineam. nisi i prima figura vel i primo
 modo et sic fit in prima figura in secundo modo. nulla quantitas
 est animal. omnis linea est quantitas. ergo et c. in primo secunde sic.
 nullus animal est quantitas omnis linea est quantitas. ergo et c.
 sed in secundo modo talis processus seruari non potest. quod tunc
 oportet superius ad lineam de animal affirmative predicari i p-
 positioe maioris. Colligunt iste responsiones de mente Alberti.
C Tertius autem est si. a. in. b. omni in. c. vobis
 in nullo sit. b. Non in omni sit. c. in quo est. a.
 Iterum autem hoc aut per superiora dicta aut si-
 militer demonstrabitur. illo tamen modo statum.
 Si vero sic est accipiantur iterum. b. in. e. esse in
 quo. c. non in omni. e. et hoc iterum similiter. quoniam
 autem concessum est stare et in deorsum manifestum
 est quod stabit et in. c. quod non est.
C Probat intentum in tertia figura. si namque formetur iste
 syllogismus in tertia figura. nullum. b. est. c. omne. b. est. a. ergo ali-
 quod. a. non. c. siue nullum animal est quantitas. omne animal est corpus
 animatum. ergo aliquid corpus animatum non est quantitas. et maior
 sit probanda. aut igitur hoc fiet per primam figuram. aut per
 secundam. aut tertiam. de prima. et secunda dictum est prius: si vero p-
 tertiam hoc erit particulariter ipsam concludendo. quod tertia figu-
 ra non concludit vniuersaliter. hoc autem fiet accipiendo aliquid
 de quo predicabitur animal. et a quo quantitas remouebitur: ut
 arguendo sic. nullus homo est quantitas. omnis homo est
 animal. ergo aliquid animal non est quantitas. siue formando
 syllogismus in penultimo modo: ut magis sonat textus. aliquid ho-
 mo non est quantitas omnis homo est animal. ergo et c. et eodem modo ulterius proce-
 detur. si sub illo medio aliquod inferius assignaretur. cum igitur
 sic procedendo fiat processus in affirmatiuis sicut descen-
 sum: et in talibus presupponitur esse statum in deorsum. se-
 quitur etiam quod in negatiuis erit status. **C** Dubitatur. quod iste
 modus probandi istam maiorem negatiuam non est modus reducendi ipsam
 ad immediata. sed potius ad magis mediata: magis enim me-

diata est ista propositio. nullus homo est quantitas. quod ista.
 nullum animal est quantitas. et sic modus Aristote. non est ad p-
 positum suum. **C** 2° dubitatur quod videtur quod non solum assumen-
 do inferius. sed etiam superius probari possit arguendo in vi-
 timo tertie figure. nulla suba est quantitas. aliquid suba est animal.
 ergo aliquid animal est quantitas. quare. Aristote. est dimmutus. **C** 3°
 videtur quod quocumque medio concludatur ista negatiua in tertia
 figura: non tamen probatur ista que prius probanda erat. scilicet
 vniuersalis: sed solum particularis. quare iste modus non est
 conuenienter positus. **C** 4° dubitatur. nunquid ad istam p-
 bandam in tertia figura accipere possimus superius vel infe-
 rius ad predicatum. **C** Ad hec respondetur primo ad secundam: quod
 licet ista propositio particularis aliquid animal non est quantitas. p-
 tale superius probari possit. hoc tamen non contingit in eodem
 modo tertie figure: siue in modo tertie figure habite mino-
 rem vltimam de quo Aristote. intedit. Si enim assumeretur pro me-
 dio corpus animatum. tunc minor esset falsa in secundo tertie. v. g.
 omne corpus animatum est animal. eodem modo si formaretur
 syllogismus in brocardo. **C** Ad primam dicunt quidam quod a superiori
 ad inferius procedendo usque ad spualissimum procedit ad im-
 mediata. eo quod vltimum in descensu est primum in ascensu. quare p-
 positio ista reddet immediata in qua deuenit ad spualissimum.
 hec responsio non placet. imo videtur omnino extra intentionem
 Aristote. **C** Alter respondetur quod non erat intentio principalis
 Aristote. hic ostendere. quod licet in negatiuis sit deuenire ad me-
 diata. sed quod sicut in affirmatiuis ascendendo vel descendendo
 non datur media infinita presuppositis extrinsecis. sic et in ne-
 gatiuis non datur media infinita. hoc est responsio Alber-
 ti: qui ulterius addit quod per tertiam figuram non potest media-
 ta propositio ad immediata reduci. **C** Ad 3^{am} concedit sicut
 argumentum probat: quod non est istamet propositio que primo
 assumitur et postea concluditur. sed sufficit Aristote. quod si aliquo
 modo concludi potest in tertia figura solum particulariter co-
 cludetur et per processum in tertia figura. tandem esse sta-
 tus. **C** Ad vltimum dicitur primo quod negatiua probanda in ter-
 tia figura ex veris primis concludi non potest assumendo i-
 ferius ad predicatum pro medio. eo quia tunc oportet illud
 predicatum in minori propositione. aut vltimam particulariter a
 suo inferiori remoueri. ut patet discurrenti per omnes mo-
 dos negatiuos tertie figure. et sic maior esset falsa. **C** Dico
 2° quod per superiora ad predicatum concludi potest. et hoc p-
 illud modum solum est particularis negatiua. videlicet arguendo
 sic: animal non est homo. animal est corpus animatum. ergo
 aliquid corpus animatum non est homo. hoc tamen non conti-
 geret de negatiua propositione in terminis diuersorum predi-
 camentorum. de quibus maxime Aristote. hic intelligit. quod tunc mi-
 nor cum sit maior esset falsa. ut patet discurrenti.

C Manifestum autem est quoniam et si non vna
 via demonstretur. sed omnibus aliquando qui-
 dem ex prima figura. aliquando vero ex secunda aut
 tertia quoniam et sic stabitur. finite enim sunt vie.
 finita autem finite multotiens sumpta. finiti ne-
 cesse est omnia. Quoniam quidem igitur in privatione figu-
 rum et in esse statum manifestum est.

C Potest aliquis dicere quod licet in demonstrationibus negatiuis
 aliquando sit status ubi fiat demonstratio in vna figura tamen.
 ubi tamen nunc in prima demonstratur. nunc in secunda: nunc in tertia
 continget in infinitum abire. hoc remouet plures arguendo sic. ex
 finitis finites sumptis non resultat infinitum. sed solum finiti:
 cum igitur finitae sint figure syllogismorum. et in quolibet figura sint
 processus finiti quibus negatiue demonstratur. sequitur quod
 aggregatum ex omnibus processibus trium figurarum erit
 finitum. et vltimate concluditur. quod si in affirmatiuis demofatio-
 nibus erit statum. etiam erit statum i negatiuis.

Sed quod in illis logice aliquid quidem
 speculentur hoc manifestum sit. In
 his quidem igitur que i eo quod quid
 est predicatur patet est. si. n. est diffini

Posteriorum

re aut si notum est qd quid erat esse. infinita autē non est transire.

C hoc est tertius capitulum huius tractatus in quo Aristoteles per rationes quasdam rationes probat in predicamentis non esse processum in infinitum. Secundo premitit quedam necessaria ad probandum intentum ibi. Tercio autem sic dicimus. Tertio probat vltim in predicamentis affirmatiuis non esse processum in infinitum ibi. Amplius si hoc non est. Primo ergo dicit quod manifestum est quod quidam per logicas rationes speculantur in illis. scilicet affirmatiuis quod non si processum in infinitum.

Necessesse est ergo finiri in eo quod quid est predicatio.

Et postea intendit conclusionem istam. necesse est quidam predicata esse finita. et per consequens in predicamentis generalitatis seu diffinitivis non contingit procedere in infinitum probatur. quia diffinitio datur causa innotescendi. sed intellectus cognoscere non potest infinita. igitur non contingit infinita esse predicata diffinitiva. maior de se patet. et minor scilicet per se. quia intellectus non potest infinita pertransire. quare concluditur quod solum sunt finita. **N**otandum quod per rationes logicas Aristoteles hic intelligit rationes ex quibusdam rationibus procedentes de quibus logica considerat. aut per rationes logicas: ut Albertus exponit intelligere possumus eas que per modum inventionis procedunt. analectice vero dicitur que procedunt via iudicii principiatum in sua principia resolvendo.

Notandum 2° quod si quis perfecte cognoscere dicitur diffinitibile per eius diffinitionem. et sic ulterius ascendendo. cum igitur non contingat intellectum in infinita cognoscendo pertransire: sequitur quod vel diffinitibile non poterit complete diffinitivum cognosci vel quod in talibus predicamentis diffinitivis non sit in infinitum abire.

Universaliter autem sic dicimus. Est. n. vere dicere album ambulare et magnum illud lignum esse: et iterum lignum magnum esse et hominem ambulare. Alterum igitur est dicere sic aut illo modo.

Cum enim album quidem esse dico lignum: tunc dico quod cui accidit album esse lignum est. sed non quod subiectum ligno album sit. Et namque neque quod album est. neque quod vere album aliquid factum est lignum quare non est hoc secundum se sed aut secundum accidens. Cum vero lignum album esse dico non quod alterum aliquid sit album. Illi autem accidit lignum esse. At cum musicum album esse dico. tunc enim quoniam homo est albus cui accidit musicum esse dico. Sed lignum est subiectum quod vere factum est album non quod aliud aliter quod vere est lignum aut lignum est aliquid. Si igitur oportet nomina ponere sic dicere predicari. Sed illo modo aut nequaquam predicari aut predicari quidem non simpliciter est sed aut per accidens predicari. Est autem tanquam album quidem quod predicatur. sed sicut lignum est de quo predicatur. Subiiciatur igitur predicatum predicari semper de quo predicatur simpliciter. sed non secundum accidens. Sic. n. demonstrationes demonstrant.

Premittit quidam ultima proposito suo: Primo premitit distinctionem predicatorum per accidens a predicamentis per se. 2° distinguit predicata per se ibi. Quare aut in quod quid est. Dicit igitur primo quod de universalibus et vltim de omnibus predicamentis ostendere possum non esse processum in infinitum. Deinde ponit hanc distinctionem. triplex est predicatio per accidens. quedam in qua predicatur accidens de accidente. sicut hic album ambulat. quedam in qua substantia de accidente predicatur. ut hic album magnum est lignum. Tertio est in qua accidens pre-

dicatur de substantia. sicut in hac propositione. homo est ambulans. modi autem isti predicandi inter se sunt alteri sine differentiis. quia quando substantia de accidente predicatur: sicut hic album est lignum: tunc non denotatur album esse sub ligno sed quod illud cui accidit album est lignum. album enim ligno comparatum non est subiectum cui accidat lignum. neque etiam illud quod est vere aliquid album secundum quod huius est subiectum transcendens quod sit factum lignum. quare concluditur quod album non est subiectum proprie sed solum per accidens. quando autem accidens de substantia predicatur sicut in hoc exemplo. lignum est album: non denotatur quod album sit aliquid alteri cui accidit esse lignum. sicut denotatur per modum predictum in quo predicatur de illo ligno cui accidit esse album. Quando vero accidens de accidente predicatur. ut cum dico musicum est album. idem dicitur sicut prius. per istam enim predicationem denotatur: quod homo cui accidit musicum esse est album. et sic musicum non est subiectum secundum se sed per accidens: lignum vero est vere subiectum. sicut in ista. lignum est album est. n. subiectum quod vere factum est album. Et non quod illud quod est vere lignum. aut lignum aliquid particulariter sit positum alterum cui accidat. et postea subdit Aristoteles. si igitur oportet nos imponere nomina quibus proprie intendimus ut ista sola dicatur predicatio: que hoc modo est proprie predicatio. scilicet quando illud quo accipitur pro subiecto est vere subiectum. et quod accipitur pro predicato est vere predicatum. alio autem modo non dicatur aliquid predicari vel si dicatur predicari. hoc non erit simpliciter sed per accidens. hoc est secundum quid et improprie. illud igitur quod vere et proprie predicatur: est sicut album. et quod vere et proprie subiicitur est sicut lignum. presupponatur ergo quod in sequentibus solum illud de aliquo dicatur predicari. quod de ipso simpliciter et proprie predicatur. et non secundum accidens et improprie. et hoc rationabiliter supponere debes. loquimur enim hic de materia demonstrativa. demonstrationes vero solum talibus predicationibus utuntur. **N**otandum primo de mente communiter exponentium. quod licet predicte predicationes sint per accidens. aliqua est tamen plus et aliqua minus. nam cum accidens de accidente predicatur: ut musicum est album: est triplex habitudo per accidens. primo quia subiectum per accidens comparatur substantie que est subiectum musicie. 2° quia predicatum per accidens comparatur substantie que est subiectum albedinis. verbi gratia. sortis. 3° subiectum per accidens comparatur predicato. ut musicum albo. quando vero substantia de accidente predicatur: sicut album est lignum. duplex est habitudo per accidens. primo quia subiectum. scilicet album per accidens substantie comparatur. verbi gratia. sortis: subiectum predicato comparatur tanquam accidens. predicatum vero non accidentaliter inest alteri. ut per se. Sed quando accidens de substantia predicatur. ibi est sola una habitudo per accidens. scilicet comparando subiectum ad predicatum. Et addit quidam alii quod inest alia habitudo. comparando: scilicet predicatum substantie siue cui accidit. sed hoc mihi videtur frustra postquam per totam propositionem illud denotatur. sed licet vera sint. non tamen hoc Aristoteles principaliter intendebat. sed intendebat principaliter distinguere predicationem proprie sumptam ab improprie sumpta: quare tamen quilibet est per accidens. volens istam esse predicationem proprie. in qua subiectum per se est subiectum: et non ratione alterius essentialiter ab eo. et predicatum per se est predicatum. sicut hic. homo est album. licet enim homo subiiciatur album. quia aliquid eius individuum. ut sortis. eidem subiicitur. non tamen sortis. essentialiter ab homine dicitur. rationabiliter autem predicta predicatio propria dici debet. quia de ratione predicationis proprie est. ut subiectum vere comparetur predicato tanquam materia: predicatum vero subiecto tanquam eius forma: sicut autem in proposito contingit. quoniam homo est materia subiectiva albedinis: album vero dicit formam subiecto inherentes. ista autem improprie appellat predicationem in qua subiectum non secundum se est subiectum. sed ratione alicuius cui accidit. aut predicatum non per se comparatur subiecto ut vere predicatum: quod accidit in aliis duabus predicationibus. ut album est homo. et album est musicum. quia neque album secundum se est subiectum. neque predicatum. scilicet homo vel musicum est vere predicatum respectu

albi & hoc rationabiliter. quia album non est materia respectu hominis aut musici: aut homo vel musicum forma respectu ipsius propter hoc Aristoteles dicit. quod ibi est simpliciter predicari. homo est album. ibi vero per accidens. album est homo. & per simpliciter predicari intelligit proprie predicari. sed per accidens accipit. pro improprie predicari. Et ideo dicitur incongruus quod ibi non accipitur predicatio per se altero duorum modorum quibus dictum est superius. scilicet quando vel predicatum est de essentia subiecti. ut homo est animal rationale. vel quando predicatum egreditur a substantiis subiecti. ut homo est risibile. sed hec dicitur predicatio per se. quod proprie sumpta. Nota tamen quod Aristoteles non dicit per se: sed dicit simpliciter. Idem etiam predicationem sumptam proprie quidam directam appellant. sed improprie dicunt indirectam. & hoc rationabiliter quoniam proprie sumpta rectus servat ordinem predicationis. sed improprie non sic quidam leuiter arguant contra hoc dicentes: quod si hec esset indirecta. album est musicus. eius conuertens scilicet. musicum est album. esset directa. sed per se patet intelligi. quod sequentia non valet. Dubitatur circa dicta. quia hec est propria predicatio. albedo est color. & tali potest uti demonstrator. ut patet in qua tamen accidens de accidente predicatur. ergo de se superius non videntur vera. maior patet. cum genus de specie proprie predicatur & subiectum sit ut materia respectu predicati: predicatum vero forma. Secundo in hac propositione. linea est recta: vel curva. vel triangulus habet tres: predicantur accidens de accidente. & tamen est propria. ut de se patet. talibus etiam utitur maxime demonstrator. in quibus passiones de subiectis propriis predicantur. quare etc. Forte dicitur quod dictum Aristoteles intelligitur ubi accidens concretum de accidente concreto predicatur. & sic non est in predictis. Contra. quia aliquae passiones de corpore mobili predicantur de propria predicatione: sic tam subiectum quam predicatum sit concretum. Item de linea visuali & de numero sono: concreto sumptis: que passiones concrete predicantur. que in arithmetica & perspectiva considerantur: & hoc predicatione propria. ut patet. ergo responsio nulla. Tertio arguitur sic. hec est predicatio propria. album est coloratum. sic etiam ista: albedo est color. ubi tamen accidens de accidente predicatur utriusque concrete sumptis. ut patet. Ad hec respondetur. quod cum Aristoteles hic loquitur de predicatione in qua accidens de accidente predicatur. intelligit de predicatione accitissimam quam distinguitur contra predicationes speciei generis. & differentie. & proprias. sicut etiam loquitur. Porphyrius in universalibus suis & talis rationabiliter dicitur predicatio per accidens predicte autem predicationes sunt per se in primo vel secundo modo. secundo intelligit Aristoteles. ut plane patet in textu de predicatione accidentis de accidente. quod secundum se non sit subiectum. & ratione eius accidit. quod in predictis propositionibus non contingit. linea enim secundum se est subiectum rectitudinis: & albedo coloris. ut patet. & corpus mobile respectu suarum passionum. & sic de alijs. Ad ultimum dicunt quidam quod in ista. album est coloratum. album secundum se est subiectum: quavis enim respectu musici non sic secundum se subiectum. respectu tamen superioris generis quale est coloratum subiectum secundum se dici potest. & ex hoc concludunt talem esse predicationem per se in primo modo. Ego vero puto quod illud non vincit ut ista sit predicatio per se in primo vel secundo de quibus superius dicebatur. sed concedi potest ipsam esse predicationem proprie sumptam: eo quod album ratione accidentis per ipsum importati est subiectum accidentis importati per predicatum. & loquitur hic de subiecto proprio propositionis. quantum oppositum huius inhesionis si quis velit probabiliter potest: quoniam album non est subiectum colorati secundum quod album. sed hoc est ratione subiecti cui accidit.

Quare autem in quod quid est aut quoniam quale aut quantum aut ad aliquid aut faciens. aut patiens. aut ubi. quando cum unum de uno predicabitur.

Distinguitur predicata secundum se. & primo illa distinguitur secundum diversa genera. secundo ipsorum predicatorum differentiam ostendit

ibi. Amplius substantiam quidem etc. Primo igitur intendit Aristoteles quod predicatio proprie sumpta: de qua dictum est: multipliciter dividitur secundum divisionem predicamentorum. quedam enim in qua substantia predicatur ut homo est animal. quedam in qua predicatur quantitas ut sor. est quantitas. alia in qua qualitas predicatur. ut homo est albus. & sic dicatur de alijs predicamentis. sicut sunt ad aliquid agere: pati: ubi quando etc. Notandum quod ista particula quod unum de uno predicatur. multiplicem recipit expositionem. quidam enim exponunt quando. scilicet univocum de univoco predicatur. quoniam predicatio equiuoca cum non sit predicatio una sed plures. a consideratione nostra posterioristica excludi debet. neque predicatio propria dici meretur & talis non est predicatio in quid vel quale vel quantum etc. Hec expositio multum est apparens. potest tamen aliquis instare quod Aristoteles hic dividebat predicationem proprie sumptam secundum genera predicamentorum. sed predicatio equiuoca non est proprie sumpta quare tunc frustra addidisset illam particulam. cum unum etc. Secunda expositio distinguit quod propria predicatio est aliquo decem predicamentorum que est in qua unum tantum de uno predicatur. & talis dicitur predicatio absolute in quid vel quale vel quantum etc. que vero est in qua plura diversorum predicamentorum de uno predicantur. & talis dicitur predicatio absolute sicut homo est animal quantum. aut animal album. & talis non dicitur predicatio in quid vel quale etc. sed est predicatio in quid quantum. aut in quid quale. & sic de alijs. & hoc est quod Aristoteles hic intendit. Tertia expositio dicit quod Aristoteles per predicari unum de uno intelligit illud quod secundum se predicatur & non gratia alterius. nam quid. scilicet accipiat predicari de uno id est de eo quod secundum se subicitur & non gratia alterius cui accidit. sicut in hac propositione: sor. est albus in ista vero album est sor. & album non secundum se subicitur. sed ratione substantie cui accidit. sor. etiam non secundum se predicatur. sed ratione colorati vel alicuius talis. quod accidit sor. hec expositio non apparet multum ad mentem Aristoteles. Alij vero vario modo dicebant. primo ex parte predicationis. sicut enim. propositio plures non est propositio simpliciter. sic non est predicatio simpliciter de qua demonstrator intendit. & videntur ibi velle quod ista sit predicatio plures. homo est animal musicus. non est verum. licet enim predicatum non sit oratio simplex. non tamen est equivocum ut patet. secundo ex parte demonstrationis quia demonstrator in una demonstratione unum tantum medium assumit & unum subiectum & unam predicationem: tantum enim medium non est adequata causa nisi unius. & sic oportebit in premissis & conclusionem demonstrationis unum tantum de uno predicari. Tertio ex parte diffinitionis quod soli incomplexi est diffinitio & non complexi. ut per 7. metaphysicorum. quare non diffinitur homo albus. neque animal musicum. sed licet ista vera sint non multum tamen videtur ad mentem Aristoteles. in hac enim propositione. homo est albus. dixisset hic Aristoteles. predicari unum de uno. que tamen nullo modo pertinens est demonstratori.

Amplius substantiam quidem significantia quod vere illud est. aut quod vere illud aliquid est de quo predicantur significant. Quocumque vero non substantiam significanti sed de alio subiecto dicuntur quod nec vere est illud est. neque quod vere illud aliquid est accidentia sunt. ut de homine est album. non enim est homo neque quod vere album est. Neque quod vere album aliquid est. sed animal forsitan. quod vere enim animal est homo. etc. Quocumque vero non substantiam significantia ostendit de quo dam subiecto predicari: & non esse aliquid album quod cum alterum aliquid sit album est.

Primo ostendit differentiam predicatorum. 2o ostendit quod obiectionem ibi. Spes enim gaudeant etc. Primo igitur Aristoteles hac distinctionem intendit. quod dam est predicatum subale & quod dam accidentale. predicatum subale aut predicatur de eo quod est

Posteriorum

vere illud. i. de subiecto secū subaltere conuertibili. sicut hic homo est rationale: vel homo est animal rationale. aut de eo quod est aliquid illud. i. de subiecto. quod est aliquid predicatum: quod pars eius subiecti. sicut hic. homo est animal. predicata vero accidentalia sunt que non significant subiecta. sed dicitur de subiecto quoddam. quod enim vere et essentialiter est predicatum non est aliquid eius predicatum. sicut hic homo est albus. sed dicendo homo est animal. subiectum est aliquid predicatum. cum sit eius pars subiectiua: et est vere animal. cum animal sit vera essentia ipsius. his tamen non obstantibus si ea que per accidens predicantur debeant proprie et simpliciter predicari. oportet ne de aliquo subiecto predicetur. sed se: non ratione alterius subiecti cui accidit. ut cum dicitur. homo est albus. predicatur albus de homine. non ratione alius alterius subiecti cui homo accidit. ut satis patet. **¶** Notandum quod ista particula. aut vere illud est aut illud aliquid. a quibusdam alijs aliter introduitur. videlicet quod predicatum substantiale aut vere et conuertibiliter est totum subiectum. quia. scilicet. ei comparatur tanquam totum. sicut diffinitio. aut est aliquid illud scilicet. quia comparatur ei tanquam pars diffinitiu. sicut genus et differentia. quorum utrumque respectu diffinitio se habet. ut patet. si genus sit tanquam pars materialis. differentia vero tanquam formalis. si iste due expositiones non contradicant. puto tamen primam magis consonare textui Aristoteli. **¶** Sed contra dicta dubitatur. quod videtur quod diffinitio non sit predicatum. de quo Aristoteli. hic intendit. quod Aristoteli. loquitur de eo quod predicatur tanquam de uno: sed diffinitio non est quid unum. cum dicat aggregatum ex genere et differentia. ergo etc. **¶** 2° videtur quod genus non sit pars speciei: sed totum de mente Porphyrii in vltimo suis. **¶** Ad primum negetur. quod diffinitio non sit unum predicatum. non enim aggregatur ex terminis diuersorum predicamentorum. cum genus et differentia sint in eodem predicamento. et quia genus et differentia adinueniuntur iuncta se habent per modum materie et forme. que unum predicamentum vere constituere possunt. **¶** Ad 2^m dicitur. quod genus est totum potentiale respectu speciei. et hoc voluit Porphyrius. et est pars eius secundum quod diffinitibilis est. quia. scilicet. substantiale ingrediens eius diffinitionem tanquam pars.

¶ Species enim gaudeant. monstra enim sunt et si sint nihil ad rationem sunt. demonstrationes enim de huiusmodi sunt.

¶ Posset aliquis obijcere quod predicatum substantiale non est vere et essentialiter idem cum subiecto. quia predicata substantiale videntur significare quasdam ideas quas platonici ponebant que non sunt idem cum individuis suis: sed ab eis penitus separate. quare non sunt vere illud de quo predicantur. **¶** Respondet philosophus quod species: id est idee platonice gaudere debent: quia monstra sunt: id est non vere sunt: sed sunt figmentum quoddam intellectus. et licet idee separate essent. nihil tamen deseruirent scienti et demonstrationi: eo quod scientia et demonstratio solum de his vniuersalibus sunt que realiter idem sunt cum individuis suis. **¶** Notandum quod quidam verba Aristoteli. sic exponunt. gaudeant species. id est dimittantur quiescere idee platonice. monstra enim sunt. id est nullius utilitatis. et ad nullum finem ordinate. siue. quod sunt figmenta intellectus. et sic videbatur Aristoteli. irridere platonicos. **¶** Alij honestiori modo exposuerunt: quod scilicet idee platonice gaudere debent. quia sunt entia valde nobilia. quod sunt vniuersales et immateriales. et sunt monstra. id est demonstrationes et exemplaria horum inferiorum. primam expositionem puto magis consonam precedentibus.

¶ Amplius si non est hoc huiusmodi qualitas: et illud huiusmodi. Neque qualitas est qualitas. Impossibile est eque adinueniuntur predicari sic. Sed verum quidem contingit dicere. eque autem predicari non contingit vere.

¶ Hec est tertia pars principalis huiusmodi capituli in qua vniuersaliter probat non esse processum in infinitum in predicatis. et diuiditur in duas partes secundum duos modos quibus propositum ostendit. scilicet ibi. Unus quidem tertius modus demonstrationis. Item primo ostenditur in predicatis non esse pro-

cessum in infinitum per modum circularis. 2° quod non secundum re-
ctitudinem. ibi. Sed quoniam neque in sursum. **¶** Prima diui-
ditur in duas. quia primo premitit quoddam. secundo probat
intentum ibi. Aut enim sicut substantia. **¶** Primo igitur inten-
dit conclusionem istam. Quando aliquid de altero proprie
predicatur: subiectum econuerso non proprie predicatur
predicato. et sic non equaliter inuicem predicatur. probatur.
quia predicatum est tanquam qualitas subiecti. sed quando ali-
quid est qualitas alterius. alterum econuerso non potest esse
qualitas illius. eo quod qualitas non est qualitas. contingit ta-
men unum vere de altero predicari. et econuerso. sed non equaliter.
sicut enim hec est vera. homo est animal. sic etiam hec
est vera. animal est homo. et sicut verum est hominem esse
album sic verum est album esse hominem. iste tamen non
sunt eque predicationes: cum alique illarum sint proprie et
directe. et alie improprie et indirecte. **¶** Notandum quod qua-
litas dupliciter accipitur. vno modo stricte prout constituit pre-
dicamentum per se. et hoc modo accipit Aristoteli. in predica-
mentis cum dicit: quod qualitas est secundum quam quales dicitur.
Alio modo large. et sic quilibet forma. siue substantialis siue
accidentalis. et quilibet differentia qualitas dici potest iux-
ta modum loquendi Aristoteli. in quinto metaphysice. ubi for-
mam substantialem qualitatem appellat. et in predicamen-
tis dicit substantiam secundam significare quale quid. et Por-
phyrius dicit differentiam predicari in quale. **¶** Ad pro-
positum igitur per qualitatem Aristoteli. intelligit qualitatem se-
cundo modo sumptam. predicamentum enim proprie sum-
ptum est tanquam forma respectu subiecti. et per consequens
est tanquam qualitas siue dispositio respectu ipsius. sed non econ-
tra. quia non contingit econtra subiectum proprie predica-
ri de predicato.

¶ Aut enim sicut substantia predicatur ut est. aut
cum genus sit. aut differentia potest predicari.
Hec autem oia ostensa sunt quoniam non erunt
infinita neque in sursum. neque deorsum. ut homo
est bipes et homo est animal. hoc autem alterum
est neque animal de boie. hoc autem de callia. hoc
autem de alio in eo quod quid est. Substantia qui-
dem omne est diffinire huiusmodi. Infinita enim
non est transire intelligentem. quare neque in sursum
neque in deorsum infinita sunt. Illam enim non
est diffinire de qua infinita predicantur. Si qui-
dem igitur genera adinueniuntur equaliter predica-
tur. erit enim ipsum quod vere ipsum aliquid est.
Et neque tamen de qualitate aut aliorum nullum
nisi secundum accides predicatur. omnia bec. n.
accidunt et de subiectis predicari.

¶ Probat intentum. et primo premitit hanc distinctionem.
omne quod predicatur aut subaltere predicatur. aut alio modo. et
si subaltere aut predicabitur sicut genus. aut sicut differentia. omnia
autem est superius quod in his non est processum in infinitum: in
sursum neque in deorsum. ubi gratia si quis diceret bipes est
boie predicari tanquam genus. et animal de bipede: et aliud de
animali. et sic in infinitum. in sursum autem si diceret hominem
de callia tanquam de inferiori predicari et calliam de alio. et sic in
infinitum deorsum dictum est quod omnis huiusmodi subiecta me-
dia huiusmodi aliquod superius est diffinibilis. hoc autem non
contingeret si supra sunt infinita habentia subiecta predicata
quod debite diffinientem oportet intelligendo pertransire oia sub-
iecta predicata que sunt supra diffinitum. sed infinita non po-
tunt pertransire. quare relinquatur quod in sursum non habet pre-
dicata infinita. et sicut ratione probaretur quod in deorsum non ha-
bet infinita relinquatur ergo si aliquo modo erat in huiusmo-
di predicatis processum in infinitum erit sed circularis. Sed
arguitur quod non. quia sicut prius supponebatur: genera et spe-
cies non de se inuicem equaliter predicantur. quod si sic tunc

illud quod est sicut totum respectu subiecti esset ipsum aliquid: id est pars respectu ipsius. nam si animal equum predicaretur de homine et equo sicut homo est pars respectu animalis sic etiam esset econtra. et hoc intendit per istam litteram. Erunt enim ipsum quod quid est vere ipsum aliquid neque potest dici quod sui circulum sit processus in infinitum in predicatis accidentalibus. quia qualitas et alia accidentia de subiecto predicantur. omnia namque accidentia accidunt subiectis tanquam qualitates et dispositio ipsorum. et de ipsis proprie predicantur. non autem econtra nisi per accens. et improprie: hanc autem improprietatem predicationem iam exclusimus a consideratione nostra. **C**onnotandum quod non quelibet subiecta est diffinitibilis. subiecta enim generalissima diffiniri non potest respectu generis defectu superioris per quod possit diffinitio eius assignari. definitio etiam subiectalis quecumque sit illa non recipit diffinitionem. quia cum diffinitio ex genere et definitio componatur definitio definitam habet. et sic esset processus in infinitum. sola igitur ista subiecta diffinitur que est species vel specialissima vel subalterna. et talis est directe media inter generalissimum et individua. et hoc est quod voluit philosophus cum dicit omnem huiusmodi subiectam diffiniri. **C**Dubitatur. quia videtur velle philosophus quod ibi sit predicatio propria: homo est animal. et hic impropria. animal est homo. sed arguitur contra. animal est sicut materia hominis et per consequens homo sicut forma. sed cum predicatum dicat formam et subiectum materiam directior est predicatio quam econverso et est. **C**Secundo dubitatur. quia videtur velle philosophus quod in predicatione propria subiecti sit pars predicati. sed isto concessio sequitur quod ista non est predicatio propria homo est animal rationale. siue homo est rationale. nam in qualibet istarum homo dicit totum. animal autem et rationale dicunt partes. **C**Ad primum respondetur aliorum responsionibus quod animal absolute homini comparatum se habet per modum forme: si tamen definitio in diffinitione comparatur est tanquam materia respectu ipsius eo quod per istam definitam contrahitur. et si dicitur quod genus est pars speciei. quare hoc erit propria. animal est homo quecumque alij dicant respondetur negando antecedens. sed conceditur quod genus est pars diffinitionis speciei. **C**Ad 2^m dicitur primo quod partes illius diffinitionis non dicunt partem respectu subiecti. sed utrumque dicit totum in potentia: differentia vero totum in actu: sed tam animal quam rationale sunt partes illius diffinitionis. hoc etiam concederetur tam animal quam rationale esse partes. tota tamen diffinitio ex istis aggregata non dicit partem sed totum magis explicitate quam subiectus et per hoc utraque istarum predicationum erit propria et directa. **C**Secundo dicitur quod aristoteles. ibi solum comparabat predicationes duas ad invicem. videlicet generis de specie et speciei de illo genere. quarum primam appellat propriam. quoniam predicatum est qualitas siue forma subiecti. et subiectum est pars essentialis eius non autem econtra. ut patet. quare argumentum non procedit.

CSed quoniam neque in sursum infinita erunt unumquodque enim quod predicatur significat aut quale aliquid. aut ad aliquid: aut quantum aliquid. aut huiusmodi. aut que sunt in substantia. hec autem finita sunt et genera predicamentorum finita. aut enim quale. aut quantum. aut ad aliquid. aut facere aut pati. aut ubi. aut quando predicabitur. **C**Processum autem est unum de uno predicari. Ipsa autem de ipsis quecumque non aliquid sunt non predicari dicimus. accidentia enim sunt omnia. sed hec quod secundum seipsa. alia vero secundum alterum modum. **C**Hec autem omnia de subiecto quodam predicari dicimus. secundum accens autem non esse subiectum aliquid. **C**Nihil enim talium ponimus esse quod non alterum aliquid esse dicitur quod dicitur. sed ipsum in aliis et alia quidem de altero.

CPrimo reseruit quedam prius declarata. secundo exequi

tur probando intentum sibi. **C**Neque in sursum. **C**Primo igitur dicit quod predicata in infinitum non procedunt in sursum nec in deorsum. nunc declaratur et premititur primo quod omne quod predicatur aut significat quod: aut quale. aut quantum: aut aliquid huiusmodi. aut etiam significat ea que sunt de substantia rei quam diffinitionem rei ingrediuntur essentialiter. hec suppositio patuit prius. secundo premititur sicut prius dictum est quod subiecta predicata sunt finita et genera predicamentorum sunt finita. sunt enim. solum decem utputa: aut quid. aut quale: aut quantum: aut agens. aut passum. aut quod et est. **C**3° premititur quod in simplici predicatione de qua hic intelligimus solum predicatur unum de uno. hoc patuit superius. **C**4° premititur quod de accidente quod non est aliquid subsistens nihil proprie predicatur. album enim vel aliquid tale non potest esse proprie subiectum. omnia enim huiusmodi sunt accidentia concreta que secundum se subiecti non possunt quodam igitur sunt predicata secundum se ut quod vel substantiale predicatum vel accidentale de substantia predicat. quodam vero sunt predicata secundum alterum modum. scilicet secundum accens. scilicet quod de accidente vel subiecto vel accidens predicat. ut album est subiectum. vel album est musicum: hoc enim omnia accidentia de ratione sui habent ut de quodam dicantur subiecto sed accidens non potest esse proprie subiectum neque aliquid de ipso potest proprie predicari. **C**Utrumque proprie subiectum quod se subiectum. et non de tale ratione alterius quod dicitur tale. sed hoc non competit accidenti. quia accidens inest alijs et alia que predicantur de eo insunt ei cui inest illud accens: ut album est musicum. illud predicatum musicum inest illi substantie cui inest albedo. **C**Connotandum quod aristoteles. predictas suppones premititur propter canillationes quas adducere aliquis posset. posset enim quis dicere quod licet in unoquoque predicatione predicata substantia sint finita predicata tamen accidentalia sunt infinita ut sicut dicitur unum de altero predicatur. ut quantitas de substantia et qualitas de quantitate. et sic ulterius procedunt predicata in infinitum. ad hoc igitur remouendum supponit philosophus quod predicata sunt finita. scilicet decem. et hoc erat per se notum et famosum apud omnes. **C**Secundo posset quis dicere quod licet predicatione simplici non sit procedere in infinitum predicatione tamen composita contingit procedere in infinitum. cum enim accepte fuerint omnes simplices predicationes quibus accidens aliquod de substantia predicatur contingit istas varijs combinationibus ad invicem combinari nunc duo. nunc tria. nunc plura ad invicem coniungendo. ut homo est animal quantum. vel animal est album. vel homo est album musicum. vel est animal quantum musicum. et sic ulterius vel posse procedere in infinitum. Ad hanc igitur remouendam canillationem dicit philosophus quod ipse hic loquitur de simplici predicatione que proprie est predicatio. composita vero non sic propria est predicatio. **C**Tertio canillare potest aliqua quod saltim in predicationibus per accidens est processus in infinitum ut si primo accidens de substantia predicetur. deinde de substantia de accidente. et sic de infinitis. ut homo est album. album est homo. vel album est musicum. propterea dicit philosophus quod tales predicationes quibus substantia vel accidens de accidente predicatur non sunt hic appellande predicationes. et istas excludit in consideratione premititur.

CNeque in sursum ergo unum de uno neque in deorsum esse dicitur. de quibus quidem enim dicitur accidens quecumque in substantia uniuscuiusque sunt. hec autem non sunt infinita. sed in sursum ipsa quoque et accidentia utraque non infinita sunt. **C**Necessesse ergo esse aliquid de quo primum predicetur et de hoc aliud: et hoc stare et esse aliquid quod non amplius neque de alio priori neque de alio aliquid prius predicetur.

CIta sic probat intentum et intendit conclusionem istam. In predicatione propria et simplici in qua unum de uno predicatur non est processus in infinitum in sursum nec in deorsum. et quia superius probavit de predicatione substantiali: tunc nunc solum probat de accidentali dicens quod ea de quibus accidentia predicantur sunt que pertinent ad substantiam rei. ut patet ex ultimo

Posteriorum

supposito. substantialia autem substa siue predicata sunt infinita sicut dicit scda suppositio. sed tam substantialia subiecta q̄ accidentalia predicata neutra sunt infinita in sursum. et hoc probari potest ex premissis vniuersalibus. d̄ substantialib⁹ probatum est. de accidentalibus autem probatur. genera accidentium sunt finita. vt patet ex premissis. et in quolibet genere accidentis solum sunt finita predicata. eo q̄ in quolibet tali ḡna et sp̄s reperiuntur que quidditative de inferioribus predicantur. quare sicut in substantialibus predicatis nō procedetur in infinitum. vt iam est probatum. sic neq̄ in accidentalibus erit processus in infinitum. quare vniuersaliter concluditur q̄ necesse est ad aliud deuenire de quo aliud primo predicetur et sic erit status in infinitum deorsū cum autez de isto predicato aliquid predicabitur. similiter erit ad aliud deuenire: de quo nō ampl⁹ aliquid predicabitur: neq̄ illud predicabitur de aliquo prior. et sic erit stat⁹ i sursum. **C** Motandum q̄ a quibusdam hec pars introducit vt Aristo. solum probet q̄ i predicatis per se secundi modi. s. in proprijs passionibus non sit procedere in infinitū. dicitur enim in textu. de quibus quidem enim dicuntur accidentia quecumq̄ in substantia vniuersaliusq̄. i. in diffinitione in qua subiecta illorum accidentium ponuntur et hoc pertinet ad proprias passiones. Idanc expositionem videtur sequi Alber. et sic exponendo erit ista particula. neq̄ i sursum ergo et c. t̄q̄ conclusio partis precedentis. in ista vero sequenti particula de quibus quidem enim et c. incipiet expositio predicta. et s̄ istam expositionem ratio aristo. sup hoc fundatur q̄ i diffinitionibus non est procedere in infinitum. suba vero i diffōne accidentiū ponit. s̄ de hoc amplius dicet i sequentibus et i questione.

C Unus quidem demonstratiōis modus dicitur hic. Adhuc autem alius. si enim de quibus quedam priora predicantur horum quidem demonstratio erit neq̄ possunt habere ad ipsa q̄ scire. Neq̄ hoc esse sine demonstratiōe. si autem hoc p hoc notū est. Hoc autē nescimus neq̄ meli⁹ habemus ad ipsa q̄ scire: neq̄ per hoc notum scimus.

C Ponit alium modum logicū probandi intentum. et primo p̄mittit que dam. scdo exequitur ibi. Si ergo est aliqd scire. Primo igitur dicit q̄ predictus modus est vnus motus logice p̄bādī tentum. Alius autē modus est ille q̄ nunc dicitur quo supponitur q̄dam. primo q̄ si q̄dam p̄pōnes fuerit habētes aliquas p̄ores q̄ per ista priora d̄m̄fantur. **C** 2° supponitur q̄ propositionē demonstrabilem nō melius cognoscere possumus q̄ per habitū. q̄ d̄ scire. p̄. q̄ sola principia indēfabilia sūt que melius cognoscuntur q̄ sciendo. vt patuit i precedentibus. **C** 3° supponit q̄ huiusmodi demonstrabilia nō possumus scire nisi per demonstratiōem. patet q̄ demonstratio est syllogism⁹ faciēns scire. **C** Ultio supponitur q̄ si aliqd per alterū nobis fiat notū: et illd alterū neq̄ scimus neq̄ cognoscim⁹ habitu meliori q̄ scia non etiam scim⁹ illd posterius. et notanter dicit p̄s neq̄ melius et c. q̄a premissis demonstrabiles. per quas sciuntur conclusiones. cognoscuntur bitu q̄ est scia quoniam demonstrantur. p̄premissis vero idēdemonstrabiles. que principia demonstrationis nūcupant. nō proprie sciuntur. s̄ meliori habitu cognoscuntur. q̄ scia q̄ ab Aristotele i precedentib⁹ appellat intellectus.

C Si igitur est aliquid scire per demonstratiōez simpliciter et nō ex aliqb⁹ neq̄ ex supponē. manifestum ē stare predicamēta media. si enim nō steterint sed ē semper acceptio i superius oīum erit demonstratio quare si infinita s̄ p̄tigit percurrere. quorum nō ē demonstratio nō scimus per demonstratiōem. si igitur neq̄ melius habem⁹

ad ipsa q̄ scire: nō erit aliquid scire per demonstratiōem simpliciter sed ex suppositiōe. Logice quidem igitur ex his utiq̄ aliquis credet de eo q̄ dictum est.

C Illis suppositis consequenter p̄s probat hanc conclusionem. In predicatiōibus esse processū in inf̄m̄ demonstratiōis est status. probat sic. contingit aliqd scire per demonstratiōem simpliciter: et nō solū ex concessis vel ex suppositione. ergo cōclusio vera probat cōsequētia. q̄a dato opposito q̄ predicatiōes nō steterint i demonstratiōibus. sed q̄ semper in superi⁹ accipere contingat: tūc iam omnīū erit demonstratiō. cū igit ea infinita quorum est demonstratiō non cōtingat pertransire. sequit q̄ ista infinita nō scim⁹ per demonstratiōez neq̄ ipsa cognoscere possum⁹ meliori habitu q̄ scia. q̄vntū illorū est immediatū et indemonstrabile. s̄ q̄ libet est demonstrabile. quare cōcluditur q̄ conclusionem que sequitur ex illis infinitis non contingit simpliciter scire. sed solū ex suppositione. q̄ est oppositū aītis: aītis t̄n notū est ex determinatis in principio hui⁹ libri. **C** Deinde p̄s epilogat dicens q̄ ex his que logice dicta sunt potest aliquis credere q̄ in predicatiōibus non sit processus in infinitum.

C Motandum vt philosophus tangit in textu. q̄ tripliciter demonstrare contingit: vno modo ex concessis ab aduersario sicut quando impossibili concessio ex illo aliquid i possibile infertur. Secūdo modo ex primis demonstratiōibus inferendo conclusionem. que tamen non demonstratur: sed supponitur esse vt plerunq̄ fit in scientijs subalternatis: in perfectiua tamen aliquando ex propositionib⁹ geometrie demonstratur conclusio que ibi supponitur: s̄ non demonstratur: et tunc perfectiue non dicitur scire simpliciter. sed s̄m quid. vel ex suppositione de his duobus modis loquitur. Aristo. cum dicit. et non ex aliquibus neque ex suppositione et c. Tertio modo contingit simpliciter demonstrare q̄ qualiter fiat dictum est in precedentibus: inter ceteras autem conditiones ad demonstratiōem simpliciter requiritur vt fiat resolutio ex his vsque ad immediata. si igitur premissis ipsius sint demonstrabiles: oportebit eas demonstrari. si vero non: debent esse note per se habitu qui non proprie dicitur scientia sed intellectus. si igitur in premissis demonstratiōis procedatur in infinitum. nulle erunt premissis prime et per se note. sed omnes demonstrabiles. et per cōsequēs de nulla ipsarum habebitur intellectus. habitus vero qui est scientia presupponit habitum qui est intellectus tanq̄ priorem. quare de ipsis non habebitur scientia simpliciter: et presertim quia non contingit infinita pertransire vt dicit in textu. et sic non contingit simpliciter demonstrare. **C** Motandum scdo cum Aristo. dicit logice quidem vno modo et communiter exponitur logice. i. per rōnes cōes. alio modo quia per ratiōes sumptas a natura diffinitionis et demonstratiōis que sunt de consideratiōe logice. et sic exponit Albertus.

Malerice at manifestus ē p̄ hec uelocius q̄ neq̄ i sursum neq̄ i deorsū i infinita p̄dicatiō p̄tigit eē i demonstratiōis scientijs de quibus it̄rio ē. Demonstratio enim ē ex his quecumq̄ quide ipsa isūt scdm seipsa rebus. Scdm seipsa uero dupl̄. quecumq̄ enim illis isūt i eo q̄ quid est. et in quibus ipsa in eo q̄ quid est insunt ipsis: ut in numero impar quod est quidem numero. Est autem ipse numerus in ratione ipsius. Et iterum multitudo aut diuisibile in ratione numeri est.

C Illoc est quartum capitulum huius tractatus in quo rationes p̄prias demonstratiōis Ari. p̄bat intentū principale.

et dividitur in duas partes principales. quia primo facit quod dictum est. scilicet inferre correlativa ibi. Ad demonstratis autem his. Primo premitit intentum suum et quidam suppositionem. scilicet exequitur ibi. Hic dicitur autem numerus. Primo igitur dicitur quod per rationes analeticas brevius et citius quam per rationes logicas manifestari potest quod in scientiis demonstrativis: de quibus maxime hic intendimus. non contingat predicationes ire in infinitum sed sursum aut deorsum. Deinde supponit quod demeratio est ex his que sunt per se. et hoc dupliciter contingit: quia vel ea que sunt per se sunt in primo modo quibus predicata sunt in diffinitione subiectorum. vel in secundo modo perfectatis quia passio de subiecto predicatur. quod ponitur in diffinitione ipsius. Exemplum primum ut numerus est impar numerus est multitudo: aut numerus est divisibile. quia multitudo sine divisibile ponitur in diffinitione numeri. **¶** Notandum quod scia que principiata in sua principia resolvit: aut resolvere docet. merito analetica. id est resolutiva siue indicativa dici potest. hec autem sola predicationem per se directe considerat: et in hoc differt a dialectica que predicationem per se et predicationem per accidens considerat. ergo Aristoteles superius logice processit per rationes communes cum pervenerit generaliter in omni genere predicationis non esse processum in infinitum. hic autem analetice procedit. quia intentum probat solum in predicationibus per se. et hec est via brevis: et expeditior ut inquit Aristoteles in littera. quia hec via solum considerat demonstrationem propria que sunt valde pauca. alia vero via contra considerat que sunt valde multa: Possent hic moveri dubitatio que Aristoteles nullam mentionem fecit hic de tertio vel quarto modo perfectatis. sed de hoc sufficienter dictum est in precedentibus. dixit tamen Albertus quod quartus modus respicit habitudinem predicatorum ad subiectum. nec e contra: sed respicit habitudinem consequentie. Alii dicunt quod per istas alios duos intelligere dedit. Alii dicunt quod de quarto non loquitur. quia non assumit propositionem simpliciter necessariam. sed solum quid.

¶ Horum autem neutra contingit infinita esse nec ut in perfectum numeri. Item. n. si impari aliud insit cui inhereat extrinsecum. Hoc autem si est primum numerus in erit his que insunt ipsi. si igitur non contingit huiusmodi infinita esse in numero neque in sursum erunt infinita.

¶ Probat principale intentum. et primo ostendit in utroque modo predicationis per se esse statum tam in sursum quam in deorsum. scilicet concludit quod in medijs non possit esse processus in infinitum ibi. Si autem sic est. tertio quod in demonstrationibus non possit procedere in infinitum ibi. Si vero hoc. et cetera. **¶** Prima dividitur in duas. quia primo probat intentum quo ad modum secundum dicendi per se. scilicet quo ad primum ibi. Hec tamen quecumque et cetera. **¶** Licet primum duas ponit rationes. prius tamen dicit quod in neutro modo dicendi per se quia nec in secundo nec in primo modo dicendi per se est processus in infinitum et primo probatur de secundo. si. n. dicatur quod impar insit numero tanquam passio ipsius et aliud insit impari. sequitur: quod impar ponitur in diffinitione illius passionis sibi inherens. cum igitur numerus ponatur in diffinitione imparis ponetur et in diffinitione illius alterius passionis. que cum in diffinitionibus non sit abire in infinitum: ut prius probatum fuit sequitur quod in secundo modo perfectatis non procedunt predicationes in infinitum.

¶ At vero necesse est omnia inesse. Primo ut numero et in illis necesse est esse numerum quare convertibilia erunt. sed non excedentia.

¶ Secundo arguitur sic. omnes huiusmodi passiones insunt numero tanquam subiecto primo et numerus ponitur in diffinitione omnium illorum. quare cum sint proprie passiones: omnes cum subiecto et secum invicem convertentur: et sic nullum istorum alterum excederet neque excederet et per prius licet in eis esset procedere in infinitum. non tamen hoc esset processus in sursum neque in deorsum. de quo intendimus in presenti. **¶** Notandum ut colligitur ab Aristotele. hic quod cum aliquid ponitur in diffinitione alterius illud quod ponitur in diffinitione diffinitis ponitur etiam in diffinitione diffinitivi: formaliter aut virtualiter. cum. n. diffinitur hoc per aial rationale: sed in ista diffinitione non formaliter ponatur corpus aiatu aut substantia. eandem tamen diffinitionem virtualiter ingreditur. ut per

et sic in proposito contingit de numero impari et ceteris huiusmodi. **¶** Dubitatur. quia videtur quod consequentia Aristoteles non valeat. omnes iste passiones insunt numero. et numerus ponitur in diffinitione ipsarum. ergo adinvicem convertentur. quia omnes huiusmodi passiones insunt aiali: et animal tanquam prius ponitur in diffinitione istarum non tamen convertuntur cum animali. quare et cetera. **¶** Respondetur ut contra ab aliquo intelligitur quod ubi iste passiones insunt simpliciter numero siue universaliter. tunc enim numerus non excedit aliquam istarum passionum. et cum ponatur in diffinitione istarum non excedit ab aliqua ipsarum. que sequitur intentum.

¶ Nec tamen quecumque sunt in eo quod quod est nec infinita sunt. neque. n. esset diffiniri. Quare si presertim quidem omnia per se dicuntur: hec non infinita sunt. Stabant utique in sursum quare et in deorsum.

¶ Intendit istam conclusionem. In primo modo dicendi per se non est processus in infinitum in sursum probo. quia dato opposito cum predicatum in primo modo ponatur in diffinitione subiecti. tunc infinita essent successive diffinitiva. sed hoc est impossibile ut prius dicebat. quia tunc non contingeret aliquid diffinire: et ex his consequenter concluditur si omnia predicata demonstrationis pertinentia sint per se: et ista non sunt in infinitum. tunc in predicationis demonstrationis non proceditur in infinitum. in sursum et a simili neque deorsum.

¶ Si autem sic est et que sunt in medio duorum terminorum semper sunt finita.

¶ Ex predictis concluditur quod in medijs non est processus in infinitum. per. quia ex parte terminorum ascendendo vel descendendo non est processus in infinitum. ergo ex parte mediorum non est processus in infinitum. et consequentia ex his que dicta sunt a principio huius tractatus. et assumptum per ex precedenti parte.

¶ Si vero hoc est manifestum est iam et demeratio num quod necesse est principia aliquid esse et non omnium esse demerationem: quod vero diximus quosdam dicere iuxta principium si enim sunt principia non omnia sunt demerabilia. neque in infinitum possunt ire. Esse enim horum quolibet nihil aliud est quam esse nullum spacium sine medio et indivisibile. sed omnia divisibilia Intus enim imittendo terminum sed non assumendo demonstratur quod demonstratur. quare si hoc infinitum contingit ire. Continget utique duorum terminorum infinita esse interius media. sed hoc impossibile est si predicamenta steterint in superius et inferius. quod autem stent demonstratum est logice prius. analetice vero nunc.

¶ Ex predictis concluditur quod in medijs necesse est aliqua esse principia demerationum. et per prius non omnium est demeratio sicut quidam dixerunt ut a principio huius libri dictum fuit. si igitur sunt aliqua demerationum principia non omnia erunt demerabilia similiter hoc nihil est aliud quam dicere quod nullum est spacium sine medio. et nullum est indivisibile. id est quod quelibet propositio est mediata. nam cum aliqua propositio per mediam intus sumptum demonstratur et non post assumendo. quare tunc sequeretur si demonstrationes procederent in infinitum. infinita esse media inter duos terminos. hoc autem est impossibile si in predicationis est status in sursum et deorsum sicut prius logice. nunc autem analetice est ostensum.

¶ Demonstratis autem bis manifestum est quod si aliquid quod idem duobus insit ut. a. et in. c. et i. d. non predicante altero de altero aut nullo modo: aut non de omni quod non se per se esse aliquid ierit. ut isocheli et scaleno ni duobus rectis equales habere scilicet esse aliquid inest. Scilicet enim quod est figura quedam et non scilicet alterum inest. hoc autem non semper sic se habet.

Posteriorum

C Infert ex predictis correlaria quedam: et primo infert quod necesse est aliis esse oppositas primas. secundo ostendit qualiter ipsa in demonstratione uti debemus ibi. Et autem idigeat. Prima dividitur in duas. quia primo infert quod est ad aliquod primum deuenire quo ad subiectum. secundo quod ad propositiones immediate finem causam est deuenire ibi. Manifestum autem est. Primo proponit. secundo probat intentum suum ibi. Sit autem. b. Tertio remouet quoddam obiectum ibi. In eodem tamen genere. Dicit ergo primo quod his demonstratis que superius dicta sunt manifestum est quod si aliquid predicatum de duobus predicet sicut. a. de. c. et d. quorum unum de nullo altero dicitur. aut saltem non de omni et illud predicatum insit ambobus per aliquid quod esse non oportet ut iterum insit eis per aliud esse dictum per aliud. et sic in infinitum procedendo. verbi gratia. cum habere tres angulos equales duobus rectis insit isocheli et scalenoni. que sunt due species trianguli: et insit eis per aliquid esse. quod est figura quedam. i. species figure. videlicet. triangulus non oportet ut triangulo insit per aliquid esse. et alteri per alterum in infinitum. **C** Notandum hic ut habet in textu aliquando predicatum de duobus predicatur. quorum alterum ab altero penitus remouetur. ut cum animal de homine et equo predicatur sicut etiam patet in exemplo Ari. aliquando vero alterum ab altero non penitus remouetur sed particulariter. tamen qualiter animal de homine. et de masculo predicatur. de utrisque autem predictis verificatur dictum Aristote.

C Sit autem. b. secundo quod est. a. in. c. et in. d. Manifestum igitur est quod. b. in. c. d. sunt esse: et illud secundum alterum. Quare duorum terminorum mediis infiniti utique incidunt termini. sed hoc impossibile est. secundum igitur commune aliquod esse non necesse est semper idem in pluribus. quare uero erunt immediata spacia.

C Probat intentum dicens. sit. b. illud commune quo mediante. a. inest. c. et d. si igitur. a. inest. b. mediante aliquo communi. iterum illi mediante altero. et sic infinitum tunc iter duos terminos finitos infinita erunt media. quod est impossibile. ut supra ostensum fuit. quare concludit quod quando idem predicatur de duobus non semper dicitur de illis per aliud et aliud esse. sed est de deuenire ad spacia immediata. i. ad oppositas siue predicationes immediate.

C In eodem tamen genere et ex eisdem atomis necesse est terminos esse. si quidem his que per se sunt erit esse. non enim erat ex alio genere in aliud descendente demonstrare.

C Posset aliquis dicere quod media erunt infinita si accipiantur in diuersis generibus. Hanc objectionem remouet philosophus dicens. quod si media que accipiuntur inter. a. c. d. sunt media per se eidem attributa. oportet ut sint in eodem genere: et ex eisdem atomis. quia aliter contingeret demonstratorem transcedere de genere in genus quod. s. reprobatur fuit. et appellat atomos terios demonstrationis: qui sunt tamen termini indiuisibiles. quia sunt simplicia componenda propositiones. **C** Notandum quod loquendo de genere principali contingit aliquando extrinsecus esse eiusdem generis aliquid diuersorum predicamentorum. Ex primo. ut si demonstraretur. quod omnis homo est corpus animatum per hoc quod est animal. vel si demonstraretur passio coloris de colore. utriusque enim erit in predicamento qualitatis. Exemplum secundi. ut si demonstraretur hominem esse risibilem. homo. non est de predicamento subiecti. risibilitas uero de predicamento qualitatis. nisi aliquis dicat quod risibile est per reductionem in predicamento subiecti. Sicut medium aliquando est in eodem genere cum subiecto. aliquando cum passione. aliquid cum utroque. Exemplum primum. ut si demonstraretur hominem esse disciplinabilem per animal rationale. Exemplum secundi. ut si demonstraretur hominem esse risibilem: per hoc quod est disciplinabile. Exemplum tertium. ut si per animal concludat hominem esse subiectum. aut per definitionem coloris passio aliqua de ipso demonstratur. Aristote. tamen hic et in illa parte: non ergo ex alio genere et cetera. non loquebatur de genere principali. et de hoc uide in illa questione. utrum contingat demonstrationem descendere et cetera.

nisi uellemus dicere omnes passiones que de subiectis suis de monstrantur esse in eodem genere principali cum subiectis suis saltem per reductionem.

C Manifestum autem est. et cum. a. in. b. sit. et si quidem est aliquid medium est demonstrare quod. a. in. b. sit. et elementa huius sunt hec et tot quot media sunt. immediate. n. propositiones sunt esse. aut omnes: aut uelut si uero non est medium non amplius erit demonstratio. sed in principia uia hec est.

C Probat quod dictum prius fuit. primo in affirmatiuis. secundo in negatiuis ibi. Sicut autem et si. a. primo igitur intendit istam conclusionem. in affirmatiuis est deuenire ad primas et immediatas propositiones finem causam. probatur sic. si. a. inest. b. aut inest sibi per aliquid medium aut non. si sic: per illud medium demonstrabile. a. inest b. hec enim. media sunt elementa sine principia demonstrationum. et quot sunt media tot sunt esse. immediate autem propositiones aut omnes aut uelut sunt principia demonstrationum: cum igitur non sit processus in infinitum ut per. ex determinatis erit deuenire ad propositiones primas et immediatas finem causam. si uero dicitur quod nullum est medium iter. a. b. tunc ista propositio. omne. b. est. a. non demonstrabitur sed erit prima et immediata. hec igitur est uia deueniendi in prima principia. **C** Circa litteram primo dubitat. quia dicit philosophus quod immediate propositiones sunt esse aut omnes aut uelut. **C** Secundo dubitatur. quia non uidetur verum quod tot sint principia siue propositiones immediate quot sunt media inter aliqua duo quoniam cum dicitur omnis homo est corpus animatum. iter subiecti et predicatum non est nisi unum medium. ut animal. et tamen sunt due propositiones probabiles immediate. ista. uelut. omnis homo est animal. et omne animal est corpus animatum. quare et cetera. **C** Tertio dubitatur: quia si hoc esset uia ueniendi in principia. ut philosophus dicit tunc principia demonstrari possent. quod est inconueniens: quia ad principia non est ratio. **C** Ad primum dupliciter responderi potest uno modo quod illud dicit philosophus propter singulares immediate tales quales sunt iste. sor. est homo. et hec albedo est albedo quibus enim sunt immediate. quia iter speciem et individuum nullum cadit medium. non tamen pertinent demonstrationi quia neque de singularibus corruptibilibus. neque per ipsa potest esse sciens uel demonstratio proprie sumpta. **C** Secundo dici potest quod ibi loquebatur de principijs in aliqua scia totali. quare diceretur quod non omnes immediate propositiones finem causam sunt principia scientie totalis. sed iste que sunt ualde esse et in ista scia notissime. uerbi gratia est deuenire ad causam mediatam illius passionis habere tres angulos equales duobus rectis. et ex ista cum predicta passione sit propositio immediata. que tamen non est principium in geometria. principia. n. geometrie sunt magis uerisimilia. sicut de puncto ad punctum rectam lineam contingit ducere. et sic de similibus. Alij uero ponunt alium modum respondendi qui mihi non apparet ad mentem Aristote. **C** Ad 2^m communiter respondetur quod sufficit ad mentem Aristote. quod non pauca sunt principia siue propositiones immediate inter subiectum et predicatum que media inter ea. quibus tamen possint esse plura ut argumentum probat. Alias responsiones ponit Al. prima est quod media bis sumpta. scilicet in maiori et in minori propositione sunt tot precise quot sunt elementa siue principia demonstrationis. secunda est quod maior et minor accipiuntur pro uno principio. et hoc ratione unius medij ita quod adunantur ita quod una sit medij uirtus in ambabus. **C** Ad 3^m dicitur quod non ualebat Aristote. ut per hanc uiam probarentur principia: sed quod tali uia procedendo tandem ad principia deuenitur per que alia probantur. si enim. a. propositio probetur per. b. et. b. per. c. que sit immediata per hanc uiam deuenit ad principium demonstrationis. ex hoc tamen antecedente non sequitur ut illud principium. s. c. demonstraretur. et hoc est quod quidam dicere uoluerunt cum dicunt. quod logica non sit scia sed modus sciendi. non. n. probat principia aliarum scientiarum sed docet presertim in hoc libro posteriorum modum et uiam deueniendi in principia. Ex quo per. frustra positum est illud modum soluendi dubitationem. cum dicitur quod argumentum probat principia non posse probari propter quid: sed Aristote. intendebat quod probari possent demonstratione. quia Albertus

tamen aliter introducit ista particula: scilicet in principia via hec est. v.3: hec via que a principio a nobis habet. s. via inductionis aut terminorum expositionis est via in principia. et sic exponendo non insurgit difficultas.

C Si autem erit et si. a. in. b. non fit. si quidem enim: aut medium est aut prius: cui non inest erit demonstratio si vero non. non est. sed principia et elementa tot sunt: quot sunt termini. et horum quidem. n. propositiones principia demonstrationis sunt. Et sicut quedam principia demonstrationis sunt indemonstrabilia que fit hoc illud: et que fit hoc in illo: sic et que non fit hoc illud: neque que fit hoc in illo. quare hoc quidem esse aliquid. alia autem non esse aliquid erunt principia.

Intendit quod similiter in negativis est ad primas immediatas devenire probatur: quod si. a. remouetur a. b. aut ergo est aliquid medium a quo prius remouetur. a. b. aut non: si sic tunc per illud medium demonstrabit. b. non esse. a. si vero nullum est tale medium non demonstrabitur. Principia igitur et elementa de medijs tot sunt quot sunt termini inter medij in quibus supple ultimo stat. et propositiones ex illis constitute sunt principia demonstrationis. Ex quibus omnibus inferuntur sicut quedam sunt principia demonstrationis affirmatiue significantia que hoc est illud vel que hoc est in illo. sic quedam erunt principia negativa que dicunt hoc non esse illud vel hoc non esse in illo: et per prius. sicut quedam sunt principia ad demonstrandum affirmatiua. sic quedam erunt ad demonstrandum negatiua. **N**otandum ut colligitur in textu: quod quedam predicatio affirmatiua dicit hoc esse illud. et illa est inter essentialia. ut homo est animal. vel albedo est color. quedam vero dicit hoc esse in subiecto isto: et hec est predicatio accidentalis de subiecto. ut homo est risibilis: et inter ista reperiuntur immediata. hec enim est immediata: homo est animal. vel homo est risibile. hec etiam est immediata linea est longa. si longitudo sit passio linee. eodem modo in negativis dicitur. b. n. est immediata dicens hoc non esse illud. s. nullum animal rationale est irrationale. et sicut dabilis est immediata dicens hoc non esse in illo. loquitur autem hic Ari. large de demonstratione. hec enim. b. est corpus animatum: non est proprie demonstrabilis: quia tamen hic diceret esse demonstrabilem. **N**otanda sunt ulterius verba linco. cum dicit. Ex his manifestum est quod multo plura sunt principia que conclusiones. scilicet falsorum sit contrarium scilicet quod pauca sunt prima respectu conclusionum. sed sciendum quod principia contra secundum analogiam pauca sunt respectu conclusionum. principia autem propria et appropriata: tot sunt quot dictum est. s. multo plura que media ad omnem conclusionem. **P**ossent hic dubitari quod liter v.3: est quod tot sunt elementa quot termini componentes propositiones sed solutio patuit in parte precedenti. Dicit tamen B. Albertus quod termini componentes propositiones immediatas sunt ipsarum elementa. propositiones immediate sunt elementa mediarum: et propositiones mediate sunt elementa demonstrationis.

Cum autem indigeat monstrare aliquid accipiendum est quod de. b. primum predicetur. Sit. n. c. de hoc sicut. a. et sic semper vadens nequaquam extra propositionem cadet. neque ipsius. a. esse accipiatur ut demonstraretur. sed semper medium daretur quousque indivisibilia fiant et unum. Est autem unum cum immediatum fiat. et una propositio simplex est immediata.

Ostendit qualiter propositionibus primis in demonstratione uti debemus et primo in affirmatiuis. secundo in negativis ibi. Scilicet in privatiuis. quidem et cetera. Prima dividitur in duas. quod primo ostendit quod sumere oportet propositiones primas et immediatas in demonstrabilibus. Secundo qualiter huiusmodi propositiones se habeant ad demonstrationem. ibi. Et quemadmodum. dicit ergo primo quod cum fuerit aliqua propositio mediata demonstrabilis. scilicet omne. b. est. a. sive omnis homo est suba. accipi debet me-

diu quod immediate predicetur de subiecto. de quo tamen predicetur. s. s. predicatum. verbi gratia. c. et sic semper procedere debemus ut nulla accipiatur propositio extra predictos terminos. s. a. et b. ut per ipsam aliquid demsetur. scilicet si condensare debemus medium versus. a. quousque fiat indivisibilia spacia et spacium unum: est autem unum cum fiat propositio immediata et una propositio simplex. **N**otandum primo quod si essent aliqua corpora inuicem ordinata iter que tamen aer interponeret cetera appellarentur rara: ubi vero inter ea alia corpora eiusdem rationis dicerentur condensari ad similitudinem huius dicit philosophus de medijs. inter. a. et b. verbi gratia. si probare voluero hanc mediatam. omnis homo est suba. accipiam illud quod immediate predicatur. de homine de quo tamen suba predicatur. s. animal arguendo sic. omne animal est suba. omnis homo est animal. g. et cetera. ulterius etiam cum inter animal et substantiam cadat predicatum medium. accipiam illud medium probando: omne animal esse substantiam sic procedendo condensamus quoniam si interponimus medium inter extrema quousque veniamus ad immediata. **N**otandum secundo quod cum inter subiectum et predicatum non fuerit medium apparet Ari. spacium inter ea esse unum et indivisibile. quod. s. per nullam medietatem dividi possit. **N**otandum tertio. quod in proposito propositio dupliciter potest dici una. primo modo una in actu. secundo modo una in potentia. **P**ropositio mediata dicitur in potentia una. sicut ista. omnis homo est corpus animatum. eo quod ipsa est potentia plures ratione medij quod interponitur. virtute cuius plures includit propositiones. per quas probari potest: sicut et linea dicitur una in potentia ratione puncti medij inter medietates in quas tota linea dividitur potest. propositio vero immediata dicitur una actu cum nullum habeat medium ratione cuius sit plures: quare ipsa est simpliciter una. et hoc est quod philosophus intendit cum dicit. Et una propositio simplex.

Et quemadmodum in alijs est principium simplex hoc autem non idem ubique est: sed in gravi quidem uncia. in melodia aut sonus. in membris aut divisio. aliud autem in alio. sic est in syllogismo una propositio immediata. In demonstratione autem et scientia intellectus. in demonstratiuis igitur syllogismis eius quod est nihil cadet extra.

Dicit quod quemadmodum in alijs rebus illud quod est in aliquo genere principium est simplex. sic etiam est in demonstratione et syllogismo. non tamen idem est ubique principium. in ponderibus enim principium est uncia. in melodijs est tonus in membris vero primum et simplex est divisio: .i. iunctura que cadit inter membra. et membra sicut cartillago. et sic aliud est in alio genere primum in syllogismo. igitur principium est propositio immediata in demonstratione vero et scientia que per istam acquiritur primum et simplex est habitus qui appellatur intellectus. **D**einde epilogat dicens in syllogismis igitur affirmatiue demonstratiuis patet quod medium non cadit inter extrema. **N**otandum primo quod dicitur Aristotele. dicitur unciam esse simplex in ponderibus. et tonum in melodijs et in membris iuncturam. illud non est verum simpliciter. uncia. n. et quodlibet aliud pondus grave cum sit gradus est in infinitum divisibilis in gradus gravitatis. tonus etiam cum sit aliquis sonus intentionis in infinitum dividitur potest in gradus vocis. et iunctura est in infinitum divisibilis cum sit quoddam quantum. sed predicta appellantur simplicia et indivisibilia secundum quandam hominum institutionem in genere enim ponderum ex quadam gentium institutione ad aliquid tante parvutatis devenitur. quod de minori non est apud eos cura: sicut est apud aromatarios pondus grani. Aristotele. autem exemplificat de uncia quo tamen minori utimur: sed exemplorum non queritur veritas. **N**otandum secundo quod habitus principiorum qui dicitur intellectus ut supra visum fuit ita est principium in habitibus que per demonstrationem acquiruntur: sicut etiam propositio immediata est principium syllogismi vel demonstrationis aut conclusionis que per demonstrationes concluduntur. et hoc est quod dicit Aristotele. in textu.

Posteriorum

Sed in priuatiuis hoc quidem nihil quod oportet esse extra hoc cadit. ut si a. est in b. p. c. non est. Si enim in b. quidem omni est. c. in nullo autem. c. est. a. iterum si indigeat quod in c. a. nullo sit medium accipiendum est ipsius. a. et c. et sic semper procedet. Si uero indigeat monstrare quod e. in d. non sit in eo quod est e. in d. quidem omni est. in e. autem nullo. Aut non in omni nunquam extra e. cadit. Hoc autem est cui non oportet inesse. In tertio autem modo: neque a. quo oportet: neque quod oportet priuari nequaquam extra ibit.

Ostendit qualiter utendum sit propositione immediata in syllogismis negativis. et primo facit hoc quo ad primam figuram secundo quo ad secundam. tertio quo ad tertiam. intendit igitur personam istam. In syllogismis negativis reducendo mediatam propositionem ad immediatam medium quod assumitur non cadit extra extrema probatur et primo in prima figura. si n. s. o. met. hec demonstratio. nullum. c. est. a. omne. b. est. c. ergo nullum. b. e. a. siue sic. nullum animal est quantitas. omnis homo est animal. ergo et c. et oportet iterum probare maiorem ipsam ad immediatam reducendo: oportet tebit accipere aliquid superius ad subiectum: et sic ulterius procedere ad aliud superius donec ad ultimum deueniat ut ad subiectum: per autem quod sic procedendo non accipiuntur media. extra genus terminorum in propositionibus affirmatiuis que ad syllogismos negatiuos percurrunt. **S**ecundo declarat quo ad secundam figuram. quod formato tali syllogismo. o. d. est. a. nullum. c. est. a. g. nullum. c. e. d. siue sic. omnis homo est subiectum. nulla linea est subiectum. ergo nulla. linea e. homo. et iterum probare oportet maiorem: accipitur medium quod non cadet extra. d. c. extrema arguendo sic. nulla subiectum est quantitas continua. omnis linea est quantitas continua. ergo et c. et sicut uerum est uerum demonstrando: sic et uerum est in demonstratione particulari. ut si argueret sic. omnis homo est subiectum. aliqua linea non est subiectum: ergo aliqua linea non est homo. si igitur medium erit inter terminos negatiue propositionis in secunda figura. sic in prima se accipitur medium inter terminos affirmatiue. **U**ltimo ostendit quo ad tertiam figuram dicens: quod ubi talis reductio fiat in tertia figura medium quod assumitur neque cadet extra predicatum quod negatur neque extra subiectum a quo negatur predicatum. et hoc est ut quidam dicunt. quod medium in tertia figura subijcitur utriusque. **N**otandum. ut proposito spectat. quod duplex est medium quo propositio mediata ad immediatas reducitur: uidelicet simpliciter et secundum quid. medium simpliciter est illud quod est uere medium inter utranque extremitatem. quod scilicet est superius ad minores et inferius ad maiores. et hoc requiritur in propositionibus et syllogismis affirmatiuis. ut si hec propositio. omnis homo est substantia. ad immediatam reduci debet reducatur per ea que sunt uera media inter hominem et substantiam. medium secundum quid est quo propositio negatiua probatur. ut si hec negatiua. nullus homo est quantitas probatur per animal arguendo sic. nullum animal est quantitas. omnis homo est animal ergo et c. et tale non est medium simpliciter. cum non uere mediet inter maiorem et minorem extremitatem. sed appellatur medium secundum negationem. quod mediante ipso predicatum a subiecto uere remouetur. dicitur etiam medium illationis. quia per ipsum inferitur propositio mediata. et medium dicitur quoniam propositio mediata. ista ad immediatam reducitur mediante illo. **A**d eundem igitur tale in prima figura non cadit extra maiorem et minorem extremitatem: quoniam est superius ad minorem neque in secunda figura quod est superius ad maiorem. ut patuit ex premissis. et secundum exponitur positam in 3a figura non cadit extra maiorem nec extra minorem. quoniam est inferius ad alteram illarum. et ideo accipitur tanquam de genere alterius illarum. Alij uero aliter intellexerunt textum dicentes quod aristoteles intelligit medium in tertia figura non cadere extra maiorem nec minorem extremitatem. quod scilicet non est superius ad aliquam illarum: sed inferius. quare caderet infra et non supra siue extra et sic ut dicunt aristoteles. intendit quod per tertiam figuram non peruenimus ad immediatam: et ideo dixerunt quod ipsa tripliciter est inuisibilis in

proposito. primo quod si negatiua uniuersalis fuerit mediata non potest per hanc figuram ad immediatam reduci: eo quod particula riter concludit tantum. secundo quod medium semper assumitur infra utranque extremitatem et non supra nec intra. tertio quod ad probandum premissam aliquam mediatam procedimus per magis immediatam. et non possumus per hanc figuram ad hec immediata deuenire. sicut si probetur hec propositio. aliquid animal non est quantitas. arguetur sic nullus homo est quantitas. omnis homo est animal. ergo et c. Tertium uerificatur ubi ambe premissae uerum assumantur. ubi uero una particulariter assumatur non oportet. sicut hic. nulla substantia est quantitas. aliquid subiectum est animal ergo aliquid animal non est quantitas.

Um autem sit demonstratio alia particularis: alia uero uniuersalis: et hec quidem categorica: illa priuatiua: dubitatur qualis potior sit similiter autem et de ea que demonstrare dicitur. et deducendi ad impossibile demonstratione.

Primum igitur intendimus de uniuersali et particulari. ostendentes enim hoc et de ea que demonstrare dicitur et que est ad impossibile dicemus.

Iste est ultimus tractatus huius libri. in quo aristoteles comparat species demonstrationum ad invicem ostendens que illarum sit potior: quod scilicet scilicet ex demonstratione causatur. per comparat scilicet inter se. et secundum hoc diuiditur tractatus iste in duo capitula. 2m ibi. Scilicet autem certior. **P**rimum capitulum diuiditur in tres partes quod primo comparat uerum demonstrationem particulari. 2o affirmatiuam negatiue ibi. **Q**uod autem demonstratio priuatiua et c. Tertio ostensiuam comparat ducenti ad impossibile ibi. **Q**uod autem categorica priuatiua dignior et c. **P**rimo proponit intentum et ostendit ordinem dictionum. **S**ecundo exequitur ibi. **U**idetur quidem igitur et c. **P**rimo igitur dicit quod cum aliquid sit demonstratio uniuersalis et aliqua particularis. **I**tem aliquid affirmatiua et aliqua negatiua. dubitandum est que illarum sit potior. **I**dem etiam videndum erit de demonstratione ostensiuam et de ducente ad impossibile. primo tamen intendendum est de uniuersali et particulari. postea uero de affirmatiua et negatiua: de ostensiuam et ad impossibile ducente. **N**otandum primo quod demonstrationem uniuersaliter dupliciter intelligere possumus: uno modo demonstrationem concludentem conclusionem uniuersalem et eam particulari demonstrationem concludentem conclusionem particularem: et de tali non est sermo in proposito. secundo modo magis stricte per demonstrationem uerum intelligimus illam qua passio aliqua negatiue et affirmatiue demonstratur de subiecto secus conuertibili et per medium conuertibile. sicut hic omne animal rationale est disciplinabile. omnis homo est huiusmodi. g. et c. per particulari autem intelligimus illam que passio affirmatiue demonstratur de subiecto inferiori ad subiectum proprium: uel saltem de subiecto non conuertibili ut de subiecto inferiori. siue concludatur conclusio particularis siue uerum. sicut omnis triangulus habet tres. sed omnis isosceles est triangulus. ergo omnis isosceles habet tres. et de tali hic aristoteles. intendit que sit potior. per affirmatiuam uero demonstrationem quam aristoteles appellat categoricam intelligere debemus illam per quam inferitur conclusio affirmatiua. et eam per negatiuam. per quam negatiua concluditur demonstratio uero ostensiuam dicitur que uerum ex ueris concludit. scilicet dicens ad manifestum impossibile ex alio impossibili minus manifestum demonstrat. et de his dubitat aristoteles. que sit potior sigillatim procedo. **N**otandum 2o quod quedam harum dictionum accidunt demonstrationi secundum quod ipsa est syllogismus. scilicet affirmatiua et negatiua uerum et particularis. primo modo accipiendoyle et particulari. quedam uero sibi accidunt secundum quod demonstratio: sicut esse uerum et particulari secundo modo accepta. similiter ostensiuam et ad impossibile ducentem. sicut etiam demonstratio. quod et propter quod quedam uero alie dicitur sibi accidunt ratione reprobationis. ut inquit linco. sicut esse de abstractis aut concretis: aut de rebus simplicibus uel compositis. **N**otandum tertio de mente linco. quod melius et perfectius in diuersis generibus accipitur penes ultimam operationem: sicut homo est perfectior equo et melior. quod uerum

eius operatio est perfectio: vltima operatione equi. in eo-
dem autē genere illud perfectius aut melius dī qđ meli-
r perfectius vltimaz eius operationem attingit. r sic in p-
posito demfatio melior diceretur que melius r perfecti-
scire facit: qđ est vltimus finis demfationis. similiter digni-
tas in diuersis generibus dicitur: qđ rei nobiliori vel excel-
lentiori attribuitur. in eodem autē genere qđ alicui excellē-
tiori modo congruit. r sic loquitur hic Aristo. dum querit qđ
illa: sit dignio: certitudo autē demfationis sumitur in rela-
tione ad intellectum humanūz que linco. appellat oclz me-
tis. r hoc multipliciter sumitur in relatione ad intellectum:
vt infra videbitur. dicit tñ linco. qđ de rebus illis maiorem
habemus certitudinem que magis sunt lucis spiritalis re-
ceptiue r plus de illa participant: que qualiter intelligenda
sunt infra videbitur.

C Videtur quidem igitur fortassis utiqz qbus
dā sic intendentibus particularis esse dignior. Si
enī fm quam maxie scimus demonstrationem
potior est demoftratio. Nec enim uirtus demō-
stratōis est. Magis autē scimus unūquodqz:
cum ipsum cognoscimus scdm ipsum qđ scdm
aliud: ut musicus choriscum quando choriscus
musicus ē qđ cū bō musicus sit. similiter autem
r in aliis. sed vltis qm aliud non qm ipsum con-
tingit demonstrat: ut qm est equibiarz. nō qm ē
equibiarum sed qm est triangulus. s3 particu-
laris qm ipsum. Si ergo potior quidē qđ est scdm
ipsuz huiusmodi autem est particularis vlti magis
r potior utiqz demoftratio scōz ptem erit.

Exequitur intentum. r primo adducit rōnes psuaden-
tes demofstrationem particularem esse potioez vlti. 2° sol-
nit ibi. Ant primum quidē. 3° adducit rōnes pbates vltm
demfationem esse potioez ibi. Amplius demfatio. p-
ma diuiditur in tres fm numerum trium rōnum. dicit g^o
p^omo qđ ex rationibus infra ponendis videbitur alicui parti-
culari demfationem esse potioez. primo arguitur sic.
illa demfatio est potior que magis facit scire. particularis ē
huiusmodi. ergo rē. maior videtur manifesta. qz scire ē vir-
tus r demfatiōis finis. minor probatur. illa demfatio que
facit aliquid scire fm qđ ipsum: magis scire facit illa qđ facit
scire s3 aliū. particularis facit scire s3 seipsuz. vltis vō fm aliū:
ergo rē. maior patet. pfectius enim est cognoscere chori-
scum musicum fm qđ est choriscus musicus. qđ fm qđ bō
musicus. minor vō pbatur. nam si vlti demoftratur trian-
gulum hie tres. tunc de triangulo eglatero sciam acquiri-
mus non fm qđ equilaterus. s3 s3 qđ triangulus. si vō parti-
culariter demoftratur de triangulo equilatero. qđ habet tres
per illam demonstrationem cognoscimus triangulum eg-
laterum fm qđ talis. quare rē. **N**otandum primo circa
maiozem: qđ vltimum in qđ est potens agēs aliquod dicit
ei^o vltus. i. vltia vis. illd arī gñe pfecti^o dī qđ magis r pfe-
cti^o ppriā vltutē attingit. vt p3. 7. pbyfi: r sic ista demfatio
que attingit magis scire pfectior dicitur. **N**otandum 2°
circa minoem qđ aliquid esse fm se est eā effendi fm aliū
r naturaliter illo prius vt colligitur. 8. pbyfico:ū. r p. pñs
cognoscere aliquid fm se ipsum prius r pfectius est qđ co-
gnoscere ipsū s3 aliud. r hoc est quod hic Aristoteles dicit.

Amplius si uniuersale quidēz nō est aliquid
scdm rē preter singularia. Demoftratio opinio-
nem cōficat esse hoc aliquid scōz qđ demoftrat.
r quandā naturā esse hanc sine bis que sunt. ut
trianguli preter quosdā r figure preter aliquas.
r numeri preter quosdā numeros. Potior at
est que est de esse qđ nō esse. Et ppter quā non
errabitur qđ propter quā errabitur: Est autēz

uniuersalis huiusmodi. pcedentes enim demō-
strant de eo qđ est pportionale. quod r est ana-
logum quod neqz linea. neqz numerus neqz so-
lidum. neqz planum est. sed preter hoc aliquid.
Si igitur vltis quidem magis hoc est. De eo at
qđ est minus qđ particularis. r facit opinionē fal-
saz indignior utiqz erit vltis particulari.

C Pñs confundit tertiam rationē cum scōa. r pñitit pri-
mo qđ uniuersale non est realiter aliud a singularibus. scōo
qđ demfatio vltis ex modo suo pcedendi opinari facit vltē
esse naturam quandam realiter a suis singularibus distin-
ctam. sicut quando vlti de uniuersali aliqua passio demoftra-
tur: nulla facta mentione particulari. **I**tem cum demoftra-
tur de triangulo vel figura nullum particularem triangulū
aut figuram exprimendo. Ex his arguit pmo sic. illa demō-
stratio que est de ente est potior illa qđ est de nō ente. s3 de
moftratio particularis est de ente: r vltis de non ente. ergo
rē. maior de se p3. r pma pars mino:is. scōa vō pbatur:
qz passio uniuersalis demoftrat de subo vlti tāqđ d realit di-
stincto a suis singularibus sicut demonstrantes pportiona-
biliter cōmutari demonstrant de quodam subo analogo:
qđ neqz est numerus. neqz linea. neqz planum. i. superfi-
cies neqz solidum. i. corpus. nullum autem est vltē realiter
a singularibus distinctum p primum suppositum. ergo de
moftratio vltis de non ente magis demoftrat: minus autē de
ente. cū vltē aut sit non ens aut minus ens qđ particularē.
Scōo arguitur sic illa demfatio que non facit errare vltē
que min^o errare facit est ea potior: que magis facit errare.
particularis vero errare non facit vel saltem minus qđ vltis
ergo rē. maior de se patet r minor: etiam de se p3 ex scōo
pmissio. demfatio enim uniuersalis opinionē inducit vltē
realit a singularib^o distinguī: qđ nō facit singularis. **N**o-
tandum qđ plato opinatus est quiditates rez sensibilū rea-
liter ab ipsis sensibilibus distinguī. r vltis a singularibus qđ
appellat ideas. voluit enim qđ quiditatibus. talis correspon-
det modus effendi: quali modo ab intellectu humano cō-
prehenduntur. qz igit ab intellectu nostro comprehendun-
tur tanqđ a singularibus r sensibilib^o separate: dixit eas eē
ab ipsis realiter separatas. Nec autem opinio est falsa. r
hanc improbat Aristo. 7. metaphysice. qzuis enīz dulcedo
r albedo sint simul in lacte coniuncte. vtranqz tamen p se
ab alia distincte cognoscere possum: vt p3. Aristoteles igit
hic implicite tetigit hanc opinionem arguens: qđ demfatio
uniuersalis facit credere uniuersale esse a singularibus sepa-
ratum rē. Quid autem sit commutata pportio r quibus
competat: quid sit subiectum eius primum in precedenti-
bus sufficienter dictum fuit.

Aut primum quidem nihil magis in uniuer-
sali qđ in particulari ratio est. Si enim qđ duob^o
rectis inest non scdm qđ est equibiaruz. sed s3
qđ triangulus est cognoscens. quoniam minus
cognoscit iquātum ipsum est qđ cognoscet. qm
triangulus est r oio si nō sit quidem fm qđ ē tri-
angulus postea demoftrat. non erit demoftratio. Si
vero sit cognoscens unūqđqz fm qđ unūqđqz
est magis cognoscit. Si igitur triāgulus i plus
est r ratio eadē est r nō fm equiuocationem triā-
gulus est. r inest oī triangulo qđ ē duob^o rectis
nō utiqz r triangulus fm qđ est equibiaruz. s3
fm qđ est triangulus b3 huiusmōi angulos. qua-
re uniuersaliter sciēs magis cognoscit s3 qđ ē qđ
s3 partē. potior itaqz ē vltis qđ particularis.

Soluit rōnes dictas. r pmo pnam. scōo scōam. tertio
tertiam. pmo igitur dicit qđ pma ratio nō magis obstat
demfationi vlti qđ particulari imo potius e3. **A**d formas

Posteriorum

argumenti negatur quod particularis magis faciat scire finem se ipsam. vniuersalis vero magis finem aliquid. nam cum habere tres angulos duobus rectis competat triangulo finem quod triangulus: non autem finem quod equilaterus. tunc sciens per demonstrationem particularem equilaterus habere tres minus cognoscit finem quod ipsum: quod cognoscens triangulum habere tres per demonstrationem vniuersalem. et vltimum cum aliqua passio insit triangulo non finem quod triangulus: et demum de triangulo non erit demonstratio: supple proprie et stricte sumpta. si vero insit triangulo: ut sic tunc cognoscens istam passionem de triangulo finem quod triangulus: et vltimum vniuersalem finem quod tale perfectius cognoscitur quod cognoscendo non finem quod tale. Ex his consequenter concludit: quod si triangulus est quid compositus triangulo equilatero: et predicetur de ipso et alijs speciebus sed eandem rationem et non equivoce: et habere tres insit cuius triangulo: tunc triangulus in quantum equilaterus non habet tres. sed equilaterus in quantum triangulus habet tres. et per hoc cognoscens triangulum habere tres magis cognoscit finem quod ipsum: quod cognoscens equilaterus habere tres. et sic potior est demonstratio vniuersalis quam particularis. **¶** Notandum quod notate due particule prime ponuntur. quoniam si triangulus non se haberet in plus quam equilaterus. aut equivoce de ipso predicaretur: tunc non se haberet ad equilaterus: sicut genus ad speciem. et sic non oporteret equilaterus in eo quod triangulus est habere tres. Tertia etiam conditio est necessaria. quod si habere tres non inesset omni triangulo: non competeret equilatero in eo quod triangulus. sed in eo quod aliquis particularis triangulus. **¶** Notandum tamen quod alie tres conditiones non sufficienter arguunt: quod habere tres competat triangulo sed quod ipsum: siue quod primo sibi competat. stare enim cum illis conditionibus: quod illa passio competet alteri quam triangulo: et in plus se haberet quam triangulus: sicut a simili sed ita sit. homo est in plus quam sol. et dicitur de ipso et alijs indiuiduis sed vnam rationem et non equivoce et sensituum inest cuiuslibet homini. tamen sensituum non inest primo homini siue sed quod ipsum: sed inest animali finem quod ipsum. oportet igitur ad illud concludendum addere quartam conditionem quod talis passio solum insit tali subiecto. ut quod habere tres insit cuiuslibet tali triangulo: et solum triangulo insit. Aristoteles tamen solum posuit illas tres: quod sufficiebat sibi ostendere quod habere tres insit isocheli per triangulum: et non econtra. et per hoc non potest perfecte sciri isochelium habere tres. nisi prius sciatur triangulum habere tres: et sic demonstratio particularis non facit scientiam sine vniuersali. **¶** Notandum secundo quod illa particula solet dupliciter exponi. nam si ista dictio sit scribitur sine. e. conueniens est expositio prius posita: et hanc sequuntur Linco. et alij expositores antiqui. si vero scribitur cum. e. sic exponitur: et omnino siue penitus dicatur: quod si demonstrator non scit habere tres de triangulo finem quod triangulus de vniuersali forme: tunc syllogismus particularem arguendo sic. omnis triangulus habet tres. isochelus est triangulus. ergo isochelus habet tres. iste syllogismus non erit demonstratio. imo oportet particularem demonstrationem si sit actu demonstratio in vniuersalem resolvere que ab ea presupponitur. Hanc expositionem sequuntur posteriores. quidam: et forte littera sic debet iacere.

¶ Amplius si quidem sit quedam ratio vna et non equiuoca. vniuersale erit vti quod nihil minus quibusdam secundum partem. sed magis est quod toto in corruptibilia sunt illis. que secundum partem corruptibilia magis.

¶ Soluit secundam rationem dicens: quod vniuersale quod de suis inferioribus finem vnam rationem: et non equivoce dicitur non est minus ens suis particularibus: immo magis. nam vniuersalia sunt particularia incorruptibilia. et particularia sunt corruptibilia. Ex hoc igitur per ad formam rationis: quod neganda est secunda pars minoris: quod demonstratio vniuersalis sit de non ente. neque oportet quod demonstratio vniuersalis demonstrat aliquid de vniuersali tanquam de re alter distincto a singularibus suis.

¶ Amplius neque vna necessitas est opinari aliquid esse hoc preter hoc: quoniam vnum ostendunt nihil magis quam in alijs quecumque non aliquid significant. sed aut quale: aut ad aliquid: aut facere. sic ergo non demonstratio causa est sed male audiens.

¶ Soluit tertiam rationem dicens: quod quod demonstratio vniuersalis accipiat vltimum tanquam vnum: ex hoc non oportet opinari vniuersale esse aliquid preter singularia. sicut etiam in his que non sunt homo. id est subiecta: sed accidentia quedam. sicut qualitas: relatio: aut actio contingit ut intelligatur accidens abstracte a substantia: quod non possit esse sine subiecto: neque opinemur ipsum esse a substantia separatum. potest enim color: a nobis abstracte intelligi non intellecto subiecto. sed non opinemur coloris esse sine subiecto. Ex quo inferatur. quod prolata demonstratione vniuersalis contingat audientem istam demonstrationem apprehendere vltimum tanquam a singularibus separatim. demonstratio non est causa huiusmodi erroris. sed male audiens. id est male mediante auditu intelligens est causa. et per hoc per ad formam rationis. quod negandum est illud assumptum. quod demonstratio vniuersalis facit errare.

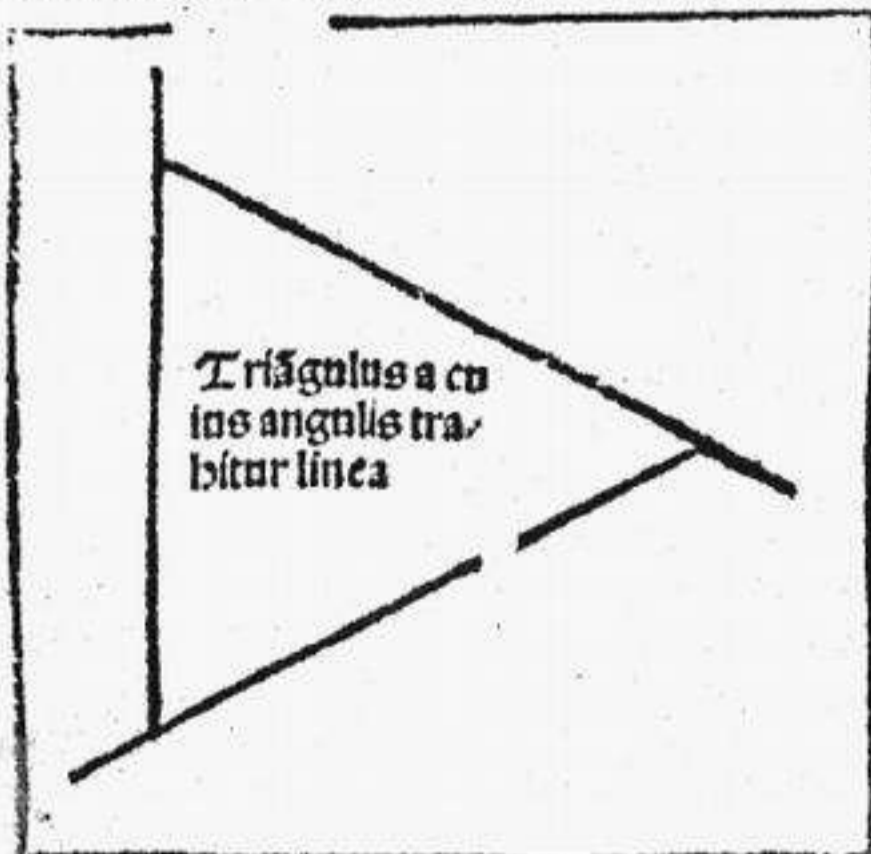
¶ Amplius si demonstratio est syllogismus demonstratiuus cause et propter quid. vniuersale autem magis est causa. cui enim per se inest aliquid hoc idem ipsum causa est. vniuersale autem est primum cui inest per se causa. ergo vniuersale est quare et demonstratio dignior est. magis enim causa est et quod propter quid est.

¶ Adducit rationes veras ad probandum demonstrationes vniuersales esse potiores. et dimidi potest in septem partes. finem quod septem adducuntur rationes. et primo arguitur sic. demonstratio est syllogismus assumens causam que est propter quid ipsum effectus. sed vltimum magis est causa. supple passionis. quam particularis. ergo demonstratio vniuersalis est potior particulari. maior per se. et minor probatur: quod illud cui passio inest per se est causa illius passionis. vltimum autem est huiusmodi. cum sit primum subiectum cui primum passio inheret. quare vltimum magis est causa passionis quam particularis. **¶** Notandum quod per vltimum intelligere debemus subiectum adequatum alicui passioni. et cui per se primum inest illa passio. ut in precedentibus dictum est de vltimo. tale autem assumit demonstratio vniuersalis particularis vltimum subiectum aliquod assumit non adequatum. ut cum demonstrat isochelium habere tres. aut animal esse risibile. et cetera. tale autem non est causa saltem immediata. aut minus causa quam subiectum vltimum. ut per se: **¶** Dubitat. nam vltimum Aristoteles insufficiens probare intentus. in maiori. nam proponit cum habere tres. demonstratio est syllogismus. intelligit de causa que est medium in demonstratione. duos autem probat vltimum magis esse causam. quod passio sibi inest per se primum illud vltimum non est medium. sed minor extremitas in demonstratione. quare non sufficienter procedit. imo illa ratio potius videret probare oppositum. quoniam in demonstratione particulari assumit per medium subiectum adequatum quod Aristoteles dicit esse magis causam. et sic particularis demonstratio per magis causam tanquam per medium procedit. **¶** Ad hoc dupliciter responderi potest. primo ut contra quidam respondet quod medium in demonstratione potissima dicens causam passionis non dicit causam eius absolute. sed dicit causam ipsum pro quod toto habet esse in tali subiecto. cum igitur subiectum adequatum alicuius passionis causam ipsum in se contineat. potest illud subiectum dici causale respectu ipsum. demonstratio igitur vniuersalis intendens de subiecto adequato passionem demonstrare causam assumit propriam et immediatam passionis in illo subiecto inclusam. quod quidem non facit particularis intendens de subiecto particulari conclusionem inferri posse. 2o responderi potest intelligendo verba textus sicut iacent. quod demonstratio est syllogismus demonstratiuus cause eius. id est conclusionis in qua concludit causa adequata passioni. vbi subiectum adequatum. hoc autem sit in demonstratione vniuersali et non particulari. ut patet. et finem hanc rationem probatio minoris respondet maiori. sed tunc alia ponetur expositio quam prius posita fuit. **¶** Ad artem in oppositum per finem primam responsum quid dicitur. **¶** Ad confirmationem dicitur. quod si particularis demonstratio per medio subiectum adequatum assumat. inter subiectum tamen et passio

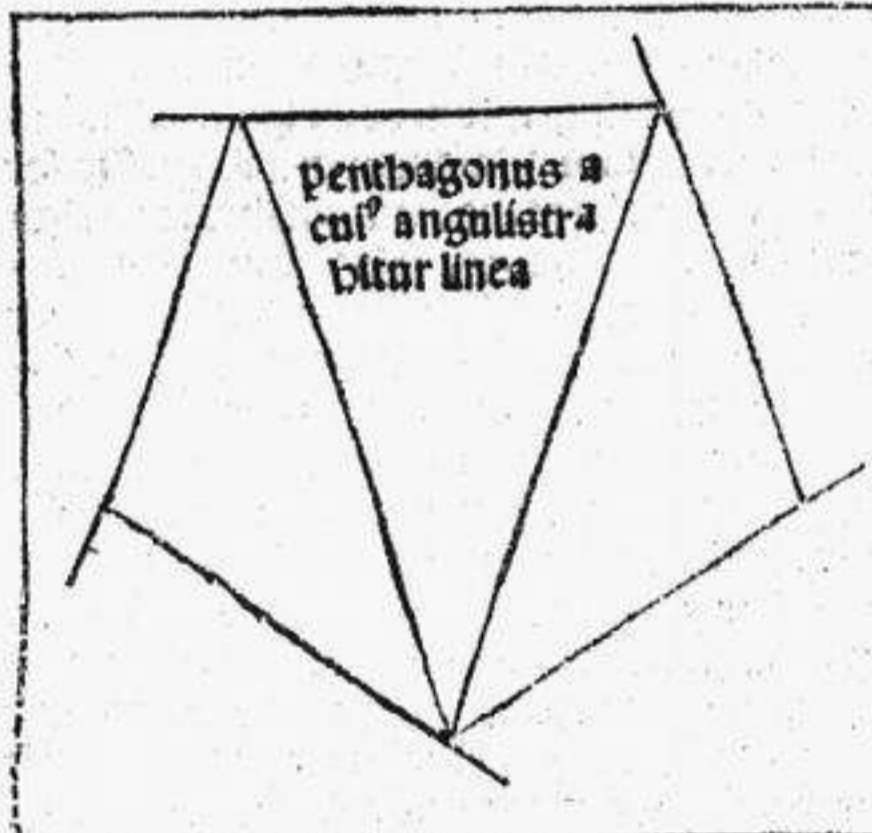
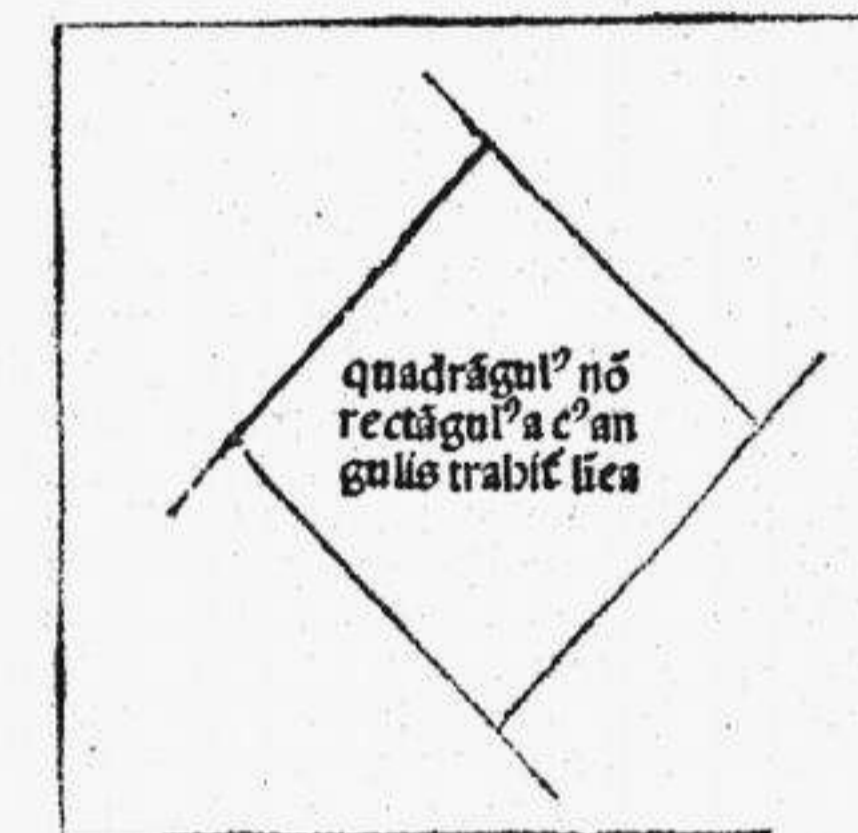
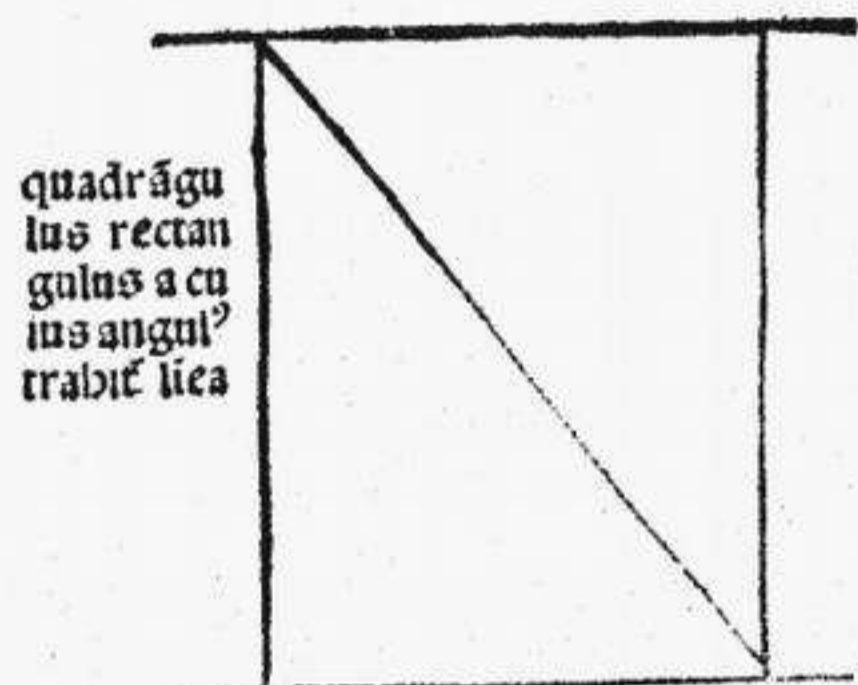
tionem mediat eam quam cognoscere non dat demratio par-
ticularis sed vltis. Sed penes scdam rñsionem diceret qd
ista maior non debet intelligi de medio. sed de subo demõ
strationis quod ponitur in pctuione illius. per hoc intelligi
tur tota vis dnbitationis.

Amplius vsqz ad hoc querimus ppter qd.
7 tunc opinamur scire curz nõ sit aliquid aliud p
pter quid sciamus qz hoc aut qd fiat aut qd sit.
Finis. n. vltimus 7 terminus iã sic e. ut cuius cã
uenit: ut accipiat argentũ hoc aut e ut reddat cui
debit. hoc aut e ut nõ iniuste agat. 7 sic pceden-
tes cũ n sit amplius ppter aliud neqz alteri cã
ppter hoc sicut ppter finem dicimus uenire 7
fieri 7 esse. 7 tunc cognoscere magis ppter quid
uenit. Si igit fitr se habet in aliis causis 7 q sunt
ppter qd. In his aut quecũqz cause sic sunt fi-
cut que e cuius cã. sic scimus maxie 7 i aliis igit
sic maxime scimus cũ nõ amplius sit hoc qm ali-
ud e. Cũ igit cognoscimus qdẽ q quor q sunt
extra equales sunt qm equitibiaz adhuc deest
ppter qd qz triangulũ. 7 hoc qz e figura rectili-
neis. si aut hoc nõ amplius ppter qd aliud. tũc
maxime scimus 7 ul'e: tũc vltis utiqz potior est.

Scdo arguit sic. sicut e i causis finalibz: sic etiã i subis 7
cãis demrationis fieri ptingit. sz in cãis finalibz nunqz cessa-
mus querere nec pfecte scimus: nec opiamur pfecte scire
nisi qñ ad istã cãm deuentũ fuerit: vltra quã nõ e aliud pp
qd effectus aut hãt eẽ aut fieri. tunc. n. vltimus terminus
verus finis assignatus erit. ergo a sili in subis 7 cãis demõ-
strationis nõ cessamus q̄rere neqz pfecte scimus: nisi qñ ad
vltimã cãm deuentũ fuerit vltra quã nõ e aliq cã effectus de
quo. forma demratio. p3 pñã eũ maior. minor vero exẽ-
plariter declarat. nã si q̄rat q̄re soz. huc venit rñdebit: vt
recipiat argentũ. 7 si q̄rat quare intendit recipe argẽtũ.
rñdebitur: vt reddat debitorũ. 7 quare intẽdit debitorũ red-
dere: vt nõ iniuste agat. 7 hoc nõ pcedẽtes qñ deuenierunt
ad cãz finalẽ q nõ sit ppter aliũ finẽ. nec sit alla cã ppter quã
soz. huc veniret. tũc dicimus euenire finẽ. sine q̄tũ ad esse.
sine q̄tũ ad fieri. 7 tunc dicimus maxie cognoscere causas
pp quã venit. **E**x pñte vterius arguit sic. si in subis vel
cãis medijs non cessam q̄rere. neqz ve scimus. nisi qñ ad
vltimã cãm deuenierim demrationis. sz ista est subim vltẽ
passionis. qd ponit in demratioe vlti. ergo p demrationez
vltẽ maxie 7 vere scim. 7 magis qz p pticularem. 7 sic
vltis demratio potior erit. t3 pñã. 7 mior exẽplariter decla-
ratur. Istam si de aliquo singulari triangulo querit. quare
ãguli ei extrinseci valẽt quatuor rectos. rñdebit. qz e isosceles
7 q̄r isosceles h3 ãgulos extrinsecos equalẽtentes quatuor re-

ctis. qz est
triangul.
7 q̄re triã-
gulus hãt
ãgulos 7 e.
qz est figu-
ra rectili-
nea. 7 tũc
cessabit q-
stio. qz de-
uentũ e ad
vltimũ su-
biectũ cui
inẽ illa pas-
sio. 7 non
pp aliũ. 7
7 sic maxi-
me scim.

test ostendi ex 22ª ppõne geometrie. primo quidez de triã-
gulo presupponendo qd ex cursu linee recte super alias re-
ctam duo causantur anguli. aut recti aut equivalentes dno
bus rectis. tunc accepto triãgulo p̄trahant in directũ ei⁹ la-
tera exterius. 7 causant tres anguli extrinseci. 7 tunc erunt
sex anguli. tres intrinseci triangulo. 7 tres extrinseci. qui per
suppo^m valent sex rectos. sed intrinseci valent soluz duos.
sex extrinseci valẽt quatuor. De q̄drato eẽ sic ostẽdit. p̄trahãt
latera quadrati in continuũ 7 directuz. tunc erunt quatuor
anguli extrinseci 7 quatuor intrinseci. 7 per suppositũ valẽt
sex rectos. 7 quatuor intrinseci sunt quatuor recti per diffõ-
nem quadrati. ergo quatuor extrinseci sunt recti. **D**e pẽ-
tagono sic demratur. p̄trahantur quinqz latera pentagoni
in p̄tinuum 7 directum. 7 sic causabunt quinqz anguli ex-
trinseci. 7 erunt intrinseci 7 extrinseci decem valentes de-
cem rectos. vt p3 per suppositũ. sed intrinseci valẽt sex. eo
q pentagonus e resolubilis in tres triãgulos. vt ibidez p3.
trium autẽ trianguloz anguli valent sex rectos. restat ergo
vt extrinseci valeãt quatuor rectos. 7 sic vlti⁹ de oibz alijs fi-
guris rectilineis demrari põt. sz enĩ p̄tinue augeat nũerus
anguli figuraz rectilineaz. tñ semp anguli extrinseci figure
sequẽtis sunt strictiores angulis extrinsecis figure p̄cedẽtis.

Notandum p̄ro
q aliquan-
do causa fi-
nalis e cau-
sa in fieri.
sicut soz //
ma dicit fi-
nis gratio-
nis. aliqua-
do vo i eẽ
sine in scõ
eẽ. sic sciẽ-
tia dicitur
esse causaz
finales de-
mõstratio-
nis. Itãc
distinctio-
nez innuit
Arist. curz
dicunt qd
fiat aut qd
fit. 7 parũ
post cũ di-
cit. sicut p-
pter finẽz
dicim⁹ ve-
nire. 7 eẽ
in fieri.
Notandum scdo
circa exẽ-
pluz. qd sic
b̄re tres ã-
gulos intri-
secos eã-
les dnobz
rectis e pas-
sio triãgu-
li. ita habe-
re angulos
extrinsecos
valẽtes q-
tuor rectos
e passio cu-
iuslibet fi-
gure rectili-
neæ. 7 hoc
totuz po-

Posteriorum

et intrinseci sunt latiores intrinsecis. Extrinsici igitur hinc sunt numero plures in figura sequenti: non tamen in valore si sumpti augmentantur, sed valent quatuor rectos, sicut patet in figura precedenti. intrinseci vero in numero et valore augentur. **C**on-
bitatur circa predictum exemplum, quia habere angulos extrinsecos valentes quatuor rectos demonstrat de figura rectilinea per causam illius passionis, ut patet primo geometrice, ergo si figura rectilinea non est ultima causa illius passionis, et etiam oppositum innuit in textu. **S**ecundo dubitatur: quia stat est figura rectilinea: absque hoc quod habeat angulos extrinsecos, ergo habere angulos extrinsecos valentes quatuor rectos: non est propria passio rectilinee: et oppositum innuit Aristoteles, tenet prima, quia passio propria non potest a subiecto proprio separari, et assumptum de se patet. **A**d primum respondetur: quod figura rectilinea est ultima causa subiectiva illius passionis: quibus non sit ultima causa absolute: ut argumentum probat, et hoc est quod Aristoteles hic intendit. **E**x quo inferitur: quod ista passio non inest figure rectilinee per aliud tamen quam per subiectum, inest tamen sibi per aliud tanquam per aliam causam, et propter hoc ista propositio est demonstrabilis, omnis figura habet angulos extrinsecos valentes quatuor rectos, arguendo sic, omnis figura resolubilis in tot triangulos quot angulos habet demptis duobus hinc angulos extrinsecos valentes quatuor rectos, sed omnis figura est binodii, igitur et cetera, si tamen aliqua passio inesset subiecto suo non per aliud subiectum neque per aliam causam: ista est immediata et indemonstrabilis, et est principium scientie, et de ipsa non propriissime habere sciam sed intellectus. **A**d secundum dicitur: quod habere angulos extrinsecos et cetera, dupliciter accipi potest, videlicet secundum aptum et secundum aptitudinem, primo modo dicitur passio figure rectilinee secundo modo sic, quia scilicet aptitudo habendi extrinsecos valentes quatuor rectos: est propria passio figure rectilinee, et talis aptitudo a figura rectilinea non potest separari, nec est: **E**t per hoc patet ad dubium, **E**t addunt quidam: quod habere angulos extrinsecos et cetera, secundum actum potest dici passio figure rectilinee: non necessario sed contingenter, et non passio ab intrinseco: sed ab extrinseco, et quia competit sibi: sed non semper, sicut etiam risibile inest homini ab intrinseco necessario et perpetuo: sed est medicum vel canescere est ipsius passio: non perpetuo nec necessario: sed contingenter. **S**ecundum hanc responsionem oportet accipere passionem valde large: qualiter non cõter loquuntur demonstratores. **A**mplius quocumque demonstratio magis secundum partes est infinita cadit, vltis autem in simplex et finem. **E**st autem secundum quod sunt infinita non scibilia: sed secundum quod sunt finita scibilia sunt. **S**ecundum itaque quod vniuersalia sunt magis scibilia sunt quam que sunt secundum partes. **D**emonstrabilia ergo magis sunt vltima. **D**e demonstrabilibus autem magis est demonstratio, scilicet, n. magis ad aliquid sunt, dignior ergo vniuersalis est quam quoddem et magis est demonstratio. **P**onit tertiam rationem, et primo premitit quod procedendo versus particularia proceditur magis versus infinitum, sed procedendo versus vltima proceditur versus simplex et finitum, patet, quia singularia quodammodo sunt infinita, vltima vero sunt simplicia et finita. **S**ecundo premititur quod infinita secundum quod infinita non sunt scibilia, sed ea que sunt finita sciri possunt secundum quod sunt finita. **E**x premissis inferitur: quod vltima sunt magis scibilia quam particularia, sed magis scibilia sunt magis demonstrabilia, ergo vltima sunt magis demonstrabilia particularibus, quare vltis demonstratio erit magis et potior demonstratio quam particularis, tenet prima, quia sicut ex demonstrabilibus fit demonstratio ita ex magis demonstrabilibus fit magis et potior demonstratio, nam demonstratio et demonstrabile ad invicem relative dicitur. **C**ausa, quod causa propter quam individuis subiecte materialis est vel potest esse in infinitum processus, ita ut non repugnet infinita esse individua sub aliqua specie est, quia multiplicatio illorum individuum est per multiplicationem materie et divisionem ipsius, infinitas vero sumitur ex parte materie, ut habetur tertio philosophorum tra-

ctatu de infinito, cum antea vniuersale sit forma, forma vero est finis et terminus materie: ut patet loco allato, id est ad vltimum procedendo fit processus ad rem finitam: et non ad infinitum. **A**mplius si magis preponenda secundum quod hoc et aliud secundum hoc solum cognoscit, vniuersale autem habens cognoscit et particulare, hoc autem vniuersale non sciuit et sic magis preponenda erit vniuersalis. **Q**uarto arguitur sic, illa est demonstratio potior que vtriusque diuersorum cognoscere facit: quam illa que cognoscere facit alterum tamen alijs paribus, sed demonstratio vltis tam vltima quam particularis cognoscere facit, particularis vero solum particulare, ergo demonstratio vltis potior est demonstratione particulari, minor patet, quia vltima cognitum per demonstrationem vniuersalem inducit in cognitionem particularis, non autem e contra, ut si cognosco hanc mulam esse sterilem, et si demonstrative scio omnem triangulum habere tres, aequaliter scio isosceles habere tres, sed non oportet: quod si scio isosceles habere tres: quod sciam omnem triangulum habere tres. **C**ausa, 2° quod habentem notitiam vltis cognoscere particulare dupliciter intelligi potest, vno modo in potentia: sine in vniuersali, et sic exponit linceo, alio modo quod ex ista notitia cum notitia qua vltima actu comparatur particulari actualiter et impropria forma acquiratur notitia particularis, et sic videtur exposuisse beatus Thomas, de hoc vide plenius in questione. **A**mplius autem et sic, vniuersale, n. magis demonstrare est quod est per medium demonstrare cum per propinquius sit medium principium, proxime autem immediate est, hoc autem est principium, si igitur que ex principio est ea que non est ex principio magis est ex principio ea que minus est certior demonstratio. **E**st autem huiusmodi vltis magis dignior itaque vniuersalis magis erit ut si opus demonstrare, a. de. d. media sint in quibus, est, b. .c. magis autem sursum sit, b. quare si per, b. vniuersale magis est sed eorum que dicta sunt quedam logica sunt. **Q**uinto arguitur sic, sicut ista demonstratio que est ex principio immediato: est potior ea que non est ex principio immediato, sic ista propositio seu demonstratio que est ex propinquis, principium immediato est potior ea que constat ex remotioribus, sed demonstratio vltis est ex propinquis quam particularis, ergo vltis potior est particulari, maior est de se nota, et minor probat, quia illud quod est primum principium est propositio immediata: imo et ipsa in et immediata propositio dicitur principium, illud autem medium per quod vltis demonstratio procedit propinquus est principium immediato quam medium particularis demonstrationis, quod declarat in terminis hoc modo, si, n. vellemus demonstrare, d. d. a. et duo sint media, b. c. et b. sit magis sursum, i. propinquus principium demonstrationis, si vltis erit p. b. et particularis erit per, c. vltis erit potior particulari, verbis gratia, sit, d. isosceles, a. sit habere tres, b. sit habere angulum extrinsecum et c. c. sit triangulus, quia igitur habere angulum extrinsecum est medium vltis demonstrationis: et est propinquus immediato principium: quam triangulus que est medium particularis demonstrationis, sequitur intentum. **D**einde subdit quod hanc quoniam rationem quodam sunt magis logice. **D**ubitatur primo, quia dicit philosophus quod primum principium est immediatum: infraque subdit quod immediatum est ipsum principium, sed hec non videntur stare sibi, quia idem diceret sibi in et primum quod videtur absurdum. **S**ecundo dubitatur, nam vltima non solum habere tres isosceles demonstrat per triangulum: imo etiam demonstrari potest per habere angulum extrinsecum tanquam per medium, et sic medium demonstrationis particularis non erit remotius a principio immediato. **A**d primum respondent quidam posteriores quod propositio dicitur dupliciter immediata, vno modo immediate subiecti, alio modo immediate cause. **E**xemplum primum, ut triangulus habet tres, quia inter triangulum et habere tres non mediat aliquid subiecti: et ista dicitur proxima

principio mediante mediatione subiecti qualis est ista. isochelones h3 tres. Exemplum scđi. ut omne habens angulum extrinsecum h3 tres. nam inter subiectum et predicatum non mediat alia causa. et hoc dicitur principium demonstrationis: et hoc modo dicitur aristoteles intellexisse et sic tollitur apparens contradictio illius textus. aliter dici potest et forte melius quod per immediatum intellexit in mediationem propositionem in mediatione demonstrationis: et prout dicitur linco. procedendo quod idem est sibi in se primum. vel forte ut dicitur philosophus hoc modo loquendi immediatum est primum principium: imo est ipsum principium: et consonat eodem modo loquendi. ut cum dicitur. isti homines sunt prope decem imo sunt decem etc.

CAd secundum dicitur quod h3 ita contingat: sicut dicitur in argumento. magis proprium medium demonstrationis particularis est triangulus: et habere tres non potest de triangulo demonstrari: nisi per medium superius. videlicet habere angulum extrinsecum etc. quod est ipsi principio propinquius: sed de isochelone potest per triangulum demonstrari. quod etc.

Dubitat ultimo que sunt rationes quas aristoteles magis appellat logicas: et quare sic dicuntur.

Respondet quod tertia et quarta dicuntur magis logice. alie vero magis proprie huic scientie: et causa est quod ille due per quedam causa procedant que huic scientie non appropriant. fundat. n. tertia super simplex et infinitum: et quarta super multitudinem et paucitatem scibilium que sunt valde causa: et considerationem huius scientie excedunt: ut patet. prima vero arguit demonstrationem esse potissimam que magis est ex causa. secunda autem arguit illam esse potissimam que est ex causa ultima. quinta vero arguit illam digniorem esse que est ex immediatis aut propinquis: immediatis. et iste sunt considerationes huius scientie proprie. ut de se patet.

Maxime autem manifestum est quod vltis magis propria sit quam propositionem hanc quidem habentes. priorem scimus quodammodo et posteriorem potentia. ut si aliquis cognouit quod omnis triangulus habet tres angulos equales duobus rectis: sciuit quodammodo et quod equitibiarum quod duobus rectis potentia sit. Et si non cognouit quod triangulus sit: hanc autem huius propositionem vltimam nullo modo cognouit neque potentia neque actu.

Sexto arguitur sic. quicumque per demonstrationem vniuersalem scit propositionem priorē. videlicet vniuersalem que est potest particulari. scit etiam propositionem posteriorē. id est particularem saltem in potentia. sciens autem particularem per demonstrationem particularem non scit vniuersalem actu nec potentia. igitur vniuersalis demonstratio est potior. tenet propria. et assumptum declaratur exemplo. nam si aliquis scierit quod omnis triangulus h3 tres angulos duobus rectis equales. quodammodo videlicet licet in potentia scit quod equilateralis h3 tres etc. quibus adhuc non nouit quod equilateralis est triangulus. si quis vero scierit hanc particularem. equilateralis est triangulus non propter hoc scit istam vniuersalem propositionem. omnis triangulus h3 tres potentia nec actu.

Dubitarur. nam hec ratio videtur coincidere cum quarta. et per propria aristoteles. fuit superflua. dicebat. n. in quarta ratione quod vltis demonstratio potior est quod cognoscere facit vltimam et particularem. particularis vero particularem tamen cognoscere facit. et hoc idem h3 ratio dicit. et ex hoc prout arguit hanc rationem esse logicam. sic quarta dicebatur esse logica. cuius oppositum videtur aristoteles innere.

Ad hoc dubium respondet antiqui quod ratio quarta loquitur de conclusionibus demonstrationis vltis et particularis. hec autem de premissis. sepius. n. aristoteles per propositiones premissas intelligit. ut patet inueni verba ipsius. et sic rationes iste non coincidunt h3 responsio licet sit apparens non tamen soluit confirmationem dubitationis. nam sic videretur hec ratio esse logica sicut quarta quam. sic respondentes asserunt esse logicam. Alii dicunt quod conclusio vltis per demonstrationem vltimam conclusa duplicem h3 propositionem supra particularem que per demonstrationem particularem concluditur. prima est prerogativa communis rationis. quod in vltimo ponitur terminus coloris. et cum signo vniuersali in coloris autem minus coloris includitur. et non e contra. ut

in omni animali est omnis homo. et propter hoc sequitur. omne animal est. ergo omnis homo est. et non est. et sicut omnis triangulus est. igitur omnis isochelones est. et non est. et propter hoc quod scit omne triangulum habere tres aliquo modo scit isochelones habere tres ratione pertinentie isochelones in triangulo. et non est. et super hoc fundatur ratio quarta. et quod hec consideratio sit logica. cum super eitate termini cum vltimate signi sit fundata. que sunt causa quedam ad logicam spectantia. id est illa ratio logica dicebat. Secunda est prerogativa calitatis. subiectum. n. passionis vltis in se eam passionis includit. ut triangulus eam includit h3 tres subiectum vero particularis ut sic ista eam non includit vel saltem eius demonstratio istam non explicat. sicut vltis. et quod in causa continetur effectus actu vel potentia. ideo sciens vltimam aliquo modo saltem in potentia scit particulari. non autem e contra. Super hoc ratio fundat. et quod hec consideratio est huic scientie propria. quoniam proprium est huic scientie considerare demonstrationem per eam aut sine causa procedere. ideo hec ratio non dicitur logica sicut quarta. Ex quibus etiam patet quod iste rationes non penitus coincidunt. et sic patet responsio ad dubium. Et ad confirmationem.

Alter dici potest sicut philosophus dicebat quod quarta ratio fundatur super multitudinem et paucitatem scibilium. ut quod illa est potior: quod plura facit scire quam quod pauciora facit scire. et hec est consideratio quedam coloris et logica. ista vero ratio fundat super calitate sic dicitur fuit. et hec speculatio est huic scientie propria. et propter hoc quarta dicitur logica. hec vero non. et sic rationes iste non adinuicem penitus coincidunt.

Et vniuersalis quidem intelligibilis est sed particularis in sensu perficitur. Quod igitur vniuersalis dignior sit particulari tot modis dicta sunt.

Ultimo arguitur sic. hec demonstratio est potior que ad omnem intelligibile terminatur quam illa que terminatur ad omnem sensibile. vniuersalis ad omnem intelligibile terminatur et particularis ad sensibile. ergo etc. maior de se patet. cum intellectus sit potior sensu. minor declaratur. quod vniuersalis terminatur ad omnem vniuersale sicut ad triangulum. gratia exempli. quod solo intellectu comprehendendi potest. particularis autem ad singulare. quod sensu comprehenditur. quare etc.

Ultimo epilogat et ista patet. **N**otandum primo quod hec ratio non est vniuersalis de qualis singulari demonstratione per aliquam. n. demonstrationem particularem concluditur passio de specie sui subiecti: ut quando concluditur isochelones habere tres. et ista non terminatur in aliquod sensibile. posset et fieri particularis demonstratio de aliquo singulari non cadente sub sensu. sicut de hac intelligentia. de hoc puncto. de hac linea. et similibus. restringitur ergo ad demonstrationem particularem concludentem passionem aliquam de singulari materiali. et sensato. ut omnis triangulus h3 tres. a. est triangulus. ergo etc.

Notandum secundo quod vniuersale ad quod terminatur demonstratio vltis magis pertinet ad scire. eo quod de vltibus per se est scia. de singularibus vero per accidens ut in precedentibus dictum fuit: et propter hoc demonstratio vltis potior est cum sit ad scire magis pertinet. et hoc est quod dicit linco. cum inquit. et vniuersale magis est appropinquans luci spirituali: per quam fit visio certa mentis. ergo vltis demonstratio magis facit scire. quod facit scire illud quod ab oculo mentis est visibile.

Tertio notandum est de mente linco. quod iste due vltime rationes sunt demonstratione. eo quod concludunt per causas et diffinitiones eius quod est magis facit scire. prima. n. arguit quod vltis magis facit scire. quod scire facit illud quod est maioris potentie. quo scito sciuntur potentialiter plura. secunda vero arguit quod ipsa magis facit scire. quia scire facit id quod ab aspectu mentis est visibile.

Quod autem demonstratio priuatiua hinc manifestum sit. sit enim demonstratio dignior aliis existentibus eisdem. aut que est ex minoribus quam conditionibus aut suppositionibus aut propositionibus. Si. n. nota sunt sicut cognoscere uelocius per hoc est hoc autem appetibilis est.

Posteriorum

Consequenter comparat pbs demonstrationē affirmatiuam negatiuē. & diuiditur in partes quinque: sicut quicquid rationes adducit ad probandum affirmatiuā demonstrationem esse potiorē. Primo premitit unum suppositū. 2° probat intentum ibi. Utreq; per tres terminos. Prima diuidit in duas sicut quod duplex probat intentus. Primo igitur dicit quod affirmatiua demonstratio potior est negatiua ex dōis sit manifestum. & supponitur istam demonstrationē esse alijs paribus alia potiorē que fuerit ex paucioribus pponibus: aut suppositionibus: aut petitionibus. pbatur. quod si cetera sint paria: tunc ppones illarum duar; erunt eque note. s; illis existentibus eque notis citius & velocius p pauciores cognoscitur conclusio q̄ per plures. Cognoscere autem citius est appetibilis ab intellectu. quare ista demonstratio est potior que fuerit ex paucioribus pponibus &c. **C. 1°.** primo quod per demonstratiuam intelligit demonstrationem affirmatiuā per priuatiuam vero negatiuam. affirmare. n. aliqd quoddam demonstrare videtur. negare vero est priuare subm a predicato. **C. 2°.** ut in precedentibus habitum fuit: quod propositiones: suppositiones: & petitiones seu questiones in hoc dnt. qm̄ ppositiones indifferenter dnt premissae demonstrationis siue per se note siue non. suppositiones dnt premissae nō per se note ab addiscete siue ab aduersario cōcesse. petitiones vero per se note que ab aduersario dubitantur: vel contrariam ipsis habet opinionē. vult ergo philosophus: quod si aliquis pcessus demonstratiuus ex paucioribus fuerit huiusmodi premissae siue propositiones fuerint siue suppositiones: seu petitiones: potior est isto processu q̄ ex pluribus constat. **C. 3°.** quod vbi alia non fuerint paria cōtingit demonstrationem ex pluribus premissis esse potiorē. vbi videlicet premissae pauciores fuerint valde minus note q̄ premissae que fuerint plures. & hoc est quod dicit pbs alijs existentibus eisdem. id est ceteris existentibus paribus. **C. 4°.** per pauciora media citius alijs paribus acquiritur notitia conclusionis: eo quod intellectus humanus citius alijs paribus pauciora pertransire potest q̄ plura. & citius potest eius discursus terminari. & hoc pbs intendit cui; dicit: per hoc tamen est velocius cognoscere. **C. 5°.** quod sicut graua & leuia naturaliter inclinatur moueri ad sua loca naturalia tanq̄ in perfectionē sui per lineas breuissimas & magis q̄ per lineas longiores. sic etiā intellectus humanus naturaliter in scire inclinatur per quam pauciora me^a fieri potest. & magis inclinatur per pauciora q̄ per plura. id dicit Arist. & hoc est appetibilis. s. ab intellectu. **C. 6°.** vltimus de mente linco. quod hec suppositio fundatur super medio tam metaphysico q̄ naturali & morali. v. g. quod illud absolute dōis est optimum quod nullo indiget sicut deus. & in vnoquoq; genere illud optimum illius generis dicitur quod nullo illius generis indiget. illud autem in genere aliquo melius dicitur si nō fuerit optimum quod paucioribus indiget. & sic in pposito dō demonstrationibus ptingit. **C. 7°.** Ex predictis inferitur. primo quod demonstratio prime passionis alicuius est potior demonstratione secunde: & sic deinceps. p; q; demonstratio secunde presupponit media per que prima demonstrat. & non e contra. **C. 8°.** Inferitur 2° quod demonstrationes scientiarū subalternantiū potiores sunt demonstrationibus scientiarū subalternata; sibi correspondentibus. sicut demonstrationes geometrie q̄ perspective sibi correspondentes. & arithmetice q̄ musice. & metaphysice q̄ naturales aut mathematice. principia enim metaphysice ab alijs presupponuntur. & cum hoc alie quedam habent specialia principia super quibus fundantur: vt patet.

C. 9°. Ratio autem ppositionis quod melior sit ex minoribus vltis sic est. Si enim sicut cōtinget cognita esse media: priora autē notiora sunt. sit igitur per media demonstratio eorū que sunt. b. c. d. q. a. in. e. sit. Altera vero per. b. c. q. a. i. d. sit. Similiter igitur hoc se habet q. a. in. d. sit q. a. in. e. sit. Sed q. a. in. d. sit prius est & cognoscibi-

lius q̄ q. a. in. e. per hoc. n. illud demonstrat. **Credibilis autem est quod est per quod & quod itaq; p minima est demonstratio: melior est alijs eisdem terminibus.** **C. 10°.** Adducit aliam rationem dicens: quod ratio vniuersalis ad probandum intentū adduci potest: vbi media plura & media pauciora sibi: siue cōfidenter: siue eque nota. media vero priora absolute notiora dicunt. Demonstratur igitur. a. d. c. per media. b. c. d. verbi grā. substantia de boie per corp^o: corpus animatū & animal. altera vō sit demonstratio qua demonstratur. a. de. d. per. b. c. media. v. g. substantia de animali per corpus & corpus animatū. tunc. a. est in. d. & a. est in. c. se si militer habent. verū tamen q. a. sit in. d. prius & notius est q̄ q. a. sit in. c. sicut prius & notius est animal esse substantiam q̄ boiem esse substantiam. sed; enī p primū demonstrat. illud at per quod alter; demonstratur est eo credibilis & notius. quare concludit quod ista demonstratio que est per pauciora media alijs paribus est potior. cū per ipsam concludat illud quod est prius & notius. **C. 11°.** Nota quod ista littera. si enī similiter &c. dupliciter exponi potest. vno modo vt expositum fuit. **C. 12°.** Alio modo. si enī similiter erit. i. si continget media esse eiusdem coordinationis que dicuntur similiter cognita. & priora in illa coordinatione sūt notiora &c. vtraq; expositio est conueniens. **C. 13°.** Nota scdo quod ista littera. similiter igitur se h; b^o q. a. sit in. d. & q. a. in. e. sit dupliciter potest intelligi. vno modo quod media quibus probat. d. esse. a. & quibus probat. e. e. a. sunt eiusdem coordinationis. probam^o. n. animal est suba; & hominem est subam p me^a eiusdem ordinis seu linee predicamentalis. & sic exponit quoddam posteriorē. Alij vero exponunt quod ista ppo. omne. d. e. a. e. e. q̄lter nota in prima demonstratione: sicut ista. omne. e. e. a. in secunda: s; prima sit absolute pō: & notior secūda. Credo quod p e. q̄lter intelligūt eque pportionaliter. & ppter hoc nō dicunt absolute primam esse equaliter notam cum secunda: sed dicunt istam esse eque notam in prima demonstratione sicut alia in secunda.

C. 14°. Utreq; quidē igitur per tres terminos & ppositiones duas demonstrat: sed hec quidem esse accipit aliquid illa vero esse & non esse aliquid: p plura itaq; accipit: quare indignior est.

C. 15°. Probat intentum principale. & potest rō sic formari: illa demonstratio que est per pauciora media alijs paribus est potior per suppositum: sed affirmatiua est huiusmodi. ergo &c. minor probatur. quia licet tam demonstratio affirmatiua q̄ negatiua sint per tres terminos. v. g. maiores minorē extremitatē & medium terminū. & per duas ppones. v. g. maiorem & minorem: tamen affirmatiua demonstratio solum affirmatiuas accipit premissas que dicunt aliquid esse. negatiua vero affirmatiuam & negatiuam premissas includit que dicunt aliquid esse: & aliquid non esse. quare &c. **C. 16°.** quod per hanc rōnes pbs non intendit quod negatiua demonstratio p̄la accipiat me^a sicut numerus. & propter hoc dicit quod vtraq; demonstrationes sunt per tres terminos & duas ppositiones. sed vult quod plura includat me^a sicut q̄lteratē pponum. qm̄ affirmatiuā & negatiuam includit. affirmatiua vō soluz affirmatiuas. Sub alijs verbis alij dnt quod negatiua plura includit media sicut spem: non aut plura sicut numerus. **C. 17°.** Sed dubitatur. quod ista ratio tunc non correspondet supponi premissae que expresse loquitur de pluralitate medio; aut ppositionum sicut nūm; &c. **C. 18°.** Preterea sic intelligendo non sufficienter pbaret intentum: q̄ vltis. n. negatiua demonstratio alteram accipiat premissas affirmatiuam & alteram negatiuam eum presupponatur media esse eque nota in vna sicut in alia: tamen ex hoc non sequitur quod citius affirmatiua demonstratio scire faciat q̄ negatiua. & per consequens quod sit potior. **C. 19°.** Ad hoc vide in questione qualiter sit dicendum. **C. 20°.** Notandum secundo quod negatiuam esse per plura media sicut numerum verificatur in diuersis predicamentis: & in eodem predicamento. & videntur quidam velle quod semper ita contingat. Exemplum primi. vt acceptis his duabus. omnis homo est suba. nullus homo est quantitas. quarum prima concluditur per affirmatiuam demonstrationem: altera per negatiuam. ad

probandum enim priuatiua tria sunt media. videlicet aial: corpus animatum. & corpus. Ad probandum vero negatiua sunt ista tria media. & aliud quartum. v. substantia. vt patet consideranti. Idem p. de his duabus. omnis homo e corpus animatum. nullus color e corpus animatum. Ex plura secundum e: vt hec p. homo non e lapis. per plura media demonstratur. q. ista lapis est corpus inanimatum: quarum utraq. videtur illi negatiue correspondere: de hoc amplius in questione.

Amplius qm ostensum est impossibile ee per utranq. priuatiuarum propositionum fieri syllogismum: sed vnam quidem oportet huiusmodi esse. aliam vero quoniam est.

Secundo arguitur sic. ex solis premissis negatiuis non potest aliquid demonstrari neq. syllogizari. ex solis autem affirmatiuis illud fieri potest. patet: nam in syllogismo negatiuo op. alteram premissam esse negatiua & alteram affirmatiua. ergo ppositio affirmatiua e efficacia: in demonstrando vel syllogizando q. negatiua. & per p. potior est demonstratio affirmatiua q. negatiua.

Amplius iuxta hoc op. accipe pdicatiuas. quidem enim augmentata demonstratione necesse est fieri plures. priuatiuas aut impossibile est plures vna in omni syllogismo ee. Sit enim in nullo esse. a. i. quibus est. b. i. c. aut sit omni. b. Si igitur opus est iterum augere utraq. propositiones est medium inueniendum. Huiusmodi quidem. a. b. sit medium. d. sed. b. c. sit. e. e. quidem manifestum est predicatiuum esse. sed. d. de. b. predicatiuum quidem. ad. a. autem tanquam priuatiuum. ponitur. d. quidem enim de oi. b. sed. a. in nullo oportet esse. d. sint igitur vna priuatiua ppositio que est. a. d. idem aut modus est & i aliis syllogismis. semper enim medium predicatiuorum terminorum predicatiuum in utraq. est: sed priuatiuum alterum priuatiuum necesse est esse. quare hec vna huiusmodi sit ppositio. alie vero priuatiue. Si igitur notius per quod demonstratur & credibilis est: demonstratur autem priuatiua per predicatiua: predicatiua autem per illam non demonstratur. prior ergo & notior & credibilior cum sit melior utiq. erit.

Ponitur tertia rō & pmo presupponitur q. quando demonstrationes augentur resolucendo premissas ad idem demonstrabilia plures in illa resolutione concurrunt ppones affirmatiue: solus autem vna negatiua. hoc p. in terminis. si. n. fiat ista dem. nullum. b. e. a. omne. c. e. b. ergo nullum. c. e. a. & oportet utranq. pmissa dem. sit ergo. d. medium ad demonstrandum maiorem. & c. sit mediu ad demonstrandum minorem. tunc. d. mediu in altera premissarum sumetur affirmatiue & in altera negatiue. ex paribus enim negatiuis nihil syllogistice sequitur seu concluditur. **A**d probandum vero minorem. c. medium in utraq. premissa sumetur affirmatiue. & sic erunt tres affirmatiue ppones: & vna sola negatiua ad resolucendum istas pmissas ad immediata. & eadē rō v. in aliis syllogismis. semp. n. ad syllogizandum affirmatiua ambe pmissis concurrunt affirmatiue. ad syllogizandum vero negatiua: nō pnt ambe ee negatiue sed op. alteram esse affirmatiua. quare in resolutione demonstrationis ad indemonstrabilia plures concurrunt affirmatiue q. negatiue: q. tres eent affirmatiue ppositiones: & solus eent negatiua vna. **E**x ista suppositione infertur q. ppositio affirmatiua alijs paribus prior & credibilior: e ppositione ne-

gatiua. p. q. negatiua per affirmatiua syllogizatur: non ante contra. illud aut est alio notius & credibilis: per qd aliud probatur & non contra. quare rō. **E**x quibus vltimo concluditur q. dem. affirmatiua e potior: negatiua. patet ex eodem fundamento quo ppositio affirmatiua e potior & potior: negatiua. & sic habet intentum. **N**otandum q. demonstrationem augeri dicimus quando eius premissis vel aliqua ipsarum cum non fuerint per se note vltiori demonstratione. & hoc intelligit p. cum dicit. augmentata demonstratione rō. **D**ubitat. pmo quia videtur hec ratio esse contraria rōni p. in p. n. arguitur affirmatiua esse potior: quia si ex paucioribus medijs aut ppositionibus. hic autem arguitur ipsam ee potior: quia in resolucendo ad immediata plures concurrunt ppones affirmatiue: & sic ad demonstrationem affirmatiua plures concurrunt ppositiones q. ad negatiua. cuius oppositum dicitur in rōne prima. **S**ecundo dubitatur. nam videtur hec ratio coincidere cum precedenti. in precedenti. n. rōne arguitur affirmatiua ee potior: q. ad dem. negatiua necio pcurrit affirmatiua. ad affirmatiua vero dem. nulla pcurrit negatiua: s. solu affirmatiua. & hoc idē in snia v. hec rō dicere. q. rō. **A**d p. de nulla ee pdictione inter hac rōne & p. hec stant s. q. datis duabus demonstrationibus. a. negatiua & b. affirmatiua. p. media sine pl. ppones pcurrat ad dem. ad dem. rōne. a. dem. q. s. ista q. regunt ad notificandum rōne. b. & t. iter eas ppones q. regunt ad dem. a. pl. sint affirmatiue q. negatiue. Ex q. p. q. dubiu hoc sup. q. qdā laborat ex. hnt appentia. **A**d scdm dubiu d. q. rō pcedens loq. de pmissis ingredientibus dem. stratione affirmatiua & negatiua q. sine affirmatiua nō pot. aliqd. concludere negatiua: & nō ee. hec vō rō loq. de pmissis q. vltiori multiplicat ad dem. pmissas negatiue demonstrationis tā affirmatiua q. negatiua: q. q. iter illas pmissas syllogizates pl. s. affirmatiue q. negatiue. potior est affirmatiua q. negatiua. & sic rōnes iste s. adiucē dntes.

Amplius si principium syllogismi ppositio uniuersalis immediata est. Est autem in demonstratione affirmatiua. in priuatiua autem & negatiua uniuersalis. ppositio autem affirmatiua negatiua prior & notior nota per affirmatiua cui negatiua est & prior affirmatio est. sicut esse prius est non esse. quare potius principium demonstrationis est q. priuatiue. dignioribus autem principis utitur dignior.

Quarto arguitur sic. illa dem. e dignior. cui dignius correspondet principium. sed affirmatiua e huiusmodi. ergo rō. maior e de se nota. minor probatur. naz cuiuslibet syllogismi demonstratiui principium est ppositio uniuersalis & immediata. vt in precedentibus habitum est. & in affirmatiuis ista ppositio immediata est affirmatiua. negatiuis vero correspondent negatiua. sed ppositio immediata affirmatiua potior & dignior est negatiua. igitur principium correspondens demonstrationi affirmatiue est potius & dignius q. correspondens negatiue. maior de se patet & minor probatur. q. per pponem affirmatiua probatur negatiua. & per p. est notior illa. Item ee naturalis prius e q. non ee. ergo affirmatiua dem. seu ppositio que dicit ee prior: naturaliter est q. negatiua. cum igit. affirmatiua sit notior & prior: sequitur q. sit potior sine dignior: negatiua. **N**otari potest q. cum dem. sit ex primis & immediatis. vt patet per definitionem demonstrationis nūquam dem. aliqua scire facit nisi eius conclusio resoluatur aut resoluta sit ad ppositionem aliquam primam & immediatā & per se notā. & talis est duplex. affirmatiua. s. & negatiua. affirmatiua demonstrationibus correspondet affirmatiuis. & negatiua negatiuis. inter oia aut p. dem. duo sunt colissima. aliter affirmatiua & aliter negatiua. videlicet de quolibet dicitur esse vel nō ee. & nō ptingit idē simul ee & nō ee. affirmatiua est notior q. per ip. aliquo mō

Posteriorum

notificatur negativū. Itē est prius: eo q̄ affirmatio alijs pa-
ribus prior ē negatione. **C** Motādūz sc̄do q̄ quādamodū
se habet actus ad potētiam ⁊ ecōtra: ita se habet eē ad non
esse ⁊ ecōtra: sed sic scribit. 9°. metaphysice. respectu eius-
dem rei generabilis aut corruptibilis potētia procedit actū
sicut potentia for. ad eē precedit actualem existentiam ipsi-
us: ⁊ potentia ad operari actualem precedit operationem
ipsius. absolute tamen actus quālibet potentia in precedit:
sicut actus primus nō admixtus potētie. qui est ante omne
ens potētiale ⁊ cā ipsius. ens aut potētiale nō reducitur ad
actum nisi per aliquem actum. quare vel o3 ad aliquē pri-
mum actum devenire: ante quem non est aliqua potentia
vel o3 in actibus eē processum in infinitum: vel ens potētia-
le ad actum reduci non potest: sed hec duo vltima sunt ab-
surdā. ergo eodem modo non eē individui generabilis ⁊
corruptibilis precedit eē ipsius: absolute tamen eē rei prece-
dit nō esse: sicut eē prime cause ē quolibet non eē prius: vt
patet de mente omnium phantūz: ⁊ hoc specialiter sensit
linco. in hac parte. ⁊ hoc modo hic Aristo. intellexit. **C** Mo-
tādūz tamen q̄ prioritas potētie ad actum aut non eē ad
eē est prioritas temporis aut generationis prius. n. tēpore
⁊ via generationis for. fuit in potētia q̄ actu. similiter pri-
us fuit nō esse q̄ eē ipsius. sed econtra prioritas cāe finalis ⁊
efficientis conservatiue. ⁊ cōsequenter prioritas perfectio-
nis. actus. n. primus est finis cuiuslibet cāti: ⁊ causa ipsius
cōservatiua: ⁊ perfectior isto: ⁊ eodem modo se habet eē
absolute ad nō esse. **C** Motādūz tertio q̄ propositio af-
firmatiua dicitur multipliciter prior negatiua. primo via ap-
prehensionis. intellectus. n. negatiua intellectum affirma-
tiuum presupponit: ⁊ nō econtra. nō. n. intelligere possu-
mus nullum hominem eē asinū nisi prius tempore vel na-
tura intelligamus hominē eē asinum. ⁊ hoc sensit ar. pri-
o elen. cum dicit: q̄ in nō facere intelligitur facere. ⁊ nō econ-
tra. Secūdo via illatōis: qm̄ ex affirmatiua sequitur pure
negatiua formaliter ⁊ nō est ecōtra. sequitur. n. for. ē alb⁹
ergo nō est niger. ⁊ nō econtra ⁊ hoc sensit aristo. in parte
predicamenti cum dicit q̄ negatiua propositio nota ē per
affirmatiuam. ⁊ prior affirmatio est. tertio. qz semper affir-
mativa est pars negatiue. pars aut prior est suo toto. affir-
mativa etiā dicit notior negatiua. qz notificat ipas. ⁊ non
ecōtra. ⁊ ideo dicit linco. propositio. n. affirmatiua prior est
⁊ notior negatiua. prior. n. est qz est pars negatiue ⁊ notior
est. qz per affirmatiuam fit negatio nota. vt predictū ē: ⁊ nō
cōuertit. ⁊ hoc intelligi d3 de notificatiōe p̄ syllogismum.

C Adhuc principalior est: siue enī demonstrati-
ua nō est priuatiua.

C Ultimo arguit sic. demonstratio negatiua nō p̄t eē sine affir-
mativa. sed affirmatiua potest esse sine negatiua. ergo nega-
tiua ab affirmatiua depēdet. ⁊ non ecōtra. ⁊ per cōsequēs
principalior ⁊ potior ē affirmatiua q̄ negatiua. cōsequentiā
⁊ aīs patet de se. **C** Dubitat: nā hec rō videtur eadē cū
rōne secūda superius posita. illic. n. arguebatur affirmati-
uam demonstratiōe esse potior: em. qz sine propōne affirmati-
ua demonstrari nō p̄t negatiua: sed affirmatiua sine negatiua
demonstrari p̄t. ⁊ hoc asserit in hac ratione. ergo ⁊ c. **C** Ad
hoc rōndetur cōiter q̄ aliud est eē efficacius. ⁊ aliud eē prin-
cipalius. agens. n. illud efficacius d̄r qd̄ alijs partibus plus
sine potentius agit vel agere p̄t. vel qd̄ alijs partibus ad
plura se p̄t extendere. dicit aut principalis sine quo aliud
agere nō p̄t. ⁊ nō ecōtra. ad ppositūz ergo demonstratio aut
ppositio affirmatiua nō solum ē in demonstrando efficacior
imo ē principalior. ratio igit̄ secūda arguebat affirmatiuāz
esse efficaciorē. qz plus p̄t vel ad plura se extendit q̄ ne-
gatiua: h̄ vero ratio arguit q̄ ipsa sit principalior. quia sine
ip̄a nō p̄t negatiua. sed nō ecōtra. ⁊ sic rationes nō coinci-
dunt. **C** Aliter dici potest q̄ secūda ratio solum arguebat
ex hoc affirmatiuam eē potiorē. qz. s. ppositio affirmatiua
ingressum h3 tanq̄ premissa tam in demonstratione affir-
mativa q̄ negatiua. ppositio vero negatiua solū in negati-
ua demonstratiōe ingressum h3. hec vero arguit q̄ affirma-
tiua sit potior. qz absolute affirmatiuā negatiue cōparando

si nulla esset neq̄ esse posset affirmatiua. nulla eēt neq̄ esse
posset negatiua. ⁊ nō ecōtra. ⁊ p hoc principalior ⁊ p̄r po-
tior est affirmatiua q̄ negatiua.

Quod quidem categorica priuati-
ua sit dignior māifestuz est: ⁊ ad im-
possibile ducere. **O**portet autem
scire que sit differētia iparum.

C Hunc cōparat demonstrationem ostēsi-
nā demonstratiōi ducēti ad ipole. ⁊ prior pponit qd̄ intēdit. ⁊ p̄-
mittit necessaria quedā. Secūdo exegit intētū ibi. **M**ā at̄ por.
⁊ c. **P**ria diuidit̄ in tres. prior p̄pōit qd̄ intēdit. sc̄do docet
in terminis formare demonstratiōez negatiuā ⁊ demonstratiōez du-
cētē ad impossibile ibi. **S**i igit̄. a. Tertio p̄pōit cōparationem
istaz in terminis. ibi. **T**ermini qd̄ ergo ⁊ c. **P**rior ergo di-
cit q̄ ex predictis p3 demonstratiōez affirmatiuā potiorē eē ne-
gatiua. ⁊ sic p̄sequēter erit notū ipsam eē potiorē demonstrati-
one ducētē ad impossibile. o3 at̄ prius scire d̄riam inter ipas.
C Si igitur. a. in nullo. b. in. c. autem omni. b.
necesse est i nullo. c. esse. a. sic igitur acceptis de-
monstratiua priuatiua erit demonstratio: qm̄. a. in
c. nō erit. **Q**ue uero est per impossibile sic se ha-
bet si opus est demonstrare q̄. a. in. b. nō sit acci-
piēduz est affirmatiue. a. esse in. b. ⁊ in. b. c. qua-
re accidit ⁊. a. in. c. esse. hoc autē sit notum ⁊ cer-
tum q̄ impossibile est ipsum esse.

C Docet formare in terminis dicēs sit ita q̄ nullū. b. sit. a.
⁊ q̄ oē. c. sit. b. tūc necesse ē nullū. c. eē. a. sic igit̄ hoc mō d̄mō-
strato. **N**ullū. b. ē. a. oē. c. ē. b. ergo nullū. c. ē. a. erit demō-
stratio negatiua ostēsiua p̄cludēs nullū. c. eē. a. **D**emonstratiō vō
ad impossibile ducēs hoc mō fiet si erit opus pbare nullū. b.
eē. a. accipiet̄ oppositū eius. videlicet oē. b. ē. a. ⁊ cū eo ac-
cipiet̄ ista affirmatiua vera. oē. c. ē. b. ⁊ tūc syllogistice con-
cludēs. oē. c. eē. a. arguēdo sic. oē. b. est. a. oē. c. est. b. ergo
oē. c. est. a. ⁊ tūc arguef. qz notū est p̄clusionē eē impossibile:
p̄sequēter q̄ nō est possibile. b. eē. a. **C** Motādū prior. q̄
absolute nō seq̄. p̄clusio huius syllogismi ē impossibile. er-
go maior est impossibilis. sic p̄hs v̄f arguere sic. sed seq̄ cō-
clusio ē ipolis. ⁊ minor est necessaria. ergo maior ē ipolis.
⁊ iō si oē. c. eē. a. est impole. ⁊ oē. c. eē. b. sit necessariuz vt
supponit. seq̄ q̄ oē. b. eē. a. sit impole. ⁊ hoc mō Aris-
t. intelligit in textu. **C** Motādū sc̄do. q̄ arguendo ostēsiue nō
solū negatiue imo sep̄ius affirmatiue demonstrare p̄tingit.
s̄l̄r demonstratiō ex ipoli nō solū affirmatiue arguere p̄tin-
git imo ēt negatiue. imo hoc nō negaret p̄hs. verūtamen
exemplificando de demonstratiōe ad impole solum exem-
plum ponit de p̄cessu affirmatiuo. eo q̄ n affirmatiuis ma-
gis est māifesta impolitas cōclusiōis alijs partibus q̄ i ne-
gatiuis. nulla enī negatiua impolis implicat cōtradictionēz
hec enī non implicat cōtradictionē. nullus deus est que in-
ter negatiuas ē maxime ipolis. affirmatiue vero impoles
plurime iplicant cōtradictionē. sicut tu differs a te. homo
est asinus. tu es nō hō. for. ē nō for. ⁊ sic de infinitis.

C Termini quidē igit̄ s̄l̄r ordinant̄. **D**iffert at̄
quo qualis sit notior priuatiua ppositio. **A**trū
igitur q̄. a. b. nō inest. aut q̄. a. c. nō inest. **Q**uz
igitur est cōclusio notior qm̄ nō est. a. in. b. q̄ ē
ad impossibile sit demonstratio. **C**um autem in
syllogismo sit demonstratiua est.

C Pponit conuenientiā ⁊ d̄riam inter predictas demonstrati-
ones. ⁊ primo dicit q̄ termini in ipsis similiter ordinant̄. ⁊
per hoc cōueniunt. differūt aut quia si contingat istam ma-
iorē eē notiorē conclusionē. s. nullū. b. est. a. eē notiorē
ista nullum. c. est. a. tūc fiet demonstratiō ostēsiua. si vō econ-
tra contingat tūc illa omne. c. est. a. erit notior in fallitate ista
oē. b. est. a. ⁊ per cōsequēs ex ista. oē. b. ē. a. arguēdo q̄ oē
c. est a. fiet demonstratiō ducēs ad impossibile. i demonstratiōe. n.

ducente ad impossibile conclusio debet esse notio: in falsitate quae illa praemissa quam intendimus probare esse falsam. **C**onnotandum primo cum dicitur quod termini similiter ordinantur quidam intelligunt quod utrobique idem est medium. scilicet b. eadeque etiam utrobique est maior extremitas et similiter minor. Alii exponunt quod ambe demonstrationes sunt ex eisdem terminis in modo et in figura debite regulatis. prima expositio melior est. **C**onnotandum secundo quod sicut in demonstratione ostensiva ex primis notioribus procedimus ad conclusionem minus notam. eo quod ex notitia veritatis praemissarum acquirere intendimus notitiam veritatis conclusionis: sic e contra in demonstratione ducente ad impossibile procedimus ab impossibili minus noto ad conclusionem impossibilem cuius impossibilitas est notior. intendimus. n. ex notitia impossibilitatis consequentis. consequenter cognoscere impossibilitatem antecedentis. et hoc est quod Aristote. intendit in textu.

Connotandum autem prior est que est q. a. in. b. non fit q. a. in. c. priora enim conclusionem sunt ex quibus est conclusio. Est autem que. a. quidem in c. non est conclusio. a. autem in. b. ex quibus est conclusio.

Consequitur intentum: et primo declarat medium quo probat intentum, secundo probat ibi. Si igitur ex notioribus. Item primo facit quod dictum est. secundo remouet cavillationem ibi. Non. n. si contingit. Primo igitur praemittit quod ista propositio nullum. b. e. a. natura prior est ista. nullum. c. e. a. probatur. quia illa praemissa demonstrationis ostensiva: et sic non est conclusio: sed praemissa in demonstratione ostensiva sunt naturaliter priora conclusionem ergo et c. **C**onnotandum quod ista littera duplicem partem habere intellectum. vno modo ut est expositum. et sic exponit linco. et tunc ly natura determinat illum terminum prior. a. veritatem oportebit limitari ad demonstrationem ostensivam a priori. in demonstratione enim ab effectu praemissa non sunt naturaliter priora conclusionem: sed potius e contra. secundo potest intelligi quod ly natura determinet solum hoc verbum est: et sit sensus quod ordine quodam naturali praemissa debent esse priora conclusionem: siue sint priora quo ad nos: siue quo ad naturam et sic ponunt quidam posteriora: et hoc expositio non indiget limitatione predicta ut patet.

Connotandum enim contingit remoueri aliquid hoc conclusio est. illa autem sunt ex quibus sed hoc quidem ex quo syllogismus est. quod utique sic se habet: quare aut ut totum ad partem: aut pars ad totum se habet. sed que sunt. a. c. et a. b. propositiones non sic se habent adinuicem.

Connotandum posset aliquis dicere quod licet in primo processu quo arguitur ex impossibili. ut omne. b. est. a. omne. c. est. b. ergo omne. c. est. a. ista conclusio est notior in falsitate quam ista. omne. b. est. a. tamen in secundo processu quando. scilicet. arguitur ex opposito conclusionis ad oppositum alterius praemissa proceditur a praemissa notiori ad conclusionem minus notam: quia sicut omne. c. esse. a. notius est in falsitate quam omne. b. esse. a. ita e contra nullum. c. esse. a. notius est in veritate quam nullum. b. esse. a. **I**tem tacite questionem philosophus respondet et introducitur haec littera diuersimode a diuersis. vno modo sic: quod licet ex opposito conclusionis arguat ad oppositum maioris: ex hoc non est dicendum: quod illud quod prius erat praemissa efficiatur conclusio: et e contra simpliter et secundum naturam: licet quo ad aliquid concludi posset. illud enim quod est naturaliter praemissa syllogismi se habet ad conclusionem sicut totum ad partem: sed ista. nullum. c. est. a. non se habet ad istam. nullum. b. est. a. sicut totum ad partem: sed potius sicut pars ad totum. quare ista. nullum. b. est. a. naturaliter est praemissa. altera vero naturaliter est conclusio. et per hoc patet ad dubium: quod demonstratio ad impossibile ducentes non facit fidem per priora siue potiora sed

naturam. sicut demonstratio ostensiva. Alio modo a quibusdam sic introducitur. quod licet ex interemptioe consequentis inferatur interemptio alterius praemissa non ex hoc arguendum est oppositum conclusionis fieri praemissam in syllogismo: et e contra oppositum praemissa fieri conclusionem. **P**raemissa. n. syllogismi se debet habere ad conclusionem sicut totum ad partem: aut sicut pars ad totum: sed sic non se habent adinuicem oppositum conclusionis et oppositum alterius praemissa. cum. n. arguitur sic. conclusio huius syllogismi est falsa. ergo altera praemissarum est falsa: et non minor. ergo maior. patet: quod ibi non seruatur ordo nec forma syllogistica. et ideo vna illarum proprie non est praemissa: nec altera proprie conclusio. et per consequens cum demonstratio ducentes ad impossibile non sit nisi processus syllogisticus: dicere non possumus quod ipsa procedat ex primis notioribus conclusionem sed potius e contra. ut prius dicebat. **C**onnotandum primo iuxta modum primum exponendi quod tunc dicimus praemissam aliquam esse sicut totum respectu conclusionis: quia conclusio sumitur sub ista praemissa: quia. scilicet. subiectum conclusionis sumitur sub subiecto praemissa. et sic dicitur fieri in exemplo aristote. cum arguitur ostensiuo. nullum. b. est. a. omne. c. e. b. ergo nullum. c. e. a. et hoc est quod Aristote. hic dicit. ut ipsi dicunt. **C**onnotandum secundo iuxta modum secundum exponendi quod medium terminus in syllo quandoque se habet ut totum respectu maioris vel minoris extremitatis: quandoque ut pars cum. n. predicatum dicat formam: et subiectum materiam. et predicatum dicat totum: subiectum vero partem: medium vero terminus in secunda figura semper se habet ut totum et quod in tertia utrobique subicitur. in eadem se habet sicut: pars ad totum. in prima vero figura. quod in maiori subicitur: se habet ibi sicut pars. et in minori predicatur et consequenter se habet in illa sicut totum. et hoc intendebat philosophus cum dicit: illud ex quo est syllo. i. medium terminus aut est ut pars ad totum: aut ut totum ad partem. sed hoc non fit in secundo processu: cum ibi non seruetur ordo syllogisticus ut prius dicebatur.

Connotandum si igitur ex notioribus sit et credibilioribus dignior est. sunt enim utraque ex non esse credibiles. sed hoc quidem ex priori. illa vero ex posteriori potior simpliciter utriusque erit ea que est impossibilis demonstratio priuatiua. Quare et hac dignior predicatiua. manifestum est etiam quod et ea que est impossibilis potior est.

Connotandum probat istam conclusionem. demonstratio ostensiva negatiua potior est demonstratione ducente ad impossibile. arguendo sic. illa demonstratio est potior: que est ex notioribus et credibilioribus: negatiua ostensiva est huiusmodi. ergo et c. minor probat quod utraque istarum facit fidem ex non esse: sed ostensiva negatiua facit fidem ex non esse priori: ducentes vero ad impossibile ex non esse posteriori. quare et c. **C**onnotandum ex conclusione correlarie inferunt demonstrationem ostensiuam affirmatiua digniore esse demonstratione ducente ad impossibile. demonstratio enim ostensiva affirmatiua potior est negatiua ostensiva: ut in precedentibus est ostensum: et negatiua ostensiva potior est ducente ad impossibile. ut nunc probatum est ergo et c. **C**onnotandum quod quod est dignum digniori est dignius minus digno. **C**onnotandum primo quod utraque demonstratio facere fidem ex non esse dupliciter solet exponi. vno modo quia utraque demonstratio fidem facit ex propositione negatiua. verbigratia. in exemplo philosophi in demonstratione potissima ostensiva negatiua. per istam. nullum. b. est. a. fit nota ista conclusio. nullum. c. est. a. in demonstratione vero ducente ad impossibile cuius arguitur. omne. b. e. a. omne. c. e. b. ergo omne. c. est. a. postea arguitur e contra. quod si nullum. c. e. a. vel impossibile est e. a. sequitur quod nullum. b. sit. a. et sic ex negatiua facit fidem. **C**onnotandum contra hoc argui potest. quia vbi fiat demonstratio ex impossibili conclusionem ducente negatiua. et postea e contra arguatur ex opposito potius ad oppositum autem non arguetur ex negatiua faciendo fidem de conclusione: sed potius ex affirmatiua. ut patet. **C**onnotandum ad hoc b. h. sententiam istam respondeo ut credo quod intelligunt de demonstratio ad impossibile corrumpente demonstratio ostensiva negatiue: si-

Posteriorum

ant etiam aristo. intelligit utputa accipiendo oppositum illi
ns maioris nullum. b. est. a. scilicet omne. b. est. a. et ex illo
inferendo. q. omne. c. est. a. et tunc arguendo ex opposito
consequentis fit fides ex propositione negativa. ut patet.
Aliter alij exponunt q. qualitercumq. fiat demonstratio
ex impossibili semp. in secundo processu arguitur ex interem-
ptione conclusionis ad interemptionem alicuius premisse.
interemptio vero conclusionis dicitur non esse veritatis ipsi-
us. quare vniuersaliter demonstratio ad impossibile dicitur
facere fidem ex non esse. Vel aliter dicunt q. vel in primo
processu vel in secundo demonstratio ad impossibile ducens
ex negativa propositione procedit. et per consequens quelibet
talis procedit ex non esse. et hoc sufficit ad mentem Aristote.
Notandum secundo q. demonstrationem ostensiuam ne-
gatiuam ex prioribus procedere. demonstrationem vero ex
impossibili ex posteriori dupliciter exponit. vno modo. q. q.
demonstratio ostensiuam negatiuam procedat faciendo fides ex na-
turaliter prioribus. sed demonstratio ex impossibili quidem
facit ex naturaliter posterioribus: h. quo ad nos essent prio-
ra siue notiora. hoc expositio restringi debet ut prius ad
demonstrationem negatiuam a priori et ad demonstrationem
ducentem ad impossibile sibi correspondentem: sicut in exemplo
phi sepins adducto. Aliter exponit a quibusdam alijs q.
demonstratio negatiua procedit ex non esse priori. i. ex negati-
ua propositione que nobis prius est nota q. conclusio siue
quo ad naturam siue quo ad nos dicatur prius nota. demon-
stratio vero ad impossibile ducens procedit ex non esse poste-
riori s. in ordine syllogistico. q. s. procedit ex negatiue con-
clusionis que posterior est in ordine syllogismi.

**Etior autem et prior est scientia que
cumq. ipsius q. et propter quid ea-
dem est. sed non est ipsius extra esse
que est propter quid.**

Hoc est 2^m capitulum huius tractatus
in quo postquam aristo. in precedenti determinauit de demonstra-
tione comparatiue: consequenter determinandum est de sci-
re quod est effectus demonstrationis comparatiue comparando.
s. vnum scire ad aliud vel ad alios habitus. siue vnam scien-
tiam ad aliam. et primo comparat scientias inter se. 2° scien-
tiam opinionis. et alijs habitibus. ibi. Scibile autem et scien-
tia. Item primo comparat scientias ad invicem in certitudine
Secundo de vnitatis et earum alteritate determinat ibi. Una
autem scientia est. Prima diuiditur in tres s. in q. tres po-
nit conclusiones. Prima conclusio est ista. illa scientia que si-
mul eiusdem rei considerat q. et propter quod certior est illa q.
solum considerat q. separatim a ppter quid. hec conclusio
non probatur in textu: sed a liconiense probatur sic. illa scientia
que facit cognoscere de eadem re hoc et illud certior est illa
que facit cognoscere alterum tm. ergo et c. Item cogno-
scere propter quid tantum perfectius est q. cognoscere quia
tm. ut patuit in precedentibus. ergo cognoscere q. et ppter
quid. perfectius est q. cognoscere. q. tm. et per consequens
conclusio vera. Possent hic aliqua notari et dubitari de qui-
bus videat in questione.

**Et que non est ex subiecto illa que est de sub-
iecto. ut arithmetica armonica.**

Secunda conclusio. scientia magis abstracta certior est et
prior: scientia minus abstracta: sicut arithmetica certior est
et prior q. musica: hec conclusio. probatur a liconiense sic.
scientia magis abstracta est de rebus secundum naturam
prioribus et absolute certioribus. ergo et c. consequentia et
et antecedens patent: geometria namq. propter hanc eam
est certior perspectiua. et arithmetica certior musica. et sic d.
alijs. Secundo potest argui sic. scientia minus abstra-
cta vtitur principijs scientie abstractioris. ut perspectiua vti-
tur principijs geometrie. et per consequens scientia magis
abstracta est prior. item scientia magis abstracta magis se-
parat considerationem suam a transitu mutabilitatis mate-
rie. que magna videtur incertitudinis causa. per consequens
ergo est certior. Notandum primo cum dicitur q. ista

que non est de subiecto certior est et c. per subiectum intel-
ligere debemus materiam transmutationis. et presertim
materiam sensibilem: ut sit sensus: q. ista scientia que non
est de subiecto. id est que considerationem suam abstrahit
a materia transmutationis sensibili certior est et c. Nota-
dum secundo circa exemplum philosophi q. arithmetica
considerat de numero abstracto non ad certam materiam
applicato. musica vero considerat de numero ad certam ma-
teriam applicato. videlicet sonoro. et per consequens. arith-
metica abstractior est a materia siue a subiecto sensibili q.
musica. Dubitatur. quia hec conclusio videtur in senten-
tia eadem cum precedenti. nam illa scientia que considerat
quia. et propter quid. eiusdem rei abstractior est illa que so-
lum considerat quia. qualiter geometria et arithmetica se
habent ad perspectiuam et musicam. quare iste rationes
non differunt. Ad hoc primo dicitur q. non est vniuer-
saliter verum omnem scientiam considerantem quia. et p-
pter quid. abstractiorem esse scientiam solum considerate
quia. naturalis enim philosophus de multis considerat p-
pter quid de quibus perspectiuus solum considerat quia
et tamen perspectiua abstractior est naturali philosophia.
Quidam etiam dicunt q. cum Aristo. hic comparat scien-
tiam subalternantem ad subalternatam non oportet q. om-
nis scientia abstractior sit subalternans et minus abstracta
sit subalternata: geometria enim abstractior est naturali phi-
losophia q. naturalis philosophia non sibi subalterne-
tur. Secundo dicitur q. quibus concederetur istas conclu-
siones esse materialiter idem. formaliter tamen valde sunt
diuerse: quoniam diuersis fundantur fundamentis. funda-
tur. n. prima super habitudine cause ad effectum. notitia.
enim alicuius rei habita per causam certior q. notitia ipsi-
us per effectum. effectus. n. per causam fit nobis certior:
sed propter quid. vnumquodq. tale et illud magis ergo et c.
Secunda vero fundatur super habitudine forme ad ma-
teriam. forma. n. est notior materia: neq. cognoscitur mate-
ria nisi per analogiam ad formam: ut habetur primo phy-
sicom. quare scientia formalior erit certior et prior. talis
autem est scientia magis abstracta. quanto. n. magis elon-
gat considerationem suam a materia tanto formalior videtur qua-
re est absolute certior et prior.

**Et que est ex minoribus ea que est ex apposi-
tione ut geometria et arithmetica. Dico autem
ex additione ut unitas suba est sine positione.
Punctus autem substantia posita. hoc autem
est ex appositione.**

3° conclusio. scia q. est ex paucioribus certior est illa q. est ex addi-
tione: sic arithmetica certior est geometria. probatur a lico. sic. ista
q. est ex paucioribus est de rebus simplicioribus. tales autem sunt na-
res. ergo et c. deinde declarat phs qd intelligat p. ee ex addi-
tione dicens: q. punctus se h. p. quada additioez ad vnitatem. na-
vntas absolute est suba rei. no dices positioez in continuo. pu-
ctus vo est suba posita siue h. positioez i continuo. q. re punctus
aliquid sup addit vnitati. cu igit arithmetica principali sit de
vntate: et geometria de puncto. v. geometria ad arithme-
tica se h. e. s. in quada positione. q. re est certior et prior. No-
tandum q. scias ee ex paucioribus intelligim. ee de his q. min-
se h. bnt s. in quada additioez huius ad alter. ecotra vo itelligi-
mus scias aliquam ee ex additioe. q. li punctus se h. ad vnitatem.
Dubitat primo circa exemplum phi: q. unitas est p. q. titatis
discrete. et p. p. no est suba: cuius oppositum d. in textu.
s. li punctus est principium q. titatis continue. quare no est suba
sicut phs dicit. Ad hec dupliciter r. d. pot. v. nom. q.
aristo. locutus est s. in opinionem platons: sic pleriq. facit p. ser-
tim in libris logice. et hoc p. via exempli. plato. n. posuit vnta-
te q. est principium numeri ee de suba cuiuslibet rei. no enim di-
stinguebat inter vnu qd. p. uertit cu ente: et vnu qd. est princi-
piu numeri. sic igit vnu p. uertibile cu ente est de suba cuiusli-
bet rei que admodum ens: sic s. in ee vntas q. est principium
numeri est de suba cuiuslibet rei. p. sequenter numeri sunt de sub-
stantia rerum. p. sequenter dixit plato q. vnu recipiens positio

nem in continuo habet rationē puncti: et est punctus. unde definitiue dixit qd vnum est substantia nō habens positionē et punctus est substantia habens positionē. et sic punctus supra vnitatem addit positionē in continuo. sic ergo ex vno cansantur omnes cōtinuē q̄titates. nā punctus motus facit lineā. linea mota facit superficiem. superficies mota facit corpus. et qz nō distigebat inter corpus de predicamēto substantie: et corpus de predicamēto q̄titates: cōcessit oē corpus continuum componi substantialiter ex punctis: et per cōsequens punctum eē de substantia ipsius. ideo appellat punctum substantiā: et propter hoc dicebat certiorē esse geometriā: sicut ēt aristo. hic dicit. nam q̄titates continue: de quibus cōsiderat geometriā: se habent per q̄sdā appōitionem ad numeros: de quibus ē arithmetica. dicebant. n. platonici numeros eē formam magnitudinū: vt p̄ta vnitatem esse formam puncti. binarium formā lineę: cū ad duo extrema terminetur: trinarium formā superficiē cū prima superficies angularis tribus angulis concludatur. q̄ ternarium vero ponebant formam corporis. eo qd prima figura corporea est pyramis triangularis que quatuor habet angulos corporales equales. Aliter responderi potest s̄m vnam opinionem Aristo. qd substantia multipliciter accipitur vt habetur. 5. metaphy. vno modo prout distinguitur contra accidens. alio mō pro essentia rei. tertio pro eo qd alicuius definitionē ingreditur et presertim essentialē quarto pro eo sine quo res eē non potest. Ad propositū igitur dico qd vntas que est principium numeri non ē substantia. primo modo cū sit accidens. est tamen substantia secūdo tertio et quarto modo. p̄. qz vntas est de essentia nūeri et pars integralis ipsius. Itē vntas et definitionē numeri ingreditur essentialē: et sine vntate numerus esse nō pōt. Aristo. aut presertim intellexit secūdo vel tertio mō. de pūcto vero dicit ipm non esse substantiam primo modo: cū sit accidens. est tñ substantia q̄titates continue: nō secūdo: s̄ tertio vel quarto mō. p̄. qz q̄titas cōtinua non componit ex punctis. punctus tñ ingreditur definitionē lineę: et sine pūctis nō potest esse illa q̄titas cōtinua. Verū tamen punctus addit supra vnitatem positionem in continuo. quilibet. n. pūct⁹ est vnum et indivisibile: partes cōtinuē sibi inuicem cōtinuas seu situatas cōiungens. Ari. igitur intellexit. pūctum eē substantiam. tertio mō. qz. s. definitionem ingrediēs q̄titates continue. et per hoc p̄ cōpleta r̄sio ad dubiū. C. Secundo dubitatur. nam videt tertiā et secundam cōclusionē adinuicē coincidere. qm̄ idē est aliquā sciam magis esse abstractā et ipam esse ex paucioribus siue ex simplicioribus sicut themistius et linconicis exponit. et sic altera istarū videt sup̄line posita. Ad hoc cōmuniter respondet. primo cōcedēdo qd iste cōclusiones magnā habent inter se cōformitatē eo qd vtraqz intelligit qd scia formaliter certior ē et prior. verū tamen differunt. qz secūda cōclusio respectū habet ad materiam sensibile. vt illa scia certior dicat que magis abstracta a materia sensibili: qualiter se hnt geometriā et perspectivā: cū perspectivā materiā sensibiles p̄sideret. geometriā vero non. Tertia vero cōclusio. solum habet respectū ad materiam imaginabilem. vt. s. inter scientias abstractas a materia sensibili ista certior dicatur que in cōsiderādo materiam imaginabilem formalior et abstractior existit: sicut se habent arithmetica et geo³. vtraqz. n. de materia imaginabili cōsiderat. v̄. q̄titate cōtinua vel abstracta neqz ab illa abstrahere possunt. non. n. posset mathematicus de intelligentijs considerare. verū tamen arithmetica formalior est geometriā eo qd punctus: de quo principaliter geometriā cōsiderat. in eius intellectu situm aut positionem in continuo includit. vntas vero de qua arithmetica considerat q̄uis concederetur non posse eē sine continuo: vt quidam dicunt. in eius tamen intellectu illud nō includit: sed per intellectum ab omni situ et pōne abstrahitur. Et hec est intentio liconiensis super hoc passu cum dicit qd Aristo. hāc intelligit conclusionem de duabus scientijs que eriguntur super res abstractas: illa est certior que erigitur super res simpliciores q̄ ea que erigitur super res compositiores. et sic est finis.

Nam autem scientia est que ē unius gnis quecūque ex primis p̄pōit. et partes aut passiones harū sūt per se.

Determinat de vntate et alteritate scientiarum et primo ostendit vnitatem et diuersitatem earum principaliter sumendam eē ex parte subiectorum et principiorum. secundo prosequit de subiectis separando ea que scientia non considerat: et de principijs. ibi. Eius autem quod est a fortuna. Item p̄rio determinat de vntate. 2° de diuersitate scientiarum ibi. Altera autem scientia. In prima ergo parte inuit istam conclusionem. Ad vnitatem scientie quatuor requiruntur cōditiones. prima qd ipa sit subiecti vnius. secūda qd per que dam p̄in^a prima procedat. 3° qd cōsideret partes per se illius subiecti. 4° qd consideret passiones per se subiecti et suarū partium.

Notandum primo: qd per scientiam vnius generis intelligit p̄is esse vnius subiecti: requiritur. n. subiectum esse vnum et non equiuocum. nam super equiuocum non erigitur scientia vna. propter hoc communiter distinguitur qd duplex est genus predicabile quod per se i predicamento reponitur. quoddam genus subiectibile: ad hoc autem qd scientia vna habeat subiectum vnum non requiritur qd sit subiectum vnum genus predicabile quoniam ens est subiectum metaphysice et tamen non est vnum genus predicabile. est tamen vnum genus subiectibile et analogum. et propter hoc potest esse subiectum scientie. quāuis enim analogia tollat rationem generis predicamentalis. non tamen tollit rationem generis subiectibilis in aliqua scientia. equiuocatio autem auferit vtriusqz rationes. dicit ergo communiter qd per vnius generis philosophus intelligit subiectum vnum s̄m genus secundo modo sumptus sed non oportet vt sit vnum genere primo modo.

Notandum secundo per principia prima philosophus hic nō intelligit principia absolute prima. sed principia que in ista scientia sunt prima et per se nota cum autem dicit scientiam componi ex illis est impropria locutio. sed intelligitur qd in processibus suis scientia principaliter vtitur illis principijs.

Notandum tertio qd partes alicuius subiecti quedam sunt subiective. v̄. spēs sub illo genere cōtente. sicut isochelēs est pars subiectiva trianguli. quedam essentialēs. sicut materia et forma partes sunt corporis mobilis. quedam integrantes sicut membra hominis partes dicimus corporis humani. de quo principaliter considerat medicina. Ad propositum igitur hic p̄is per ptes subiecti intelligit partes subiectivas cum aliqua scientia cōsideret essentialēs partes vt naturalis p̄ia. et aliqua integrantes vt medicina. et ideo quo ad istas verificari pōt textus Aristo. de p̄tibus eētialibus et de integralibus. non tñ quelibet illud facit. geo³. n. et arithmeticus nō considerant partes lineę vel numeri eētiales et reales. neqz metaphysica partes entis integrantes. sed vniuersaliter cuiuslibet scientie subiectū cōtinet sub se spēs vel aliq se hntia per mō^m spērū q̄ ptes subiective dici solēt.

Notandum 4° qd p ptes p accidēs eē inferius ad sub̄z intelligere debem⁹ qd p accidēs cōparat p̄sideratōi scie. sic linea alba vel nigra partes subiective per accidēs lineę dicuntur. similiter figura turpis et figura pulchra sunt partes per accidēs figure. album enim et nigrū. turpe et pulchrum nō sūt de cōsideratōe geometrie. s̄ sibi p accidēs cōparat nō tñ oz vt oē illud qd inferius p accidēs cōter i logica appellatur sit pars subiectiva p accidēs. linea. n. recta aut lineā curua s̄m sophistas dicitur inferius p accidēs ad lineā: que tñ respectu p̄sideratōis geometrie diceret pars subiectiva p se. et sicut diceret aliqua pars p accidēs subiecti. sic ēt aliqua passio per accidēs ipsius hoīs dici p̄t Ari. igit cū dicit et ptes et passiones p se excludit ptes et passiones p accidēs vt cōter dicunt. verū tamen in textu Aristo. nullā mētione facit de partibus aut passibus p accidēs. s̄ solū intēdit qd ad vnitatem scie requit considerare partes subiecti et passiones. partes at attribuunt ipsi per se i p̄rio mō p̄sētatis. passiones aut subiecto et partibus suis attribuuntur per se in sc̄do mō p̄sētatis.

Posteriorum

Altera autem scientia est ab altera quorūcumque principia neque ex eisdem neque ex alterutris sunt. Quibus autem signum est cum indemonstrabilia veniant. oporteret. n. ipsa in eodem genere esse his que demonstrantur.

Determinat de diuersitate scientiarum: et primo proponit intentionem secundo declarat per signum. Primo igitur intendit conclusionem istam. vna scia est altera ab alia scia. quarum principia non sunt ex eisdem. neque sunt ex alterutris: ita. s. quod principia vnius non est ex principijs alterius. hec conclusio potest sic probari: ad unitatem scientiarum requiritur unitas principiorum. ergo ille scientie sunt altere quarum principia sunt altera. tenet consequentia et assumptio: per ex precedenti conclusione. **Notandum quod quedam scientie partiales habent dependentia: principia ex eisdem principijs: sicut pars illa metaphysice in qua determinatur de substantia: et pars in qua determinatur de accidente habet principia complexa que dependet ex principijs fundatis super ente. qualia sunt. de quolibet dicitur esse vel non esse. quecumque sunt eadez vni tertio sunt eadem inter se. Alij exemplificant de principijs in complexis dicentes: quod principia substantie sunt materia et forma. alia etiam sunt principia accidentium et dependet ex actu et potentia: que ipsi dicunt esse principia entis: sed puto esse melius dicere ut prius. Cum igitur partes ille metaphysice: in quibus agitur de substantia et accidente: sint ex eisdem principijs et non sint scientie penitus altere: similiter pars illa in qua agitur de substantia: et pars illa in qua agitur de ente non sunt altere: eo quod principia vnius sunt ex principijs alterius: et idem dicitur de parte in qua de accidente consideratur: et hoc est quod intelligit philosophus cum dicit quarum principia nec ex eisdem nec ex alteris sunt. Et forte melius textus debet dicere alterutris: ita quod principia illarum scientiarum non inuicem dependeant. Iste est modus communis exponendi. Sed liconiensis aliter videtur exponere dicens. quod scientie ille sunt altere. i. scientie ille sunt penitus diuerse nec eadem nec subalterne: quarum principia non sunt vni ficata in natura vnius generis subiecti: nec in subiectis quorum alterum sit sub reliquo. et sic per ly eisdem et alteris intelligit subiecta scientiarum. et non principia: sicut intelligit prius modus exponendi.**

Signum autem huius est cum indemonstrabilia per se ipsa in eodem genere sunt et proxima.

Primo declarat intentionem a signo. secundo remouet dubium tacitum ibi. Plures autem demonstrationes. Altera ista dupliciter introducit: quidam enim introducit quod alteritatem scientiarum esse ex alteritate principiorum conprehendemus quando resoluentur ad indemonstrabilia. o. n. ipsa esse in eodem genere cum his que demonstrantur: cuius signum est. quod ista que demonstrantur per ipsa in demonstrabilia proxima illis demonstratis sunt in eodem genere. quasi dicat philosophus. quod quando denentum erit ad indemonstrabilia si ipsa fuerint eadem: scientie non erunt altere si vero fuerint altera: scientie erunt altere: propterea quod idem demonstrabilia principia sunt in eodem genere cum his que demonstrantur. **Aliter introducit secundum liconienses. v. s. quod signum quod ille quatuor nominate condiciones requiruntur ad unitatem scientie est quando scientia resoluta fuerit ad immediate. si enim principia fuerint unificata in genere vno et proxima cum partibus demonstratis et accidentibus per se demonstratis erit scientia vna et cetera. Iste expositiones partium differunt in sententia.**

Plures autem demonstrationes esse eiusdem possibile est: non solum ex eodem ordine accipienti non continuum medium. ut eorum que sunt. a. b. c. et d. et z. sed ex altero ut sit. a. transmutari. in quo autem. d. moueri. sed. b. letari. et iterum. i. quiescere. uerum est. g. a. et d. de. b. et a. de. d. predi-

cari. letans enim mouetur: et quod mouetur: transmutatur. iterum et a. de. i. et i. de. b. uerum est predicari. omnis. n. letans quiescit et quiescens transmutatur. quare per altera media et non ex eodem genere syllogismus est. quare est neutrum de neutro dici mediolorum. necesse enim est idem alicui utrunque inesse. intendere autem est et per alias figuras quot modis contingat fieri eiusdem syllogismum.

Ex his que dicta sunt de alteritate scientiarum posset aliquis credere quod eadem conclusio non posset per plura media demonstrari nam media sunt principia demonstratois. ad hoc ergo remouendum philosophus ponit hanc conclusionem. plures demonstrationes ad eandem conclusionem adduci possunt: sine assumat medium non continuum et eiusdem ordinis. sine assumat media alteri et alterius ordinis. hec prolo solū declarat exemplariter. **Nota conclusio qua concludit. b. esse demonstrari poterit per. c. d. i. et z. que sunt media eiusdem ordinis. poterit et demonstrari per media diuersorum ordinum. ut sit. a. transmutari. d. sit moueri. letans uero sit. b. quiescere sit. c. tunc poterit argui sic. o. d. e. a. o. e. b. e. d. ergo o. e. b. est. a. i. o. e. quod mouet transmutat. o. e. letans mouet ergo o. e. letans transmutat. poterit et argui sic. o. e. e. est. a. o. e. b. est. c. ergo o. e. b. e. a. i. o. e. quod quiescit transmutatur o. e. letans quiescit. ergo o. e. letans transmutatur. sicut ergo he due demonstrationes per media non eiusdem ordinis. et ideo vnum illorum medium de reliquo predicari non potest. tamen necesse est utrumque medium in esse eisdem tertio. s. minori extremitati. deinde subdit philosophus quod non solum in propria figura: sed et in alijs istud contingit ut ad eandem conclusionem per media adducantur. **Nota** dum pro circa textum quod ad eandem conclusionem adduci possunt per media se habentia per quedam ordinem. et hoc dupliciter. s. aut per ordinem cause et effectus. aut superioris et inferioris. **Exemplum** primum. ut si ab homine primo fluat passio disciplinabile. et post disciplinabile risibile. et sic discipulabile poterit risibile de homine demonstrari per animal rationale. et per disciplinabile tamquam per medium demonstratois. **Exemplum** secundum. sicut habet tres potest de isto triangulo demonstrari per triangulum et per isochelē: que se habent per se superius et inferius. **Dicitur** autem medium alicui extremitati non continuum quod iterum ipsa et ista extremitate interponit medium aliquod secundum eundem ordinem. ut si per animal rationale risibile de homine demonstrat: sed medium est continuum minori extremitati: non tamen esset continuum maiori. et si non per disciplinabile demonstraret esset continuum maiori. et discontinuum minori extremitati. sicut contingere posset ut medium esset utrumque discontinuum: sed philosophus solū intendat. ut puto: de discontinuitate medij cum maiori extremitate. Sicut si de hoc singulari triangulo demonstratur habere tres per angulum habet extrinsecum: aut per triangulum tanquam per medium: tunc medium non erit continuum maiori extremitati. et per idem contingere posset ut demonstrat per medium discontinuum minori aut utrumque. **Nota** dum secundo secundum aliquos quod hec conclusio est introducta ab Ari. ut ostenderet quod diuersitas demonstrationum ad eandem conclusionem quibus ad eandem sciam pertinet: ut quibus media fuerint eiusdem coordinatois. quibus uero ad diuersas scias. ut quibus media non fuerint eiusdem ordinis. sicut terra esse rotunda ab astronomo demonstrat per eclipsim solis et lune. et a naturali per motum grauium ad centrum. et hec sunt media non eiusdem ordinis. ut per. **Dubitat** pro circa exemplum. quod ut philosophus procedere quod letans mouet et quiescit. sed hec implicat contradictionem. ut per. **Confirmatur.** quod contraria non possunt esse causa eiusdem effectus: sed moueri et quiescere sunt contraria. ergo non possunt esse causa quod letans transmutetur. **Secundo** dubitat quod in propria demonstratoe ut esse negatio. quod moueri et transmutari oio idem importat. **Terzo** dubitat. quod dicit philosophus. quod moueri et transmutari neutrum de altero predicat. et postea subdit quod necesse est ista eadem inesse. sed hec implicat contradictionem. nam quecumque sunt vni tertio eadem. sunt eadem inter se. et per se alterum illorum de altero predicabit. **Ad** primum varie dantur resolutiones. **Primo** quod letans dum est in fieri sine in acquirendo letitiam mouet. sed in facto esse dum est acquisita quiescit. et sic idem letans mouetur et quiescit. sed in temporibus diuersis. **Secundo** quod letans dum est in acquirendo letitiam partim**

habet de termino ad quē et partim est acquirendus sub eo quod est acquisitum dicitur quiescere. ad illud aut quod est acquirendum dicitur moveri. et sic concedendum est ipsius simul moveri et quiescere: sed respectu diversorum terminorum. Tertio dicunt quidam quod duplex est delectatio. scilicet sensibilis et intellectualis. illa igitur propositio omne letans movetur. vera est delectatione sensitiva loquendo. que continue in motu existit. qui. n. sensibilibus delectatur semper anhelat ad aliquid ulterius habendum: et de ista loquebatur plato. illa vero. omne letans quiescit verificatur de delectatione intellectuali presertim cum fuerit simplex et optima. Hec responsio pati posset instantiam: quia equivoce accipit motum et quietem: et sic non esset eadem conclusio in utraque demonstratione. Et ideo quidam alij posteriores dicunt utramque illarum propositionum verificari de delectatione: sensibili: quoniam qui sensibilibus delectatur non perfecte delectatur et semper anhelat ad aliquid ulterius habendum: ratione igitur. habiti quiescit. ratione vero habendi movetur. scilicet ad appetendum. Quarto respondet linco. quod per transmutari subita transmutationem intelligere debemus. per moveri autem motum successivum. per letantem autem philosophus illum intelligit: qui in fine motus quo inclinabat ad rem appetitam iam incipit letari: ante ergo quam letans ad illum finem perveniat virtus appetitiva anhelat ad consequendum obiectum quod appetitur: et eius inclinatio vocatur appetitus. species vero obiecti movet ad illud prosequendum. Cum autem letans ad illum pervenerit finem: eius appetitus convertitur in amorem. adheret enim rei: quam consecutus est alinare. et optinet quam prius appetebat: et spes in letitiam convertitur. quod. scilicet per speciem istam non amplius movetur: sed potius letatur. Dicit ergo ulterius linco. quod letans tali acquisito sine simul movetur et quiescit. quiescit. n. in adherendo obiecto prius appetito et modo obtento. movetur autem quia tali obtento obiecto: et acquisita letitia anima diffundit spiritum et sanguinem ad exteriora. et istud moveri non opponitur quieti predictae. Idem etiam letans dicitur subito transmutari. primo quia subito in quietem sub re obtenta transmutatur. omnis enim finis unus subita mutatio est videtur. secundo quia in novum motum subito mutatur. videlicet expansionem sanguinis et spirituum. hoc etiam modo ut ipse dicit omne quod movetur. et omne quod quiescit subito transmutatur. per moventem intelligendo incipientem moveri. et per quiescentem incipientem quiescere sub finali termino motus. Quinto potest aliter et facillime responderi quod per moveri quiescere et transmutari philosophus intelligit aptitudinem: ita ut sit sensus quod omne letans ut sic est aptum moveri et quiescere. et per consequens transmutari. sic. n. in philosophia solemus has propositiones concedere: id quod movetur quiescit. et quod quiescit movetur terra extra locum suum posita movetur. et in loco suo posita. quiescit. quod. scilicet illi cui de natura sua competit moveri etiam de natura sua quiescere competit. ut terre cui competit moveri competit etiam quiescere. et contra sicut quod ipsa fuerit in loco suo vel extra locum suum. et hoc intelligit de corporibus in hoc mundo inferiori. Ad confirmationem primo dici potest quod moveri est causa transmutari: quiescere vero est eius effectus. Secundo dici potest iuxta rationes precedentes quod moveri ante finem motus et quiescere in fine motus: aut moveri ad aliquid acquirendum. et quiescere sub acquisito non contrariantur. Tertio sicut responsionem linconiensis precedentem diceretur quod moveri et quiescere ex quibus sequitur letans transmutari non contrariantur cum sint penitus generum diversorum. ut patet ex precedentibus sicut ipsum. Ultimo dici potest ut dicit etiam linconiensis quod sicut eadem res naturalis ex contrariis componitur sic non inconuenit casus contrarias eiusdem effectus naturalis esse causas. et per consequens demonstrationes in naturalibus ex contrariis medijs procedere ad eandem conclusionem. ille tamen non erunt potissime demonstrationes: sed vel neutra istarum est potissima: vel saltem altera. Ultimo dici potest sicut ultimam responsionem precedentem quod aptitudo ad motum et aptitudo ad quietem etiam respectu eiusdem obiecti non contrariantur: per moveri autem et quiescere aristoteles aptitudinem intellexit. ut in precedentiibus

dictum fuit. Ex qua responsione patet qualiter hec est vera. omne quod movetur quiescit: neque alie responsiones videntur posse illam saluare. Ad finem dubium potest primo dici quod huius moveri et transmutari converterentur: non tamen sunt penitus synoia. risibile. n. et animal rationale convertuntur et tamen alterum per alterum demonstratur. Secundo et securius responderi potest sicut responsionem linconiensis negando quod moveri et transmutari invicem convertantur sicut huius accipiuntur. videlicet moveri pro motu successivo. et transmutari pro subita transmutatione. Ad ultimum dici potest quod moveri et quiescere actu respectu eiusdem obiecti non de se invicem predicantur licet eidem subiecto inesse possint: sed in temporibus diversis. Ex quo non sequitur quod inter se sint idem. Aliter dici potest quod moveri et quiescere sine respectu eiusdem termini sine respectu diversorum non de se invicem predicantur. nunquam enim hec est vera. moveri est quiescere. et tamen simul eidem inesse possunt. idem enim simul movetur et quiescit respectu diversorum terminorum: sicut etiam albedo et nigredo non de se invicem predicantur. et tamen eidem subiecto actualiter insunt saltem in gradibus remissis. Aliter et forte melius dicitur quod intentio aristotelis fuit ut neutrum illorum de altero predicaretur predicatione propria. videlicet tanquam superius de suo inferiori. Et ex hoc respondere volebat quod ista non sunt media eiusdem ordinis: cum quo tamen stat quod ista duo simul eidem inesse possunt secundum aliquem de modis predictis. Et sic est finis.

Ad eius quod est a fortuna non est scientia per demonstrationes. neque enim sicut necessarium est neque sicut frequenter quod est a fortuna. sed quod extra hoc fit. sed demonstratio alterius horum est. Omnis. n. syllogismus aut per necessarias aut per eas que sunt tanquam frequenter propositiones. et si necesse quidem sunt propositiones et conclusio necessaria est. si vero sunt sicut frequenter conclusio huiusmodi est. quare si id quod est a fortuna non est sicut frequenter neque est sicut necessarium non utique erit ipsius demonstratio.

Primo separat quedam consideratione scientiarum. secundo determinat de principiis scientiarum ibi. Eadem autem principia etc. Prima dividitur in duas sicut quod duas probat conclusiones. Secunda ibi. Neque per sensum etc. Prima conclusio est ista. de effectu eueniente a fortuna non est scientia per demonstrationem. probatur sic. omne illud de quo est scientia per demonstrationem: aut est necessarium aut frequenter verum: sed illud quod euenit a fortuna neque est necessarium neque frequenter verum. ergo conclusio vera. minor patet per distinctiones fortune. secundo philosophorum ubi dicitur quod fortuna est causa per accidens in his que sunt a proposito et extra semper et frequenter. maior probatur. quod cuiuslibet syllogismi demonstrati premissae aut sunt necessarie aut frequenter. vere: si frequenter vere conclusio est frequenter vera. quare etc. Primum dubium. de casu et fortuna habetur scientia tanquam de causis effectum essentialium aut fortuitarum. ergo de effectibus fortuitis potest haberi scientia per demonstrationem cuius oppositum hic dicitur. tenet contra. et assumptum patet. 2. philosophorum in tractatu de casu et fortuna. ibi etiam dicit philosophus quod philosophus naturalis qui huius considerare casus per se habet etiam considerare casus per accidens de multis effectibus fortuitis. Secundum dubium. quolibet demonstratio est ex necessariis. ergo nulla est ex frequenter contingentibus ut dicitur in textu: assumptum primo patet per distinctionem demonstrationis. et scire. patet secundo de mente boetii in arithmetica. ubi dicit. scientia est eorum que inmutabilem substantiam fortuitum. Tertium dubium. illa consequentia non videtur valere

Posteriorum

que ponitur in textu. premisse sunt frequenter vere ergo conclusio est frequenter vera. sicut enim ex falsis potest sequi verum et ex raro contingenti necessarium ut communiter in logica patet sic vel a fortiori ex frequenter contingentibus potest sequi necessarium. Ad primum multa dici et notari possent magis videnda 2° philosophorum. sed breuiter transeundo remissa superfluitate verborum que communiter adducuntur: respondetur quod secundo philosophorum de fortuna et fortuitis habetur scientia. scilicet cognoscendo quid sit causa et fortuna. et effectus casualis et fortuitus et qualiter ista conueniant aut differant. et hoc fit per terminos generales licet aliquando per terminos singulares declarentur via exempli ad maiorem vel meliorem impressionem in anima disciplinabili: in istis tamen aliquis modus reperitur perfectitatis: fortuna .n. per se ut communiter dicitur fortuna est causa per accidens et hoc tamen non obstante dico quod per causam fortuitam aut casuales ut sic siue in vniuersali siue in particulari sumptam: non demonstratur effectus casualis ut sic. verbi gratia. nunquam. de demonstrato: demonstrabit receptionem pecunie tanquam effectum ex ambulatione ad forum tanquam ex causa. siue sumatur ambulatione in vniuersali siue ambulatione fori. in particulari: neque fractionem capitis demonstrabit ex descensu lapidis siue vltimè siue particulariter sumat. et hoc ideo contingit: quia effectus fortuitus a causa fortuita proueniens per accidens prouenit et preter eius intentionem: ab ea est rarior et contingenter prouenit de talibus autem ut sic: non habetur scientia per demonstrationem: et hoc est quod aristoteles hic intendit. Ad secundum dubium: ut communiter dicitur. nota primo quod quandoque causa necessario producit effectum suum. aliquando vero non. exemplum primum sicut in mathematicis et diuinis: necessario. n. posita equalitate anguli extrinseci duobus intrinsecis sibi oppositis ponitur equalitas trium angulorum duobus rectis. sicut in diuinis necessario posito tali motu orbium celestium sequitur talis effectus aspectus oppositio et coniunctio: et sic de alijs etiam de intelligentijs dicatur. exemplum secundum. sicut in naturalibus: licet semen oliue sit causa ipsius effectus aut materialis non tamen necessario posito semine generat oliua: sed frequenter ex isto generatur. ex quibus patet a priori arguendo in rebus naturalibus optime sequitur causa ex effectum. nam si est aut generatur oliua semen eius necessario est aut fuit: a priori vero non sequitur formaliter vniuersaliter a causa ad effectum. in mathematicis autem et diuinis ex causa secundum actum optime sequitur a priori arguendo effectus secundum actum. Ad notandum secundum quod licet ita sit: si tamen accipiat causa naturalis. et per se secundum aptitudinem ex isto necessario sequitur effectus secundum aptitudinem ut si semen oliue est aptum esse ex isto apta est oliua generari. et sic de alijs. et in hoc differt causa naturalis per se a causa fortuita vel casuali que de se nullam dicit aptitudinem ad effectum casuale aut fortuitum. Ex quo patet secundum aptitudinem demonstrando poterit naturalis a priori demonstrare absolute ex necessarijs procedendo: id est premisse. et conclusio secundum actum non sunt necessarie: sed frequenter fere. Ad argumentum igitur principale concedit quodlibet demonstrationem esse ex necessarijs. demonstrationes. n. naturales ut plurimum sunt ex premissis et conclusionem aptitudines denotantibus que ut sic sunt necessaria. cum quo stat quod vbi dicerent actum solum sunt frequenter vere. et hoc est quod philosophus intendit. quedam enim sunt naturalia frequenter contingentia. que tamen eo modo quo demonstrationem ingrediuntur necessitatem quandam important. Aliter et facilliter soluit inconueniens: distinguens quod quedam est demonstratio proprie dicta. et quedam communiter dicta. demonstratio proprie dicta solum est ex necessarijs. et hoc probant auctoritates adducte. demonstratio vero communiter dicta potest esse per frequenter contingentia. et hoc aristoteles. intelligit in predicamentis. Ad tertium dubium conceditur: quod ex frequenter non sequitur necessarium. sed omne necessarium est frequenter verum et non econtra. sufficit tamen ad intentum aristoteles. quod si premisse alicuius boni syllogismi fuerint frequenter vere: conclusio ad minus erit frequenter vera: id est etiam possit esse necessaria.

Neque per sensum est scire: si enim est sensus

ralis quod huius et non huius alicuius: sed tamen sentire necesse est hoc aliquid et vbi. et nunc vniuersale autem et in omnibus impossibile est sentire non enim hoc est neque nunc. n. n. esse utile: quod. n. sp. et vbique est utile dicimus esse: quoniam igitur demonstrationes viles sunt. has autem non est sentire. manifestum est quod neque scire per sensum est.

Respondit secundam conclusionem. et primo probat eam. secundo ostendit eam esse honorabiliorē cognitione sensitua. tertio ostendit cognitionem sensitua quandoque multum proficere ad scientiam. ibi secunda. Vniuersale autem honorabile est et cetera. ibi tertia. Sunt tamen quedam et cetera. Item primo probat conclusionem: secundo remouet errorem quorundam ibi. Sed manifestum est et cetera. Conclusio est ista. scientia non est de rebus sensibilibus. vel sub alijs verbis scientia non consistit in cognitione sensitua. probatur sic. scientia solum est de vniuersalibus. sed vniuersalia non sunt sensibilia. ergo conclusio vera. maior patet. quia demonstratio solum est de vniuersalibus. ut in precedentibus patuit. quare cum scientia per demonstrationem acquiratur. scientia est solum cum est de vniuersalibus. minor probatur sic. quilibet sensus est alicuius qualitatis que est huius singularis obiecti. et per consequens non potest sentire nisi singulare obiectum: quod est hic et nunc. vniuersale autem non est hic et nunc: sed semper et vbique. alias enim non esset vniuersale. ergo vniuersale non contingit sentire. Ad notandum pro intellectu textus quod cumlibet sensu exteriori aliqua qualitas correspondet tanquam obiectum proprium ipsius: sicut visui color correspondet. auditui sonus et odor olfactui. hoc autem a proprio eius sensu percipi non potest nisi si fuerit in aliquo singulari subiecto propter materialitatem sensus. et hoc est quod philosophus intendit cum dicit. Si enim est sensus talis. id est si sensus est alicuius obiecti qualis sicut colorati calidi vel frigidi: quod obiectum habet esse in aliquo singulari subiecto. Quidam tamen litteram introducunt dicentes quod aristoteles intelligit sensum esse vniuersalem: sed sentire est particularis: et ideo exponunt sic litteras. Si enim est sensus talis quod est huiusmodi. id est si sensus est rei vniuersalis: et non huiusmodi alicuius. id est rei particularis et cetera. sed secundum precedentem expositionem exponeretur sic: si sensus est talis obiecti quod est alicuius et non huiusmodi. quia est alicuius singularis subiecti et non alterius et cetera. et hoc magis consonat expositioni linco. Dubitatur quia dicitur in textu quod vbi est vbique et semper: deinde dicitur quod non est hic et nunc: sed hec implicat contradictionem. ut patet. Preterea sunt multa vniuersalia que non sunt semper neque vbique. non enim semper. c. species est: neque vbique est rosaj aut alia: sed in determinatis regionibus. ut patet. Item si vniuersalia essent vbique tunc in eodem loco essent omnia vniuersalia. et sic simul essent. homo asinus et oliua: et sic de alijs quod videtur absurdum. Ad hoc varie sunt rationes. prima responsio antiqua dicit quod vbi esse semper et vbique. non intelligendum est positine: sed priuatiue vniuersale. n. non per se est in loco nec in tempore: sed per intellectum ab omni loco et tempore abstrahitur. et addunt quidam quod sicut materia prima nullam sibi determinat formam. quelibet tamen successiue recipit et ad qualibet est indifferens: sic etiam vniuersale nullum locum aut tempus de se sibi limitat et ad quelibet est indifferens: non. n. est in loco neque in tempore nisi ratione suorum singularium et id priuatiue et abstractiue intellectus dicitur esse semper et vbi que. Secunda est responsio inconueniens dicens quod vniuersale est vbique: quia est in quolibet suorum singularium. vniuersale. n. esse vbi que est ipsum esse in quolibet suorum locorum sed singularia sunt loca suorum vniuersalium: non tamen vniuersale est hic neque nunc quia. n. sic ita est in hoc singulari quod non in illo. Tertia responsio. eiusdem inconueniens dicit quod vniuersale est vbi que. quia est in intellectu. intellectus autem dicitur esse vbi que. eo quod omnia intelligere potest. intellectus autem illic est vbi est illud quod intelligitur: sicut etiam anima amans est vbi est res amata. sed hoc puto metaphoricè dictum. addit linco. quod si diceremus vniuersalia esse ideas in mente diuina. aut ydeas situatas in corporibus celestibus

Liber. I.

aliter esset dicendum. et vide que ibi dicit. **Quarta** responsio quorundam posterorū dicit quod aristoteles hic non loquitur de vniuersali simplici et absolute. sed de vniuersali completo. videlicet de subiecto in relatione. ad passionem et causam ipsius. et e contra. verbi gratia. lunam esse eclipsabilem est semper et vbiq; quod vbiq; et quicunq; diametraliter interponitur terra inter solē et lunam luna eclipsat. non tamē est hic et nūc: quod. s. aliquo loco vel tempore diametralis ista interpositio eclipsam lune causet: et non alio. **Prima** ratiōne puto magis propriam et magis ad mentē aristoteles. Ex quibus ad dubium patet primo: quod si in omnes responsiones illa non implicat vniuersale est vbiq; et non est si neq; nūc. **Ad** primam ratiōne per si in ratiōne primā. Scdm linconiesem diceret quod nulla rosa particulari exite sufficit spem rose si in aptitudinē esse in quolibet suo: vniuersali. Et si dicatur quod saltem non est semper: responderi potest quod ipsa semper est secundum essentiam suam: quous semper non sit actu sed esse suorum singularium. **Ad** secundam confirmationem patet per omnes responsiones.

Sed manifestum quoniam et si esset sentire triangulum quod duobus rectis equales haberet angulos: quod rateremus utiq; demonstrationem: et non sicut quod fatentur sciremus. **Necessē**. n. quidem est sentire singulariter. **Sciētia** autem est in cognoscendo vniuersale. **Unde** et si in luna essemus videremus obiectam terram: non utiq; sciremus causam defectus. sentiremus. n. quoniam deficeret nūc sed non propter quid omnino. **Non** enim esset vniuersalis sensus. **Sed** ex consideratione multotiens accidente vniuersalem demonstrationem habemus. **Ex** singularibus enim pluribus vniuersale est manifestum.

Quidam dicebant intellectum et sensum idem esse. et per prius nullam esse cognitionem nisi sensitivam. et sic si in ipsos scientia que in intellectu fundatur idem est quod sentire quod fundatur in sensu. **Ad** hunc errorem remouendum dicit philoſophus quod quous visu comprehenderemus triangulum habere tres angulos equales duobus rectis non propter hoc sciam haberemus de illa passione. sicut quidam dicunt: sed adhuc causam et demonstrationem quereremus: quare triangulus habet tres. nam sentire solum contingit singulariter: scientia autem fundatur in cognitione vniuersalis tamen. **Itē** si essemus in luna: aut supra ipsam: et videremus lumen in ipsa deficere propter obiectam terre: tunc videremus lunam eclipsari. non tamē ex hoc sciremus causam. et propter quid vniuersaliter. cognitio. n. sensus que est hic et nunc non esset cognitio vltis. verū tamen ex frequenti consideratione facta super singulari inquirentes vlt tandem sciam et demonstrationem habemus de vlt ex pluribus. n. singularibus infertur et cognoscit vlt.

Vniuersale autem honorabilius est quoniam ostendit causam: quare de hominū vlt scientia honorabilior est sensibus: et cognitione quorūcunq; causa est. sed de primis alia ratio est. **Manifestum** igitur fit quod impossibile est sentiēdo scire aliquid demonstratorum: nisi aliquis sentire hoc dicat scientiam vere per demonstrationem.

Aristoteles intēdit istam conclusionem. cognitio scientifica vltis honorabilior est et perfectior quoniam cognitio sensitiva. probat. quod vltis cognitio est de vlt quod causam rei ostendit. et vltius est honorabilior: cognitione eorū quorū est causa. i. cognitione habita per effectum. et subdit quod de primis principijs alia est ratio. **Deinde** concludit quod manifestum est: quod impossibile est aliquid demonstratiue scire per sensum nisi aliquis equivoce loquēdo diceret quod habere sciam per demonstrationem sit sentire. **Nota** quod preter notitiam sensitivam notitia intellectiva ut proposito spectat est triplex: quedam est primorū principiorū: quedam est notitia effectus habita per causam. alia

est notitia rei que per effectum habetur. **Notitia** ergo effectus per causam cum habet vltius et demonstratiue honorabilior est notitia sensitiva. ut si philosophus dicit. est etiam honorabilior notitia rei habita per effectum alijs paribus. et hoc videt intelligere philosophus cum dicit. **Et** cognitione quorūcunq; est causa: quous liconiesis aliter istam particulam exponat. non tamen ut contra dicitur: est honorabilior notitia principiorū: et hoc dicit aristoteles. intēdere cum dicit. **Sed** de primis alia est ratio. mihi tamen videtur quod ex illo textu non habemus hoc concludere. sed de ista materia perfectionis. notitie principiorū et conclusionis dixi in precedentibus.

Sunt tamen quedam reducta ad sensus propter defectus in propositis: quedam enim si non videremus non quereremus non tanquam scientes in videndo. sed tanquam habentes vniuersale ex eo quod videmus: ut si vitrum perforatum videmus et lumen pertransiens: manifestum utiq; erit et propter quid: et propter id quod videmus seorsum in utroq; intelligere autem simul est: quoniam in omnibus sic est.

Quous scia non consistat in cognitione sensitiva. sunt tamen quedam in propositis problematibus que dubitamus et eorum dubitatio reducitur in defectu sensus. de quibusdam enim dubitationem habemus: de quibus non dubitādo queremus si causam possemus videre: non quia scire illa sit videre sed quod ex singulari quod videt tandem vniuersaliter acquirimus de quo scientiam habemus. verbi gratia. si videremus vitrum perforatum et lumen transiens foramina vitri non dubitabimus quare vitrum transparet. quia tunc causa nobis est manifesta. verū tamen non scimus quod videamus. cum illud videre non sit scire. per visum enim comprehendimus in vno quoque singulari seorsum et per se. per notitiam autem scientificam simul oia comprehendimus singularia. et quod in omnibus sic est. sicut in isto. **Primum** dubium circa exemplum philosophi. dato quod vitrum non esset porosum. adhuc lumen posset per visum multiplicari cum sit purum et diaphanum. est enim de natura aeris aut aque vel vtriusque. quare foramina illa non sunt necessaria causa transitus luminis per vitrum. sicut innuitur in textu. **Secundum** dubium contra principalem conclusionem. videt quod de sensibilibus sit scia. quia de sole luna et stellis est scientia tanquam astronomia quoniam naturalis. **Item** de pluvia. gradine. tonitruo. terre remotu. et alijs impressionibus methenologicis est scientia naturalis. ut patet in li. methen. que tamen omnia sunt sensibilia. **item** de singulari triangulo demonstratur habere tres et omnis demonstratio scientiam generat. ergo et c. minor de se patet. et maior colligitur de mente aristoteles. in phemio. et in principio tractatus de demonstratiōe vniuersali et particulari. **Ad** primum dicitur aristoteles. locutum esse causa exemplum si in opinionem antiquorum. dicebant enim quidam antiqui. ut habetur. 2. de anima quod lumen est corpus. cum igitur quereretur ab eis. quare lumen pertransit vitrum respondebat quod hoc contingit. quia vitrum est valde porosum et per eius porositates lumen penetrat. verū tamen quia porositates ille sunt minutissime non percipiuntur a nobis per visum. sed si illas videre possemus non dubitarem quare lumen vitrum pertransit. **Liconiesis** tamen excusans aristoteles. dicit quod per porositates vitri intelligit aristoteles. vacuitatem a terrestritate tenebrosa. nam cum vitrum sit valde nature aquee et aeree parum participat de natura terrestri et opaca. et per consequens valde redditur pernitum in transitu luminis per ipsum. **Ad** 2^m dicitur quod luna sol et stelle sunt visu sensibiles de illis tamen ut singularia sensibilia sunt. non habet scia proprie sumpta sed habet de vniuersalibus ipsorum que sensu comprehendit non potest. **Idē** et dicit ad confirmationem de pluvia gradine et sibus. **Ad** aliam confirmationem de triangulo particulari dicit. quod sicut demonstratio particularis non est proprie demonstratio. sic de conclusione ipsius non habet scia proprie de qua hic loquitur. **Sub** alijs verbis respondent moderni ad dubium quod si singularia sensibilia absolute considerent. sic de illis non est scia

Posteriorum.

quia illis sicut in huiusmodi non competit passio aliqua demonstrabilis si vero relative considerentur sicut applicationem ad sua vniuersalia sic de illis est scia: quia tunc aliqua passio de illis demonstratur ratione vniuersalis in quo conueniunt sicut. n. habere tres non demonstratur de triangulo particulari nisi prius demonstratum fuerit de triangulo: sic non scit illum triangulum habere tres: nisi prius sciatur triangulus absolute habere tres.

Eadem autem esse principia omnium syllogismorum impossibile est. primum quidem logice speculatiuis. hi quidem enim veri sunt syllogismi: alii autem falsi.

Aristo. principaliter probare intendit quod non eadem sunt principia omnium syllogismorum. et primo logice probat intentum. secundo per rationes magis proprias ibi. Si vero aliter etc. Prima vero pars diuiditur in tres sicut quod tripliciter probat intentum. Secunda ibi. Postea neque false. Tertia ibi. Neque. n. omnium verorum etc. Item primo probat intentum. secundo quodam casu latione excludit. ibi. Et si namque etc. In prima igitur parte ponitur ista conclusio. non eadem sunt principia omnium syllogismorum que nobis primo procedentibus per rationes logicas. probat sic. quidam sunt syllogismi veri: quidam sunt falsi: syllogismi verorum principia sunt vera. et falsorum sunt falsa: sed principia vera et principia falsa non sunt eadem. ergo etc. **Notandum** primo quod hec ratio cum duabus primis sequentibus ab Aristotele dicitur logice. quod sunt per rationes quedam transcendentia speculatione huius libri. consideratio. n. syllogismi veri aut falsi. et qualiter ex veris non sequitur nisi verum. et conclusio falsa non sequitur nisi ex falso: magis pertinent ad libros priorum. **Notandum** secundo quod per syllogismum verum philosophus intelligit syllogismum concludentem conclusionem veram: et per falsum concludentem falsam: et dicunt quidam quod tunc dicitur materialiter verus aut falsus: formaliter vero verus. aut falsus dicitur sicut quod debite vel idebite in modo et in figura fuerit regulatus.

Et si namque sit verum ex falsis syllogizare. sed semel hoc fit: aut si. a. de. c. verum fit medium autem. b. falsum: neque. n. a. in. b. est neque. b. in. c. Sed si harum media accipiuntur propositionum falsa erunt. eo quod omnis conclusio falsa ex falsis est: et vera autem ex veris: altere autem sunt vere et false.

Posset aliquis dicere: quod est syllogismus verorum sunt principia falsa: quoniam contingit ex falsis syllogizare verum. ut patet in logica. Hoc remouet philosophus dicens: quod quousque contingit verum ex falsis syllogizare. hoc tamen continget vna vice tantum. nam si premissa false huius syllogismi postea probentur non syllogizari conuenienter poterunt nisi per premissas veras. verbi gratia. si fiat hic syllogismus. omne. b. est. a. omne. c. est. b. ergo omne. c. est. a. et conclusio sit vera et premissa false. tunc ambe premissa syllogizari non poterunt nisi ex falsis: quoniam conclusio falsa non concluditur nisi ex falsis. vera autem ex solis veris concludi potest: sed altere sunt premissa vere: et altere sunt premissa false. quare sequitur conclusio principaliter intenta. **Dubitarum** quia non solum semel sed etiam pluries contingit verum ex falsis concludere. verbi gratia: omnis lapis est animal. omnis homo est lapis. ergo omnis homo est animal. et iterum arguendo sic. omnis nigredo est color. omnis albedo est nigredo. ergo omnis albedo est color. **Confirmatur** magis ad mentem aristotele. contingit verum syllogizari ex premissis. quarum altera sit vera et altera falsa: sicut patet in secundo syllogismo premissis: et si tunc voluerit probare vtranque: poterit ex falsis illas syllogizare. et sic non semel tantum syllogizabitur verum ex falso. **Confirmatur** secundo. quia stat premissas immediate esse falsas. et non esse vterius probabiles: quare fundamentum aristotele. nullum. assumptum patet. in hoc syllogismo: omnis quantitas est qualitas. omnis substantia est quantitas. ergo omnis substantia est qualitas. **Secundo** dubitarum. principaliter contra primam rationem. aristotele. supponit enim quod falso: ut

principia sunt falsa. sed hoc non videtur verum. quod propositio falsa potest ex duabus sollogizari: quarum altera est vera et altera est falsa. **Ad** primum. concedatur illud quod probat argumentum: sed hoc non est contra intentionem aristotele. qui loquitur de syllogismis se per ordines habentibus: ita ut premissa vnius per alterum probetur et sic ultra per ordinem. **Ad** primam confirmationem dicitur quod argumentum probat verum. sed aristotele. in eius ratione supponit premissas esse similes et vniuersales: sicut ut vel vtraque sit vera vel vtraque falsa. et hoc supponit aristotele. tanquam suppositum ab aduersario. nam si premissa sint disformes tunc magis habebitur intentum. premissa enim vera et premissa falsa non sunt eadem principia sed distincta. quare non omnium syllogismorum eadem sunt principia. **Ad** secundam confirmationem conceditur quod stat premissas falsas non vterius esse probabiles: sed sufficit ad intentum aristotele. quod si vterius istas syllogizari tantum semel contingeret. verum ex falsis syllogistice concluderetur. **Ad** secundum dubium dicitur quod cum ambe premissa simul sumpte sint vna copulativa: aristotele. istas accipit pro vno principio: et sic licet vna illarum esset vera et altera falsa. tamen tota copulativa esset falsa. et per consequens conclusio falsa probaretur ex principio falso.

Postea neque false ex eisdem sunt. Est. n. falsas adinuicem et contrarias et impossibiles simul esse: ut iustitiam esse iniustitiam aut timorem: aut hominem equum aut bouem: aut equale maius aut minus. expositis autem sic est.

Secundo arguitur sic. non eadem sunt principia omnium syllogismorum falsorum. ergo conclusio vera. patet consequentia. et assumptum probatur: quia multe sunt conclusiones false inuicem contrarie. et non inuicem compossibiles. sicut ista duo. iustitia est iniustitia: et iniustitia est timor. et hoc est equus. et homo est bos: equale alteri est illo maius: et equale alteri est illo minus. que non sequuntur nisi ex principijs contrariis. et incommpossibilibus. et ideo dicitur expositis autem sic est. sicut conclusiones sunt incommpossibiles sic contingit illas expositis premissis contrariis et incommpossibilibus inferre. sed principia incommpossibilia non sunt eadem. quare etc.

Neque enim omnium verum principia sunt eadem. altera enim multorum genere principia sunt: neque conueniunt ut unitates punctis non conueniunt. De quibus enim non habent positionem. illa autem habent.

Tertio arguitur sic. non omnium syllogismorum verorum eadem sunt principia. ergo etc. assumptum probatur multipliciter. primo sic. diuersorum sicut genus altera sunt principia. unitates enim que sunt principia numerorum altere sunt a punctis: que sunt principia magnitudinum. quod puncta habent positionem in continuo: unitates vero non. ergo etc. **Dubitarum** hic communiter. nam videtur quod punctus non solum est principium quantitatis continue. sed etiam numeri quia punctus est principium continui. continuum autem est principium unitatis cum subitum ipsius: et per sui diuisionem est principium numeri cum numerus caret ex diuisione continui. quare a primo ad vltimum est principium numeri. **Ad** hoc respondent modernum concedendo quod punctus est principium extrinsecum numerorum: et non intrinsecum. et per primum est principium per accessum. et non per se. sic. n. concedi potest quod est principium temporis et motus. eo quod est principium primi. et magnitudo continua est vtriusque illorum principium aristotele. autem hic loquitur de principijs rerum intrinsecis et per se. **Potest** etiam aliter et multis modis responderi sicut in procedentibus visum fuit.

Necesse est autem in media conuenire: aut in sursum aut in deorsum aut interius habere hos illos autem exterius terminorum.

Secundo arguitur sic. si principia omnium verorum syllogismorum adinuicem conuenirent etiam tunc copoteret quod conuenirent in medio. ut. s. medium assumeretur eis conuenienter

quod esset nihil inter maiorem et minorem extremitatem vel exterius. et si primo modo: hoc dupliciter contingere posset scilicet ascendere medio versus maiorem extremitatem: vel descendente versus minorem: si secundo modo: hoc iterum dupliciter esse potest: scilicet vel assumendo medium supra maiorem extremitatem: vel assumendo infra minorem. scilicet supra omnia de quibus syllogismi fiunt: aut demonstrationes taliter ordinari possunt. ergo non omnium syllogismorum verorum eadem sunt principia. **¶** Notandum pro intellectu littere: quod facto tali syllogismo. omne animal est corpus. omnis homo est animal. ergo omnis homo est corpus. maior cuius sit mediata posset dupliciter probari. uno modo per medium inter corpus et hominem. Alio modo per medium extrinsecum ab utroque. si primo modo aut illud medium erit appropinquando corpori. et tunc fiet ascendendo: aut appropinquando homini. et tunc fiet descendendo. si secundo modo aut medium assumitur supra corpus: aut infra hominem. et hoc est quod philosophus in brevibus intendit: cum ergo non omnia de quibus intendunt seu fiunt syllogismi veri sint huiusmodi: sequitur intentum. hoc idem exemplificari potest de passionibus eiusdem subiecti se per ordinem habentibus. ut si ab eodem subiecto fluant. a. b. c. d. passiones poterit medium assumi intra vel extra. et sic consequenter ut prius. **¶** Hec ratio verificatur de syllogismis affirmativis veris. in quibus concluditur propositio per se in primo aut secundo modo.

¶ Sed neque communium principiorum possumus esse aliqua ex quibus omnia demonstrabuntur: Dico autem communia. ut omne aut affirmative aut negare. genera enim eorum que sunt altera sunt et alia quidem in quantitatibus: alia vero in qualitatibus sunt solum de quibus demonstratur per communia.

¶ Tertio arguitur sic. si eadem essent omnium syllogismorum verorum principia maxime viderentur principia communia: si cut omne ens contingit affirmare vel negare et cetera. sed quod hoc sit falsum arguitur. quia ad demonstrandum aliquid vel syllogizandum non sufficiunt principia communia: sed requirunt propria. principia vero propria sunt diversa secundum quod sunt genera predicamentorum sunt distincta secundum enim quod quantitas et qualitas sunt genera distincta. sic principia quantitativum et qualitativum distinguuntur. ex quibus simul cum principijs communibus fiunt demonstrationes. quare et cetera. Inconclusis tamen aliter exponit quod genera sunt distincta. nam principia communia cum in demonstrationem venient restringentur secundum naturam rerum demonstrabilium: et sic non erunt simpliciter eadem principia communia omnium demonstrationum verarum. **¶** Notandum ut communiter moderni dicunt: quod principia predicamenti subesse sunt ut materia et forma propria principia quantitativum sunt punctus et unitas. principia qualitativum sunt angulus et triangulus. **¶** Sed dubitatur. quare principia substantie sunt substantie principia tamen predicamenti quantitativum non sunt quantitativum neque principia predicamenti qualitativum sunt qualitates. **¶** Respondent quod subiecta est duplex. quidam. n. est subiecta analogica. et ista de deo predicat et materia prima: et de omnibus subiectis que sunt per se in predicamento quidam univoca et ista solum predicat de subiecta predicamentali opposita ex actu et potentia: et non predicat de deo cuius sit actus purus neque de materia prima cum sit potentia pura. et sic secundo modo accipiendo substantiam: neque deus neque materia prima est substantia. quare patet ad dubium solutio.

¶ Amplius principia non multum minora sunt conclusionibus principia quidem. n. propositiones. propositiones autem assumpti termini aut immixti sunt.

¶ Quarto arguitur sic. principia syllogismorum non sunt multo pauciora conclusionibus. sed non sunt eadem conclusiones omnium syllogismorum verorum. ergo non eadem sunt ipsarum principia. minor est nota. maior declaratur. principia enim sunt propositiones. scilicet premissae syllogismi. propositiones autem sunt assumpti termini vel interius mixti. ergo et cetera

¶ Nota pro intellectu littere: si plura sunt in ordinem accipiuntur. ut homo: animal corpus: animatum corpus: et substantia. quod media in tali ordinatione sunt tria. videlicet animal. corpus animatum: et corpus. propositiones vero que sic sunt premissae: quod non sunt conclusiones sunt quatuor. videlicet. homo est animal. animal est corpus animatum. corpus animatum est corpus. et corpus est substantia. Conclusiones vero que inter tales terminos formari possunt. sunt sex. videlicet. homo est corpus animatum. homo est corpus. homo est substantia. animal est corpus. animal est substantia. et corpus animatum est substantia. et sic principia non sunt multo pauciora conclusionibus. ibi enim principia intelligimus premissas indemonstrabiles. ille autem premissae constituuntur ex terminis aut exteriori assumptis. scilicet supra maiorem extremitatem: aut infra minorem: aut ex terminis in medio positis iter utraque. et hoc est quod philosophus intendit: cum dicit. principia enim propositiones sunt. et hec est expositio linco. scilicet quidam alij posteriores alij habeant modum declarandi: que minus puto ad mentem aristoteli. et forte minus verum. **¶** Sed contra. cuiuslibet conclusionis due premissae sunt. ergo in triangulo plures sunt premissae conclusionibus. et per consequens in duplo plura principia cuius oppositum dicitur in textu. **¶** Ad hoc respondet negando secundam consequentiam. non enim quelibet premissa est principium: sed solum indemonstrabilis: ut Aristoteles. hic intendit. et licet concederetur qualibet premissam esse principium. tamen si sit demonstrabilis etiam erit conclusio. et ideo ex parte ipsius erit paritas. quare ponderande erunt premissae. que non sunt conclusiones cum conclusionibus. que non sunt premissae. et tamen habetur plures esse conclusiones. sed non multo plures ut prius dicebatur.

¶ Adhuc conclusiones infinite sunt: termini autem finiti.

¶ Quinto arguitur. conclusiones verorum syllogismorum sunt infinite. termini autem supple communes in quibus scientie omnes conveniunt sunt finiti et valde pauci. ergo termini illi sine principia super illis terminis fundata non sufficiunt ad aliquid demonstrandum. et per consequens alia requiruntur principia particularia. cum ergo conclusiones sunt infinite. principia particularia erunt infinita. et per consequens non eadem sunt principia omnium syllogismorum verorum. maior principalis de se patet insipienti processus scientiarum. minor etiam patet termini communes omnibus scientijs sunt sicut ens. actus et potentia: et similes. qui sunt valde pauci. Alij tamen litteram introducunt. conclusiones sunt infinite non obstante. quod termini de se invicem predicantes sunt finiti. nam ex finitis terminis multotiens combinatis infinite fieri possunt combinationes. et per consequens infinite conclusiones. tam loquendo de predicationibus per accidens quam per se. cum igitur principia non sint multo pauciora conclusionibus. sequitur principia esse infinita. et sic habetur intentum. **¶** Dubitatur. si conclusiones fuerint infinite. sicut Aristoteles. hic dicit. tunc in predicatis per se est in infinitum procedere. quod est contra superius determinata. et sic videtur apprensus contradictio inter textus philosophi. **¶** Ad hoc varie dari solent responsiones. Prima dicit quod non fuit intentio aristoteli. conclusiones actu esse infinitas. sed quod sunt in tanto seu tam copioso numero. ut a nobis eorum numerus comprehendi non possit. et hoc non repugnat determinatis superius. hanc puto ad mentem aristoteli. quibus non sit negandum conclusiones aliquo modo posse in infinitum abire. **¶** Secunda responsio dicit. quod Aristoteles. hic loquitur de conclusionibus veris seu per accidens seu per se. arguit enim quod non eadem sunt principia omnium syllogismorum verorum indifferenter. in precedentibus autem probavit in predicatis per se non esse processum in infinitum. et sic tollitur apprensus contradictio. hec tamen responsio non videtur bene consona intellectui aristoteli. illo capitulo. de statu predicatorum. ubi concludit. quod sicut in predicatis per se non abire in infinitum in sursum vel deorsum. sic etiam nec in predicatis per accidens. **¶** Tertia responsio dicit. quod sicut quibus littere sunt finite. ipse tamen infinitis modis ad invicem causaliter combinari possunt ut fiant dictiones infinite. sic etiam scilicet termini

Posteriorum.

in predicatini de quibus loquitur Aristo. loco allegato sint finiti: toties tñ & tam varijs modis cōbinari possunt: vt fiat conclusiōes infinite. hec respōsio videt̃ repugnare dictis Aristo. capi. allegato. vbi dicit q̃ si genera sunt finita & spēs eorūz finite. & si termini sunt finiti. combinationes ex eis facte vel aliquibus eorūz necessario sunt finite: q̃z uti plures sint combinationes q̃z termini. Item nō est omnino simile de combinationibus litterarū: & combinationibus terminorū. eadem enī littera secūda vice addita variat dictionem. idem tamen predicatum bis sumptūz nō variat predicationem. pro eodē enim habentur ille predicationes: homo est albus musicū. & hō est albus musicū albus. **Quarta** responsio. absolute cōcedit̃ conclusiones esse infinitas: vt̃ saltem nō repugnat sine per se sine per accidēs. infinite enī sunt vel esse possunt spēs numerorū & figurarū: cuiuslibet autē spēs nūeri vel figure sua pprietas correspondet de ipsa predicabilis: & de eadē demonstrabilis. sicut triangulo inest habere tres: & quadrato habere latera opposita equalia: & angulos equales. & sic de alijs. sed hoc nō obstante cum aliqua illarū conclusionū reducitur ad principia sua: non abicit in infinitū. s; enim infinite sint figurarū spēs. & sequens ordinē nature a pcedētī depēdeat & sic in infinitū. qñ tamen illa passio de aliqua illarū demonstratur non o; vt ad immediata resoluendo per pcedētes figuras declaratur. verbi gratia de

exagono dñōstratur: q̃ si in circulo collocat̃ fuerit vnū eius latus est medietas diametri circuli. s; ergo exagonus ordine nature figuras pcedentes p̃supponat. vt̃. triangulū: quadratū & pentagonū. si tamen ista demonstratō ad immediata resoluatur: nō o; de aliqua figurarū

precedētū facere mētionē. quare pcludit̃. q̃ s; eēt infinite p̃clones. vt̃ art. hic dicit: sic ēt sunt infinite nūerorū aut figurarū spēs & passiōes. nō tñ demonstrabilia ad immediata principia reducēdo pcedit̃ in infinitū: sic art. intēdit loco allegato. & sic tollit̃ cōtradictio textū Aristo.

Amplius principia hec quidē ex necessitate. illa autē cōtingentia sunt. Si igit̃ in intētionē habitis impossibile est eadē eē. Necessē ē ergo eē alia aut finita: aut cum infinite sint conclusiōes.

Ultimo arguitur sic. quedā principia syllogisimorū verorum sunt necessaria: quedā vero cōtingentia. sed ista nō pnt eē eadē. vt̃ patet. ergo &c. maior primo priorū. cōcluditur ergo intētionē habitis. s; in rōnes premissas: q̃ nō eadēz sunt principia oīum syllogisimorum. cū principia oīa sint finita: ēt si cōclusiones sint infinite.

Si vero aliter quodāmodo dicat aliquis q̃ he qdē geometrie: alie vero sylloz: alie vero medicine. qd̃ utiq; erit aliud qd̃ dicit̃ nisi q̃ sūt principia sciārū: sed eadē dicere derisio ē: qm̃ eadēz eisdem eadē eēt. oīa nāq; sic erunt eadēz.

Tunc per rōnes proprias probat̃ principalē cōclusionē & adducit tres rationes que potius videntur rñiones qdā remotiue fundamētōrū dicentū oppositū. primo igit̃ dicit: si forte aliquis dicat q̃ alie sunt cōclones geometrice alie syllogisimorū. s; dialectice. & alie medicine. hoc nihil aliud ē dicere: nisi q̃ oēs iste scientie habent principia diuersa. q; si dicat̃ principia istarū scientiarū eē eadē. ergo p̃clones erunt eadē inter se. p; cōsequētia. q; quecūq; sunt eadē vni tertio inter se sunt eadē sed principia q̃ cōcluduntur ex suis princi-

pijs aliquo mō identificātur cū illis. ergo &c. Quidā expo- sitores: & quasi omnes exponēdo textum dicunt sic. si forte aliquis dicat: q̃ aliqua sint principia geometrie: alia dialectice &c. que expositio grammaticē non consonat. & ideo p; mo modo linco. exponit.

At vero neq; q̃ est ex oībus demonstrare quodlibet horū: hoc. n. ē querere oīum eadē eē principia. **Multū. n. insipies est. Neq; n. i manifestis hoc fit doctrinis: neq; i resolutōe possibile ē. Immediate. n. propōnes principia sūt: altera aut̃ p̃clusio fit accepta p̃positiōe immediata.**

2° arguit̃. si eadē essent prin^a &c. tūc ex eisde; principijs demonstrarent̃ oīa principia. p; p̃na de se. & tamen p̃his videtur absurdū & stultū. nō enim possibile est hoc fieri in doctrinis manifestis. neq; in resolutōis. nam principia demonstratiua sunt p̃positiōes immediate. altera vera existente p̃clutione altera ē p̃positiō imediata ex qua demonstratur. **Nota** q̃ per doctrinas manifestas s; in aliquos Aristo. intelligit doctrinas ex quibsdā sensibilibus procedentes per se notis ad sensum aut experientiā. per resolutōis autem doctrinas resoluentes effectus in causas suas. **Scdm̃** alios vero per doctrinas manifestas intelligit doctrinas immediate ex p se notis procedentes. sicut cū demonstratur p̃na p̃positiō geometrie. per resolutōis vō eas que p̃missas assumūt nō p se notas. sed per resolutōē ad per se notas reducibiles. sicut quādo demonstrat̃ triangulū habere tres: aut alia bimōi. qualitercūq; aut̃ intelligat certū est q̃ neq; in doctrinis manifestis neq; in resolutōis cōtingit vt̃ ex eisde; principijs omnia demonstrarent̃ principia.

Si aut̃ dicat aliquis primas propōnes imediata eē principia: vnū in vnoquoq; genere est.

Remouet cauillationē. si forte aliq; diceret p̃positiōes primas imedias esse principia demonstrationū & per cōsequēs eadē sunt principia oīum. hoc nō sufficit. q; p̃ter principia cōia que dñr p̃pōnes imediate. p̃ie in vnoquoq; gñe. vnū requiritur prin^m p̃pōia illius gñis. talia vero principia ppria non sunt eadēz in oībus. quare &c. **Nota** q̃ p̃positiones imediate sunt duplices quedā p̃ime: & quedā posteriores. **Exemplū** primū. sicut de quolibet dicitur eē vel nō esse que imediate super ente fundat̃. quecumq; sunt eadē vni tertio sunt eadē inter se: que fundat̃ super passione entis. & omne totū est in parte sua parte. que imediate reducitur super toto & parte. & tales principia q̃dam cōia & remota dici solent. linco. tamen per primas & imedias intelligit p̃positiōes cōpositas ex primo subiecto scientie & prima eius passione. sicut exemplificat de istis nūeris est collectio vnitatū. & numerus est angmētabilis in infinitū: q̃ sunt p̃ime in arithmetica. **Exemplū** secūdū. sicut triangulus est figura. & hō est animal rōnale. & ista principia particularia & propinqua appellant̃. nō negaret igit̃ p̃his hanc p̃positionē. eadem sunt principia oīum cōclusionū. qm̃ cū sit indefinita verificari pōt de principijs cōibus & remotis. sed intēdit q̃ p̃pōnes imediate p̃ie nō sufficiant in demonstrando cōclones cū sunt principia remota demonstrationis virtualiter ingrediētes. s; vltra eas particularia principia requiruntur. & propinqua formam demonstrationis ingredientia que non sunt eadem in omnibus conclusionibus demonstrat̃ vt̃ patet.

Si vero neq; ex oībus ut opus est demonstrari quodlibet neq; sic ex altera quare erunt uniuscuiusq; scientie altera. **Relinquitur** igitur si proxima sunt principia omnium: sed ex his quidem hec: ex illis autē illa.

Ex dictis concludit̃ intentū dicēs. si vero nō ex quolibet demonstrat̃ quodlibet: eo modo quo est opus aliquid demonstrari. sequitur a simili: q; nec ex principio alterius generis demonstratur conclusio altera. que uniuscuiusq; scientie sunt altera principia. s; diuersarū scientiarū diuersa

sunt principia. relinquuntur ergo si propria sunt principia quibus conclusiones demonstrantur non omnium esse principia eadem sed ex his hec demonstrantur: ex illis aut illa.

Manifestum autem et hoc est quoniam non contingit. monstratum est enim quod altera principia generis sunt differentium generis. Principia enim duplicia sunt: ex quibus: et circa quod. ex quibus quidem igitur composita sunt. Que autem sunt circa quod propria sunt: ut numerus et magnitudo.

Tertio arguitur sic. diversorum generum diversa sunt principia. sed diverse scientie de diversis generibus considerant ergo diversarum scientiarum distincta sunt principia. deinde distinguitur quod duplicia sunt principia. quedam enim sunt ex quibus aliquid demonstratur. et sunt principia composita quedam vero circa que est consideratio scientie: et illa sunt principia propria: sicut numerus et magnitudo: propria sunt principia arithmetice et geometrie quasi velit philosophus concludere: quod principia composita non sufficiunt in demonstratione rei. sed ulterius oportet ipsa principia particularibus applicari. cum igitur illa sunt in diversis generibus aut diversis scientiis distincta. sequitur non eadem omnia principia syllogismorum esse. **N**ota quod per principia composita comiter expositores intelligunt composita pluribus scientiis: sicut de quolibet dicitur esse vel non esse. omne totum est in parte sua parte et similia. per propria vero principia composita particularia. sicut de puncto ad punctum rectam lineam ducere contingit. et similes. **L**ineo. vero per composita principia intelligit complexa prima in aliqua scientia quecumque sunt ista. idem dicit philosophus. ex quibus demonstratur et cetera. per principia vero propria intelligit subiecta scientiarum incomplexa et eorum primas passionum. et illa sunt circa que scientia considerat: ut dicit philosophus. et idem Aristoteles exemplificat de magnitudine et numero tanquam de principijs incomplexis arithmetice et geometrie. et sic est finis huius partis.

Sabile autem et scientia differunt ab opinabili et opinione: quoniam scientia utilis et necessaria est. Necessarium autem non contingit aliter se habere. Manifestum igitur est quod circa hoc scientia non est. Esset enim impossibile

utique aliter se habere possibile aliter se habere.

Postquam philosophus in precedentibus comparavit scientias inter se: consequenter comparat scientiam alijs habitibus: et primo comparat ipsam opinionem. 2° vero alijs habitibus intellectibus ibi. Reliqua vero et cetera. In primo facit quod dictum est. secundo remouet dubitationem ibi. Qualiter igitur est idem et cetera. **P**rima dividitur in tres. quia primo ponit conclusionem. 2° ostendit circa que versatur opinio: ut consequenter declararetur intentum. 3° ibi. Quoniam scientia et cetera. 3° ibi. Sunt autem vera. **P**roponit igitur primo istam conclusionem. Scientia differt ab opinione. et scibile quod est obiectum scientie differt ab opinabili quod est obiectum opinionis. Quoniam scientia et cetera. Dicit quod scientia est rei universalis. et per necessaria preedit dicit autem necessarium: quod non contingit aliter se habere.

At vero neque intellectus. dico autem intellectum principium scientie: neque scientia est idem demonstrabilis: hec autem est acceptio immediate propositionis. Verus enim est intellectus et scientia et opinio et quod per hoc dicitur. Quare relinquitur opinionem esse circa verum aut quidem falsum: sed contingens est aliter se habere. **H**ec autem est acceptio immediate propositionis et non necessarie. Et certum est sic apparentibus. opinio enim incertum est ut natura huiusmodi est. **A**d hoc autem nullus opinatur probare cum opinetur impossibile esse aliter se habere sed scire. Sed aliquando quidem esse sic. sed tamen aliter nihil prohibet tunc probare tanquam huiusmodi opinionem quidem esse sed necessario scientia

Qualiter ergo est idem opinari et scire quare non erit opinio scientia. Si aliquis posuerit esse aut nihil contingere opinari. **C**onsequenter enim hic quidem sciens. ille vero opinans per media quousque ad immediata ueniat. Quare si quidem ille sciuit et opinans sciuit. Sicut enim et quare est opinari et propter quod autem medium est. Aut si quidem sic arbitrat non contingentia aliter se habere: sicut et habent definitiones per quas sunt demonstrationes non opinabilis sed scientie. Si autem uera quidem esse non tamen hoc ipsis inesse secundum substantiam sed secundum speciem opinabilis et non scientie uere. **E**t quare et propter quod si quidem per immediata opinabilis si non per immediata solum ipsum quare opinabilis. **E**iusei autem opinio et scientia non penitus est: sed sicut falsa opinio et uera eiusdem quodammodo est. sic et scientia et opinio eiusdem. **E**t enim opinionem et ueram et falsam sicut dicunt quidem eiusdem inesse inconuenientia accidit appetere alia quod et non opinari quod opinatur falso. **Q**uoniam autem multipliciter idem dicitur est sicut contingit. **E**st autem sicut non commensuratum enim esse diametrum uere opinari inconueniens est. sed quare diametros circa quam sunt opinionem idem sic eiusdem est: sed quod aliquid erat esse unicuique secundum rationem non idem est. **S**imiliter autem et scientia et opinio eiusdem est. hoc quidem enim sic animalis est quod non est contingere non esse animal. sed illa quidem quod est contingere: ut si hoc quidem quod uere hominis est: illa uero hominis quidem non aut ueri hominis. idem enim est quia homo hoc autem non sicut idem. **M**anifestum autem ex his est quod neque opinari si idem et scire contingit. **S**ilicet enim utique habere opinionem aliter habendi et non aliter habendi idem esse quod uere non contingit. **I**n alio quidem enim unicuiqueque est contingit eiusdem sicut dictum est: sed in eodem nihil sic potest esse: habet enim opinionem si: ut quod homo est et quod uere est animal. hoc enim erat non contingere non esse animal. hoc enim sic contingit sic contingere. **R**eliqua autem quomodo oportet distribuere in rationem et in intellectum et scientiam et artem et prudentiam et sapientiam. hec quidem enim. physice. illa uero ethice speculationis sunt magis. **S**olertia autem est subtilitas quedam in non prospecto tempore medii: ut si aliquis uidens quod splendorem semper habet luna a sole statim intelligit propter quid hoc fit: quia propter id quod illustratur a sole: aut disputantem cum diuite: cognouit quoniam accommodatum est: aut propter id quod quidem amici sunt quare inimici eiusdem sunt. **O**mnis enim causas medias uidens cognouit et ultimas. **S**plendidum est ad solem fit in quo. a. lucere a sole. b. luna. c. inest autem lune quidem. c. quod ipsi inest. b. quod est. lucere a sole. ipsi autem b. a. quod est ad hoc esse splendidum a quo splendor. quare et ipsi. c. a. per. b.

Finis primi libri posteriorum.

Acutissimi doctoris Apollinaris Cremonensis questio nes super primum librum posteriorum analecticorum Arist. cum dei auxilio incipiunt.

Alia namque sunt prius opinari necesse est. alia vero quid est quod dicitur intelligere oportet. quedam autem utraque etc.

Primo queritur. utrum demon

stratio sit subin li. poste. Ad partem media ar. primo sic de demon stratione non habet scia. igitur etc. et nota. quod scia in aliis li. tradita principaliter est scientia subiecti et primum suar. etc. ar. sic. quales scia acquirunt per demonstrationem. si igitur de demon

stratione est scia. tunc de demonstratione est demonstratio. et pari ratione de alia demonstratione alia fieret demonstratio. quare in demon strationibus est processus in infinitum. quod videtur impossibile. Secundo arg. sic de subiecto scie presupponit quid est. sed demonstratione hic non presupponit quid est. igitur etc. maior est arist. in premissis libri poste. minor per cum arist. duas demonstrationis inquirat dif finitiones primo h. circa primo tractat. Tertio si demon stratio est sub in tunc de ipsa presupponeret quod est. per arist. in premissis h. li. quod nota sit falsum ar. quod non posset presupponi demon strationem esse nisi supponeret scire esse vel saltem esse posse. sed hoc non supponit ab Arist. in isto li. imo probat ab eodem ut per in premissis. igitur etc. Quarto de subiecto scie dicitur esse unum unitate specifica vel generica. si non sit transcendens. demonstratio non est huiusmodi. igitur etc. maior videtur esse arist. circa finem primi h. minor probat. demonstratio cum sit syllabus non est unum ens videlicet. sed est unum quoddam per aggregationem. talibus autem aggregatis nulla una spes aut unum genus correspondet. igitur etc. et nota cum minor. maior per siue accipiat demonstratio in conceptu siue in voce siue in scripto. Confirmat. nam demonstratio mentalis est aggregatum ex conceptibus. vocalis ex vocibus. scripta vero est subiecta vel ex subiectis aggregata. sed nulla spes neque ge nus qualitatis et subiecti correspondet ut per. igitur demonstratio non potest esse generum nec spes ad omnes demonstrationes. quare etc. Quinto subiecto scie aliis debet esse proprietates que de ipso demanant. sed de demonstrationis nulle sunt passionis. igitur etc. maior est arist. cir ca finem primi h. minor per cum demonstratio non sit vere spe cies nec genus. Sexto in isto li. non minus docet arist. arte diffinendi que demanandi. ergo non minus diffinitio est subiecti que demon stratio. assumptum per. 2. poste. Septimo liber iste comiter titulat liber poste. analecticorum. i. resolutionum. quare re solutio siue modus resolandi potius dicitur huiusmodi libri esse subiecti.

In oppositum ut contra sententiam auctorum. presertim lincomiensis in primo expositionis h. li. cum inquit intentio Arist. in hoc li. est investigare et manifestare essentialia demonstrationis. quapropter in scia tradi ta in isto li. est demonstratio generum subiecti. In ista questione erunt .3. articuli. primo ponentur quedam priambula. secundo conclusiones. tertio tractabitur materia primi arg. principalis.

Quantum ad primum scientiam primo. quod subiectum mul tis modis accipi possit. scilicet per subiectum in ventionis. predicationis. et attributionis: sed sit mentio de subiecto scie. tertio modo. et non primo. nec secundo modo. De autem subiecti attri butionis alienius scia. quod principaliter in scia. illa considerat. et nota partes et passionis ipsius. et de quibuscumque in illa scia est per se. consideratio considerant per attributionem ad ipsam: qualiter corpus mobile subiecti dicimus nullis proprie. et magnitudines siue lineam subiecti geometrie. huic autem subiecto compe tunt conditiones que ab Arist. ponuntur circa fines primi huiusmodi. de quibus deo dante videbitur. Secunda distinctio. iste ter minus scia in proposito dupliciter accipi potest. uno modo per hitum uno scientifico tamen. sicut hitum per que scis triangulum habere tres sciam appellamus. secundo modo per aggregato ex scientificis ha bitibus debitis habitibus ordine et conexione inter se cum de bita habitudine eorum ad aliq. unum primo consideratum. qualiter doctrinam traditam in li. de anima vel aliis huiusmodi sciam dicere mus. In proposito maxime sit mentio de scia secundo modo. Tertia distinctio scia primo modo multipliciter accipi potest ut colligitur de mente lincomiensis in primo tractatus huiusmodi. primo val

de large per scia contingunt. quorum quedam raro vel indifferen ter perveniunt. quedam vero ut plurimum. Secundo per scia necessario tum. quo sciunt tam primo que conclusiones per demonstrationes con cluse. tertio per scia conclusionum que per demonstrationem acquirunt. Principia minus proprie sciri dicitur. conclusiones vero maxime pro prie. Iste modus ultimus magis est proposito nostro pertinentis. Quarto. quod scia conclusionis per demonstrationem con cluse proprie solum attribuat passioni que de aliquo subiecto predicat quod sit unum specie vel genere ut per ex modo loquendi auctorum transum ptine tamen vel minus proprie attribui potest subiecto et passioni que non sint vere unum. Quinto Numerus. n. sonorum de que est scia musicorum ut sic non est subiectum vere et simpliciter unum. de que tamen probantur partem que ipsius passionis dicitur. transumptive. idem per de linea visuali prespec. et sic convenit de ipsa scia minus proprie habetur. quod se habet per modum generis per se considerati ordine ad certas species et passiones que debi tam conexione adinvicem habere possunt. Ex quo inferuntur sic scia minus proprie sibi attribuit sic demonstratio eiusdem attribuit im proprie vel transumptive. Sexto. quod scia que coniter mo dus sciendi appellat large loquendo possit scia dici. accipien do sciaz per aggregato etc. stricte tamen modus sciendi in hoc a scietia dicitur. quod est ars directiva usus rationis siue per quam docemur modum que aptitudie vel apprehensione rationis uti debemus. quomodo grammati cas rhetorica et logica modum sciendi comiter appellamus. Scia vero per modum sciendi distincta non tale regulat modum. sed absolute docet inherenti passiones ad subiecta sua: que dicitur ab intellectu com prehendit. Ex quo inferuntur sicut talis ars minus proprie scia dicitur. sic processus in eadem arte minus proprie demonstrationes dicitur. convenit. n. et propinquitate magna habet cum demonstratione.

Quantum ad articulum 2. sit primo. sumendo sciaz per hitum uno tamen de demonstratione non habet scia stricte sumpta. probat sic. scia stricte sumpta solum attribuit subiecto et pas sioni que sint vere et proprie unum: demonstratio non est huiusmodi. quare etc. maior per ex articulo. precedenti. minor per ex. 4. argu. principali et confirmatioe ipsius. Et nota. si ita sit de demonstratione tamen large habet scia tali modo sumpta. per. quod demonstratio quevis non sit proprie generum. se tamen habet per modum generis respectu quorundam inferiorum. Sibi etiam quidam attribuit partem que per modum passionum se habet. et de ipsis declarari possunt per nobis notiora. Considerat et a nobis in com paratione ad determinatum finem et per modum unum. scilicet finem que fuerit istis unum ite ad notitia scientificam acquirendam. quare etc. Et nota. su mendo sciaz per aggregato ex hitibus etc. si de demonstratione non stricte scia habet. large tamen de ipsa hitibus. per utraque parte videtur non. ex vltimo notabili. Scia. n. que de demonstratione habet est ars quedam docens invire et formare demonstrationes ut sit huiusmodi debita ite istis que notitia scie tificam acquirere intendit. Talis autem ars modus sciendi et non scia stri cte dici dicitur. si large scia possit notari. quare etc. Nota per eius dem conclusionis et probari posset ex primo conclusionem. scia. n. sumpta per ag gregato. etc. et que proprie sumit aggregari dicitur ex hitibus scientificis proprie sumptis. quare etc. Et nota. demonstratio est subiecti attributio nis scie li. poste. per. quod in eodem li. principaliter considerat generum spes ipsius. ut demonstratio que et per quod affirmat. velis. particularis. omnia siua. et ad ipse ducens. ite proprietates ipsius ut per considerati. que cumque est ibi considerat per habitudinem ad ipsas considerat. si. n. i secundo de arte diffinendi mentio fiat. hoc tamen sit per quanto diffinitio est demonstrationis necesse et principium ipsius. ut videbitur ibidem. quare etc.

Quantum ad articulum 3. scientiam sciendum que varij sunt modi rati onem dedit. quedam absolute procedunt conclusionem que vltimo inferunt. scilicet quod in demonstrationibus potest esse processus in infinitum. et per isto credunt fuisse mentem Aulic. que dicitur quod in conceptibus anime in infinitum procedere potest nam si per a. itellectionem horum intelligis. potest te itelligere. a. itellectibus mediate alia. que sit. b. et sic b. itelliges mediate c. et sic in infinitum. Et sic ratio primo non convenit as sumit auctoritate Aulic. quod si ipse processisset in huiusmodi simplicibus itellectibus non repugnare procedere in infinitum: quod videtur satis probabile: quibus de facto non sit posse. non tamen dixisset in de monstrationibus esse processum in infinitum. quoniam demonstrationes circa vltima vltant. in quo non contingit in infinitum procedere. Nisi forte aliquis diceret quod formata a. demonstratio per intellectum potest p eundem intellectum formari. b. que sit oio similis a. et ite c. que sit si milis b. et sic in infinitum. Sed hoc non obstat. quod si non repugnet sic in infinitum procedere. non tamen oportet in essentiali ordinatis. neque per vna demonstrationis. de alia demonstratione tamen de re scita non habet.

Questio. I.

Secundo rñs^m ar. sic. talis pcessus demfationis in infinitū aut est in accidentaliter aut in eēntialiter ordinatis. si pmo^o. tñc per nullam illaz de alia habebit scia. quod ē h^o opinionez. Si scdo mō. cū in infinitis nō sit ad vltimū deuenire i quo stet resolutio intellectus. sequit per hōmō demfationes nō ptingat aliquid scire. **C**onfirmatur. qz intellectus nūqz pfecte aliquid scit nisi qñ scit se scire vt patebit infra. sed dato tali pcessu intellectus non poterit scire se scire. cuz nō sit ad vltimā demfationem puenire per quam se scire cognoscere possit. quare rē. **T**ertio. si vey eēt qz sic pcedere deberemus in infinitū: Arist. hunc modū nobis posuisset. qd tamen non videt fecisse. quare rē. **S**cds inodus rñdē dī est mālīs. d. qz qñs per vnam demfationez alla demō stratur non sequit pcessus in infinitū. sicut lz mediante vno malleo fiat alius malleus nō sequit pcessus in infinitum in malleis. quia faber mediante vno malleo oēs alios conficere potest qui ab ipso fabricant. **C**llec responsio ē insuficiens. qz si conueniens sit exemplū opz similiter vnam eē demfationē per quam de ceteris omnibus demfationib^o habeat scia. si igit illa demfatio. a. r qñt vtrū de a. habeat scia vel nō. si nō. habeat intentū. **P**reterea nō vī posse rō diuersitatis assignari. Si sic. qñt nūqz per se ipsaz. vel per aliam. nō p se ipsā. qz nō vī idē. posse seipz notificare. si per aliā sic arguit de alia. r sic stat difficultas argumenti pncipalis. **I**tem qdam arguūt qz illa similitudo nō ē sufficiens. quia faber mediāte vno malleo nō efficit oēm malleum. tñc. n. idē efficeret. seipz. in hoc aut li. tradit ars qua quelz demfatio cognoscit. si igit hoc fieret per demfationem. tunc eadē demfatio se ipaz demfaret seu notificaret. **T**ertius modus rñdendī pmittit aliqua. pmo qz quelz demfatio debite pcedēs ē ex pncipijs pncipijs eius quod de mōstratur. p3 per ari. pmo h^o. 2° pmittit qz dialecticus cū sit artifex cōis pcedit per que dā cōia declarādo intentum ad nihil spāle descendendo inquantū logicus ē. nisi forte cā exempli. p3 cōiter. 3° pmittit qz ppriū cuiuslibet demfationis ē efficere sciam. vt colligit pmo h^o. 4° pmittit qz ars logice nō scia. sed modus sciendi dicit d3 de mente Arist. scdo meta^o. **U**ltimo supponit qz syllus ē ppriū instrūm logici. p3 cōiter. **C**lhis suppositis ponit pmo pconem istam. de demfatione nō habeat scia per demfationē. probat sic. si oppositū pclusionis foret vey cum scia de demfatione tradatur a logico pmo poste. tñc logicus tradendo sciam suaz demfate possit. sed qz pñs sit falsum arguitur. nam quelz demfatio ē ex pncipijs pncipijs. sed logicus per quedā cōmunia pcedit ad nihil spāle per se descendens. igitur rē. asumptū p3. ex pma r scda suppoē. **S**cds sic ar. cuiuslz demfationis ppriū ē efficere sciam. vt p3 ex 3ª suppoē. lz per pcessum logicū non gñatur scia sed modus sciēdi. vt sequit ex 4ª suppoē. igitur logicus declarando intentū suū nō demfāt. r p pñs cū tradit notitiā de demfatione hoc nō facit per demfationē. **T**ertio ar. sic. quilz artifex pcedit mediante pprio instrū. sed demfatio nō est instrūm ppriūz logici. ergo logicus docendo demfate nō pcedit per dmostrationem. maior de se p3. r minor sequitur ex vltimā suppositione. **S**cdā cōclusio de demfatione habeat scia per pcessum syllogisticū nō demfatiū. r per regulas quas dā cōes. p3 pma pars. cum syllus simplr sumptus sit ppriūz eius instrūm. scda pars p3. cum logicus qui tradit artes demonstrandi sit artifex cōis. **S**i iste modus rñdendī intelligat pconem primā de scia pprie dicta. pnt distinguitur h^o modum sciēdi. r sic pñr de demonstratione stricte sūpta vera ē conclusio ipsius. vt in precedentibus ar. p3. non tñ negare pōt quin de demfatione scia r demonstratio largo modo habeat. quare de tali demfatione r scia loquendo adhuc stabit difficultas argumēti nisi aliud dicat. **I**te si rō pma pbans pclusionem pnam eēt pueniens sequeretur metaphysicū nihil demfate posse. pñs videtur absurdum. pbatur pñs. qz non minus per cōmunia metaphysicis. pcedit qz logicus eo qz ē artifex cōissimus. cum igit pcedere per cōmunia repugnet nāe demonstrationis vt ille modus dicit sequitur intentum. **T**ertio ar. argu^o metaphysicis opinionis. so:metur iste syllus. omniū syllus pcedēs

ex primis veris immediatis prioribus notionibusqz causis conclusiois ē syllus faciens scire. quelz demfatio est huiusmodi. igitur quelz demfatio ē syllus faciens scire. in conclusione h^o sylli probatur facere scire que ē passio demonstrationis de ipa demfatione per debitū me^m. quare syllus iste erit demfatio per quā tñ habeat scia de demfatione. vt patet. quare rē. **R**ñdetur qz syllus ille non ē demfatio eo qz per quedā cōia pcedit. nam pma vera r imediata rē. i qualz scia inueniuntur. sed d3 dicit syllus absolute. **C**llec responsio nō obstat. qz lz pma vera r imediata sint omnibus scientijs cōmunia. ista tamen sit aggregata pconsiderata qz ad intentionē scdam appropriant tā subo illius cōclusionis qz p dīcato. quare p dīctus syllus pcedit ex his que sunt ppria tam subo qz p dīcato. ergo non obstat qn demfatio debeat dīcti. **P**reterea cum ille syllus nō sit elenchus. lz debita forma concludens. r concludit vey ex veris. aut igit ē topicus sine pbabilis. aut demfatiuus. lz non ē topicus. igit rē. minor pbat. qz pcedit per eēntialia. s. per ea sine quib^o demfatio eē nō pōt r ipsi^o diffōnem ingrediunt. procedit etiam per gñalia ppriā diffōnem declarando de diffinito. quare rē. **U**ltimo quidam arguūt sic. Sicut metaphysicus de ente reali aliquā passionē demfate pōt. sic r logicus de ente rōnis. vī etiā qz logicus: hāc passionem veruz vel falsum possit demfate de ppositione. Sicut arithmeticus par r impar de numero demfāt. vt ipsi dicūt. **C**lir respōdeo ad p dīctā difficultatē p quo ponit h^o distinctio. de aliquo aliqz passionē demfate duplr ptingit vt ppo^o spectat vno^o p se. **A**lio^o p accñs. ex^m si p aliquē demfatiū pcessū demfēt hoīem eē risibile. tñc de hoīe demfatur risibile p se. de so: vō p accñs. sicut etiā de ipso h^o scia p accñs. p qz to hoī accidit qz sub eo. so: p tneat. **C**lōr pono. 2. p dōnes. pma ē ista. Sumendo sciam p hūtu vno scientifico de demfatione habeat scia p demfationez. pbat. qz de demfatione pcludit diffō ipius p aliā diffōnem pntibile cū ipa. igit rē. 3. pñs. r asumptū patuit in pmo syllō. oīs syllus pcedens rē. sine vt alij voluerūt in syllō. 2° formato in quo pbatur diffō mālīs demfatiōis p diffōnem datā a cā finali. h^o tā accipio scias r demfationē large vt pñs dicebat. **C**l^o accipiēdo scias p aggregato rē. de demfatiōe non h^o scia p demfationē tñ. lz p aggregatū ex multis r varijs pcessib^o spē distinctis. p3 2°. qz scia de demfatiōe illo mō sūpta nō ē nisi ars demfandi qz tradit p^o r scdo poste. tal antē a nobis acqrit p pcessus multos. qz aliq sūt diffinitini. aliq demfatiui a posteriori vī a pōi. qdā dimisivi. aliq ppositivi. r aliq ex employ ppositivi. vt p3 ispicit pcessū illi^o libri. **C**l^o ex his p3 rñsio ad dubitationē pncipalē. pcedit. n. qz de demfatiōe ē scia p demfationē. ex qz tñ nō seqt pcessus i demfatiōibus in infinitū. qz pcedit p. a. demfationē haberi scias d demfatione cōiter sūpta p se p^o. r pñr d a. demfatiōe r oīs alla singulari p accñs hēri scias p eadē tāqz de singularib^o. tēris sū aliq vī. **E**t si ar. qz saltē seqt idē demfate se ipm. **R**espondent qdā pcedēdo. **S**z hoc puto leue dictū vt videbit statim. **A**l^o 2° respōdet negādo pñs. illd. n. qz pprie r p se demfari dī ē p dō. pñr vō r trāsūptiue dī passio sine p dīcatū significās passionē demfari. subz vō iuxta cōes locutionē doctor neqz pprie neqz ipropē demfari dī. lz dīctū d ipso aliqd demfari. s. passionē ipsi^o. cū g^o a. demfatiōe scia acqrat p ipaz met. a. demfationē tāqz d subo. lz p accñs nō seqtur. a. demfationē p se vel p accñs se ipaz demfate. **E**x qz p3 pcedendū eē qz a. demfatio p se pcurrit ad sciam. a. demfationis p accñs. s. pcurrit p se ad demfandū d se ipa p accñs. **S**ed h^o responsionē dubitat. qz adhuc vī sequi qz idē notificat seipz r p pñs idē eēt se ipō noti^o. qd iplicat. pñs 3. postqz p. a. demfationē acqrit notitiā. a. demfationis. **C**l^o ad h^o respondēt qdā pcedēdo pconem. dicūt. n. nō eē incōueniens in his que per se ipa pbant. r nō p alia sicut sunt h^o pma. sic eēt cū a. demfatiō in se p tneat pñ^o cōia cuiuslz demfatiōis poterit se ipaz notificare. **I**hanc respōsionē si puto sufficētē. p^o qz adhuc stat incōueniēs illatū. scdo qz lz pñs sint p se nota. nō seqt vt notificēt se ipa. qre rō h^o rñsiois vī nulla. **C**l^o igit rñdēt. qz aliqd aliter nō notificare est duplr vt pposito spectat. p^o sic vt p notitiā ipsi^o

Questio. I.

tanq̄ notioꝝ in notitiam alterius veniamus. sc̄do sic vt p̄
ipsum tanq̄ per instr̄m notitia alterius nobis acquirat. p̄^o
modo op̄ notificans eē notius notificato. sc̄do vero mō nō
op̄: imo stat ipsū notificans nobis nō esse notum. sic geo/
metra nihil de syllo considerās dem̄fabit triangulum ha/
bere tres tāq̄ per instr̄m. C̄ad p̄positum igit̄ per. a. de/
monstrationes acquir̄ notitia. a. dem̄fationis ⁊ cuiuslibet
alterius non p̄io s̄ sc̄do mō. quare ⁊ c̄. C̄Et nota modus
soluendi. q̄ per ipsum solues dubitationes multas. C̄ad
rōnes autem tertij modi respondendi dic̄t. C̄ad p̄mā
q̄ h̄ ea quib̄ vtitur logicus in demonstrando sint alijs sciē
tijs cōmunia. sunt t̄n logico p̄p̄ia. cum sit artifex cōis. sunt
etiam p̄p̄ia passioni ⁊ sub̄o que ponunt̄ in cōlusione ipsi.
Item illa cōia considerata quo ad intentionē secūdam sic lo/
gico appropriant̄ q̄ vt sic nō sunt alijs cōmunia. h̄. n. que/
libet sc̄ia consideret ea que sūt p̄ma ⁊ immediata in eadez
sc̄ia. non tamē quelz sic considerat ea ratione qua p̄ma ⁊ i/
mediata dicuntur sicut logicus facit. quare ⁊ c̄. C̄ad sc̄daz
rōnem dicitur q̄ concludit de demonstratiōe. ⁊ alijs reb̄
in logica consideratis non haberi sc̄iam p̄p̄ie distinctam s̄
modum sciendi. ⁊ hoc non repugnat dictis. C̄ad vltimū
d̄ p̄mo negando maiorem. nam sc̄e omnes reales pro/
cedunt p̄bando per demonstrationem. que tamen nulli il/
larū est proprium instr̄m. sed oib̄ cōmune. C̄Secun/
do dicitur q̄ sylloḡs consideratus vt instr̄m nō est logico pro/
prium. q̄ etiam omnes alie scientie sylloḡzant. sed h̄side/
ratus tāq̄ aliquid cuius notitia nobis tradit̄ est logico pro/
prium. q̄ nullus alius nobis tradit notitiam sylloḡi p̄ter logi/
cum. sed hoc modo etiam concedendum est dem̄fationes
esse logico p̄p̄iam. C̄Circa māz dubitatur. quare non ita
contingit in artibus mālib̄ vt mediante vno instrumen/
to fiant omnia eiusdem sp̄ci. verb̄i gratia. per vnum mal/
leum fiant omnes mallei. sicut mediante eadem demon/
stratione numero tāq̄ instrumento de qualz dem̄fatione
scientia acquir̄t. C̄ad hoc dubium quod a quibusdā mo/
netur posset aliquis se breuiter expediens dicere. q̄ nulla
demonstratio alias efficit dem̄fationes. nec seipsam. sicut
malleus efficit malleos. quare nulla est ratio dubitationis.
C̄Alr placide r̄ndetur q̄ cā est. q̄ in actionibus mere ma/
terialibus idem non est supra se ipsum conuersiuus. ⁊ per
p̄ns idem nō poterit efficere se ipsum. in actionibus autē
spiritualibus idem supra se ipsum conuert̄ potest. qm̄ itel/
lectus se ipsum intelligit. vt p̄ 3° de anima. ⁊ per p̄ns act̄
⁊ sc̄ia vel instrumenta rōnis sunt supra se reflexiui. demō/
stratio autem est intellectus instrumentum. quare supra se
sic reflecti potest vt per aliquam demonstrationem de se
ipsa notitia acquiratur. sicut etiam de syllo absolute contin/
git. ex quibus infer̄. q̄ h̄ in mālib̄ actionibus instr̄m. ⁊
illud supra quod cōuertit̄ illud instr̄m realiter d̄fant. nō ta/
man sic op̄ in instr̄o intellectus. sed sufficit ea rōne differre.

Ad rationes principales. C̄ad p̄maz p̄z in
ultimo articulo. C̄ad secūda
negatur minor. C̄ad probationem dici potest. primo q̄
de demonstratione quid nominis presupponitur. Arist. at
inuestigat quid rei ipsius. C̄Alr dicitur q̄ illas descriptio/
nes p̄hs non probat. sed presupponit tāquaz notas. vel sal/
tem alteram illarū. h̄ altera per ipsum demonstratur vt
quidam voluerunt. C̄ad tertiam conceditur conclusio.
⁊ sic consequenter conceditur. q̄ in hoc libro supponi de/
bet possibilitas sciendi.

Ad rationem in oppositum d̄ q̄ Arist. ibi
non p̄banit q̄ sit possibile sci/
re tanq̄ huic scientie per se necessariū. qm̄ a posteriori ista
supponi debet. sed per accidēs hoc fecit. ne ex errorib̄ an/
tiquorum quisq̄ in alienam viam deduceretur. C̄Alr di/
ci potest. iuxta modum loquendi linconiensis. q̄ Arist. h̄
non probauit possibilitatē ipsius scientie. q̄ vt ipse dic̄ nul/
lius scientie est stabilire sub̄m suum. nec illud q̄ c̄ ante sub̄z
suum. sed voluit declarare modum quo scire contingit. vt
remonerentur opinionēs antiquorum. C̄ad quartam cū
confirmatione ipsius. ⁊ quintam p̄z in articulo primo ⁊ se/
cundo. C̄ad sextam d̄ q̄ consideratio de diffinitōe que

ponitur sc̄do posse. ordinatur per se in considerationē de/
monstrationis. sicut etiam diffinitio in demonstrationem or/
dinatur cum sit p̄m̄ ipsius formaliter aut virtualiter ingre/
diens ipsam. quare ratio nō procedit. C̄ad vltimū ne/
gatur p̄sequētia. dictus ē. n. sylloḡs demonstratiuus esse reso/
lutiu^o qm̄ per ipsum resoluit̄ effectus i p̄m̄ per se nota.
q̄ de alijs sylloḡis nō sic contingit resoluerē. igit̄ vsq̄ ad p̄ se
nota ē dem̄fabilis vl̄ dem̄fationis passio. quare tale nō po/
tuit eē huius sc̄ie sub̄m. ⁊ sic sit finis questionis.

**Omnis doctrina ⁊ ois disciplina intellectiva
ex preexistenti fit cognitione ⁊ c̄.** Q̄o ii.

Veritur 2°. vt̄: omnis doctrina
⁊ omnis disciplina intel

lectiva fit ex preexistenti cognitione. queritur
primo. quare nō sit ex ipsa tanq̄ ex cā ma/
teriali. vt p̄z. nec formali. vt p̄z. nec tanq̄
efficiente. quod probatur. q̄ dato opposi/
to sequeretur preexistētem cognitionem eē

intellectu possibili perfectiorem: p̄ns est absurdum. p̄na p̄/
batur. omne p̄ se actiue concurrēns ad p̄fectissimam alicu/
ius operationem. quod solum passive concurr̄t ad illam ē
illo perfectius. sed per aduersarium p̄existēs cognitio acti/
ue concurr̄t ad productionem doctrine vel discipline que
est effectus perfectior que intellectus habere possit: ⁊ ad
illam solum passive concurr̄t intellectus. igitur ⁊ c̄. C̄Se/
cundo si doctrina ⁊ disciplina fit ⁊ c̄. aut ergo illa preexistēs
cognitio de se sufficit ad inductionem doctrine. vel aliquid
aliud requiritur. si p̄m̄. sequitur q̄ statim habita notitia p̄/
cipiorum in aliqua scientia sc̄rctur omnes cōlusiones eius/
dez sc̄ie. p̄ns ē falsū. vt p̄z. ⁊ nota ē p̄na de se. si vero aliū
requiritur. maxime v̄ discurrere vel discursus. C̄S̄z h̄
discursus intellectus fit subito. quare sequitur q̄ statim post
p̄m̄ intellectus addiscet omnes conclusiones. C̄Tertio da/
ta parte affirmatiua daretur p̄cessus in infinitum. p̄na p̄ba/
tur. q̄ p̄existēs cognitio saltem intellectiva ē doctrina vl̄ disci/
plina. ⁊ per p̄ns fit ex alia p̄existenti cognitōe. ⁊ sic in infinitū
procederet. C̄Confirmatur. nulla ē p̄a p̄cognitio intellecti/
ua. igitur in p̄cognitionibus proceditur in infinitum. assū/
ptum probatur. quacūq̄ p̄cognitione intellectiva data ipsa
est aliq̄te intensio. ⁊ per consequens non ē dare p̄m̄ gra/
dum illius in intellectu acquisitum. quare nulla erit p̄co/
gnitio absolute p̄a. C̄Quarto arguitur sic. doctrina ⁊ disci/
plina intelligentiarum nō fit ex p̄existenti cognitōe. ergo ⁊ c̄.
āns p̄z. q̄ non discurrant. C̄Quinto solum artes hunt ex
p̄existenti cognitōe. ergo non quelz doctrina vl̄ disciplina fit
ex p̄existenti cognitōe. tenet consequentia. q̄ sc̄ia nō est ars.
vt p̄z. 6. etibi. cum t̄n q̄libet sit doctrina ⁊ disciplina. assumptū
p̄bat. nā ari. iprobādo iductiue p̄p̄ōnez illā se diuertit ad
p̄bādū q̄tū ad artes t̄n. dic̄. n. q̄ mathe^o ⁊ vnaq̄q̄z artū
artū. Itē dialectica ⁊ rhetorica per h̄m̄ modū p̄cedūt. q̄re
⁊ c̄. C̄6° qua rōne doctrina intellectiva fieret ex p̄existenti coḡni/
tiōe. eadē rōne sensitiua brutoꝝ sine hoīūz. q̄re frustra po/
nitur illa particula intellectiva. assumptū p̄z. q̄ doctrina sen/
situa in v̄tute interiori fundat̄. cui^o cognitio a cognitōe sen/
sus exterioris depēdet. C̄Itē ex p̄sentia videm^o bruta fili/
oa docere ex p̄existenti cognitōe. vt cū aues volare docēt na/
tos earum. primo ex nidis exentes.

Ad oppositum est Ari. i. p̄hemio libri po/
ste. C̄In ista q̄oē p̄o d̄ter/
minabit̄ quesitū sc̄do tangēt difficultas quinti articuli.

Quantū ad p̄m̄ p̄mittēt p̄o q̄dā. 2° ponēt p̄nes.
p̄a diffinitio. doctrina vl̄ disci^o dupl̄ acci/
pi p̄t. s. large ⁊ stricte. large n̄ solū intellectiue. s̄ et sensitiue
noti^o attribuit̄. iuxta mo^o loquēdi ari. i. p̄h̄o meta. vbi vo/
luit aīalia h̄ntia m̄oꝝā eē prudētia. ⁊ h̄ntia audirū eē disci/
pliabilia. Stricte v̄o solū intellectiue notū attribui d̄z. q̄ sic d̄
scribi p̄t vt dicebat̄ exponēdo textū. Doctrina intellectiva est
bit^o sciētific^o: vl̄ aggregatū ex h̄ntib̄ in m̄te alle^o p̄ductis a
doctore vl̄ a seip̄o tenēte locū doctoris. Disciplina v̄o ē ha/
bit^o sciētific^o i m̄te discipli^o fcept^o. vl̄ a doctore extrinseco.
vl̄ intrinseco p̄ductus. D̄ notāter vl̄ intrinseco. q̄ vbi aliquis

solo studio aliq̄ conclusionem addiscat. habitum ipsius acq̄rit ex virtute intellectus agentis qui doctior intrinsecus dici pot̄. imo dicit lincomensis. q̄ neq̄ magī voce sonas. neq̄ scriptura pp̄te docent. sed verus doctior ē qui interī mentem illuminat: et veritatē ostendit. et loquitur ibi de intellectu agente. **Ex** his descriptionib⁹ infer̄ q̄ idem realit̄ ē doctrina et disciplina: l̄ d̄r̄ant rōne. q̄ idē habit⁹ a doctore p̄ductus ē in mente discipuli receptus. s̄ put a doctore p̄nsens doctrina dici d̄r̄. v̄l put deserviens discipulo ad aliū docendū. put aut̄ in discipulo recept⁹ d̄r̄ disciplina. **Sequitur** sc̄do illud quod a quibusdam d̄r̄ p̄ verificatione conclusionis Arist. non ēē ad mentē ipsius. l̄ in se v̄r̄ sit. v̄r̄ q̄ oīs intellectiva notitia hūana sit ex p̄x̄nti cognitione q̄ sit ex sensitiva. et per p̄ns oīs doctrina et c. **Lū. n.** doctrina et disciplina sint habitus scientifici necio aliū habitū presupponens eo priorem. erit intentio arist. quēl̄z talē habitū fieri ex aliqua intellectiva cognitōe nālr̄ priori illo. **Sequitur** v̄terius notitiā p̄ncipioꝝ p̄moꝝ non debere doctrinā neq̄ disciplinā dici. p̄ ex p̄missis. p̄r̄t̄ de mente linco. **Sequitur** v̄terius quosdam modernos q̄ notitiā intelligētiaz nō est doctrina neq̄ disciplina. neq̄ vna intelligētia aliam docet. vel ab alia addiscit. ad addiscere. n. requirit̄ de potētia alie⁹ notitiē ad actū deduci. vt expresse sentit lincomensis. cū dic̄ n̄ docemur v̄l addiscimus nisi illud quod p̄mo p̄cipimus ēē nobis dūm v̄l appet nobis falsum. et post dubitationē vel p̄trariam opinionē manifestatur nobis veritas eius. hoc aut̄ intelligētis competere non pot̄. eo q̄ nunq̄ sūt in potētia. sed sp̄ in actu intelligendi. habent etiam intellectiones eternas neq̄ ad novas intellectiones in ipsis p̄ducēdas moneari possūt. quare et c. Et non sequit̄. intelligētia inferior̄ intelligit per intelligentiam superiorem tanq̄ p̄ cām sue intellectionis. ergo addiscit ab illa. **Sec̄da** distinctio. cum illa p̄positio ex dicat circumstantiā cause. doctrinā et disciplinā fieri ex p̄x̄nti cognitione multipliciter intelligi pot̄. s̄. vel ex ipsa tanq̄ ex causa mālī. vel tanq̄ formali. v̄l tanq̄ efficiente. **Itē** pot̄ dici ex ipsa fieri tanq̄ ex parte. vel tanq̄ ex termino a quo. vel tanq̄ ex p̄ma dispōne. s̄ isti tres modi ad modū cāe mālīs reducunt̄ vt p̄. 2. p̄by. **Tertia** distinctio. notitiā aliq̄ fieri ex p̄x̄nti cognitione adhuc dupliciter intelligi pot̄. vno mō sit vt illa p̄x̄ntens cognitio sit p̄ ipsi⁹ gradualis. qualr̄ notitiā intensam. vt quatuor fieri dicimus ex notitiā intensā vt duo. Alio mō sic vt sit penitus ab illa differēs s̄m totum et ptes eius. qualr̄ notitiā passionis acquiri dicimus ex notitiā subi. v̄l sue diffōnis. **Ex** quo infer̄tur q̄ p̄cedere in infinitum in p̄cognitionib⁹ dupl̄r̄ imaginari possunt. vel sic vt vna sit pars alterius. et altera pars illi⁹. et sic in infinitum. vel sic vt totalr̄ ab invicem distinguantur. **Ultimo** p̄mitto q̄ l̄ intellectus de se sit aptus subito discurre. q̄ tamē virtutes sensitive organice sibi deservūt que cum successione quadā notitiā acquirunt. ideo intellectus v̄ltimum rerum notitiā successive acquir̄. et l̄ ali cuius rei simplicem intellectionē subito acquireret. staret tñ vt eius credulitas nō subito acq̄reretur. sed successive. q̄ rōnl̄ per quā fides acquiri debet non statim adhereret. aut p̄pter h̄riam opinionē. aut q̄ debili r̄geretur. v̄l alia p̄simillī cā. de hac m̄a plenius dixi in. 3. de anima. **Pr̄ma** conclusio. doctrina et disciplina non sūt ex p̄x̄nti cognitōe tanq̄ ex forma. nec tanq̄ ex m̄a p̄prie sumpta. **Pr̄ma** pars habitus p̄sonis p̄bat̄. eo q̄ doctrina cum sit habitus intellectus ē forma quedā accidental̄. forme autem p̄prie nō ē forma. quare et c. 2. p̄ cum habitus ille non sit compositū substantiale. non etiā fundat̄ in p̄cognitione tanq̄ in subo. **Sec̄nda** conclusio ponit̄ quidā. quēl̄z doctrina vel disciplina sit ex p̄x̄nti cognitione tanq̄ ex pte cōstitutiva. et tanq̄ ex termino a quo. et tanq̄ ex cā efficiente. **Pr̄ma** pars probatur. q̄ notitiā que de conclusione habetur ex simplicib⁹ notitiis maioris extremitatis et minoris integratur. sicut etiaz componit̄ conclusio ex maiori et minori extremitate. 2. p̄ probatur. q̄ sicut dies sit ex nocte. et habitus ex p̄natione tanq̄ ex termino a quo. sic ex notitiā p̄ncipioꝝ v̄niversaliū non formaliter demonstrationem ingredientū sit notitiā conclusionis. 3. pars p̄ de mente lincomensis qui dic̄.

q̄ notitiā p̄missarum signit̄ notitiā conclusionis. **Itē** cōclusionem dixerunt esse de mente Arist. 2. p̄ videt̄ manifeste falsa. q̄ terminus a quo non remanet in adventu illius quod fit ex ipso. vt habetur primo et quinto p̄hysicoꝝ v̄ p̄. in exemplis istorum. sed in adventu doctrine et discipline remanet p̄x̄ntis cognitio ex qua acquiritur. ergo et c. minor de se p̄. immo si non remaneret p̄x̄ntis cognitio nō etiam remaneret doctrina. vel disciplina que per ipsam acquirerebatur. neq̄ sufficit ad hoc vt aliqua p̄cognitio dica tur terminus a quo q̄ non formaliter ingrediatur dem̄strationem sicut isti assumunt pro fundamento. 3. etiam p̄ v̄ etiam valde dubia p̄pter h̄rias opinionē. probabilior. n. apparet opinio que t̄ p̄x̄ntem cognitionem non active s̄ dispositivē tñ concurrere ad notitiā conclusionis. q̄ illa que t̄ q̄ active concurrat vt videre potes super 3. de anima. **Ad** lincomensem vero diceret hec opinio vel q̄ ipse fuit illius opinionis. vel q̄ intellexit q̄ per notitiā p̄missarum tanq̄ dispositionem p̄nam vel p̄nam signit̄ur notitiā p̄lo nis ab intellectu agente. **Pr̄ma** vero partem illius conclusionis videtur fuisse extra mentem Arist. vt patere pot̄ consideranti. l̄ forte in se v̄a esset. immo puto nullā illarū partium fuisse ad mentem ipsius. **Tertia** conclusio pro intentione Arist. sit ista. doctrina et disciplina sūt ex p̄x̄nti cognitione tanq̄ ex dispositione p̄ma vel p̄ma ad illam acquirendam. p̄. q̄ ad doctrinam acquirendam cū ipsa sit habitus scientificus. vt prius dictum fuit: requirit̄ habitus siue cognitio p̄ncipioꝝ in illam p̄ se ordinatus. p̄ talem autē cognitionem disponitur et habilitat̄ intellectus ad doctrine acquisitionem. sicut etiā m̄a habilitat̄ ad formā subalem acquirendam per p̄mas dispositiones in ipsam ab agente p̄ductas. **Ex** p̄lone infer̄ q̄ sicut modus cālitatis quo dispositione p̄ma vel p̄ma dependet forma subalis. ad cāz m̄alem reduc̄. sic modus quo a p̄x̄nti cognitōe doctrina vel disciplina dependet ad eandem cām reduc̄ b̄t. **Quarta** cōclusio l̄ ex aliqua p̄x̄nti cognitōe fiat doctrina vel disciplina tanq̄ ex parte ipsius gradualis. necessario tñ sit ex aliqua que ab ea distinguit̄ sc̄d̄m omnes ptes ei⁹. p̄ma pars p̄. cum omnis doctrina sit habitus aliquid i tensus. cuius alique ptes sunt p̄s tempore vel nā acq̄site q̄ totus. sc̄da p̄ probatur. eo q̄ quilibet habitus scientificus ex notitiā p̄ncipioꝝ dependet. que totalr̄ ab ipsa doctrina distinguit̄ vt p̄. **Ex** conclusione infer̄ q̄ sicut i divisione continui non inconuenit in infinitum p̄cedere actu vel potentia. vt habetur. 3. p̄hysicoꝝ. sic in p̄cognitionib⁹ q̄ vna est pars alterius non inconuenit p̄cedere in infinitum. stat. n. q̄. a. doctrina sit per ptem ante partem acquisita. sic vt eius medietas prius acquisita. sit q̄ totum. et prius q̄r̄ ta q̄ medietas. et sic in infinitum. **Sequitur** secundo q̄ in p̄cognitionibus aliq̄ doctrinam p̄cedentibus totalr̄ ab invicem distinctis. et ad se invicem debite ordinatis non contingit in infinitum p̄cedere. p̄ q̄ ille sunt essentialiter ordinate. in essentialiter autem ordinatis non contingit in infinitum p̄cedere. **Omnes** p̄cedentes conclusiones ponuntur de doctrina et disciplina proprie sumpta. que in intellectu solum reperitur. **Quinta** conclusio rationale est doctrinam et disciplinam sensitivam siue in homine siue in brutis inneniatur ex p̄x̄nti fieri cognitōe. p̄ sicut de intellectiva. ad hoc enim vt bruta ex assuefactione inclinentur ad taliter vel sic operandum requiritur in eis vnam vel plures p̄fuisse actuales apprehensiones eisdem apparentibus infixas. vel ab aliquo huiusmodi aliter non esse doctrina. et sic etiaz in homine videtur. quare et c. **Quantum** ad secundum articulum sit hec p̄ma distinctio que posita fuit in expositione textus. **Iste** terminus ars dupliciter accipitur. large. et stricte. large quolibet scientia q̄tūcūq̄ speculativa ars dici potest iuxta modum loquendi Aristote. in p̄hemio meta. vbi voluit q̄ ars speculativa magis est sapientia q̄ practica. cōmunit̄ etiam dicimus artes liberales ēē septem. geometria. arithmetica. et c. que tamen sunt scientie magis speculative. sic etiam loquitur arist. in proposito nostro cum dicit. et aliarū vnaqueq̄ artū. **Stricte** v̄o d̄r̄

ars de habitu intellectus. sine de aggregato ex habitibus de
bite ordinatis. qui non principaliter in scire. sed in opus extrinse
cuz finaliter ordinat. et hoc modo accipit Aristoteles. ethicorum. 6.
ubi dicit quod ars est recta ratio factibilis. i. habitus intellectus
recta ratione factus. **S**ecunda distinctio. sumendo artem secundo
modo adhuc dupliciter accipitur. primo per habitum. vel aggregato et c.
Sive sit per demonstrationem. sive per experimentum. aut assue
factionem acquisitus. et sic locutus est Aristoteles. loco allegato. secun
do modo magis stricte per habitum et c. non demonstrationem. sed solum
experimento. vel experientia aut assuefactione acquisito. quod
sumpsit euclides artem primo ethicorum cum dicit. quod ars
est collectio ex adiuentis comprehensionibus. et exercitatio.
et probatio ad aliquem finem eorum bonorum que sunt in vita. Et primo
meta. habetur. quod acquiritur ars ex multis experimentibus
notitiis. et sit una visio ratio de possibilibus preceptibus. iuxta que
modum moralis philosophia et medicina scientificè acquisita non eunt
artes appellande. sed mechanicè artes proprie artes appella
rentur. **T**ertia distinctio. accipiendo scientiam per habitum. vel ag
gregato ex habitibus per demonstrationem acquisito adhuc duplici
ter accipi potest. uno modo per habitum scientifico. sive aggregato
ex habitibus debitam habentibus inuicem connexionem et ha
bitudinem ad unum tertium. in scire et non in operari ordi
nato. 2o modo per habitum scientifico et c. vel in scire. vel operari
principaliter ordinato. **E**x his tres inferuntur conclusiones. prima
accipiendo artem ut accipitur in secundo membro secunde distinctio
nis sic ars distinguitur a scientia qualitercumque sumptam. per quod
de ratione scire ut habet accipitur est per demonstrationem acquiri sed de
ratione artis taliter sumptam est non per demonstrationem. sed assuefactio
ne vel experimento acquiri. quare et c. **S**ecunda conclusio. scientia sum
pta ut sumitur in primo membro tertie distinctio nis distinguitur
a ratione qualitercumque sumptam. in 2a distinctio ne. per quod de
ratione artis primo vel secundo modo. est in operationem et non
in scire principaliter ordinari. de ratione vero scientie taliter sum
pta est in scire tamen ordinari. quare et c. **T**ertia conclusio. ars
accepta primo modo. et scientia secundo modo sumpta in idem coincide
re possunt. per quod moralis. n. philosophia. similiter et medicina princi
paliter. in operari ordinantur. et per demonstrationem ac
quiri possunt. s. vel a posteriori. vel a priori. Item experimen
to et assuefactione. quare et c. **S**ed hic dubitatur. nunquid
dialectica scientia proprie vel ars dici debet. quod non sit ars argu
ti. quod non in operari. sed in scire tamen ordinat. **Q**uod sic arguitur.
quod ordinatur in formationes syllogorum et aliarum huiusmodi opera
tionum que in potestate nostra existunt. **A**d idem videtur al
bertus alamanus in vniuersalibus suis. **I**tem communis
modus loquendi qui dialecticam. grammatice et rhetoricam
artes nominant. **A**d hoc responderi potest quod dialec
tica non est ars aliquo modo se distinctionis. sed largissi
me sumendo artem posset dici quod sic. qualiter etiam metaphy
sicam artem esse diceremus. ut ex prima distinctio ne per quod
Ad rationes in oppositum diceretur. quod si dialectica in hu
iusmodi operationes ordinatur. non tamen extrinsece sed in
trinsece sunt. quod requiritur ad esse artis. ut in premissis di
cebatur. **A**d albertum et eodem modum loquendi dice
retur. quod accipiunt artem valde large. quomodo quelibet scientia
dicitur ars. **A**lii et melius dicit ad dubium quod dialectica est
ars. quod. s. in operari principaliter ordinatur. **A**d rationes
in oppositum. negatur assertio. **D**ico. n. primo quod dialectica non
tamen in operationes intrinsecas. sed etiam extrinsecas finaliter
ordinatur. quod non solum mente. sed etiam voce docemur
syllogismos formare. **D**ico secundo quod etiam ratione ope
rationum intrinsecarum. in quas perficiendas nos dialectica
dirigit. merito ars debet nominari. et iste fuit intellectus al
berti. et sic ad esse artis in primo membro secunde distinctio nis
sufficit dicere quod in opus in potestate nostra existens finaliter or
dinatur sive intrinsecum. sive extrinsecum fuerit. **S**ed hoc
hoc ultimum arguitur. quod illo dato sequitur notitiam prin
cipiorum scientie simpliciter speculative. sicut metaphysice.
vel alterius debere dici artem. quod videtur manifeste
falsum. et contra predicta. consequentia probatur. quod noti
tia illorum principiorum finaliter ordinatur in cognitiones
conclusionum eiusdem scientie. ut per quod. talis autem cognitio
intellectus est operatio quedam in potestate nostra existens.

ut per quod. quare et c. **A**d hoc dicitur primo. quod si formare syllo
gismum vel aliam huiusmodi operationem sit operatio in
nostra potestate existens. cognitio tamen conclusionum alicuius scien
tie. que illarum includit credulitatem non in potestate nostra
existit. non. n. cõter diceremus quod scire vel credere trian
gulum habere tres angulos duobus rectis equales sit in po
testate nostra. propterea quod ad illud credendum opus intelle
ctum aliquam ratione moueri. de tali autem cognitione lo
quimur quando dicimus vnius cognitionem in alterius co
gnitionem ordinari. s. notitiam principiorum in notitia con
clusionis. **S**ecundo dico quod aliquid finaliter ordinari in aliqua
operationem intellectus dupliciter intelligi potest. vno modo
sic ut per ipsum tanquam primam vel preteritam dispositionem
illa operatio acquiratur. et hoc modo notitiam premissarum
in notitiam conclusionis ordinari dicimus. tale vero ordi
nari in operationem non arguit habitum aliquem debere
dici artem. **A**lio modo sic ut per ipsum regulatur intellectus
ad operationem illam formandam. et hoc modo habitus
dialecticè in operationem intrinsecam ordinatur. **E**x tali au
tem ordinatione in operationem sufficienter arguitur aliquem
habitum nominandum esse artem. **A**rs. n. quibusdam regu
lis et preceptis consistit. ut habetur primo ethicorum. et per
hoc patet responsio ad dubitationem.

Ad argumenta principalia. **A**d primum
per quod in articulo primo. **A**d
2m dicitur quod preter preteritam cognitionem requiritur discursus
et alia multa. **A**d rationem in oppositum per quod. ex ultimo no
tabili. **A**d 3m cum eius affirmatione. per quod ex 4 conclusio
ne primi articuli. cum correlario ipsius. **E**um tamen dicitur
quod precognitio est doctrina. illud est negandum proprie loqu
do. **A**d 4m. et 5m per quod in questione. **A**d ultimum. pa
tet ex ultima conclusione primi articuli. et cum dicitur quod fru
stra dicitur doctrina intellectiva. hoc negatur. quod sicut est di
ctum in expositione textus. ar. illam particulam posuit pro
pter opinionem platonis. **E**t sic est finis questionis.

Dupliciter autem necessarium est precogno
scere. **A**lia namque quia sunt prius opinari neces
se est et c.

Questio. iii.

Veritur 3o. vtrum de dignitate

oporteat precognoscere
solum. quod est. **A**d partem negatiuam ar
guitur sic. cognitio quod est dignitatis necessario
presupponit cognitionem quid est ipsi. igitur
non tamen est necessaria precognitio quod est. assu
ptam probatur. non. n. possumus dicere

dignitatem esse veram nisi terminos intelligamus ipsas co
ponentes. sed hoc est precognoscere quid est ipsius quare et c.
Secundo: conclusio que non immediate demonstratur ex
principiis per se notis. sicut illa. triangulus habet tres. non
requirit precognitionem. quod est dignitatis. ergo et c. tenet
consequentia. et assumptam per quod. cum eius notitia sufficien
ter acquiratur per notitiam suarum premissarum. in quibus
non includitur dignitas. **D**icitur forte quod si illa precogni
tio. quod est. non immediate requiritur ad declarandum con
clusionem. requiritur saltem mediate. eo quod notitia suarum
premissarum in per se nota reduci debet. **S**ed hoc respõ
sio non tollit difficultatem. quod si notitia predictæ conclusio
nis in notitiam aliquorum principiorum resoluat. ut gratia exem
pli. in hoc primo. de puncto ad punctum contingit rectam li
neam ducere. et in diffinitionem ipsius trianguli. non tamen vult in mo
do quod predicta primo in hac dignitate resoluat. sed quod est vult si esse.
Cõfirmat. quod nulla scientia spalius considerare dignitates. quod
demonstrationibus suis non supponit de quod est ipsarum. tamen nota. et nota est
ari. primo parte. **C**õfirmat. quod si precognitio est via per quam per se de quod acquiri
doctrina vel disciplina. s. notitia. quod est dignitatis non est huiusmodi. igitur
et c. maior est ari. in hoc phemio. minor probatur. quod notitia dignitatum
cum sit vltima non potest nos ducere in determinatam aliam spaliem conclusio
nis cognitionem. non. n. est de se magis apta in vnum quam in aliud ducere.
quod et c. **C**õfirmat. per quod si affirmat est via. pari ratione notitia premissarum. prin
cipiorum particularium. et medij demonstrationis precognitio dici de quod. per
nota. quod cuiuslibet illorum notitia requiritur ad acquirendam doctrinam

nam. sicut etiam notitia dignitatis. q̄s tñ est falsum. eo q̄
tunc multo plures eēt precognitiones q̄ que sunt ab arif.
numerate. **Quinto** contingit hoīem errare circa dignita
tes. sicut antiqui negantes illam. quodlibet est vel nō est. ⁊
tñ p̄cloni assentire. que per premissas eius declararetur. si
cut gratia exēpli. p̄me p̄cloni geometrie. q̄re ⁊c. **Sexto**
multe sunt demfationes negative aut ducentes ad impole
q̄bus dignitates nihil videntur deseruire. vt p̄3. quare ⁊c.

Ad oppositū est arif. i. p̄hemio libri poste.
Et oēs ei⁹ expositores. **In**
ista questione erunt duo articuli in p̄mo determinabit q̄/
stio. ⁊ in sc̄do videbuntur varij modi r̄ndendi ad difficulta
tem p̄mi argumenti principalis.

Quantum ad p̄m sit h̄ p̄ma distinctio. iste termi
nus p̄cognitio dupliciter accipit p̄t
p̄mo. large. ⁊ sic accipit p̄ qualibet cognitioe que aliam co
gnitionem p̄cedit ad ipsius productionem concurrans. ⁊
sic accipitur de virtute sermonis. sc̄do modo stricte. que sic
describi p̄t. p̄cognitio est intellectiva cognitio: nō per p̄ces
sum pp̄rie scientificū acq̄sibilis. ad acq̄rendā doctrinā p̄ se
ordinata. an̄ totalē p̄cessum p̄ acq̄sitione eiusdem doctrine
requisita. qualr notitiā p̄moꝝ p̄ncipioꝝ ⁊ cognitiones subi
de quo passio p̄batur quo ad eē ipsius p̄cognitionē dicere/
mus. Sicut cognitionē quid noīs passiois ⁊ subi. Juxta quē
intellectū vt cōiter asserit arif. accepit p̄cognitionē. in p̄he
mio p̄mi poste. D̄r notanter intellectiva. q̄: h̄ cognitio sen
sitiva necessario p̄cedat doctrinā in nobis acq̄rendā non ta
men ad mentē arif. p̄cognitio dici d̄r. D̄r. 2° nō p̄ p̄cessū sciē
tificū acq̄sibilis. pp̄ q̄dam demfabilia p̄n^a nō p̄ma quoruz
cognitiones nō p̄cognitiones stricte dici debent. Ultimo d̄r.
an̄ totalē p̄cessum. ad d̄fiam p̄missaz demfabiliū ⁊ mediū
demfatiū nō per se noti. h̄. n. ad notitiā p̄clonis tales p̄mis
se ordinent ⁊ cognosci debeant tpe vel nā p̄us. non tñ op̄z
eaz cognitionē eē p̄cognitionē. Idē dico de medio demfa
tuo non per se noto. Ex q̄bus inferē q̄ alicuius p̄ncipij for
maliter ingrediētis demfationē cognitio ē p̄cognitio appel
lada. quod ē q̄ quosdā modernos. p̄3. sic i geo^a de cognitio
ne illius p̄ncipij. quecunq̄ sunt equalia vni 3° sunt equalia
inter se. sicut etiam in nāli p̄bia de cognitione illius p̄ncipij
multa sunt corpa mobilia. Sequit sc̄do. q̄ p̄tingens est ali
cuius demfationis vnus p̄misse vel ambaz cognitionē eē
stricte p̄cognitionē. p̄3 vt p̄us. in aliq̄. n. demfatiōe mathe
matica adducit illa pp̄o p̄ vna p̄missa. q̄cūq̄ sūt eqlia vni
3°. sunt equalia inter se. vt p̄3 in pp̄ōne p̄ma geo^a. Sequit
tertio q̄ p̄tingens ē mediū demfatiū stricte eē p̄cognitū.
p̄3 vbi sit diffō oīno per se nota. vt aliquid h̄mōi. **Sc̄da**
distinctio. p̄cognitio duplr in eius p̄tes distingui p̄t. p̄mo
mō maliter. 2° mō formalr. malr quo ad ea circa q̄ talis p̄
cognitio versat: que sūt sicut dignitas passio ⁊ subz. ⁊ vide
bitur magis infra. formalr vō distinguit in qd ē. ⁊ q̄ ē. d̄r
aut p̄cognitio qd ē per quā cognoscit qd p̄ nomen significa
tur: sed q̄ ē distinguit. nā quedā ē p̄ quam rem eē app̄hē
dimus simplr. Quedā vō ē p̄ quā sic vel sic esse complexe
cognoscimus. **Tertia** distinctio. dignitas duplr accipi po
test. vno mō stricte p̄ p̄ncipijs oīo p̄mis. q̄lia sunt illa duo:
q̄bz ē vel nō ē. de nullo sil p̄tingit eē ⁊ nō eē. 2°. vō accipit
magis large p̄ q̄bz pp̄ōne p̄ se nota ⁊ idemfabili absolute.
⁊ hoc mō dicerem⁹ pp̄ōnes illas eē dignitates. quecunq̄
sunt equalia vni. 3. sunt equalia inter se. p̄ctus ē cui⁹ non ē
pars. ⁊ sic v̄ arif. accipe dignitates p̄mo poste. 1° ca. dico
at p̄n^a. in 1^a p̄te. oīs. n. demfatiua scia ⁊c. **Ad** pp̄o^m igit
arif. in hoc p̄hemio accipit dignitatē large. ⁊ nō stricte. q̄d
est q̄ quosdā modernos. ⁊ hoc v̄ rōnabile. non. n. verifi
mīle ē per p̄cognitionē quia ē dignitatis solam intellexisse p̄
cognitionem illius pp̄ōnis. de quolibet dicitur esse vel nō
esse. **Preterea** geometria presupponit q̄ quecunq̄ sūt
equalia vni tertio sunt equalia inter se. ⁊ per consequēs de
illa propositione habetur p̄cognitio. q̄: est. cui sit absolute
per se nota ⁊ idemfabilis. aut igitur illa est p̄cogni
tio dignitatis. aut non. si sic habetur intentum. si non sequit
q̄ arif. fuit insufficiens in enumerando p̄cognitiones. q̄d
non est dicendum. **Quarta** distinctio. habere de aliquo

p̄ncipio precognitionem q̄: est dupliciter intelligi potest.
vno modo in actu alio modo in habitu. exemplum p̄mi.
vt si actu scia q̄ quecunq̄ sunt equalia vni tertio ⁊c. exem
plum secundi. vt si aliquando actu considerauerim super
predicta propositione: ⁊ nunc in me reseruatns sit habitus
per quem h̄ non actualiter considerē. si mihi tamen propo
neretur statim sibi assentirem. **Prima** p̄clusio. ad quā
cunq̄ propriam doctrinam acq̄rendam necesse est de ali
qua dignitate precognoscere: q̄: est. probatur. q̄: doctrina
proprie solum habetur de conclusione de qua habetur scie
tia. vt ex precedentibus p̄3. quelibet autem talis resoluti de
bet in aliqua per se nota ⁊ idemfabilia. alr esset proces
sus in infinitū. q̄re op̄z ad quācūq̄ doctrinā habendā fieri
resolutionem ad idemfabilia. aut igitur illa cognoscū
tur esse vera. aut non. si non. tunc consequenter non habe
bitur doctrina eo q̄ ignoratis p̄ioribus ignorantur poste
riora. si sic tunc eorum cognitio erit precognitio appellāda.
vt p̄3 ex descriptione p̄missa. cum igitur illa sint dignita
tes. vt p̄3 ex 3° notato. sequitur intentum. **Secunda** cō
clusio. h̄ ita sit. non tamen oportet semper ante doctrinam
acq̄rendam actualem habere precognitionem. q̄: est di
gnitatis. sed oportet actualem habere vel habitualem. **Se
cunda** pars conclusionis. p̄3 ex precedenti. p̄ma pars pat
et ex secundo articulo principali. ad actualiter. n. sciendum
q̄ triangulus habet tres sufficit actualiter scire triangulum
habere angulum extrinsecum ⁊c. cum habituali cognitioe
propositionum precedentium ⁊ vltimate principiorum in
demonstrabilium a quibus dependet notitia illius conclu
sionis. p̄3 ⁊c. **Tertia** conclusio. d̄ dignitate cōplexa con
siderata non habetur precognitio quid nominis. intelligen
do per precognitionem quid nominis ipsius descriptiones.
p̄3. q̄: complexoz p̄fectoz nō ē diffō qd noīs nec quid rei.

Quantum ad sc̄m articulum. Sciendum q̄
varij inueniuntur modi responden
di. quidam d̄nt cōcedendo q̄ de singularibus terminis di
gnitatem componentibus op̄z habere precognitiones. sed
non tanq̄ eam qua vtatur demonstrator. de tali vero loq̄
arif. **Contra** vel dignitas ingreditur formaliter demō
strationem vel non. si sic. sicut op̄z habere precognitionem
q̄: est actualem ipsius dignitatis qua vtatur demonstrator.
sic etiam oportebit actualem habere precognitionem quid
nominis terminorum ipsam componentium: qua etiaz de
monstrans vtetur. Si vero dicitur q̄ non sequitur q̄ sicut
non vtetur demonstrator actuali precognitione quid nomi
nis terminorum simplicium dignitatis. sic non vti op̄z pre
cognitione q̄: ē ipsius. ⁊ sicut erit necessaria habitualis pre
cognitio q̄: est ipsius. sic etiam habitualis p̄cognitio termi
norum componentium ipsam. quare res̄sio nulla. **Alij**
dicunt concedendo q̄ op̄z precognitiones habere quid no
minis terminorum simplicium dignitatis. aristo. tamen de
ipsa non facit mentiones. q̄: illa presupponitur a precogni
tione quia ē ipsius. **Contra** a simili non fienda erat men
tio de precognitione quid nominis subi eo q̄ ipsa presup
ponitur a precognitione q̄: est ipsius. quare res̄sio nō ē
sufficiens. **Item** suffecisset ponere premissarum preco
gnitionem eo q̄ ipsaruz cognitio omnes alias precognitio
nes presupponit. **Alij** dicunt q̄ non op̄z talem precogni
tionem quid nominis habere: eo q̄ stat aliquem intellectū
taliter esse dispositum. q̄ si preponeretur ei ista dignitas d̄
quolibet dicitur esse vel non esse vel aliqua huiusmodi. si
terminos intelligeret statim assentiret. ⁊ per consequens
habebit precognitionem q̄: est ipsius. ⁊ tamen cū hoc stat
q̄ termini istius dignitatis ab eo non intelligantur. ⁊ sic cō
sequenter non habeat ipsorum quid nominis precognitio
nem. **Contra** a simili sequitur q̄ in scientia habita per in
ventionem non oportet habere precognitionem quid no
minis subi nec passionis. consequens videtur falsum ⁊ cō
tra mentem arif. vt patet. consequentia vero t̄z a simili. da
to enim q̄ aliquis non intelligeret illos terminos luna vel
eclipsis. adhuc tamen inuestigare posset intra se eam ecli
psis lune. ⁊ per illā intra se p̄cludere effectū. **Diceretur**
forte q̄ q̄uis nō h̄ret p̄cognitionē qd noīs quo ad termi

Questio. III.

nos vocales vel scriptos. hñet tñ quo ad terminos mētales eo q̄ p̄ illos p̄ceptus lune ꝛ eclipsis lunā apprehēderet ꝛ eclipsim. ꝛ hñc cognitio sñt dicit qd nominis ipsoꝝ. **C**ōtra. a sñlī seqtur q̄ l̄ nō intelligeret terminos vocales vñ scriptos dignitatem cōponentes. de rebus tñ per ipsos sñgnificatis reqritur notitia simplex actualis vel habitualis. hec sñt dicit p̄ cognitio qd nominis ipsoꝝ. q̄re ꝛc. **C**ōtra rñsio dicit q̄ de terminis dignitatē componētibz nō habetur p̄ cognitio quid nominis. eo q̄ sunt termini cōmissi nō hñtes diffinitionē quid nominis: neq̄ qd rei: de dignitate etiā nō habet. eo q̄ ē complexū cōplexione verbalī. cui nō diffō qd nominis neq̄ qd rei cōpetere pōt. **C**ōtra cōtra per qd nominis p̄ cognitōez cōiter omnes intelligūt cognōnē qua scit quid per nomē significat. Sed talis cognitio de cōmissis haberi p̄t. quare rñsio nulla. mior patet. l̄. n. ens descriptōez quid nominis habere nō possit stat tñ alīquem intelligere qd per hñc terminū ens. significatur. sñt per hunc terminū totū ꝛ pars. ꝛ talis ē p̄ cognitio qd noīs vt p̄. per sñc arguit de ipa dignitate cōplexa. possum. n. scire qd vel qualiter per talē p̄positōem significat. quod libet est vel nō est. ꝛ talis erit cognitio qd noīs. vt p̄. quare ꝛc. **C**ōtra p̄terea sñm veritatē aliē sunt dicēde dignitates p̄ter dignitates primas. sicut oē totū est sua parte mai⁹. ꝛ talū p̄nt hñi descriptiones qd noīs quo ad terminos ipsa in grediētes. totū. n. ꝛ pars describi pōt. quare rñsio videtur nulla. **C**ōtra rñsio facilis ē cōcedendo q̄ de p̄dictis habet p̄ cognitio qd ē. vey tñ Aristo. illā tacuit. sed nobis eā intel ligere dedit per p̄ cognitōem qd noīs subī ꝛ passiōis. per il lam ē dedit intelligere p̄ cognitōez qd noīs mediū demon stratiū. que ita necessaria vñ sicut qd noīs subī ꝛ passiōis **C**ōtra rñsio pōt eē ista. q̄ p̄ p̄ cognitōez qd nominis. in tellexit p̄ cognitōem actualē tñ. per p̄ cognitōem vō q̄ ē actualē vel habitualē indifferenter intellexit. talis aut qd no ininis l̄ de subō ꝛ passiōe debeat hñi. nō tñ hoc ōz de di gnitate. vt satis patet.

Ad rationes principales. **C**ōtra primā p̄ ex articulo scdo. **C**ōtra scdas negatōis. **C**ōtra probationē dñ q̄ vltra p̄missaz cognitio nem reqritur alicuius dignitatis actualis p̄ cognitio vel ha bitualis. vt dictū fuit in prima ꝛ scda p̄lone. **C**ōtra cōfir mationē dñ primo negādo assumptū p̄ dignitates intelligē do prim⁹ q̄cunq̄z indemonstrabilia vt p̄nt dicebat. **C**ōtra. dñ co q̄ per dignitates intelligendo solū dignitates primas q̄ libet scia specialis vñ dignitatibus. nō in sui maxima cōita te sumptis sed q̄tū sufficiens est gñi: circa qd versat. vt p̄ de mēte ari. primo poste. in illo. c. **C**ōtra aut oēs sciētie p̄z cōia ꝛc. verbi grā geometria dicit q̄ nō cōtingit eandem li neā eē ꝛ nō esse. siue nō cōtingit. idē eē lineā ꝛ non lineam. **C**ōtra Aliqui vero dicunt q̄ q̄libet scia habitualem cognitōez primaz dignitatū p̄supponit. eo q̄ quilibet docēdus taliter sñm intellectum d̄z esse dispositus q̄ principiis primis d̄bi te intellectus discutere nō possit. ꝛ de tali p̄ cognitōe q̄ ē dignitatis dicunt ari. intellexisse. Ego vero magis puto ad mentē ipsius qd p̄nt dicebat. **C**ōtra 3^m dicit p̄cedens mō q̄ ar^m satis p̄bat q̄ in demonstratiōe nō reqrit dignita tum p̄ cognitio actualis. sed hoc nō obstāte reqrit habitualis. **C**ōtra hec mō non tollit difficultatē. quia cognitio dignitatum habitualis necessario acq̄sita est ex cognitōe vna actuali ve pluribus. eo q̄ quilibet habitus ex frequētatis actib⁹ gñal tur. vt p̄. 6. et hñ. sicut igitur actualis nō est via ducēdi i de terminate cōclusiōis cognitōe. sic nec habitualis. q̄re stat difficultas argumēti. **C**ōtra Alii igit dicit q̄ per dignitatē in telligēdo dignitatē primo. l̄z aliqñ cōtingat dignitatem p̄ se solam nō ducere posse in determinatam passiōis cognitio nem ipsa tamē alijs cōiuncta illud facere pōt. Accipiēdo etiā dignitatem large quedam sunt principia in scia que ad certam rei cognitōez ducere p̄nt. vt p̄. **C**ōtra 4^m patet ex descriptione p̄ cognitōis cū correllis suis. **C**ōtra aliud di citur q̄ hoc nō est possibile ipsis existentibus debite intel lectis. vt p̄ de mente cōmentatoris tertio de anima. com mento. 36. de hoc tamen infra dicetur melius. **C**ōtra vlti mum neganda est mior. in negatiuis enim ꝛ ostēsiuis de

mōstratiōibus illud reqritur. vt satis p̄. in ducentib⁹ ē ad impossibile reqritur. qm̄ tales demōstratiōes nō faciunt sci entiam nisi facto secūdo p̄cessu. ecōuerso ab opposito con clusiōis ad oppositū p̄missaz vel alterius ipsaz in quo de/ seruit alicuius dignitatis p̄ cognitio. vt patet ꝛ sic est si/ nis questionis.

Cōtra Alio nero quid est qd dicitur intelligere oportet. quedam autēz utraqz. ꝛc. **Q**uō iiii.

Veritur

quarto. **I**tem quid de subō ōz p̄ cognitioes habere q̄ esset quid est. de passiōe vero solum qd est. **C**ōtra ad partem negatiuam. primo quo ad sub/ iectum arguit sic. de multis scia acquiritur de mōstratiua tanq̄ de subis quorum nullum est in reruz na tura. ergo de talibus nō ōz p̄suppōere. q̄ est. t̄z p̄na. ꝛ assumptum patet de pluuia. grandine. tonitruo. fulgure. terremotu: ꝛ similibz de quibus omni tempore scientia acq̄ri potest homine cōsiderāte in his que scribuntur scdo methurozum. nō tamē ista sunt semper. vt p̄z intuet. idē argumētum cōmuniter sit de rosa. de qua sciri pōt q̄ est pulcherrimus florum. vel aliquid simile q̄uis nulla rosa sit actu. **C**ōtra Secūdo de quibusdam subiectis habetur scia. que tamē eē nō p̄nt. igitur ꝛc. t̄z p̄na. ꝛ assumptum p̄z de vacuo. ꝛ infinito. de quibus scia habetur demōstratiua quarto ꝛ tertio p̄ p̄corum. ꝛ tamen impossibile est. tā va cuum q̄ infinitum eē. vt ibidem p̄z. **C**ōtra 3° de subiecto ha betur questio si est. q̄ querimus nūquid ipm̄ sit vel. non. ergo de ipō nō est p̄ cognitio q̄ est habēda. tenet cōsequen tia. q̄ p̄ cognoscere q̄ est ip̄sū est p̄ cognoscere ipm̄ eē. nō potest autē idem scdm̄ idē p̄ cognosci ꝛ dubitari. antecēdē p̄z in principio secūdi huius. **C**ōtra dicitur forte q̄ qd si est: est qd passiōis ꝛ nō subiecti. **C**ōtra. q̄ p̄b exemplifi/ cando de q̄one si est dicit. vt si est vel nō est deus vel cētā ruz. vel aliquid huiusmodi. que tamen ponuntur ab eo tā q̄ substantia: ꝛ nō passiōes. vt p̄z. quare respōsio nulla. **C**ōtra confirmat. q̄ in demōstratiōibus quibus rem esse sim/ pliciter demōstrat. de subō p̄bat eē. sicut p̄z. 8. p̄ p̄coruz. vbi demōstrat substantias sepatas eē. quare de ipis nō p̄e cognoscit q̄ est. **C**ōtra 4° arguit. q̄ de subiecto nō p̄suppōit qd est. q̄ de ipō q̄ritur quid est. t̄z p̄na. vt prius. ꝛ assum/ ptum habet. secūdo huius. **C**ōtra confirmat. q̄ vt plurt mum diffō subiecti. inuestigatur processu sciētifico. vt p̄z p̄ doctrinā Ari. ibidem. ꝛ per p̄ns nō ōz illam p̄ cognosci. **C**ōtra confirmat scdo. q̄ in scia habita per inuentionē nō ōz de subiecto p̄ cognoscere quid est. p̄le. n. est sortem p̄ cō/ ceptus mētales inuestigare cāz qua luna eclipsatur. licet nō intelligat hunc terminum luna. quare ꝛc. **C**ōtra Quinto prin/ cipaliter arguitur. q̄ de passiōe sit habēda p̄ cognitio. q̄ est. ꝛ nō solum quid est. nā in aliqua p̄missarum demon stratiōis per quā cōcluditur passio de subiecto predicatur illa passio de medio demōstratiōis. tāq̄ maior extremitas sed. hoc eē nō potest remanente ordine doctrine. nisi p̄eco gnito illam passiōem esse. ergo ꝛc. maior ꝛ mior de se pa tent. gratia exēpli si fiat hec demōstratio. omne animal rō/ nale est disciplinabile. omnis homo est huiusmodi ergo ꝛc. **C**ōtra confirmat. illud p̄ cognoscendum est esse cuius cām querimus per demonstrationem. sed per demōstrationē querimus cām propter quam passio inheret subiecto suo. ergo passiōem eē a nobis p̄ cognosci. d̄z maior patet. q̄ frustra quereremus p̄pter quam cām passio subiecti inhe ret. nisi illam eē p̄supponeretur. quare ꝛc. **C**ōtra confirmat secūdo. q̄z primi p̄bī comprehendentes lune eclipsiz per sensum ex admiratione cām inquisierunt. ꝛ hoc nō fecit sent. nisi prius cognita illa passiōe. q̄tum ad eē ip̄sū. qua re ꝛc. **C**ōtra confirmat tertio. quia in demōstratiōe ab effe/ ctu ad cām. in qua ex passiōis notitia p̄ceditur ad notitiaz cause. p̄ cognoscere oportet illam passiōem eē. igitur ꝛc. t̄z consequentia. ꝛ assumptum videtur de se notū. **C**ōtra confirmat quarto. q̄ si hoc non foret verum. maxime cōtin/ geret p̄ rationem que communiter assignari solet. quia. i. passiōe eē est illam in eē. cum sit accidens. sed passiōe in eē

Questio III.

cōcluditur per demonstrationem. quare p̄cognosci non debet. **Sed** hec rō nō cōcludit. licet enim primo p̄b̄i p̄ sensum perciperēt lune eclipsim. & p̄nter notitiaz haberent q̄: est ipsius: cām t̄m̄ inuestigauerūt qua cōcladerent ipsaz in eē subo suo. & per illam demonstrauerunt ipsam in eē. q̄re &c. **Ultimo** arguit q̄ non semper ante processuz demōstratiuum ōz de passione aliquā habere p̄cognitionē. naz cū demonstratur diffinitio de suo diffinito per aliam diffinitioem. vel aliquid huiusmodi. nō ōz de passione aliquid p̄cognoscere: cū in tali demonstratione nulla passio concurrat. Idem p̄z in demōstratione. qua per vnū genus cause aliud demōstratur. vt per genus cause finalis cām efficien-tem demōstrando. vel ecōtra. Itē in demōstrationibus quibus demōstratur simpliciter eē rei. sicut cum. 8. p̄b̄y. demōstrat eē subarū sepatarum. nulla enī passio ibi p̄ demōstrationez cōcluditur de qua oporteat aliquam habere p̄cognitionē. quare &c.

Ad oppositum est p̄b̄s. primo posteriorū in p̄ncipio. & cōter oēs expositores. **In** ista qōne erunt tres articuli: In p̄io premittentur q̄dam distinctōes. In sc̄do ponētur cōclusiones. In tertio dubitationes.

Quantū ad primū sit prima distinctio. p̄cognoscere qd est subī vel passiōis duobus modis intelligi p̄t. vno mō. q̄: p̄cognoscatur quid noīs significat. Alio modo q̄: cognoscatur per ipsius diffinitōez. **Exemplū** primū vt si intelligā istum terminū hō. q̄: per ip̄z hominē apprehendā. **Exemplū** secūdi vt si hominē apprehendā per sui diffōnem qd noīs aut qd rei. **Ex** quo p̄z q̄ nō omne scire qd est. ē scire p̄ diffinitōem qd noīs aut quid rei. **Secūda** distinctio. scire qd est per diffōnem dupliciter cōtingere pōt sicut etiā duplex ē diffō. quedam. n. est quid rei. quedam vero qd nominis. **Diffinitio** qd noīs est per quā referē nomē in suum significatū. declarat enī quid nomen significat. **Diffinitio** vero qd rei est que rei naturā aliquo mō declarat. **Cōter** autē inter illas aliquę d̄rte assignari solent. **Prima** d̄ria. diffō qd nominis entibus & non entibus cōpetere pōt. p̄z q̄: diffinitū infinitum. qd est q̄tuz nō terminatū. s̄l̄r vacuū q̄ locus ē corpe p̄natus. cum t̄m̄ vtrūq̄z illorū eē nō possit. sed vtrāq̄z illaz diffōnū ē qd noīs t̄m̄. **Diffō** vō qd rei solum entibus cōpetere p̄t. **Secūda** d̄ria. q̄: diffō qd noīs simul cōplexis cōpetere pōt: & incōplexis. sicut p̄z per Ari. secūdo huius. qui voluit q̄ illas siue historia troiana diffōne qd nominis diffiniri pōt. **Diffō** vō qd rei solū cōpetit incōplexis. **3^{am}** differentiam ponunt q̄dam. q̄: p̄ diffōnem quid nominis soluz referatur nomen in suum significatū. per diffōnem vero quid rei referatur nomen in p̄n^o sui significatū. hoc t̄m̄ nō puto v̄l̄r veruz. q̄: diffō data a posteriori p̄ passiōez. aut aliquid huiusmodi sicut diffiniēdo homines p̄ risibile. ē quid rei. & t̄m̄ nō referatur diffinitum. siue nomē ipsius. in p̄ncipia diffinitū. sed potius in effectū ipsius. **Sed** illud dictū verificat solū de diffinitōe qd rei dicta a priori. **Quartā** differentia ponunt q̄: diffō quid rei solum est subarum. diffinitio vero qd nominis subarū & accidentiū eē pōt. & hoc videtur de intētiōe. arī. 7. meta. vbi dicit q̄ solius sube ē diffō. **Idē** at̄ d̄ria nō est vera. nisi limite. vt quidam limitauerūt posteriores. v̄z. q̄: diffō quid rei simpliciter solis cōpetit subijs. sicut enī suba sola h̄z eē simplr: ita sibi soli diffō qd rei simpliciter cōpetere pōt. **Accētū** vero h̄z diffinitio quid rei cōpetere possit. illa t̄m̄ diffinitio s̄m̄ qd dicit d̄z. sicut etiā accidēs h̄z eē s̄m̄ qd. accidētis enī eē est in eē. vt p̄z. q̄re &c. **Diffinitio** vero qd rei diuidi pōt. quedā enī assignatur p̄ pure q̄ditatū. s. per genus & d̄riam eētūaliter sicut cā exemplū hō est animal rationale. **Quedam** vero p̄ aliquā p̄ se causas diffinitū. quedā vero a posteriori. p̄ passiōem aut aliū eius effectū. **Secūdo** notandū q̄ h̄z passio p̄prie dicat de p̄prietate insequēte p̄ncipia sp̄i. qualiter risibilitatē dicimus hōis passionem amplificando tamē vocabuli significationem. oē illud aliquo passio dici pōt q̄ in demōstratione cōcludit̄ per aliquid qd naturaliter sit eo prius. qualiter diffinitio posterior de diffinito cōcluditur per diffinitōez priorē. & cā

posterior per priorē p̄batur. **Tertio** notandū q̄ h̄z iste terminus demōstratio iuxta modū loquendi ari. & expositorum large sumendo dicat tam de particulari q̄ de v̄li. de negatiua & de affirmatiua. de ducēte ad impole. & d̄ ost̄ sua: & de demōstratiōe qua simplr p̄batur eē alicuius rei p̄prie t̄m̄ dicitur solum de demōstratiōe qua affirmatiue p̄ cām imediatā aliqua passio de subiecto ipsius proprio demōstrat̄. & de hoc potissime loquit̄ Ari. in p̄nti cū vult necessarias eē p̄dictas p̄cognitiōes. **Quarto** notandū q̄ sicut terminorū significantiū subm̄ aut passiōem quidaz sunt p̄ceptus mētales. qdā vero signa extrinseca illis cōceptib̄ cōm̄dentia. sicut vocalia. vel scripta. sic ē p̄cognitiō. qd est subī vel passiōis. quedā ē simplex rei app̄hēsiō p̄ cōceptū illam significantē. quedam vero est cognitiō qua scitur re/ferri signum aliquod extrinsecum vocale. vel scriptum vel aliqd̄ bimōi in eius significatum. & hec ē qd sub alijs v̄bis antiqui dixerunt. v̄z. q̄ ē duplex quid nominis. quoddam est qd ē qd dicitur. quoddam est quid est qd sentit̄. **Der** quid ē quod sentitur intellexerunt p̄cognitionem quid nominis primo mō. per quid est qd dicitur p̄cognitionem qd nominis secūdo modo.

Quantum ad 2^m sit prima cōclusio. nō ōz ante totalem p̄cessum demōstratiuum p̄cognoscere quid rei ipsius subiecti aut passiōis. p̄bat̄ sic aliquando quid rei tam subiecti q̄z passiōis p̄cessu scientifi co inuestigatur anteq̄ passio de subiecto demōstratur. igitur cōclusio vera. tenet p̄sequentia. & assumptum p̄z. aliter n. aristo. nō dedisset secūdo huius doctrinā inuestigādi diffinitioem & mediam demōstrationis. **Secūda** cōclusio in quacunq̄ demōstratiōe siue stricte siue large sumpta de subiecto ōz habere p̄cognitiōem quid nominis. p̄batur: nam in qualibet demōstratiōe aliquid ponitur subiectū vel rationem subiecti habens. qd formaliter ingreditur demōstrationem. de tali autem ōz scire quid nominis aliq̄n nō intelligerentur termini demōstratiōis. & sic frustra demōstratio adduceretur. igitur &c. maior p̄z inductiue taz i demōstratione negatiua q̄ affirmatiua. tā ducēte ad impole q̄ ostensina. itē in demōstratione qua p̄batur aliquid simpliciter eē. **Tertia** cōclusio. Et si ante demōstrationem large sumptam nō oporteat de passione quid nominis p̄cognoscere. tamē ante quālibet demōstrationem ostensina & affirmatiuam p̄cognosci debet qd nominis passiōis large vel stricte sumpte. **Prima** pars huius conclusionis patet vbi sp̄s vnus predicamēti ab altera remoueat̄. sicut probando q̄ linea nō ē albedo. s̄b̄i. n. nō ingreditur pa^o cuius oporteat habere quid nominis p̄cognitiōem. & tamen illa ē demōstratio. vt patebit infra. **Idē** etiam p̄z de demōstratione ad impossibile ducēte. vt si ex illa. linea ē albedo. p̄betur q̄titate eē qualitatē. **Secūda** pars p̄batur inductiue. vbi enim in demōstratiōe affirmatiua & ostensina p̄bat̄ passio p̄prie sumpta de subiecto. vel diffinitio de diffinito. vel vnū genus cause per aliud ostendatur. p̄z per superius dicta q̄ in ip̄a p̄currit passio p̄prie vel large sumpta. cuius ōz quid nominis habere p̄cognitiōem. aliter autem nō intelligerentur termini formaliter demōstrationē ingrediētes. **Item** in demōstratiōe qua simpliciter p̄batur primam cām eē. vt habet. 8. p̄b̄y. necessario ponitur aliquis prime cause effectus. s. mortis eternus: per quē tamē per passiōem p̄batur illam esse quare illius passiōis oportebit quid nominis habere p̄cognitiōem. & sic videtur de similibus dicendum. eē enī rei non demonstrari conuenienter poterit nisi per aliquē ipsius p̄primū effectum. **4^a** conclusio sit ad mentē ari. in qualibet demōstratione qua propria passio de subiecto proprio propter quid demōstratur proprie. vere oportet tam subiecti q̄z passiōis quid nominis habere p̄cognitiōem vel qd dicitur vel qd sentitur patet ex predictis. & hec conclusio sufficere potest ad textum ari. verificādū. **Notanter** dicitur. qd d̄. vel quod sentitur. q̄a nō ōz in demōstratione que fit inueniendo per discursum interio rem t̄m̄ terminos intelligere vocales aut scriptos passiōnem & subiectum significātes vt prius arguebatur. sed ōz

Questio. III.

per mentales conceptus ambo simpliciter apprehendere.
C5^a conclusio. nō ante quālibet demonstrationē large vel
 stricte sumptaz o3 precognoscere qz ē de subō. p3 per que
 dam adducta superius. p̄sertim qz vbi demonstratur sub/
 stātiā sepātas esse nō presupponitur sed pbatur eē subī.
C6^a conclusio ad mentem aristo. ante quālibet demonstrā
 tionē qua propria passio demonstratur de subō p̄p qd. de
 subō precognosci debet qz ē. p3 qz aliter frustra itēderem⁹
 demonstrare passionē illi subō inesse nisi supponeremus
 ipsam eē. **C**7ª conclusio. nō in quālibet demonstratiōe si
 ue large siue stricte sumpta o3 supponere qz est passionis
 pbatur. qz aliquando per demonstrationem ostensūaz p
 batur passio de subō. quaz tñ discipulus credere potest nō
 posse eē in rerū natura. anteq̄ per demonstrationem sit cō
 clusa sicut verbī gratia. credat aliq̄ qz eq̄litas triū angulo
 rum duobus rectis sit impossibilis donec per media pro
 pria sibi in demonstratiōe cōcludatur. et idē videt̄ a fortiori
 in alijs ḡnibus demonstratiōnū. quare et c. **C**Ultima con
 clusio. in aliq̄ demonstratiōe ostensūa o3 precognoscere qz ē
 passionis. p3 in demonstratiōe qua ab effectu procedit ad
 cām. sicut p̄bi p̄mū ex comprehensione eclipsis lunaris p
 sensum in comprehensionē cāe deuenērūt. et sic añ notitiā
 illius cāe precognouerūt eclipsim eē. quare et c. ista cōclu
 sio nō ē contra intentionem arī. qm̄ ipse solū eas p̄cognitiō
 nes numeravit. que in oī demonstratiōe requiruntur. qua
 propria passio de subō proprio propter quid demonstrat̄.
 in illa enim cōclusionē nō accipio p̄cognitiōnem stricte s̄m
 qz superius diffiniui.

Quantum ad tertiū circa dicta p̄mō dubitat̄
 qz sicut dicebat̄ in articulo p̄mō
 de multis sit demonstratiō affirmatiua et ostensūa que tamē
 actualiter nō sunt. sicut de rosa. pluuia. tonitruo. et cōsimi
 libus. quare videt̄ sextā cōclusionem non vlr̄ esse veram.
 Confirmatur. qz arī. 4. p̄hy. probat locū eē. similiter et tē
 pus esse. que tamē vident̄ subā demonstratiōis quare et c.
CAd hoc multipliciter respōderi solet quidam enīz dicūt
 qz o3 precognoscere subm̄ esse vel in se. vel in suis. causis
 sed nō o3 precognoscere ip̄m habere eē actuale. cū ergo de
 rosa et de pluuia habet̄ scia siue demonstratiō. tūc in suis
 causis habet̄ eē siue in potētia. lz non habeant esse actuale.
CHec r̄sio nō est sufficiens. qz vel ipsa loquitur de esse
 rei s̄m naturam indiuidualem. vel s̄m naturā ḡnicam aut
 specificam. si p̄mō mō tam esse in suis causis qz eē actua
 le nihil per se deseruit demonstratiōi. vt videbitur infra in
 p̄mō huius. cū singulariam non sit demonstratiō. quare
 illa d̄fīa videtur nulla. Si secūdo modo tale semper ē actu
 sicut etiam genera et spēs sunt eterna et incorruptibilia. ita
 videt̄ ipsoz esse. siue q̄ditatem nominare velimus siue eēn
 tiam. incorruptibile eē. quare oportebit precognoscere subm̄
 esse actu. et nō potētia tñ. Alij dicūt qz o3 precognosci subm̄
 esse aliquod ens. cui non repugnat existere. lz nō oporteat
 ip̄m cognoscere actualiter eē. **C**Hec responsio deficit sic
 p̄cedens. vt p3. quare et c. **C**Aliter dicūt qdā moderni. qz
 o3 precognoscere subiectū esse aliqd de quo aliqua passio ē
 demonstrabilis. nulla ergo rosa exīte rosa tamen est aliqd
 de quo aliqua passio est demonstrabilis. et sic de ipsa p̄co
 gnosci poterit quia est. **C**Hec responsio nō videt̄ secūra.
 cum enim querit̄ quale esse debeat de subiecto p̄cognosci
 ad hoc vt de ipso aliqua passio demonstrat̄. si responderetur
 qz o3 precognosci ipsum eē tale qz de ipso sit aliqua passio de
 monstrabilis. est r̄ndere circulariter assignando. s. idē per
 idem. **C**P̄terea potest alicui discipulo demonstrari p̄
 ma propositio geometrie quāuis nō cōsideret relationē qua
 referet̄ passio ad subiectū suū. vel ecōtra sub intentionē se
 cūda. quāuis etiam nō cōsideret syllogismū demonstratiū
 qui format̄ sibi a magistro suo ea rōne qua syllogismus
 demonstratiū. immo nihil penitus cōsideret sub ratione
 demonstrabilis aut demonstratiōis. et tamen lineā rectaz
 eē. de qua ipsa passio demonstrat̄ sufficienter precognoscet
 quantum sufficet ad habendam notitiā demonstratiū
 cōclusionis. vt patet intuenti. quare videt̄ responsio falsa.
CItem si de subiecto oportet precognoscere ipsum eē ta

le. qz de ipso aliqua passio sit demonstrabilis. querendū erit
 quale siue qualiter esse o3 precognoscere subiectum. ad hoc
 vt de ipso ea passio demonstrari possit. nunqd sit eē actu. vl
 potentia. vel aliquid huiusmodi. et sic stat difficultas argu
 menti. **C**Itē hec cōsequentiā valet de subiecto o3 precog
 noscere ipsuz eē tale qz de ipso aliqua sit passio demonstra
 bilis. ergo o3 precognoscere passionem eius eē talem qz de il
 lo subiecto demonstrari possit. et per cōsequens ita oportet
 bit de passione p̄cognitiōem habere. qz ē. sicut de subiecto
 qd̄ tamen est cōtra intentionem arī. **C**Respōdet̄ igitur ali
 ter et facilliter. v3. qz de subiecto quo p̄mō passio demō
 stratur. o3 precognoscere ip̄m actu et vere esse. tale vero
 subiectum nō ē aliquod particulare: sed vniuersale cuius
 esse siue quiditas vel essentia est eterna. et per hoc patet ad
 rōnem. licet enim nulla sit rosa particularis actu. spēs tamen
 rose ē actu cum sit incorruptibilis p̄ se. de rosa vero vniuer
 sali p̄mō sit demonstratiō. nō anteq̄ de rosa particulari nisi
 per accidens. **C**Idē videtur dicendum de pluuia tonitruo
 et cōsimilibus quāuis hec nomina tonitruum pluuia grādo
 et c. magis videant̄ aliquid significari p̄ modum p̄natio
 nis. qz p̄ modum subiecti vt p3. cōsideranti. **C**Hec respon
 sio tamen intelligatur esse v̄a loquendo de demonstratiōe
 vniuersali affirmatiua et ostensūa qua propria passio d̄ sub
 iecto determinant̄. **C**Ex hac respōsiōe p3 eos bñ dixisse
 qui dicunt qz o3 precognoscere quia ē subiecti quo ad eē
 p̄ntale per p̄ntale eē specificum vel genericum intelligen
 do. **C**Sed cōtra respōsiōem dubitat̄. quia de his q̄ nō
 semp sunt scientie sicut et demonstratiōes. vt patet de mē
 te arī. secūdo huius. quare de illis nō oportebit precogno
 scere qz ē siue in vniuersali. siue in particulari. **C**Ad hoc p̄
 mō dicit̄ qz auctoritas arī. ibi nō loquit̄ de subiectis s3 de
 passionibus que aliquando sunt actu in subiectis proprijs
 et aliquando nō. sicut eclipsis lune. Ad hunc intellectuz qz
 ab aptitudine illa eclipsandi aliquando prouenit actus et ali
 quando nō. quare illa auctoritas p̄posito nō obstat. **C**Se
 cundo dico qz licet huiusmodi passiones aliquando sint in
 actu et aliquando nō ad intellectum expressum. de ip̄is ta
 men scientia et demonstratiō haberi pōt. s̄m qz aptitudinē
 habent ad huiusmodi operationes p̄ducendas. et sic sem
 per et vlr̄ in subiectis proprijs habent eē. quare ratio h̄ nō
 obstat. **C**Ad cōfirmationem dubitatiōis principalis p̄mō
 dicit̄ qz locus et tempus ab arī. eē pbant̄ non tanq̄ sub
 stātia sed tanq̄ passioes corporis mobilis. **C**Secūdo di
 cit̄ qz lz ita eēt non tamen eēt cōtra cōclusionem sextā que
 dicit̄ ante quālibet demonstratiōem qua locum p̄pria pas
 sio et c. **C**Potest etiam dici qz locum eē non probatur ex
 ordine doctrine. sed quo ad hominem. s. p̄pter antiquos
 ipsum eē negantes. et huic r̄sioni consonant verba cōmē
 tatoris cōmēto p̄mō. 4. p̄hy. cum dicit̄ qz locū eē est p̄
 se notum et nō inquir̄ ratiōe demonstratiua. sed dialecti
 cē. **C**Secūda dubitatiō cōtra cōclusionem primā. vel dif
 finitio passiois ē mediū in potissima demonstratiōe. vel
 diffinitio subiecti. si p̄mō mō. sequitur qz p̄cognitiō quid
 rei passiois ē demonstratiōi necessaria. Si secūdo mō. se
 quitur qz necia erit p̄cognitiō subiecti quid rei. imo vteri
 us p̄cognitiō passiois. nam illa p̄pō in qua passio de subie
 cti diffōne predicat̄ erit mediata ad imediatā reducibilis
 per diffōnem passiois. vt p3 in hoc syllo. omne animal rō
 nale ē discipulabile. omnis hō ē huiusmodi ergo et c. **C**Cō
 firmat̄. habens scientiam p̄ demonstratiōnez perfecte co
 gnoscit passionis quiditatem. sed hoc nō acquiritur per de
 monstratiōnem. ergo talis notitiā p̄fuit ante demonstra
 tiōnem. minor patet. secūdo huius. maior probatur. qz
 habita demonstratiōe cognoscitur propter qd̄ passionis.
 sed in omnibus idem ē quid. et p̄pter quid vt patet secū
 do poste. circa principiū. quare et c. **C**Confirmatur secū
 do. qz de nullo perfecte cognosci pōt si est nisi etiam cogno
 scatur quid est ip̄ius. sed per demonstratiōnem acquirit̄.
 cognitio si est ip̄ius passionis ergo o3 etiam ip̄ius quid est
 rei cognitioez habere. que videtur necessaria ante demō
 stratiōnem. maior patet secūdo poste. c. tertio. minor pa
 tet s̄m licentem secūdo poste. circa principium. vbi

Questio. III.

dicitur quod demonstratio facit scire si est, quia est et propter quod est ipsius passionis. Ad hec responderetur quod argumenta non plus probant nisi quod aut completam scientiam passionis que per demonstrationem ultimam acquiratur prius tempore vel natura notitia habet quiddam subiecti, vel passionis vel utriusque, ex hoc tamen non sequitur ut ipsa sit precognitio nominanda, quia non oportet ut totalem scientiam precognitam precedat, inuestigatur enim illa definitio ut plurimum per artem definitiones inuestigandi positam secundo huius, et consequenter ad demonstrationem passionis procedit de subiecto suo, non habere tamen pro inconvenienti ut aliquando huiusmodi definitionis cognitio precognitio dici deberet, quando scilicet propositio ex illa definitione et definito composita, est omnino per se nota, et per consequens de ipsa haberetur precognitio quia est tanquam precognitio dignitatis, ut dictum fuit in questione precedenti. Quid autem sit medium in demonstratione potissima an subiecti definitio, vel passionis videbitur deo dante secundo huius. Tertio dubitatur numquid in demonstratione ad impossibile ducere oporteat de subiecto precognoscere quod est. Idem dubitatur de demonstratione negativa. Ad hec dicitur quod non, sicut exemplo declarari potest, si enim fiat demonstratio ari. 4. phy. que ad impossibile ducit, videlicet si datur vacuum, tunc mobile in ipso positum movebitur infinita velocitate, aut movebitur in non tempore, per quod ibi non presupponere oportet aliquid esse. Ita enim argui potest de chymera, sicut de quo cumque alio mobili, quod infinita velocitate moveretur. Similiter si fiat hec negativa demonstratio in primo modo secunde figure, nullum vacuum est subiectum vel accidens, omne ens est subiectum vel accidens, ergo nullum vacuum est ens, per quod non oportet presupponere vacuum esse, quod est subiectum conclusionis conceditur tamen quod ut plurimum in demonstratione negativa precognoscitur, quia est subiecti sicut per in ista, nulla quantitas est qualitas, quolibet linea est quantitas ergo nulla linea est qualitas. Idem etiam aliquando contingit in demonstratione ducente ad impossibile. Quarto principaliter dubitatur contra secundam et tertiam conclusionem, quia Ari. de vacuo, 4. phy. inquit quid sit vacuum, et certum est quod illa questio est quod nominis, et non quod rei. Respondent quidam quod de his que non sunt, quorum quod nominis est quod rei si essent, non inconveniunt fieri questionem quid nominis que est ac si esset quod quod rei. Aliter dici potest, quod quod illa quod nominis que fecit Ari. in tractatu de vacuo est quod quo ad bosem, scilicet propter antiquos male opinantes, sed non fuit ex ordine doctrine sed se demonstrationi preponenda.

Ad argumenta principalia. Ad primum per rationem in articulo ultimo. Ad secundum per in articulo secundo. Dicit tamen quod isti termini vacuum et in finitum potius significant significatum suum per modum passionis, quam per modum subiecti nam si vacuum esset, tunc esset passio loci, et si infinitum esset, foret passio corporis, ut per 3. Propter hoc dixerunt quidam et satis rationabiliter, quod cum ista, nullum vacuum est, equivalet huic, nullus locus est privatus corpe, cognoscendo locum esse precognoscitur subiectum demonstrationis qua demonstrat vacuum non esse. Ad tertium respondent quidam moderni, quod non est omnino idem esse quod de subiecto precognoscitur, et de quo formatur dubitatio, nam de subiecto precognoscimus, quia est, ipsum apprehendendo absolute esse, siue sub ratione entis, de subiecto vero formatur quod quo ad ipsum esse determinatum et distinctum, que vocatur quod si est, et huius quidem cognitio acquiratur per demonstrationem, quando, scilicet iam sciverimus quidditatem subiecti, aut quale est illud subiectum, quo ad inherentiam passionis eiusdem. Ad hec responsio videtur insufficientis primo, quia in ipsam non videtur differre inter precognitionem mentalem quid nominis subiecti, et quia est ipse, per consequens, quia ad mentalem quid nominis subiecti precognitionem requiritur ipsum subiectum mentaliter apprehendere sub ratione entis, et hoc est habere ipsum quia est precognitionem secundam responsionem, quare etc. Secundo ex eadem responsione sequitur quod questio si est non differt a questione quid est vel quod est, consequens est falsum, ut patet secundo huius hec con-

sequentia sic probatur, tunc terminatur quod si est, quando sciverimus quod sit aut quale sit subiectum, ut patet secundum illam responsionem, sed tunc etiam terminatur quod quid est vel, quia est, ut per 3, quare etc. Aliter igitur ad dubitationem dupliciter responderi potest, uno modo sicut dicebatur arguendo quod omnes questiones numerate secundo priorum ponuntur tanquam questiones passionis, precognitio vero qua cognoscitur aliquid esse est solum subiecti. Ad rationem in oppositum dici potest quod Ari. locutus est cum exempli. Secundo concedi potest quod aliquid quando de subiecto queritur si est quando non fuerit notum illud esse, sicut querimus de deo numquid sit, vel numquid aliqua substantia separata sit, et tunc verum est de subiecto non haberi precognitionem, quia est, sed acquirere cognitio est ipse per demonstrationem qua concluditur simpliciter, illud esse, cum hoc tamen stat quod ante demonstrationem, qua propter quod concluditur propria passio de subiecto vel et affirmativine habenda est subiecti precognitio, quia est. Ad hec omnia iam dicta sunt in quinta et sexta conclusionibus. Et per hec per ad confirmationem huius articuli principalis. Ad quartum cum eius prima confirmatio dicitur quod concludit quod de subiecto non oportet precognoscere quod rei, et hoc concessum fuit in prima conclusione. Ad secundam confirmationem, patet ex ultimo notabili, et quarta conclusione, in demonstrationibus enim habitis inveniendos tamen per discursum intellectus requiritur precognitio quid nominis, que est simplex rei apprehensio per conceptum illam representantem, in demonstrationibus vero vocalibus et scriptis ultra predictam apprehensionem requiritur cognitio quid nominis, qua intellectus terminum vocalem aut scriptum in proprium debite referat significatum. Ad 5^m dicitur quod solum probat ante completam notitiam conclusionis qua passio de subiecto demonstratur cognosci debere passionem esse eo, quod illam esse includitur in premissis, premissis vero prius tempore vel natura cognosci debent quam conclusio: talis tamen cognitio non est precognitio appellanda ad mentem Ari. ut patuit ex predictis. Ad primam confirmationem negatur maior, contingit enim ut discipulus simul de novo addiscat passionem esse, et illam subiecto suo inesse, quando, scilicet fuerit passio dubia vel quam credat non posse esse in rerum natura. Ad secundam et tertiam confirmationem, per ex ultima conclusione. Ad aliam confirmationem dicitur, quod probat quod non in qualibet demonstratione, qua passio de subiecto proprio demonstratur requiratur precognitio quia est passionis, non tamen inconveniunt ante demonstrationem precognitam scire passionem subiecto suo inesse licet post demonstrationem qua cognitio passionis per causam acquiratur: perfectius cognoscatur illam eidem subiecto inesse. Ad ultimum patet ex secundo notabili, et 3^a conclusione, et sic est finis questionis.

Dupliciter autem necessarium est precognoscere, etc.

Questio V

Veritur 5°, utrum precognitiones ante demonstrationem necessarie sint due tamen.

Ad partes negativam arguitur, primo sic, precognitiones distinguuntur ab invicem secundum distinctionem obiectorum precognitorum, sed obiecta precognita sunt tria, videlicet dignitas, passio, et subiectum igitur tres ad minus erant precognitiones, maior patet, quia operationes distinguuntur per obiecta ut habetur in secundo de anima. Confirmatur, quia subiecta et passionis que de ipsis demonstrantur sunt quasi infinita secundum speciem sumpta, quare etc. Secundo arguitur sic, quattuor sunt questiones, igitur quatuor et non tamen due sunt precognitiones, tenet consequentia quia cuilibet questionis sue debet precognitio correspondere. Item quot modis dicitur unum oppositorum tot modis, dicitur reliquum, precognitio vero et questio invicem opponuntur, ut patet, assumptum vero patet in principio secundi huius. Tertio arguitur, quod nulle sunt precognitiones, quia si sic viderentur esse, quia est, et quid est, sed hoc non videtur verum, quia quid est et quia est sunt questiones ut patet loco allegato. Quarto preter precognitiones ab Ari. numerat

tas. o3 de premissis & medio demonstrationis aliquā habere precognitionem ante scientiam conclusionis igitur &c. tenet consequentia. & assumptum videtur manifestum. **C**onfirmatur ex verbis philosophi in hoc probemio q voluit maiores sciri aliquando prius tempore q3 conclusio quare &c. **C**uinto precognitio quia est subiecti. & q3 est dignitatis in nulla cōmunicant precognitione. igitur plures q3 due sunt huiusmodi precognitiones. tenet consequentia. q3 si sic esset oporteret omnes precognitiones q3 est in aliquo uniuoco cōuenire. assumptum probatur. eo q3 precognitio q3 est subiecti est i complexa qua precognoscitur subiectum absolute eē. precognitio vero. q3 ē dignitatis ē notitia complexa qua sic vel sic esse cognoscimus. huiusmodi autem notitie in nullo uniuoco convenientiam habent vt patet quare &c. **C**exto si sic eēt. deberent ille precognitiones aliquem ordinem inter se habere cum vna esset altera prior. q3 vt cōmuniter videtur. precognitio quid ē precedit precognitione in q3 est. Sed q3 hoc sit falsum arguit in scientijs per inuentionem acquisitis. videtur. n. q3 prius notitia habetur qua lunam eē vel aliqd huiusmodi subiu precognoscit q3 sciatur qd significaret hoc nomine luna. vel saltem sic eē potest. quare &c.

Ad oppositum est ari. in hoc probemio **C**In ista qōne primo ponent preambula quedā. Secūdo cōclusiones.

Quantum Ad primū premissa sunt quedā habita in precedentibus. & primo descriptio precognitionis posita superius in questione tertia. **C**Secundo premissendum est q3 per demonstrationem hic maxime intelligimus illam in qua propria passio d subiecto proprio uniuersaliter & affirmatiue demonstrat. **C**Premissendum tertio q3 precognitiones vno mō materialiter distingui possunt. s. in comparatiōe ad obiecta circa que versantur. Dicuntur. n. obiecta precognitiones eē materia ipsarum q3 circa ipsa versantur. Secundo modo formaliter. s. quo ad modos precognoscendi. **C**Premissendum quarto q3 aliud est scire quid nominis & aliud est scire quid rei. patet ex precedentibus. **C**Premissendum quinto q3 scire q3 est duobus modis contingit. vno mō scire q3 res est absolute. & hec vocatur communiter cognitio simplex. alio mō scire q3 hoc est illud. & h communiter cognitio complexa appellatur. **Q**uestio tamen q3 est ab Ari. ponitur tanq3 questio circa complexum tm. qua queritur nunquid hoc sit illud. vt nunquid luna sit eclipsabilis. De esse vero absolute posuit questionem si est & non q3 est. s3 de nominibus non est cura cum intendamus rerum magnis q3 nominum notitiam habere. **C**Ultimo premissitur q3 h3 precognitio qua precognoscitur hominem eē vel aliqd huiusmodi subiectum communiter dicatur cognitio simplex. eo q3 per ipsam simpliciter apprehenditur homines esse. & non ipsum esse quid tale vel tale. talis tamen precognitio habetur mediante complexo verbalī vt puta mediante isto cōplexo hō ē. p3 hec suppositio de se.

Prima Conclusio. in qualibet demonstratiōe. qua propria passio de subiecto proprio demonstratur o3 de dignitate precognoscere q3 ē de passione quid nominis. de subiecto vero vtranc3 habere precognitionē. prima pars huius conclusionis patuit in questione tertia. secūda vero & tertia patent in questione precedenti. **C**2^a conclusio. in qualibet demonstratiōe o3 de medio demonstratiuo habere quid nominis precognitiones. p3. q3 aliter non intelligerentur termini formaliter demonstrationem ingredientibus. **C**Eadem conclusio probabiliter poni pōt de terminis simplicibus dignitatem aliq3 componentibus de precognitione actuali vel habituali loquendo vt patuit in precedentibus. **C**Ex conclusione inferitur cōtra quosdā modernos q3 distinguēdo precognitiones penes oba sua nō sunt tantum tres. nec tantum quatuor secundū genus. v3. precognitio dignitatis. passionis. & subiecti. q3 duobus modis precognoscitur. p3. q3 preter illas est precognitio quid nominis aliorum terminorum formaliter demonstrationem ingrediētium & terminorum sim^m dignitatis. **C**Sequitur

ulterius q3 p̄dicto mō specificē distinguendo precognitiones sunt nobis sub incerto numero comprehendente. p3. sicut etiam substantia omnia & passiones sub incerto nobis numero comprehenduntur. **C**3^a conclusio. licet aliquando contingat alteram premissam vel ambas demonstrationis similiter & medium precognosci precognitione. q3 est. non tamen in qualibet demonstratiōe illud cōtingit. sed valde raro. prima pars p3 ex questione tertia. cōtingit enī vt aliqua dignitas sit p̄missa. sicut p3 in probatione primē cōclusionis geometrie. vbi ponitur tanq3 premissa. q3 quecunq3 sunt equalia vni tertio sunt eq̄ta inter se. Idem etiā de medio cōtingeret vbi p̄positio cōposita ex medio & subiecto demonstrationis eēt omnino per se nota. **C**Secūda pars cōclusionis patet. quia vt plurimum premissis demonstratiōis sunt demonstrabiles aut alio processu scientifico inuestigabiles. Idem etiā dicitur de medio demonstratiuo. vt patet. **C**Et si arguitur contra primam partem q3 ari. tūc nō sufficienter numerasset precognitiones. q3 est. Dicitur q3 vbi contingat premissam aut premissas. vel mediū precognosci quia ē. talis precognitio nō est alia q3 precognitio dignitatis. tunc enī premissa sic precognoscitur. quando erit dignitas. tunc etiā mediū sic precognoscitur quādo erit pars dignitatis. quare talis precognitio est per se precognitio dignitatis appellanda. De per accidens vero & cōtingēter precognitio premissis. vel mediij demonstratiui. **C**4^a cōclusio. preter supradictas precognitiones. v3. precognitionem quid nominis omnium terminorum simplicium. de/seruentium per se demonstratiōi. precognitionem q3 est subiecti & q3 est dignitatis nō o3 in potissima demonstratiōe aliam habere precognitionem. **P**robatur sic. nam si de alio alia esset necessaria precognitio. hoc esset vel de premissis. vel medio demonstratiuo. vel p̄ncipijs & partibus demonstratiōis. sed nullius istorum necessaria est precognitio in qualibet potissima demonstratiōe. vt ex precedentibus patet vt plurimum. n. eorum notitia inuestigatur vel per artem diffinendi vel a posteriori. vel alio huiusmodi scientifico processu. quare &c. **C**Quinta cōclusio. precognitiones formaliter distinguendo. omnes precognitiones ad duo precognitionum genera reducuntur. s. quid nominis & q3 est. p̄batur sic. omnis intellectiva cognitio. aut est simplex rei apprehensio aut cognitio rei diffinitiva qua cognoscitur quid res est: aut apprehensio qua cognoscitur rem eē absolute. aut notitia qua cognoscitur hoc eē illud. aut qua scitur propter quid hoc eē illud. Secūda nō est necessaria precognitio. vt ex precedentibus p3. vltima etiā non est precognitio cum ipsa per demonstratiōem acquiratur. Circa primam vero potest esse precognitio que quid nominis appellatur vt patet. Circa tertiam & quartam etiā precognitio esse potest. que q3 est dici debet. & distinguitur in q3 est subiecti. & q3 est dignitatis. q3 est subiecti tertie cognitioni correspondet. sed quare correspondet. quia ē dignitatis. quare inductiue videtur cōclusio vera. **C**Sed contra cōclusionem instari potest per argumentum quintum principale superius adductum. **C**Ad q3 respondent quidam negando assumptum. **C**Ad probationem uno mō dnt q3 licet. q3 est subiecti sit precognitio i complexa. & q3 ē dignitatis sit precognitio cōplexa. q3 tamen in hoc cōueniunt subiectum & dignitas. q3 intellectus sine discursu fert in cōplexam notitiam dignitatis. & sine discursu statim fertur in notitiam simplicē subiecti. qua ip3 apprehenditur esse. Ideo ille due precognitiones in unam reducuntur. In qua uniuocatur tanq3 in genere communi. **C**Secundo dicunt q3 q3 ē subiecti non est precognoscere subiectum esse absolute. s3 precognoscere ipsam esse aliquid tale. de quo proprietates vel passiones iferri possunt. & tale precognoscere quia est satis conuenit cum precognitione. quia est dignitatis. ut satis p3. **C**Prima responsio videtur deficere. quia cognitio quia est qua propter conclusionem demonstratam cognoscitur hoc esse illud. & cognitio quia est. dignitatis inueniunt in eodem genere cōmunicant cognitionis. si igitur cognitio quia est dignitatum cum cognitione. quia est subiecti in aliquo communi conueniunt. sequitur cognitionem

quia est conclusionis cum eisdem vel eodem conuenire. patet consequentia. quia quaecumque duo vni tertio in genere conueniunt inter se debent in genere conuenire. consequens tamen videtur contra predictam responsionem. cum enim inter conclusiones et subiectum demonstrationis non sit ista affinitas quo ad apprehensionem intellectus. que est inter dignitatem et subiectum. videtur sine opinionem nullam assignari posse rationem. quia ille cognitiones in aliquo communi vniuocarentur. antecedens autem patet. cum tamen cognitio conclusionis quam dignitatis sit complexi cognitio vna vera. quam per intellectum apprehenditur sic hoc esse illud. quod re et c. **S**ecunda vero responsio sufficienter remouetur per ea. que dicta sunt in tertio articulo questionis precedentis. **I**deo aliter respondetur quod licet precognitio. quia est subiecti sit precognitio rei incomplete. illa tamen non habetur nisi per aliquod complexum. scilicet per propositionem de secundo adiacente. qua scitur hoc esse. quare cum ipsa complexa sit cum precognitione quia est dignitatis aliquo modo coincabit et sic concederetur alicui quod est subiecti esse simplicem omnino precognitionem adhuc quod est dignitatis secum coincideat. cum enim scio quod omne totum est maioris sua parte. scio quod ita est ex parte rei demonstrando significatum illius propositionis sicut etiam sciendo hominem esse. scio ipsum fore ex parte rei. quare illa precognitio complexa ad quandam simplicem reducitur qualis est cognitio subiecti. ideo et c. **S**extam conclusionem ponunt quidam. scilicet in scientia per auditum a doctore acquirenda. precognitio quid nominis precedat precognitionem quia est. In scientia tamen acquirenda per solam inuentionem precognitio quia est precedit quod est. **P**rima pars patet. eo quod ubi aliquis debeat a doctore doceri prius saltem natura intelligere debet terminos a doctore plures quam scire homines esse vel aliquid huiusmodi subiectum. **S**ecunda pars probatur. quia ubi quis a se ipso causas inuestiget qua luna eclipsatur. scit lunam esse prius quam sciat quod significatur nomine lune aut nomine eclipsis. quare et c. **C**ontra secundam partem huius conclusionis arguitur. in scientia que per inuentionem acquiritur prius cognoscit discipulus subiectum simplici apprehensione quam sciat ipsum esse. ut causa exempli prius lunam apprehendit simplici ipsius conceptu quam sciat lunam esse. sed apprehensio lune vel alterius subiecti simplici conceptu ipsius est precognitio quid nominis ut patet ex predictis. et istum et confitetur. ergo in scientia habita per inuentionem quid est subiecti precedit. quia est ipsius. tenet consequentia cum minori. maior patet cum notitia complexa incomplete presupponat et sit naturaliter posterior illa. **F**orte dicitur quod ista conclusio intelligitur de quod est nominis quod dicitur cum ante talem cognitionem intellectiuam precedat cognitio qua scitur subiectum esse. **S**ed hoc nihil est. quia in scientia que per inuentionem acquiritur non oportet aliquam esse precognitionem quid nominis. quod dicitur: sed ubi aliqua talis esse habeatur cognitio hoc erit per accidens. quod quod illa sequatur quia est cognitionem non erit ex ordine doctrine. **S**it ergo ista septima conclusio. licet tamen in scientia habita per auditum. quam in scientia per inuentionem acquirenda. aliqua precognitio quod est ordine doctrine precognitionem quid nominis. tam subiecti. quam passiois procedere debeat. in utraque tamen quid nominis subiecti et passiois. quod est subiecti naturaliter precedere debet. **P**rima pars huius conclusionis probatur. quia precognitio quia est dignitatis: cum sit vltima cognitio: natura precedere debet speciales notitias quales sunt quid nominis subiecti et passiois. quare et c. **S**ecunda vero patet per rationem adductam. **N**otatur dixi ordine doctrine. quod oppositum esset contingens. licet non secundum ordinem doctrine. ut patere potest considerati.

Ad rationes principales. **A**d primam patet. et confirmationem in articulo secundo. **A**d secundam respondetur negando consequentiam. intelligendo. scilicet de precognitionibus formaliter distinctis secundum genus ipsarum. **A**d probationem dicitur quidam. quod licet quatuor sint questiones. due tamen ipsarum ad alias duas reducuntur. nam quia est et propter quod est

ad si est et quid est reduci habent. ut patet secundo posteriorum. in principio. quia proportioabiliter due erunt precognitiones secundum genus. **S**ed hec responsio. nihil est ex ipsa enim sequitur omnes precognitiones esse vnam precognitionem consequens est falsum. consequentia probatur per similem rationem quod omnes questiones ad vnam reducuntur. patet ad questionem medij. ut patet loco allegato. ergo proportioabiliter tamen vnaerit precognitio. tenet consequentia per rationem illorum. **P**reterea. non similis est habitudo precognitionum ad precognita qualis est questionum ad quesita. quare non oportet quod licet questiones ad duas reducuntur quod similiter de precognitionibus esse debeat. tenet consequentia et assumptum videbitur statim. et ipsimet contentur. quare et c. **A**lter ergo respondetur quod nulla est ratio propter quam si quoniam sunt quatuor quod tot esse debeant precognitiones. nisi oportet cuilibet questionem suam correspondere precognitionem. quia precognitiones non sunt terminantes questionem. ante enim precognitionem quia est dignitatis nulla precedit questio quia est ipsius. similiter quid nominis precognitionem nulla quid nominis questio precedit ut patet. imo tunc non essent precognitiones. neque precognitio et questio proprie adinuicem opponuntur cum non sint circa eadem obiecta. **N**am questio quid est querit de rei quidditate. precognitio quid est quid nominis tantum cognoscere facit. questio quia est: est questio qua queritur de passionis inherencia subiecto suo precognitio quia est: est cognitio qua scitur subiectum esse vel qua scitur dignitatem esse vult ut patet. quare. et c. **A**d tertiam neganda est illa consequentia. quia est et quid est sunt questiones igitur nulle sunt precognitiones quia est et quid est. argumentum enim ex equiuoco procedit ut patet. **Q**uidam tamen has duas indefinitas concederent quod est et quid est sunt precognitiones. et quia est et quid est non sunt precognitiones. **A**d quartam. quintam. et sextam. patet in questione. et sic est finis questionis.

Est autem cognoscere. Alia quidem prius cognoscere: quorundam autem simul accipere notitiam ut quaecumque contingunt esse sub uniuersalibus. et c.

Questio. vi.

Veritur 6°. utrum maior prius tempore cognoscatur in demonstratione quam conclusio. minor vero simul tempore cum conclusione. **N**egative. ar. primo sic. in aliqua demonstratione ambe premissae sunt equaliter note. igitur et c. tenet consequentia. et assumptum patet de demonstratione in qua ambe premissae fuerint per se note ita ut non regatur mora temporis ad veritatem utriusque cognoscendum. **S**ecundo si sic. vel hoc foret vniuersaliter verum. vel aliquando sic: et aliquando non. **N**on primo modo. quoniam aliquando contingit minorem alicuius demonstrationis dudum alicui fuisse notam antequam formetur syllogismus et conclusio ex illa inferatur. si secundo modo tunc non magis dicere debuit prius quod maior prius tempore sciat et minor simul tempore quam e contra. quare et c. **T**ertio ubi premissae transponantur ut ex maiori fiat minor et e contra non videtur maiore prius tempore sciri sed potius e contra. igitur et c. **A**d hoc aliqui rident quod in voce vel inscripto premissae transponantur intellectus tamen vnum format syllabam in quo premissae recto ordine apprehenduntur. et sic consequenter maior prius tempore cognoscitur. **S**ed hoc nihil est. quod sicut premissae successine proferuntur proferendo maiorem postea minorem. ita possibile est ut intellectus successine premissas formet. quare maiorem post minorem formabit vel formare poterit quod est contra responsionem. imo nec possemus syllogismum aliquem vocalem tanquam sub indirecto ordine positum intelligere. nisi similem formaremus mentale. **I**tem sequeretur syllogismum vocalem directo ordine formatum et syllogismum ex eisdem propositionibus sub indirecto ordine constitutum eidem mentali directi ordinis subordinari. patet consequentia sine responsionem. consequens tamen est falsum. quia intellectus non ponere sciret differentiam inter illos vocales nisi etiam diuersos haberet men-

Questio. VI.

tales preceptis per quos comprehenderet illos ab invicem differre. Quarto ar. sic. vel medium in demonstratione potissima est definitio subiecti. vel passionis. vel aggregatus ex his. vel passio precedens. qua fit demonstratio sequens. sicut diversas opiniones. Si primo modo. tunc prius ordine doctrine intellectus applicare debet medium sub quo fit minor. quam medium passioni quod fit in maiori. ut patet. prius. n. applicare debet animal rationale homini. quam disciplinabile. vel quam alicui tali passioni. quare prius scietur minor quam maior. Si secundo modo cum illa communiter ponatur definitio causalis passionis. sequitur quod sicut tam subiectum. quam illa causalis definitio. sunt naturaliter ipsa passione priores. sic intellectus illam definitionem ordine doctrine prius applicare debet sub quo. quam passioni. quare minor prius cognoscetur. Idem arg. fiat si aggregatum ex utraque definitione ponatur esse medium. Si vero dicitur ultimo modo. tunc prius prima passio applicatur sub quo quam secunde passioni. sicut prius ordine doctrine sciri debet quod omnis homo est disciplinabilis quam quod omne disciplinabile est risibile. quare minor prius tempore scietur. Quinto non prius scitur aliqua propositio quam ipsa habeat esse. sed conclusio habet esse per aliquod tempus. post minorem. igitur scilicet posterius tempore ipsa minor. quare non simul tempore scientur. maior patet. et minor videtur nota saltem in demonstratione vocali. Sexto si cognita minori statim habetur cognitio conclusionis precedente cognitione maioris. tunc quandoque quis haberet maioris et minoris cognitionem antequam haberet notitiam conclusionis. et sic sequeretur quod statim cognitio principis geometrie. sciretur prima propositio in geometria demonstrata. scilicet super datam lineam etc. et per consequens cum secunda ex prima inferatur concurrentibus etiam geometrie principis. scilicet primis statim scirentur secunda. Idem arg. de tertia et sic deinceps. quod non est rationabile. Confirmatur cognita sufficienter minori et maiori potest aliquis merito dubitare. nunquid conclusio ex illis premissis sufficienter inferatur. quare tunc non oportebit scire conclusionem. Confirmatur secundo. quod si intellectus simul sciret minorem et conclusionem tunc simul posset plura scire. consequens tamen communiter falsum reputatur. dicente philosopho. 18. meta. qui unum non intelligit nihil intelligit. Septimo. conclusio prius cognoscitur quam maior vel minor: ergo etc. antequam per in aliqua nuper addiscere geometria. prius. n. demonstrans proponit propositionem quam demonstrare intendit. verbi gratia. proponem illam. super datam lineam contingit triangulus equilaterus collocare. et per illam per suas premissas demonstrat. quare addiscens prius illam apprehendit quam premissas. secundum quod etiam proponitur a magistro. Confirmatur. quod ante premissarum cognitionem precedit precognitio quid nominis subiecti et passionis. et quod est subiectum. sed ille sunt conclusionis cognitiones cum conclusio ex sub quo et passione integretur. ut patet. quare etc. Ultimo maior et minor ad invicem relative dicuntur. igitur non potest cognosci maior quin cognoscatur minor. et est. quare etc. Antea 13. quod correlative habent cognosci. ut patet per articulum. in premissis. et antequam de se patet.

Ad oppositum est philosophus in problemis. In ista questione primo ponuntur preambula quedam. 2. conclusiones.

Quantum ad primum sit hec prima distinctio. duplex est demonstratio quedam universalis qua passio universalis de sub quo proprio universaliter demonstratur. sicut cum demonstratur omnem hominem esse risibilem. quedam vero particularis qua passio aliqua de sub quo inferiori ad subiectum proprium demonstratur. et hec est duplex. quod vel demonstratur illa passio de specie inferiori vel de individuo. exemplum primi. sicut arguendo sic. omnis triangulus habet tres. omnis isosceles est triangulus. igitur etc. exemplum secundi. omnis triangulus. habet tres. a. est triangulus igitur etc. quibus secunda demonstratio multo minus proprie demonstratio dicatur quam prima. Secunda distinctio. demonstrationis particularis quandoque minor est mediata. videlicet quando habuerit medium per quod probari potest. sicut hic. omne corpus est mobile. animal est corpus. igitur etc. inter animal. n. et cor-

pus cadit corruptis animatum: quo illa minor probari potest. aliquando vero immediata. vel quod inter speciem et eius genus nullum fuerit medium. sicut hic omnis triangulus habet tres. isosceles est huiusmodi. igitur etc. sine quod ad sensum sunt per se nota. sicut est illa minor. hic triangulus est huiusmodi. ergo etc. Tertia distinctio. quandoque premissae demonstrationis sunt per se note vel saltem altera ipsarum. quandoque vero ambe vel altera sunt demonstrabiles. et licet eent per se note attingit ut una illarum sit intensiori gradu per se nota quam alia ut satis patet. Quarta distinctio. duplex notitia ut proposito spectat de conclusione demonstrationis haberi potest. quedam est per quam distincte et in propria forma cognoscitur. ut sciendo hunc triangulum habere tres per conceptum ipsius proprium: precedente tamen notitia suarum premissarum et hec communiter notitia distincta dici solet. quandoque vero non per conceptum proprium. sed conceptum quedam communes aut remotus habetur notitia ipsius. sciendo. n. omnes multas esse steriles notitia quedam habetur huius conclusionis. hec multa est sterilis. quod quidem est diminuta vel imperfecta. et communiter confusa appellatur. dicitur etiam tunc in potentia cognosci. sine notitia remota. sed tunc non distincte cognoscitur. ideo dictum est ab Aristotele. 2. priorum quod possum scire in universalis. ignorando tamen in particulari. ut scire omnes multas esse steriles ignorando tamen hanc multam esse sterilem. Ad propositum igitur hic de notitia premissarum et conclusionis fit mentio primo modo. non autem secundo modo. Quinta distinctio. cum dicimus maiores aut minores. vel conclusionem cognosci dupliciter intelligi potest. Uno modo quod per ipsam intelligatur sic esse. vel sic. Alio modo quod per ipsam sciatur sic esse vel sic. sicut per ipsam principaliter signatur. In proposito fit mentio de cognitione premissarum et conclusionis tertio modo. Ultimo premissis. quod licet ad sciendum conclusionem aliquid ex premissis suis non solum sufficiat illas premissas scire: sed plures alie conditiones requiruntur in logica vidende. videlicet quod intellectus sufficienter applicet premissas conclusioni. quod non dubitet: sed firmiter credat conclusionem sequi ex premissis quod sciat ex veris non sequi nisi veris. et sic de alijs. que communiter addi solent. in proposito tamen. hic omnes supponuntur cum dicitur quod statim minori cognita scitur conclusio.

Quantum ad secundum. sit hec conclusio prima. Contingit tam demonstrationis universalis quam particularis maiores prius tempore sciri quam minores. similiter econtra. contingit etiam conclusionem prius tempore sciri quam aliquam ipsarum. probatur sic. quod contingit ut discipulus prius per longum tempus a magistro addiscat hanc propositionem: omne animal rationale est disciplinabile. quam illam. omnis homo est animal rationale. contingit etiam econtra ut satis patet. Idem in patet in demonstratione particulari. possum. n. dudum scivisse triangulum habere tres. et nunc prius scire quod isosceles est triangulus. possum enim econtra dudum scivisse isoscelem triangulum esse speciem. et nunc de novo demonstrative addiscere quod omnis triangulus habet tres. ultima propositio probatur. quod possum dudum scivisse lunam esse eclipsabilem. prius quam minor aut maior a me note fuerint: per quas ostenditur causa illius conclusionis. Item ubi aliqua conclusio per media plura probari possit. sicut ista. terra est spherica. potest mihi longo tempore demonstrata fuisse per. a. medium. et ubi nunc prius per. b. medium mihi demonstratur. conclusio erit longo tempore prius nota quam premissis. b. medium includentes. ut patet. quare etc. Secunda conclusio: ubi ambe premissae fuerint per se note. non oportet quod ordine doctrine maior sciatur prius tempore minori. neque econtra. patet. quia possunt esse equaliter per se note. ut non requiratur mora temporis ad aliquam illarum sciendum. Tertia conclusio. cuiuslibet demonstrationis universalis. et propter quod. qua propria passio de proprio sub quo demonstratur. minor ordine doctrine debet esse prius tempore vel natura nota quam maior. ubi maior non fuerit per se nota. patet per quartam rationem ad partem negativam. Idem est puro dicendum in demonstratione quod ubi per passionem mediam ostenditur inesse sub quo. sic

Questio. VI.

hic. omne disciplinabile est animal rationale. ois homo est
 hmoi. ergo etc. vñ. n. q. notitia q. et imperfecta proceden-
 do prius ordine doctrine sciri dicitur. q. omnia hmo e disciplina-
 bilis. q. disciplinabile sue cause applicat. sciendo q. discipli-
 nabile e rationale. Et si arguitur ptra pconem per pconem
 precedentem. vbi. n. pmissis essent per se note no videre-
 tur pco vera. Respondetur q. ideo notanter dictum e pms te-
 pore vñ. Dico scdo q. stare pmissas e per se notas no
 tn equaliter. et sic pnter altera ordine doctrine prius tēpo-
 re sciri et hoc non repugnat cōclusioni pcedenti. **Quar-**
ta pclusio. pbabiliter ponitur cuiuslibet demfationis parti-
 cularis q. ppsia passio de subo inferiori demfatur ordie do-
 ctrine maior prius sciri dicitur q. minor. vbi. minor no sit oio p
 se nota. pbatur sic. Sicut se h3 in toto scientie processu in q.
 pceditur a magis vñ ad minus vñ. ita pportionabiliter se
 h3 in demfatione particulari. sed in pcessu prius sciuntur pas-
 siones vñ subli. q. descendatur ad spēs eiusdem subli. er-
 go ita dicitur e in demfatione particulari. maior p3 a simili. mi-
 nor vero patere pot in spicienti pcessum art. q. prius notitia
 tradit passionum vñm corporis mobilis. q. ad spēs eius
 descenderet. et ex pnti arguitur cum in maiori demfationis
 particularis pdicetur passio de ppsio subo. et in minori illd
 subm de suo inferiori q. prius tempore vel nā maior sciri
 dicitur q. minor. **Sed** h pclusiones instatur. facto illo syllo.
 ois triangulus h3 tres. isosceles e triangulus. igitur etc. ma-
 ior non est per se nota. sed demfabilis. vt p3. minor vero e
 imediata. cum inter spēm et suum genus primū nullus ca-
 dat medius. quo pbari possit. et de hoc habet ab art. infra.
 quare minor prius sciri dicitur q. maior. quod e h pclusionem.
 Idem ar. fieret vbi pbetur q. iste triangulus demfatur h3
 tres. illa enim minor e per se nota ad sensum. iste triangulus
 est triangulus. et sic vñ argui posse quasi de qualz demon-
 stratione particulari. **Ad** hoc dicitur q. h3 spēs imediate sub
 aliquo gñe cōtenta nullū habeat medium p quod possit a
 piori demfari illud g. eidem spēi inesse. q. tn vñ plurimuz
 ptingit aliqñ ignorare vel dubitare. nunqd illa spēs sub il-
 lo genere contineatur. ideo poterit ab effectu vel alio mō a
 posteriori probari minor ista demfationis ita vt no sit p se
 nota. h3 imediata dici possit. posset tn aliqd si vellet q. tuz
 ad hoc tenere op. pclusionis. **Sed** cum vltius argui-
 tar de ista singulari. ille triangulus e triangulus. dicitur q. h3 illa
 sit per se nota ad sensum. nulla tn est talis determinata sin-
 gularis cuius notitiam pcedere debeat ordine doctrine no-
 titiam illius vñ. omnis triangulus h3 tres. h3 vñ notitia
 ex singularibus acquirat. **Quinta** pco ab aliquibus po-
 nitur. q. vbi alicuius particularis demfationis minor fue-
 rit imediata. tūc ipsa prius tpe scitur q. pclusio. pbatur sic.
 q. tunc minor pbanda erit per eius mediū. sicut ista. aial e
 corpus. pbari dicitur per corpus aiatum. et hoc scdm eos non
 fit nisi in tempore. quare vñ pco vera. **Sed** pco istoz.
 et h3 pbās eā vident fallaces. h3. n. minor que ponitur me-
 diata certo discursu. in tempore fieret nota. no sequit quin
 statim habita sufficiente notitia minoris. simul cū notitia ma-
 ioris. que ante illā supponebat habeatur notitia pclusionis.
 vt satis p3. **Et** si dicat q. Arist. hoc vñ asserere in textu:
 cum dicit. Quorūdam. n. hoc mō disciplina e et non p me-
 dium vltimum cognoscitur. Dicitur primo sequendo vñā
 expositionem q. illa auctoritas no est ad ppositum. ibi enī
 dicere voluit q. quorūdam habetur notitia non per mediū
 q. sit causa passionis. sicut cum scitur hunc triangulum ha-
 bere. tres. non adducitur ad hoc probandum cā illius pas-
 sionis. sed solum ponitur subm vñe pro medio illius dīmō-
 strationis. **Sed** m aliam expositionem diceret. q. Arist.
 ostendere voluit in quo maxime ptingit minorem simul tē-
 pore sciri cum cōclusioni. no tamen negaret illud cōtinge-
 re posse in demonstratione particulari. cui minor esset me-
 diata. **Ex** quibus p3 q. ad intentionē Arist. sufficeret hec
 conclusio. Contingens e in aliq. demonstratione ordine do-
 ctrine prius tempore sciri maiorem. minorem vero simul
 tempore cum cōclusioni. p3 sicut in demonstratione par-
 ticulari de qua exemplificatur in textu. **Quidam** vñ sic
 limitant intellectum Arist. q. ad hoc vt minor simul tēpo-

cognoscatur cum cōclusioni requiritur primo q. ista sub
 maiori ptimeatur. 2º q. sciatur eam sic ptimeari. 3º q. sit ppo-
 sitio imediata. **Sed** hoc mihi no apparet valde ratio-
 nabile. q. vel ipsi loquunt. de cognitiōe minoris et pclusio-
 nis que accidere debet fm ordinez doctrine. vel de ea que
 indifferenter ptingere pot. Si pmo mō. siue minor media-
 ta fuerit siue imediata. siue sciatur eam sub maiori contine-
 ri siue non ordine doctrine. aliquando simul tempore scitur
 cum cōclusioni vt ex precedentibus patet. Si vero secū-
 do modo. tunc maiorem sciri simul cum cōclusioni acci-
 dere potest. siue aliqua illarum conditionz fuerit. siue nul-
 la. quare etc. **Ultima** conclusio. in quacunq. demonstra-
 tione ambe pmissis prius natura. cognoscuntur ipsa con-
 clusione. probatur sic. Cuiuslibet demonstrationis premis-
 sarum cognitiones sunt cause cognitionis cōclusionis. sed
 quelibet causa natura prior est causato suo. ergo etc. tēet cō-
 sequentia. et minor est inconsequens. qui dicit q. notitia pre-
 missarum gignit notitiam cōclusionis. est etiam Arist. vt
 infra. videbitur. **Sed** contra cōclusionem instat. vbi fi-
 at demonstratio ab effectu ad causam. sicut per eclipsiz lu-
 ne demonstrando interpositionem terre diametralem iter
 solem et lunam. pmissis non prius natura sciuntur conclu-
 sione. ergo pclusio falsa. assumptum probatur. q. dato op-
 posito cum in illis pmissis contineatur effectus. et in con-
 clusione causa. sequeretur effectum nā esse notiozem cau-
 sa quod vñ absurdus. et contra cōmuniter philosophātes.
Ad hoc respondetur. q. aliquid prius natura cognosci.
 q. alterum dupliciter itelligi pot. vno mō sic q. eius cog-
 nitio nā prior est alterius cognitione. Alio mō. q. ipsum sit p-
 us cognoscibile cognitiōe nature. primo mō itelligitur hic.
 et sic vniuersaliter habet cōclusio veritatem. 2º vero mō
 non. et sic cōmuniter philosophi loquuntur dicentes cau-
 sas prius naturaliter cognosci. **Sed** cōtra. adhuc pmoº
 loquendo videtur q. causa prius natura cognoscatur q. ef-
 fectus eo q. vbi ecōtra ex interpositiōe terre demōstratur
 lune eclipsiz. cognitio cause erit causa notitie effectus. qua-
 re illo modo primo no prius natura cognoscetur effectus.
Respondetur cōcesso ante negando cōsequentiam. stat
 enim ista simul. q. cognitio a. effectus. sit cognitio e. b. cau-
 se natura prior. et ecōtra ista. b. cause cognitio est a. effectus
 cognitioe natura prior. no. n. ex sola cause cognitione p effe-
 ctus cognitioem acquisita pcedimus ad effectus cognitio-
 nem demōstratiōe ppter quid sed ex alia pfectiori. **De**
 hoc magis infra videbitur. vbi tractabitur de demonstra-
 tione circulari.

Ad rationes Principales. **Ad** primam
 p3 in questione. **Ad** 2ºm simi-
 liter patet. **Ad** tertiam dicitur q. loquendo de syllo for-
 mato in 3º prime. sicut loquimur hic q. tuncq. pmissis
 transponantur. vniuersalis tamen propositio pro maiori ac-
 cipi debet. et particularis pro minori. vt rectus ordo serue-
 tur syllogismi qui seruari debet. quem posterior ista pre-
 supponit. **Et** hoc est quod quidam dixerunt prioristice
 q. loquendo prima pmissa maior dici debet. siue parti-
 cularis fuerit siue vniuersalis. sed posterioristice vniuersa-
 lis debet dici maior. particularis vero minor quod quidē
 dictum restringi debet ad modos particulares prime figu-
 re. et presertim ad tertium prime. **Ad** quartam patet ex
 tertia cōclusioni. **Ad** quintam dixerunt quidam negan-
 do minorem. Dicunt enim q. h3 in voce vel inscripto p cer-
 tum tempus conclusio formetur post formationem mino-
 ris. tamen q. intellectus est agens sine resistantia et subito
 potens producere effectum. sicut etiam luminosum subito
 lumen producit. ideo maiori et minori formata statim ex il-
 lis sine mora temporis formabit cōclusiones. **Hec** re-
 sponso est insufficiens. q. h3 intellectus posset vel saltem
 sibi non repugnet subito propositionem aliquam forma-
 re. videtur tamen satis cōtingere posse. q. sicut homine p-
 ferente successiue aliquem syllo. maior. minor. et 2º succes-
 siue proferuntur. ita intellectus successiue illas propositio-
 nes formet. ponatur. n. q. no formabit mentalē nisi audita
 vocali. quod videtur satis possibile. et tunc de illo fiat ar. m.

Questio VII.

vt prius. **C**onfirmat. sit ita quod sor. p horam habuerit hanc piam in mente. ois triangulus h3 tres. & iste e trian- gulus. nullam ex illis inferendo pclusionem. vel saltem habue- rit istas cathogoricas non adinuicem coniuictas. & nuc pmo ex illa inferat pconem. p3 qd pclo posterius erit tempore qd minor casus satis e polis. vt p3 pferanti. pot. n. intellect? pferans sup consumili pfa scripta altam formare menta- lem: cui illa scripta subordinet. lz nullam inferat pconez. **C**eter igit rridetur qd sine statz post minore pclusio for- metur. sine per tepus post. pole est sylum aliquem demon- stratum dnduz ee formatu. cuius no sciatur maior. neq3 minor. nec pclo. sed qcto scita iam maior. aliquis inceptit scire minore illis premissis debite pclusioni applicatis. cum alijs circustantijs in logica videndis. que hic pssupponunt. tam cito sciet pclusionem. & hoc sufficit intentioni ari. **C**Ex quo sequit qd pconez subito vel successine post premissas in intellectu formari aut in voce. vel in scripto impertines e intentioni eius & pposito nro. **C**Ad 6^m d^r qd argumentuz satis pbat qd non semp sufficit notitia maioris & minoris ad notitiam pclusionis habendam. sed op3 debitam fieri illaru applicationem adinuicem cum alijs circustantijs. & c. **C**Ex quo non op3 pcedere qd statim scitis geometrie omnibus prin- cipijs. sciant oes geometrie pclusiones. **C**oceditur tamen qd vbi debita inuicem p intellectum fieret applicatio oim pclu- sionum & cum pncipijs suis cum circustantijs supradictis scirent oes pclusiones ille. sed hoc eet intellectui difficillimu. & valde laboriosu. **C**Ex quibus p3 ad pfirmationem pma. **C**Ad scdam concedit pclusio. **C**Ad auctoritate in op^m al- legatam. vide que dixi in 3° de aia. **C**Ad 7^m d^r. qd lz qd prius actualiter intelligeret illam ppositionem. super dataz li- neam & c. qd p^m ex quibus demitatur. no sequit vt prius sciret illam. in pposito aut per cognitionem conclonis pmissa- rum notitiam intelligimus scientificam ipsarum. **C**Ad co- firmationem d^r qd illa notitia conclusionis e valde remota. que confusa dici d3 & in potentia notitia. de tali vero conce- ditur ipsam pcedere posse notitia pmissarum distinctaz. sed de illa non loquimur. cum dicimus ipsam sequi notitia maioris aut minoris. vt p3 in quarta distinctione. **C**Ad vl- timum dicitur qd lz intellectus non scire possit aliquam pre- missam ee maiorem sub ratione maioris nisi ad minorez re- ferendo. similiter econtra. tamen significatuz maioris scire poterit non sciendo significatu eius que minor appellat. aut e3. **C**Et hoc sufficit proposito nro. & sic est finis questionis.

CSi vo no menonis ambiguitas ptingit. aut eni nihil discet aut que nouit & c. **Q**o vii.

Veritur .7. vtru possibile sit ali- quod a nobis de nouo sciri ad partem negatiua arguit. pmo sic. **I**mpossibile e aliqd a nobis sciri. igit & c. **A**ss pbat. qd ipossibile e de aliqua re nos certa habere notitia sine formidine ad op- positu tam per sensum qd p intellectu. igit

& c. lz pna p qd nominis ipsius scire. assumptu probat idu- ctue primo quo ad sensuz tactus. naz quantuqz organuz tactus sit bn dispositu & medium taz intrinsecu qd extrinse- cum sit bn dispositu. tamen in iudicando hoc vel hoc ee cali- dum. vel frigiduz error ptingere potest. vbi. n. ob3 min? calidu qd sit neruus presentet indicabit a tactu frigiduz. vt p3. **C**onfirmat. qd nunqz ex tactu distinguet aliquis in q- pportione vnu sit alio calidius. aut frigidius. no etiam per ipsam graduz poterit qualitatuz distinguere. sicut gradum sumuz a medio. aut mediu a remissioni. quare & c. **C**Se- cundo arguit quo ad gustuz. qd febricitates rem aliquam iu- dicant amara que tamen e dulcis. Item pregnantes rez ali- quam per gustu suauem indicat & dulce que tamen horribilis est & amara. **E**t qd aliquis dicere posset qd hoc non incone- nit de gustu male disposito. a quo scia no dependet intelle- ctua. arguitur de gustu bn disposito. qd cardones aut fenu gustu asini bene disposito suaves appareat & dulces q an gustu boio temperato apparent amari. vt p3. op3 igit vt alter eoz decipiatur. dubium aut e nobis quis eoz sit de-

ceptus. quare & c. **C**Preterea qctunqz aliquid gustas ti- bi dubiu e d3 an organuz gustus sit bene vel male dispo- situs. cum non sis corpus temperatu. nec forte vnqz fuit ta- le corpus. & per pns semper tibi dnm ee d3 an bene vt ma- le iudicas per gustum. **C**Tertio ar. de olfatu. nam quida odores apparer suaves & dulces vulturibus & tigrilibus: qui tamen odoratu hominis amari & horribiles apparer. sicut p3 de odoribus cadaveris. quare op3 alterum odora- tum esse deceptum. sed non e verisimile vt ille sit odorat? vulturis: cum in eis ille sensus sit perfectissimus. in homi- ne autem imperfectissimus. vt h3 videri in 2° de anima. q- re & c. **C**Deinde arg. de visu. qm visus bene dispositus q- dratum a longe visum iudicat sphericum. Item baculum in aqua exntem fractum iudicat qui no e fractus. sol etiam de mane rubens apparer & in meridie albus. Foculatores etiam multiplr visum nostrum decipiunt. qre & c. **C**Dei- de ar. de intellectu. omnis intellectua notitia ex sensitua d- pendentia h3. vt habet 3° de aia. cum igitur per sensitiaz notitiam nullam possumus habere certitudinem firmaz. se- quitur qd per intellectuz non contingit aliquid scire pfecte. **C**Confirmatur. qd intellectua cognitio conclonem ex no- titia principioz dependet. notitia vero principioz per expe- rientiam acquiritur. cum igitur experientia sit valde incer- ta. qd super insensationibus fundatur. que fallaces esse pos- sunt. sequitur intellectua cognitionem non esse omnino firmam quecuqz sit illa. **C**Secundo principaliter arguit. qd lz scire contingat. non tamen contingit scire de nouo. primo per rationes platonis. data. b. conclusione que. nunc addit- catur a soite. quero nunquid ante hoc. b. conclutio scribas ab eo. vel non. si sic. igitur non de nouo ipsam addidit. sed soluz reminiscitur ipsius. si non. sequitur qd non poterit mo- ueri aut inclinari ad ipsam addiscendu. quare ipsam no ad- discet. lz pna. sicut in fili. Si quis pfamilias aliquem ha- buisset seruum fugituz ab eo incognitum & vellet ipsam reperire frustra ipsam insequeretur. qm non cognosceret ipsam. & per pns no ipsam apprehendere posset. **C**Item si alicui impito proponantur pn^a geo^a. statim ipse conceder- ret illa. si post illa pn^a pponatur propo p^a statim illam con- cederet. & sic vltra per ordinem. quod non cotingeret. nisi illas ppones & principia scinisset. quare & c. **I**ste due ratio- nes attribuntur platonis. **C**Item adduci potest ratio por- sita in textu que etiam attribuitur eidem. Item no omnes terminorum significationes quos significare scimus de no- uo didicimus. ergo nec alia de nouo addiscuntur. lz pna a simili. assumptu probatur. qd per vnu^m termini significatio- nem devenimus in cognitionez significatiois alterius termi- ni. cum igitur in talibus non sit procedere in infinituz deue- nire erit ad significationem vnius termini. in cuius notitiaz non devenimus per alteri^m termini significationem. vt p3 per ipsiusmet termini significationem. qd idem no declarat seipsum. qd op3 illaz p^a nobis fuisse notam. qre & c. **C**Item anima humana a deo immediate creatur. cum ipsa sine scia sit valde imperfecta non vt verisile ipsam sine scientia a su- premo deo in principio creari. quare ipsa creatur sciens. & per pns non postea aliquid de nouo addidit. **C**Item si sic sequit qd aia intellectua est alterabilis. qd est ptra p3. 7° pbyficoz. p3 pna. postqz ipsa potest moueri de ignorantia in scientiam vel econverso. quare & c.

Ad opposituz **E**st pbs in illa parte. ante autē qd sit inducere & c. **C**In ista q- stione erunt duo articuli. In primo videbit difficultas p- mi argumenti principalis. In 2° difficultas secundi.

Quantum **A**d primu. notandum primo qd lz scire multis accipiatur modis vt vi- debitur infra. tamen qualitercunque sumatur semper fir- mam alicuius complexi credulitatem includit nulli gradui formidinis permixtam. patet bec comuniter. bec igitur questio queritur de scire qualitercunqz sumpto. **C**Pr- ma suppositio. Intellectus humanus naturaliter est incli- natus ad rei veritatem sciendam. patet experientia. patet etiam de mente Aristo. in probemio meta. cum dicit oes boies na scire desiderant. **C**Presupponit 2° qd nale de-

Questio VII.

fiderim quod inest aliquibus a tota sp̄e. non debet omni-
 no frustrari. p̄ de mēte Aris. 2° celi. **Tertio** sup̄pō. aliq̄
 sunt ppōnes ita evidētis v̄tatis: q̄ ipsi debite intellectis
 humanus intellectus ē n̄aliter aptus statim assentire. ⁊ nul-
 lo mō dissentire eis. p̄ experientia. sicut de ppōnibus istis.
 quodlibet ē. vel non ē. oē totum q̄tatiuū ē mains sua pte
 q̄tatiua. q̄cunq̄ sunt equalia vni 3° sunt equalia iter se. p̄
 etiam de mente cōmentatoris 3° de aīa. p̄mento trigesimo
 sexto. s̄t̄r aliqui sunt modi arguendi. quoz̄ illationi intellect^o
 non ē aptus dissentire. p̄ sicut de syllo expositoio debite
 regulato. sic arguendo hoc ē q̄tatis. ⁊ hoc est sup̄ficies. er-
 go sup̄ficies ē q̄tatis. Item de syllo in barbara. sicut sic ar-
 guendo. oē aīa est suba. oīs homo est aīal. ergo oīs homo
 est suba. **Quarto** supponit. q̄ quedā ē evidētia sūma.
 quedā aut̄ n̄alis ⁊ remissa. Exemplū p̄mi. sicut evidētia q̄
 assentit huic cōplexo. quod dā est vel nō ē. exemplū sc̄d̄i. si-
 cut evidētia q̄ assentit huic cōplexo. grane n̄aliter deorsū
 mouet. fundat. n. illius ppōnis v̄tatis ⁊ ipsius evidētia su-
 per re mutabili. p̄pter cuius mutabilitatē. nobis du^m esse
 potest an accidere pōt error: circa ipsam. p̄ma appellat sū-
 ma. q̄m intellectus p̄ sui n̄am cogitur illi ppōni assentire ⁊
 nullo mō dissentire potest p̄ aliq̄ rōnem adductā. 2^a v̄o na-
 turalis ⁊ remissa d̄f. q̄ per aliq̄ apparentē ⁊ n̄alem rōnē
 adductā lz non verā intellectus est aptus illi ppōni dissenti-
 re. **Ultimo** supponit q̄ lz intellectiva app̄hensio aliquo
 modo ex sensitiva dependentiā habeat sicut de nulla re no-
 titiam intellectivā habere possemus nisi iam p̄cessisset noti-
 tia sensitiva. non t̄m op̄z vt assensus qui habet ab intellectu
 circa aliq̄d complexū ex aliquo assensu sensus interioris aut
 exterioris depēdeat circa illud cōplexū. p̄. q̄ intellect^o assē-
 tlendo huic cōplexo. quod lz est vel non ē. nullū requirit as-
 sensum alicui^o sensus siue exterioris siue interioris circa idē
 complexū. **Unde** p̄missis sit p̄ma p̄clo. possibile ē intelle-
 ctum humanū aliquid scire p̄bat. intellectus humanus ad
 scire n̄aliter inclinā. sed aptitudo que a tota sp̄e inest omni-
 no frustrari nō pōt. ergo ⁊c. maior ⁊ minor patent. ex p̄-
 ma ⁊ sc̄da sup̄pōne. **Sc̄da** p̄clusio. nobis evidens est ⁊
 certum intellectū humanū quedāz p̄ncipia sine vlla formi-
 dine scire. p̄ de p̄ncipijs oīo per se notis. vt d̄r in 3° suppo-
 sitione. **Tertio** p̄clo. aliquas p̄clones intellectus hūanus
 potest vere sine formidine scire. p̄batur. q̄ vbi aliqua cō-
 clusio immediate ex p̄ncipijs per se notis inferat p̄ aliquem
 modū arguendi per se notum. sicut in barbara vel quoniam
 alio modo scietur illa p̄clo vel sc̄ri poterit. sicut etiā p̄missis
 scient quare ⁊c. **Quarta** p̄clo. lz p̄clonib^o n̄alibus pos-
 sit aliquis eque firmiter assentire. sicut geometricis vt alijs
 h̄mōi. n̄ales t̄m p̄clones m̄n^o de n̄a sui habent vt eis dē fir-
 mus prebeatur assensus q̄ cetera cōclones potissime de-
 monstrate. sicut mathematice vel alique tales. p̄ma ps cō-
 clusionis p̄. tam firmam enim credulitatem. ⁊ tam inten-
 sam potest aliquis adhibere huic ppōni. grane n̄aliter de-
 orsum mouet. sicut isti. triangulus habet tres. secunda p̄-
 batur. q̄ cōclones n̄ales veritate m habent ex reb^o mo-
 tui ⁊ variationi subis. ex quibus varias dubitationes ⁊ rō-
 nes contingit intellectui subinferri. quare ⁊c. ⁊ b de p̄mo
 articulo.

Quantum ad sc̄d̄m. sciendū est q̄ sicut tangit
 in textu varie antiquitus fuerūt opi-
 niones. p̄ma fuit eracti. que etiā socrati attribuit. q̄ nō cō-
 tingat aliquid scire. altera platonis. q̄ p̄tingat scire: s̄z nostry
 scire nō est de nouo. sed t̄m reminisci. p̄ma opinio v̄r sus-
 ficienter remoueri per articulū p̄cedentē. **Sed** h̄ sc̄dam
 instat. p̄mo sic. si deus p̄mo aīam humanā crearet q̄cunq̄
 sc̄ia perfectam. que t̄m subito illam depderet in hūano cor-
 pore. hoc adeo p̄pter aliquem aut hominis aut aīe finē vi-
 dēret eē factum. nullus aut̄ apparet finis. p̄pter quē illud
 cōtingere debeat vt p̄. ergo opinio falsa. **Cōfirmatur.**
 q̄ ordo n̄ae est de imperfectiori ad perfectius transire ab
 ipso imperfectiori incipiendo. non autem ipsius ordo ē trā-
 s̄ire h̄. si tamen contingeret. vt plato dicit. tunc n̄a inciperet
 a perfectiori transeundo ad imperfectius. dum anima intel-
 lectiva primo qualibet scientia perfecta omnē eius notitiaz

in corpore humano depdit. quare opinio falsa. **Secūdo**
 arguit sic. cum in eodem instanti. anima in corpore infun-
 datur. in quo ipsa creat. quero nunquid in illo. instanti ani-
 ma humana omnem eius notitiam retinet. aut nullā. si nul-
 lam sequitur q̄ simul eius notitiam habet ⁊ non habet. lz
 p̄na. q̄ nunq̄ ante aliquam habuit cognitionem. sed nunc
 primo habet illā. ⁊ p̄m opinionē. in eodem instanti subito
 illam deperdet. Si vero dicat q̄ retinet ipsam. sequit q̄
 non repugnat anime intellectivē corpus iformare. ⁊ tamē
 oēm eius sc̄iam retinere. sed quod alicui pro aliquo instanti
 non repugnat eidem nō debet per tempus repugnare. q̄
 re poterit aīa intellectiva per tempus sui retinere cognitio-
 nem postq̄ infomauerit corpus humanum. **Cōfirma-
 tur.** q̄ in illo instanti primo corpus humanum est minime
 a superfinitatibus depuratū. si igit tunc retinebit. a fortiori
 in quolibet instanti sequenti poterit retinere. Diceret for-
 te q̄ anima intellectiva per tempus manet creata. ⁊ nō in-
 fusa. ⁊ in eo tempore omnem notitiam scientificam retinet
 sed cum primo infunditur deperdit illam. **Cōtra.** q̄ nō
 videtur ratio quare magis per horam stet sic creata ⁊ non
 infusa. q̄ per duas. vel diem vel mensem quare vel nullo
 tempore sic stabit. vel tempore infinito stabit creata sine i-
 fusione in corpus humanum. quod tamen est p̄tra opinio-
 nem. Diceretur forte q̄ in instanti anima intellectiva crea-
 bitur. sc̄a immediate post istud instans in corpus infunderet.
 quare per instans t̄m remanebit omni scientia repleta. sed
 immediate post istud instans subito obliuiscet. Sed hoc vi-
 detur ridiculum. frustra enim videret deus illam scientiā
 in anima creare. si per instans tantū permanere deberet.
Item ex opinione sequit q̄ homo non posset aliquam
 artez mechanicam de nouo addiscere. p̄ p̄na eadez rōne.
 sicut de scientijs speculatiuis. ⁊ per p̄ns anima intellectiva
 a p̄n^o sue creationis insufficienter informata fuit arte sutoria.
 arte fabili. ⁊ sic de omnibus alijs artibus. quod videt ri-
 diculum. Idem etiam ar. de omnibus actibus prudentie.
 sicut de artib^o mechanicis. **Idem** quidam arguit q̄ ex
 opinione sequeret. q̄ hoīes a p̄n^o sue puericie eēt equali-
 ter sapientes. lz p̄na q̄ anima vnus in principio creationis
 eēt eā perfecta cum anima alterius loquendo de perfectio-
 ne accidentali. **Sequeretur** secundo q̄ haberemus sc̄i-
 tiam. ⁊ nos lateret habere illam. postq̄ anima nostra esset
 oblita. **Sequeret** 3° q̄ pueri a p̄n^o non eēt ignorātes.
Item q̄ naturalis appetitus hominis ad scien^m esset
 frustra eo q̄ frustra appetit illd̄ quod actu habet. **Itē**
 q̄ ceci a natiuitate scientiam aliquam haberēt de colorib^o.
 cum anima in p̄ncipio creationis habuerit scientiam de sp̄-
 sis. sed iste rationes modicam habent evidētiam contra
 opinionem. presupponunt. n. platonem dicere. q̄ cum aīa
 fuerit corpori infusa: eandem habet scientiam quaz p̄ius.
 ⁊ per p̄ns homo eandē sc̄iētiam habeat. cuius op^m sensit.
 plato. **Itānc** v̄o pro opinione ari. p̄supponitur primo.
 sicut tangit cōmētator tertio de anima. q̄ sicut se habet mā
 p̄ma in ḡne formarum naturalium. sic se habet intellect^o
 humanus in ḡne formarū speculatiuarū. quēadmodum. n.
 mā p̄ma est in potētia pura. nulla de se habēs formas. sed
 quālibet talē recipit ab agēte naturali tanq̄ perfectionē suā
 dicētē p̄ho. p̄mo p̄hy. q̄ mā appetit formam. sicut turpe
 bonum. ⁊ femina marē. ita humanus intellectus p̄m p̄h^o.
 tertio de anima. est tanq̄ tabula rasa in qua nihil ē pictum
 idest nullam de se propriam habēs speculatiuam formaz.
 sed quālibet talem ab obo intelligibili recipit virtute intelle-
 ctus agentis tanq̄ perfectionem suam. ad quam naturali
 inclinatur. sicut grane deorsum. ⁊ leue sursum. iuxta illud
 Aris. omnes hoīes n̄a scire d̄siderant. **Secūdo** supponit.
 q̄ reductio intellectus polis d̄ potētia ad actuz sub aliqua
 forma speculatiua fit a sensibus. virtute t̄m intellectus agē-
 tis. p̄. d̄ mēte ari. tertio d̄ aīa. necesse ē intelligentē p̄bat
 mata speculari. Itē in d̄ sensu. oē quod fit in intellectu p̄i^o
 fuit in sensu. quō autē hoc fiat vide in tertio d̄ anima. **Sedē**
 sup̄pōnes fieri possunt d̄ habitu sciētifico. nulluz. n. talē lz
 intellectus tanq̄ sibi p̄p̄ius. ⁊ ad quēlz talē r̄ducitur d̄ po-
 tētia ad actuz aliquo mō. a rebus sensibilib^o. Ex quo inferē

Questio. VII.

3^a opinione est. que ascribitur Avicenne. q^d ista reductio nō sit ab intelligentia vltima immediate. quam ipse vocat datorem formaz. p³ ex supposito. p³ ex alio. q² vnaque q³ spēs est obi. p³ij representatiua. a quo decidit. sed spēs lapidis a datore formaz infusa. non ab aliquo lapide deciditur. s³ ab ipsa intelligentia. ergo illa spēs non lapideim. sed potius intelligentiam representabit. quod videtur absurdum. Sequitur secundo. q^d sicut mā reducitur de potentia ad actū mediante aliqua transmutatione cū de nouo recipit aliquā formam subalem sic etiam intellectus mediante transmutatione spiritali formam recipit speculatiuam. siue illa transmutatio subito fiat siue successiue. et hanc transmutationem quidam dicunt vniuersaliter esse argumentationes. s³ hoc non est necessarium. simplex. n. notitia rei non per argumentationem. sed sola alteratione intellectus a sensu acquiri potest. concurrente tñ intellectu agente. sed verum ē q^d argumentatio est transmutatio. qua acquiritur quelz sciētia que in ipso de nouo generatur. hoc autem aliquando contingit ex pura p³uatione ad actum deveniendo. sicut in pueris. qui primo doctrinant: nullam prius habentes scientificam notitiam. aliquando vero ex habitu contrario in alium contrarium habitum sicut contingit in male habituatīs in aliq³ scientia. qui postea ad rectum habitum deducuntur. Et addunt quidam. q^d l³ argumentatio successiue intellectui acquiratur. scientia tamen subito acquiritur. et nō successiue. q^d p³ per p³m 7° p³hy. qui dicit q^d ad scientiam non est per se motus. dicit secundo q^d sicut generatio ē transmutatio qua reducitur in mā forma subalis. et alteratio est transmutatio qua inducitur forma accidentalis. sic demonstratio vel syllogizatio ē argumentatio qua concluditur conclusio eēntialiter scita. inductio vero qua concluditur conclusio accidentaliter scita. dicitur autem conclusio dem³strationis eēntialiter scita. q² illi statim intellectus assentit cognitīs premissis que sunt illius per se cause. et hoc dictum ipsorum restringi d³ ad dem³strationem propter quid. conclusio vero inductionis dicitur accidentaliter scita. tum quia intellectus illi nō statim assentit sufficienter cognitīs omnibus eius singularibus. tum q² nec omnia singularia sunt per se causa illius v³is. primū autem istoz dictum puro minus rōnabiliter positus ē. p³mo. q² cum assensitiua notitia omnis intellectiua dependeat v³ tam scientiam quam argumentationem fieri posse successiue. 2° q² intellectus de se magis est aptus argumentationē aliq³ subito recipere q³ sciam. nam scia est habitus v³ plurimum ex multis frequentatis actibus productus quare v³ plurimum in tempore generat non sic autem v³ de argumentatione. imo stante maiorē et minorē premissa in intellectu. et illis adinuicem debite copulatis videtur intellectus formare posse notam illationis cum eius conclusione. 2^m autem istorum dictum tolerari potest. s³ nō sit multi fundamenti. Ad his suppositis pro opinione Arist. ponat 2° responsiua. possibile est intellectum humanū addiscere de nouo p³ batur sic. intellectus humanus in p³no sue creationis ē in pura potentia ad formas speculatiuas. et ad habitum scientificum. sed in processu illas formas habet actu simul cum habitu speculativo. ergo aliquando illas formas et illum habitum de nouo acquirat. quare et ē. tenet p³na. et assumptū p³ ex premissis. Secūdo scientificus habitus in intellectu generatur necessario precedentibus notitijs sensitivis notitijs vero sensitivis de nouo generantur. vt satis p³. ergo et ē. t³ consequentia et etiam a³is ex premissis.

Ad rationes Principales. Ad primā negationem s³ negat a³is. Ad probationem dicitur primo cū inductive probatur de sensu. q^d sicut sensum quēlibet exteriorē errare contingit vt conceditur s³ in communem doctrinam. ita etiam quēlibz sensum rectum cōtingit habere iudicium de proprio ipsius ob³. a iudicio autem falso sensus non dependet scientia intellectus sed solum a v³o. Dicit 2° q^d sensus se inuicem iuuant. vt vnus corrigat alterius errorem sicut tactus corrigit errorem visus percipientis baculum in aqua tanq³ fractū. et visus corrigit errorem tact³ duoz digitorum cāzelatoz percipientiū vnū baculū tanq³ duos.

Idem etiam a fortiori facit intellect³ corrigens errores omnin³ sensu exteriorē. Ex quibus inferē. q^d de rebus que imediate sēsu exteriori percipiuntur. certā possumus eidentiam h³re. cōcedit tñ q^d illa non pōt eē eidentissima. et sūma. vt p³ ex quarta suppone. h³ causa est mutabilitas multa que accidere pōt circa sensus et res sensibiles: que ab eis percipiuntur. Ad 3°. q^d l³ cōtingeret sensus circa sensibilia semper errare. aliqua tñ ab intellectu cōprehendunt. quorum assensus nullo modo ab assensu v³ iudicio sensus dependētiam h³. vt p³ ex notabili vltimo. q²re de illis intellectus notitiam poterit habere scientificā: nō obstante errore sēsus. Quantum ad māz argumētoz que adducta sunt de sensibus exterioribus: vide in 2° de aīa. Ad illud q^d arguitur de intellectu. l³ neganda eēt minor vt ex predictis p³. cōcesso tamen a³te gratia argumēti neganda ē p³na. q² l³ oīs a principio intellectus ex aliqua apprehensione sensus aliq³ modo dependentiā habeat. non tamen oīs assensus intellectus ex assensu dependet ipsius sensus. nec oīs rō qua intellectus ad assentiendū mouet a sensu dependet. quo ad sic vel talē indicandum. Ad p³firmationē d³ q^d l³ notitia intellectiua p³ncipioz que ē apprehensio. absolute dependeat ab experientia aliquo mō v³ a notitia sensitiva. nō tamen notitia scientifica p³ncipioz necessario p³ experientiam acquirat. ad hūc intellectum q^d assensus et firmitas eius que requirunt ad notitiā scientificā. non necessario per experientiam acquiruntur. huic. n. p³ncipio. quodlibet est v³ nō ē. aut omne totum est maius sua pte. p³sentit intellectus. et de ipso credulitate firmas habet que tamē per nullā acquirat experientiam. vt p³. Ad 2^m rōnem principalē respondetur negando assumptum. Ad primā rōnem platonis diceretur. q^d b. conclusio que nūc addiscitur: non ante hoc distincte sciebatur a soxe. concederet tamen Arist. q^d ante hoc sciebatur in potentia vel diminute. et non est simile de patrefamilias nullā habēte notitiā sui fugitini. et de illo qui de nouo addiscere d³. eo q^d p³clusionē aliquā addiscēs iam h³ principiorum notitiā. ex quibus conclusionis nota aliquo modo dependet. quare aliquale et imperfectam ipsius notitiam habet quā p³fecte addiscē itendit. Ad scōdam rōnem platonis dicitur q^d non statim scitis p³ncipijs geo³. homo impit³ concedit primā p³ponem geo³ et scōdam. et sic de alijs. hui³ autem causa est. q² p³ncipia sunt per se nota. nec indigemus studio ad illorum notitiam perfectam habendam. sed statim illis assentimus. cū se offerunt lumini intellect³ agentis. vt verbi gratia. scito quid importat nomine totius et noie partis. statim concedimus per lumē intellectus agentis nobis inditum. q^d omne totum est maius sua parte. propter ea d³ p³mo posteriorē. q^d statim p³ncipijs assentimus cum terminos cognoscimus. et .6. ethicoz q^d ad p³ncipia non ē rō. p³clones v³o geo³ non tñ ex p³ncipijs sequūt. sed ēt ex p³missis formalit³ dem³strationē igredictib³. hō aut impit³. l³ forte p³n³ geo³ sibi p³posita statim p³cederet. nō tñ premissas p³cederet. nec statim omnes p³missas et p³ncipia p³clonuz ip³is p³clonibus applicaret. vnū ex alio inferēdo. s³ hoc fit lōgo studio et labore. non tñ habere p³ inconuenienti si reperiretur intellectus tam p³picax. vt statim intellectis terminis. oīa illa simul applicare posset. et sufficienter ista inuicē discutere. vt statim oēs geo³ p³clones addisceret. nō tñ seq³retur ex hoc. vt illas p³ns i p³pa forma sciuisset. Ad aliaz rōnem platonis q^d ponit in textu. rōdet p³ns. q^d tu scis hāc dualitatem eē parē scōm qd. s. in potentia. siue diminute. et tñ simpl³ de nouo addiscis hāc dualitatem eē parem. q². s. notitia p³fecta et in p³ria forma. Sed logice respondēt negata p³clone p³nter negaret illa p³sequētia. tu scis omnes dualitatem eē parem. sed hec ē dualitas. ergo et ē. arguitur enī ab vna de sensu cōposito cū minorē de inēē ad p³clones de sensu cōposito. q^d p³na nō valet. vt in logica p³. si tñ assumit maior de sensu diuiso hoc mō. oēs dualitatem scis eē. parem. s³ hec ē dualitas. ergo hāc scis eē parē. Rōdent qdaz negādo maiorē. q²si stricte loquunt de notitia scientifica. q^d .s. habet in p³ria forma. Alij v³o adherētes mō loquēdi ari. p³cedūt eā de notitia cōfusa loquendo. q²uis de notitia distincta non esset vera. et sic corrūdent ad p³clusionem.

Questio VIII.

Ad aliam rationem dicitur negando aſs. Ad probationē dicitur qd est deuenire ad p̄m̄z terminū: quem puer aliquis de nouo didicit sic. vel taliter ſignificare. ſed non ī notitiam ſignificatiōis illius termini nō deuenit p̄ ipſiufinet termini ſignificatiōē ab eo cognitā. neq; per ſignificatiōē alterius termini. que ab eo prius cognita eſſet. q; ſic oportet p̄cedere in infinitū. ſed per nutus ⁊ ſigna: qualiter filij a patrib⁹ ⁊ matrib⁹ doceri ſolent. vt experientia notat. **Ad** aliam rōnez dicit. qd aīa humana in p̄ncipio ſue creatiōis ē eētialiter eque p̄fecta. ſic cū ſit h̄itibus ſciētificis repleta. verūtamē accidentaliter aut nullius eſt. aut modice p̄fectiōis ſed in p̄ceſſu ſit vel fieri pōt accidentaliter valde p̄fecta. ⁊ hoc ſufficit. **Ad** vltimā p̄ceditur qd aīa ē alterabilis alteratione p̄fectiua ⁊ large ſumpta. aliquā .ſ. ſciam acq̄redo. non tamē eſt alterabilis alteratione corruptiua. ⁊ pp̄te ſūpta. qualis eſt calefactio. vel frigeſactio. vel aliquid huiusmodi. ⁊ hoc intendit ari. loco allegato. ⁊ ſic eſt finis.

Scire at̄ oppinamur ſimplr̄ vnū qd q; ſ; nō ſophiſtico mō qd ē ſecundū acc̄tis cum cām arbitramur cognoscere. p̄pter quā res ē ⁊ qm̄ illi⁹ eſt cauſa ⁊ nō eſt contingere hoc aliter ſe h̄re ⁊c.

Dicimus autem ſcire ⁊ non demonstrationē intelligere ⁊c. Questio. viii.

Veritur Octano vtrum diſſin-
tiones ſcire poſite ab ari-
ſto. in l̄a ſint b̄n poſite. ſ. ſcire ſimpl̄iter ē
rem per cām cognoscere. ⁊ qm̄ illius eſt
cā. ⁊ non p̄tingit alr̄ ſe habere. **Silr̄** ſcire ē
per demonstrationē intelligere. **Ad** partē
negatiuā arguit̄ p̄o ſic. ſcia nō eſt cognitio.

ergo ſcire nō ē cognoscere. t; p̄na. p̄ locum a p̄lugatis. aſſūptum. p̄baſ. ſcia ē habitus ex multis frequentatis actib⁹ p̄ductus. vt p; ſexto ethicoꝝ. talis aut̄ habitus non ē cognitio actualis: ſed cognitio actualē fuiſſe p̄ſupponēs: vt p;. quare ⁊c. **Coſfirmat.** q; ſtat qd facta demonstrationē aliquis ⁊ p̄miſſas ⁊ p̄clonem cognosceret: ſiue app̄benderet effectū ⁊ cauſas ⁊ illa adinuiçē cōparet. ⁊ app̄benderet nō poſſe alr̄ ſe h̄re. nō tñ firmiter adherēdo p̄miſſis. nec conſuſionē. aut q; nō p̄ſideraret vtrū ſic eēt. aut forte qd diſſentiret. ⁊ per p̄ns tunc non ſciret. quare videt̄ diſſinſio non eſſe p̄ueniens. **Secdo** arguit̄ ſic. p̄tingit p̄ effectum ſcire cām. igit̄ non oē ſcire eſt p̄ cām cognoscē. aſſumptū p̄baſ. nam in demonstratione q; . pōt cauſa p̄ effectum dem̄ſari videbit̄ infra: ſed quel; dem̄ſatio facit ſcire. vt p; hic per ariſt. in textu. quare ⁊c. **Idem** ar̄ fieri pōt de demonstratione a ſigno. **Coſfirmat.** q; p̄ma pp̄o geo. ſ. ſup da tam lineam contingit triangulum equilaterū collocare. ſciſ per interſecatiōē duoz̄ circuloꝝ. ſed talis interſecatio nō ē cā illius p̄cluſionis. ergo ⁊c. maior p; p̄ campanū demonstrationem illā p̄poſitiōē. minor de ſe p;. poſſet tñ eē illa interſecatio. q̄uis nullus eēt triāgulus equilaterus. poſſet eēt h̄m̄. **Idem** ar̄ fieri pōt de illa pp̄o. triangulus habet tres que demonſtrat̄ p̄ habere angulum extrinſecū. ⁊ tñ habere angulum extrinſecum non eſt cauſa qd triāgulus habeat tres. q; ſ; nullus eēt angulus extrinſecus adhuc triāgulus haberet tres angulos equales duobus rectis. vt p; de ſe. **Coſfirmat.** q; ſi omne ſcire eſt per cauſam cognoscere. ſequit̄ qd non habentia cauſas ſciri nō poſſūt. patet conſequentia de ſe. conſequens tamen eſt falſum. p̄mo q; deus non habet cauſam. de quo tamen ſcientia haberi poſteſt. eo qd eſt maxime ⁊ vere ſcibile vt habetur ſecundo meta. ſecundo. quia p̄na p̄ma non habent cauſas. que tamen ſciuntur. vt voluit ariſto. infra. cum dicit qd p̄ncipia magis ſciuntur ipſis conſuſionibus. 3o ſi ſic. ſequitur qd ſcire quod acq̄ritur in demonstratione q; . per cauſam remotam eēt ſcire ſimpl̄iter. p̄ns videtur h̄ cōmunit̄ exponentes. p̄na probatur. q; tale ſcire eſt cognoscere rem p̄ cauſam ſ; remotam. qm̄ eſt cauſa illius effectus. ⁊ non cōtingit alr̄ ſe habere. vt p;. quare ⁊c. 4o poſſibile eſt qd aliquis perfecte ſciat p̄nam p̄poſitiōem geo. per p̄miſ-

ſas ſuas. illa adinuiçem debite compando. ſ; nō cognoscat hoc eē cauſam illius. nec aliqd conſideret ſub rōne cāe. aut ſub rōne cauſati. ergo non b̄n dicitur. qm̄ illius nō eſt cā. t; p̄na. ⁊ aſſumptū videt̄ notum. **Coſfirmat.** q; nō ſimil querere debemus ſciam ⁊ modum ſciendi. vt habet̄ ſecundo meta. **Si** autem ad ſcire requirat̄ hoc eē cauſam illius. tunc ad ſcire quereremus modum ſciendi. vt patet. q; ⁊c. **Quinto** multa ſciuntur contingentia. que tñ alr̄ ſe habere poſſunt. ergo vltima p̄ticula nō eſt b̄n poſita. aſſumptū p;. dicimus enim te ſcire papam eē romē. aut ſortem ſedere vel aliquid huiusmodi. **Coſfirmat.** q; de rebus mobilibus corruptibilibus ⁊ contingentibus alr̄ ſe habere eſt ſcia nālis. quare ⁊c. **Ultimo** ar. h̄ ſcōdam diſſinſionem. q; ſtaret aliquem per demonstrationem intelligere. ſ; non aſſentiret ⁊ p̄ p̄ns tale intelligere non eſſet ſcire. **Coſfirmatur.** q; ex diſſinſione ſequeret̄ qd ſcire per demonstrationem ab effectu. vel a ſigno eſſet ſcire ſimpl̄iter. p̄ns eſt falſum ⁊ p;. q; ſibi competit̄ predicta diſſinſio.

In oppoſitum **Est** ariſt. in textu. **In** iſta qōne p̄io determinabitur. q̄ ſitum. ſecundo remouebuntur quedam dubia.

Quantum **Ad** p̄m̄z p̄mittende ſunt q̄dam diſſinſiones poſite circa textum. **Pr̄ma** diſſinſio ē inconſiſtis. qd ſcire quadrupl̄ accipit̄ large. pp̄te. magis pp̄te. ⁊ maxime pp̄te. p̄mo mō ta; contingētia q; necessaria ſciri p̄nt. ſiue fuerint frequēter contingētia ſiue raro. **Secdo** mō. tantū necessaria vel frequēter contingētia ſciunt̄. **tertio** ſolum ſciunt̄ necessaria ſiue dem̄ſabilia ſiue non. **quarto** mō ſolum ſciunt̄ ea necessaria quoz̄ notitia p̄ cām ipſoz̄ pp̄lā ⁊ imediata eſt acq̄ſita. ⁊ ſolum de tali loquebant̄ ari. quod ipſe vocat ſimplr̄ ſcire. **Secda** diſſinſio duplex ē ſcire. v; ſcire p̄ ſe. ⁊ p̄ acc̄tis. ſcire p̄ ſe. ē ſcire p̄ pp̄ones p̄ ſe. **Scire** p̄ acc̄tis ē ſcire p̄ pp̄ones p̄ acc̄tis. **Tertia** diſſinſio. ſcire p̄ ſe quoddā ē ſimpl̄iter. qd dā ſim quid. ſimplr̄ ē p̄ cām necessariā tā i eētudo q; in cauſando pp̄lā ⁊ imediata. ſcire ſim qd eſt ſcire p̄ effectum vel cām remotā. vel a ſig. ⁊ de hoc ſcire ſimplr̄ loquit̄ ariſto. alios modos p̄nunc p̄termittēdo. vt volūt oēs expoſitores. eo qd ē magis pp̄te ſcire. ⁊ magis p̄tinēs dem̄ſationi. **Pr̄diſſinſionē** 4o. qd quocūq; accipiat̄ ſcire ſemp tñ ad ſcire requirit̄ actualiter aſſenſus nulli gra-
dū formidini admixtus. p; de ſe. **Pr̄diſſinſio** q̄to qd cū ſcire actualiter duo p̄ſupponat. ſ. app̄bentiōē. ⁊ aſſenſum circa aliquod cōplexū hoc nomē ſcire aliter illoꝝ p̄ncipalr̄ ſignificare pōt aliter vō p̄notatine. vbi gr̄a actu ſcire hominem eē riſibile. p̄mo p̄ſupponit actu app̄bendere hominē eē riſibile. p̄ tale cōplexū. hō ē riſibilis. 2o p̄ſupponit aſſenſū firmū eidem cōplexo nulli formidini admixtum. poſteſt autem hic terminus ſcire p̄m̄z ſignificare p̄ncipalr̄ cōnotando. ſcōm poſteſt etiam econtra. vt placet diſputatoꝝ b̄n. ariſto. autem videt̄ velle qd p̄ncipaliter ſignificet p̄m̄m. ſ; cōmunit̄ ⁊ logice loquentes videantur velle qd p̄ncipaliter ſignificet ſcōm cum d̄r̄ deſcribēdo ſcire large ſumptum. qd eſt credere firmiter ſine heſitatione. cu; hoc qd ita ſit ex parte rei.

Quantum **Ad** ſcōz. ſit p̄ma p̄clō. diſſiō ariſt. de ſcire ſimpl̄iter eſt b̄n poſita ſic ſupplendo. ſcire ſimplr̄ ē rē cū firmo intellect⁹ aſſenſu vn̄verſaliter ⁊ cōplexe cognoscere p̄ pp̄lā eētialē ⁊ imediata ipſius cām. ⁊ qm̄ illius ē cauſa. ⁊ nō cōtingit alr̄ ſe habere. p̄baſ ſic predicta diſſiō competit̄ cui; ſcire ſimplr̄ ⁊ p̄ ipſam ſcire ſimplr̄ a quolibet alio diſtinguit̄. ergo ⁊c. t; p̄na. ⁊ p̄ma p̄s aſtis p; diſcurrēdo. 2o vō declarat̄ p̄mo p̄ illā p̄ticulā. cū firmo intellectus aſſenſu. d̄r̄ ab op̄niōe. qm̄ ſ; quis cognosceret effectum per cauſam. poſſet tamen de vtroq; non firmam habere notitiam ſed tantum cu; quādam formidine op̄inari. per illam vero particulam vn̄verſaliter ſeparatur a ſcire alicuius ſingularis effectus necessa-
rij a cauſa ſingulari necessaria dependentis ſicut hic. mot⁹ celi: ab hac intelligentia dependet. ſingularium autem non eſt per ſe ⁊ prop̄te ſcientia vt infra videbitur. dicitur etiam cōplexe. q; notitia incomplexa. que de cauſa vel effectu

Questio VIII.

babetur scia dici nō pōt siue large siue stricte sumēdo sciaz. volo aut nec cauillari contingat q̄ ille tres particule tam ad eam q̄ ad effectū referantur. hec vero particula per eam q̄ p̄p̄iam q̄ immediatam. separat scire simpliciter a scire per effectum. Item a scire per causam remotam. vel a signo que sūt scire s̄m quid. Item a scire principiorum inde monstrabiliū que non vere scire dñr vt videbitur infra. **C**ū aut dñr qm̄ illi^o est cā. dñr ab ea notitia cāe q̄ effect^o. q̄ absolute habetur. non comparando illa duo adinuicem. **C**ultimo vero cū dicit q̄ non contingit q̄. dñr a scire rez contingentium qd̄ scire simplr dici non d̄z vt patuit prius. **C**2ª conclusio. 2ª diffinitio est conueniēter posita. sic supplēdo. scire ē rem cum assensu firmo intellectus per demonstrationem propter quid complexū intelligere. patet sicut p̄cedens. ponitur autem i^a particula per demonstrationem propter quid ad dñiam scire principiorum indemonstrabiliū. q̄ scire quod acquiritur demonstratione qz. **C**Quidam tñ voluerūt q̄ hoc Ari. dixit nō per modū diffinitionis. sed per modū cuiusdam correlarij cum dixit scire est p̄ demonstrationem intelligere. q̄ qdam voluerūt q̄ eēt p̄batio q̄ p̄bat p̄cedētē descriptionem eē bñ positā.

Quantum Ad 3^m. dubitat p̄mo qz accidentia diffiniuntur per suba sua vt hētur ab Aristo. 7° me^{cc}. scire est accidens qd̄dam. q̄re diffiniri d̄z per subm̄ ip̄us p̄p̄ium. neutra vero illaz diffinitionūz dat p̄p̄iū subm̄. 5° ille diffinitioēs n̄ s̄t p̄ueniēter posite. **C**2° p̄supposito qz 2^a sit vna diffō dubitat nūquid sit a p̄ori. q̄ per eam aut posteriori q̄ per effectum. q̄ sit per eam p̄z. qz demonstratio q̄ p̄statur in diffinitione est cā effectiua scire. vt patet in diffinitione demonstrationis q̄ sit per effectum probatur. qz scire est finis demonstrationis vt oēs cōcedunt. quare q̄. **C**3°. dubitatur q̄ istaz diffinitionūz dici debeat formaliter respectū alterius. **C**Ad p̄m̄ respondet q̄ qd̄dam est accūs concretum. sicut album. q̄ tale p̄ subz suū diffiniri debet. q̄ de illo loquit̄ Ari. loco allegato. qd̄dā vero ē abstractum. q̄ tale est duplex. qd̄dam enim nō circūcernit in rōne sui subm̄ suū. sicut albedo vel nigredo q̄ tale non oportet diffiniri per subm̄ eius propriū. sed per genus q̄ differentiam propriam diffiniri potest sicut substantia. quoddam vero circūcernit. sicut similitudo. q̄ tale per p̄p̄ium subiectū diffiniri habet. diffinit̄ enim similitudo. q̄ ē nā si curuitas. Ad propositum ergo scire ē accūs circūcernēs subm̄. saltem implicite. si non explicite. q̄ per p̄is sufficit q̄ per subm̄ propriū implicite diffiniatur. q̄ sic fit in diffōnibus predictis. diffinitur enim per cognoscere q̄ intelligere q̄ in se includit intellectum. per cognoscere. n. cognitionem intellectiuam intelligere debemus. **C**Ad scdm̄ respondet q̄ illa diffō. est per eam. s. effectiuam vt argumentū p̄bat. **C**Ad rōnem in oppositum concedit̄ q̄ scire ē finis demonstrationis. q̄ consequenter q̄ est cā. q̄ effectus respectū ip̄is cāe. n. sūt sibi cāe vt habetur 2° p̄hycor. sanitas enim ē causa finalis deambulationis. q̄ deambulatio est causa efficiens sanitatis. **C**Ad 3^m dicunt quidam. q̄ scda est formalis. q̄ per ipsam prima demonstratur sic arguendo. omne per demonstrationem intelligere est rem per eam cognoscere. q̄. sed scire simpliciter sumptum est huiusmodi. ergo q̄. dñr at scda formalis respectū p̄me eo q̄ ip̄a dat p̄ eaz scire. **C**Contra hanc respōsionem arguit̄ aliqd̄ esse eam propriam alienius q̄ non contingere aliter se h̄re prius est s̄m nāz q̄ per ipsum eius effectum demonstrari aut monstrabile esse q̄ per cōsequens prima diffinitio datur per ali quid natura p̄. q̄ illud per qd̄ datur scda. talis aut diffinitio formalis appellari debet vt patet. quare q̄. tenet consequentia. assumptūz. patet prius enim est s̄m nām. animal rationale esse eam disciplinabilitatis i hoīe q̄ per ipsū disciplina bile demonstrari aut monstrabile esse. Itē cā rei demonstrabilis sicut est cā rei in essendo ita etiam est causa scie effectiua. non minus. imo magis q̄ demonstratio. eo q̄ demonstratio est effectiua causa instralis cā vero rei est causa effectiua principalis. quare prima diffinitio nō minus dat per effectiuam eam. q̄ 2^a. q̄ per eam magis principalem. q̄ per consequens est formalis respectū scde. **C**Confirma

tur. qz sic res ad extra. q̄ causa ipsius sunt cā sue cognitiōis ita etiam sunt causa sylli demōstratiui. qui est instrūm̄ intellectus ad sciam acquirendam. quare q̄. t̄z p̄ia. q̄ assumptū de se omnis enim actus intellectus sine argumentatio aliq̄ a re ad extra dependentiam h̄z. Itō respodetur ad dubitū. q̄ p̄ respectū scde formalis dici debet. vt argumenta probant. **C**Ad rationem alterius partis. patet ex dñis

Ad rōnes principales. **C**Ad prima. vt p̄z ex ultimo notabili. consequentia est neganda. **C**Ad confirmationem patet ex limitatione diffinitionis. si tamen aliquis sine limitatione predicta saluare velit diffinitionem. dicere posset q̄ ly cognoscere non solum dicit app̄hensionem intellectiuam. sed app̄hensionem sicut cum assensu s̄z hoc esset minus p̄p̄ie vocabulo vti. **C**Ad scdm̄ dicit̄. q̄ hic diffinitur scire simplr sumptum. q̄le nō est scire per effectum. **C**Ad confirmationem. dixerunt q̄dam moderni. q̄ intersecatio duorū circuloz non assumit̄ in prima demonstratione geo^e pro medio essentiali q̄ cā immediata conclusionis. sed assumitur tāq̄ declaratiuū mediij. diffinitio vero lineae. q̄ dicit eam suaz passionum assumitur pro causa q̄ medio eēntiali. **C**Item ē dñr de illa p̄pōne. triangulus habet tres v̄z. q̄ h̄re angulum extrinsecū solum assumit̄ tāq̄ declaratiuū. diffinitio vero. trianguli dicit causam illius passionis. quare concluditur q̄ scia illaz conclusionum geometricarum est per causam. q̄tum valeat hec respōsio videbitur infra. Credo tñ vt p̄z nūc occurrit. q̄ diffinitio trianguli q̄ lineae. que a geo^a ponūtur. nullā dñt verā eam illaz passionum. s̄z solum lineaz aut triangulum qd̄itatie. **C**Alij moderni dñt q̄ predictae cōclusiones non demonstrantur per eam. sed demonstrantur per ea q̄ sūt nature notiora sine priora. **C**Ex quibus cōcludit̄ q̄ aliqua est demonstratio q̄ nec ē qz. nec p̄pter quid. patet de predictis geometricis demōstratōibus non enīz sūt qz. cum nō sint ab effectu. nec propter quid qz non sunt per eam intelligendo per demōstrationē propter quid illam q̄ sit a causa immediata. Si vero per demōstrationem propter quid intelligimus eam q̄ sit a notioribus nāe. cōcedere possumus q̄ predictae demōstratōes p̄ qd̄ debent appellari. q̄ sic p̄r dicere oportebit vel q̄ scire p̄pōnes geometricas nō est simplr scire. vel q̄ p̄ causam in diffōne scire intelligere debemus illud qd̄ est nature notius per se. q̄ immediate aliquis effectus declaratum. **C**Alij vero putantes euadere ad ex^a tñ rñdētes dñt q̄ intersecatio circuloz nō ponit̄ a geo^a. pro cā h̄ cōclusionis. super datam lineā contingit. q̄. S̄z eqlitas duarum linearum extendentium a centro ad circūferentiā eiusdem circuli assignatur ab eo tāq̄ causa immediata. vt p̄z i spicientū demōstrationem. **C**Sillr dñt. q̄ h̄re angulum extrinsecū nō est causa q̄ triangulus h̄z tres. sed diffō linearū eadistantiūz est causa predictae passionis. q̄ illa cā adducit̄ pro medio essentiali. vt ipsi dñt. **C**Ista rñsio non tollit difficultatem. qz nullo exīte circulo adhuc contingeret super datam lineam triangulum equilaterum collocare. effectus vero sine sua causa per se q̄ immediate esse non pōt. q̄re q̄. **C**Similliter quāuis nūquā essent lineae eadistantes adhuc triangulus h̄re tres. quia diffinitio illaz linearum non dicit causam predictae passionis. quare q̄. **C**Ad aliam cōfirmationem conceditur cōsequens loquendo de scire simpliciter sumpto. conceditur consequenter q̄ de deo non habetur scia simpliciter sumpta. sed scdm̄ quid. s. per effectum. aut signa. **C**Sed enīz dicitur q̄ est maxime scibile. v̄z ē q̄ s̄m eius nām. s̄z nō quo ad nos est maxime scibile. nō tamē scientia simpliciter sumpta. de qua h̄c loquimur sed scientia min^o p̄p̄ie sumpta. **C**Et cū alteri^o dñr q̄ ip̄ncipia indemonstrabilia sciuntur conceditur accipiēdo scire large. q̄ intellexit: Aristo. loco allegato. nō aut sciuntur. simplr accipiēdo scire. **C**Ad tertium p̄ncipale p̄z per limitationes positam in predicta diffinitione. enīz dicitur p̄p̄iā q̄ immediatam. Quidam tamen voluerunt q̄ p̄ illā particulam. q̄ qm̄ illius est causa. daretur intelligi q̄ res cognosceretur p̄ eius causam immediatam. s̄z hoc nō puto secundum: p̄mo qa illa pticula qm̄ illi^o ē cā. nō bñ deservire pōt duabus i tētōnibus diuersis. s̄z vt ipsi fatētur ad aliquam i tētōnē il

la ptecula posita fuit. vt visus e supra. Secundo q: no video quare concedi non debet. a. causam remotam ee cam. b. effectus. imo implicat pdictionem q. a. ca. est ca remota. b. et tm no est ca. b. neq; valet illa eoz pna. a. non e ca ppa. b. g. a. no e ca. b. Ad 4^m negat assumptum. dico tm q p illa ptecula qm illius e causa. non dat intelligi. vt ad scire simpliciter regratur cognoscere syllm. quo ca ad causatu adin tice coparant. sz q o3 cam et causatu talr adin tice coparare vt cognoscatur hec ab illo dependere. et p hoc pz ad cofir mationem. Ad 5^m dr. q de ptingentibus non hf scire simplr sumptu. qliter hic diffinitur. Ad cofirmationem dr. q de rebus corruptibilibus scdm idm idm pferatis et fm q cotingetes fuerit non hf scia nalis. sz de pdictis cofideratis in gne vel spe poterit scia naturalis hf. vt sic non sunt ptingetes. Ad vltimu. et cofirmatione ipi pz. p limi tationes scde diffinitionis. et sic est finis questionis. Ad lau dem dei Amen.

Demstrationem aut dico syllm apoditicō idest facientem scire etc. **Questio. ix.**

Veritur nono. vtz diffō pma d mōstratiōis sit bñ data

cū dr demratio e sylls facies scire. **q** nega tione ar. primo sic. nulla diffō est sylls. sz ali qua diffō est demratio. ergo aliqua dmo stratio no e sylls. et per pns diffō pdicta non competit cuilibz demrationi. maior d

se pz. minor pbatur. ex aucte Aristo. infra. qui ponit. q dif finitio dicēs q: et pp qd. e tota demratio positioe differēs. 2°. si demratio faceret scire. tūc ipa eet nobilior intellectu. pns est falsum. vt pz. pna probat. qz ipsa actiue pcurreret ad sciam. q est vltima pfectio intellectus. ad qua intellect solū cōcurrit passiue. qz et c. 3°. forme iste sylls in men te sortis. oē aial rōnale e disciplinabile. oīs hō e aial rōnale igf et c. for. tm non assentiat pcloni. nec premissis qd vī fat is pole: tūc predictus sylls est demratio. et tamen non est facies scire vt ponit in casu. qre et c. Itē posset fieri ar gumētū de demratione vocali vel scripta. ad quam nullus aduertat. Itē pcessus syllogisticus. quo mediū aliqd cō cludit p qd passio tanqz p cam ei⁹ pnam et essentialē de mōstrari d3. e facies scire. eo q et effectiue pcurrit. sz remo te. ad sciam eiusdē passionis. et tamē no est demratio. vt vi debetur scdo bñ. qre et c. Ultimo arguit sic. scire diffi nitur per demstrationem. ergo demratio no debet diffiniri per ipsum scire. aūs patuit prius. et consequētia de claratur. quia alr seqret idem nāliter eē notius et ignotius respectu eiusdem. qz omne diffiniens inqstūm tale nāliter est notius diffinito.

In oppositum est pbs in textu. In ista qōne. prio breuiter pmitte tur quedam. 2° respondebitur ad questum.

Quantū Ad p^m pmittit pmo. q p scire intellige re debemus scire simplr sumptū de q dictum e in qōne pcedenti. Et notandum 2° fm quosdaz modernos. q sylls diuidit. qdam enim est dialectic⁹. quidam falsigraph⁹. quidaz topicus. et quidam demratiuus. Dialectic⁹ d3 qui est debite procedens a pmissis ad pclusi onem in mō. et figura. vt oīs hō est aial. for. e hō. ergo et c. falsigraph⁹ e sylls aut in figura no debite pcedēs aut i mō sz apparēter pcedat sicut hic oīs hō e aial. oīs asinus e aial. ergo hō est asinus. Topicus est sylls ex pbabilib⁹ pcedēs tm. debite tm in forma regulatus. sicut hic. oīs pater diligit filiū. for. e p. ergo et c. Demratiu⁹ vō est pcedēs p cāz aut p effectū vt ipi dicunt. In alio aut loco ponit silēm di uisionē qdrimēb3. et loco syllogismi dialectici ponit sylls entymematicū. Sz pdicte diuisiones salua reuerentia po nētū ipsas sūt aliqliter inartificiales. pmo. n. sylls falsigra phus non continet sub syllō absolute. cu3 ab eo distingua tur tanqz defectus ipsius. sicut et statua appens hō ab hoīe distinguitur. Scdo sylls entymematic⁹ distinguit a syllō. sicut imperfectū a perfecto. vt apparuit in pbenio. quare sub syllō ppaie sumpto non continetur. sz sylls imperfectus

dici possit. 3° sylls pbabilis et demratiuus solum inter se dnam hnt quo ad nām ipsorum. cū alterius mā sit necia alterius vō pbabilis tm sylls vō dialectic⁹ et falsigraph⁹ rōne debite vel indebite forme abinuicem distinguūt. q re multipliciter fuerunt ille diuisiones non debito artificio fundate. Error autē istoz puenit. sicut i multis alijs. qz nu mero qternario valde affecti fuerunt. et pnr qctūqz dire runt ad qtuor conati sunt reducere. sz multoties valde icō petenter. 5° notandū sz ipsos. q qtuor assignari possūt cāe demōstratiōis. fm diuersa gna cāz. nam causa efficiēs ipi⁹ ppinq et imediata sūt ptecularia pncipia. siue pmissē demō strationis. et remota pncipia vlia. cā vō mālis e subm d q passio demōstratur. et passio est formalis ipsius. cā finalis at e scire. Sz isti multiplr deficiunt. prio qz sz pcederet q pncipia tā vlia. qz ptecularia ad scie pductionē effectiue cō currant. non sequitur. vt sint cā efficiēs demōstrationis. i/ mo pncipia ptecularia formalr ingredientia demōstratiōez poti⁹ mā ipsius dici debēt. cu3 sint partes ipsius. 2° no e vex. q subm sit mā demratiōis in qua: de qua ipi vidē tur expsse loq. sz vex sit: q subiectū sit mā passionis. 3° passio non est for⁹ demōstrationis sed subiecti in quo ipsa fundat vt satis pz. Aliter igif diceret: q efficiens cā de mōstrationis est intellectus agēs qui et ceteros discursus i tellectus pducit. mālis vō ex q sunt subiectū passio et me dium. et vlr qctūqz ipsaz formaliter ingrediūt sz mālis in q est possibilis intellectus. cā vō formalis demōstratiōis cō siderate fm q sylls absolute e debita suoz terminoz bitu do in mō et figura. sed ipsius cōsiderate vt sylls demratiu⁹ e debita bitudo necessitatis et pteitatis inter subiectū. passio nē. et mediū. finalis vero cā. e scire. vt supius dictum fuit. Premittēdū qto. q sz demratio multiplr distingui pt vt videbit. j. hic tm fit mentio de ea que principalr e demō stratio. v3. de demōstratiōe pp qd. sicut et hic solū fit men tio de scire principalr sūpto. Prima cōclusio. sz intellect⁹ agēs ad quacūqz sciaz acqrendam principalr effectiue cō currat. pcedi tm pōt q ad eandē demratiō aliquo mō pcur rat effectiue. pma ps huius pclonis pz ex 3° de aia. qm in tellectus agēs ad oēs apphēsiōes itellectus effectiue pcur rit. ex apphēsiōibus at itellectiuis hitus sciētific⁹ p se gene ratur. qre et c. 2° ps arguit. qz sylls demratiuus est instm intellectus ad sciam acqrdam p se pcurrēs. instm vō agentis pncipalis ad eundē effectū instraalter effectiue cō currit ad quē principaliter pcurrit agēs principale. qre. et c. Oppositum tamē huius pclonis. quo ad scdam pte. no minus pbabiliter teneri pt. et tenui in tertio de aia. qz sz ca liditas agētis. gfa exēpli. ad formam pducendam actiue cō currat. caliditas tm in mā pducta. non actiue. sed solū dispo sitiue cōcurrit. qre silr dicendum erit de intentionibus ipi⁹ intellectus. ex qbus aggregat. sylls demratiuus. et sic psequenter cū cōiter d3 demōstrationem facere scire: hoc d3 intelligi dispositiue. qz. i. demōstratio e dispositio pua et necessaria ad scientiam acqrendā. Scda cōclusio. qzuis ad quālibet demōstrationem ostensiuam sit aptuz seq sci re aliquo modo sumptum: ad soiam tamen demōstratiō nem ppter qd sequit vel aptum e seq scire simpliciter sū ptū. Prima pars pz de mente oium expozitoruz. Scda vō ps pz ex qōne pcedenti. cū scire simplr sūptū sit p cam pnam. et immediatam. et per talē sola demōstratiō ppter qd pcedit. Tertia cōclō. diffinitio Ari. e cōueniēter assu gnata. ipsam sic supplendo. demōstratiō est sylls: fm quē in habēdo ipsum imediate scimus actu. vel aptitudine. cō clusio pz. cōsideranti. cum igitur Aristo. exponens se ipsuz dicat. q per syllm scialem intelligit fm quem in habendo ipsum scimus. pz q sz demōstratiō no actiue cōcurrat ad sciam conclusionis. adhuc tamē diffinitio sic suppleta. et de clarata. fm q pbs declarat cōueniēter ponitur in predcā autem diffinitione ponitur sylls. tanqz genus. reliquum ve ro se sz ex pte differētie. p scire itelligo scire simplr sūptuz et per demōstrationem demōstrationem propter quid vt superius dictum fuit.

Ad rōnes principales. Ad pnam negatur minor. ad auctē ari. dicitur q aggre

gatum ex diffinitione dicente qz. & diffinitione dicente propter quod non est formaliter demonstratio. sed virtualiter tñ. eo qd tale aggregatum in se includit medium. maiores extremitatem. & aliquo modo minorem. & ista sunt oia q sunt de essentia demonstrationis. cum fuerint adinuicē debite ordinata. sed de hoc videbitur infra. **C**ad 2^m dñ pñmo qd ari. se ipsum declarauit quid intelligat per syllin facientem scire. Scdo pcesso ante gra argumti negat pñia. Ad probatiōem. dñ qd argumētū concluderet si demonstratio principaliter actiue concurreret ad sciam acqrendam. nūc aut solum instrumentaliter concurrat. & intellectus agēs eūdem effectum principaliter producit. quare &c. **C**ad tertiam. p3 per limitationem prius positam. sufficit. n. intentiōi Ari. qd per ipsam demonstratiōem tanqz instrūm intellect^o per se concurrentem. intellectus est aptus cōclusionem scire. posset tñ aliqs rationabiliter dicere qd in casu predicto. ille syllis non est demonstratio. sed ad hoc vt proprie demonstratio dicatur. requiritur qd ad ipsum firmus sequatur vt secutus fuerit assensus. **C**ad penultimam. p3 rñsio p illaz particulam imediate. que prius addebatur. **C**ad vltimā negatur pñia. **C**ad probationem dñ qd scire diffinitur per demonstratiōem tanqz per sui causam effectiua. vt cōiter dicitur. demonstratio vō diffinit per scire tanqz per causas eius finalem. sicut ergo non inconuenit idem esse cām & effectum respectu eiusdem. in diuersis tñ gnibus causaz. vt et ponit Ari. 2. phy. si sic non inconueniens erit idem eē altero notius notitia dependente a certo gñe cause. & ignoti^o eodem notitia dependente ab alio genere cause. Et sic ē finis questionis.

CSi igit est scire ut posuimus necesse ē demōstratiuā sciaz eē ex ueris & primis & imediatas & notiorib⁹ & priorib⁹ causisqz pñionis &c. **Q**o. x.

Veritur decimo. vtz scda diffō demonstrationis sit bñ posita. s. demonstratio est ex primis vñ imediatas notioribus prioribusqz cāis conclusionis. qd non arg. primo sic. **C**Aliq de mōstratio ē ex falsis. igit &c. t3 pñia. & assūptū p3 de demonstratiōe ad ipse ducēte.

CScdo. si qlibet demonstratio esset ex pñis sequeretur q nulla propositio geō^o pter pñiam eēt demonstrata. pñis vñ falsum pñia vō t3. qz nulla est pñio geō^o cuius demonstratio sit ex primis & indemonstrabilib⁹ nisi prima. vt p3 asptienti ibidem. **C**Tertio. vñ qd in pdicta diffinitione frustra ponitur illa particula. imediatas eo qd pñia et imediata p eodē accipiunt. vt p3. p Ari. paz infra. quare illa diffinitio erit negatoria. per idem ar^m. vñ qd frustra dicit. prioribus. si. n. demonstratio ē ex pñis ipsa est ex pñibus. quare &c. **C**Quarto p illā particulam notioribus. arguit. qz vel intelligitur ex notioribus nobis. vel ex notioribus nāe. nō pñmo mō. eo qd ois demōstratio ē ex causis loquēdo de demōstratiōe simplr. q hic diffinitur. cause vō nō sunt nobis notiores. s3 effectus. vt p3 in pñemio libri phy. ergo &c. nō ē scdo mō qz tūc demōstratio nō faceret scire. p3. cum ipsa pcederet ex notioribus nāe q sunt minus nota nobis. ex mñ^o at notis nobis. non pōt aliqd nobis declarari. vt satis p3. qre &c.

CQuinto aliqua demōstratio nō ē cā. s3 ab effectu igit. nō bñ pōit illa particula. ex cāis. t3 pñia. & assumptū ē Ari. in isto pñmo. **C**Confirmatur. qz qlibet demonstratio a causa pcedens. p vnā cām tñ procedit. ergo nō pcedit ex causis. t3 pñia. & assumptum p3. qz qlibet vna demōstratio dñ vna ab vnitae. medij. subiecti. & passionis. pluribus exñtib⁹ medijs sine causis non erit demonstratio vna vel si hoc negaret. salti dabilis ē aliq demōstratio. q p solā cāz & nō p cās pcedit. simo ita vt plurimū ptingit. qre vñ stare difficultas argumenti. **C**Sexto illa diffinitio cōpetit alteri a diffinitio igit &c. assumptum pbatur. pñmo. qz pñisse demōstratiōnis idemfables & p se note sūt ex pñis veris & imediatas &c. tāqz ex pñibus suis. vt p3. Scdo qz pñio demōstratiōis ē ex pñis veris &c. tāqz ex his per q illa cōclusio notificat.

CSeptimo nullus cōplexi ē diffinitio. demōstratio ē bñis/

modi. igit &c. minor patet. & maior ē ari. 7. me^o. **C**Cōfirmat. qz in predicta diffinitione non ponit aliqd genus. nec dñia ipsius demōstratiōis. qre non ē cōueniēter assignata.

In oppositum est Ari. in textu. **C**In ista qōne pñmo pñmittetur qdā. 2° ponent pñclusiones.

Quantum ad pñmū. sit. hec diffictio pñma. duplex ē dñifatiō. s. oñsua. & ad ipole ducēs oñsua que ex veris vey demōstrat. ad ipole ducēs que ex vno impossibili aliud manifestus ipole concludit. **C**2° distinctio. demōstratiōis oñsua. qdā ē a cā. que dñ ab effectu. illa q est ab effectu dñ demōstratio qz. sine dñ mōstratio a posteriori. a cā vō quedā ē a cā pñinqua & essentiali. & illa vocat ppter quid. qdam a cā remota. & illa vocatur qz. sed a priori. iste distinctiones colliguntur de mēte Ari. infra. **C**Ad ppositionem igitur Ari. h solum itendit d demōstratiōem propter quid q est proprie demōstratio. alias demōstratiōes pro nunc pretermittēdo. **C**Alia dñ distinctio. qdam est diffinitio qd rei. quedam vō qd nois tñ q potius descriptio dici p3. **C**Item diffinitionum qd rei. quedam est pure qditatina per essentialia solū assignata. s. per genus imediatū. & essentialē. & per dñiam convertibilē & essentialē. qdā non pure quiditatina. qz vel data p aliqd accēs pñmū. vel cōe. vel per causam. vel per causas reales diffinitū. **C**Alia distinctio. demōstratiōem aliquam esse ex primis. dupli itelligi potest. vno modo qd sit ex illis imediate. tanqz ex pñmissis conclusionem inferentibus. alio mō qd sit ex ipsis imediate sine virtualiter. qz. s. pñmissis illis demōstratiōis ad pñia & imediata resoluantur. **C**Notandum est vterius pro intellectu terminorum predictae diffinitionis qd per pñia & imediata idem intelligere debemus vt videtur linconiensis assentire. s3 ratione distinguantur. debemus enī intelligere ppositiones per se notas ex quibus imediate vel imediate conclusio depēdet. dñr tñ pñie qz non habent pñcipium prius. vel absolute vel in ea scia in qua pñie dicuntur. sed imediate appellātur qz non habent medium per quod demōstrari possunt vel absolute. vel saltem in eadem scia. illa vero pñcula notioribus & prioribus causis. ponitur ad ostendendum ex quibus integrari debent pñmissis demōstratiōis. qz. s. ex cā vel cāis prioribus in essendo qz effectus. & notioribus non solum quo ad nos. sed etiam simpliciter siue quo ad naturam vt vult pñus in textu. **C**Prima conclusio sit ista. demōstratio non diffiniri potest diffinitōe pure quiditatina. probatur. quia non est aliquod vere vnum habens genus & dñas essentialia. igit &c. t3 pñia. per distinctiones pñmissas assumptū vō p3. cum demōstratio qlibet sit syllis. syllis at est quid aggregatum. ex conceptibus vel vocibus. aut scriptis. qd non est vnum nisi per aggregationem. sicut etiam pplis vel exercitus dñ vnum per aggregationem. **C**2ª cōclusio. diffinitione large sumpta demōstratio diffiniri pōt tam diffinitione quid rei. qz diffinitione quid nominis. probatur primo qd diffinitione quid nominis videtur per se notum. qd autem diffinitione quid rei declaratur. quia licet demōstratio non sit quid vere vnum. habet tamen modū cuiusdam generis per se in scia considerati. cuius species. & passioes licet improprie sumpte in eadem scia considerātur. scilicet in libro poste. considerata etiam ad determinatum finem. & fm qd ē instrumentum. intellectus. habet se p modum vnius. quare poterit aliquam habere diffinitionē quid rei. **C**Tertia conclusio. predicta diffinitio nō cōpetit demōstratiōi ab effectu. nec demōstratiōi ducenti ad impossibile. patet ex argumentis ad partem negatiuā. Ex quo infertur qd soli cōpetit demōstratiōi per cām. **C**Quarta conclusio. licet non quelibet demōstratio propter quid sit ex primis & imediatas tanqz ex partib⁹ ipaz integrantibus. quelibet tamen talis est ex ipsis formaliter. vel virtualiter. pñia pars patet de demōstratiōe qua demōstratur 2ª passio per pñiam. aut 3ª per 2^m. 2^a p3 declaratur. quia licet demōstratio qua demōstratur aliq passio posterior p pcedentē. nō imediate ex pñis & imediatas componatur. pñmissis tamen ipsis non erunt nobis

Questio X

uote nisi vel in prima & immediata resoluatur. aut alias fuerit resolute. quare &c. **C** 5ª conclusio. diffinitio Ari. est convenienter assignata sic supplendo. demonstratio est syllogismus constans ex primis veris. & immediatis prioribus. & notioribus. causa conclusionis necessarius. per se & proximis conclusioni p3. q3. competit cuiuslibet demonstrationi propter buid. & solum tali de qua Aristoteles hic solum intendit. illa vero particula syllogismus. cum sit genus ipsius demonstrationis: additur propter sextum argumentum & confirmationem ipsius. sed relique particule ponuntur tanquam dñe predicte diffinitionis. quare autem ille particule sunt necesse vide declaratio nem. in textu ab Ari. additur illa particula. proximis. alias enim illa diffinitio competeret demonstrationi quare que sit per causam remotam. quare non solum compereret demonstrationi propter quid. sicut prius dicebatur. consequentia p3. data enim demonstratione per causam remotam in essendo. cuius premissis ad idemfabilia resoluantur illa demonstratio est ex primis & immediatis. Itē ex prioribus causis & notioribus sicut ponitur in casu. quare &c. **Q**uidam tñ dicunt moderni. quod per immediatis non intellexit indemonstrabilia. sed causas proximas & immediatas. hanc responsio non consonat textui in declaratione illarum particularum. non etiam consonat inconueniens ut appere poterit inspicienti. **A**lij dicunt quod per priores causas siue primas intellexit causas proximas conclusioni. Iterum hanc responsio non consonat textui. ut p3 consideranti. **A**dditur etiam illa particula necessariis. & per se. quare aliter illa diffinitio syllogismo dialectico siue topico competere posset. quorum neuter est demonstratio. potest. n. aliquis talis fieri syllogismus ex his. que sunt dialectice siue topice per se nota. & per priores causas primas & immediatas & per priores & notiores causas conclusionis. ut patet. & hoc colligitur ex sententia alberti. Si tñ diceremus illa verba non fuisse ab aristotele posita per modum diffinitionis. sed solum ut ex predictis inferret quandam conclusionem non indigeremus limitationibus predictis.

Ad rationes principales. **A**d primam p3 ex 3ª conclusione. **A**d secundam patet ex conclusione quarta. **A**d 3^{am} dñe quod h3 ly primis & immediatis. per eodem accipiuntur. ut videtur velle Ari. & inconueniens tñ ratione distinguuntur. ut dictum fuit in articulo prioro. **A**d confirmationem. dñe quod ly prioribus refertur ad premissas quod tñ ut plurimum non sunt prime & immediate. **A**d 4^{am}. dñe quod intelligitur ex notioribus nobis & nature. cum autem dñe quod cause que sunt nature notiores non sunt nobis notiores. sed potius effectus. rñ dñe quod h3 absolute loquendo effectus sunt nobis prius notii. & notitia confusa notiores: in demonstratione tñ propter quid qua proceditur a causa ad effectum cause sunt nobis notitia distincta notiores. aliter. n. non esset nobis demonstratio. & per hoc p3 ad totum. **A**d 5^{am} p3 ex 3ª conclusione. **A**d confirmationem dñe primo quod vna demonstratio ex pluribus generibus. causa rñm procedere potest. sic etiam vna diffinitio ex pluribus causis potest constare. & tamen tñ diceretur vnum esse medium illius demonstrationis. s. diffinitiones ex illis causis aggregata. **S**ecundo dicitur quod h3 in medio demonstrationis solum vnum genus cause includeretur. ad hoc saluari posset dñe vntate sermonis predicta diffinitio. cum. n. in premissis ponatur subum & medium in utroque illo sit causa passionis sequitur quod demonstratio talis erit ex causis. **A**d 6^{am}. p3 ex 5ª conclusione. **A**d ultimam. dicitur quod nullus complexus est diffinitio pure quod dicitur. dico tñ quod licet iste terminus demonstratio significet re complexam. de se tamen est terminus incomplexus. quare h3 habet diffinitionem pure quod dicitur. hoc tñ non esset contra Ari. loco allato. **A**d confirmationem. p3 ex ultima conclusione. **E**t sic est finis questionis.

Uerum quidem igitur oportet esse quoniam quod non est: non est scire. ut quod diametros sit symetros. &c. **Q**uestio. Xi.

Ueritur vnde dicitur. vtrum de non ente possit esse scia. affirmative arg. primo sic. de vacuo habet scia 4. pby. quod tñ nec est nec esse potest. ut patet ibidem. **I**tem de infinito habet scia. 3. pby. impossibile

tamen est esse corpus infinitum. ut ibidem probat Ari. quare &c. **T**ertio de tonitruo & fulgure. & silibus impressionibus habet scia. 2. methen. quod tñ nullum illorum est. quare &c. **Q**uarto de rosa. & silibus potest habet scia. sciendo quod est pulcherrimum florum. quauis tamen nulla rosa sit ut p3. quare &c. **Q**uinto de ente habetur scia per se. cum sit subum metaphy. sed oppositorum eadem est disciplina. & non ens opponitur enti. igitur de non ente habet scia. **C**onfirmatur. quod ibidem sicut in. 4. metaphy. consideratur quod non ens opponitur enti. hanc autem consideratio est cognitio scientifica. ut p3. igitur &c.

In oppositum est Ari. in textu. cum dicit. quod non est non contigit sciri. ut quod diametros sit symetros. **I**n ista questione. primo ponitur quidam modi respondendi. & arguetur hanc ipsos. secundo respondebo ad quod situm. **I**n quod mihi videbitur respondendum.

Quamquam **A**d primum. **C** 1° primus modus respondendi. permittit hanc distinctionem. triplex dicitur aliquid habere esse. v3. in se in suis causis. & apud intellectum. dicitur habere esse in se quod actualiter habet esse sic fortes in suis causis tñ cum actualiter non sit. sed sue cause actualiter sunt ex quibus est aptum produci. qualiter rosas generadam in suis causis esse diceremus. dicitur autem habere esse apud intellectum tñ. cum non sit necesse possit. s3 apprehendi possit ab intellectu. sicut vacuum. & chimera. tñ cō sequenter dicunt quod de ente primo vel secundo modo supra habet scia: & per priores de rosa pluuia. & silibus potest habere scia. quauis non sint actu. de ente vero tertio modo non habet scia. **C** Contra istum modum respondendi arg. primo de singularibus & corruptibilibus non habet scia saltem per se. ut p3 de mente art. in isto primo. sed rosa vel pluuia dum habet esse actuale est singulare & corruptibile. igitur de ipsis non habetur scia quoad esse actuale. patet consequentia. cum esse actuale sit esse individuale in actu. ut colligitur ex verbis huius modi respondendi. **S**ecundo per causas ex quibus res habet esse. aut intelligunt causas particulares a quibus individuum producit in actu. aut vniuersales causas ex quibus species componitur. s. generis & differentie. si primo modo sic de individuo actu existente non habetur scia per se ut probatum est prius. sicut etiam de illis causis non habetur scia per se nec de illo effectu secundum quod ab illis causis dependet h3. si secundo modo sequitur quod sic ille cause se tanquam incorruptibiles perpetuo habent esse. sic etiam earum effectus. s. species perpetuo habet esse actu: quare nunquam de re habebitur scia habente solum esse in suis causis. **T**ertio. quod ut arguebatur prius de vacuo & infinito habetur scientia demonstratiua. & tamen solum habet esse apud intellectum. ut concederet ille modus respondendi. quare &c. **Q**uidam autem arguit contra hunc modum. primo quod sequeretur quod ubi de b. rosa fiat demonstratio particularis. deinde corrumpatur. non amplius de ipsa habebitur scientia. quia nec in se nec in suis causis habebit esse. hoc autem vñ inconueniens. ut ipsi dicunt. **S**ecundo ponatur quod corrumpatur rosa & omnes cause ipsius. deinde post annos. 10. regenerentur rosa & cause ipsius in isto casu non dependet sed remanebit scia rose. quauis tamen per annos. 10. non habebit esse in se nec in causis suis. hec motiva sunt pauca efficacie. possunt. n. dici. ar. primo procedendo conclusionem. quod d. b. rosa non habet scia proprie supra per se. sed solum per accessus. quare non inconuenit illam non remanere. cum nec remaneat. b. rosa. **A**d 2um dicitur posset primo casum esse valde impossibilem. cum deus & intelligentie sint cause rose. quas est impossibile corrumpi. tam supernaturaliter quam naturaliter. **S**ecundo quod secunda pars casus repugnat prime. si. n. post. 10. an. producent rosa & cause ipsius. hoc erit ab aliis causis ipsarum. quare ille cause a quibus producentur non erunt corrupte. quod repugnat prime parti casus. **P**roterea. loquendo de rosa particulari. & causa ipsius particulari non inconueniret quod de. b. rosa post. 10. an. haberetur scientia. & non ante quare rosa nulla. **S**ecundo modus respondendi fuit egredij dicitur quod duplex res habet esse. s. actuale. & predicamentale. per esse actuale intelligit esse actu individualis. per esse predicamentale intelligit esse specificum sine genericum. ut comprehenditur ex suo modo loquendi: tale autem dicitur esse impossibile ad esse actuale. sicut etiam species & gener

Questio XI.

ra ad sua individua in potentia dicuntur. et pñr dicit qd ad hoc ut de aliquo scia habeatur nõ requiritur ipsum hñe eẽ actuale. vt p3 per argumenta superius adducta. sed requiritur ipsum habere esse predicamentale. cum fm tale esse pprie de re scia hñat. ¶ Iste modus e vald rñabilis. lz nõ complete soluat difficultatem. qm de vacuo et infinito scia habetur. que neutro modo habent eẽ. vt satis p5. ¶ Quidam aut moderni inepte ipsuz molestant. primo. posito qd deus annihilaret omnia predicamenta accidentium. remanente tñ in intellectu tuo habitu scientifico per quem scis triangulum habere tres. p3 qd triangulus nõ h5 eẽ actuale. nec predicamentale. et tñ d ipso habetur scia sicut ponit i casu. ¶ Secdo arguit cõtra diuisionem predictam. quia Aristo. .2. pñy corum diuidit ens i ens actu. et ens potentia. ens at in actu in. 10. predicamenta. quare ens potẽtiale non est ens predicamentale. ¶ Possit igitur istis primo dici. qd casus positus implicat contradictionem. nam si remaneat habitus scientificus. cum ille habitus sit qualitas quedam sequitur qd aliqd accidens remanet. quare non omnia accidentium predicamenta erunt corrupta: silvero ponatur casus sub forma ista qd omnia accñtia corrumpanur preter habitum illum admitti posset scdm potentia sup naturalem et pñr. gratia argumenti admissio casu. diceretur qd habitus ille. qui pñr scientia dicebatur. nõ amplius est scientia. cũ sibi nõ corrdẽat ob5 fm tale eẽ quale requirit ad hoc vt hitus scientificus dicatur. v3. fm eẽ genericũ vel specificũ. et hic loqr de scia pprie sumpta. ¶ Ad 2m. primo dicere potest iste modus respondendi qd illa diuisio entis in actu in. 10. predicamẽta. non ibi ponitur ab Aristo. tanq3 cõuertibil' enim diuisio. cũ eẽ alibi velut qd aliqd ens i potentia reponat i predicamẽto. ¶ Secdo dici pot. qd alr illic accipit ens i po3 et alr h q: hic pro eẽ gñico vel specifico. qd vt sic ad eẽ actuale idindui dñ eẽ in potẽtia. illic vero vt cõiter exponẽtes volunt accipitur pro eo qd non est tale. sed eẽ potest. sicut potẽtia album nõ est actu albũ. ¶ Tertius modus respondendi. dicit qd ens tripliciter accipitur. vno modo transcendenter. vt est obiectum primum intellectus. et sic omne intelligibile est ens. Secdo pro eo qd existere non repugnat. Tertio pro eo qd est in effectu. De ente solum primo modo non est scia. sed o3 qd aliqd sit ens scdo vel tertio modo ad hoc qd de ipso scia habeatur. ¶ Iste modus primo non vñ conueniens in eo qd concedit omne intelligibile eẽ ens. tñ. n. concedere habet illas propositiones. chimera est ens. adam est ens. anxp3 est ens. que tñ pprie loquendo sunt absurde. nõ obstante qd aperta frõte quidaz moderni eas cõcesserunt nulla tamẽ necessitate coacti. et non habẽtes respectum ad proprietatez fm ois. Secdo videtur qd illud eẽ potẽtiale 2o modo sumptum. non sufficit ad scientia proprie sumptaz. de q loquimur hic: cũ illud sit potẽtiale eẽ idindui. de idinduis aut non per se. s3 soluz per accñs habetur scia. ¶ Quartus modus respondendi e modernorum. qui supponit primo. qd ens diuiditur in ens potẽtia. et in ens actu. ex quo inferitur cum diuisum predicari debeat de diuidẽtibz suis. qd tam ens in potẽtia q3 ens in actu e ens. Ex quibus inferitur qd nulla rosa exñte adhuc concederent qd rosa est ens. et hoc verificatur scdm eos tam de rosa corrupta q3 generãda. eo qd vtraq3 e ens in potẽtia. idẽ eẽ d triangulo dicunt. dato qd nullus triangulus esset actu et sic consequẽter d oibz predictis potest esse scientia q3uis non sint actu. Cum igitur Aristo. dicit qd de eo qd non est. nõ est scia. dicunt qd Aristo. intellexit d eo qd non est ens non eẽ sciam. Et si aliquis argueret cõtra eos sic. rosa corrupta est ens. ergo rosa corrupta est. dicunt negando pñam. qz ly ens ampliat i ante hoc verbum est. qd tñ non ampliat in pñte. Et si arguatur qd rosa corrupta non est ens in potentia. qz non ampliat potest esse. negant pñam. sufficit. n. ad hoc qd dicatur ens i potentia. qd possit. vel potuit. vel poterit eẽ. alia quedam dicunt de quibus non est cura. ¶ Iste modus iudicio meo minoris est fundamenti q3 modi precedentes. nulla enim e ratio. nisi voluntarie loquantur. que cogat eos cõcedere propositiones illas que false sunt pprie loquendo. vt. a. rosa generanda est ens. b. rosa corrupta est ens. nec etiam textus

Aristo. euz dicitur. qd nõ est non contingit sciri. debet eos inducere ad illas concedendas. cum ille textus. et intentio Aristo. sit alienus ab intentione illorum vt videbitur infra non etiam videtur quare hoc argumentum non valz. b. rosa est es ergo. b. rosa est. cum ly ens non sit terminus apliatius. vt ex cõmuni logica patet. ¶ Preterea et scdm eos non erit concedendum. vacuum est ens. et tñ de vacuo habetur scia vt prius arguebatur. quare et c. ¶ Ad rationem principalem hñ modi respondendi. dicitur qd diuisus predicari debet de suis diuisidentibus mediante aliquo verbo. si tñ oportet qd semper mediante hoc verbum est. sufficit. n. qd ens in potentia possit esse ens. si tamen eẽ diuisio realis. videlicet eorum que actu et realiter sunt diuisum de suis diuisidentibus mediante hoc verbo est predicari deberet. quare et c. et hoc de primo articulo.

Quantum Ad scdm premittendum primo. qd lz scire multis modis accipi possit. vt visum fuit prius. hic solum Ari. intendit de scire per demonstrationem acquisito. ¶ Premittendum secdo. qd scir per demonstrationez multipliciter potest eẽ scdm etiam qd mutiplex est demonstratio. Quedam est propriissime sumpta videlicet demonstratio ppter quid. qd sit p causam proximam et immediatam. qd propria passio vniuersaliter et p se d subo proprio affirmatiue demonstratur. Quedã vero minus proprie sumpta. sicut demonstratio negatiua. vel ad impossibile ducens. vel particularis. ¶ Tertio pmitto. qd de particularibus non habetur scia proprie sumpta p se sed solum p accñs. patet de mente Aristo. i isto primo. Ex quo inferitur. qd ea de quibus propriissime scientia habetur sunt genera et species et eorum passionis. qd oia habet eẽ perpetuum et nõ per se mutabile. ¶ Prima cõclusio. de his que non sunt. nec esse pñt potest eẽ scia demonstratiua. p3. qz de vacuo et infinito potest haberi scia per demonstratiuem negatiuam. vel ducentem ad ipole. qre et c. ¶ Secda cõclusio. scia per demonstrationẽ ostẽsiuam affirmatiuam et vniuersalem acquisita solum est de his que actu sunt. patet qz talis solum hñ de gñibus vel speciebus vel earum passionibus. que omnia sũt eterna. quare et c. ¶ Tertia cõclusio. vbi contingeret fieri demonstrationem particularem d futuro. vel preterito. contingeret demonstratiue aliquid sciri. qd nõ est. si. n. b eẽ demonstratio. omnis homo erit risibilis. anxp3 erit homo igitur anxp3 erit risibilis. patet: qd de antepo scia demonstratiua haberetur. qui tamẽ nõ est. quare et c. ¶ Nota tamẽ. qd omnes conclusiones iste posite sunt propter ea que hic cõmuniter scribuntur. nulla tñ illarum declarat intentionem Ari. in pte ista. ¶ Sit igitur 4o conclusio. ad mentem Aristo. nõ cõtingit sciri sic esse. vt sic. vbi ita nõ sit ex parte rei. patet d se. et hoc Ari. intellexit cum dicit. qd nõ est non contingit sciri sicut patet in exemplo qd subdit. vt qd diametros sit symmetros. non contingit sciri.

Ad rones principales. ¶ Ad primam. et scda3 patet. per primam conclusionem. ¶ Ad tertiam dicitur. qd illa nomina fulgur. et tonitruum denotant quasdam passiones exaltatiões. habetur igitur scientia per se de exaltatione. fm speciem. et considerata de illa aptitudine quam habet ad tonadum. et fulgendum. que ambe sunt necessarie. et eterne. contingit autem vt per accidens de aliquo singulari scientia habeatur: et si hoc erit per prepositionem affirmatiuam de presenti. oportebit illud eẽ actu. ¶ Ad quartaz. dicit qd lz nulla rosa particularis sit actu. de specie tamẽ rose: et passione ipsius propria. que sũt eterne scientia propriissime haberi potest. et tunc habetur d eo qd est non autem de eo qd non e. ¶ Ad vltimum. dicitur qd accipiẽdo illum terminum. non ens. prout opponitur enti transcendenter sumpto. sicut non possum intelligere si ens. neq3 non ens potest intelligi. vt dictum fuit in questionibus tertij de anima. sic etiam de non ente non potest haberi scientia. ¶ Ad rationem in oppositum. conceditur p nunc absolute. qd oppositorum eadem est disciplina. et negatur illa minor non ens opponitur enti. licet verum sit illos terminos contradictorie opponi ens et non ens. ¶ Ad

Questio. XII.

confirmationes dicitur quod per non ens opponi enti loco allato intelligitur illos terminos ad invicem opponi ens et non ens. non tamen ille terminus non ens significat aliquid non ens oppositum enti. sed significat ens negative oppositum non enti. quare et cetera. Et sic est finis questionis.

Dico autem priora et notiora ad nos proxima sensui. Simpliciter autem priora et notiora que longius sunt. Sunt autem longiora quidam uniuersalia. maxime autem proxima singularia et cetera. Questio. xii.

Veritur .12. utrum particularia sint nobis notiora quam uniuersalia.

q

In oppositum arg. primo ante philosophi. in problemis libri philosophorum. cum inquit unde ex uniuersalibus in singularia procedere oportet. Secundo ante eiusdem primo philosophorum illo capitulo. omnes igitur contraria principia faciunt circa finem. cum inquit. hi quidem notiora sunt rationem. illi autem sunt sensum. uniuersale quidem sunt rationem notum est. singulare vero sunt sensum. vltis enim ratio est. sensus autem particularis. Tertio ante eiusdem in .3. de anima. illo capitulo quoniam aliquid magnum aliquid magnitudinis esse. vbi sunt coniter exponentes voluit uniuersale intelligi directe. singulare vero indirecte. et per sensum uniuersale prius apprehendi. Quarto ante commentatoris in expone eiusdem partis cum inquit. vltis quidem intelligit se. singulare vero mediante sensu.

In oppositum est Aristoteles in textu. In ista questione primo tangitur quidam modus respondendi. Secundo tangitur modus qui mihi appet magis Aristoteles. consonus.

Quantum ad primum recitando modos magis rationales. primus modus respondendi primo ponit hanc conclusionem comparando singulare uniuersali absolute singulare est nobis notius. primo quod singulare a nobis cognoscitur non sensitua. non autem uniuersale quod solum apprehenditur per intellectum. sed notitia sensitua in nobis prior est quam intellectua eo quod a sensitua omnis intellectua dependet ut patet tertio de anima. quare absolute loquendo notius siue prius notum est nobis singulare quam uniuersale. et hoc voluit philosophus in hoc libro. Secunda conclusio. comparando uniuersalia suis minus uniuersalibus magis uniuersalia sunt nobis notiora. probatur intellectus procedere debet de pura ignorantia ad notitiam distinctam minus uniuersalis procedit de extremo ad extremum cum primo sit simpliciter in potentia. postea vero simpliciter in actu. quam prius per medium procedere debet ad minus uniuersalis notitiam per se ordinatam. talis autem est notitia magis vltis. illa enim est confusa et indistincta notitia sicut notitia animalis respectu notitie hominis distincte. et per consequens imperfectior. et via generationis prior. quare notitia minus uniuersalis procedere. de hac conclusione dicit voluisse Aristoteles primo philosophorum. Et sic videtur sublata contradictio inter verba ipsius. Iste modus valde est rationalis quoniam forte non completus. Quidam tamen arguunt contra hunc modum sic. si conclusio secunda est vera sequeretur quod ad cognitionem hominis perfectam oporteret omnia superiora genera ad ipsum cognoscere. primo nota. quia cuiuslibet superiora generis cognitio. est medium iter puram ignorantiam et cognitionem hominis perfectam. prius tamen est falsum. quia innumerabilia sunt quasi genera iter animal et homines media. que ab intellectu humano comprehendere non possunt. aliquid enim est genus in quo ponitur homo cum equo tamen. et aliquid in quo ponitur cum asino tamen: et sic de alijs. quare et cetera. Secundo ex conclusione sequeretur. quod si materia deberet transmutari de forma terre ad formam ignis. primo recipere deberet formas aque et aeris. prius est falsum. ut primo secundo de generatione. et consequentia. quia ille forme sunt perfectioris medie inter formam terre. et formam ignis. quare et cetera. Sequeretur ulterius quod corpus a nigredine ad albedinem transcendo. omnes colores medios prius recipere deberet. consequens est falsum. et primo nota. ut prius. Defendit

do istum modum respondendi. diceretur ad primum negando quod iter animal et hominem aliud cadat genus medium. immo animal est cuiuslibet speciei animalium immediatum. si enim ita esset sequeretur quod sub certo genere plura essent genera subalterna quam species specialissime. patet nota. acceptus. 4. species sub animali. ex eis fieri possunt sex combinationes. cum igitur cuiuslibet combinationi unum genus correspondet ut isti volunt sequitur iterum. et quanto plures sub animali sunt species. tanto verior erit conclusio. Sequeretur ulterius hominem per genus immediatum diffiniri non posse. primo nota. quod non per hoc genus animal. cum non sit immediatum. neque magis per genus in quo conuenit cum equo. quam in quo conuenit cum asino. quare et cetera. Illud tamen ratio ita euidencia habet contra formantes ipsam. sic contra hunc modum respondendi. Ad 2^m negatur nota. forma enim subalis imperfecta non est medium perfecte in forme perfecte acquisitionem ordinatum. sufficit enim qualitativa dispositio prius in materia recipienda. Ad confirmationem. sicut neganda est consequentia. videtur tamen apparere intentio philosophi. primo philosophorum esse contra istum modum Aristoteles enim ibidem probans quod uniuersalia sunt notiora probauit per exemplum de puero. quod scilicet pueri primo omnes viros patres appellant. vltis enim quod ibi comparat notitiam uniuersalem singulari. et non minus uniuersali. quare et cetera. Secundo modus parum differens a primo. d. quod comparando notitiam sensitua intellectiue singulare prius cognoscitur. sicut etiam sensitua notitia prior est intellectiua. in eodem tamen genere notitie prius apprehenditur confusum. siue uniuersale. quod sensus prius percipit hunc hominem sed quod hoc corpus. deinde sed quod hoc animal. deinde sunt quod hic homo. Tenentes istum modum conati sunt aliquid addere modo precedenti. et forte deterius. quia sunt eos videtur sequi quod sensus aliquo modo comprehendat uniuersale. vel separatim. vel singulari coniunctum. consequens tamen est falsum ut primo. et primo nota sunt eos. Alius modus permittit hanc distinctionem. duplex est notitia intellectus. ut proposito spectat. scilicet confusa et distincta. primo de se. consequenter duas ponit conclusiones. Prima notitia confusa singulare notius est intellectui humano quam vltis. Secunda magis vltis notitia distincta nobis sunt notiora quam minus uniuersalia. vel singularia. probatur. quia ad distinctam singularium. vel minus uniuersalium notitiam requiritur quod intellectus ea resolvere sciat in sua superiora. que in eis essentialiter includuntur. sed hoc facere non potest intellectus nisi habita illorum superiorum cognitione. ergo ad distinctam minus uniuersalis notitiam. aut singularis requiritur cognitio magis uniuersalium. quare et cetera. primam conclusionem dicit esse de mente aristoteles. hic. 2^{am} autem de mente ipsius primo philosophorum. Contra istum modum instari posset pluribus medijs que alibi adduxit. sed quedam ex eis hic sufficient. primo sic magis uniuersalia in eo genere notitie sunt nobis notiora. in quo genere primo procedendum est a primo naturali: Sed naturalis processus incipit a genere notitie sensu. igitur vltis nobis notiora sunt notitia confusa quod vltis contra 2^{am} conclusionem. maior colligitur in primo philosophorum. primo quod naturalis processus incipit a posteriori. Confirmatur. quod ut colligitur ante commentum. commentum. 4°. primo philosophorum. naturalis incipere deus tradere cognitionem principiorum in vltis per effectum vltimos talis autem processus est quod per quem notitia quedam confusa acquiritur et imperfecta. quare magis uniuersalia nobis notiora sunt notitia confusa. 2°. cognitio inferioris per conceptum superioris tamen est confusa. qua tamen notitia superior est magis notum. ergo et cetera. 3°. nota et vtraque pars antea patet. cum per conceptum animalis tamen confusam habeo hominis cognitionem. Item contra fundamentum sue conclusionis aristoteles. de aliqua re naturali homini potest notitia distincta per aliquam eius propriam et conuertibilem causam. ad quam non necessario requiritur superiorum cognitio. ergo et cetera. assumptus. primo quod de homine notitiam habere possumus per eius causas efficientem seu per felicitatem que est finis eius. aut per animam intellectiuam que est forma sibi propria. vel per omnia simul. non tamen ad illa habenda scire oportet hominem resolvere in omnia eius superiora. quare et cetera. Confirmatur quod stat aliqua re naturalis esse in specie nobis notata cuius genus immediatum nobis penitus est ignotum que tamen per aliquam eius causam distincte cognosci potest. 3°. nota. et assumptum. de rebus multis mineralibus et mixtis alijs perfectis. patet.

Questio XII.

Confirmatur scdo. qz si ad distinctam hois notitiam req-
reretur aial cognitio & alioz per se superioru. hoc potissime
est. qz oia superiora in hoie iclusa eent ipsius cae eentiales. vt
dicit ille modus rñdēdi. pñs tñ vñ vez. pmo. qz genus &
pñs nō sūt vere partes spēi. sed sūt pres fm imaginationē
de mente cōmentatoris. pñs pñy. cōmēto 5°. C Scdo. qz
nō vñ rōnabile id qd est alteri idē eē ipsius ptē aut cām eēn-
tiales. C Alium modū posuerunt quidam moderni. ponē-
tes hāc distinctionē. vñ duplex habet eē. vñ. formale & mā-
le. eē formale vñs est esse sepatū ab oī cōditiōe mālītatis.
& indiuiduationis. eē aut māle eiusdē est eē cōlūctuz pditio-
nibus mēlibus. & indiuiduātibus. Cōsequēter dñt q vni-
uersale materiale pñs cōcipit sensus. qz suum singulare. &
hoc modo loquitur Ari. in pñemio pñycoz. sed vñ formale
cum sit remotius a sensu ē minus nobis notū qz singulare.
& hoc intellexit pñs hic. C Iste mod⁹ i sūmā nō dft a mo-
do 2°. pñs recitato: si bñ consideretur. licet ex mutatione
vborum ponētes ipsam appareant aliquid noui dicere. &
eadem rō adduci pōt qz ipsū q adducta fuit q modū 2^m. s; qz
grā breuitatis transeo.

Quantū Ad articulus 2^m. sit primo hec distinctio
duplex ē notitia itellectia qdā ē simplex
sive intuitiua. qdā vō cōplexa. notitia simplex est simplex rei
apprehensio per simplicē cōceptum. qz apprensiōe hois p
hunc conceptū hō & apprensiōe aialis per hunc cōceptuz
animal simplicem appellamus. & hec notitia ab Aristō. ter-
tio de anima dicitur simplicium intelligentia. a cōmenta-
toze vero dicitur formatio. notitia vero complexa est per va-
rios conceptus distincta. quedam enim est complexa s; nō
complexione verbalī qualis est notitia habita per hanc diffi-
nitiōe animal rationale. alia est complexa complexiōe ver-
balī sicut illa que hñ per hāc propositionē. homo ē risibilis.
& hanc vocat Aristō. tertio de aia simpliciu; cōpositionez.
cōmētator vero fidē. alia vero est cōplexa notitia que pre-
ter cōplexionez verbalez cōplexionez discursiuaz includit.
sicut notitia hita per discursu; syllogisticū aut inductiuum.
C 2ª distinctio. notitia complexa est duplex. quedā est sciē-
tifica. quedam vero non proprie scientifica. qz nō ipsam pre-
cedere possit via generationis. notitiaz sciētificaz pro nūc in
differenter appello notitiam cōclusionis demonstrate. notitiam
premissarum. principioz cōmuniū vel priorū.
que omnia pmo ad doctrinam demonstratiuam cōcurrūt.
C Notitia vero nō scientifica est sicut singularium cognitio
per quā discurrere potest intellectus ad vniuersalis cog-
nitiōem que quidem proprie scientifica non debet appella-
ri. cum nō per se veniat ad doctrinam demonstratiuam. illā
tamē precedit via generationis. vt colligitur ex verbis cō-
mētatoris pmo pñy. cōmēto quinto. Cum inquit: indiuiduū
enim cōpositū s; nō sit pñcipium in doctrinā demonstrati-
ua. tñ est pñcipiū inqñitionis vñs qd est pñ^m i doctrine de-
mōstratiue. C 3ª distinctio: notitia intellectiua sine comple-
xa sine icōplexa alia ē cōfusa. alia est distincta. & ille notitie in
varijs vario^o distinguūt. C 1ª pñs compando notitiam effe-
ctus absolute notitie ipsius per cām. fm qz ē illius cā. tē enī
pñmā dicimus cōfusam. scdam vero distinctam: qz p scdaz
resoluit intellectus effectum in suam causā. vtrunque di-
sticte cognoscendo. per pñmā vō hoc facere non potest.
C 2° distinguūtur comparando notitiam diffinitū notitie q
hñ per diffōnem suam que de illo diffinito predicat. quaz
2ª est distincta. prima vero confusa. quia per secūdā scit
intellectus diffinitum in sua pñcipia resoluerē quiditativa
& nō per primam. C 3° vero distinguūtur magis vñe com-
parando minus vniuersali. notitia enim minus vniuersalis
que per solum conceptum propriū magis vniuersalis hñ
confusa est respectu notitie que de ipso per cōceptum pro-
priū acquiritur. hominem enim per solum conceptū aial
cognoscendo confusus cognosco qz ipsam apprehendēdo
per conceptum propriū ipsius. colligit hoc de mēte pñi.
& cōmētatoris pñs pñycoz: cōmēto quarto. dicen-
tis qz sicut indiuiduum cōpositum notius est apd sensū
qz sue partes. ita vniuersale apd intellectuz notius est qz p
pñm. illa vero similitudo tenere nō pōt. nisi de notitia confu-

sa loquatur. vt patet intuiti. C 4ª distinctio. aliqz alio eē
notius qdruplī intelligi potest iuxta varios modos loquē-
di doctorum. vno^o. qz prius notum tempore vel natura.
sicut infem tuam prius tempore cognoscis qz pñem. & ho-
minē prius nā qz risibile. Scdo modo. qz intensius notuz.
qualiter oē totum continuū eē mains sua parte qz titativa di-
co enim nobis esse notius qz celuz eē eternum. Tertio mō
quia illi intellectus magis assentit. sicut i pñemio exemplo
contingit. Quarto. qz facilius ab intellectu appbenditur: si-
ue qz intellectus maiorem habet aptitudinem ad illud app-
bendendum: qualiter subas materiales nobis notiozes di-
ceremus qz imāles. & isto vltimo modo principaliter intel-
ligimus in proposito nostro. Omnibus autem istis qua-
tuor modis dupliciter contingeret aliquis nobis esse noti^o
scilicet vel notitia confusa. vel notitia distincta. C His pre-
missis distinctionibus. supponatur qz ab intellectu humano
necessario prius tempore vel natura apprehenditur singu-
lare qz vniuersale patet ex dictis in tertio de anima. & per
media ibidem adducta probari potest.

C Supponitur vterius qz intellectus humanus prius ac-
cidens apprehendit qz substantiaz patet ex determinatis ibi-
dem. C Prima conclusio. absolute loquendo magis vni-
uersalia sunt intellectui humano. quarto modo magis nota.
probatu primo sic. intellectus humanus facilius & habili-
us est magis vniuersalia de se aptus comprehendere qz mi-
nus vniuersalia. ergo & c. t; pñs ex quarta distinctione pre-
missa & assumptum arguitur: magis vniuersalia sunt singu-
laribus ppinquoza. que per intellectum primo appren-
duntur. ergo & c. t; pñs. cum nō intellectus humanus p-
us singulare apprehendat qz vniuersale. vt patet ex prima
suppositione premissa. assumptū arguit. cū. n. intellectus in-
cipit aliquod singulare appbendere. vt aliquē hoiez cā exē-
pli prius ipsi appbēdit p modū huius entis aut huius cor-
poris qz per modū huius hois. tali aut singulri talr appbē-
so propinquoza sūt magis vñs. ergo & c. t; pñs cū minori.
maior aut patere pōt experiētia i pueris. cum eoz vtutes
sensitiue vigorantur. C Scdo arguitur sic intellectus prius
necessario appbēdit accñs qz subam. s; accidētia qz itellectū
dicunt in cognitionez sube magis vñs. sūt prius apta. duce-
re in cognitionem ipsius qz accñtia. qz ipsam ducunt in sube-
minus vñs cognitionem. ergo sube magis vñs sunt intel-
lectui notiozes. & a fili. idem dicendū erit de accidētib^o ma-
gis vñs. maior patet. ex scda suppone. minor patere pōt
bñ discurrēti. figura. n. color. motus. qz litates tāgibiles. & qz
litates alloz s; nūz sūt de accñtib^o qz pmo ab intellectu ap-
pbedūtur. & in cōcreto. hec aut cū nulli appropet inqñtum
huiusmodi sunt: inducere pñs apta sunt intellectum in co-
gnitiōe magis vniuersali subaz. qre & c. C 3° arguit^r ar-
gumento quorūdā. intellectus ē vtus absoluta. ergo qz to
aliquid fuerit magis absolutuz tanto erit ab intellectu magis
aptū appbēdi. talia vō sūt magis vñs. vt p; g^o & c. C 4°
firmat. obm pmo intellectus & ei maxime notū ē ens: i sua
maxima cōitate sumptū. s; magis vniuersalia sūt illi entī p-
pinqzoza. ergo & c. C Quarto arguitur sic. cognitio rei i vñ
imperfectior ē & idistictior qz cognitio ipsius magis spālis
sed ordine nāe itellectus magis ē aptus in imperfectiorem
cognitionez pduci qz pfectiori. ergo & c. maior p; & minor
similiter. cū imperfectioza ordine nāe sint priora. quare & c.
C Notanter dñ in pñcone de se aptus cōprehēdere & c. pñ-
gere enī posset qz itellect^o iā ex frequētatis actibus habitu-
tis facilius ad minus vñe itelligēdū iclinaret qz magis vñe
sicut ēt ptingit multos scientijs speculatiuis assuefactos faci-
lius res speculabiles qz res practicas comprehendere. que
tñ fm se sunt rebus practicas difficult^o apte cōphēdi. hoc
igitur non accidit itellecti fm se. s; extrinseca. scilicet assue-
factione. C Ex illa conclusione inferē. qz magis vñs sunt i-
tellecti notioza pmo modo. p; qz saltem nā pñs sunt apta
ab intellectu cōprehēdi qz minus vñs. C Inferē 2° qz abso-
lute magis vñs intellectui humano pñs sūt nota notitia cō-
fusa qz minus vñs. p; qz cum intellectus de nouo disponit
sine hituatur post pñcipiū sue pductiōis. ei^o notitia pñsa
& imperfecta est appellanda respectu eius quam in pcessu

temporis acquiruntur. quare etc. **Secunda conclusio.** quibus ita sit. non tñ o3 qdlibet magis vniuersale quol3 minus vll eē intellectui humano magis notum. siue comparatur magis vniuersale suo minus vniuersali. siue non. conclusio patet. multa. n. sunt vniuersalia in predicamentis accētum sicut i predicamento relationis. aut vbi. aut qñ que a nobis nō nisi valde difficulter comprehendī pñt. et minus nota existunt q̄ asinus aut equus. que sunt spēs specialissime. multa etiā gñā subarū incorporearum minus nobis nota sūt q̄ spēs humana. quare etc. Idem probatur comparando magis vñe suo minus vñi. nam multe sunt species subarum aut accētum nobis note quarum gñā penitus sunt nobis ignota. vel nō nisi difficulter a nobis apphēdi pñt. ergo etc. t3 pñā. et assumptum p3 de mineralibus multis et alijs mixtis perfectis. quare etc. **Iste conclusiones.** principaliter verificatur d notitia simplici. et intuitua. quāuis etiam de alijs verificari possint. **3^a p^o.** quāuis notitia complexa complexioē verbalī magis vñā vt plurimū sunt intensius nota. opposituz tamē contingere potest. prima pars p3. qm̄ principia maxime cōta. vt de quolibet dicit esse vñ nonesse. totum est sua pte maius. vt plurimū sunt valde intense nota. 2ª pars p3. quia pole est tam frequentes et multas factas esse confiderationes sup hoc complexo oīs ignis est calidus. vt ex omnibus illis actibus factus sit circa idem complexum firmitior et intensior habitus q̄ circa aliqd magis vñe. q̄re etc. **4^a p^o.** intellectus humanus de se magis est aptus assentire magis vñibus complexis vñ q̄ minus vniuersalibus. alijs paribus probatur primo sic. facilius de se inclinatur intellectus ad magis vñā apprehendendum. ergo illis adinuenicē cōbinatis in propōne vñ alijs paribus facili⁹ assentiet. t3 pñā. et assumptum patuit in cōclusioē p^a. **Ite3 magis vñibus multo pauciora accidunt q̄ multis vñibus.** et pñr circa ea multo pauciores contingit fieri diuersitates. quare intellectus minus de ipsis est aptus hesitare. et per pñs facilius consentire. quare etc. processus de se manifestus est. assumptū pñcipale pbat. qz q̄cūq3 p se accidunt magis vñib⁹ accidunt suis inferioribus. et nō econuerso. **Pro eadē cōclusionē vñ esse cōmētator cōmēto.** 5° tertij de aīa vbi voluit pñcipia pñā esse intellectui coeterna. et hoc non est nisi pp ipsius maximam inclinationem ad illis consentiendum. pñcipia autem pñā sūt vñissima. sicut de quol3 dī esse. et alia huiusmodi. videtur etiam esse cōis modus loqñdi doctorum qui dicunt. pñcipia omnino pñā nota fieri intellectui statī solo lumine intellectus agentis. et sine discursu. cetera vero sibi nota fieri mediante aliquo pceptibili vel i perceptibili discursu. certum est q loquūtur d notitia que fit cum assensu vt patere pōt intelligenti. **5ª conclusio.** i q̄libet scientia totali in qua cāz et effectū tam magis q̄ minus vñū cognitio hñ. tā effect⁹ q̄ cāe pñus cognosci debet scdm rōnē magis vniuersalem q̄ min⁹ vñem. 2° patet ex pmissis conclusionibus. sunt. n. tam effect⁹ q̄ cause magis vniuersales facilius apte ab intellectu s3 se cōprehēdi. et p pñs cū ordo doctrinādi sumēd⁹ sit s3 maiorē aut minorē aptitudinē vel facilitatem intellectus ad aliquid apphēdēdū. sequitur intentum. **Item vel in processu illius scie inchoanduz est a minus vniuersalibus effectibus et causis aut a magis vniuersalibus. si 2° modo sic habetur intētū.** Si primo modo sequitur q iterum oportebit sciam illam reuerti ad declarationem suorum pñcipiorum. pñs videt irōnabile. pñā r3. qz pñā minus vniuersalia propter sui cognitionem perfectam necio p̄supponunt magis vñū cognitionem. quare etc. **Pro eadem cōclusionē videtur sententia cōmētatoris primo phycorū cōmēto quarto. euz inquit.** et o3 incipere in ordine doctrine a cōmētōe carū vñū et accētū vñū. etc. **Ite3 vñ modus. que3 seruat ari.** in pñā nālī. presertim in libro phycorū. **Ex cōclusionē infertur cōrelarie q̄ magis vñā nobis sunt notiora.** tam in genere noticie confuse. q̄ i genere noticie distincte. scētifice procedendo. p3 in p̄posito. qz vel talis scia pcedit ex effectibus ad causas vel econuerso. si primo mō tunc cause et effectus magis vniuersalis sunt nobis notiores. vt p3 ex cōclusionē. et hoc erit in genere noticie cōfuse. vt p3 ex tertia

distinctione. si econuerso tñc cause magis vniuersales. et cōsequenter effectus magis vñes nobis erunt magis noti. et hoc erit in genere noticie distincte per eandem distinctionē. ergo. etc. **6ª conclusio.** quibus ita sit non tamen oportet in quol3 processu scientifico magis vniuersalia nobis eē notiora aut minus nota. siue notitia confusa siue distincta. patet ex quodam ar^o. superius adducto. quia stat aliquē fieri processum scientificum ex convertibilibus tñ per quē tñ ex notitia magis vniuersalis non acquiruntur notitia minus vñis ne q̄ econuerso. ergo etc. **7ª conclusio.** l3 quita cōclusio vñ sit. vñū tamen complexorum que in aliqua scientia considerantur vt plurimum notitia originalr acquiruntur per inductionem ex simplicibus prius cōprehēsis tempore vel nā p3. quia vniuersalia que sunt pñcipia in scia ex quibus alia declarantur. nobis nota sunt vt plurimū experientia. et multorum singulariū cognitione. vt colligitur ex modo loquendi expositorem. verūtñ ex hoc dici nō d3. sciam aliq̄ a singularibus incipere processum suum. cū pñā singulariū nō non sit scētifica appellanda. de mente cōmētatoris primo phycorū. cōmēto prius allegato.

Ad argumenta pñcipalia p3 ex dictis i q̄ rōnē. et in vide. et bene considera etc.

Priora aut et notiora duplr sūt. non. n. idēz eē prius natura et ad nos prius. neq3 notior natura et nobis notius etc. **Questio. Xiii.**

Veritur 15°. vtrum alia sint nobis notiora et alia notiora nature. **Ad partem negatiuā arg. sic.** natura nihil cognoscit. ergo. etc. assumptū p3. accipiendo naturam p agente mere naturali vt cōiter accipi solet.

Ad oppositum videtur pñs in plerisq locis vt in hoc primo psterior. vbi voluit idē nō esse nob et simplr. i. nāe notus. **Item primo phycorū in principio.** cum dicit. inata est nobis via etc. **Item. 2° met^o.** vbi voluit manifestissima i natur a nobis difficulter cognosci. **In ista questio ne tres erunt articuli.** in primo videbuntur quidam modi respondendi cōs ad questionem. In scdo ponam moduz quem puto eē verum et ad mentem Ari. In tertio ponentur difficultates.

Quantum ad primum voluit primus modus respondendi q̄ ea dicuntur notiora nature que scdm se sine fin naturam suam magis cognoscibilia sunt. et prima sunt entia maioris et perfectioris entitatis. Nobis autem econuerso contingit. Idē videtur colligi ex auctoritate Aristo. scdo in metaphisic prius allegata. Ex quo consequenter infertur minus vniuersalia eē nature notiora. et magis vniuersalia nobis patēt. qz minus vniuersale perfectius est suo magis vniuersali cum ipsius perfectionez includat et aliquid vltra. et hāc dicit fuisse Aristo. intentionem in probemio phycorū. **Contra istuz modum ar. sic.** primo quia sequeretur cās ecntiales rei naturalis nō eē pñā re naturali notiores quo ad naturam. cōsequens videtur cōtra cōem suam phorū qui volunt cās eē nature notiores. **Preterea effectus naturales sensibiles nobis sunt notiores q̄ sue cāe.** ergo cause sunt nature notiores. **Idem vñ cōtra sniam cōmētatoris expresse in probemio phycorū.** Consequentia vero probatur sic. materia rei naturalis est suo composito valde imperfectior igit etc. t3 pñā fin opinionē. et assumptū p3 de se. **Idē ar. d forma.** qz saltē forma nō vñ maioris pfectionis q̄ cōpositū. eo q̄ oēm pfectionem forme compo^m includit. quare etc. **Scdo ex opione seq̄ pcessuz Aristo.** quo pcessit i libro phycorū. inestigādo pñā rez nālū ex effectib⁹ illoz pñcipioz n̄ fuisse ex notiorib⁹ nobis et ignotiorib⁹ nāe. Cōsequēs vñ pñāz eiusdē et cōmētatoris in probemio eiusdē libri. pñā vō t3 s3 opionē. qz effect⁹. s. cōposita nālū maioris sūt pfectōnis q̄ sua pñā. s. mā vñ for^o. vñ saltē q̄ mā. q̄re etc. **3° vñ.** hec opinio eē cōtra sentētiam Ari. in pñō libro poste. vbi

Questio. XIII.

voluit vniuersalia esse simpliciter siue nature notiora. particularia vero nobis. Quia opinio hec opinio sensit. Et forte diceretur sicut h. opinio respondet. q. primo poste. Aristo. comparauit vniuersalia particularibus individuis. sed comparando magis vniuersalia minus vniuersalia sicut fecit primo phy. concedendum est minus vniuersalia esse nae notiora. Et hoc ratio non obstat nae sicut in vniuersalia sunt nae notiora q. magis vna. eo q. sunt entitatis perfectioris ita v. q. singulare v. for. d. esse nature notior q. animal eo q. o. perfectionem animalis includit. et aliquid vltra. q. tamen repugnat sine ari. loco allegato. quare et. Et scdo modo respondendi premitit hac distinctionem aliquid ee nature notius q. dupli. intelligi potest. Et uno modo. q. si natura suam sit magis cognoscibile. et hoc modo entia perfectioris entitatis dicuntur esse nature notiora. q. vniuersales ens q. tum h. de entitate tm. h. de cognoscibilitate. Idunc modum sentit Ari. scdo meta. vbi dicit q. intellectus n. se habet ad ea que sunt manifestissima nature siue in natura sicut oculus nocte ad lucem diei. per manifestissima antea in natura intelligit subas separatas que sunt entia perfectissima. Et scdo modo dicitur aliquid notius nature. quia p. us intentum a natura quod spem dicit esse nature notiorum q. individuum aut genus. eo q. natura prius speciem intedat. Idunc modum sumpserunt ex verbis ari. primo sue phy. c. primo. vbi vult q. natura prius intelligit speciem q. i. individuum aut genus. Ex quo inferunt spem esse nature notiorum. Et tertio. q. sine aliquo cognosci possit. et non eonuerso. sicut animal cognosci potest non cognito homine. non autem potest homo cognosci non cognito animali. Idunc modum assumpserunt ex verbis Ari. s. meta. c. de p. lo. i. vbi voluit animal esse prius hoie. q. animal esse potest sine homine. et non eonuerso. Et sic a h. inferunt q. animal hoc mo. debet dici notius homine. Et quarto modo nature notior aliquid est appellandum. q. sit illud a quo natura incipit operari et sic per naturam naturale agens intelligunt distinctum contra agens cognitiuum. Ex quo patet cas hoc modo ee nature notiores q. effectus. patet quia a cas natura incipit operari per eas producendo effectus. Sumitur iste mo. ex verbis comitatoris comitro 3. primi phy. vbi dicit cas rerum naturalium notiores esse apud naturam q. res naturales. quia natura fac. composita ex causis. hoc modo dicit ari. intellexisse primo. phy. de notioib. nature. Et si ari. contra istos q. natura nihil cognoscit. ergo et. R. sicut q. illud commune dictum conditionaliter intelligi debet. videlicet si natura cognosceret prius cognosceret causas q. effectus. et sic de alijs que notiora dicuntur. Et hoc est verum eo q. cas sunt agenti naturali propinquiores et ab eis nae incipit operari. Et item a h. sicut artifex res artificiales producendo prius causas cognoscit q. effectus. Ita contingeret de agente naturali si cognoscere posset. Et contra istu. modum respondendi non instatur q. tum ad p. tria membra distinctionis. q. iuxta illa non coiter dicitur non eadem esse nobis et nature notiora. S. instatur contra vltimum membrum sic conditionaliter intellectum. Et primo sic. si natura cognosceret. aut cognosceret sic itelligente cognoscut. aut sicut nos cognoscimus. vel sicut bruta. a sufficienti diuisione. Si primo modo. sequitur q. non prius cas cognosceret q. effectus. tunc enim apprenderet non discurrendo. Si scdo modo tunc ea ee nature notiora nobis et nature. Si tertio modo. tunc non prius cognosceret cas q. effectus. sic nec bruta. Et confirmatur. si naturale agens cognosceret. aut cognosceret per species inatas vel ab extrinseco productas. Si primo modo. tunc cognosceret sicut intelligentia. et tunc fiat ar. vt prius. Si scdo modo. aut cognitione sensitua tm. aut intellectua. Si sensitua tm. te cas non ee nature notiores. sicut nec bruta. Si intellectua. aut igitur sue intellectioi deseruiret operatio sensitua. aut n. Si primo modo te apphede sic nos apphedin. Si scdo modo. hoc v. irrationabile. q. re et. Et confirmatur scdo. si natura cognosceret imperfecto cognosceret q. nos. sed nobis ppter imperfectum modum cognoscendi notiores sunt effectus q. cause. ergo a fortiori effectus ee nature notiores q. cause. tenet consequentia cum minor: maior: affir-

matur. q. nae est nobis imperfectior. et p. nae si cognosceret. imperfectior ee modum cognoscendi q. nos. imo q. aialia bruta. Et scdo principaliter ar. vna fm. huc modum dicit nature notiora q. particularia. et magis vna q. minus vna. sed a magis vniuersalibus non incipit nae operari. q. et. minor patet. eo q. naturale agens particulares producit effectus mediatis particularibus causis. vniuersalia vero trans mutatioi subiecta non possunt esse eo q. actiones sunt suppositorum. vt colligitur primo de aia. Et tertio ex opione sequitur formam que e pars essentialis compositi naturalis non esse nature notiorum composito. Et sequens repugnat huic opinioni. videtur etiam esse contra mentem Ari. i. probemio phy. q. nae vero t. eo q. naturale agens non incipit a forma effectum producendo naturalem. imo i. eodez instat sicut vniuersales producit. Et confirmatur. q. sequeretur man. absolute notiorum esse q. for. q. nae videtur contra com. schola p. h. videtur etiam contra hac opinionem. q. nae vero t. q. naturale agens prius a materia incipit suam efficere operationem per quam vltimate formam producit. quare et. Idem p. baretur dispo. nae qualitativas et ipsam trans mutatioez esse nae notiores q. forma. Et confirmatur scdo. quia sequeretur causam finalem qualibet alia causa esse nae minus notiam. q. nae videtur contra com. modum loquendi auctorum i. hac materia. coiter. n. concedit q. q. to aliq. genus causa ee perfectior tato nature est notius. causa vero finalis est nobilissimum genus causarum. ergo et. Et sequentia vero t. q. in operando alle cause prius nae agenti occurrit q. causa finalis. q. et. Et confirmatur et q. ro. n. quid natura prius cam agentem cognoscat q. man. aut eonuerso. Si scdo modo hoc non videtur consonum. q. causa efficiens est s. nae prior man. q. re nature d. ee notior. Si primo modo. s. ab agente non incipit operari nae q. et. t. q. nae fm. opione. et assumptu p. q. ne mo. sani capitis diceret q. aliq. agens incipiat a se. p. ducere sua operatione. tunc enim idem sibi i. sua operatione ee sub. q. v. absurdum. Et 4. principaliter ar. sic i. multis operationibus homine naturali agit p. cas p. ducendo effectus. et tm. sibi non sunt cas notiores. ergo a h. si naturale agens cognosceret non oportet ipsuz prius cas cognoscere q. effectus. t. q. nae et assumptu p. de opoib. nutritive. digestive. et sic de alijs huiusmodi. Quare effectus sunt nobis notiores q. sue cae. Et confirmatur. q. mediante anima intellectu poli. et intellectu agente p. ducimus intellectioem. et tamen mediante intellectu. hec omnia sunt nobis nota. ergo et. Sic ar. de nobis. ita argui pot. de brutis aialibus q. tum ad operatione eoz. nae et sensitivas. Et quinto principaliter ar. sic artificii p. duceti re aliqua artificiali ee notior est illa res artificialis q. sue cae. ergo naturali agenti notiores sunt effectus q. sue cae. t. q. nae. ex his q. dicit ab opinione. et assumptu arguitur. q. primo in intentione artificis est finis que itedit. q. nae vero ordinata ad finem app. ehedere. vt colligitur de mente Aristo.

Quantum Ad scdo premitto primo. apud modum loquendi Aristo. idem est aliquid simpliciter esse notius et nature. patet ex modo loquendi ipsius primo physicorum. et primo posteriorum. Et premitto 2. q. simpliciter notiora dicuntur ea que a sensibus sunt remotiora. sicut vniuersalia respectu singularium. q. ut singularia sunt magis nobis nota. p. primo huius. Et premitto tertio. q. vniuersalia singularibus comparata notiora fm. inte. dici debent. particularia vero notiora fm. sensum. patet hoc primo physicorum. circa finem illius capli omnes igitur contraria p. faciunt et. Et ex his infer. vlt esse simpliciter notius. nature notius. et notius fm. inte. q. particulare ee aut hoc verificari non possit de intellectu fm. q. nature est. non posse recipere cognitionem nisi mediante sensu eo q. individuum prius apphedit ab intellectu isto. relato q. vniuersale. sequitur q. hoc verificari debet de intellectu scdo in se. et absolute considerato. ita s. q. si per posse noster intellectus manens eiusdem perfectionis essentialis cuius nunc est posset sine ministracione sensuum intelligere. prius apphederet vlt q. particulare. et hoc est ronale vt apparet ex precedenti q. de. Et dicem. igit. ea debere dici nae siue simpliciter notiora que magis est aptus intellectus apphendere scdo

se consideratus non in relatione ad sensus. sine que prius se
 pore vel natura ab intellectu apprehenderentur. si per se in
 telligere posset sine sensuum ministracione. ¶ Juxta hunc
 modum quem puto ad mentem Aristo. concederetur ea
 que alijs comparata rationem habent dependentie et ratio
 nem absolute posterioris esse nature minus nota. et conse
 quenter diceretur ens esse notissimum nature. deinde ma
 gis universalia. et sic consequenter usque ad individua. ¶ Co
 cederetur 2° ad cognitiones specificas et particulares descen
 dendo deum esse quolibet alio ente inferiori nature notio
 rem et sic consequenter ad hec inferiora descendendo. ¶ 3°
 concedendum esset materiam et formas suo composito na
 turali esse nature notiores cum ab illis per se dependeat. sicut
 formam esse materia notiozem. licet enim materia a forma
 et forma a materia aliquo modo dependere dicantur. quia
 tamen absolute prior est forma quam materia de forma prius
 nota esse nature quam materia. Idem diceretur de substantia com
 parata accidenti et vno accidenti priori comparato posteriori
 et sic de ceteris huiusmodi. Et omnia hec concedenda sunt
 quia sicut res se haberet ad esse ita se haberet ad cognosci.
 ¶ 4°. quia non quam tunc haberet intellectus esset similis illi
 quam nunc vocamus notitiam ipsius perfectam. sed noti
 tia perfecta intellectus prius comprehenditur quod absolute est pri
 us minus habens dependentie rationem. quare et cetera. ¶ Item
 notitia qua tunc apprehenderet intellectus est. sicut notitia
 qua apprehenderet intellectus adeptus si dari posset. sed in
 tellectus adeptus prius cognosceret ea que minus habent
 dependentie rationem. ergo sicut in proposito dicendum est. ma
 ior apparet. quia si in commentatore si intellectus esset adeptus
 videretur intellectui agentis quo ad intellectionem. et per conse
 quens ita sine ministracione sensuum intelligere possemus si
 cut intellectus agens. minor vero de se per se. ¶ Sed aliquis forte
 instaret contra predicta. si intellectus humanus per se
 intelligere posset nulla concurrente sensuum ministracione.
 tunc intelligeret sicut intelligentie apprehendunt. sed in
 telligentie talem non habent modum apprehendendi vnum per
 aliud cognoscendo. ergo et cetera. maior per se. intellectus huma
 nus ponitur infimum in genere intelligentiarum. ¶ Ad hoc pro
 babiliter respondetur negando maiorem quia adhuc intel
 lectus humanus discurrendo apprehenderet. quod intelligentijs
 competere non potest. non enim discursus intellectui humano
 tamen ratione sensuum competit. quin est ex natura propria ipsi
 cum essentialiter sit alijs intelligentijs imperfectior. ¶ Pro
 rest etiam probabiliter negari minor. licet enim intelligen
 tie non vnum prius tempore quam alterum comprehendant. pri
 us tamen natura comprehendere possunt. quare et cetera. ¶ Ex pre
 dictis inferri possunt conclusiones responsive quod sito. ¶ Pri
 ma conclusio. ut plerumque in naturalibus notiora nature sunt no
 bis ignotiora. et e converso. patet quia ut plerumque effectus in na
 turalibus sunt causis suis nobis notiores. cause vero nature
 notiores quam effectus. ergo et cetera. maior de se patet. quoniam effe
 ctus sunt sensibus proximiores. minor ex precedentibus per se.
 Eadem conclusio videtur de mente Aristo. in probeo libri
 phy. de mente etiam commentatoris ibidem commento 3°.
 Dico notanter ut plerumque. quia non incommenit certam causam
 naturalem suo effectu esse nobis notiozem tanquam sensibus
 nostris propinquiozem. causis enim tanquam digestionis quam putrefa
 ctionis potest esse causa naturalis. que tamen utraque illarum
 notior est nobis. color est notior. est nobis quam species coloris
 que est eius effectus. quare et cetera. Dicit et notanter in natu
 ralibus. nam in mathematicis oppositum contingit. ut patet
 de mente commentatoris. primo phy. ¶ 2^a conclusio. licet ita
 sit in quolibet tamen demonstracione qua proceditur a causa
 simpliciter priori ad effectum suum idem est notius nobis et natu
 re. per se. quia causa que ponitur in premissis est nobis notior aliter per
 eam non demonstraretur effectus. verum effectus absolute
 notiores dicitur. quia ad ipsos comprehendendum maiorem ha
 bemus aptitudinem et facilitatem: hoc autem ratione sensuum prin
 cipit qui sunt ministri intellectus. quare. et cetera.

Quantum ad tertium sit prior difficultas. si mi
 nus vltra sunt nobis et nature minus
 nota ut sequitur ex prius determinatis. sequitur quod a nobis

prius minus universalia apprehendi deberent. quod est con
 tra predicta. consequentia probatur. quia a nobis prius acq
 ritur doctrine gradus remissior quam intensior. sed minus uni
 versalia remissiori gradu sunt nobis nota. eo quod sunt nobis
 minus nota. ergo et cetera. ¶ 2^a difficultas. sint hec cause per ordi
 nem essentialiter et immediate se habentes. s. a. b. c. d. f. et sequitur
 quod c. eo quod est causa notior est nature quam nobis: et quia effectus no
 tior est nobis quam nature. quod implicat contradictionem. ¶ Item
 eodem casu sit quod a. causa nature notior ut quatuor. et secunda in
 duplo minus. tertia in duplo minus secunda. et sic per ordinem.
 E converso vero. s. causa nobis nota sit ut quatuor. d. in duplo
 minus. et c. in duplo minus d. et sic ultra. tunc ex casu seq
 tur. c. causam nobis et nature equaliter esse notam. nam se
 quitur illam utrisque esse notam ut vnum. Quare aliquid erit
 nobis et nature equaliter nota. Si dicitur non admittendo
 casum. queritur nunquid notitia. c. quam habemus sit inten
 sior ea quam habet natura de ipsa vel remissior. Si intensior. sic ha
 betur malus inconueniens. Si remissior ponatur notitiam
 nature remitti ad equalitatem. vel naturam intendi. et sic habebi
 tur intentum in eodem est casu ut quod non omnis causa sit na
 ture notior effectu. sunt enim iste cause in genere cause effi
 cientis. tunc. s. est causa finalis aliarum que tamen est minus
 nota nature. igitur et cetera. ¶ 3^a difficultas sit ad probandum quod
 quocumque effectu dato ille est vel esse potest nature notior quam no
 bis. Similiter eque notus. quia si non sit. igitur. a. effectus no
 bis notior quam nature. et ponatur notitia nostram remitti ad
 non gradum. statu notitia nature. tunc sequitur quod notitia natura
 aliquando erit equalis. et aliquando remissior notitia nature
 circa eundem effectum. quare et cetera. ¶ Per consimile argumē
 tum probaretur quod quilibet causa nobis est vel esse potest
 eam nota vel notior quam nature. ¶ Ultimo vero quod sicut duplex
 est notitia nostra respectu eiusdem rei. v. notitia. quia et no
 titia propter quid. ita duplex est notitia nature. quo concessio.
 sequitur illud quod est nature propter quid notius est etiam no
 bis in eodem genere notitie magis notum et proformiter dicē
 dum erit de notitia. quia que iter nostrum modum cognoscendi et nature
 non erit dicitur ponenda. ¶ Ad primam rident primo ex his que
 in questione precedenti dicta sunt. quod non. ideo magis universalia no
 bis notiora dicitur quia sunt intensius nota. quibus hoc pertingeret pos
 sit. sed quia magis et facilius est aptus intellectus apprehendere
 illa. Secundo dico necessaria minori gratia argumēti. quod remissi
 or gradus notitie respectu eiusdem rei sit ab intellectu pri
 us acquirendus quam intensior. respectu tamen diversorum hoc non
 03. ¶ Ad secundam et sequentes potest vna responsio dici quod
 rationes ille multa supponunt propter propositum nostrum. ¶ Primo
 enim imaginatur aduersarius nam esse rem aliquam cognoscē
 tium ab intellectu nostro realiter distinctam. que modum
 habet intelligendi diversum ab intellectu nostro. hec autem ima
 ginatio qualiter vera sit. per se determinatis. Secundo ima
 ginat quod hic compeet notitia nostra ad notitiam nature respectu
 eiusdem obiecti que tamen comparatio est omnino impertinens proposito. cum
 enim dicimus. a. effectum nobis esse. b. causa notior. et b. esse
 notiozem nature. non intelligimus. a. esse nobis notiozem quam nature neque
 b. esse notiozem nature. quam nobis cum hoc sit omnino impertinens
 3° credit aduersarius ea nobis vel nature se dici notiora que
 sunt intensius nota. sed hoc non est verum. ut ex predictis per se. Ex quibus
 per se gratia argumenti dicendum est ad casum de a. b. c. d. f.
 causis. c. effectum nobis esse. b. causa notiozem. et eadem. c. causam esse
 d. effectum nature notiozem. ¶ Ad confirmationem dicitur quod siue proce
 datur siue neget. c. nobis et nature esse equaliter notam non est
 ad propositum nostrum. ¶ Ad aliam confirmationem diceret ut
 cōter dicit. quod cum. s. sit effectus ab alijs causis proveniens in
 causa efficiētis non est finis primarius. sed secundarius. neque finis gratia
 cuius. sed finis quo. De tali autem non inconuenit ipsum esse nature
 minus notum. cum sit absolute prius posteriori in natura appellandum.
 ¶ Ad tertiam per se quod siue ita sit siue non sic illa ratio probat illud est in
 principis proposito nostro. ¶ Ad ultimam neget similitudo. cuius causa
 satis per se declaratis in articulo secundo. ¶ Ad rationes principa
 les. patet quid dicendum.

Semper enim propter quod unumquodque est illud ma
 gis est. et cetera. **Questio.** **Terza.**

Questio XIII.

Veritur 14°. Utrum illa propositio sit vera: scilicet

propter quod unumquodque est tale et illud magis arguitur quod non primo quo ad causas formales: quod sol. est albus propter albedinem. non tamen albedo est magis alba. ut vult Ari. primo topicorum dicens quod non bene dicitur

albedinem colorari. Item si sic esset albedo esset alba per albedinem sibi inherentem. et illa per aliam. et sic in infinitum quod videtur absurdum. Similiter tu es calidus propter caliditatem. non tamen caliditas est calidior. Item tu es animatus propter animam tuam. non tamen anima tua est magis animata. Item linea est finita propter punctum. non tamen punctus est magis finitus. Secundo quo ad causam efficientem non sequitur: tu es calidus propter solem. ergo sol est magis calidus cum enim sol sit de substantia corporis celestis non est proprie alterabilis. et per consequens non est calidus nec frigidus appellandus. Item non sequitur. a. est calidus propter b. ergo b. est calidius. ubi enim b. assimilauerit sibi a. est antecedens verum et consequens falsum. Similiter non sequitur tu es calidus propter motum. ergo motus est calidior. Item tu es ebrius propter vinum ergo vinum est magis ebrium. Item non sequitur sol. est rationalis propter platonem. ergo plato magis est rationalis. consequens enim est falsum. cum rationale non suscipiat magis nec minus. animus autem est verum. ubi plato sit pater sol. Tertio quo ad causam maiorem arguitur. sol. est compositus propter materiam. non tamen materia est magis composita: ut patet. immo potius sequitur oppositum. Similiter non sequitur. sol. est corruptibilis propter materiam ergo materia est magis corruptibilis. Quarto celum mouetur propter deum tanquam propter causam eius finalem et tamen deus non magis mouetur. cum deus sit penitus immobilis. Item et ultimo videtur quod exemplum Aristoteli non sit ad propositum suum cum dicitur: quod si quem diligimus propter alium quod alium magis diligimus: illud enim est exemplum in genere cause finalis. conclusio vero non scitur propter premissas tanquam propter finem: sed tanquam propter causam efficientem: ut contra dicitur. immo notitia conclusionis videtur esse finis notitie premissarum: quare si conueniens esset exemplum: sequitur potius quod conclusio magis sciatur quam premissa quare et c.

Ad oppositum Est Ari. in textu. In ista questione primo recitabo quosdam modos respondendi. et istabo contra ipsos. Secundo ponam alium modum respondendi.

Quantum Ad primum premissis quibusdam aliis modis antiquis. posuerunt modernum aliquas conclusiones. Quarum prima est ista. Illa propositio non tenet in causis formalibus. patet per primum argumentum et confirmationes eius. Secunda predicta propositio non tenet in causis materialibus. per tertium argumentum. Tertia conclusio. illa propositio non est vera in causis finalibus per quod sol. est ambulans propter sanitatem tanquam propter causam finalem non tamen sanitas est magis ambulans. Quarta conclusio. ipsa non tenet in causis efficientibus instrumentalibus aut non essentialiter ordinatis. Primum patet. quia aliquis est calidus propter motum tanquam instrumentalem causam effectiuam. non tamen motus est calidior. Secundum probatur. quod a. ignis generatus a b. igne est calidus propter b. non tamen b. est calidior. a. cum sibi ipsum assimilauerit. a. vero et b. cum sint individua eiusdem speciei. non inuicem essentialiter ordinantur. Quinta conclusio. predicta propositio locum habet in causis efficientibus principalibus et essentialiter ordinatis formaliter aut virtualiter. Ideo dicitur. bene sequitur. tu es calidus propter ignem. igitur ignis est calidior te formaliter aut virtualiter. Similiter sequitur tu es calidus propter solem. ergo sol est calidior te formaliter aut virtualiter. Et hoc verum est pro secunda parte. scilicet n. sol. non sit formaliter calidus est tamen caliditatis productiuus merito cuius dicitur virtualiter calidior. Ex premissis sequitur quod quedam premissa formaliter magis sciuntur quam conclusio: scilicet premissa demonstrabiles.

ipsis enim formaliter competit denominatio scientie. quedam vero virtualiter magis sciuntur. videlicet premissa indemonstrabiles. ipse enim non dicuntur formaliter scite accipiendo propriissime sciam. ut visum est superius. sed earum habitus vocatur intellectus. ut videbitur infra. sed dicuntur virtualiter scite. quia virtutem habent scientie productiuam. dicuntur etiam virtualiter magis scite. quia virtutem habent excellentiorem faciendi scire quam conclusiones. Et iste modus sit subtilis et bene ordinatus. instari tamen potest contra ipsum. primo quod Ari. in probando intentum suum adduxit exemplum pertinens ad causam finalem. videlicet si sol. diligit platonem propter ciceronem. quod magis diligit ciceronem quam platonem. quia illa propositio maxime videtur finem Ari. tenere in causis finalibus. Secundo dilectio ciceronis et dilectio platonis non sunt inuicem essentialiter ordinate. ergo finem intentionem Ari. illa propositio videtur tenere non solum in essentialiter. sed etiam in accidentaliter ordinatis. assumptum per quod ille due dilectiones sunt eiusdem speciei. Item per actus est quod aliter propter alterum diligit. quare et c. Respondeant huic argumento negando quod dilectio ciceronis et platonis sint eiusdem speciei. sed enim plato et cicero sint eiusdem speciei. tamen cicero dilectus propter se. et plato propter alium dilectus sunt obia formaliter distantia. quare sue dilectiones ex hoc poterunt specie distingui. Sed hoc non obstat. quia sed propter hoc specie accidentaliter distinguerentur. tamen ille dilectiones in eadem specie qualitatis essentialiter reponuntur. Preterea qualitercumque sit adhuc stat quod per dicitur. videlicet quod valde accidentale est ut alter propter alterum diligatur ut per quare et c. Tertio arguitur principaliter. dicitur per magis sciri quam conclusiones ex virtute precedentis propositionis. principia vero non sunt causa effectiuam notitie conclusionis. sed intellectus. ergo ille modus non est ad mentem Ari. tenet consequentia cum maioribus. minoribus autem videtur manifesta. ex 3° de anima. Forte dicitur quod notitia principiorum efficit notitiam conclusionis. et hoc sufficit proposito nostro. Sed hoc primo non obstat. cum hic aduiscere comparentur duo extrema in hac denotatione que est sciri. notitia vero principiorum vel conclusionis non dicitur sciri. sed principia et conclusio sciri dicitur. ergo si vera erit comparatio in genere cause efficientis. oportet quod principia sint causa efficiens notitie conclusionis. Preterea sed concederetur quod per sunt causa effectiuam notitie conclusionis. non tamen erunt causa principalis. quare ille modus non erit conformis dictis Ari. assumptum per. Cum causa principalis sit intellectus etiam quod nullus opinionis vel effectus causa principalis potest esse actus ut per ex corollario philosophia. principia vero et eorum notitia sunt actus quedam. ergo non erunt causa principalis notitie conclusionis. quare et c. Ad hoc respondet negando maiorem. dicit enim quod calitas est principale agens in calefaciendo manus. et leuitas vaporis est principale agens in mouendo vaporem sursum. et sic dicitur quod licet hoc in actibus naturalibus verum esset. non tamen verum est verum in actibus spiritualibus. eo quod color est principale agens in multitudinem speciei sue. et sic in proposito dicitur videtur. Sed primo dicitur videtur corollario philosophia. Secundo autem hoc teneri posset et concedi quod una species aliam producat tanquam principale agens. tamen multo visibilius apparet in proposito nostro quod principia sint solum instrumentaliter concurrentia ad notitiam conclusionis. intellectus autem principaliter ad illam occurrit. quod dicere principale agens esse principia. quare et c. Quarto sic iste modus respondendi cum illa particula formaliter vel virtualiter saluat illam propositionem in causis efficientibus principalibus et essentialiter ordinatis. ita videtur in aliis generibus eorum cum eadem particula posse saluare. sed enim albedo vel caliditas non sit formaliter magis alba vel calida. tamen videtur quod virtualiter magis est talis. propterea quod ipsa est causa et virtus talis denominationis. Ideo dico de anima tua que potest dici virtualiter magis animata. quia est causa principalis per quam tu es animata. Item de causa materiali videtur quod quibus materia non sit formaliter composita nec corruptibilis. ipsa tamen virtualiter magis composita vel corruptibilis dici potest. per quod est per se causa compositionis et corruptionis. Item in causis efficientibus instrumentalibus videtur non minus verificari posse. sed enim vinum non sit formaliter ebrium. videtur tamen quod sit virtualiter magis ebrium. propterea quod est ebrietatis productiuum. sic sol est cali-

Questio XIII.

ditatis pductiu^o. Et dicitur de motu q non est formalis
calidus. sed caliditatis pductiuus. qre conclusioes pceden
tes vident frustra posite ab illo modo respodedi. Et dicitur
modus respondendi dicit q qtuor pditiones requirunt ad
veritate p dicit pponis. Primo q illud in quo fit compa
ratio insit vtriq extremoz. et pp hoc non o3 si tu es calidus
pp solem q sol sit calidior. Et dicitur requir q illud pdica
tum vtriq insit. vel inesse possit fin magis et minus. ex de
fectu huius pditionis no o3 si soz. est ronalis pp platonem.
vt plo sit magis ronalis. qm ronale neutri illoruz attribui
tur fin magis et minus. Et dicitur requiritur q alterz extremoru
sit ca pp qua alterz e tale. et pp hoc no sequitur domus est p
pter edificationem et ipsa e alba. ergo edificator e magis al
bus. Et dicitur requiritur q illud propter qd alterz e tale sit total
ca ppter qua dicitur tale et defectu huius particule. vbi soz. di
ligeret pp platonem Ciceronem et Albertum. staret vt
soz. magis diligeret q aliquis illoz per se. s3 oes simul su
psti plus diligerentur q soz. Et dicitur iste modus sit satis sub
tilis. instatur tn a ipm. Et dicitur primo qz. a. ignis generatus a.
b. igne e calidus pp. b. tn non o3 vt. b. sit calidior. a. cu sint
eq intensi sicut pono. et tn ibi sunt noitate pditiones. qre et c.
Confirmatur vbi a. calidum vt octo assimilet sibi oio. b.
passum. b. e tuc calidum pp. a. et de vtroqz pdicatur ee cali
dum. et predicat sedm magis et min^o. et a. e ca q. b. sit ta
le et e ca totalis ad metē illoz. et tn. a. non e calidi^o. b. g^o et c.
Item non sequitur. tu es longus pp qntitatem tuam. er
go qntitas tua magis e longa. qnt. n. e impossibile. qz tunc
aliquis ps tue qntitatis eet sine subo vel in alio subo qz i te. et tn
sunt ibi oes qtuor noitate pditiones. qre et c. Tertio v^o q
tertia pditio sit superflua illud. n. inuit in assumpto pncipa
li cum dicit. pp. a. b. e. calz. vel album vel aliqd tale qre et c.
Nec ille modus arguendi recte fundatur in predicta p
positioe. a. domus e pp edificatore et a. domus e alba igit
edificator magis est albus. Sed sic arguendo bn videret
fundari. a. domus e alba pp edificatorem. ergo et c. Et dicitur
vbi edificator albus domum edificaret et ipsam dealbarat
hec eet vera. domus e alba pp edificatorem. et ee albu vtri
qz copet sedm magis et minus. edificator: et eet totalis ca
huius dealbationis ad intellectum huiusmodi respondedi
non tn o3 edificatores magis ee album qm staret oppo^m.
vt p3. Et dicitur et p3 vbi a soz. albo plato albus generet. q tn
sit albi soz: Et dicitur no v^o necessaria 4^a pditio. qz notitia
pncipioz e ca notitie psonis. et sedm Aristo. sequitur ex hoc
pncipia magis ee scita. no tn pncipia sunt ca totalis notitie
psonis. s3 cum hoc requirit intellectus agens. discursus in
tellectus. adhesion ipsius. et alia huiusmodi. Et dicitur et p3 i
exemplo Aristo. non. n. sola dilectio Ciceronis e causa dilectio
nis psonis. s3 alia multa requirunt. sicut anima illam pdu
cens aut precipies et po^a que immediate produc. et alia hu
iusmodi multa. qre et c.

Quantum Ad sedm articulum sedm q pside
rare potui mihi apparet q ad veri
tate p dicit ppositionis aliqui requirantur conditioes. verbi
gratia. comparando. b. ad. a. primo requiritur q. a. ee tale sit
pp. b. ee tale. Et dicitur requiritur q ee tale vtriq extremoz in ee
possit sedm magis et minus. Et dicitur q. a. ee tale in esse et fie
ri dependeat. a. b. ee tale. Et dicitur concludet. q. b. sit magis
tale qz a. quo ad illud ee tale ipsius a. qd dependet ab ee ta
li ipsius. b. Et dicitur p^o notanter q. a. ee. tale sit propter. b.
ee tale. et non dico absolute sit pp. b. ppter exemplum positu
de edificatore albo. s3. n. domus sit alba pp edificatore. no
tamē e alba pp edificatorem esse album. Et dicitur dico de
soz. albo gnante platonē album. qnis et per 3^{am} particu
lam hec duo exempla a proposito remoueri possint. Et dicitur po
nitur secunda particula. qz plo gnatus a soz. e rationalis pro
pter soz. et pp soztem ee racionalem. Hoc et separatur per
tertiam. non tamē e magis racionalis. qm racionale non co
petit eis sedm magis et minus. Et dicitur in particula tertia dicit
sedm ee. pp exemplū d igne gnante et igne gnato. veyū. n. e
q. a. calidum ee pductum e propter. b. ee calidum non tn
a. ee calidum in ee dependet. a. b. calid. qz a. remanere pot cor
rupto. b. Et dicitur dicendum v^o de. a. calid assimilate sibi

b. qnis de virtute sermonis dicit p^o. q per primam pfecti
lam hec duo sepantur. Et dicitur 2° i eadē particula i fieri.
quia s3 te esse longum sit pp qntitatem tuam esse longā. Et
vtriq extremorum insit ee longum sedm magis et min^o.
et te ee longum in ee dependeat a qntitatem esse longā. no
tn i fieri dependet ad istum intellectum. q longitudo qnti
tatis no est neqz fuit ca pducens te esse longū. Et dicitur ponit
4^a particula siue vltima. qz vbi a. conclusio p dno diuersa
gnā ca demonstrat. s. b. c. non o3 vt. b. magis sciat qz a.
qnis ibi sint alie tres conditiones. Et dicitur. n. aliqz grad^o
notitie a. acqratur p. b. et aliquis p. c. stat notitiam a. maio
re ee qz aliqua aliaz p se. vt p3. sed sufficit proposito n^o. b.
magis sciri qz a. quo ad illam notitiam a. que ex. b. fuit acq
sita. similiter dico de. c.

Ad rationes principales. Et ad primam dicitur
q ibi deficit pditio pma. no. n.
soz. e albus pp albedinem ee albam. Et dicitur dico ad alias
de ca formali. Et dicitur ad pma de. ca efficiente. Et dicitur ad
sedam dicitur q ibi deficit tertia pditio vt visum est pns. Et ad
alia vero duo dicitur q deficit prima. Sed ad vltimū dicitur q de
ficit scda. Et ad argumēta de ca mali dicitur q de hēc pma. sicut
dicitur ad ar^m de ca finali. Et ad vltimā rōnem pmo dicitur p^o.
q qnis illud ex^m esset in gñe cāe finalis. tn ita sibi pueniūt
nominatē pditiones sic in pposito n^o. Sic. n. sciri pclones
e pp sciri pncipioz. et tā pncipijs qz psoni competit sciri s3
magis et minus. et no^a pclonis depēdet in ee et fieri a noti
tia pncipioz. ex quo pnt o3 q pⁿ magis sint scita qz pclo.
quo ad illā sciam q p eadem pncipia acqrif. Sicut et diligi
platonē e pp diligi Ciceronē. Et vterqz copetere potest
dilectio fin magis et minus. et platonem diligi hac dile
ctione depēdet inesse et fieri ab eo qd e diligi Ciceronē. qre
pcludi potest q dilectio qua diligit Cicero est maior illa q
diligit plo proueniens ex dilectione Ciceronis. quare et c.
Alii dicitur p^o q illud ex^m ita e in gñe cāe efficientis sic et
ex^m de pncipijs et pclusionē. eo q dilectio Ciceronis sil cū
beneficio qd plo infert ciceroni est causa efficiens q soz. di
ligat ciceronem. Si. n. illud ex^m eet de causa finali. oportet
ret q soz. diligerē psonē in hūc finem ordinaretur. vt ipse di
ligeret Ciceronē. qd tn e falsum. qre et c.

**Quare si quidē scimus per prima et credim^o
illa qdē scim^o et credimus magis et c.** Qd. Ev.

Veritur 15°. Utz pncipia ma
gis sciatur qz pclusiones
negatiue ar. p^o sic. de pncipijs non e scia.
ergo et c. assumptum p3 de mente Aristo.
infra. qui vult q hitus pncipioz no debet
dici scia. sed intellectus. Item p3 de mēte
linconensis. Et dicitur de cōclusionibus demon

stratis maxime pprie habetur scia. non autez de pncipijs
sed minus proprie. ergo conclusiones magis sciunt qz pnc
cipia. s3 pna. et ams patuit superius de mente linconensis.
Confirmatur. quia conclusionum no^a magis e pfecta qz
notitia pncipiozum. ergo pfectius sciuntur conclusiones
et per consequens magis sciuntur. assumptum probatur.
qz si no^a conclusionis demonstrare non esset magis perfe
cta: tē esset aliquatiter imperfecta quare non esset maxime
pprie scita qd videtur contra linconensem. Et dicitur. aliqua
do conclusio demonstrationis potest esse scita eius pncipi
ijs omnino exitibus ignotis. ergo et c. assumptum patet.
possum enim ad sensum scire lunam eclipsari vel eclipsabi
lem esse. qnis pⁿ a quibus no^a conclusionis depēdet sint
omnino ignota. vt patet. quare et c. Et dicitur. si pⁿ magis sci
rentur qz conclusiones. tunc no^a pclusionis esset notitia pnc
ipiozum remissior. patet consequentia de se consequēs ta
mē videtur falsum. quia omne remissum videtur esse re
missum per admixtionem sui contrarij. vt patet de mente
Arsto. primo pby. vbi voluit q minus album vel calidū
disceretur propter admixtionem sui contrarij. s3 uotitia sciē
tifica conclusionis non est remissa per admixtionem sui cō
trarij. ergo et c. mino^r probat. quia si cum notitia scientifi
ca conclusionis contrariū misceretur. illud non videret ee

Questio XV.

nisi error. aut formido. sed hoc est impossibile. quotiescunqz .n. cu3 aliqua credulitate aliqs gradus miscet formidinis. aut erroris de eo quod credit non hñ scia. nedū pprie. sed neqz large sumpta. quodlz. n. scire ē firmiter et sine hesitatione credere cum hoc qz ita sit ex parte rei. vt cōster p3. qz re et c. **Quinto** vbi. a. dclō demfetur per. b. c. pmissas. et sit notitia illaz intensa vt. 3. cōclōnis notitia vt. 2. pono qz notitia dclōnis intēdat ad duplū stante notitia pmissaz. qd vñ satis pole. tunc sequit vt notitia dclōnis erit maior vel intensior notitia suoz principioz. **Confirmat.** qz stante p dicta notitia dclōnis demfetur eandē. a. p. c. pmissas in alio genere. et c. pmissas sint note. vt. 3. et pducāt notitiā dclōnis vt. 2. quod satis vñ possibile. et tunc sequit notitiā totam. a. dclōnis eē vt. 4. notitiā vero. b. vel. c. principio rum solam eē. vt. 3. quare magis. scietur dclō qz sua principiā. **Sexto** de principiis non hñ notitia. ergo et c. assumptum pbat. qz si sic. vel illa notitia eēt nobis innata. vel p doctrinā acquisita. non p mō qz tunc intellectus noster nō esset tanqz tabula rasa. cuius opm dñ in tertio de aia. neqz scdo mō. qz tunc notitia principioz fieret ex aliqua pexiti cognitione. vt p3 i lra. et sic pñ nō eēt nobis pmo nota. qd vñ falsum. **Ultimo** ar. sic. notitia principioz et notitia dclōnis sunt abinuicem spē distincte. ergo non adinuicē comparari pñt. et per pñs pñ nō magis sciunt. et pñ. et assumptuz p3 per ar. infra cum notitia dclōnis sit scia. notitia vñ pncipiozum non scientia. sed intellectus dici debet. quare et c.

Ad oppositum est ar. i textu. pmo hui. in illa parte. qm at op3 credere. et c. **In** ista qōne erunt tres articuli. In pmo pmit tentur quedā. In scdo ponent dclōnes. i 3o dubitatioes.

Quantum ad pñm sit pma distinctio. principio rum demfationis. quedam sunt de monstrabilia. quedā vñ indēmfabillia. exm pmi. sicut pmiss se pbantes qz triagulus h3 tres: vel sicut hoc principiu. de pñcto ad punctū rectaz lineā ducē ptingit. qd qzuis i geo non pbat. demfatur tñ. 6. pby. exm scdi. quecuqz sunt eq lia vni tertio. inter se sunt eqlia de vtrisqz pōt fieri mentio in pposito. **Scda** distinctio. scire multipli accipit. vt patuit superius. scire pprie sumptū principijs et dclōni attri bui pōt. Scire vñ maxime pprie solū dclōnibus. nō autez pncipijs indēmfabilibus attribuit. **Ex** qbus inferē du3 distinguit scia h3 habitū principioz qui vocat intellectus qz ibi loquit de scia maxime pprie sūpta. **Tertia** distinctio. aliquā pponē alia pponē magis eē scitā duob' modis itel ligi pōt. cu3 enī scire dicat credere firmiter cū hoc qz ita sit ex parte rei. itelligi pōt qz sit magis scita. qz magis vera vñ maioris credulitatis. **Quarta** distinctio. aliquā eē ppositi onem maioris credulitatis duob' modis itelligi pot. vno mō qz intellectus illi magis actualiter assentit. scdo qz de se intellectus magis inclinatus ē adherere ppter manifestiorē. et magis inenitabilē eē ipsius veritatē. **Quinta** distinctio. credulitas actualis dupli dici pōt maior. vno mō qz inten sior. alio mō qz fixior intellectui. **Sexta** distinctio. aliquā do dclō de qua hñ notitia. pbat p sua pñ. aliqñ vñ nō exm pmi. cum pbat triagulū hñe tres. p hoc qz h3 angulū extri secum. exemplū scdi. sicut cū scit lunā eclipsari per sensuz. nulla habita cognitioe suoz pncipioz per que demōstrat. **Ultima** distinctio. cū cōpamus pncipia dclōnib' quo ad sciri magis vel minus hoc pōt fieri absolute. vel singula sin gulis referēdo. qz. f. vñquodqz pncipiū magis scit qz cō clusio que per ipsam declarat vel eē. **Prima** suppo. in tellectus human' nālem h3 inclinationē ad assentiendū ve ritati. p3. qz nālem h3 inclinationē ad scire. vt p3 in pñemio meta. quare et c. **Scda** suppo. cū quedā sint manifestio ris et magis inenitabilis vñtatis. quedā vñ minus. itellect' magis ē apt' pñmīs assentire qz scdis. p3 ex pma. **Ter tia** suppo. cū intellectus sit aptus vñi mediante alio assenti re: est ad aliquod pñmū vel ad aliq' pma deuenire cū itel lectus ē aptus pñmo assentire. p3. qz alr eēt pcessus in infi nitum in his quoz assensus vñius requireret ad alteri' as sensum. talia vero sunt complexa manifestissime et maxie inenitabilis veritatis sicut de quol3 dñ eē vel non eē. nō cō

tingit idem simul esse et non esse. et post illa sunt. quecumqz sunt eqlia vni 3o inter se sunt eqlia. si ab equalibus equalia auferas remanentia sunt eqlia. oē totuz ē maius sua pte. et sic de alijs. et de his loquit cōmētator tertio de aia. cōmen to. 36. qz ipsa sunt nāliter intellecta. qd non dicit. qz eozum cognitio sit actu insita intellectui. tunc. n. intellectus nō esset tāqz tabula rasa in principio sui. sed ē pro tanto. qz nāliter ē aptus imediate eis assentire absqz alio discursu cuius assen sus dducatur ip3. i assensū eoz. **Ex** qb' inferē qz cū vñ dñ dñ cū ite' i assensū alteri'. h3 rectū ordinē sue nālis icliatiois. sic ex assensu. a. in assensum. b. tūc ē magis aptus assentire. a. qz. b. p3 qz assensus. b. in fieri. et eē dependet ab assensu. a. Dico notanter scdm rectū ordinē. et c. qz contingit itellectū ordine non recto assentire prioribus ppter posteriora. sicut multis cāis principijs ppter assensum suoz effectiuuz. vbi tñ non op3 pcedere itellectū de se magis aptuz eē assenti re posterioribus. et hoc ē qz illud nō contingit fm rectū or dinem sue naturalis inclinationis. sed hoc forte continget p pter notitiā sensitiuā a qua intellectiua dependet vel ali qua consimili causa.

Quantū ad scdm. sit hec pma dclō. Compando absolute oia pncipia dclōnibus itellect' magis ē aptus adherere oibus pncipijs aut quibusdā qz dclōnibus. hoc p3 de mente arif. in textu cū dicit nō potest aut credere et c. pbat etiā rōne sic. intellectus natus ē cui3 veritati assentire vt p3 p suppoñē pñmā. magis aut est apt' assentire his que sunt manifestioris et magis inenitabilis vñ tatis. vt p3 per scdam. talia vñ sūt principia saltez oio inde monstrabilia. vel pma sicut de quol3 dicit eē vel non eē. omne totum ē sua parte maius. quecuqz sūt eidē tertio eq lia et c. **Scdo** arguit sic. illis itellect' ē aptus magis adhe rere qbus natus ē p' assentire. talia vñ sūt principia saltē pñ ma. ergo et c. minor p3 p tertiā suppoñē. maior ar. qz si alī cui itellect' nat' ē pmo assentire. illi assentit nō rōne alteri' cui prius assentiat. alijs aut assentit rōne illius. quare magis illi d3 assentire: et pariformiter sicut pncipijs oio pñmā ma gis assentit. qz pmo assentit. sic etiam pncipijs q magis p pinqua sūt principijs pñmīs. p eandē cām magis adhe re ret d3 qz dclōnib' demfatis. Dñ aut notāter in dclōne oia nibus. aut quibusdā. pño. qz ptingit eandē pponē eē pncipiā et dclōnē. nō ptingit aut idē eē seipo absolute notit'. scdo qz ptingit aliqd pncipiū pncipiale respectu. a dclōnis ab intel lectu min' eē credibile. b. dclōne multū differēte ab. a. sta ret. n. b. eē ppingorē principijs pñmīs qz. a. qre et c. **Se cunda** dclō. cōpādo principia cōmūdēter ad suas dclōnes. stat dclōnē eē scitam principijs exstibus ignotis. p3 per ter tium ar' pncipiale. **Tertia** dclō. stat per. a. b. pmissas demfari. c. dclōnē. et tñ. c. eē notiorē. a. et. b. pmissis: p3 p pfirmationē qnti pncipalis. **Quarta** dclō. vbi p aliqz pmissas aliq' dclō demfetur. nulla aliunde acquisita notitia eiusdem dclōnis. qz per illas pmissas. aut principia a qbus ille pmissis dependēt. itellect' addiscēs magis adheret pre missis qz dclōni. p3. qz adhesio quā h3 erga dclōnē depen det ab adhesioe pmissaz in eē et fieri. et a nullo alio depen det cū prius adhebeat nisi ab his a quibus dependet assen sus pmissaz. sed ppter qd vñquodqz tale: et illd magis: vt p3. quare et c. Et per idem fundamentū quo pcedit de p missis ipsis exstibus demfabilibus: similiter pcedendum erit de principijs a quibus ille pmissis dependēt. **Ex** quibus inferē. qz h3 pmissis non magis eēt vere qz conclu sio. dicerentur tñ magis scite: propterea qz magis credite. **Sequitur** vltēter qz predictaz pmissaz cognitio in tensior notitia dici deberet. p3 postqz intellectus eis intensi us adheret ceteris paribus: posset etiam fixior dici notitia conclusionis: eo qz illa notitia sine habitus per illas pmissas acquisitus non remanere potest nisi notitia sine habitus il larum pmissarum remaneret. **Quinta** conclusio. ex q buscumqz pncipijs naturaliter prioribus aliqua conclusio demonstratur: intellectus magis ē aptus assentire eis dem principijs: qz conclusio: quo ad illam notitiā que per ea dem principia est acquisita. ista p3 sicut pcedēs. **Ex** quo infertur qz talia principia tunc magis sciuntur. ista cōclusio

Questio XV.

enim eius correlario et conclusio prima potest esse ad mentem ari. Sexta conclusio. non obstantibus precedentibus conclusionibus. potest tamen potest conclusio magis proprie sciri quam principia indemonstrabilia. ad istum intellectum. quod scia conclusionis est magis proprie sumpta. quam scia indemonstrabilium principiorum. per ex his que alias dicta sunt.

Quantum Ad tertium. circa predicta sequenter dubitatur. quod conclusio minus sciat quam eius premissa sit. igitur. a. conclusio. et ex eadem demeretur. b. tunc sequitur quod b. minus scietur quam a. et ita si ex b. demeretur. c. minus scietur. c. quam b. et sic tandem gradatim descendendo ad notitiam conclusionis demerente deveniet. que erit remissior et imperfectior notitia conclusionis alie dialectici sylli. quod videtur inconveniens. Secundo dubitatur. quod si notitia premissarum intensior est sine evidentior notitia conclusionis. si igitur notitia premissarum intensa ut. 3. et conclusionis ut. 2. et remittatur ambe uniformiter ad non gradum. et sequitur quod aliquando erit notitia premissarum quam non erit aliqua notitia conclusionis. stante tamen debita advertentia. et debita comparatione conclusionis ad premissas. quod tamen videtur falsum. Tertio confirmatur. nam si notitia premissarum sit intensior. cum inter intensius et remissius necessario sit dare medium. tunc inter notitias premissarum immediate conclusioni. et notitiam conclusionis dabitur notitia media quod tamen videtur falsum. sicut etiam inter illas premissas et conclusionem nullum datur medium. quare etc. Tertio dubitatur. quod conclusio ex aliquibus premissis demerata. per plures evidencias cognoscitur quam ille premissa. ergo magis certa est. et magis scit quam ille premissa. quod est determinata. assumptum per. quod conclusio scitur per omnes evidencias per quas sciuntur premissa. et ultra scitur per ipsas premissas. quod etc. Quarto dubitatur si correlaria quarte conclusionis. quod tam conclusio. premissarum demerationis sumus habet gradus credulitatis. ergo non magis neque intensius credunt siue sciunt premissa quam conclusio. assumptum probatur sic. quod utrobique credulitas est impermixta formidini ad oppositam partem. ergo etc. et nota. quod sic a simili tunc caliditas est summa cum nulli gradui frigiditatis sit permixta. assumptum videtur per. aliter. n. non haberetur scia de aliqua ipsarum. ut per eam diffinitione scire largissime sumpti. Ad hec respondetur. Ad primum quod per notitias scientificas descendendo gradatim non possumus usque ad non gradum descendere remanente notitia scientifica. eo quod ad qualem talem requiritur firmus assensus. sed ad firmum assensum non sufficit quilibet gradus quantuncumque remissus. quare etc. Ex quo patet conclusio cum notitia conclusionis sylli dialectici ut plurimum sit alicui gradui formidinis admixta. quod non sequitur ut notitia conclusionis demerente sit remissior vel imperfectior notitia conclusionis sylli dialectici. Sed alijs dubitabit. quod pole est aliquem minus firmum habere assensum huic conclusioni demerente. triangulus habet tres. quibus illam sciat per demerentem quam certe propositioni contingenti. sicut isti hoc est. seipso demerente. quare tunc videtur quod scia illius contingenti perfectior erit sine intensior notitia conclusionis demerente. Respondetur quod si contingeret credulitatem circa illud contingens intensiorem esse credulitate circa propositionem illam demerentem: non propter ea sequeretur notitiam eius scientificam esse perfectiorem. quam scia illius conclusionis est de re necessaria. et per se: de qua proprie scia habetur: de illo vero contingenti non habetur scia proprie: sed valde large: ut hitus est prius. quare etc. Ad secundum dicitur quidam moderni quod notitia premissarum non est intensior notitia conclusionis. neque e converso. Secundo dicitur quod ubi ambe notitie remittantur ad non gradum evidentie non est pole quod uniformiter remittantur. sed est pole illas eque proportionabiliter remitti. Contra primum argumentum. quod intellectus humanus intensius principijs adherere potest quam conclusioni. sed ex intensiori adhesionem alijs paribus sequitur notitiam intensiorem ergo etc. Nota et nota de se per. Contra secundum arguitur primo quia abutuntur 1. termino uniformiter: accipiunt. n. ipsum per eque vere quibus enim vera est imaginatio sua quod non possit continue usque ad non gradum eque remitti tamen cur hoc stare quod eque proportionabiliter et uniformiter continue remitterent. quam uniformiter remitti est tamen gradualiter in una parte temporis deperdere quam in aliqua equali ut per ex communi modo loquendi. et hoc satis est possibile. ut per. Secundo illa responsio videtur contra experientiam.

aliquis. n. addiscens conclusionem ex aliquibus premissis potest habitum premissarum retinere deperdito tamen totaliter habitu conclusionis. sicut frequenter contingit. quare notitia conclusionis poterit usque ad non gradum deperdi et equaliter remanente postea aliquo gradu notitie premissarum. Respondetur igitur concedendo conclusionem esse possibilem. ut quod aliquando erit notitia premissarum. quando non erit notitia conclusionis. Et si dicitur quod ari. videtur dicere oppositum in primo. cum dicit. statim. n. inducens cognovit. Dicitur quod illa verba philosophi dant solutionem huic argumento. dicit enim inducens quasi velit quod ubi sciatur premissa. et fiat debita applicatio ipsarum ad conclusionem ipsam ex premissis inferendo. et ea debite comparando. tunc statim conclusio scitur: quibus ari. in predicta auctoritate non universaliter loqueretur: sed de quadam demerente particulari. ut ibi videri potest. Sed diceret aliquis. ponatur igitur stare debita advertentia et comparationem illorum ad invicem. et tunc videtur procedere argumentum. Respondetur primo quod ubi tam notitia premissarum quam notitia conclusionis debeat scientifica continue remanere usque ad finem temporis in quo remittuntur. non admitto quod remittatur usque ad non gradum notitie. cuius causa est. quod ad notitiam scientificam requiritur firmus assensus. non quilibet aut gradus notitie vel evidentie quantuncumque remissus sufficit ad faciendum firmum assensum. quare etc. Et hec ratio est contra predictos. Secundo dico ubi ambe remittantur usque ad certos gradus sub quibus non amplius erunt notitie scientificae appellande. sed immediate autem sic. quod stantibus conditionibus que ponuntur. equaliter cito ad illos gradus devenient. velocius tamen rationabiliter remittetur notitia premissarum. quod autem hoc fiat eque proportionabiliter vel in equali proportionabiliter neque sequitur neque repugnat. posset enim quis dicere quod sic imaginando quod quam non premissarum erit ut unum cum dimidio. tunc notitia conclusionis erit ut unum. et sic corrodenter posset aliquis dicere oppositum si vellet. quod re etc. Ad confirmationem argumenti principalis de cetero. quod sicut inter perfectionem caliditatis et perfectionem frigiditatis nulla est media perfectio que sit remissio prima et intensio secunda. sic inter notitiam premissarum et conclusionis nullam oportet esse notitiam mediam notitia premissarum remissiorum. et intensiorem notitia conclusionis. cum ex notitia premissarum immediate dependeat notitia conclusionis. Cum autem dicitur quod inter intensius et remissius datur medium. diceretur quod verum est absolute posse gradualiter in medium assignari. non tamen oportet illud medium esse formam inter duas assignatas formas naturaliter ordinatum. vnde si perfectio caliditatis signatur per octo et frigiditatis per sex: inter gradum caliditatis ut. 8. et frigiditatis ut. 6. sit repibilis gradus medius. non tamen illi medio gradui quandam mediam formam correspondere inter illas naturaliter ordinata. Et si arguitur predicta quod tunc discipulus a notitia premissarum ad notitiam conclusionis procedens procederet cum saltu. ut. ab intensiori ad remissius sine medio. Ad hoc potest dupliciter responderi. primo tenendo quod notitia aliqua intellectiva certe intensior subito acquiratur quod hoc non inconuenit in huiusmodi rebus que de sui natura subito acquiri possunt. secundo tenendo quod quilibet talis successive acquiratur. quod magis puto. diceretur quod notitia conclusionis ex notitia premissarum a non gradu notitie scientificae incipit acquiri. et sic postea successive intendatur usque ad certum gradum. et per hunc in eius acquisitione non fiet saltus iuxta eam intellectum. et non sequitur. nulla alia acquiratur notitia media intensius. ergo fiet saltus. sicut etiam non sequitur. ex calido ut. 8. immediate fiet aliquod calidum ut. 6. ergo fiet saltus etc. Ad tertiam neganda est consequentia. sed potius sequitur oppositum. quod enim ad conclusionem plures requiratur evidentie arguit maiorem ipsius incertitudinem. quam premissarum. de eodem tamen concederetur quod super plures eius per se evidencias sciretur. tunc magis sine certius sciret alijs paribus. Ad quartam dubitationem negatur antecedens. Ad rationem in oppositum negatur consequentia potest enim credulitas aliqua remitti ad gradum valde remissiorum sine formidinis permixtione cum ea. neque necessarium est cum quolibet gradu remisso credulitatis aliquem permixtum esse gradum formidinis. sed hoc de caliditate et frigiditate concederetur gratia argumenti. si etiam daretur sola ca-

videtur ut duo per se in subo. nō minus eēt remissa q̄ si frigiditati ut. 6. coniungeret. quare non diceretur remissa p admixtionem h̄ij. Similiter dōm erit de gradu credulitatis conclusionis remissioni gradu credulitatis premissarum. quare rē.

Ad rationes principales. Ad primā dī q̄ de principiis non habetur sciētia p̄missime sumpta. que distinguit cōtra habitū qui vocatur intellectus sed h̄ scia p̄prie. de tali igitur loquēdo verum ē p̄ncipia magis sciri. Ad scdm negāda ē p̄na ut p̄ ex vltima p̄clōne r̄ p̄cedentib⁹. Ad p̄firmationē videbitur in q̄ōne sequenti. p̄cedit. tñ hic notitiā p̄clōnis posse im̄ perfectam dici respectu alterius nō. sed vltius neganda est p̄na. cum inferat q̄ tunc non eēt p̄clōnis demōstrationis p̄missime scita. Ad tertiu p̄ ex scda p̄clōne. Ad q̄rtuz concessa p̄na p̄ma ad rōnem in opposituz negāda ē maior. Ad arī. diceret q̄ vey ē vbi plus de frigiditate v̄ nigredine cum caliditate vel albedine misceat sequitur ut subz sit remissus tale. non tñ seq̄ ut rō formalis eēndi remiss⁹ sit cum suo h̄rio miseri. Diceret vlti⁹ q̄ simile nō ē de caliditate vel albedine. r̄ credulitate. qm̄ caliditas vel albedo in corpib⁹ mixtis sunt gradui remisso eē nō p̄nt ex ordine nature nisi nigredini vel frigiditati p̄luncte. non sic antez est de credulitate respectu formidinis vel erroris. Ad q̄ntū p̄ in q̄ōne. Ad p̄firmationē p̄ ex tertia p̄clōne. Ad sextum negat an̄s. Ad p̄bationē negat illa diuisio. nisi intel ligatur illam cognitionē eē inatam. qz. s. eē intellectus nālisti maz iuxta intellectū expressum in q̄ōne de mente cōmen. Ad vltimū dī q̄ q̄uis p̄dicte nō sp̄e distinguant. cū tñ aliquo mo ḡne p̄ueniant: comparari p̄nt. Ad p̄bationē dī q̄ etiam notitiā p̄ncipioz scia p̄prie dici p̄t. q̄uis non p̄missime. r̄ in hoc adinuicem comparari possunt rē.

Quare si quidem scimus per prima r̄ credimus illa scim⁹ magis r̄ credim⁹ rē. Q. XVI.

Veritur 16°. Utrū nō p̄ncipioz sit perfectior nō p̄clōnis. negatiue ar. sic. nō qz ē iperfectior nō p̄pter quid. sed nō p̄clōnis est p̄pter qd. nō vō p̄ncipioz saltē in demōstrabiliū ē solū qz. ergo rē. maior h̄ p̄ncipio b⁹. r̄ a cōmē. in p̄batio p̄b. cōmēto p̄.

vbi dicit q̄ dupl̄ ē scia. p̄ cām. r̄ sine cām. r̄ q̄ scia p̄ cām est p̄fecta. scia vō nō p̄ cām ē imp̄fecta. Scdo q̄to aliquid ē minus cōe tanto alijs p̄bns ē p̄fectius s̄ signū p̄clōnis est minus cōe significato p̄ncipioz. q̄ erit p̄fectius. r̄ p̄ p̄ns eius nō erit p̄fectior. minor p̄. cū p̄mā sint ex teris magis v̄libus q̄ p̄clōnes. maior p̄ inductive. sp̄s. n. ē suo ḡne p̄fectior. r̄ genus inferius ḡne sup̄iori. Confirmat rō sic. nō p̄ distincta alijs paribus perfectior ē nō p̄fusa. notitiā vō p̄clōnis ē distincta. cum sit p̄ terminos sp̄ales: r̄ notitiā p̄ncipioz confusa cū sit p̄ terminos ḡales. ergo rē. Tertio finis ē p̄fectior his que sunt ad finem. sed finis notitiē p̄ncipioz ē notitiā p̄clōnis. ergo rē. minor p̄. qz sicut p̄ncipia diffinitiva ordinantur in sciam ita p̄ncipia demōstrationis ordinantur in conclusionem. maior h̄ a p̄bo. 2. p̄b. vbi vult q̄ finis ē causa causarum: r̄ necitans alias causas. Quarto notitiā quietans intellectum perfectior ē notitiā non quietante. sed notitiā conclusionis quietat intellectum. non autem notitiā p̄ncipioz. ergo rē. maior p̄. r̄ minor probatur. qz sicut natura non quiescit in p̄ncipijs naturalibus. sed in effectū: ita intellectus non quiescit in p̄ncipijs intelligibilibus sed in conclusione demonstrata. nō. n. quiescit donec per demonstrationem conclusionem iuenerit. quare rē. Ultimo si notitiā p̄ncipioz eēt perfectior tunc habens illorum notitiā frustra quereretur notitiā cōclusionum. quod v̄ absurdum. p̄ p̄na. qz ex minor p̄fectione acquisita non plus perficeretur eius intellect⁹. Sequeretur vltius q̄ puer nunc primo sciaz aliq̄ addiscēs perfectiorē haberet notitiā. vel non minus perfectam q̄ homo qui longo tempore prospicaciter studuisset. p̄ns v̄ absurdum. p̄na probatur. qz puer nunc p̄io addiscens

notitiā habet p̄ncipioz que perfectior est q̄ notitiā aliqua cōclusionis. quam alius acquisierit in toto tpe vite sue. **In oppositum** arguit. In causis essentialiter ordinatis cā nāliter p̄o: est perfectior. sed notitiā p̄ncipioz r̄ notitiā conclusionis inuicem eēntialiter ordinantur sic ut notitiā p̄ncipioz sit prior. ut p̄ ex p̄cedenti q̄ōne. ergo notitiā p̄ncipioz est perfectior. Dignitates ergo erūt p̄fectiores sup̄pōnibus. sup̄positiones p̄missis. r̄ p̄missis conclusionem. r̄ sic correspondenter erit de notitijs ip̄az. Scdo independētia dicit quādā perfectionem. igit q̄to minus aliquid dependet tanto ē p̄fectius. sed notitiā p̄ncipioz minus dependet q̄ notitiā cōclusionis. ergo rē. minor p̄. qz a quecūq̄ depēdet notitiā p̄ncipioz dependet notitiā conclusionis. r̄ non econverso. quare rē. Item humanus intellectus nō p̄t p̄mis p̄ncipijs dissentire. ergo rē. r̄ p̄na r̄ an̄s colligit a p̄bo secundo r̄ p̄mo huius. In ista questione p̄mo p̄mittent q̄dam. Scdo ponent p̄clōnes. Tertio videbitur difficultas vltimi argumenti ad partem affirmatiuam.

Quantū ad p̄m sit hec distinctio p̄. P̄ncipiozū quedam sunt p̄ma r̄ q̄dam non p̄ma. Exemplū p̄mi. sicut de quoz dicit eē vel nō eē. Exemplū scdi. sicut de puncto ad punctum rectam ducere contingit. Scda distinctio. p̄ncipiozū particulariū alicuius p̄clōnis demōstrate quedā sūt p̄missis p̄ quas illa p̄clō im̄mediate d̄ monstrat quedam vō sunt sicut illa a quibus illa conclusio im̄mediate r̄ remote dependet. exemplū sicut triangulū h̄e tres im̄mediate depēdet ex triangulū h̄e angulū extrinsecum. im̄mediate vero r̄ remote ex p̄ncipijs q̄bus prima p̄positio geometrie demōstratur. Tertia distinctio. p̄ncipiozū demōstrationis quedam ex contingentibus terminis cōponuntur cum subo r̄ passione demōstrata. quedam vero ex cōiozibus. a quoz notitiā aliquo mō notitiā dependet passionis. Exemplū p̄mi. ut si demōstratur hoīem eē disciplinabilem p̄ hoc q̄ est aīal rōnale. Exemplum secundi. sic hoc p̄m. quecūq̄ sunt equalia vni tertio iter se sunt equalia. ad p̄mas passionem geometrie p̄bādā p̄ se p̄currēs. Quarto nō. q̄ ex multis argui p̄t alicui⁹ singularis nō p̄fectio. p̄mo ex p̄fectione obi c⁹ est notitiā. scdo ex p̄fectione modi illam acq̄rendi. 3° ex maiori inuentione ipsius. quarto ex adhibilitate intellectus. q̄to ex dependentia vel independētia maiori vel minori. Exemplū p̄mi. sicut p̄fectiorē dice remus sciam que de deo h̄ q̄ q̄ h̄ de triangulo. notitiā ē que de deo h̄ s̄m q̄ p̄ma cā p̄fectior ē illa que de ip̄o habetur s̄m q̄ p̄mus motor: s̄ ipsam eē p̄mā cām r̄ ipsuz eē p̄mū motorem sit realr̄ idez. Sili scire hoīez eē disciplinabilem p̄fectius est scire alijs paribus q̄ scire hoīem eē risibilem. s̄ homo risibilis r̄ homo disciplinabilis sint p̄uertibiliter idē. Exemplū scdi. sicut notitiā que de eclipsi lune p̄ causam eius acq̄ritur perfectior est ea que sine causa p̄sensum habetur. ut cōmuniter p̄. r̄ habetur a cōmentatore loco preallegato. per idem ē aliqua notitiā geometrica aliqua naturali p̄fectior dici posset. Exemplum tertij quarti r̄ quinti simul. sicut intellectus magis huic p̄ncipio ē apt⁹ adherere. quecūq̄ sunt equalia vni 3° rē. tanq̄ sibi certiori q̄ p̄ conclusioni geo. Et per idē eius credulitas siue notitiā intensior eē p̄t. tale etiam p̄ncipiū minus dependens dī q̄ p̄dicta conclusio ad hunc sensum q̄ adhesio siue credulitas quam d̄ intellectus habere circa predictum p̄ncipiū ex paucioribus notitijs siue adhesionibus depēdentia h̄. inter omnia autem illa nihil est a quo tñ sit sumenda singularis notitiē perfectio sicut ab obiecto ipsius formaliter sūpto. perfectior. n. eēt notitiā que de deo haberetur etiam a posteriori procedendo q̄ que de triangulo habetur. s̄ p̄ modo sit sciam acq̄rendi perfectiori acquisita. Et hoc v̄ assentire Arist. in decimo de animalibus cum dicit. magis .n. concupiscimus scire modicuz de rebus honorabilibus r̄ altis etiam si topice illud sciamus. q̄ scire multum r̄ p̄ certitudinem de rebus minus honorabilibus. hoc. n. habet nobilitatem ex se. illud vero ex modo r̄ qualitate. cum igitur perfectio notitiē que ex p̄fectione sui obi acq̄ritur sit tāq̄ ab intrinseco sumpta. que vero ex p̄fectione modi

Questio XVI.

tanq̄ ab extrinseco. vt vñ ex verbis predictis. sequitur intē
tum. Dñ notanter obō formaliter sumpto. qm̄ cognoscere
deam eē p̄mā cāz p̄fectius est q̄ scire deū eē motore p̄mū
t̄z vtrobiq̄ sit obm̄ realr̄ idem. sed nō formaliter. eo q̄ ab
intrinsecū rōne distinguunt. ¶ Preter oīa notata. aliud ē a
quo alicui⁹ scīe totalis perfectio sumi p̄ncipaliter d̄z. s. finis
vltimus & intrinsecus eiusdem scīe. sicut dixi in q̄ōibus p̄
mī de anima. de isto aut̄ nihil intendimus ad p̄ns. cuz b̄ de
notitia aliqua singulari loq̄mur. non aut̄ de aliquo aggrega
to ex notitijs pluribus ad vnum finem attributionē haben
tibus. sicut eēt medicina vel nālis p̄bia. ¶ Ex p̄dictis infer
tur q̄ ex modis alijs p̄mo non sufficienter inferit perfectio
simplr̄ maior notitiē: t̄z inferri possit eē maior fm̄ quid. p̄z.
q̄ ex altera parte posset alterius notitiē p̄fectio ab obō sum
pta plus excedere p̄fectionem illius notitiē. q̄ eē uerso ex
aliquo alioz modoz. quare r̄c. ¶ Sequit̄ vterius q̄ vbi
aliqui istoz modoz ad p̄fectionem. a. notitiē plus p̄currat
q̄ ad. b. & aliqui e contra. illa absolute p̄fectio: erit appellā
da ad quā circa argūtes eius p̄fectionem potentius inde
monstrando p̄currunt. vbi inequaliter p̄currant. vbi vero
equaliter tunc eque p̄fecte dicerent. ¶ Sed aliquis dubi
taret q̄ predicta. nam vñ sequi notitiā quam habes de eo
eē infinite p̄fectam. quod est impole. p̄batur p̄ns. q̄ illius
scīe infinite p̄fectum est obm̄. s. deus. cum igitur scīe perfe
ctio p̄ncipalr̄ sumatur ab oblecto. vt dictum fuit. sequit̄ in
tentum. ¶ R̄ndetur negando p̄ns. Ad p̄bationem simi
liter negat̄ p̄ns. t̄z. n. scīe p̄fectio p̄ncipalius ab obō sumat̄.
nō t̄z simpliciter attendit̄ eius perfectio penes p̄fectionēz
obi. q̄ ex alia parte sunt circūstantiē arguentes ipsius imp
fectionem. v̄z. dependētia. & modus acquirēdi scīaz hu
mani intellectus. Conceditur t̄z aliquam scīam de deo esse
infinite perfectam. s. illam quam ipse h̄z de seipso.

Quantū ad 2^m sit p̄clo p̄ma. q̄uis merito certitu
dinis & minoris dependētiē notitia scīe
tificā p̄ncipioz p̄moz vel valde cōm̄ sit p̄fectior notitia p̄z
quid appellanda notitijs specialibus p̄clonum. absolute t̄z
eisdēz imperfectior dicit̄ d̄z. ¶ Prima pars p̄clusionis ar. sic.
p̄moz p̄ncipioz notitia certior eēt minus dependens noti
tia sp̄aliū p̄clusionum. ergo r̄c. t̄z p̄ns ex vltimo notato.
& p̄ma pars ant̄is patuit in questione p̄cedenti. 2° vero d̄
se nota. est. nam a quocūq̄z notitia dependet p̄ncipiorū cō
muniū ab eodem dependet notitia specialis conclusiōis.
& nō e contra. ergo r̄c. assumptum p̄z. cum notitia scīfifi
cā talium p̄ncipioz sit ex simplici suoz terminoz ap̄p̄hēsi
ōne dependens. simul cum lumine intellectus agentis & na
turali inclinatione intellectus ad eis statim assentiendum. &
ab oibus his etiam notitia conclusiōnū dependet. vt p̄z de
se. & habetur de mente cōmen. 3° de anima. cōmento. 36.
& vterius a notitia scīfifica p̄ncipioz siue cōm̄ siue par
ticulariū. quare r̄c. ¶ Sc̄da pars cōclusionis argui pōt
per rōnes ad partem negatiuā. & p̄sertim p̄ sc̄dam sil cum
eius p̄firmatione. & per vltimā. ¶ Memini. n. d̄z rōnabile ap
parere q̄ notitia quam puer addiscens h̄z in p̄no valde faci
lem & modicam: sit absolute p̄fectior notitia scīfifica con
clusiōnum quam studio & labore in p̄cessu longi temporis
acquirit. ¶ Preterea scire in vli est quoddam scire in po
tentia. scire conclusiōnes scīaz sp̄ales est scire in actu. quod
ceteris paribus est perfectius. vt p̄z. quare scire per p̄n^o cō
muniā t̄z erit imperfectius. t̄z p̄ns. & ant̄ vñ colligi p̄mo
hulus. ¶ Preterea notitia scīfifica cōclusiōnūz sit ex no
titia p̄ncipioz cōm̄. tanq̄ ex remota quadam dispositiōe
qua disponitur intellectus ad notitiā illarū conclusiōnum
acquirēdam. ergo ē perfectio absolute d̄notanda. ¶ Se
cunda p̄clusio vltimū notitiā p̄ncipij particularis alicu
ius scīe est notitijs cōclusiōnum absolute imperfectior ap
pellanda pōt p̄bari vt p̄cedens. nam vltimū notitiā
talis p̄ncipij est per terminos cōiores. p̄ quos confusio: ha
betur notitiā q̄z per sp̄ales terminos conclusiōnum. habet
etiam quedam dimiūta cognitio & valde facilis. que ē via
in aliarum perfectiorum acquirēdiōe. quare r̄c. ¶ Dico no
tānter vltimū. q̄z vt inconueniret ex a p̄ncipio imme
diatē probari. b. conclusiōnem a priori. nullo alio concurrē

te p̄ncipio q̄z. a. & a. non eē per cōiora q̄z. b. quare tunc no
titia. a. poterit eē p̄fectior. ¶ Sc̄do potest p̄clo patere idē
ctine. illius. n. p̄ncipij geometrici. de puncto ad punctū cō
tingit rectam lineam ducere. notitia scīfifica est dimiūta
& imperfecta quedam notitia respectu notitiē p̄clonum
que sequunt̄. vt satis patere pōt p̄siderati. & sic de alijs vñ
dicendum. ¶ Sed q̄ aliquis instaret. q̄ ex p̄dicto p̄ncipio
p̄ma declaratur p̄pō geo^o a priori. p̄cedendo. & per simplr̄
citer notiora. quare eius notitia p̄fectior dicit̄ d̄z. Et sic arg.
de illo. ita de quoz alio p̄ncipio particulari scīe argūit pōt.
¶ Ad hoc r̄ndetur. q̄ p̄ma p̄pō geo^o non solum per illud
p̄n^m declaratur. sed alia concurrunt p̄ncipia. sicut circa datū
punctum q̄tūlibet spaciū occupando circulum designa
re contingit: linee ducte a centro ad circūferentiā eiusdē cir
culi sunt aquales. & quecūq̄z sunt equalia vni 3° inter se sūt
equalia. Quare h̄ p̄babiliter diceret. q̄ nō sequit̄ vt illius
p̄ncipij. de puncto ad punctum. r̄c. notitia perfectior abso
lute sit notitia p̄me p̄clonū. sed q̄ oīum illoz p̄ncipioz
ex quibus illa p̄positio dem̄stratur notitiē simul aggregate
vnam p̄stituunt notitiā absolute perfectiorem. Et si ar
guitur q̄ sic. talis notitia ex illis notitijs aggregata p̄fectior ē
absolute notitia p̄me p̄clonū. & per idē notitia p̄me q̄z
notitia secunde. & sic deinceps. sed quicqd ē p̄fectiori perfe
ctius ē etiam p̄fectius minus perfecto. quare p̄cedendum
erit q̄ notitia illoz p̄ncipioz simul erit oibus notitijs p̄clu
siōnum que in geometria habent̄ perfectior. quod tamen
nemo p̄cederet. ¶ R̄ndetur q̄ argumentūz concluderet
vbi ex notitia vnus cōclusiōnis superaddita notitiē alteri⁹
conclusiōnis nō fieret vnum aggregatum intensiue perfe
ctius. sed hoc in p̄posito nō contingit. Quāuis. n. ex duob⁹
distinctis notitijs diuersarum cōclusiōnum non fiat notitia
simpliciter vna. aggregatum t̄z ex his dici potest intensiue
perfectior notitiā q̄z aliqua illarūz per se. quare r̄c. ¶ Ter
tia conclusio. cuiuscūq̄ dem̄stratiōis p̄pter quid. p̄missē
p̄p̄iam eēntialem & imēdiatam cām conclusiōnis includat̄.
notitia p̄missaz perfectior est absolute notitia conclusiōnis:
que per eandē cām solum acquiritur. p̄z. q̄z tunc de effe
ctu notitiā h̄z distincta. In genere vero notitiē distincte & p
cām p̄p̄iam p̄missaz notitiā vñ esse perfectior. ¶ Cōtra
conclusiōnem instatur. quia vbi per notitiāz m̄ae de re na
turali notitiā acquirat̄: videtur notitiā illius esse imperfe
ctiorem. sicut etiam mā ipsius propria multo est imperfe
ctior illa re naturali. ¶ Sc̄do. q̄z vbi per efficientem causāz
procedatur ad dem̄stratiōē cām finalis. sicut cuz ex am
bulatione sanitas dem̄stratur. notitia p̄missarum non
erit perfectior notitia conclusiōnis. sed potius e contra. sicut
etiam finalis causa perfectior est efficiente. q̄re r̄c. ¶ Ad
p̄mū dñ q̄z h̄z res nālis sit sua mā perfectior. q̄z tamē p̄r
notitiā sue materie non acquiritur notitia illius rei natura
lis. nisi fm̄ q̄ in potentia fuerit & quo ad eē dimiūtum ip
sius. non autē quo ad esse perfectus. hinc est q̄ notitia il
lius cause perfectior absolute dici potest q̄z notitia illius rei
naturalis ex notitia illius cause pronēniens. ¶ Ad sc̄dm si
militer dñ q̄z h̄z finalis causa saltem vltimata sic efficiente p
fectior. comparatum efficienti vt est effectus ab ea pronē
niens. & non vt causa ipsius. cognosci pōt notitiā q̄dā imp
fectiori q̄z sit notitia efficiētis cām. Quis notitia illi⁹ finalis cām
q̄ per notitiā efficiētis acquirē nō h̄z de ipsa vt cām ē. s̄z vt effe
ctus. ¶ Quarta p̄clo. aliq̄ notitiā q̄z ē. q̄libet notitiā p̄pter
qd. ē p̄fectior. p̄bat̄. q̄z vbi aliq̄s cognitiōē h̄eat de deo ita
p̄fectā sicut ē pole ab intellectu hūano h̄r̄. & p̄ eā in notitiā
suoz effectū deueniret illa notitiā eēt quacūq̄z notitiā pro
pter qd alicui⁹ effect⁹ p̄fectior. vt satis p̄z. & t̄z eēt notitiā q̄z.
cuz deus p̄ cāz cognosci nō possit. ¶ Forte diceret q̄z h̄z no
titia q̄z ē. qua hūan⁹ intellectus deū eē cognoscit sit notitijs in
ferioz effectū p̄fectior. de ipso t̄z deo notitiā q̄dāz p̄pter
qd h̄r̄ pōt p̄fectior p̄ma. v̄z. notitiā acq̄sita per dem̄stratiōē
qua de ipō dem̄strat̄ eē actū purissimū. per hoc qd ē cām p̄
ma. erit enī p̄dicta notitiā p̄pter qd siue a p̄oi simplr̄. cum
deū eē p̄mā cām sit nā prius q̄z ipm̄ eē actū purissimū. sic
etiā pri⁹ ē ipsū eē p̄n^o actū q̄z eē motore p̄mū. q̄re vñ q̄
absolute d̄dm erit aliq̄ notitiā p̄pter qd. eē q̄z notitiā q̄z.

Questio. XVI.

perfectiores. **C**onceditur ratio non remouet conclusiones. **P**rocesso .n. gra argumenti qd demerabile sit demerabile ppter qd deum ee purissimu actum per ipm ee cam pma. cuius tm oppositu quidam alij senserunt. vtz eet illam notitiam propter qd pfectiores ee notitia qz est. de deo qua absolute scitur deum ee. nihilominus inter pdicata que deo attributu / tur: erit ad aliqd pimum denenire quod de deo pbari non pot per aliquod pdica tu tanq a prior. et ppter qd. alr eni eet in infinitu pcessus in talibus pdicatis. Sit igitur gra ex pli hoc pdicatu pma ca. et tunc pfr ddm erit q notitia qua humanus intellectus cognoscit eum ee pma cam ee qz. neqz potest cognoscere deū ee pma cam cognitione ppter qd. et ipa est pfectior q aliqua notitia ppter qd. siue del. siue al terius. vt pz. posito q quis ita perfecte cognoscat deū ee p ma cam sicut ab humano intellectu comprehendit pot. qre et. et sic absolute stabit veritas pclōis. **Q**uinta pclusio. pbabiliter dici pot. q vbi ex effectu ppuo ad cam ppuam demerabile pcedat notitia pmissa sit notitia pclōis per fectior qnis etiā oppo^m pbabiliter dici possit. **P**rima ps pot suaderi. qz notitia cae que per notitia ppuj effectus ac quirit ee confusa sicut ee cognitio effectus. quare vtraqz exi stente cofusa. pfectior ee vll illa per quam alia acqrit. pfer tim cum ambe notitie sint per terminos eque coes et con uertibiles. sicut qz per passionē pcedit ad demerabilem sue cause imediate. scda pars pot sic suaderi. p eternitatē mo tus tanq per effectum ppuū demeratur deus ee siue pmiū motoz ee. notitia tm illius pclōis pfectior vll q notitia p missarum. vt pz. et idem de quolz effectu ddm vll. q lz p risibile siue disciplinabile demeratur eius ca. s. aial rationale gra exempli. vll tm notitia aialis ronalis vt sic pfectiores ee notitia risibilis siue disciplinabilis fm q tale. **P**ossit ta men b aliquis dicere q lz pcederet de notitia dei que p no titiam eternitatis motus acqrit q ipsa sit pfectior illa. nō tm sic de notitia aialis ronalis et notitia disciplinabilis pcedi de bet. nam disciplinabile et aial ronale reali iuicem conuer tunt quod non ptingit de eternitate motus et motoz pmo lz forte ad terminos couertibiles aliquo mō demū reduci possit. **I**tem disciplinabile dicit passionem formaliter i berentem aī ronalī. eternitas vō motus non est accis deo inherens. cum in deo non sit aliquid ab eo reali distinctus. quare et. **T**eneat ridens partem que ei magis placet.

Quantum ad 3^m ar. q intellect^o pot pms pnci pms dissentire. **P**rimo. qz eozuz notitia ex alia notitia dependet. quare sicut ex ista ca pot co clusionibus dissentire ita et pncipijs primis. assumptuz pz. cum eoz notitia complexa ex incomplexis notitijs suoz ter minoz sit dependens. quare et. **S**cdō. pma pna demō strari pnt. ergo et. lz pna cuz nihil sit demerabile qn aliquo mō dubitari possit. assumptuz pbatur. primoz pncipioz aliqua est ca per se. ex qualz autem per se ca pot effect^o de monstrari. ergo et. assumptuz pbatur. qz prima pncipia i i lectu possibili fundant tanq i subo et causa eoz materia li: ab intellectu et agente dependent tanq ab efficiente. qua re et. **D**iceretur forte sicut ee ddm. q lz ppones ille q p ma pna appellatur ab intellectu poli et agente realiter de ppendeant. significata tm ipsaz nō dependent ab eis. certuz .n. ee quodlz ens ee vel nō ee. similiter omne totum ee ma ius sua parte. non depēdet ab intellectu. **S**ed lz respon sio vera sit adhuc vll stare ar^m. qz vtriusqz illozuz significa torum deus ee ca. cuz ipe sit ca cuiuslibet alteri^o entis vt co muniter cōcedit. quare ex deo saltē tanq ex remota ca po terit vtrūqz illoz pncipioz demerari. **T**ertio si intellect^o nō possit pncipijs primis dissentire tunc nō eet potentia li bera. pms vll falsum. cum sit potētia abstracta. lz pna cum necessario pncipijs primis assentiret. **Q**uarto antiqui multi de primo pncipio dubitauerūt et sibi dissenserunt vt pz. 4° meta. quare et. **I**n oppositum tm est pbs. vt ar guebatur pms. **P**ro responsione sit b distinctio. pna q dam sunt omnino prima. quedam vero nō pma. **E**xem plum pmiū. sicut quodlz est vel nō ee. nō ptingit idē simul ee et non esse. **E**xemplum scdū sicut omne totum ee ma ius sua parte. si ab equalibus equalia demas remanctia sūt eqūa.

Et alia pna siue prima siue non pma sunt duplicia. Nam q dam sunt mentalia. qdam vō vocalia aut scripta. **C**onclūda pclō. pncipijs non oīno primis pot intellectus dissentire. pz. qz pot aliqua rō psuasua in oppositu adduci. rōne cui^o talibus pncipijs poterit dissentire. quare et. **S**cdā con clusio pncipijs mentalibus oīo primis nō pot intellectus dissentire. pbatur. qz intellectus nāliter ee inclinatus ad illas pme assentienduz. nec ad assensum eoz requirit aliqua rō vel discursus. sed ex solo lumine intellectus agētis statū mo uetur intellectus ad eis assentiendū. ergo et. lz pna. qz si i lectus possit eis dissentire. hoc eet vel ppter defectū rō nis que requirit p assensu eoz. vll defectu alterius cae que requireret preter intellectum agentē. et nālem inclinationē intellectus possibilis. et debitam locationē pnta^m termino rum cōponentiuz illud pncipiū. et assumptū vll manifestū et qōne pcedēt. et de mēte cōmē. 3. de anima. et linconctis in isto pmo. **E**x pclōne infertur q intellectus nō pot op positus pncipioz pmoz mētalium assentire. pz ex pclusiōe. pbatur etiā rōne. illi nō pot intellectus assentire qd non pot capi ab intellectu. s. intellectus humanus oppo. pnci pioz primoz cape non pot. ergo et. maior de se pz. et mi nor sūr. non .n. intellectus cape pot q idē simul sit et nō sit. quare et. **T**ertia pclō. intellectus humanus nō pot dis sentire primis pncipijs vocalibus vel scriptis debite itel lectis. pz sicut pcedens. **M**otanter dī debite intellectis. qz vbi quis male intelligeret pna oīo pna. et in mēte sua subor dinaret vni falso. staret vt illa dissentiret. qzuis possit aliqz et rationabilr dicere q tūc ille nō dissentiret pncipio voca li. s. dissentiret pponi mētali quam intellect^o sibi format au dita illa propositione vocali. quare et. **A**d rōnes que ad ducunt in oppositu rīdetur. **A**d pma negando pna. neqz ee simile d pclōibus et pncipijs. pclōes. n. non solū dependēt ex simplicibus terminis ipas componētibus. s. etiam assensus eaz ex assensu dependet aliaz pponum po rum ipsis pclōibus. notitia vō primoz pncipiozū. i. ap prehensio cōplexa ex apphensionibus simplicibus suozuz terminoz depēdentiam lz. s. eorum assensus nō ex assen su alterius dpedet cum intellectus de se sit natus imediate sibi assentire. neqz aliud manifestius habere possit quo eis assentiat. quare et. **A**d 2^m dici possit sicut sibi rīdeba tur. **A**d rōnez in oppositu pbabilr dici pot. q lz signifi^m illius pponis hēat cam p se. nō tm per illam demerari pot. qm ee oīo p se notum. **V**el alr dici pot. q signifi^m illius ppo nis nō ee aliquid ens. quare nō opz vt hēat cam. nulluz. n. ens vll ee q quodlz ens sit vll non sit. quare et. **A**d ter tiaz pcedit pna et pna. non solū de pncipijs primis quin etiam de pclōibus. **E**t in hoc differt intellectus a volunta te. **S**i. n. ad aliquam pclōionē rōnes sufficētes adducunt deductis rōibus in prium et alijs quibuscūqz impedimē tis. intellectus debite aduertēs et iuicē comparans pmissas pclōni nō poterit pmissis assentire quin etiam assentiat conclusioni. sicut graue sursum exis dimissum nature sue et oibus impedimētis dductis. non pot non moueri deors um. **A**d vltimam dī q antiqui dissenserunt ore s. non corde. vel dissenserunt ppositioni mentali quam formabat eoz intellectus male itellecto pna vocali dī sibi pferebat.

Ad rationes pncipales. **A**d alias que ad ducunt ad partē negatiuā dici pot vna rōne q verum concludunt loquendo de pnci pijs coibus. **V**erum qz etiam adduci pnt ad pbandū idē de premissis. et qz in eis aliquid falsitatis cōtinetur. ideo ad illas rīdebo. **A**d pnam dī primo nō vll ee vtz q no titia qz sit imperfectior no^o pp quid. quin imo aliqua qz est q lz ppter quid. ee pfectior. vt patuit in scdo articulo. **A**d cōmentatorē diceret ipm voluisse q vbi de eadē pclusiōe notitia qz. et no^o ppter qd. haberi possit no^o ppter quid est pfectior. **S**i. n. lunā ee eclipsabile p etus cam imediatā co gnoscā. pfectionē hēo notitiā. qz si solū sciat a me. qz ee me diante suba. vt pz. cū hoc tm stat notitiā aliquā. qz est. certa notitia pp qd. alteri^o rel ee pfectior. sic notitia qua scit deū ee pfectior ee qz notitia q scis lunā eclipsabile ee per ei^o cam. **A**d scdam rōnez dī q rō pcludit p pma pclōne posita

In articulo scdo quo ad scdam partem ipsius. **C**ilr dñ ad pñmationē. Quidam tñ tenentes oppositū dicunt qd duplex est cōitas. quedā ē cōitas pñdicationis. qdam vō cālitate. et pñr dñt qd minus cōe cōitate pñdicationis ē pfectius vt argumentū pbat: s; minus cōe cōitate cālitate non ē pfectius. imo imperfectius. Dens. n. ē cōmunitatū cōitate cālitate. et tñ est pfectissimū. silr corpora celestia sunt his inferioribus in causando cōiora. que tñ sunt magis pfecta. et sic contingit vt dñt de pñcipijs cōibus. qm̄ eorum notitia ad multas pñclusionum notitias effectiue pcurrit. ad quas tñ conclusiones non concurrunt. quare ipsoꝝ notitia pfectior: eē debet. **C**Ad pñmationē vō dñt qd dupliciter dicitur distincta notitia. vno mō distinctione obiecti. alio modo distinctione modi pcedendi. **P**rimo mō notitia conclusionis est distinctio: notitia pñcipioꝝ. cum sit de obiecto distinctio: l. Scdo mō no^o pñcipioꝝ ē distinctio: cum sibi distinctus sine discursu assentiat intellectus. et ppter hoc volunt qd pfectior sit no^o pñcipioꝝ. S; h̄ hoc instat. nam ex rñsioe pñma sequit notitiam pñcipioꝝ simul eē pfectiorē et imperfectiorē notitia pñclusionis. quod implicat pñdicationem. pñma pñbatur. pñcipia cōia sunt pñclusionibus cōiora nō solū cōitate cālitate. s; etiam cōitate pñdicationis. cuꝝ igit vt ipsi concedūt cōiora cōmunitate pñdicationis sunt imperfectiora: et cōiora cōmunitate cālitate sunt pfectiora: sequit notitiam pñcipioꝝ cōmunitatū simul eē notitia pñclusionum pfectiorē et imperfectiorē. **P**reterea pñcesso istis gr̄a argumētū qd notitia pñcipioꝝ actiue pcurrat ad notitias pñclusionū pñducendas. qd tñ multi et rōnabiliter negant. dñtes eam solūm pcurrere dispositiue. talis tñ notitia nō pñcipalr s; solūm instrumētālī actiue pcurret. quare non oportebit ex hoc concludere vt sit pfectior: Ad plures. n. effectus pñducēdos pcurrit motus celestis qd h̄o. ex hoc tñ non sequitur vt motus celestis sit hoīe pfectior: imo neq; celum circūscripta intelligentia ē hoīe pfectus vt quidam volunt. s; ad plures effectus nō tāq; pñrum instrumētale agens pcurrere videat. **P**reterea cā vlior: que est cā minus vli pfectior: debet in se alias causas virtualr cōtinere. sic autem non ē de notitia pñcipioꝝ. ad notitiam. n. pñclusionum pcurrit intellectus agens. et possibills. et discursus ipsius. nullum aut horum virtualr continet no^o pñcipioꝝ cōium. vt p; quare et. **C**Ad eli^o igit erit dicere notitiam pñcipioꝝ fore quādam motam dispositionem. q; disponit intellectus ad notitias vliores acquirendas. q; dicere ipsam eē cām actiuam vlem. **C**Contra scdam rñsionem arguit. q; distinctio obi non minus fac ad no^o pfectionem. q; distinctio modi pcedendi siue adhesionis intellectus. imo magis vñ facere vt ex supradictis p;. quare pcedi d; notitiam conclusionis. que ē de obo magis distincto. q;uis intellectus magis adhereat pñcipijs. esse alijs paribus notitia pñcipioꝝ absolute pfectiorē. s; pcedi possit econtra notitiam pñcipioꝝ eē pfectiorē scdm qd. s. merito certitudinis. et idependentie. vt dictum fuit in conclusionē pñma. **C**Ad tertiam rñnem dñ qd pbat scdam partem pñme conclusionis. Sed q; ita argui pōt de no^o pñmissarum demñstrationis ppter quid. qd eēt contra tertiam conclusionem. ideo rñdet qd maior non est vñ vera. Illud. n. solūm est vñ de fine pñcipalī. non aut de fine scdario. nūc autem notitia cōclonum nō ē pñmaris sed scdarius finis no^o pñmissarū. sed copulatio intellectus agentis nobiscū; siue felicitas erit vltimus finis. et talis pcedit eē pfectior no^o pñmissarū. non etiam est oimoda similitudo de pñcipijs demñstrationis respectu pñclusionis. et pñcipijs diffōnis respectu sp̄ci. pñcipia enī demñstrationis in notitiam conclusionis ordinant in genere cause efficientis. vt cōmuniter dñt. pñcipia vero diffinitiva in sp̄m ordinant tanq; pñcipia formalia ipsius. genus enim et dñta sunt forme sp̄ci. vt cōmuniter dici solet. quare et. **C**Ad quartā rñnem s; dicat ipsā arguere p determinatis in questione. quidam tñ tenentes oppositum dñt et bene. qd intellectus nō quietat in notitia pñclusionis quando fuerit demñfata. sed getat cum a no^o illius pñclusionis iā acquisita fiat resolutio vsq; ad pñcipia ad se nota. et s; bec rñsio vera sit. adhuc tñ restabit dubium pñcipale. s. in quo magis getabit absolute intellectus de rebus

dubitabilibus. s. an in sola notitia pñcipioꝝ. an in notitia pñclusionum que per illa pñcipia fuerit acquisita. et certe dicendum ē qd magis in notitia conclusionum. quare ipsa erit pfectior. **C**Ad vltimam silr dñ qd concludit p de terminatis in questione. Dico tñ hic qd nō frustra quereret intellectus minorem pfectionem s; in se quādam aliam cōtinere maiorem. quare et. **C**Ad rōnes que sūt p parte affirmatiua. **C**Ad primam dñ maiorem non eē vñ veram. et presertim in causis formalibus. cum enim hō aiām et corpus aiatum eētialr ordinent. aiāl nāliter est homine pñs. et ipso imperfectius. et silr est dicendū de corpore aiato respectu aiālis. et idem in pposito contingit. pñcesso enī gr̄a argumētū qd notitie pñdicte inuicem eētialiter ordinentur. se hñt sicut notitie cōiores et minus cōes. quare et. **C**Ad scdam dñ qd concludit notitiam pñcipioꝝ pfectiorē: dici posse vt sic. siue scdm quid. Ut dicit conclusio prima. non tamen simplr. non enī vñ est ea que minus dependet absolute eē pfectiora. nā mā pñma compositi minus ē dependens q; ipsum compositum. cum compositum ab eē māe dependeat. et non econverso. et tñ mā non absolute est pfectior: cōposito. sed imperfectior ipso. **C**Ad vltimū pñcesso ante negāda ē pñma. vt ex pñdictis p;. Et sic ē finis qōnis. **R**estabit vt in illa mā declaret penes quid habet attendi pfectio scie. Non enī penes oim. vt arguit in qōne. q; tunc scia humana de deo eēt infinite perfecta. **C**At scia de effectu sine cā eēt eque perfecta sicut cum cā. **I**teq; penes modum pcedendi vel declarandi. q; tunc pñclo mathe matica pfectius sciret q; pñclo metaphysica. quod vñ falsum. sequeret enim vliore metaphysicā eē minus pfectam geo^o. **I**teq; penes perfectionē potentie cognoscitiue. tñc. n. omnes notitie scientificē eēt eque pfecte. **I**teq; penes eētiale perfectionem eius sm qd ē res pñdicamēti. q; cum omnes sint in eadē sp̄e qualitatis eēt oēs eque pfecte. **I**teq; penes maiorem idependētiā. vel fictionē. vñ intensionem: vel adhesionem intellectus. vt p; i questione. s; est locus considerationis subtilis.

CNos autem dicimus neq; omnem scientiaz demonstratiuam esse sed immediatorum indemonstrabilem et c.

Questio. xvii.

Veritur 17°. vtrū notitia demōstratiua debeat resolui vsq; ad pñcipia pñma.

Quod non arguit. q; si sic. fieret resolutio vsq; in dignitatem pñmā. cum autem pñma dignitas in notitiam entis resoluat. ens vero in pñmam cām. cum ipsa sit ens pñmū. sequit qd nō poterit aliqua notitia demñfatiua haberi nō concurrente notitia pñme cause. quod vñ falsum. geo^o. n. pōt suaz pñclonū notitiam habere. s; nihil de deo consideret.

In oppositum est arist. in textu. **C**In ista qōne recitabunt pñmo qdam modi rñdendi q̄tum ad difficultatē argumētū pñcipalis. et arguet h̄ ipsos. **C**Scdo ponet ali^o mod^o respondendi. **C**Tertio breuiter rñdebitur ad quesitum.

Quantū ad pñmū dixerunt qdā qd pñclones in pñmissas resolunt. pñmisse in suppones. suppones in cōes ai pceptiōes seu dignitates. et tandē in illam dignitatē. quod s; ens ē vel nō ē. illa vō dignitas in ens incōplexū et transcendēter sumptū reduci h; sup quo ipsa fundat ens at in ens p̄m reduci h;. qd ē pñma cā. **C**Ex q; inferē qd nihil pōt simplr sciri igno:ato ente p̄mo. et per pñs geo^o si ignorat p̄m ens nō h; sciaz simplr. et h̄ vñ velle cōmen. 7° meta. dicēs qd nō pōt sciri h̄ qditas sube pñcipalis demñfatiue ignorata pñma cā. **D**ñt tñ qd nō op; q̄litercūq; pñmā cā; cognoscē. s; ipsā sufficē cognoscē q; ē. siue qd ē tal' effect^o cā. **D**icerēt tñ istū ad formā vltime rōnis qd s; notitia pñmi pñcipij tandē in notitiam pñme cāe resoluat nō sequit vt illud pñmū pñcipiū complexū demñret. **C**Contra op̄mionē istā ar. pñbādo qd ens cōissimū in quod resoluit illū pñcipiū. quod s; est vel non est. non resoluitur in causā pñmā resolutione pertinente ad demñfationē de q; loquimur

Questio XVII.

hic primo sic. ois resolutio q̄ fit via nostre notitie distincte est in aliquid absolute prius. sed nō prior est prima causa q̄ ens. ergo ens in primam causam resoluti nō d̄. ita ut notitia entis in notitiam prime cause sit resoluenda. maior de se p̄. minor probat. q̄ si prima causa sit prior ente. et ois prius stat eē sine suo posteriori absq̄ cōtradictōe. tunc stabit deum eē nullo ente exite. q̄ implicat cōtradictionē. **C**onfirmat. p̄ Ari. in predicamentis. vbi dicit q̄ prius est illud a quo nō p̄ueritur subsistendi p̄na: sed seq̄. prima causa est. ergo ens ē. et nō eōuerso. nisi gratia materie. ergo prima causa nō est prior ente. **C**Secdo arg. sic ois resolutio p̄ viā demonstrationis est in aliquid nobis notius: sed prima causa nō est notior ente. ergo et c. maior p̄. ex dictis de mente Ari. minor probat. intellectus nō pōt intelligere nisi intelligat ens. cū ens sit obz̄ adequatū intellectus de mente auic. in metaphysica sua. s̄ intellectus pōt intelligere nō intelligēdo primam causam. q̄ de nō a nobis intelligit nisi difficulter et reflexe p̄ cognitionē effectus. Dicit et p̄s primo meta. q̄ intellectus nō se h̄z ad manifestissima in nā sicut oculus noctue ad lucē diei. quare prima causa nō erit notior ente. **C**Tertio ar. sic sic se h̄z ens ad primam causam. ita illud principiu quodlibet est vel nō est. ad primam causam eē: s̄ ens nō est primū incōplexū: s̄ prima causa p̄ opinionē. ergo quodlibet est vel nō est nō erit principiu cōplexū: s̄ prima causa est. maior p̄ a sili. p̄s tñ est falsum. ut p̄ de mente p̄metatoris. tertio de aia. p̄. probat et rōne. q̄ primū cōplexū sine dignitas prima ē p̄pō idemfabilis. et maria p̄pō quā necesse ē quēlibet docendū h̄re. et oēs alias p̄cedēs. ut in p̄cedentibus habitum fuit. talis at nō est illa. prima causa est. ergo et c. minor probat. illa n. demfatur. 8. p̄. **C**Tercio cōceptus dei nō ē p̄ceptus cōis finis s̄ sp̄alis. q̄re nō est necesse quēlibet docendū h̄re ipam. neq̄ p̄ceptus dei alios p̄cedit. q̄ tñc eēt adeq̄tū obm̄ intellectus. et p̄ p̄s illa p̄pō non est oibus alijs prior. **C**Secdo modus r̄ndendi quorūdam modernorū p̄mittit hāc distinctio nem. Deū eē primū ens duobus modis intelligi pōt. vno modo primū p̄mitate eēndi. scdo modo primū p̄mitate cognoscēdi. **C**Conr̄ inferē hēc p̄. deus ē primū ens p̄. sed non scdo modo. p̄. prima pars p̄. s̄m oēs. Secda probat. q̄ non ois deū primo cognoscere. ut ex predictis p̄. **C**2^a p̄. ens et dignitates sunt prima principia cognoscēdi. p̄. ex dictis. et iō in demfationibus illa p̄io cognoscunt. et his ignoratis d̄ nullo pōt h̄ri scia. **C**Ad autē vō p̄metatoris q̄ fundat opinio p̄cedēs. r̄ndent q̄ verū est q̄ nō pōt sciri hęc suba p̄ticularis ignorata prima causa. cū hoc tñ stat q̄ possim scire sortē eē risibile ignorata prima causa. Ad scire. n. sortē simplr. necesse ē scire qd̄ est. ex qb̄ est. a quo ē. et p̄pter qd̄ est sor. Sed hęc nō p̄fecte sciunt nisi sciat prima causa. Sed ad scire sor. eē risibile nō ois scire a quo est sor. vel p̄ qd̄ est sor. sed ois cognoscere qd̄ est de subo et passione. et de subiecto qd̄ ē. ut patuit i p̄hemio. Sili dicunt in mathematicis p̄tingere. qd̄ ad sciētificē cognoscendū triangulum absolute requirit cognoscere qd̄ sit. a quo ē. et propter qd̄. Sed hęc nō p̄fecte cognoscunt ignorata prima causa. Ad scire vero triangulū h̄re. 3. angulos illud nō requirit: sed suffic̄ habere p̄cognitiones subo. et passionis. de qb̄ in p̄hemio dictū fuit. **C**Contra istū modum instat. et primo p̄tra p̄elonē primā. qd̄ si deus sit primū p̄mitate eēndi. tñc eēt prius ente trascēdēter sumpto p̄s est falsum. qd̄ tñc valeret illa p̄na ens est. ergo de^o est et nō econtra. qd̄ est falsum. p̄na t̄z per fundamētū suū. **C**Secdo. sicut se h̄z res ad eē ita ad p̄fecte cognosci. s̄ de^o est primū ens in eēndo. ergo erit primū in p̄fecte cognoscendo. qd̄ tñ est s̄ ipsum. **C**Tertio. ex opinione seq̄ q̄ sic resoluit demonstratio quia. in priora in cognoscendo q̄ nō in essendo. talis etiā est resolutio demonstrationis propter quid s̄m hanc opinionē. et p̄ p̄s in hoc nō d̄nt p̄dicte demonstrationes. **C**Idoc tñ videt p̄tra mentes Aristot. vbi diffiniens demonstrationē simplr dicit. q̄ ipsa est p̄ priora non solūmodo intelligendo et c. p̄der idē argumētū p̄bare tur q̄ in hoc nō eēt d̄ia inter dialecticū et demonstratōres. eo q̄ vterq̄ resolveret in priora in cognoscendo tñ. **C**4° arguit vbi dicit q̄ ad scire sortē eē. siue sortē absolute requiritur cognitio prime cause. nō autē ad scire sortē eē risibile. p̄tra qd̄ scire sortē esse risibilem presupponit scire sortem esse. q̄

re nō p̄fecte poterit cognosci sortem esse risibilem nisi p̄fecte sciat sortem esse: sed hoc esse non potest sine cognitione cause prime. ergo per idem sor. eē risibilem non p̄fecte cognosci poterit sine cognitione prime cause. cuius oppositū ipse dicit. **C**Confirmat. ad p̄fectam cognitionem illius. sor. est risibilis. requirit cognitio sor. et cognitio risibilis: s̄ ad scire sortem requirit cognitio prime cause. ergo et c. **C**Confirmat. q̄ sic eē rei simplex ut sor. ex omni gr̄ie cause dependentiam h̄z. ita ēt aliqua passio ex quatuor causis in eē dependet et per p̄s nō poterit illius passionis p̄fecta notitia haberi per demonstrationem simplr et potissimam nisi per omnes eius causas: sed hoc fieri nō poterit igno:ata causa prima omnino que est primū efficiens et vltimus finis quare et c. **C**Idoc tamen videt p̄tra hanc opinionem.

Quantum Ad 2^m fit primo hęc distinctio. licet multis modis aliqd̄ dicat alio p̄us ut p̄ p̄. in predicamentis. tñ ut p̄posito spectat duobus modis. accipi pōt. vno modo scdm̄ calitatē. Alio modo. q̄ ē illud a quo nō cōuertit̄ subsistendi p̄na. **C**Exēplū primi. sicut mā et forma sunt priora cōposito. **C**Exēplū secundi. sicut animal dicimus hoīe prius. cū sequat̄. hō est ergo animal ē. et nō eōuerso nisi gr̄a māe. Talis vō prioritas que inter supius et inferius reperit̄ potius prioritas rōnis q̄ realis dicit d̄. **C**Eadē. n. res ē aīal et hō. et tamē dicimus aīal eē hoīe prius sili sortē p̄sideratū ut aīal diceremus prius se ipso s̄z q̄ hō p̄. prius autē calitatis quatuor modis distingui pōt. s̄m q̄ ēt causa in. 4. genera carū distingui habet. **C**Ex hac distinctōe infer tur deū nō esse quolibet ente prius scdo modo. nō. n. seq̄. suba est. ergo deus est. sed potius eōtra. **C**2^a distinctio. deū eē calitate primū alio: duobus modis intelligi pōt. vno modo. q̄ qb̄uscunq̄ individuū realiter ab eo distinctis deus est prior. scdo modo q̄ absolute oibus prior siue p̄sideratis p̄ modū individuū. siue p̄ modū gr̄is. vel sp̄i. **C**Primo modo d̄ p̄cedi. Quodlibet. n. aliud individuū ab eo dependet tanq̄ a causa efficiēte vel cōseruate: q̄ tñ ē dependētia cause efficientis. et tanq̄ a finali vltimata. **C**Secdo vō modo nō ois cū. c. suba d̄ deo p̄dicat tanq̄ supius de suo inferiori sit reali ipse deus. nō dicere possumus deū eē illa suba calitate priorē. p̄t autē p̄cedi q̄ est ipsa posterior non primo sed secundum prioritatis. eo q̄ deus ut substantia est se ipso prior s̄m q̄ deus illo modo prioritatis. **C**Sed dubium est quid de alijs generibus et speciebus dici debet que de ipso non predicantur. nunquid sint eo priora vel posteriora primo vel secundo modo. Dicitur q̄ sunt eo priora primo modo. sed secundo modo neq̄ priora neq̄ posteriora dici debent. non. n. sequitur formaliter. animal est ergo deus est. neq̄ eōtra. **C**Secundo dubitatur. cum in causis efficientibus et finalibus sit dare causam magis vlem et minus vlem s̄m p̄dicationem nunquid causa efficiens vel finalis cōior ipso deo sit dicenda prior vel posterior ipso. Dicitur q̄ primo modo non est prior deo neq̄ posterior. Est enim idem realiter cū ipso. Sed secundo modo potest dici prior. sicut ipse deus s̄m q̄ motor absolute prior est seipso s̄m q̄ primus motor hoc modo prioritatis. **C**Tertia distinctio. in demonstrationibus siue in doctrinis fieri resolutionem in aliquis priora dupliciter intelligi potest. vel in priora in cognoscendo tñ. vel in priora in essendo. **C**Exemplum primi. sicut cōtingit in demonstratione quia. **C**Exemplum secundi. sicut in demonstratione propter quid. in qua fit resolutio effectus in suam causam. **C**Quarta distinctio q̄ in talibus fiat resolutio in priora in essendo dupliciter contingere pōt. vno modo in priora ordine calitatis. alio modo in priora scdo modo prioritatis prius dicto. **C**Exemplum primi. sicut notitia propter quid cōpositi in notitiam materie et forme resoluti habet **C**Exemplum secundi. sicut notitia hominis in notitiā animalis resoluitur. Et p̄formiter s̄m quādā similitudinē dici pōt. p̄positōes geometrie in sua primā resoluti eo q̄ sūt cōiora ipis quibus sorte qd̄ā eorū nō se h̄rent sic supius et inferi. **C**5^a distinctio notitiā intellectiā in aliā notitiā intellectiā resoluti duplici ordine cōtingere pōt vno modo ex pte app̄hēsiōnis absolute. alio modo ex parte credulitatis. siue adhesionis intellectus. **C**Ex pte app̄hēsiōis. sicut notitia cōplexi resoluitur

Questio XVII.

in notitiā incōplexi. Nō enī pōt intellectus cōplexē appre-
hendere sic eē vel sic: vt puta hominē eē risibile. nisi homi-
nem et risibile simpliciter apprehendat. Ex parte adhesionis.
sicut conclusiones geometrie in eius principia resoluntur
quā intellectus. firmitus et certius est aptus illis adherere
quā p̄clonibus. Ex quo inferit quod resolutio qua p̄clones et p̄-
missis in principia prima resoluntur. et tandē in primā digni-
tatē. et resolutio qua prima dignitas in ens resoluit: nō sūt
resolūtiones eiusdē rōnis sed diuersarū rōnū. Suppono
vltterius quod tam ex pte apprehensionis quā ex pte adhesionis
intellectus resolutio s̄m ordinem doctrine tandē terminari
d̄z in ea que sunt cōmissima. Prima pars p̄z. cum vltia sint
intellectui notiora. et apprehensio magis vltis virtualit̄ inclu-
ditur in apprehensione minus vltis. et ens est obiectū p̄mū
intellectus. Scōda vero pars p̄z. cum intellectus firmissime
adhereat huic principio. quodlibet est vel nō est. neq̄z alte-
ri pōt firmitus adherere. Sed illud principium est cōmuni-
mū. cum immediate super ente fundet. vt p̄z. quare et c̄.
Ex quo sequitur quod notitia entis nullo mō resolutōis resol-
uit in notitiā p̄ie c̄e. Probatur s̄. n. resoluūt quo ad ap-
prehensioē absolute. cū ens sit notissimū intellectui. et ab
ip̄o ad deū nō conuertit̄ subsistēdi. p̄na. neq̄z deus nisi val-
de difficulter ab humano intellectu cōprehēdi pōt. ens v̄o
valde facilt̄. neq̄z resoluūt quo ad credulitatē. q̄: sup in-
cōplexo nulla potest credulitas fundari. et si posset multo
firmior eēt credulitas entis absolute quā dei. sicut et firmitus
adheret intellectus huic principio. quodlibet est vel non ē.
quā huic p̄pōni. deus est. Ultimo p̄mittit̄ hec distinctio.
De p̄clone dem̄fatis aut p̄missis ipsius et vlt̄ de re scita
dupliciter potest haberi notitia siue scia perfecta. vno mō
simpliciter. s̄. quo ad omnes ipsius cās per se. tam remotas quā
propinquas. et p̄ter quo ad omnia per se predicata ipsius
Scōdo mō perfecta scōz quid siue perfecta in genere. Exē-
plū p̄mū. vt si hominē cognoscā per omnē eius formas et
materiā per se. siue p̄pinq̄a siue remotam. Item per oēs
eius per se causas efficiētes et finales. propinquas et remo-
tas. Et p̄ter notitiā habēā scientificā de oibus eius per se p̄-
dicatis. Exēplū secūdi. vt si de sorte notitiā habēā scien-
tificā per oēm eius cām materialē tantū aut formalem: aut
vtrunq̄ cognoscendo ip̄m per intrinseca tantū. Hec igitur
dicet̄ scōm qd̄ perfecta. q̄: solū esset p̄fecta s̄m vnum ge-
nus cārū. vel duo a quibus depēdet. Diceret̄ etiā s̄z quid
perfecta. si s̄m determinatū modū cōsiderationis habere-
tur. Ut vbi gratia. si geometrice tm̄. aut naturaliter tm̄ cōsi-
deret̄. Notitia. n. geometrica aut naturalis quācūq̄z i ea-
dem scia p̄fecta hēatur: simpliciter p̄fecta dici nō d̄z. Quoniaz
ad determinatā restringit̄ cōsiderationē: que in tali scia h̄ri
d̄z. Sed dubitat̄ de his quā nō habēt quatuor cās. sicut in-
telligētie que nō proprie p̄ponant̄ ex materia et forma. nū-
qd̄ haberi possit scia simpliciter p̄fecta d̄ ip̄is. R̄ndet̄ quod sic
q̄: sufficit quod habeat̄ per oēs eaz cās per se. a quibus depē-
dentia h̄nt. Nota tm̄ dum cōiter d̄r aliquā notitiā siue sciaz
esse simpliciter p̄fectā. intelligi eē simpliciter p̄fectā in relatione ad
oēs notitias quā de illa re. vel illa cōclusiōe ab humano intelle-
ctu h̄ri possunt. Perfectissima. n. notitia que ab humano
intellectu de triangulo h̄ri pōt minus p̄fecta est quā perfectis-
sima que pōt de homine haberi. Dico et ab humano intel-
lectu. quā sola notitia qua deus se ip̄m cognoscit. et alia a se
ip̄o est absolute simpliciter p̄fecta appellāda. Et per p̄ns nul-
la humana notitia ē absolute appellāda simpliciter p̄fecta. S̄z
limitari d̄z cōis modus loquendi iuxta sensum expressum.
Prima p̄clō. in quocūq̄z genere pōt d̄ aliqua re habe-
ri scientia perfecta scōz qd̄ per resolutionē vsq̄z ad p̄ se no.
nō p̄currente notitia p̄ie c̄e. Probatur et primo de cā for-
mali et materiali v̄f notū. Possūm. n. de hoīe notitiā h̄e
p̄fectā p̄ ei intrinseca. s̄. p̄ materiā et formā resoluēdo vsq̄z
ad ea quā sunt in illo ḡne per se nota. quāuis nullā habere notit-
iā d̄ ip̄is cā efficiente aut finali aut saltē nō de oibus talib̄
eius per se cās. Probatur et de efficiēte et finali. de quo mi-
nus v̄f. Possūm. n. h̄e sciam huius p̄clōnis. ignis ē rare-
factiōis p̄ hoc quod ē calefactiōis. ipsum autē eē calefactiōis
cognoscā per sensum et experientia. Et sic nō oportebit hanc

notitiā scientificā in cognitionē p̄ie c̄e reducere. que dif-
ficulter a nobis cognosci pōt. Idē etiā videt̄ de finali cā
ipsius ignis aut alterius rei naturalis. et sic de alijs multis
exēplificari pōt. Sed diceret aliquis. nunqd̄ talis notitia sit
dicenda simpliciter p̄fecta in ḡne c̄e efficientis. et videt̄ quod
nō. q̄: si de igne h̄retur notitia quo ad oēs causas efficientes
a quibus dependet. illa eēt p̄fectior prima quare et c̄. R̄ndet̄
detur quod non. vt argumentum probat. Nōt igitur dici per-
fecta in genere c̄e efficientis pro quō in genere illo sit reso-
lutio vsq̄z ad per se nota: sed non erit simpliciter p̄fecta in ge-
nere illo. Secunda conclusio indeterminata scia pōt ali-
cuius conclusionis haberi notitia p̄fecta simpliciter quo ad il-
lam sciam. nō habita tamen notitia p̄ie cause. Probatur
q̄: vbi aliqua conclusio geometrie demonstret̄ p̄ p̄missas
que resoluātur vsq̄z ad prima principia geometrie. illa scie-
tur p̄fecte simpliciter geometrice. Ad quā tamen notitiā nō
requiritur notitia p̄ie c̄e. ergo et c̄. t̄z consequentia. et as-
sumptum videt̄ notum. cum. n. geometrice demonstratio-
nes per solam cām formalem procedant: vt p̄z ex cōmen-
tatore primo p̄p̄corum possibile erit vt nulla habita notit-
ia p̄ie c̄e conclusio geometrie probetur p̄ cām forma-
lem natura priorē donec tandem ad per se nota in eadez
scia deueniat. Et sicut arguitur de cōclusiōe geometrica.
sic de multis alijs argui potest. Ex cōclusiōe correlarie
inferitur: quod suppositiones et cōes animi cōceptiones geo-
metrie quo ad p̄fectā notitiā geometricā alicuius con-
clusionis habendā nō sunt resoluēde in notitiā p̄ie c̄e.
Patet ex p̄dictis. Et hoc est contra opinionē primā recita-
tam in articulo primo. Tertia cōclusio. ad p̄fectā noti-
tiam simpliciter de aliquo causato h̄ndam ōz habere notitiā
p̄ie c̄e. probatur. q̄: quodlibet cātum a prima cā essentia
liter dependet quare nullum causatum poterit p̄fecte sim-
pliciter cognosci cognitioē scientificā nisi cognita prima causa
Et sic videt̄ cōclusio vera. p̄na et āns vident̄ de se manife-
sta. 2° arguit̄ sic. inter cās efficientes et finales totius vni-
uersi est ordo quidam essentialis. s̄m quē aliqua cā est pri-
or et aliqua posterior in eodē ḡne cause. et p̄ p̄ns ad p̄fectā
cognitionē simpliciter c̄e posterioris requireret̄ prioris c̄e co-
gnitio. det igitur. a. causatū. sicut ignis. aut triangulus vel
aliquid simile. et sequitur cū tale causatum essentialiter a celo
dependeat. nō poterit simpliciter p̄fecte cognosci nō habita
cognitione celli. celū autē cū ab intelligentia sibi appropriata d̄-
pendeat. sine illius cognitione nō poterit p̄fecte cognosci
illa vero intelligentia nō p̄fecte cognoscit̄ non cognoscēdo
intelligentiam superiorem. Et sic tandē ad vltimam intelli-
gentiam deueniemus que est ipse deus. Quare resoluē-
do notitiā posterioris cause in notitiā prioris in genere
cause efficientis vel finalis. tandem ad cognitionem dei de-
uenire ōz. Et sic videtur conclusio vera. Ex conclusiōe
inferitur quod illa conclusio. triangulus habet. 3. non p̄fecte
simpliciter scietur. nisi triangulus per omnes per se causas
cognoscatur donec tandem ad cognitionē cause p̄ie de-
ueniatur. p̄z. cum triangulus a deo dependeat. tanq̄z a cau-
sa efficiente vel conseruante. et tanq̄z a causa finali vltima-
ta ipsius. et aliarum rerum. quare et c̄. Sed hic dubita-
tur ad quam scientiam pertinebit illa perfectissima cognitio
que de triangulo habebitur tunc. Non enim pertinere vi-
detur ad metaphysicam quā ipsa non habet specialiter con-
siderare huiusmodi conclusiones speciales. neq̄z ad geo-
metriam cum solum procedat per formalem causas vt pa-
tet per commentatorem loco allegato. neq̄z videtur alia sci-
entia ad quam pertineat illa cōsideratio. Ad hoc nihil
apparet dicendū. quod ad nullā solū illa cōsideratio pertinebit
sed ad metaphysicū naturalē et mathematicū simul. et s̄nt
ad alias si alique erūt alie scie ad hoc innātes. Quarta cō-
clusio: 13 p̄cedēs p̄clusio vera sit. nō tamen quācūq̄z in reso-
lutōe alicuius notitie scientificē deueniet̄ ad notitiā p̄ie c̄e
ibi terminat̄ resolutio intellectus. p̄bat. primo. q̄: p̄ia cā
nō est intellectui notissima. Resolutio vero ad notissimum
terminari d̄z. quare et c̄. 2°. q̄: resolutio s̄m naturā intelle-
ctiā p̄ cōia procedit quousq̄z ad cōmuni-
ssimā deueniat quā sunt sibi notissima vt p̄z p̄ suppositionē p̄missam. S̄z p̄ia

et cum sit unum individuum: vel spes specialissima. non est communissimum quare etc. Ex quo inferitur quod notitia prime cause ulterius resoluenda erit in notitia aliam coloris vel cause efficientis vel effectus ipsius donec ad per se nota deveniamus.

Quinta conclusio. Iste perfectissima notitia causati in notitia prime cause sit resoluenda. non tamen hoc fieri debet per resolutionem in principio: cum color in causa. Probatur sic. quod si oppositum esset verum maxime contingeret ut dicitur tenentes oppositum. quod notitia entis resolvitur in notitia prime cause.

Sed quod hoc sit falsum. ar. omnis resolutio notitie fit in id quod est notius et prius. deus autem non est notior ente. ut patet. non etiam prior ut patet ex di. 2. quod neque calitatis. cum ens predicet de deo. neque tanquam illud a quo non convertitur subsistendi propria. sed potius e contra. ut patet quare etc. fiet autem resolutio in ipsam iuxta modum dictum in probatione tertie conclusionis.

Quantum ad tertium sit prima conclusio: quolibet notitia demonstrativa alicuius scientie in aliqua parte vel in aliquo parte eiusdem scientie resoluti habet qua in ipsa demonstrari non potest. Probatur sic: datur. a. conclusio quod probetur per b. c. premissas. et quod nunquam ipse sint in eadem scientia demonstrabiles: vel saltem altera illarum vel non. Si non habetur intentum: quod tunc erunt illius scientie parte. si sic. que rendum erit de premissis ex quibus ambe demonstrantur vel altera illarum: nunquam fit demonstrabilis vel non. et si sic parte que retur de alijs premissis. Et sic vel oportebit esse processum in infinitum in talibus notitijs per se invicem ordinatis. quod est impossibile. vel oportebit ad aliquam partem aut aliquas partes notitias devenire aliquorum principiorum in eadem scientia. Illa vero in eadem scientia non demonstrari poterunt ut probatum est. et patet de mente commentatoris. primo philosophi. cum dicit quod principia scientie non demonstrantur: quod non propter quid. et sic habebitur intentum.

Secunda conclusio: Iste ita sit. statim ut principia alicuius scientie in altera scientia demonstrantur: patet sicut de illa. de puncto ad punctum contingit rectam lineam ducere. que est principium geometrie. et tunc demonstrat. 6. philosophi. Astronomus est et prospectus multis vitijs conclusionibus geometrie tanquam principijs in scientia sua. ut patet insipienti. Ex quo inferitur quod Iste resolutio intellectus ad talia principia terminetur quo ad tale scientiam in qua sunt principia. non tamen absolute ad illa terminatur. Sequitur ulterius quod Iste talia principia impossunt principia prima sue scientie dici: non tamen sunt principia prima absolute. **Tertia conclusio:** quod nota demonstrativa ultimatate resoluti debet in principia absolute indeterminabilia probatur. quod per primam conclusionem notitia demonstrativa in aliqua principia eiusdem scientie resolvitur in qua talis notitia demonstrativa habet. Aut igitur illa principia sunt absolute indeterminabilia. aut non. Si sic habet intentum. Si non demonstrantur ergo in alia scientia superiori. Et tunc querendum erit de his per que demonstrantur: utrum per alia absolute demonstrari possunt. aut non. Et sic vel erit processus in infinitum in huiusmodi principijs vel oportebit ad aliqua principia absolute devenire. ad que tandem resolutio terminetur doctrine demonstrative.

Quarta conclusio non debet ut omnium principiorum alicuius scientie notitia directe resolvatur in notitiam illius primi principij: quod Iste est vel non est. Intellego aliquod principium directe resoluti in alterum quod per alterum illoque alterum demonstratur: vel alio modo scientificiter probatur. Hec conclusio evidens videtur de se. quod non apparet nobis modus quo hoc principium geometrie: quod Iste sunt equalia vni sunt equalia inter se. aut illud principium: circa datum punctum quodlibet spacium occupando circulum designare contingit. demonstrat: aut quomodo scientificiter probatur per illud: quodlibet est vel non est: quare etc. **Et** si queratur quare igitur est principium primus. et quare contra dicitur per ipsum alia principia roborari. Dicitur quod hoc ideo contingit: quod per ipsum tanquam notissimum et certissimum disponitur et habitatur intellectus. et parte habitatur per ipsum ad alia principia assentiendum. **Item** quod per ipsum disponitur intellectus ad non simul assentiendum oppositis: et per parte ad sciendum alia principia. si enim intellectus non solum huiusmodi principio assentiret. quecumque vni tertio sunt equalia inter se sunt equalia: sed etiam per posse crederet vel dubitaret oportet posse esse: non perfecte sciretur ab eo tale principium.

Tertio quod cognitio entis virtualiter includit in cuiuscumque

rei cognitionem. cum ens sit primum obiecti intellectus. Notitia vero primi principij super ente fundatur. et in notitiam eius resolvitur: ut patet ex precedentibus. Et propter hoc dici communiter solet quod illud principium omnem demonstrationem virtualiter includit. formaliter vero nullam. Ex quo patet quod concedi potest alia principia aliquo modo resoluti posse in primam dignitatem.

His visis videtur ad rationem principalem. **Et** primo dicitur quod non semper oportet ut suppositiones et colores animi conceptiones directe resolvantur in primam dignitatem. et per hoc videtur primam conclusionem non valere. **Secundo** dicitur quod illo concessio gratia argumenti resolutio dignitatis in ens. et aliorum principiorum in dignitatem sunt resolutiones diversarum rationum. **Prima** enim est resolutio quo ad apprehensionem absolute. **Secunda** vero quo ad essentiam intellectus. et quo ad hanc resolutionem statim dignitate tanquam in tertio ultimo. eo quod nulli alteri potest firmius adherere intellectus. **Et** igitur vix esset ens resoluti in primam causam non sequeretur requiri notitiam scientificam prime cause ad notitiam conclusionum propter varietatem illarum resolutionum. **Tertio** dico falsum esse quod ens resolvatur in primam causam. siue quod notitia entis absolute resolvatur in notitiam prime cause. sicut ex dictis est manifestum. **Ad** auctoritatem vero commentatoris super que fundabatur opinio prima. dicitur quod verum est quod quiditas sube particularis non potest sciri notitia simpliciter perfecta ignorata prima causa. et hoc est concessum in questione. Et sic fit finis questionis ad laudem dei. Amen.

Circulo quoque quod impossibile sit demonstrare simpliciter manifestum est etc. **Quod XVIII.**

Decimo octavo queritur. utrum possibile sit circulariter demonstrari. **Affirmative** ar. primo sic possibile est per effectum causam demonstrari. et e converso effectum per causam. ergo etc. Iste nota. et assumptum patet. quod primi philosophi per eclipsim lune sensu precepta investigaverunt. et parte demonstraverunt ipsam causam postea vero ex causa demonstraverunt eclipsim quare etc. **Item** Ari. 8. philosophi coram ex perpetuitate motus videtur demonstrare primum motorem esse: et e converso. **2º** effectus sunt notiores quo ad nos: et per parte per eos poterunt cause demonstrari. Causa vero sunt quo ad naturam notiores. quare per ipsas poterunt demonstrari effectus. et sic erit demonstratio circularis. **3º** in quolibet genere cause potest fieri demonstratio: sed contingit ut. a. sit causa. b. et e converso. ergo contingit demonstrari. a. per b. et e converso. maior est Ari. 2º posteriorum. minor est eiusdem 2º philosophi. et 11º metaphysice. ubi vult quod cause sunt sibi invicem cause. nam deambulationis est causa sanitatis in genere cause efficietis. et sanitas est causa deambulationis in genere cause finalis. **4º** ar. non solum in diversis generibus causarum sed eodem dari demonstrationem circularem. nam ex deambulatione demonstrari potest sanitas: et e converso: ut in argumento precedenti dictum fuit: sed sanitas est finalis causa deambulationis. et e converso. ergo etc. **Prima** pars minoris patet per philosophum loco prius allegato. **secunda** pars probatur. cum. n. sanitas complexionalis non sit aliud quam bona complexio. talis autem ordinatur in operationes tanquam in finem ut patet de mente Avicene. prima primi. parte ordinabitur in operationem motivam siue deambulationem. quare etc. **5º** ex vapore demonstratur pluvia. et e converso. et hoc in eodem genere cause ergo etc. ante patet de mente. **Aristo.** secundo huius. probatur etiam ratione. quod ex vapore fit pluvia. quare ex ipso tanquam ex causa materiali poterit demonstrari. Similiter e converso ex pluvia fit vapor. quare ex ipsa tanquam ex materiali causa poterit demonstrari. quare. etc. assumptum patet primo meta. **6º** ubi. a. effectus demonstrat per. b. causam poterit idem effectus per. c. causam demonstrari. sic ut fiat notior. b. ut ex precedentibus patet. quare cum. a. factus erit notior. b. poterit e converso. b. demonstrari per. a. quare etc. **In oppositum** est Ari. 1º posteriorum: in illa parte circulo quoque quod impossibile sit demonstrare. **Arguitur** et ratione. quod data demonstratio circulari sequitur quod idem esse eodem notus et ignotus. quod esse prius et posterius

Questio XVIII.

ipso. & idem a se ipso dependeret. Iste conclusiones videntur impossibiles. Si enim a esset notius. b. & ignotius eodem: tunc sequitur qd eēt notius. b. a termino p̄iatio ad terminum infinitum. & ultra sequitur qd non eēt notus ipso. qd repugnat. Et per idem videtur qd alie conclusiones sunt impossibiles. Qd sequantur probatur sic. in qualz demonstratione p̄missis demonstrationes debent eē notiores conclusionem demonstrata & p̄iores. vt p̄ per diffōnez demonstrationis superius positā. v̄z. demonstratio est ex p̄missis & c. Si igitur per. a. demonstratur. b. cōclusio. eōuerso per. b. demonstratur. a. tunc. a. erit notius. b. & ignotius: & p̄ius. & posterius eodem. Et per idem sequitur qd notitia. a. dependet a seipsa. qz no^a. a. dependet ex notitia. b. & notitia. b. ex notitia a. ergo a p̄mo ad vltimaz notitia. a. dependet ex notitia. a. quare & c. Ex quo vltimaz sequitur qd idem poterit per se ipm demonstrari. ita qd. a. demonstrabitur per. a. Et per hoc sequitur inferit Ari. in textu qd per demonstrationem circularem nō alia acquiritur notitia q̄ cognoscere qd si hoc est. hoc est. hoc antez est superficiale valde: quare & c. In ista qōne erunt principaliter tres articuli. In primo p̄mittent quedam p̄ambula. Secō recitabit qdam modus r̄ndendi. & arguet cōtra ipm. Tertio ponet alius modus respondendi.

Quantum Ad p̄imum sciendū p̄mo. qd cōuenter inueniuntur isti termini syllis circularis. & demonstratio circularis. sicut aut tangit in expositione textus: & habet p̄mo p̄iorum: tunc syllis d̄ perfecte circularis: qm̄ ex cōclusiōe simul cū cōuersa vni^a p̄missis inferit altera p̄missa. & altera per cōuersam alterius. verbi gratia arguēdo sic. oē animal rōnale ē disciplinabile. oīs hō est al rōnale: ergo & c. Si eōuerso ex i^a cōclusiōe. omnis homo est disciplinabilis. cum cōuersa maioris. inferat minor. & cū cōuersa minoris inferat maior. erit syllis perfecte circularis. Ex quo inferit qd vbi altera solū inferat p̄missa nō erit perfecte syllis circularis. sed imperfecte. Ad hoc tamē vt in p̄dicto exēplo demonstratio fieret p̄fecte circularis. nō req̄reret vt ex cōclusiōe cū cōuersa minoris inferat maior. sed bene req̄rit vt ex cōclusiōe cū cōuersa maioris inferat minor. sic arguēdo. omne disciplinabile ē animal rōnale omnis homo est disciplinabilis. ergo omnis hō est al rōnale. req̄rit enim quo ad eē circulare demonstrationē vt animal rōnale qd p̄mo p̄bebat p̄ me^o & causa cōclusiōis. postea fiat p̄clusio siue p̄dicatū cōclusiōis. & disciplinabile qd ponebat p̄o effectū. & p̄dicatū cōclusiōis fiat mediū in secūda demonstratione: sed hoc nō contingeret nisi ex cōclusiōe cū cōuersa minoris inferatur maior: vt p̄z intuenti. Sciendū vltimaz qd fm̄ cōmūne locutionē doctorum isti termini syllis circularis. & demonstratio circularis nō p̄o vna demonstratione neqz p̄o vno syllis accipiuntur: sed p̄o aggregato ex pluribus demonstrationibus aut pluribus syllis. & per p̄ns si per posse daret demonstratio p̄fecte circularis. Illa nō eēt demonstratio vna sed aggregatū ex pluribus demonstrationibus: patet d̄ se. Sciendū tertio qd vbi fiat aliqua demonstratio ab effectu ad cām tanqz a notiori nobis. sic vt per notitiā effectus notitia cāe acqratur. q̄uis sic docens vel addiscēs eōuerso syllis formaret nō ex hoc diceret demonstratio circularis p̄z. qz stare vt in secundo processu nulla generet scia neqz per p̄missas cōclusio notificetur. sed solū fieret illatio p̄clusionis ex p̄missis. sic etiam dico de demonstratiōe a cā ad effectum. Ex quo inferit qd ad hoc vt demonstratio eēt nominanda circularis nō sufficit vt ex p̄clusionem altera p̄missarum inferat. sed vltimaz requirit. vt ex notitia p̄clusionis notitia p̄missarum vel vltimaz p̄missis acquirat. s. illius in qua mediū de subiecto p̄dicat p̄z hoc ex cōmūni locutione doctorum. Ex his pōt inferri hec distinctio. dupliciter imaginari possumus fieri demonstratiōem circulare. s. simplr. & s̄z quid siue perfecte. & diminute. Simplr vt si per. a. notitiā p̄missarum demonstratiō acqratur. b. notitia cōclusionis & p̄ eandem solaz. b. notitiā demonstratiōe pueniat intellectus in acquisitionem. a notitie p̄missarum. vel sibi p̄similis. stante p̄ma fm̄ quid si

ne diminute. vt si non p. b. notitiā: sed p̄ alias notitiā eiusdem p̄clusionis discurrat intellectus ad notitiā earundez p̄missarum. Premitto vltimaz qd duplex est demonstratio. s. simplr. & fm̄ quid. Exemplum p̄mi. sicut d̄mōstratio qua p̄pria passio de subiecto p̄prio demonstrat p̄ essentialē & immediatam causam que potissima nominari solet & vocat simpliciter: qz facit scire simpliciter etiam qd procedit p̄ simpliciter notiora. & simpliciter p̄iora. Exemplum vero secūdi. sicut demonstratio ab effectu ad cām. qm̄ non procedit per simpliciter p̄iora & notiora. Ultio p̄mitto qd cum demonstratio non dicatur actu demonstratio nisi in actu faciat scire: dari demonstratiōem circulare in actu duobus modis intelligi potest vno modo respectu eiusdem hominis. & in eodem instanti. Alio modo respectu diuersorum hominum aut in temporibus diuersis. Ex^m p̄mi. vt si sor. in eodem instanti vel tempore ex notitiā eclipsis lune pueniat in notitiā sue cāe & eōuerso. Exemplum secūdi. vt si sor. ex no^a p̄cedenti effectus in notitiā sue cause pueniret: plato vero eōuerso. Vel idem sor. in hora p̄senti ex notitiā effectus notitiā cause acquireret. & in hora sequenti eōuerso.

Quantum ad secundum sciendū est qd moderni expositores pro solutiōe hui^a materie ponūt aliquas p̄clusiones. Prima est ista. in diuersis generibus notitiarum contingit fieri demonstratiōem circulare. p̄z qz per lune eclipsis tanqz per effectum demonstrare possumus eius cām: & eōuerso per cām demonstrare possumus lune eclipsis: sed p̄ma erit notitia qz. tā effectus qz cāe: & illa demonstratio erit qz secūda vero erit notitia p̄o quid respectu effectus & illa demonstratio vocabitur p̄o quid. Secūda p̄clusio: in eodez genere notitie: sed diuersis ḡnibus causarum fieri pōt demonstratio circularis p̄z per tertiu arg^m adductū ad partem affirmatiuam. D̄nt tñ isti qd s̄z ex sanitate demonstrat deambulatio & eōuerso vna tamē illarū demonstratiōnū est potissima appellāda: altera vero nō. nā finalis cā est p̄ncipalis cā: & oēs alias necessitans cās. quare efficiēs cā cōparata finali se h̄z tanqz absolute posterius respectu ipsius & per p̄ns d̄mōstratio a sanitate in deambulatiōem erit potissima nō at illa q̄ fit eōuerso. Ille tñ demonstratiōes sunt in eodē ḡne notitie. s. p̄pter qd. Tertia p̄clusio: in eodē ḡne notitie. & eodē ḡne cāe polis est demonstratio circularis respectu diuersorum suppositoꝝ. p̄z p̄ ḡntā rōne ad p̄tez affirmatiuā. verū tñ ponendo vaporē & aquā subalr differre. tūc demonstratiōes ille sunt respectu diuersoz suppositoꝝ. Illā vbi per a. vaporē ḡnet: & p̄fir demonstrat. b. aqua: nō amplius per. b. aquā demonstrabitur. a. vapor. eo qd iam erit corruptus. & nō amplius poterit ḡnari. quare n̄z amplius ex. b. aqua demonstrari s̄z quēadmodū alius vapor ex. b. aqua ḡnabit. sic d̄ alio supposito demonstratio fiet. Ut ista cōclusio consona v̄bis alberti alamā in expōne ari. sup illo passu. p̄ius tñ dic̄ idē albertus qd vel neutra illarū demonstratiōnū est demonstratio simplr de qua ari. loq̄t. & hoc si neutz illorū est altero p̄ius fm̄ naturā. vel si alterz sit altero p̄ius altera demonstratio erit simplr: & altera nō. Quarta cōclusio. possibile ē circulariter demonstrare in eodē ḡne notitie & cāe & respectu eiusdem indiuidui: sed nō eque p̄mo. Prima pars p̄batur. supponendo vaporē pluuiā & nubē eē subaliter idē: qz v̄bis differant fm̄ accētia sua. tunc ex. a. pluuiā. b. vapor demonstrabitur: & eōuerso. fm̄ qd p̄tingere ex. a. pluuiā fieri. b. vaporē & eōuerso. Illoc igitur fiet respectu eiusdem indiuidui in ḡne notitie p̄pter qd. & in ḡne cāe material. vt p̄z. quare & c. Secūda vero ps declarat. qz pluuiā ē imediata cā ex qua ḡnatur vapor. & p̄ p̄ns ex ipsa demonstrari poterit tāqz ex cā imediata. Ex vapore vero nō immediate pluuiā p̄ducitur: sed inter vaporē & pluuiā mediat nubēs. q̄re ex ipso demonstrabitur tanqz ex cā mediata & p̄ p̄ns vapor & pluuiā non se inuicēz demonstrabunt eā p̄mo. P̄ter ea s̄z p̄cederet qd vtrūqz illoꝝ ex altero demonstraret tanqz ex cā imediata. tamē vni illoꝝ est altero p̄i^o fm̄ nāz. nā pluuiā cū nō dicat aquā simplr. sed aquā cadētē guttatū de nube: ē posterio^r vt sit s̄z. nām qz vapor. & p̄ p̄ns altera illaz

demonstrationū in qua demonstratur pluuia per vaporem erit per cām que absolute est prior natura. tūc enim vapor erit pluuia prior nō solum sūm individuum sed et sūm spēm. Altera vero demonstratio lz pcederet per prius sūm individuum. non tamen p absolute prius. s. sūm spēm quare p/ma erit demonstratio absolute prior: scda. et p cōsequēs non eque prior alterū ex altero demonstrat. et ecōuerso quare et c. Hec sūta colligi pōt ex verbis alberti superius dictis.

Ultima cōclusio. quāuis polis sit demonstratio circularis difformis. ipossibile tñ est aliquā talem eē oīo vniformē. p demonstrationē circularem vniformē intelligit demonstrationē circularem in cuius vtroq; pcessu est oīo similitudo. et ecōtra per difformē. Probatur ergo cōclusio ex pcedētib; q; in oībus demonstratōibus circularibus possibilib; necessario cadit aliqua difformitas. Aut enim sunt illi duo pcessus in diuersis gñibus notitiarū. aut in diuersis gñibus cārū vel respectu diuersorū suppositorū. vel nō eē immediate: aut nō per eque prius sūm naturā. Itā igit esse pōt vt oēs cōditiones sint pares: dñt igit hanc fuisse arī. intentionē. s. negare demonstrationē circularem vniformē: quam antiqui cōcedebāt. et nō solū difformem: et dicūt vltimus intentionē eius fuisse q; nō sic datur demonstratio vniformis: vt vterq; ipius processus sit demonstratio potissima. q; vt ex pdictis p; vel neutra illarū erit potissima. vel altera tñ: quare et c. Quāuis hec sunt satis subtili deā: arguit tamen cōtra qdaz.

Primo q; de indiuiduis nō per se ē demonstratio. vt p; de mente Arī. infra. et per pñs diuersitas vel idētitas suppositorum nihil per se facit ad demonstrationem: quare neq; diuersitas suppositorū pmonet ad possibilitatē circularis demonstrationis: neq; idētitas arguet impossibilitatē.

Præterea. quecūq; dicat demonstratio circularis eē impossibilis poterit aduersarius dicere secundum hoc fundamentum illam eē polem: eo q; medio subiecto. et passioni necessario diuersa cōrident. vel cōrīdere pñt indiuidua. et per pñs diceret aduersari q; illi duo pcessus demonstrationis circularis sunt respectu diuersorum suppositorum. Et sic non erit ipolis iuxta pdicta: quare et c.

2° instat probando q; alicuius demonstrationis circularis vterq; processus potest eē demonstratio potissima. q; pole est vt. a. per. b. demonstrat: et ecōuerso in diuersis gñibus causarum: sic vt vterq; illorū respectu alterius sit ppria eēntialis et immediata cā: vt ipi concedunt. s; in quo libet genere cāe potest fieri demonstratio potissima pcedēdo per causam propriam eēntialem et immediatam: vt cōiter concedit: quare et c.

Oppositum tamen dñt eē de intentione Arīsto. Hec rō probabilis est.

Tertio dubitat in exemplo de vapore et aqua: q; non videt q; ex aqua demonstrat vapor: sed potius vaporē generari. Sicut ex vapore non demonstrat aqua: sed potius aquam siue pluuia produci. Et sic ibi non erit demonstratio circularis: cum illud quod est medium non sit postea predicatum conclusio nis: neq; ecōuerso: etiam si concederet aquam ex vapore demonstrari: et ecōtra hoc tamen fieret tanq; per cām remotam non enim posita aqua statim ponit vapor. neq; ecōtra: quare neutra illarum erit demonstratio pp quid: vt supōere vident sic dñtes.

Quantum Ad 3^m ponit alius modus respondendi. Et sit prima conclusio. In diuersis generibus notitiarum: et diuersis generibus cārū fieri possunt demonstrationes circulares: p; ex pcedētib;.

2ª conclusio: de facto non potest eē demonstratio circularis in eodem gñe cause: cuius vterq; processus sit per causam propriam eēntialem et immediatam. p; q; de scō non possunt dari due tales sibi inuicem cāe in eodem gñe cāe.

3ª conclusio. si per pole due tales darent cāe nō repugnaret inter ipsas demonstrationē fieri circularē. Probatur: q; stare alteram illarum eē altera natura priorē. et p cōsequens sicut non repugnat ab effectu ad causam et ecōuerso demonstrationem eē circularē. ita in proposito non repugnaret. t; pñs: et añs ē satis notum: immo illud videt necessarium: q; non apparet pole duas eē spēs eque prias secundum naturam sicut neq; est possibile ipsas eē eēntia

liter eque perfectas.

Quarta conclusio: lz pcedentes conclusiones vere sint. non tamen est possibile vt eidez homini in eodē instanti fiat actu demonstratio circularis. Probatur: q; dato opposito. sequeretur eidem homini simul. a. esse absolute notius. b. et absolute minus notum. qd implicat contradictionem. consequentia vero probatur sic. q; si sorti in eodem instanti per. b. actu demonstratur. a. et ecōuerso: tunc sequitur q; absolute. b. erit sibi notius. a. aliter non per ipm tunc actu demonstraretur sorti. et similiter ecōuerso dicendum erit. quare et c.

5^a conclusio non sic ē possibilis demonstratio circularis vt per notitiam premissarū acquiratur notitia conclusionis et ecōuerso. stante eadem notitia premissarum per eandem notitiā numero precipue ipius conclusionis siue in eodem genere: siue in diuersis generibus notitiarum vel causarum acquiratur notitia illarū premissarum. Probatur sic. q; dato opposito. sequeretur. a. notitiam fore se ipsa intensiorem: vel notitia omnino sibi cōsimili. quod implicat. probatur consequentia. vbi enim. p. a. notitiam premissarum acquiratur. b. notitia conclusionis et per eandem. b. notitiam precipue acquiratur in secūdo processu alia notitia cōsimilis premissarum. sequitur vt. a. notitia sit intensior. b. et vltius sequitur vt. b. sit intensior eadem notitia premissarū: vel sibi cōsimili. sed quicquid est intensiori intensus: est etiam intensus remissiori. ergo et c.

Confirmatur. sit. a. notitia intensa vt. 4. b. vt tria: et sequitur q; si ex sola. b. alia notitia acquiratur premissarum erit minus intensa q; vt tria: sed hoc esse non potest: post q; premissa iam sunt note vt. 4. alias enim per minus notum demonstraretur magis notum: quare et c.

Ista cōclusio et pcedens al qualiter trahi possunt ad mentē Arīsto. Ex conclusione infertur non esse possibile fieri demonstrationem que sit simpliciter et perfecte circularis. p; ex pmissis. It; vltius q; est possibile demonstrationem eē sūm quid et imperfecte circularem. Cōmuniter aut loquentes sub alijs verbis dicunt: q; non est polis demonstratio circularis vniformis quāuis difformis eē possit. Vbi enī eclipsis nunc sit nota sorti quo ad q; est: non aut per causam: potest for. inuestigare causam illius eclipsis et concludere ipam p effectum. et pro tunc nō demonstratue sibi concludet effectum per cām suam. vt dicitur in quarta conclusione: qm pro tunc absolute sibi notior est effectus. Verum tamen in processu temporis melius cognita cā: et perfectius q; pñs per inuestigationem intellectus ex eadem causa poterit eidem sorti effectus demonstrari nō vigore solius notitiae precipue ipius cāe: sed vigore illius simul cum alia nouiter acquisita que gñabunt notitiam perfectiorem et intensiorem notitia prima effectus.

Ultima cōclusio magis insequens textū: ipole est dari demonstrationē circulare: cuius vterq; processus sit demonstratio simpliciter. Probatur sic: q; libet demonstratio simpliciter est p ea que sunt absolute. et sūm nām priora et notiora q; cōclusio: sed ipole est. a. eē absolute et sūm nām prius et notius. b. et ecōuerso ergo et c. t; pñs. maior. est arī. in textu. illo enī mō demonstratio est simpliciter appellanda: minor vero p;.

Item cōclusio pbat sic. s. idu ctine: q; siue fiat demonstratio q; et propter quid siue abe sint propter quid in diuersis generibus cārū. siue et fieret p pole in eodē gñe cāe eēntialis et immediate: semper tamen vna illarū est per id qd est absolute prius sūm naturā: vna enī cā est sūm naturā prior: q; alia cā in alio genere cāe et in eodē genere si eēnt due sibi inuicem cāe non possunt eē eē prime sūm natura quare et c.

Et si dicit q; vbi cōpatur deambulatio sanitati si vt cāe finali sed ut effectui: tunc deambulatio erit absolute prior: s; naturā sanitatis: et tamē eē sanitas tanq; finalis cā absolute ē prior sūm naturā ergo et c.

Itā negādo assumptū: sed verū est q; deambulatio sūm qd siue respectiue erit dicēda prior sūm naturā nō autē absolute: hāc tamē circularē demonstratōem simpliciter videbatur antiq; cōcedere dicētes oīa ex se inuicem demonstrari posse quia ipsi volebant pncipia prima ita simpliciter sciri sicut conclusiones. et per consequens secundum eos ipsoz erat simpliciter demonstratio non per alia priora: sed p posteriora quare fiebat circularis.

Ad rationes principales rñdetur. **C**ad pñ
mā secundam & tertiam pcedi
tur sicut dictū est in qōne. q̄ argumenta pbant dari demō
strationem sñm qd̄ & ipsefecte circularē. nō tñ simpliciter
& pfecte quā alij dñt circularē vniformē. **C**el dicit q̄ nō p
bant sic dari demonstratiōne circularē. vt vterq̄ pcessus sit
demonstratio simplr. per ea que sunt absolute & simpliciter
priora. In quolibet enī casu illarū rationum alter illorū
pcessuū est nō simplr demonstratio. vt satis p̄ ex p̄dictis.
Cad quartū dicit p̄mo q̄ deambulatio & sanitas nō sibi
innicē cōndent tanq̄ cāe proprie eēntiales & imediate in
eodē gñe cāe. q̄ hoc nō ē pole (vt dixi) in secūda cōclōne.
ordinat enī a tota sp̄e cōplexio in operatiōes oēs absolute. &
p̄nter in motiūas opatiōes. & p̄nter in ambulatiōnā. hec aut
ambulatio singularis in hanc singularē sanitatē acqrendam
ordinat. 2° d̄ q̄ q̄uis illud fieret possibile. tñ absolute pri
us est sñm nām cōplexio q̄ est sanitas. q̄ opōnes ab ea pro
ueniētes. & sic nō vterq̄ pcessus eēt pcessus demōstrati
uus simplr appellandus. q̄re nō eēt p̄tra p̄dicta. **C**ad qn
tā d̄ p̄mo q̄ vapor & pluuia nō sunt sibi innicē cā mālīs p
pria & imediata. sed valde remota & cōis. n̄ enī statī posita
pluuia ponit vapor. neq̄ statī posito vapore ponit pluuia.
q̄re nō sunt sibi imediate & eēntiales cāe. **C**Itē ex alio pōt
pluuia gñari q̄ ex vapore. **P**ōt enī aer cōdēfatus i aquas
p̄uerti & pluuia facere. **S**ilr vapor ex alio q̄ ex pluuia. vt
p̄ q̄re nō sūt sibi innicē cāe pp̄ie. & p̄ p̄his neuter pcessus
erit demōstratio simplr neq̄ propter qd̄. & sic nō obstat
p̄dictis. **S**ecūdo d̄ q̄ ex vapore potius demonstrat gñatio
pluuie q̄ pluuia. & ex pluuia potius gñatio vaporis q̄ va
por. quare cū nō idem accipiatur pro medio demōstratiōis
qd̄ p̄mo erat cōclūsiō. ibi nō erit aliquo mō forma demō
strationis circularis. **T**ertio dicit q̄ vbi ille demōstra
tiones ad imediatā cām reducant q̄ vapor absolute sum
ptus nō erit mediū in demōstratione. p̄pter qd̄. ad demon
strandū pluuie generationē. sed erit vapor aptus a frigidit
ate aeris circūstantis frige fieri & condēfari. & p̄sequēter in
aquā p̄uerti. In secūdo vō processu non sumet pluuia abso
lute ad demonstrandū gñationē vaporis. sed pluuia siue
aqua apta ab aliquo extrinseco calefieri rarefieri & subtiliar
cum elevatione partium subtiliū. quare in ambobus pro
cessibus variabūtur media. silr & cōclūsiōes siue p̄dicata.
Et sic nō erit ibi forma demōstrationis circularis. **E**x quo
dico. 4° l̄z no variarentur. alter tñ processus nō eēt simplr
demōstratio. eo q̄ absolute prior est sñm nām vapor q̄ plu
uia sñm q̄ pluuia. l̄z sit posterior aqua sñm q̄ ē absolute aq̄.
Cad vltimā rōnē p̄ in qōne. in illo enī casu sit circulatio
ex parte p̄pōnū tñ. l̄z nō ex parte notitiarū. **C**ad rōnes
vero in oppositū que vident probare nullo mō dari circu
larē demōstrationē. **P**rimo ad primā d̄ cōster pceden
do q̄ idē est notius & ignotius eodē. cā enim per quā effe
ctus demonstrat est notior effectū notitia propter qd̄. est tñ
eodē ignotior notitia q̄. Siue quo ad naturam notior. quo
ad nos aut est ignotior. **S**ed cū vltius arguit. a. est igno
tius. b. ergo est nō notius eodē. negat p̄na. sed solū seqtur
q̄ aliquo modo est nō notius eodem. & hoc est vey in exē
plo p̄dicto. q̄ cā est effectū nō notior notitia. quia. **Q**uānis
hec rñsio bonū habeat intellectū. p̄nto tñ q̄ aliter rñdendū
sit. tñ q̄tum ad virtutē sermonis. tñ quo ad propositū no
strum. v̄z. absolute negando conclusionē. non enim pole ē
q̄ eidē hominī simul demonstrat cā per effectum. & effe
ctus per cām. vt dicit 4ª conclusio. **Q**uare si fiet sorti d̄mō
stratio ab effectū ad cām effectus erit sibi notior q̄ causa. &
non econtra. **S**i aut fieret econtra demōstratio a causa ad
effectū. cā esset sibi notior effectū & nō econtra. vbi vō facta
nunc demōstratiōe sorti ab effectū ad cām hinc ad horam
fieret econtra cōcederet q̄ effectus nūc esset notior sorti. sed
in fine hore cā esset sibi notior. & nō econtra. verūtamē in fi
ne hore non acqret notitiā effectus per solam notitiā cāe
que nunc acqritur per notitiā effectus. sed per illā simul
cum alia notitiā quā negociabitur intellectus querendo per
fectiōnem notitiā ipsius cause **E**t tale aggregatum erit p̄ o
tio: siue intensior notitiā ipsius effectus. **E**t si dicatur q̄

saltem respectu diuersorū hominū possibile erit q̄ a. esset
notius. b. & ignotius eodem dicit q̄ non incōueniret. a. eē
notius. b. sorti. b. vero eē notius. a. p̄noti. sed hoc nō esset
ad propositū nostrum. **E**x illis tamen concessis non d̄z lo
gicus concedere absolute. a. eē simul notius. b. & ignotius
eodē. **C**ad scdm̄ similiter d̄ q̄ non seqtur vt absolute a.
sit prius b. & posterior eodem. siue enī fiat demōstratio
circularis cāe & effectus. siue fiat in diuersis generibus cāz
siue in eodem semper tñ vnū ē alio absolute prius. **C**on
cedi tñ pōt alterū econtra esse altero sñm quid prius. cū autē
dicit q̄ quelibet demōstratio est ex prioribus. verū est vt
est demōstratio simpliciter. sed non potest esse vt vterq̄
sit simpliciter. vt p̄ per antedicta. **C**ad terminum negat
p̄na. **C**ad probationē cōceditur q̄ notitia a. aliquantiter d̄
pendet ex notitia a. sed ex hoc non sequitur vt idem depen
deat ex se ipso. qm̄ est aliqua notitia. a. cāe per quā acqritur
nunc notitia. b. effectus. & illa notitia. b. effectus. que nunc
acqritur per notitiā a cause non est illa notitia ex qua notit
tia. a. prius dependebat. quare &c. **E**x hoc p̄ vltius ad
confirmationem q̄ nō seqtur idē per se ipm̄ posse demon
strari. & sic ē finis qōnis.

**Quoniam autem impossibile est aliter se h̄re
cuius est scia simpliciter &c. Q̄o xviii.**

Secundum nono Queritur vtrū
tio sit ex necessariis. **E**t arguitur q̄ nō. p̄
mo. aliqua demōstratio est ex impossibilit̄.
ergo &c. assumptum p̄ de demōstratione
ducente ad impossibile. **2°** aliqua demon
stratio est ex contingentibus. ergo &c. assumptum p̄ de
demonstratione particulari qua de aliquo singulari triangu
lo demonstrat habere tres angulos duobus rectis cōles.
3° de eclipsi lune sit demōstratiō. & tñ nō est necesse ecl
psim lune eē. ergo &c. **A**d alior probat. q̄ de eclipsi lune est
scientia. **D**e quocunq̄ autem per se habetur scientia. de il
lo potest fieri demōstratiō. vt p̄ in isto p̄mo. ergo &c. **m**ior
vero de se p̄. q̄ pluries contingit eclipsim lune non eē. q̄
re &c. **4°** de tonitruo. fulmine & similibus impressiōnī
bus aeris habetur scientia & demōstratiō que tamen non
sunt necessaria. sed raro eueniunt. vt p̄. quare &c. **5°** in
scientia naturali habentur demōstrationes de rebns na
turalibus secundum q̄ sunt naturales. res autem naturales
secundum q̄ huiusmodi sunt transmutabiles. & per conse
quens non perpetue neq̄ necessarie. quare. &c. **C**onfir
matur per p̄m in p̄mo huius qui dicit. q̄ eorum que se
pe sunt scientie sunt & demōstrationes. talia vero nō sūt
necessaria. vt patet. quare &c. **6°** in scientia naturali d̄ter
minatur de casu. & fortuna. & de effectibus casualibus. ta
lia vero contingentia sunt. & non necessaria. vt p̄ ergo &c.
maior & minor p̄ ex his que habentur secundo p̄ h̄. tracta
tu de casu & fortuna. **C**forte dicitur q̄ non determinatur
de his scdm̄ q̄ talia sunt. **C**ontra. q̄ ibi de predictis de
terminatur quo ad eorum diffinitionem. diffiniendo. s. qd̄
sit casus quid fortuna. quid effectus casualis & fortuitus. &
per consequens de ipsis determinatur secundum q̄ talia
sunt. quare &c. **C**onfirmatur. q̄ ibi consideratur aliq̄
esse causam raro contingentem. aliquam frequenter. que
tamen contingentia sunt vt p̄. quare &c. **7°** demōstra
tur triangulus habere tres per angulum extrinsecum. &c.
sed illius demōstrationis neq̄ p̄misse sunt necessarie ne
q̄ cōclūsiō. ergo &c. maior p̄ p̄mo geometrie minor ve
ro videtur nota. quia sc̄aret triangulum esse non existente
angulo extrinseco. etiam stat nullum esse triangulum.
quare &c.

Ad oppositum Est philosophus secūdo
ca. p̄mī tractatus i p̄mī
cipio cum dicit. qm̄ aut ipossibile ē aliter se habere. **I**n
ista qōne p̄mo videbūtur quidā mōi rñdendi. & arguet
contra ipos. **S**ecūdo ponet alius modus respondendi.
Quantum Ad p̄mū ponit p̄mū modus rñ
dendi hanc distinctionē. dupliciter

Questio XIX.

dicatur aliqua premissa sine conclusio demonstrationis necessaria uno modo simpliciter, alio modo ex suppositione. **P**ropositio dicitur simpliciter necessaria que principaliter significat sicut simpliciter necesse est esse, sine impossibile est aliter se habere sicut illa, deus est, que principaliter significat deus esse, et sic simpliciter et sine conditione necesse est esse, ut patet. **P**ropositio vero aliqua dicitur ex suppositione necessaria cuius supposito quod termini pro aliquo supponant manente eadem terminorum significatio supponunt pro eodem, et hoc modo est necessaria hec propositio triangulus habet tres, istam supposito quod triangulus sit: tunc triangulus et habet tres angulos pro eodem supponunt: sed illa non est simpliciter necessaria ut isti dicitur, eo quod possibile est nullum esse triangulum. Et dicitur respondendo ad questionem dicitur quod quales demonstrationes est ex propositionibus necessariis vel simpliciter, vel ex suppositione: sed non oportet quod quilibet sit ex propositionibus simpliciter necessariis, prima parte dicitur esse dicitur mente ari, et probantur sic, si non esset vera: tunc eorum quorum esset demonstratio non esset scia, cum scia sit necessarium pro vel secundum, tunc et sequeretur quod scia posset fieri error, quare et cetera. secunda pars probatur, quia illa conclusio demonstrat triangulus habere tres que tamen non est simpliciter necessaria, ut ex predictis patet. **P**er hoc dicitur videtur responsum esse quasi ad omnia argumenta ad partem negativam quod dicitur. Alia multa dicitur ille modus respondendi, que sunt omittenda. **C**ontra que arguitur primo, quia sequitur ista esse necessaria, scilicet, est scilicet, que tamen est contingens probatur, quia supposito quod eius termini pro aliquo supponant ipsis significantibus putantur nunc significant subiectum et predicatum supponunt pro eodem ut patet, quare et cetera. **T**ertio sequitur aliquod falsum esse necessarium, dicitur vero falsum, dicitur ipse dicitur istis ad ad ad, antequam est antequam, que sunt necessarie ex suppositione per idem fundamentum. **T**ertio sequitur aliquid impossibile esse necessarium, quod est absurdum, patet dicitur illa, chimera est chimera, per idem fundamentum quo arguitur primo. **T**ertio arguitur de ista, vacuum est locus non repletus corpore. **P**atet multa sunt necessaria ex suppositione in quibus tamen non oportet subiectum et predicatum supponere pro eodem ut patet consideranti, quare et cetera. **P**atet, cum aliqua sint ex suppositione necessaria, que demonstratione ingrediuntur et quedam non, ut sequitur ex modo loquendi istorum, restabit ut isti declararet que sint illa que demonstratione ingredi debent vel possunt et que non, quod non videtur ab eis factum. **S**ecundus modus respondendi modernorum permittit hanc distinctionem, triplex est necessarium necessitate extremorum absolute, necessitate inherente, et necessitate suppositionis. **E**xemplum primi, sicut homo est animal: que dicitur necessaria, quia est propositio vera, cuius utrumque extremorum est per se necessarium ut patet. **E**xemplum secundi, sicut homo est risibile, vel triangulus habet tres, que necessaria dicitur necessitate inherente, quia est propositio vera cuius predicatum est inseparabile a subiecto vel e converso. **E**xemplum tertij, sicut luna eclipsatur, ipsa non dicitur necessaria ex suppositione, quia necessario predicatum inest subiecto supposita eius causa necessario, non si interpretetur diametraliter inter solem et lunam: luna eclipsatur ut patet. **E**x quo inferitur quod non inconuenit aliquam propositionem falsam sine contingente esse necessariam, non simpliciter et absolute: sed ex suppositione. **A**d dubium ergo respondetur quod omnis demonstratio est ex necessariis aliquo istorum trium modorum. **E**x quo patet responsio ad multa superius obiecta. **C**ontra hunc modum loquendi arguitur primo quia sequitur hanc esse necessariam necessitate extremorum a quo mouetur, dicitur non procederet ab opinione, dicitur vero probatur, quia ipsa est vera ut supponitur: et ipsius utrumque extremum est necessarium ut patet, nam necesse est aqua esse, et necesse est aliquid moueri, scilicet, celum. **I**dem dicitur de ista homo est aliquid intelligens, quia necesse est hominem esse et necesse est aliquid intelligens esse, scilicet, intelligentiam aut intellectum humanum. **S**ecundo sequitur illa esse necessariam necessitate inherente, hoc est scilicet, demonstratio forte, dicitur vero falsum neque videtur de intentione sic loquentium, dicitur tamen, quia ipsa est propositio vera, cuius predicatum est inseparabile a subiecto. **T**ertio sequitur illa esse necessariam necessitate suppositionis, scilicet, est albus, quod non, ut de intentione huius opinionis, patet, dicitur quia supposita sufficienti causa ex qua sequitur scilicet, est albus, tunc scilicet, est albus. **C**um igitur ex isto modo loquendi sequatur multa esse necessaria, que tamen sunt veritate non sunt necessaria neque demonstrationi deseruiunt per se, sine d

cerentur esse necessaria sine non, sequitur ipsum esse insufficientem. **P**onatur ergo alius modus respondendi, et sit primo hec distinctio, quedam est demonstratio simpliciter, quedam vero non simpliciter. **E**xemplum primi, sicut demonstratio qua propria passio de proprio subiecto demonstratur per causam eius essentialiter et immediatam. **E**xemplum secundi, sicut demonstratio negatiua, demonstratio particularis, et demonstratio ad impossibile ducens. **S**ecunda distinctio, sicut duplex est possibile, scilicet, naturalis, et supernaturalis, sic in rebus duplex est necessitas, scilicet, necessitas simpliciter et necessitas naturalis. **N**ecessitas simpliciter est que per nullam potentiam sine naturaliter sine supernaturaliter remoueri sine impediri potest sicut deum esse. **N**ecessitas naturalis, est que habet solitum et ordinatum nature cursum impediri non potest, quibus ex libertate potentie diuine posset remoueri, sic celum moueri. **I**nter necessitates autem naturales gradus et ordo reperitur, nam ea que sunt in ordine sui esse minus distant a necessitate prime cause sunt magis necessaria, que vero magis distant sunt minus necessaria. **A**d minus necessarium est hominem esse quam intelligentiam esse realem a prima distincta. **A**d minus est necessarium elementa esse quam celum. **T**ertio magis necessarium est hominem esse animal rationale quam ipsum esse disciplinabile, cum prima necessitas sit prior ordine nature, et causa secunde necessitatis, et prima necessitas inter essentialia solum fundata secunda vero ex habitudine cuiusdam accidentis ad subiectum suum. **I**tem maiori necessitate homo est disciplinabilis quam ipse sit quantum cum prima necessitas sumatur ex natura forme humane, secunda vero magis ex parte materie et transmutabilis. **T**ertio magis necessarium est hominem esse quantum quam cornu esse nigrum: cum homo sit naturaliter prior cornu, et quantum nigrum dine prior. **S**icut magis necessarium est cornu esse quam ipsum esse nigrum. **E**t sic de multis exemplificari potest. **E**x predictis alia subdistinctio inferri potest, scilicet, necessitas naturalis quedam inter necessitates naturales est simpliciter, quedam vero sunt in quibus simpliciter dicitur que est inter res habentes ad se inuicem essentiali habitudinem sine dependentiam sunt in genus vel sunt in specie sicut hominem esse animal, sine hominem esse risibile. **S**ecundo quod vero dicitur necessitas non ex tali habitudine essentiali proueniens: sed ex parte individui vel alia consili causa, sicut cornu esse nigrum. **S**icut igitur inter res ordo quedam et distinctio reperitur necessitatis, sic confidenter inter propositiones reperiri oportet, nam propositiones non dicitur vere nisi necesse nisi per veritatem et necessitatem rerum significatarum. **D**ubitat circa predicta, quia sequitur quod deum esse primam causam non sit necessarium simpliciter quod ut falsum, probatur dicitur, quia deus ex libertate sue potentie potest omnia alia a seipso annihilare, quibus annihilatis non amplius erit prima causa, eo quod nullius causi erit causa, quare et cetera. **P**er idem probatur quod deum esse motorem primum non est necessarium necessitate simpliciter, eo quod deus omnes celos annihilare potest. **S**ecundo dubitat, quia necessitate qua necesse est deum esse aliqua necessitas est maior, igitur illa non est necessitas simpliciter, quod est contra dicta assumptorum, probatur quia necessitas qua necessarium est quodlibet ens esse vel non esse est huiusmodi, quod probatur sic, illa necessitas cuius opus intellectus non potest apprehendere sic esse est maior illa cuius oppositum apprehendere potest sic esse, sed oppositum huius, quod libet esse vel non esse non potest apprehendere intellectus sic esse potest autem apprehendere quod deum esse non sit, ergo et cetera, maior et minor de se patent. **C**onfirmatur, quia si nihil esset nullus deus esset, et per dicitur eius necessitas non esset, et tamen si nihil esset ad huc quodlibet ens esset vel non esset, ut patet quare et cetera. **T**ertio dubitat, quia videtur ex predictis quod necessitas qua necesse est hominem esse animal est infinite prima, et videtur hoc sequitur de necessitate cuiuslibet entis alterius a deo, quod videtur ipse manifestum probatur dicitur, necessitas predicta per infinitum distat a necessitate prime cause, cum igitur sunt distantia a necessitate prime cause mensuranda sit necessitas aliorum entium, ut ex predictis patet, sequitur intentum, dicitur de se patet cum minori maior vero sic probatur necessitas prima que sit, a. est finita, necessitas vero secunda que sit, b. est infinita, ergo, a. per infinitum distat, a. b. maior, de se patet minor probatur quia perfectio dei est infinita et per idem eius necessitas quare et cetera. **E**x quibus ulterius inferitur quod nullum ens aliud a deo est alio ente magis necessarium quod videtur contra predicta. **Q**uarto dubitat quia ari, secundo patet, circa finem necessitate ma

terie vocat necessitatem simpliciter. necessitatem vero finis necessitate ex suppone. Cuius igitur materie sit necessitas naturalis. necessitas vero dei sit necessitas finis ultimati omnium rerum: sequitur naturalem necessitate debere dici simpliciter talē. et necessitate dei secundum quod vel ex suppone talē. quod est contra predicta. Ultimo dubitatur de necessitate propositionum negatarum: sicut nullum vacuum est. nulla chimera est. quodlibet graduanda sit. cum nihil reale sit sibi contradicendum. Ad primum. accipiendo causam pro causa in actu de concedendo ista dicitur dens est prima causa. non est necessitatem necessitate simpliciter: sed solum necessitate naturali ut arguitur probat. Si vero accipitur hoc nomen causa pro causa in actu vel aptitudine negatur conclusio. et prout dicitur quod adhuc omnibus alijs. ambilatis dens est prima causa. eo quod apte alia entia producere. neque deus potest facere se non esse primam causam aptitudine vel actu. Ad confirmationem vero dicitur cum iste terminus motor dicitur mouens actu concedo quod deus est motor: est primum solum est necessarium necessitate naturali. Ad secundum potest negari assertio et tandem negari potest illa maior necessitas: cuius oppositum non potest intellectus apprehendere sic est maior. et cetera. Ad confirmationem posset contra negari: sed de hoc alias melius videbitur. Ad tertium negatur contra. Ad probandum dicitur quod propinquitas vel distantia alicuius necessitatis inferioris ad necessitatem prime cause dupliciter accipi potest vel intelligi. Uno modo secundum gradus aut latitudinem graduum necessitatis usque ad primam causam inclusivam. et hoc modo est infinita. et secundum hoc non diceretur una necessitas finita magis vel minus distare a necessitate prima. Cuius secundum latitudinem entium specie distinctorum que inter ipsam et necessitatem prime cause secundum ordinem vniuersi continetur. et talis est finita. verbi gratia si preter deum alias septem ponamus intelligentias: tunc inter necessitatem intelligentie motus orbis lune. et necessitatem prime cause. plura cadunt entia specie distincta secundum magis perfectum. et minus perfectum ordinata que inter necessitatem intelligentie motus orbis solis et necessitatem prime cause. et cum utrobique talis latitudo entium specie distinctorum sit finita. secundum quod illa entia sunt specie finita concedi potest distantiam utrobique esse finitam. et per hanc primam necessitatem esse re mouere que secundam a necessitate prime cause. Cuius tamen ex hoc volo ut ille necessitates proportionaliter mensurentur secundum proportionem illarum distantiarum: sed talis mensura sumenda est per distantiam a non gradu necessitatis. Ad quartum dicitur quod Ari. loco allegato aliter accipit necessarium simpliciter que hic accipiat. illud enim vocauit necessarium simpliciter quod est absolute necessarium. et talis est necessitas in naturalibus pueniens per materiam. cum enim est corruptibile insit composito. ex materia et forma per materiam absolute necesse est esse compositum ex materia et forma esse corruptibile. talis tamen necessitas est naturalis appellanda. et non simpliciter secundum quod loquimur hic. Cuius autem dicitur necessitate finis esse ex suppone loquitur de fine propinquo rei naturalis. et presertim de fine transmutatois. verbi gratia. cuius potio ordinem in sanitatem tanquam in finem transmutatois necessarium est potione esse talē si sanitas erit talis. non tamen ex hoc vult philosophus illam cathegorematicam esse necessariam potio est vel erit talis: sed vult hanc conditionalem esse necessariam. si sanitas erit talis potio est vel erit talis. et hoc vocat ipse necessarium ex suppone. non ergo oportet ex illa auctoritate ut necessitas dei dicatur necessitas ex suppositione. Ad vltimum dicitur quod predicta necessitates graduanda de erunt per respectum ad affirmatiuas necessitates eis contradicentes huic enim. negative nullum vacuum est. contradicet hec affirmatiua necessitas omnia entia corporea secundum quandam ordinem debet adinuenire habere contiguitatem ut vnum mediante altero seruetur. vel illa. quodlibet locus est aliquo corpore vel corporibus repletus. et sic de similibus dicitur. Tertio permittitur cum vltima sint per se incorruptibilia. quod quibus singularia omnia sub vltima tenta corrumpentur. ad huc illud vltimum remaneret. et vix esset dicere ipsum esse actu presentie. per hoc de se. per est ex alberto ala. in illa parte vbi determinatur de suppone de omni. vbi dicitur quod siue homo sit actu in natura siue non semper hec est vera. hoc est aial. Ex quo infertur quod quibus nullus triangulus particularis esset adhuc vix et necessarium esset triangulum esse. et per hanc hec esset necessaria. triangulus est. cuius subiectum supponat per natura vltima. Cuius permittitur quod passiones fluentes ex principiis specie sunt necesse insunt subiectis proprijs. quibus aliqui contingat ab eis actus proprios puenire. et aliqui

non. Prima pars per differentiam que ponitur a potest inter per primum et accis. per est de mente alberti ibidem. et primo huius. per est ratione. quod talis proprietates sunt a re necesse sine concursu alterius contingētis. vix. a. specie et principijs ipsius. Secunda pars de se per aliquando enim ab aptitudine ridendi que inest homini tanquam passio propria puenit actus ridendi. et aliqui non risibilitas ergo inest homini necesse. sed actus eius contingenter inesse possit. Sicut aptitudo eclipsandi necesse inest lune. quibus actus eclipsandi aliqui pueniat: et aliqui non. Alterius permittitur quod res multe naturales contingentes sunt et transmutabiles. de ipsis tamen formari possunt propositiones necesse. verbi gratia. quodlibet per se compositum ex materia et forma est res transmutabilis et corruptibile. de omnibus tamen talibus formari potest hec propositio necessaria. omne per se compositum ex materia et forma aliquando corrumpetur. Nec possumus dicere hic subiectum illius propositionis supponere per materia vltima. quoniam nullum est vltimum per se compositum ex materia et forma. et si aliquid esset tale ipsum non esset per se corruptibile. ut patet. Tertio permittitur quod propositio necesse est illa que principaliter et absolute significat sicut necesse est esse. siue hoc sit simpliciter siue secundum cursum nature. per hoc committitur in logica. Cuius premissis sit prima conclusio. aliqua non simpliciter demonstratio est ex propositionibus contingētibus aut impossibilitibus. per de demonstratoe particulari aut ducente ad impossibile. sicut prius arguebatur. Ex quo infertur quod talis demonstratio non omnes permittitur et conclusio sunt necesse. Cuius conclusio. sed aliqua demonstratio vltima et ostensiva non sit de rebus necessarijs per subiecta et predicata illius demonstratois principaliter significas. quibus tamen talis est ex propositionibus necessarijs prima pars per. vbi demonstratur omne per se compositum ex materia et forma esse per se corruptibile. aut aliqui similis propositio. cuius subiecto et predicato non contradicet aliqui materia vltima et incorruptibilis. sed solum individua corruptibilia. Secunda vero pars probatur. quod talis demonstratio aliquo modo dicitur facere scire quod ipsa non faceret nisi per necessitates propositiones quare et cetera. Cuius conclusio. ad mentem ari. sit illa. quibus demonstratio simpliciter est de rebus absolute necessarijs. et ex propositionibus necessarijs. Prima pars probatur. quod quilibet demonstratio simpliciter est de subiecto quodam vltimo et ex passione ipsius propria et per causam essentialem. talia vero sunt absolute necesse. ergo et cetera. tunc contra. maior pars ex prima distinctioe. minor vero pars ex tertio et quarto notabili. Item quilibet demonstratio simpliciter facit vel est apta facere simpliciter scire. sed scire simpliciter est de his que non contingunt aliter se habere. ergo et cetera. maior et minor patent per ari. in precedentibus. secunda pars per ex prima. cum enim subiectum per et medium demonstrationis sunt res perpetue et incorruptibiles. sequitur quod propositiones affirmatiue ex his compositae pertinentes demonstratoe erunt absolute necesse que et cetera.

Ad rationes principales.

Ad primam et secundam per ex conclusione prima. Possent tamen hic rationabiliter dici quod solus processus quo ex vno simplici ad aliud impossibile proceditur non est demonstratio: sed ille qui postea sit e conuerso ab opposito prout ad oppositum artis. et talis est ex necessarijs. Primum autem solum deseruit intellectui disponendo ad faciliorem credulitatem. Ad tertiam per ex quarto notabili. dicitur enim. quod de eclipsi lune actuali non est per se scientia neque demonstratio simpliciter. sed de aptitudine eclipsandi. talis autem est necessaria ut patet. Ad quartam similiter dicitur. quod de tonitruo. et fulmine secundum actum non habetur per se scientia vel demonstratio sed de aptitudine ad tales effectus producendos que necesse inest exalationi calide. et sicce. Ad quintam dicitur similiter quod de talibus non habetur demonstratio vniuersalis et ostensiva nisi per propositiones vltimas. et necessitas et si eay subiecta et predicata solum pro rebus corruptibilibus vel singularibus supponant non habebitur tunc demonstratio simpliciter: quibus per quid aliquo modo appellari possit. Ad confirmationem dicitur quod ari. ibi locutus est de operationibus: que apte sunt a proprijs passionibus prouenire: sicut aliquando actus eclipsandi prouenit a luna vel passione ipsius. et aliquando non de quibus tamen sunt scientie: et demonstratio nes. non per se. sed solum per accidens. Ad sextam dicitur quod de rebus casualibus aut fortuitis propositiones quedam

Questio XX.

nece formari pnt aptitudinē denotantes ex quibus demōstratio fieri pōt tales tñ vt plimū non sunt simplr demōstrationes. Et per idē p3 ad cōfirmatōez. Ad vltimā dicitur primo qd qñs nullus triangulus particularis ēct. qd non pnto ēē pōtē ad hnc ēct spēs triāguli: Cū ipa sit icorruptibil' vt p3 ex tertio notabil'. De ipa vero sit principalr demōstratio. C2° dicit supposito qd hñe angulū extrinsecum. 7c. sit p3mū mediū illius demōstrationis. qd nō d3 accipi tale mediū pro actū sed pro aptitudine a qua ille actus est aptus puenire. Et sic demōstratio absolute erit ex ppositōibus 7 rebus necessarijs. Et sic est finis qōnis.

De omni quidem igitur hoc dico qd utiq3 ē non in quodam quidez sic in quodā aut nō. nec aliquādo quidē sic aliqui vō nō 7c. Qō. xx.

Ingesimo Querit' vtrū ad pponēz de omni regrant' 7 sufficiant vltas suborū. 7 vltas temporū. Negatine ar. sic. qlibet ppo vltis an' est d' oī sed in multis talibus nō est aliqua illarū vltatū. ergo 7c. 7 pñā cū minori qz multe tales

sunt false vel impōsēs. sic bec ppo. oīs hō est asinus. ē impōssibilis. 7 bec ē falsa. omnis homo ē currēs. maior vero p3 primo p1oz. qz vt ibidē colligit' quelibet ppositio vltis affirmatiua sup que fundari pōt ordo syllogisticus in p1o prime est de omni. sed eque bñ fundari pōt ordo syllogisticus sup hac ipolī. omnis hō est asinus. sicut inper ista. oīs hō est al. quare q3 vltis affirmatiua ē de oī. C2° ar. sic h' ē de omni. omnis sol est planeta. vbi tñ nō est vltas suborū ergo 7c. maior p3. cū ipa sit per se. qz genus de spē p'dicat'. minor vero p3. qz sub spē solis non nisi vnū individū cōtinetur. C3° h' est de omni al' est hō. in qua nō ē vltas suborū. ergo 7c. maior probat'. qz illa est per se. sicut etiā illa. homo est aīal. quelibet at per se est de omni vt p3 de mēte liconiēsis in mā pñti ergo 7c. C dicit forte qd illa nō est de omni cū nō sit vltis. sed indefinita. si vero accipet' illa vltis. oē aīal est hō. ipa ēct falsa. 7 ipolis. 7 per pñs neqz ēct de omni. neqz p se. C Sed h'. bec est de omni hō est al. 7 tñ est indefinita. ergo rñsio falsa. assumptū probat' p p'dictōes p'dictas. qz quicquid est hō est aīal. 7 qñcunqz aliqd ē hō illud ē aīal. quare 7c. C Preterea. apud demōstratorem nō refert dicere. hō est al. 7 oīs homo ē aīal. sicut igit' bec est de omni. oīs hō est al. sic ēct h' erit de omni. homo ē aīal quare 7c. C 4° ar. qd nō requirit' vltas tēporū. qz bec est de omni q3 dies ē tps. cū ibi p'dicat' superius de inferiori tñ in quol3 tpe p'dicatū vificabit' de subo. in eo. n. tpe quo sol erit sub hemispio nostro i' erit falsa loquendo de die cāto sub hemispio nostro vt p3. qre 7c. C forte d' qd h' nō semp erit vera: sufficit tñ qd qñcunqz de aliquo vificat' dies de eodē verificat' tps. 7 hoc est habere vltatē tps ad intētionē aī. C Contra. seqt' qd aliqua ppositio cōtingens est de omni pñs est falsum sic. n. oē per se est de omni. ita oē de oī est necessariū vt colligit' de mente liconiēsis. 7 Alberti. pñā p3. cū ista possit ēē falsa sic significando q3 dies ē tps C 5° bec est de oī. luna eclipsat'. cū ipa sit pclusio demōstrabilis. vltas tñ tps nō sibi cōmīdet. qz aliqui est luna qñ ipa nō eclipsat'. ergo 7c. C 6° ar. qd p'dicte p'dictōes nō sufficiūt. qz bec non est de oī. oīs hō albus est hō. cui tñ vtraqz vltas cōmīdet. ergo 7c. maior p3 cū ipa sit ppositio pñgēs. minor vero pbat'. qz de quocunqz verificat' sub3 verificat' ēct p'dicatū: 7 qñcūqz de aliquo verificatur subm d' eo dem ēct verificabitur p'dicatū qre 7c. C Idē ar' sit de illa ptingēti. oīs hō currēs mouet. silr de ista. oē qd ē sol. ē hō. C Et si d' qd vltra p'dictas p'dictōes requirit' necitas ppositōis. Contra. qz tūc frustra pōitur vltas tps. cū ipa necio se quatur ad necitatē ppositōis. C Itē seqtur qd hoc ēct de oī. oē qd fuit sol. fuit hō. pñs v' falsum cū ex terminis singularib' significatibus res corruptibiles nō fiāt ppositōes d' oī. pñā vō 73. qz ipa est necia supposito qd sol. fuerit. 7 sibi vtraqz vltas correspondet: quare 7c. C forte dicit' pcedēdo qd illa ē de oī. Cōtra pari rōne bec est de oī. oē qd fuit sol. fuit sol. albus supposito qd sol. fuerit albus. p3 pñā. qz ista ē ne

cessaria sicut pñā pñs tamen est falsum. cū ibi deficiat vltas tps. qz aliquādo fuit verū dicere. sol. ēct 7 ēct fuisse quādo nō fuit vey sol: ēct vel fuisse albu supposito qd pñā fuerit niger deinde albus. qre 7c. C Vltimo bec ppo nō ē de oī. oē aīal ē coloratū. cui tamē vtraqz vltas correspondet. ergo 7c. minor de se p3. maior pbat'. qz ipa ē ppositio per accidēs. nulla aut talis v' ēct de omni quare 7c.

Ad oppositum est Ari. primo posteriorū scdo cap'lo primi tractat' circa principū in illa pte. primum aut dēterminabim' 7c. In ista qōne primo pmittentur quedā. Secundo respondebitur ad quesitum.

Quantum Ad primū sciendū primo. qd aliud est de oī qd p'dicatur lib. p1oz. 7 aliud qd hic p'dicatur. Cū. n. in p1o p1oz p'dicetur d' for ma syllogistica. 7 de principijs syllogismoz quo ad ipaz for mā. que sunt dici de oī. 7 dici de nullo. oīs illa ppo ibidez dicitur de omni ex qua ordo syllicus pronēire p't sup hoc fundatus qd quādo aliter de alio dicitur de quocūqz d' subiectū de eodē dicitur p'dicatū. C Ex quo inferitur qd talis ppo debet ēē vltis affirmatiua in qua denotatur p'dicatū inēc cuiuslibet supposito subī. p3 qz si ēct inde finita vel p'ticularis sicut illa hō est aīal. vel quidā homo ē aīal. non ab ea posset talis ordo syllicus pronēire vt p3. C Seqtur scdo contra quosdā. qd ad talē ppositionē de oī nō requirit' p'dicatū vere inēc cuiuslibet supposito subī. p3 qz licet bec sit falsa. oīs hō est albus. 7 bec sit ipolis oīs hō est asinus. vtra qz tamē istaz modū h3 vnīuersalē sup quo fundari p't ordo syllicus in primo p'ie. sicut ēct illa necia oē aīal ē corp' Quare quo ad ordinē syllicū cū ille due sic dicēde sunt de oī. sicut illa. oē aīal ē corpus. Conceditur tamē qd ad talē ppositio nem de oī requiritur vt p ipam denotetur p'dicatū inēc cuius supposito subī. bec aliquāter colligi possent ex dictis Alb. C Seqtur tertio qd ppositio vltis affirmatiua 7 ppositio d' oī p'ioristice inuicē conuertūtur. 7 vnū sit altero magis connotatiuū. qz ppositio de oī p'ioristice supra ppositionem vltim affirmatiuā pnotat aptitudinē ordinis syllicū in primo prime. q ex ea pronēire p't 7 hoc ē qd sub alijs v'bis ali' d' i xerunt. qd mālē ppositionis de omni p'ioristice ē ppositio vltis affirmatiua. formale vero est ordo ille syllicus q ex p'dicta ppositione puenire p't sup hoc fundatus. qd de quocunqz dicit' subm illius ppositionis vltis de eodē dicatur 7 p'dicatū. 7 sup isto mālī 7 formali ppositionis d' oī tā p'ioristice qz posterioristice multa dicuntur. q mibi supflua v'identur. C P'ioristice vero de oī q h' p'dicatur 7 ab expositoribus cōiter de oī posterioristice appellatur. alias requirit' p'dictōes qz ppositio de oī p'ioristice. s'm q statim videbitur. C Scdo pmitto qd demōstrator nō nisi ex veris pcedere potest offensiuē pcedēdo. p3 de mēte. Ari. superius. C Tertio pmitto qd ppo dicitur dupl'r necessaria. s. simplr 7 s'm qd. 7 h' accipio necessariū simplr magis large qz i qō ne pcedenti. Dicit'. n. in pposito necessaria ppositio simplr cuius adēqtū significatū sp fuit est 7 erit necessariū. sic ista hō ē aīal: Scdm qd dicit' necessaria cuius significatū adēqtū p nūc ē neciū. s3 nō sp fuit neciū. sicut illa sol. fuit.

Quantum ad 2^m sit prima cōclusio. ad hoc vt aliqua ppositio dicatur de omni p'ioristice non requiritur aliqua predictarū p'dictōum. ad hunc intellectū qd non requiritur predicatum inēc cuius supposito subī nec sp eidē inesse p3 ex argumēto primo 7 notabili primo. C Scda pclusio ppositio de omni posterioristice requirit vt p'dicatū vere affirmetur de quol3 supposito subī. probatur sic p'io. n. requiritur qd predicatum vere affirmetur de subo qz demōstrator nō pcedit nisi ex veris vt p3 ex prima suppone. Cum at in demōstratōe simplr p'misse oēs sint v'les affirmatiue vt p3 ex suppone scda 7 correlatio ipsius seqtur qd p'dicatū de quol3 supposito subī d3 verificari 7 vltius cū sit de oī. seqtur virtute significatōis de li oī. qd p'dicatur vere affirmari d3 d' quol3 supposito subī. qre 7c. C Notanter d' de quol3 subo 7 nō de oībus subīs. pp 2^m arg^m ad ptem negatiuā. C Tertia pclusio ad ppositionē de oī posterioristice requirit' ipaz ēē simplr ne

cessaria pbatur qz aliter no eet demonstratorum pportio data q
 sp ex ppositioibus necijs pcedit. vt patuit in pcedenti qoe
 Eade pclo. simul cu pcedenti vr de mente al. in expoe ca. p
 us allegati in principio Ari. ergo per hoc qd dicit q ad di
 ci de oi regit q predicatu no ali in sit r ali no. intelligit q
 necio in sit subo. r hoc notavit Al. vt p3 p verba ei pposita i
 expone textus. Ex pclone isert q ad dici de oi postero
 risticu. no sufficit vt sit ppo necia fm qd. p3 ex pdictis. p3
 et ex mo loquendi textus. cu df. no aliqn qde r aliquado no
 Inferf scdo q ad pponne de oi regit vltas tps. p3 de se.
 Sz dubitat nungd h indefinita. ho e aial. apud demfator
 re sit dicda de oi q sic vr. qz sibi pueniunt pdicte pditoes.
 Qd no ar. qz no est vlis. Itē qz de oi posterioristicu p
 supponit de oi prioristicum. quare rē. Ad hoc pot dici
 q sic. qz demfator: hmoi ppones indiffinitas necias equa
 lentes vlibus h3 p eodē cu illis vlibus. Ad rōnes in op
 positū df q vmalr est vlis. ppterea qz tali necitate ē necia
 vt ex ea seqtur h vlis. ois ho est aial. Ad fm df q p sup
 ponit ipm actualr vel virtualr. r hoc sufficit. Ex quo in
 fert q ois ppo de oi posterioristico est de oi prioristico.
 formalr aut virtualr. r h ecōuerso. p3 qz si fuerit vlis erit
 formalr de oi prioristico. Si vō fuerit idiffinita. erit virtua
 liter talis. Idē tñ virtualr accipio magis stricte qz cu dici
 mus principia virtualr includere pclones q seqnt ex illis.
 qz volo vt ppo d oi posterioristico q si fuerit actu vlis i vtu
 te sit idē qd ppo vlis sibi considēs. r necio iserat pponem
 vlez. sicut ex illa ho ē animal seqtur illa ois ho est animal.
Ad rationes principales. Ad primā p3 i
 qōne. Ad scdaz df. q ad p
 positionē de oi posterioristico regitur pdicatum in eē cui3
 supposito subī. sine subm actu hēat pla supposita sine non.
 Propterea dicit Al. vt in expone textus tactū fuit. q Ari.
 notāter dixit no in quodā sic r in quodā nō. r no dicit in oi
 bus suppositis. Ad tertiā negatur maior. Ad pbatoem
 df q h illa sit p se. de quo infra videbitur. no tñ ē indirecte
 r imediate p se. r tō nō o3 q sit de oi. Ad quartā pō
 dici p. q h absolute ē necia. qlibet dies ē. qz necē ē vt sol lu
 ceat sup aliq pte terre. r sic psequēter diceretur q qcuqz
 tpe dato vificabitur pdicatu de subo. Si vero restringimus
 illā pponē ad modū loquendi vulgarē: loquēdo. s. d die cā
 to sup hemispio nō. psequēter df q illa ppo ē contigēa
 r sic nō est de oi posterioristico. Ad rōnē in oppositum
 df. qz ibi pdicatur aliqd supius de inferiori p accidēs. quā
 ly dies nō significat tale tps absolute. s3 pnotādo i eo tpe so
 lem illuminare terrā sup hemispio nō. Cū at supius affir
 mat de inferiori p accidens nō o3 vt pstituat ppositionē p
 se. neqz de oi. Ad qntā dnt moderni q sicut illa ppo ē
 necessaria ex suppone. luna eclipsatur. sic et est de oi ex sup
 positione. s3 nō absolute. s. supposito q terra diametrālī in
 terpōatur inter solē r lunā. Idē respōsio remonetur p ea
 q dicta sunt in qōne pcedenti. Aliter dicitur negādo q ipa
 sit de oi. n3 ipsa simplr est demfabilis. cu sit absolute p
 tingens. Sed ista luna est eclipsabil est vel eē pot pclo de
 mfabilis r ipsa est de oi posterioristico. qz sibi vtracqz vli
 tas conespōdet. Ad sextā patet in qōe. qz per vltatem
 tps intelligitur pponem simplr esse necessariā. Ad vlti
 mā dicunt moderni. q illa omne al est coloratū nō est d oi
 posterioristico. sed prioristico. Idē respōsio dicit textui
 Ari. r expositioibus oibus antiqs. Aliter rident r melius
 q ipsa est de oi. r psequēter negat illa psequētia illa p
 positio nō est p se. ergo non est de oi. qz nō ois ppositio
 de oi est per se sicut nec qlibet ppositio per se est fm q
 ipsum. vt videbitur infra.

Per se autem sunt quecumqz sunt in eo qd
 quid est. **Questio.** rxi

Veritur 21. Utrū in pō mo dicē
 di p se solū predicet dif
 finitio vel ps diffōis de suo diffinitio. Ilega
 tue arg. pō sic. hec ppo. homo est sba. ē p
 se in pō modo. i q non pdicatur diffinitio ne
 q ps diffinitionis de suo diffinitio. igr rē. mi

nor est de se no. maior vō probat. qz ista est ppositio p
 se. cu sit necia r non p accidens in sit pdicatu subo. r non vr
 in quo alio mo qz in pō. vt p3 discurredo. qre rē. 2o s3 p
 positio. al est ho est p se in pō mo. Sili ista rōnale ē ho r
 tñ nō pdicat diffō. ergo rē. mi. p3. r ma. ar. qz cu ille ppo.
 nes sint p se. r tñ in alio mo qz in pō. vt p3 discurredo seq
 tur intentū. quare rē. 3o. h ppo. animal rōnale est ho r
 vlr quelz in q pdicat diffinitū d sua diffōne ē in aliq mo di
 cendi p se. r nō vr i quo alio nisi i pō vt p3 discurredo. r
 tñ pdicatu nō ponit in diffōne subī. s3 pot ecōtra ergo rē.
 4o firmat. qz vbi diffinitio passionis ponat eē mediū in
 demonstratōe potissima. necio i pponē maiori sylli demfā
 tui pdicabit passio de diffōne sua. r illa propō erit p se. qz
 cuiuslibet demfationis potissime pmissē r pclusio debent
 eē p se. qre rē. 5o firmat 2o. qz vbi p diffōne subī pōma
 passio demonstrat sic in isto syllō. oē aial rōnale ē disciplina
 bile. ois ho ē aial rōnale ergo ois ho est disciplinabil. pdi
 catur passio de diffōne subī in maiori propōne. q pdicatio
 vr esse p se. aliter illa demfatio nō eēt potissima r non vr i
 quo alio mo nisi in pō. Et si d: q diffinitio subī nō d3 eē me
 diū in tali demfatione: sed diffō passionis: arguit idē qd
 prius: qz tunc in maiori pdicabit passio de propria diffōne
 r hoc nō erit nisi in pō mo dicendi p se. qre rē. 6o vbi
 vna diffō alie de altera diffōne eiusdē rei pdicetur. illa erit
 pdicatio p se pōmi modī. r tñ pdicatu non erit diffō subī.
 cu diffinitionis non sit diffō: qz tunc esset processus i infinitū
 ergo rē. 7o pō. r assumptū p3: qa tales pdicatōes demfā
 tionē potissimā ingrediantur: vt si hec diffō demftratiōis.
 sylls ex pōmis veris rē. pdicetur de illa. sylls faciens scire.
 Idē argumentū fieret vbi diffō subī de diffōne passionis
 pdicatur aut e3. 8o. predicatio vltus dñe supioris d dif
 ferentia inferiori est p se in pō mo. r tñ vna dñā non dif
 finit p aliā: s3 sola spēs vt p3 de mente boetij. qre rē. mi.
 p3 r ma. ar. d mente porphy. in cōtatibus: vbi dicit q rōa
 le diuiditur p rōne vti r non rōne vti. r p psequēs fm eū
 vna dñā erit p se supior ad allā qre de ipsa p se predicabit
 in pō mo. qlis. n. ē hitudo generis ad snā spēs. tal erit hi
 tudo illi dñe supioris ad dñam inferiorē. qre rē. 9o hec
 est p se in pō mo. for. est ho sicut et illa ho est aial. r tamen
 ho non est diffō sortis. n3 ps diffōnis eius ergo rē. maior
 p3 cu illa non sit predicatio p accidens. minor vō p3 qa sin
 gulare non p se diffinitur. 10o in hac propōne. ho nō ē al
 rōnale. siue ho non ē aial predicatur diffō vel ps diffōnis d
 suo diffinito. q tamen nō ē p se. ergo rē. maior d se p3 mi
 nor probatur. qa pdicte ppositōes sūt ipoles qlz at pro
 positio p se vr necessaria vt vr pbs velle. qre rē. 11o fir
 matur: qz in illa vacuū ē loc pnatns corpe predicat diffō
 de suo diffinito. q tamē nō est p se. cu ipa sit ipolis: qre rē.
 12o vbi. a. diffiniatur obliq p. b. non poterit p se. b. pdi
 cari de a. ergo rē. assumptū p3 i diffōnib de qb exēplifi
 cat pbs. de qb maxie vr vificare intētū suū cū. n. linea triā
 guli diffōnē ingrediat in obliquo nō poterit linea p se de
 triāgulo predicari qm h est ipolis triāgulus ē linea siue li
 nee. 13o vbi detur diffinitō alicui rei p cāz aliquā rea
 liter distinctā a diffinito. vt puta p efficiēs vel finē aut p ma
 teriā vel formā: q est altera pars ppositi: non poterit illa cā
 per se r recte predicari de diffinito qa talis predicatio foret
 falsa. Forte dicitur pcedendo qa ari. solū h loqtur dī dif
 finitione pure qditatina. Sed h vbi detur aliq diffō per
 formā subalē que est altera ps ppositi illa predicabitur p se
 de diffinito r nō i alio mo qz in pō: vt p3 discurredo g rē.

Ad oppositum est pbs pō hui. In ista
 questione erunt duo arti
 culi. In pō premittentur quedā. In 2o ponēt pclones

Quantum ad primū: sit hec pōa distinctio. q
 sicut aliud ē eē. aliud in eē. r aliud cā
 re vel causari: sic aliud est p se eē. aliud per se in eē. r aliud
 per se cāre. Per se eē tribus modis dici pot vt colligitur
 ex verbis lino. vbi exponit Ari. in mā presenti. Cuno
 quia a cā efficiēte nō dependet. r hoc modo solus homo
 dī p se. cu cetera oia ab ipso dependeāt tanqz a cā efficiēte
 sine conseruante: ipse vero a nulla tali depēdet neqz et a cā

Questio XXI.

finali. **C**2° mō q: per se seorsum exis a nulla māli cā depēdet q̄lr intelligentias infra primā cāz dicimus eē p se. Itēz aīam intellectiā a corpe sepatā s̄lr celū. si ex mā & forma nō cōponat. q̄ntis hec oīa effectine sine p̄seruatine & finaliter a p̄ia depēdeāt cā. **C**3° mō dicit aliqd eē p se. q: subiectū nō requirit a quo hēat eē. & hoc mō q̄lz suba. & solum suba hz eē p se. vt dic̄ linconic̄sis. **C** Scda distinctio. aliqd alteri in eē d̄nob^o mōis. Vno mō sic vt ex ip̄o & illo cui in est fiat subalr vnū: tāq̄z ex p̄ibus eēntiatib^o nō seorsū exītib^o. q̄lr formā materie diceremus in eē. 2° mō aliqd alteri in est tāq̄z enti totali. & p̄siderato p mōz totius. q̄lr al̄ in eē hōi diceremus. h̄fe tres in eē triāgulo. & albedinē hōi. de i eē p̄io mō nō h̄ intēdimus. sed solū de in eē secundo mō. **C** Tertia distinctio. iēc scdo mō duplr p̄tingit. s. p acc̄s. & p se per acc̄s q̄ in est merito p̄cipioz indiuidui. p se vō q̄ in est sic p̄m^a sp̄i sibi isunt. vl̄ qd̄ in eē necio & merito p̄m^a cipioz sp̄i. vel ex nā ḡntis. Ex^m p̄m^a. sic albedo in eē equo Ex^m scdi sic al̄ aut rōnale aut risibile in eē hōi. **C** 4^a distinctio aliqd in eē p se alteri duplr p̄tingit. Vno mō sic vt illd̄ qd̄ i est det eē subale ei cui in est. & ip̄m ab eo essentialr egrediat̄. q̄lr al̄ & rōnale hōi isunt. a q̄bus hō hz eē. & ab eis s̄ba liter egredit̄. Alomō e^o. sic vt illud qd̄ in eē eēntialr depēdeat ab eo cui in est. & ab eo vel a p̄ncipijs ei^o egrediat̄. q̄liter risibile sine risibilitatē p se dicimus hōi in eē. p̄z s̄ distinctio cōiter. & h̄f exp̄sse ab Al. alamano in fine ca. vbi d̄terminat de p̄pōne de oī. **C** Ex his oībus p̄z qd̄ sit in eē p se. Quid aut sit causare per se vel cāri infra videbit̄. **C** Omnia distinctio. aliqd dici sine predicari de altero duplr itelligi pōt. s. large & stricte. Large dicimus oē illud de alio p̄dicari qd̄ respectu ip̄i ordinari pōt tanq̄z p̄dicatū p̄pōnis affirmatiue vl̄ negatiue. siue vā fuerit. siue falsa. Et hoc mō cōcederemus hōiez de asino p̄dicari in illa asinus ē hō. & aīal de hōie in illa negatiua. nullus hō ē al̄. Itē hōiem de aīali. in hac p̄pōne al̄ ē hō. Et hoc mō cōiter vtimur dialectice loquēdo. hoc ētūm loq̄t̄. Ari. p̄io p̄lbermēcial. Stricte vō d̄f aliqd p̄dicari. cū vere insit ei de quo p̄dicat̄ tanq̄z forma ip̄ius siue eēntial. siue acc̄ntialis. q̄lr rōnale & aīal dicimus de hōie p̄dicari. & vl̄r oīa eius supiora vl̄qz ad ḡnālissimū. Quodlz enī istoz vere in eē hōi. & quodlz istoz forma eius eēntial appellat̄. S̄l̄r risibile & albū de hōie dicim^o stricte p̄dicari. cū tā risibilitas q̄z albedo vere hōi isit tanq̄z ip̄ius forma acc̄ntialis. s̄z risibilitas sit p̄p̄ia. albedo vō nō. & iste est modus p̄p̄i^o quo dicimus aliqd d̄ alio p̄dicari. & a quo sumpta ē rō p̄dicatū. qd̄ pōt ex aliq̄bus auctorib^o declarari. **P**̄io enī ari. in p̄m^o tertij tractatus huius p̄io m̄. s. ibi. ē aut oīs syll̄s p̄ tres terminos. vl̄ velle q̄ inferiora de suis superioribus nō p̄dicant̄. n̄z suba de acc̄ntibus: siue cōib^o siue p̄p̄ijs. **C** Itē por. in ca. de sp̄. inqt. ōz s̄t eē de eqs p̄dicari. vt h̄nibile de equo. aut maiora de minorib^o. minora vō de maioribus minime. **C** Itē ari. in p̄dicamētis dic̄. q̄ a p̄ma suba nulla ē p̄dicatio. iste iḡt auctitates nō vidēf verifi cari posse nisi d̄do q̄ ad p̄p̄iā p̄dicatōnē de q̄ ip̄e loquit̄ p̄dicte requir̄t p̄ditōes. & hoc v̄f p̄sonū dicitis al. alamani in vlib^o suis. **C** Ex his p̄io infer̄. q̄ ibi nō ē p̄p̄ia p̄dicatio. hō est asin^o. p̄z. q: p̄dicatū n̄ in eē vere subo. n̄z sibi vt forma ip̄i^o p̄par̄. S̄l̄r ibi nō est p̄dicatio p̄p̄ia. hō nō est aīal. q̄a lz p̄dicatū vere isit subo sic forma ip̄ius. q: n̄ p̄ talē p̄dicatōez hoc nō d̄notat̄: s̄z pot^o opp^m. iō p̄dicatio p̄p̄ia dici n̄ d̄z: q̄re limitādo p̄cedētia dici ōz. q̄ ad p̄p̄iā p̄dicatōnē nō suffic̄ vt significatū p̄dicatū vere insit significato subī. & sit ip̄ius forma. s̄z vl̄tra requir̄t vt p̄ talē p̄dicatōnē p̄ncipali & affirmatiue denotet̄ illud eidē in eē. **C** Sequit̄ 2° p̄dicatōnē oēz q̄ sp̄es de ḡne aut d̄ia ip̄ius p̄p̄ia vel diffōne ip̄i^o p̄dicatur: nō eē p̄p̄ie p̄dicatōez. p̄z q: nulli^o illoz sp̄es p̄t eē forma. **C** Cōcedi t̄n d̄z q̄ de ip̄is p̄t p̄dicatōe necia p̄dicari qm̄ oēs ille s̄nt necie. al̄ ē hō. rōnale ē hō. & al̄ rōnale ē hō. **C** Sequit̄ 3° p̄dicatōez vni^o d̄ie de alia nō eē p̄p̄ie p̄dicatōez. p̄z cū d̄ia nō possit alteri p̄pari vt subz siue mā. **C** Sequit̄ q̄rto h̄c n̄ eē p̄p̄iā p̄dicatōez. s̄z. est hō. p̄z cū hō. & vl̄r q̄lz sp̄es sp̄ālissima suis indiuiduis tā q̄z totū & nō tanq̄z forma p̄parat̄. **C** Sequit̄ 5° h̄c nō eē p̄p̄iā p̄dicatōez. hō est ens. p̄bat̄ q: in p̄p̄iā p̄dicatōe p̄dicatūz

dicere d̄z aliquā formā subī. ens vō cū sit analogū nō p̄t ali cui vt forma p̄pari. q̄r & c. **C** S̄z circa deā dubitat̄: p̄bādo q̄ d̄ia supior de inferiori p̄p̄ie p se p̄dicet̄. sic se h̄z ḡnus supius ad suā d̄iaz diuisiūā. sic se h̄z ḡnus inferioris ad suāz. ergo a p̄mutata p̄p̄ortōe: sic se h̄z ḡnus ad ḡnus. sic d̄ia vnins ad d̄iaz alterius: s̄z ḡnus supius de inferiori ḡne p̄p̄ie p se p̄dicat̄. ergo d̄ia supior d̄ inferiori. Sic ergo copus aīati de aīali p̄p̄e p se p̄dicat̄ sic & sensibile p̄p̄ie p̄dicabitur de rōnali. **C** 2° ar. q: cōe ē oībus p̄dicatib^o q̄ q̄cunqz de p̄dicato d̄nr ē de subo d̄nr. vt collr̄ d̄ mēte por. aut. al. & alioz antiquoz. **C** U^o g^o d̄ia sit vnū p̄dicabile: h^o vez erit nō solū de ḡnibus q̄nct̄ d̄ d̄ijs. & p̄ p̄ns vna d̄ia de alia d̄ia p̄dicabitur inferiori. qd̄ fuit arguēdū. Ex quo inferitur q̄ ḡnus ē de d̄ia p̄dicari dicet̄. q: cū inter h̄c d̄iaz sensibile. & illā d̄iaz rōnale mediet̄ aīal: tāq̄z a p̄ma p̄stitutū. & p̄ scdaz diuisum sequitur q̄ sensibile de rōnali p̄dicari nō poterit nisi mediāte animalī. q̄r aīal de rōnali p̄p̄e dicetur p̄dicari. Et sic p̄batū ē de d̄ia q̄ vna de alia p̄dicatur. sic v̄f argui posse de passione. q: sic se h̄z ḡnus supius ad passiōnē suā. sic ḡnus inferioris ad suā passiōnē. ergo a cōmutata p̄p̄ortōe. sic se h̄z ḡnus ad ḡnus. sic passio vni^o ad passiōnē alterius: s̄z ḡnus p̄p̄e d̄ ḡne p̄dicatur. ergo & passio de passiōe. q̄r & c. **C** 3°. ex predictis v̄f seq̄ nullā eē p̄dicatōnē p̄p̄iā nisi affirmatiuā & verā. Sed q̄ hoc sit flin arguitur: q: multe sunt p̄p̄ones negatiue imediate. sic illa nulla q̄ntitas ē q̄ntitas. vt vult ari. in isto p̄io. q̄ nō dicerent̄ imediate nisi eēnt per se. s̄z hoc nō p̄tingeret nisi ibi eēt p̄dicatio p̄p̄ia. q̄r & c. **C** Itē p̄missis & p̄clusio iḡredientes dem̄stratiōne negatiuā videntur esse per se. cū dem̄stratiō non p̄cedat ex his q̄ sunt per acc̄s & per p̄ns sunt p̄p̄ie p̄dicatōes. n̄ obstāte q̄ sit negatiue q̄r & c. **C** Ad p̄mū r̄ndet̄ negando p̄sequentia illā. a p̄mutata p̄p̄ortōe d̄f. n. q̄ ille modus arguēdi solū t̄z in q̄ntitatibus p̄tinuis vl̄ discretis: in alijs aut non ōz tenere. **C** Ad scdam rationēz d̄f q̄ illud assumptū vez est de p̄dicatōne large sumpta Et sic p̄sequenter dicitur q̄ p̄dicti auctores non intelligūt de p̄dicatōne stricte s̄pta vbi illud p̄cedūt. Alibi tamen vbi mā p̄p̄iā exigat diffinitionem non p̄cederent d̄iam d̄ alia d̄ia p̄dicari. Et per hoc p̄z ad correlariū qd̄ inferēbatur. & ad rationem d̄ passione. **C** Ad tertiā responderetur. p̄cedo p̄clusionēz. sic ex p̄missis sequitur māifeste. **C** Ad rationem in oppositū d̄f huiusmodi p̄p̄ositiones negatiuas siue mediatas siue imediatas non h̄re p̄dicatōnē p̄p̄ie sumptā. & p̄sequent q̄ in eis non est propria p̄dicatio per se neqz per accidens. **C** Ad p̄firmationem d̄f p̄p̄ositiones negatiuas iḡredientes dem̄stratiōnē negatiuā non h̄re p̄dicatōnē per se neqz per accidens: loq̄ndo semper de p̄dicatōne vt p̄i^o **C** Neqz hoc inconueniens est d̄ huiusmodi dem̄strationibus non simplr. q̄les sunt dem̄strationes negatiue. aut particulares. **C** Ex predictis p̄z hoc argumentū non valere. hec p̄positio est vā. ergo p̄dicatū p̄dicat̄ per se vl̄ per accidens de subo. S̄l̄r non seq̄: aīal de hōie proprie p̄dicat̄ ergo hec est propria p̄dicatio: nullus homo est aīal. **C** Sexto p̄mitto q̄ a modis inessendi sumunt̄ modi p̄dicandi. p̄z q: sic a modis essendi sumunt̄ modi intelligendi. sic etiā cūz p̄dicari dicat rem aliquā de altero dici q̄ sibi in est. sequitur q̄ modi p̄dicandi sumunt̄ a modis inessendi. **C** Ex quo infer̄ q̄ sic modi inessendi sunt duo s̄m ḡnus. s. per accidens & per se: vt ex precedentibus p̄z: sic vnus erit mod^o per se p̄dicandi: alter vero per accidens semper stricte sumendo p̄dicatōnez. **P**̄dicatio per accidens erit p̄dicatio in q̄ illud qd̄ per accidens alteri iest̄ eidem affirmatiue inesse denotatur: sic homo est albus. vbi ista p̄dicatio sit vera. **P**̄dicatio vero per se. vbi illud qd̄ alteri per se in est eidem inesse affirmatiue denotet̄: sicut hic. homo est animal rationale. aut homo est risibile. Talis at̄ p̄dicatio per se in duos modos distinguitur. scd̄z q̄ inesse per se duobus distinguitur modis vt patuit̄ prius. ad primūz aut̄ modū inessendi per se sequitur primus modus p̄dicandi & ad scd̄m scd̄s. **C** Septimo p̄mittendū est q̄ lz contingat aliquas diffinitiones assignari per cāz vel cās diffinitū q̄ proprie non sunt ḡnus nec d̄ia ip̄ius. sicut cū diffinitur

Questio XXI.

hō: vel alia res nālis per cām ipsius finalē vel efficientem: vel per materiā & formā que sunt altera pars cōpositi. ille tñ proprie nō erunt diffinitōes appellande nisi q̄cūq; ipas ingredūt ad genus vel dria; reducāt. p̄ hō q; hō de rōne diffinitōis q; cōstet ex gñe & dria vel ex his que per modū gñis & dria se habent. vt oēs cōstent. Et pariformiter dī de diffinitionibus oībus datis in obliquo. sic linea diffinit per punctū & sic de silibus. ¶ Prima cōclusio. aliq̄ ē propositio per se in p̄io mō. in qua nō p̄dicat diffō. neq; genus immediatū. nec dria cōuertibil de diffinito. p̄batur. q̄a h est per se homo. ē suba. cū ibi p̄io sit pp̄ia predicatio. & nō p accidēs: sed per se. cū sba insit per se hōi & nō ē p se in sc̄do mō. vt p̄. q̄re relinq̄tur q; sit p se in p̄io mō in q̄ tñ neq; diffinitio. n̄ genus &c. p̄dicat de diffinito. quare &c. ¶ 2^a p̄lo in p̄io mō dicendi per se pp̄ie & p̄ncipalr solū reponēt pp̄ones in q̄bus vel diffō pure q̄ditatiua. v̄l aliq̄ qd̄ genus eēntiale diffinitū v̄l aliq̄ dria eēntial. & p se diffinitū p̄stitutina affirmatiue p̄dicat de diffinito. p̄bat. sic. pp̄ones nō dīr p se nisi q; in eis ē p̄dicatio siue mod^o p̄dicādi p se. S; primus mod^o p̄dicādi p se pp̄ie nō pōt eē alio^o q̄ p̄dictis. ergo &c. maior de se p̄. minor p̄bat. modi p̄dicādi sumūtur a modis in eēdi p se. vt patet ex sexto premissō S; primus mod^o in eēdi p se ē cū illud qd̄ alteri inest det ei cui test eē subale. & ab eo eēntialr egrediat illud cui inē. vt p̄ ex 4ª distictōe: s; hoc nō pōt eē nisi altero p̄dicto: n̄ modo. ergo &c. p̄na nō. ē & minor p̄ inductiue. s; n. passio p se insit diffinito. q; tñ nō dat eē diffinito. s; potius ab eo recipit. nō inē ei p̄io mō eēndi p se: s; secūdo mō. Et p̄pterea nō p̄stituet p̄m mōz p̄dicādi p se. n̄ pp̄onē p se in p^o mō saltē p̄ncipalr & pp̄ie. s; p̄stituet 2^m modū p̄dicādi p se. Et p̄r pp̄onē p se in 2° mō. de quo infra videbit. ¶ 3° mō t̄ter h loquor de diffōne pure q̄ditatiua. & gñe v̄l dria eēntial. q; de alijs diffōnibus. gñibus aut dria; nō o; vt pp̄ie & p̄ncipalr sint in eodē mō. qd̄ v̄ colligi posse ex mō loquēdi. Al. in expōe huius m̄e cū dicit. Cū p se dicat q̄tuor modis. p se in p̄io mō dīr q̄cūq; subalr & formalr insunt in eo qd̄ qd̄ ē. hoc ē in diffōne subalr & formalr. Dī at rōnabiliter iste mod^o eē primus resp̄ctū alterius modi q; secūd^o cōiter appellat. eo q; p̄l^o nālr est subm aliq̄d egredi a substantialibus ipi^o p̄ncipijs. q̄ ab ipō vel eius p̄ncipijs siue re aliq; passionē. sic p̄l^o est hōiez eē aīal. & rōnale ab eis dē essentialr egredi q̄ ab hōie fluere risibile. vt p̄ quare &c. ¶ 4° tē q; oē aliud p̄dicatū qd̄ pp̄ie p̄dicari dī: aut ē passio q; egredit a p̄ncipijs sp̄ci. aut acc̄ns qd̄ p̄sequit p̄ncipia i diuidui. s; passio h; p se attribuat subo. ē tñ acc̄ns ipi^o. q̄re p̄dicatū acc̄ntale dici pōt. acc̄ns v̄o qd̄ p̄sequit p̄ncipia in diuidui adhuc magis acc̄ntale dici d; s; diffō gēus. & dria mere subalr cōpantur diffinito. Talia v̄o sūt ordine n̄e p̄ora. q̄re rōnabilr ille modus dicēdus ē p̄im^o. Dicemus ergo oēs illas eē pp̄ie i p̄io mō p̄dicādi p se. hō ē aīal rōnale. hō ē rōnale. hō est aīal. hō ē corpus. vel suba. hō est sensibile aut aīatū. Inter istas tñ pōt assignari gradus si q; velit. q; vbi tota diffō pure q̄ditatiua p̄dicet erit in p̄io gradu vbi v̄o genus immediatū aut dria cōuertibil p̄dicetur erit in sc̄do. & p̄r vbi q; sup̄iora. & dria alie sup̄iores p̄dicentur. ¶ 5^a p̄. s; p̄ncipaliter diffō pure q̄ditatiua de diffinito p̄dicet in p̄io mō dicēdi p se. p̄cedi tñ pōt q; secūdario. siue reductiue siue p q̄dā similitudinē diffō tal diffinitū de eodem diffinito p̄dicet in eodē p̄io. cōclō p̄ ex vltio p̄missō. Ex quo p̄ q; nō obstāte q; aliq̄ diffinitio assignet p terminos obliquos. sic diffō linee q; per p̄ctū in obliquo assignat. tā q; per p̄m^o ip̄ius. q; tñ termini ipsam ingredietes modum hnt gñis & dria diffinitū poterit illa diffō per se p̄dicari de diffinito in p̄io mō. Eadē p̄lo v̄ de mēte lineo. i expōne huius diffinitionis. cū dicit & in hūc p̄mū modū eēndi v̄ dicendi alē de altero cadūt oēs p̄dicatōes q; obliq̄ p̄dicat p se eēntialr vel formalē vel finalē de cāto suo. & per hoc poteris ip̄m p̄cordare cū Al. iuxta limitatōes hui^o p̄clōnis & p̄cedentis. ¶ Et si ar. s; p̄clōnē. q; ex tali diffinitione cū diffinito nō sit pp̄ia predicatio. q̄re nullo mō predicatio p se dici d; s; p̄sequentia ex p̄dictis. & assumptū p̄ q; nulla cā talē ingrediens diffinitionē test diffinito tāq; forma

ipsius siue subalis siue accidental. & presertim vbi de diffō per cām efficientē. aut finalē. vbi ē detur per m̄z & formā q; sunt cōpositi ptes. Quāuis. n. insunt toti tāq; ptes ipsius nō tñ illo mō insunt q; prius dicebat ad pp̄ia predicatōne req̄ri. ¶ Ad hoc dupl̄r responderi pōt vno mō negando q; in illis nō sit pp̄ia predicatio q̄a sic in articulo p̄cedenti dēnt est. tales cāe nūq; diffōnez ingredientur nisi sub noīe generis vel dria v̄e. aut similitudinarie. quare diffinito p modum forme sub illo noīe p̄parari possunt. Ad qd̄ ē fac q; simul cū p̄dictis causis rōnabiliter genus diffinitū pōt d; cā v̄o tanq; dria ingreditur. q̄re poterit tota diffinitio diffinito p̄parari vt forma. sic in hoc exemplo. hō est animal felicitabile a sole & ab homine p̄ducibile. Licet ergo cā efficiens & finalis que illā ingrediuntur nō cōparentur diffinito vt forma. q; tamen ibi primo ponitur genus qd̄ ē forma diffinitū. & reliquū diffinitionis solū essentialē cās includit pōt tota diffinitio diffinito cōparari vt forma. ¶ Secūdo responderi pōt concessio gratia argumenti q; in talibus diffinitionibus nō sit predicatio pp̄ie nō sequitur vt nō predicetur in p̄io mō p se. s; solū vt nō p̄ncipalr in tali mō predicent. Ad hoc. n. q; tales sint in p^o mō sufficit q; cāe q; ipsas ingrediuntur sub noīe generis & dria ingrediatur. & q; ab ip̄is tanq; a prioribus s; nāim egrediat essentialr diffinitū. sic etiā essentialr hō egreditur ab aīali & rōnali. & v̄l q; species a genere & dria ipsius. Et hoc vltimū notauit li coniensis cū dicit id cuius q̄ditas essentialr a q̄ditate alteri^o egreditur. esse suū h; ab eo de quo egreditur sic a cāsa efficiente vel formali. finali vel m̄ali. q̄re &c. ¶ Sed p̄ p̄dicta istatur. q; tñ sequitur hanc esse in primo mō. hō est risibile. vel saltem illā. hō est aīal risibile. p̄sequens est sim. cū tales reponantur in sc̄do mō p̄batur p̄sequentia q; p̄tigit hominem nō solū a priori. quin etiā a posteriori diffinitū p̄p̄ationem suā. q̄re assignata tali diffinitione. al risibile. ly aīal dicit verā formā diffinitū risibile nō q̄uis nō sit dria: tamen per modū dria se h; q̄re &c. Et p̄ idēz h; erit per se. hō est risibile. cū ibi predicetur dria de diffinito. ¶ Ad h; r̄idetur primo q; h; risibile a posteriori possit hōiem diffinitū. hoc non sufficit vt in p̄io mō predicari possit. a risibili. n. siue risibilitate non essentialr hō egreditur siue dependet. qd̄ ad talem requiritur modū. Dī sc̄do q; illa. hō est al risibile. dici potest esse partiz in p̄io. & p̄tim in sc̄do. magis tñ in sc̄do q; in p̄io dici d; cū risibile p̄bat siue determinet al ad esse magis determinatū s; accidentale. Quidā tamē voluerunt q; si risibile tāq; diffinitū consideretur de hōie poterit i p^o mō p se predicari. vbi tamen si per modū inherētis passionis consideretur de eodēz predicatur in sc̄do. s; de hoc infra. ¶ 4^a p̄lo. s; h; pp̄o. aīal est homo. & v̄l omnes tales in q̄bus est p̄uersus ordo predicati pp̄ie sūpti & subitū sint p̄ncipalr in hoc modo p̄io. rōnabilr tamen p̄cedi d; q; sunt in eodem modo secūdario siue reductiue. probatur quia inter has duas. homo est al. & animal est homo. nulla prouenit differentia nisi merito varietatis ordinis. cum in prima ly al sit predicatum. & in secunda subiectū. sed h; varietas rōnabiliter impedire non h; quin ita una sit per se sicut alia. s; non eque p̄io. ergo &c. mior de se nota est maior probatur. q; ita hec est vera & necessaria aīal est homo sicut illa homo est aīal: eadem etiā est habitudo realis inter hominem & aīal in vna sicut in alia. s; quodā terminorum variata. q̄re &c. Idem dico de istis rōnale est hō. animal rōnale est homo. & sic de silibus. ¶ Ex conclusiōe inferitur p̄io. q; non ad quālibet p̄seitate primū modi req̄ritur predicatio pp̄ie sūpta. p̄ in ista. aīal est hō. ¶ Conce- ditur tamen q; talis predicatio requiritur ad p̄seitatez. q; p̄positio ē per se p̄ncipalr in p̄io mō. infertur sc̄do q; nō oīs p̄positio per se primū modi est de oī. p̄ cū illa nō sit de oī. aīal est hō. q; ei dñc conditio p̄ia vt p̄ ad pp̄onē tamē eē per se & p̄ncipalr in p^o mō requiritur ipsas eē necarias & de oī. & hoc ē q; voluerit li coniensis & al. debētes has p̄dōnes se p ordinē h̄re sic magis & min^o v̄l. s. neciā d oī p se intelligendo. s. d pp̄one p se. q; directe & p̄ncipalr est in aliq^o dno; modoz p̄dicādi p se. ¶ Seq̄ 3° h^o arg^o n̄ va- lē. h; ē p se. aīal ē hō. g^o p̄dicatū p se inē subo. s; h^o solū seq̄

Questio xxii.

de ppōne que directe et pncipaliter fuerit i hoc pmo mō.
Quinta pō. rōnabiliter pcedi potest ppōnes in qbus
vna dīa supior de inferiori predicat. aut vna dīfō de eius
dem rei dīfōne eē aliquo mō in hoc pmo mō predicādī p
se. p batur sic. tales ppōnes demfationē potissimā ingredi
possunt tanq̄z pmissē vl' pōlo eiusdē demfationis per se.
et non in alio q̄z i pmo. quare et. et p̄na. et assumptū vl'
notum. saltē de ppōne in qua vna dīfō de alia dīfōne pre
dicatur. **C**onfirmat. qz cum dī rōnale est sensibile i illa
dīa sensibile illi dīe rōnale tāq̄z forma comparari nō pos
sit. alicui tñ non pvertibili cum p̄dicta dīa non pnotatio ali
cuius accētis tāq̄z forma accētalis comparatur. s. homini. vt
p3. et cum hoc predicatū ē superius ad subm in eodez pre
dicamento. q̄re hoc sufficiat ad hoc vt in pmo mō repo
natur. Idem dī de ppōne in q̄ vna dīfō de alia dīfōne
eiusdē rei predicet. **E**x predictis infert nullā ppōnē fal
sam et nullā negatīvā eē in hoc pmo p se. p̄ma pars p3.
qm̄ ad ppōnem eē in aliquo duoz modoz predicandi p se
requirit ipsam eē necessariā vt p3 de mente oīz antiquoz
expositoroz. et vī et de mente Arist. in textu 2° ps p3. qz p̄m^o
modus p̄dicādī sumptus ē a mō vero iēndī alicui^o forme
alicui subo. hoc aut nō denotaret p negatīvā ppōnem. sed
potius oppositū. vt p3. q̄re et. **E**x qbus seq̄t qz nō oīs
habitudō terminoz eiusdē predicamētī sufficit ad denomi
nandū ppōnez p se p̄mi modi. p3. qz tunc illa esset per se.
homo est asinus sili nullus hō est aīal. quod est absurdū.
quāuis moderni qdā tā aperta frōte eas p̄cesserūt eā p se.
nūmo nulla ē ppō tā impolis aut tā ptingēs. vl' per accētis.
que non ab eis pcedat eē per se vel saltē manifeste sequat
ex dictis suis. sed hec dīceda nō sūt vt p3 mediocriter p̄to.
p̄datet vltērius hāc non eē p se. vacuū ē locus p̄uat^o cor
pore. p3 cū ipsa sit impolis. et nulla ē vā in exītia predicatī
ad subm. et p̄ p̄ns hoc argumentū nō valet. in hac ppōne
asīrmativē predicat dīfō de suo dīfinito. ergo hec ppō ē
in p̄io mō dīcedī p se. q̄z nō dīfō vacuū pon^o descriptio q̄z
dīfō dīcī d3. Dī tñ qz in tali ppōne ē figmentū aut silitudo
p̄fētatis p̄mi modi sicut ē pictura hoīs ē hoīs figmentū
et non verus hō. **I**nfert 2° ex predictis nullā ppōnem
p̄tingentē eē p se q̄re seq̄t qz ibi nō ē predicatio p se. sōz. est
hō. tū qz ipsa ē p̄tingens. tū qz hō nō cōpat sōz. tāq̄z forma
eius eētialis. neqz e3. neqz alicui alteri cū eo convertibili.
Spēs. n. respectu idividuoz ē tāq̄z totū. et nō vt forma re
spectu ipsoz. **P**ōt tñ pcedi qz in ipsa ē qdā silitudo p̄fē
tatis. pro q̄to spēs de idividuo predicat. tāq̄z supius de i
ferior. sicut ēt genus de spē tāq̄z de inferiori pp̄rie predicat.
Tertio seq̄t ex dictis hāc non eē per se hō est ens. patet
qz analogia rōnabiliter tollit rōnē modi p̄dicādī p se. ens at
non vntuoce s3 analogice de iferiorib^o p̄dicat. vt p3. q̄r et.
Et si arguat^o dīcīta. si hēc est vā sōz. est hō. ergo est vā
per se vel per accētis. sed non p accidēs. cū hō non sit accētis
sōz. quare est vā per se. et p̄ p̄ns illa est predicatio p se. cui^o
oppositū dīctū est. **I**tē hō inest sōz. sicut spēs inest idivi
duis suis. et non p accētis: cū non sit accētis ei^o. q̄re inest ei p
se. **E**t p̄ p̄ns illa est predicatio p se. sōz. ē hō. **I**tē illa pre
dicatio. homo ē ens. est vā p se. ergo et. assumptū p3. cū
ipsa sit necessaria. et non sit ppō per accētis. vt p3. quare et.
Ad p̄mū p̄mō dīcī pōt sicut ad similla supius dīctum
fuit. qz in predicta p̄positione non ē predicatio pp̄rie sūpta.
et p̄ p̄ns neqz ppō p se. neqz p accidēs. **S**cdo dī qz ad
huc accipiēdo predicatōne large in ea non est predicatio p
accidēs. cū predicatū nō dicat accidēs sōz. neqz est per se.
cum ad predicatōnez quācūqz per se p̄mi modi necessi
tas p̄positionis requirat. **E**t per hoc videt neganda esse
illa p̄sequētia. illa est vera. ergo vel est vera per se. vel p
accidēs. nisi quis forte diceret illam eē veram per accidēs.
qz accidit sibi qz sit vera. **S**ed hec responsio non ē ad p̄posi
tum argumenti. **E**t per idem p3 ad confirmatōnez qz con
sequētia p̄ma est neganda. **S**i quis tamē s3 ampliare ve
lit hoc vocabulū. p̄positio per se. concedere potest illā
esse per se ad hunc sensum. qz p̄positio est vera c^o predi
catū dīcī p̄ram essentiam subī. sed ille sensus non eēt ad
mentem arīst. et antiquoz expositoroz. cum in hoc cōcordēt

qz ppō in p̄mo vel in scdo modo per se debeat eē necessa
ria. **A**d scdm dixerunt quidā moderniores. illā esse per
accidēs. hō est ens. distinguendo. s. p accidēs p̄ per se. s3
non sit per accidēs distinguendo p accidēs p̄tra necessa
rium. **E**t si arguit ex illa qz p accidēs hō est ens. negatur
consequētia. qz illud consequens significat qz accidit homi
ni qz sit ens. quod est manifeste falsū. quare et. **A**lter
tamen dīcī pōt sicut ad p̄cedens. qz illa nec ē p̄positio per
se. nec per accidēs. et sic conceditur dari mediūz per abne
gationem inter per se et per accidēs. non obstante qz p̄o
positio sit necessaria. nisi ampliando vocabulū aliquis dice
ret illam eē per se. qz de specie alicuius predicatī aliquod su
peri^o nō accētale asīrmativē p̄dicat. large accipiēdo supi^o.
Ad rationes p̄ncipales p3 responsio i que
stione. **E**t sic sit finis ad laudez
dei omnipotentis.

Et quibuscūqz eorum que insunt ipsis ip̄a
quidem insunt in ratione quid est demonstranti.
vt rectum inest linee. et. **Questio xxii.**

Aeritur 22°. vtrūz scds. modus
predicandi per se sit cū
passio de pp̄rio subo predicat. in cuius dif
finitione ponit idem subm. **N**egativē ar
guitur sic. hec p̄positio est p se in secūdo
mō. risibile est homo. et vlr quelz p̄po
sicio in qua predicat subm de propria pas
sione. ergo non solum ē scds modus cūz propria passio de
subo predicatur. assumptum probat. predicta p̄positio
non est p accidēs. et est necessaria. quare erit p se. et non i
p̄rio mō. vt p3 ex qōne p̄cedētī. ergo ē in 2°. **S**cdo arg.
sic. hec ppō. aīal rōnale est discipliabile. aut alia talis. i qua
p̄dicat passio de dīfōne subiectī est p se in secūdo modo.
vbi tñ nō p̄dicat passio de subo. ergo et. minor de se p3.
maior pōt p̄bari: vt p̄i^o vel alia rōne sic. q̄z p̄missa potis
sime demfationis ē p se. s3 predicta ppō ē hōmō. ergo et.
maior vī de intentione Arist. in illo p̄rio. mīoz p̄bat. sup
posito p̄o nūc qz dīfō subī sit me^m ad demfandū p̄mā ip
suis passionē. et qd disciplinabile dicat p̄ria passio hoīs grā
argumētī. tē. n. illa ppō erit maior demfationis. sic arguē
do. oē al' rōnale ē discipliabile. oīs hō ē hōmō. g^o et. **C**ū igr
illa maior nō sit p se i p̄o. seq̄t itentū. **I**dē ar^m fiat d' hīs
ppōnib^o. aīal ē risibile. et rōnale ē risibile. vbi passio p̄dicat
de pte dīfōnis subī. **C**3°. ppō i q̄ p̄dicat passio posterior
de p̄ori vl' e3. sic h: discipliabile ē risibile vl' risibile ē discipli
nabile. ē p se i p̄dco mō. g^o et. t3 p̄na. et assumptūz p̄bat. qz
ip̄a pōt eē p̄mi^o ad demfandū passionē posteriōrē d' sbo. sic
p3 sic arguēdo. oē discipliabile ē risibile: oīs hō ē discipliabi
le: ergo et. **C**4°. subz nō pōt i dīfōne sue passiois: ergo
et. assumptū p̄bat. p^o qz null^o accētis ē dīfō: vt p3 i. 7. met.
p̄a^o necio ē accētis qd dā. q̄r et. 2°. qz si p̄a^o dīfinit: p ei^o g^o
et dīa pp̄ria dīfinitū d3 qz nullū ē s3. **S**i enī risibilitas dī
finitat cū sit res d' p̄dicamēto q̄lītatis: p g^o et dīa eiusdē p̄di
camētī dīfinitū d3: hō at nō ē res illū p̄dicamētī: q̄r et. **C**5°
h ppō: hō ē risibil' et alie files i p̄o reponūt g^o nō sūt in 2°.
aīal p̄bat: qz h ē i p̄o risibile ē hō: g^o p̄ idē et illa: hō ē risibile
t3 p̄. qz i eodē mō p̄vertēs et p̄versa reponi debēt assumptū
p3. cū p̄dicatū ipsi^o igrediat dīfōne subī datā a p̄ori. q̄r et.
C6^o. h ppō al' ē hō ē i 2° mō. vbi tñ p̄dicatū nō ē p̄a^o g^o et.
mīoz d' se p3. maior p̄bat s3 illi^o ppōnis pōt i dīfōne p̄
dicatī et illū p̄dicatū ē accētis subī g^o et. p3 p̄ p̄b3 i textu.
maior d' se p3 et mīoz p̄bat qz accidit aīali qz sit hō. q̄r et.
CUltio ille sūt p se i 2° celū ē spherice. ēra ē spherica. et
hō ē music^o i dīfōne tñ p̄dicatī nō pōt s3 g^o et. maior p3
cū p̄c^o dne ppōnes sint dīmfabiles dīmfant enī ab arī. scdo
celi et nō sūt in p̄mo mō q̄re erunt in scdo. **S**ill' cū mu
sicū nō alteri ab hoīe p̄venire possit. ista ppō erit p se. hō ē
music^o et nō i p̄rio mō. q̄re et. mīoz vō de se ē manifesta.

Ad oppositū p̄mittet qdā. **S**cdo ponet cō
ctones. **Q**uātū ad p̄m. p̄mittēda sūt notabi^o i arū p̄o p̄
cedētis qōmī p̄fertī 3° 4° et 5° dīfī. et notabile sextū q̄ b

non replicio gratia breuitatis. Secundo premitto diffinitiones por phyrri positam in vltibus suis. v3. ppriū quadruplī accipi potest. vno modo quod competit soli spci. sed non cuius individuo illius spci. sicut homini ppriū est medicū eē vel geometraz. Secundo p eo quod competit certe spci omni individuo: sed non soli spci. sicut boiem eē bipedē. Tertio p eo quod competit soli spci et cuius individuo ipsi. sed non semp. sicut canescere cōpetit cuius boi. et sibi soli tpe senectutis. Quarto vero quod competit omni soli et semp. sicut risibile boi. Secunda distinctio. ppriū quod competit omni et non soli ē duplex. Quidam est dependēs ex principijs spci. et per quos magis se tenēs ex parte forme. Quidam vero est pueniens ex principijs individui: et magis se tenens ex parte mae. Exemplū pmi. sicut hōe. 3. competit isocheli. Exemplū scdi. sicut eē bipedē competit homini. Ulterius notandū quod nomē pprie passionis quod competit omni et soli et sp. aliqui sumit i abstracto. et aliqui in concreto. Exemplū pmi. sicut risibilitas. Exemplū scdi. sic risibile. et sic cōter dī a quibusdam. quod si talis passio accipiat in concreto ipsa circūcernet subm suū: et h3 per illud diffiniri. Si vero accipiat in abstracto: non circūcernet subm suū: nec p illud necessario d3 diffiniri. Item aduertendū quod h3 alique sint passiones que ab aliqua spc snāt rōne cāe efficiētis aut finalis ipsius: quod tñ cā finalis illi spci ppria. aut efficiens ppe forme et pprijs principijs intrinsicis cōrident. alī nō esset pprius finis. neq3 efficiens ppriū. cōcedi pōt passioes illas aliquo modo fluere a principijs spci. Ulterius pmitto. quod stāte habitudine eadē reali inter sub3 et passionē. sola terminoz transpositio: qualis inter istas reperitur. hō est risibile. et risibile est hō. nō oīo tollet rōnem perfectatis. p3 sicut in alio simili in pcedenti qōne. Premitto vltērī. quod ad pfectatē scdi modi pdicandi requiritur necessitas ppōnis. p3 de mēte oīum antiquoz expositoꝝ. Ultimo pmitto. cū mod⁹ secundus per se pdicandi sumat a modo per se inessendi. vt visum fuit in qōne pcedenti. nulla ppō in hoc modo reponatur. cuius pdicātū dicat formā subo inherētē merito pncipioꝝ individui tñ: siue necessaria fuerit: siue ptingēs. p3 quod talis habitudo denotat pdicātū in eē p accēs. vt ibi vīdū fuit. Et hoc rōnabilī. quod pfectas ppōnis eētialē habitudinem requirit inter subm et pdicātū. quod eē nō pōt vbi pdicātū dicat formā merito pncipioꝝ individui tñ inherētē. Ex quo inferē. quod ppriū quod soli cōpetit spci spem. et nō oī eius individuo. non per se de eadē spc pdicāt. p3. quod tale ppriū nō fluere pōt ex natura gñis. neq3 merito pncipioꝝ spci. cum. n. natura gñis. et pncipia spci equalī in oibus indiuiduis eiusdē spci inueniant: tunc oporteret tale ppriū cuius i diuiduo puenire. quare sequit tales nō eē per se. homo est medicus. homo ē musicus. et similes. Et notāter dī spci spem. quā risibile soli aīali inest. et nō omni. et tamē inest p se. Sequit 2º. ppriū quod competit oī et soli h3 non semp nō pdicari de subo in scdo modo p se. p3. quod cū aliqui sūt. et aliquando nō. non pōt eius habitudo ex parte spci vel gñis dependere que sūt eterna. et nō per tps variabilia. et p quos pdicatum accētaliter inerit subiecto. quare et c.

Quantū ad 2^m. sit pma pō. In scdo modo pdicandi per se pncipalī et directe solū reponunt ppōnes in quibus ppria passio non insequēs pncipia individui de pmo ipsi subo pdicāt. pbatur. sic secundus modus pdicandi sumptus ē a modo inessendi p se. quo illud quod inest sumit eē ab eo cui inest. sed inter omnes tales modos inessendi pncipalio: est et magis eētialis ille modus. quo ppria passio subo proprio et primo inest. ergo et c. 3. pna. et assumptū p3 discurrenti. 2º. pbatur de mente arist. qui vult quod illa pdicata per se pdicāt de subis i hoc scdo. modo. in quoz diffōne illa suba ponunt. sed hoc non vī alī cōtingere. nisi cum passio sit ppria ipsius subī. et nō pncipaliter insequens pncipia individui. vt p3 cōsideranti quare et c. Item omne quod pprie de alio pdicāt. aut est diffinitio. aut genus: vel dīa. vel ppriū. vel accēs. vt prius dictum fuit. Sed diffinitio. genus. vel dīa per se pdicant in primo modo. accēs autem siue sepabile fuerit: siue inseparabile non per se pdicatur. cum tale accēs potius se teneat ex parte mae. vel ex parte pncipioꝝ individui. quare re-

linquitur quod ppriū est illud quod per se in hoc scdo modo pdicatur. sed inter ppria illud quod soli et nō omni compet. et quod nō omni tpe cōpetit. nō pdicant p se. vt p3 ex pcedētibus. neq3 illud quod oī et sp: sed nō soli cōpetit. saltē pncipaliter p se pdicāt. vt videbit statim. quare relinqt a sufficiētī diuisione. vt ppriū q̄rto modo sumptū in hoc scdo modo dī recte et pncipalī pdicēt. q̄re seqt vitas pōlonis. Secunda pō. h3 aliqd ppriū quod inest oī et nō soli in hoc scdo modo per se pdicēt. nō tñ qd h3 tale sic pdicāt. pma p3 de tali pprio. quod pncipalī cōpetit gñi et pñr spci. sicut hōe. 3. per se cōpetit isocheli. quod pmo competit triangulo. et eē appetitū p se cōpetit boi. pmo tñ attributū aīali. talis. n. passio per se de gñe pdicāt. et genus per se pdicāt d spc. q̄re et c. 3. pna. quod q̄cūq3 de pdicato p se pdicant ē de subo illi pdicati p se pdicant. tales tñ pdicationes nō pncipalī sed scdario in hoc modo reponunt. quos directe reponant. hec. n. ppō. isocheles h3. 3. in hoc modo reponit. rōne illius triangulus h3. 3. que pncipalī reponi hēt. Secunda pars p3 de tali pprio quod fluit ex principijs indiuidui sicut eē bipedē cuius boi cōpetit et nō soli. et nō p se de boie pdicāt. Contra pnam p̄e huius pōlonis. ar. quod ex ipsa vī seq. quod hec ppō ē per se. sor. ē risibilis. siue illa. a. triangulus hēt. 3. pbat pna. quod ibi pdicāt ppriū. alicuius gñis vel spci se tenens ex pte pncipioꝝ eiusdē gñis vel spci de aliquo inferiori sub spc vī gñe p̄tento directe. quare et c. Cōfirmat. quod hec ppō. a. triangulus hēt. 3. ē demōstrabilis demōstratione p̄ticulari. vt p3 per p̄m in p̄hemio hº p̄mi. et p quos ē per se. et nō nisi in scdo modo. quod et c. Consequens tamē vī falsum cū pdicte ppōnes sūt ptingentes. Ad hoc rīdet negando pna. Ad rōnem p̄mā. negat pna. quod pmo modo requit vt ppō sit necessaria ad hoc vt in isto modo reponat. Secundo quod in talibus ppōnib⁹ nō ē eētialis hītudo inter subm et pdicātū. que requit ad per se pdicari i p̄rio vī 2º modo. eo quod iter i diuiduū et passionē sui superioris nō pōt eē eētial hītudo. et pp hoc dici pōt. quod h3 sor. vī. a. triangulus sit inferi⁹ ad hoc hominē vī triangulus. nō tñ ē inferi⁹ p se. quod requireret ad hoc vt ille passiones de ipsis p se pdicarent. Ad aliā rōne dī demōstrationē illā p̄ticularē in q̄ passio aliq̄ de aliquo singulari demōstratur eē valde iproprie demōstratione. In tali ergo nō op3 pmissas oēs et pōlonē eē p se. h3 sufficit maiorē eē per se in scdo modo. Cōcedi tñ pōt quod sicut in illa minor. a. est triangulus. est similitudo p̄mi modi per se. vt in pcedenti qōne dicebat. sic in illa pōlone. a. triangulus h3. tres. est similitudo secundi modi. De demōstratione tamē p̄ticulari. in qua passio generis de inferiori spc demonstratur concedi debet vtrasq3 pmissas et conclusionē esse per se i primo vel in secundo modo. Tertia conclusio. rationale est propositionem in qua passio ppria de diffinitione subiecti pprii aut genere vel dīa essentiali eiusdem subī pdicatur. esse in hoc secundo modo per se pdicandi. Probari potest per rationem adductam in secundo argumēto. Secundo. quod in talibus propositionibus est essentialis habitudo qualis ad 2^m modum requiritur. Passio etiam tanq3 forma. alicui cōuertibili cum illa diffinitione vel dīa comparatur. Si vero de genere pdicetur. tunc de ipso per se pdicatur. quā sue speciei. inest per se. de qua genus essentialiter pdicatur. quare et c. Ex quo inferitur non oēm propositione3 per se secundi modi esse de omni. Datet de illa. animal est risibile. cuius hec vnīuersalis est falsa. omne animal est risibile. sed verum est. quālibet propositionē que pncipaliter est huius secundi modi esse de omni. Sequitur scdo illa3 esse per se. disciplinabile est risibile. aut aliquā similem. in qua posterior passio de priori per se pdicāt. Patet simili ratione sicut conclusio. Quarta conclusio. concedi debet passionem propriam alicuius subī que ab eo fluit ratiōe cause efficiētis proprie aut finalis de illo subo per se. pdicari in secundo modo. Datet ex notatis in articulo pcedenti. Eadem conclusio est de mente inconsens. cum dicit. et in hunc modum 2^m incidunt omnia illa que oblique pdicant causatum per se de per se causa. Omnia. n. illa pdicata sumūt suba3 snā a quibus habēt eē i suis diffōnibus. Quinta pō. cōcedi pōt talē ppōnē. risibile

est homo. et alias confusiles. in quibus est peruersus ordo predicandi. inter passionem et subiectum esse reductiue in hoc secundo modo. **¶** Datet etiam ex superius notatis. **¶** Et si arguitur contra per auctoritatem philosophi. qui dicit 2^m modum esse: cum subiectum ponitur in diffinitione predicati. quod tamen in proposito non contingit. **¶** Quare et cetera. **¶** Respondetur quod aristoteles locutus est solum de his que principaliter et directe in hoc secundo modo reponuntur. **¶** Preter dicta vero propositiones solum reductiue in predicto modo reponuntur. quare et cetera.

Ad rationes per rationem ad primam secundam et tertiam. **¶** Ad quartam negatur assens. **¶** Ad Aristotelem dicitur quod locutus est loco allegato de diffinitione simpliciter. que soli competit subiecto. sicut etiam sola subiecta habet simpliciter esse. **¶** Ad confirmationem dicitur quidam. ut in articulo primo dictum fuit. quod passio in abstracto non diffinitur per subiectum proprium. sed in concreto sic. et tunc contra subiectum in diffinitione ipsius ponitur tanquam definitio. ut patet de mente Aristotelem. et hanc dicitur fuisse intentionem aristotelem. cum dicit in propositione secundi modi subiectum ponitur in diffinitione predicati. **¶** Ista ratio est mihi dubia. quia tunc non esset in hoc definitio inter passionem propriam et accedens. sine separabile sine inseparabile. quare tamen velle philosophus assignare. patet consequentia. quia sicut albedo in abstracto non necessario per subiectum proprium diffinitur. sed per eius genus et definitam de predicamento qualitatis essentialiter diffiniri potest. sic et risibilitas. vel alia huiusmodi passio de predicamento qualitatis poterit sine subiecto diffiniri. ut concedunt. et sicut risibile in concreto sine subiecto proprie diffiniri non potest. sic etiam album necessario per subiectum albedinis debet diffiniri. cum tale subiectum in ratione huiusmodi concreti nominis includatur. quare et cetera. **¶** Alij vero dicitur quod etiam propria passio in abstracto accepta per eius subiectum diffiniri debet quod in ipsius diffinitione tanquam definitio ponitur. et hoc est. quia ipsa circumscribit subiectum proprium. quibus abstracte consideretur. **¶** Preter ea si passio definitam haberet reale a proprio subiecto realiter distinctam item esset quedam determinata species predicamenti qualitatis. sicut risibilitas gratia exempli. cuius autem tali aliqua competit passio. quare passionis erit passio. et sic esset pari ratione processus in infinitum in passionibus. quod videtur absurdum. quia passiones essentialiter suis subiectis subordinantur. quare concludendum erit secundum hanc rationem passiones non per se. sed solum reductiue reponi in predicamento. **¶** De hac materia alias dicitur plenius. **¶** Ad quintam negatur assens. **¶** Ad probationem sicut negatur assumptum. **¶** Ad probationem dicitur quod si predicatum diffinitionem subiecti ingrediat. quia tamen non potest homo risibili comparari sicut forma. sed potius e converso. non reponitur illa pro parte. risibile est homo. in primo modo. sed in secundo. saltem indirecte vel reductiue. cum inter subiectum et predicatum eadem remaneat habitudo realis: que est in ista. homo est risibile. **¶** Quidam tamen dicunt quod si homo consideretur ut pars diffinitiva risibilis. hoc est in primo modo. risibile est homo. et consequenter dicitur quod secundus modus reductus ad primum. Si vero consideretur ut subiectum tamen. illa pro parte erit in secundo saltem reductiue. et non in primo. Cum autem dicitur quod in predicta propositione predicatum non potest comparari subiecto ut forma. respondetur hoc negando. homo enim secundum quod est diffiniens respectu risibilis se habet ut forma. eo quod partes diffinitionis sunt forme. ut patet 2. philosophi. et 7. meta. quibus alio modo consideratum se habeat per modum materiae. scilicet pro quanto illam passionem recipit subiectum. **¶** Hec dicta sunt probabilia. preter hoc quod secundus modus taliter ad primum reductus. concessio. n. quod illa sit in primo. risibile est homo. et illa. homo est risibile. sit in secundo. non sequitur ut per conuersionem simplicem secundus ad primum reducatur. et hoc propter varias habitudines quas inter hominem et risibile esse oportet. ad hoc ut ille propositio nes in diuersis modis reponantur. stantibus autem habitudinibus diuersis. vnus ad alium non dicitur rationabiliter reductus. quare et cetera. **¶** Ad sextam negatur maior. **¶** Ad probationem negatur minor. et consequenter negatur illa consequentia. accidit animali quod sit homo. ergo homo est accidens animalis. assens. n. verum est. quia potest esse animal quibus non sit homo. ex hoc tamen non inferitur consequens predictum. **¶** Concedunt tamen moderni quod homo est accidens animalis. tenendo ly accidens participialiter. **¶** Ad vltimam. visus est in questione octava ad illam. homo est musicus. Quam

tum autem ad illam celum est sphericum. si volumus quod sphericum non dicat passionem propriam. sed accidens quod datur commune. consequenter dicitur quod predicta propositio non proprie ab aristotele demonstratur loco allegato. Sed per notiora probatur. **¶** Si autem velimus quod sphericitas proprie sit passio nominanda. potest consequenter dici quod competit celo non per naturam propriam celi. neque terre per naturam propriam ipsius. sed vtriusque competit per quendam naturam communem omnibus corporibus celestibus et elementaribus. et talis natura in diffinitione ipsius ponitur. si nobis cognita esse possit. **¶** Ex hoc tamen non oportet quod illa non sit per se. celum est sphericum. sicut etiam non sequitur quod illa non sit per se. isochelus habet tres. aut homo est appetituum. quibus isochelus non ponatur in diffinitione illius passionis habere tres. neque homo in diffinitione appetituum. **¶** Aut aliter dici potest. quod sicut longitudo per se competit linee. et nulli alteri nisi ratione linee. et propter hoc passio propria ipsius appellatur. sic quia sphericitas primo competit corpori celesti. poterit passio propria ipsius dici. et consequenter de ipso principaliter demonstrabitur. de alijs autem consequentibus. **¶** Puto tamen rationabilius quod sphericum non dicat passionem propriam: sed accidens commune. id est necessarium et inseparabile. saltem a corpore celesti. et sic sit finis questionis.

¶ Similiter autem et in alijs huiusmodi vnūquodque per se esse dico. **¶** Quocumque vero neutraliter insunt accidentia sunt et cetera. **Questio. xxiii.**

Veritur 23° vtrum sint solus duo modi per se predicandi.

¶ Ad partem negatiuam arguitur primo sic. vel dicimus aliquid per se predicari. quia non per aliud predicatur. vel quia inter subiectum et predicatum est habitudo. que inter causas et causatum reperitur. Si primo modo. sequitur

quod genus mediatum non predicatur de specie per se: cum non predicatur de ipsa nisi mediante gratia intermedio. sed hoc est contra primum determinata. Si secundo modo. sequitur quod subiecta per se predicantur de accedente: quod videtur falsum. patet prima. cum subiecta sit causa accidentis. **¶** Secundo triplex est modus predicandi per accidens. ergo triplex est modus per se. scilicet prima. quia quot modis dicitur vnūquodque oppositorum tot modis dicitur reliquum. assumptum est Aristotelem in principio illius tertij tractatus. Est autem ois syllogismus per tres terminos et cetera. vbi ponitur quod triplex est predicatio per accidens. **¶** Prima in qua accedens de subiecto predicatur. Secunda in qua subiectum predicatur de accedente. Tertia in qua accedens de accedente predicatur. **¶** Tertio porphyrius in vniuersalibus suis quinque posuit predicabilia abinuicem distincta. quare etiam plures debent esse modi predicandi. tenet prima. quia predicta predicabilia non necessario reali abinuicem distinguuntur. cum contingat vnūquodque esse alterum. vtpote genus esse species. quare distinguuntur quo ad modos predicandi. et per species et cetera. **¶** Confirmatur. quia Aristoteles primo topicorum ponit quatuor esse predicata. scilicet genus. diffinitionem. propriam. et accedens. quare etiam quatuor ad minus erunt predicaciones. quare et cetera. **¶** Quarto hec propositio est per se. omne corpus est in loco et non predicatur aliquo duorum modorum. de quibus est prius determinatum. quare plures oportet ponere modos. maior probatur. quia omne corpus est per se in loco. ut patet de mente Aristotelem. et commentum. 4. philosophi. tractatu de loco. minor patet. quia locus non inest per se corpori tanquam dans ei esse: nec tanquam accipiens esse ab eo cum sit ab eo realiter separatus. quare neque sibi uest quo ad modum primum. nec quo ad modum 2^m. quare et cetera. **¶** 5° communiter concedimus quod materia est per se quanta. similiter quod est per se subiectum generationis naturalis. et per species iste propositio nes continent aliquos modum per se predicandi. materia est quanta. et materia est subiectum generationis. sed non sunt in primo modo. cum ibi non predicetur diffinitio de diffinito neque in secundo cum quantitas non sit propria materiae passio. sed quoddam accidens esse. **¶** Similiter subiectum generationis non dicitur passionem materiae. sed potest ipsa materia notari. **¶** 6° hec propositio est per se. omne compositum ex materia et forma est corruptibile. non tamen in primo modo neque in 2°. ergo et cetera. maior patet. cum ipsa sit demensibilis. ut videtur colligi primo de celo.

Questio XXXIIII.

et ab Averrois. in de substantia orbis. minor probatur. quia corruptibile non inest composito ex materia et forma tanquam genus. vel diffinitio. a quo tale corpus habet esse. quare illa proprietas non est in primo modo: neque corruptibile est passio sequens naturam generis vel principia speciei. eo quod nullum genus sine specie est corruptibile. sed incorruptibile et perpetuum. ut contra procedit. quare et cetera. Septimo contra procedimus quod a. ignis per se calefacit. Item quod a. mobile per se movetur. In talibus tamen propositionibus non est perfectas primi neque secundi modi. ergo et cetera. per se nota cum maiori. minor vero per se. tunc quia iste sunt contingentes. tunc quia predicatus neque est passio neque diffinitio neque pars diffinitionis subiecti. quare et cetera. Octavo dicitur contra quod principia sunt per se nota. quare illa proprietas erit per se principia sunt nota. non tamen in primo neque in secundo modo quare et cetera. Forte dicitur quod est per se in secundo modo: eo quod esse notum est propria passio principiorum. Contra. sicut esse notum competit principijs ita etiam competit conclusionibus. sed non eque primo. quare ita illa proprietas erit per se conclusiones sunt note: sicut illa principia sunt nota. et per se nota ita concederet conclusiones esse per se notas. sicut principia esse per se nota. Ultimo. de quod de aliquo per accidens predicatur: de alio predicatur per se. ergo multo plures erunt modi per se predicandi quam duo notati. tunc nota. et assumptum colligit de mente communi. 4. philosophia. commento. 43. ubi dicitur quod esse quod inuenitur in aliquo per accidens inuenitur in eo per aliquid quod habet illud per se. quare cum albedo in aliquo per accidens inuenitur. in alio per se inuenitur: et sic habetur intentum.

Ad oppositum videtur esse probatum in textu. ubi cum declaravit duos esse modos per se predicandi dicit. quicumque vero neutraliter insunt accidentia sunt. sicut musicum et album animali. In ista questione primo premissentur quedam. 2. ponentur conclusiones.

Quantum ad primum primo premissum. sicut in 21. questione dicebat. quod modi proprie predicandi sumendi sunt a modis inessendi alicuius forme. vel essentialis vel accidentalis suo subiecto. et per se sicut modi inessendi sunt duo sicut generis. scilicet per se et per accidens. sic et modi proprie predicandi sunt duo genere distincti. videlicet per accidens. et per se. Et sicut forma aliqua per se alteri inesse est duobus modis. vel quod ab illa forma subiectum suscipit esse. vel econtra. sic et duo erunt modi proprie et per se predicandi. ut ibi dicebat. Premitto secundo quod penes aliud distinguuntur predicabilia quae a philosopho numerantur. et penes aliud modi proprie predicandi. nam predicabilia distinguuntur per predicari in quid. vel in quale: essentialiter. vel accidentaliter. convertibiliter. vel non convertibiliter. ut per se contra exponetes in assignando sufficientiam illorum predicabilium. et illic accipitur predicari non stricte: sed large. Dicimus. nam iuxta illum modum speciem specialissimam de individuis predicari. que tamen non stricte predicatur. ut supra visum fuit. Adodi autem proprie predicandi distinguuntur secundum quod supra dictum est. Ex quo per se duo predicabilia. scilicet genus et diffinitio sub uno modo per se predicandi continentur. proprium vero sub alio. sed non quodlibet. sed accidens sub modo predicandi per accidens. species vero sub nullo continentur proprie accipiendo predicationem. Notandum 3. quod ratio ponendi quatuor esse predicata. sicut ponit Aristoteles primo topicorum. a diversis diversimode assignat. Quidam enim dicunt quod ab invicem distinguuntur secundum predicari essentialiter vel accidentaliter. convertibiliter vel non convertibiliter. sic procedendo. omne predicatum aut essentialiter vel accidentaliter predicatur. si primo modo aut convertibiliter. et sic est diffinitio. aut non convertibiliter. et sic est genus. Si secundo modo aut convertibiliter. et sic est proprium. aut non convertibiliter. et sic est accidens. Et sic prout secundum istum modum diffinitio non dicitur esse predicatus. nisi reductivae. reducendo. scilicet diffinitio in propria rei diffinitionem: neque species erit predicatus: eo quod non potest habere proprie rationem predicati. cum nulli ut forma comparari possit. Alij vero dicunt. quod quatuor sunt predicata. que de specie per modum totius predicantur. quorum sufficientia sic potest haberi sicut per precedentem modum assignatur. Diffinitio igitur vel non erit in numero predictorum. quia magis se habet in ratione partis respectu speciei. vel si erit predicatus reducetur ad propriam diffinitionem. ut prius dicebatur. Alij vero dixerunt quod quatuor tamen sunt predicata de quibus problemata formari possunt de ipsa specie querendo. videlicet si queratur. utrum hoc sit genus huius speciei. vel hec sit diffinitio huius speciei. et sic de proprio. et accidente. Et hoc videtur confo-

nare verbis Aristoteles in locis allegatis. Et prout dicatur quod quo ad hanc intentionem diffinitio reduci habet ad aliquod illorum. scilicet vel ad genus vel diffinitionem. Notandum quarto. quod multa predicata subiectis suis attribuuntur. que neque sunt ipsorum proprie passiones. neque genus. vel diffinitio. essentialis et tamen sibi dicitur per se attribui secundum eam modum loquendi. Hoc autem ideo contingit. quia illa predicata necessario et in propositione de omni suis attribuuntur subiectis. et non ratione alteritatis. sicut in illa propositione contingit. omne corpus est in loco. Dicimus. nam contra. quod omne corpus per se est in loco. quia esse in loco cuius competit corpori: et necessario: et non ratione alienius alteri. sicut albedini vel caliditati aut aere competit esse in loco. ratione corporis in quo continetur. Nota tamen quod de corpore absolute considerato non procedere debemus quod est per se in loco. ubi. nam non est aliud corpus quam terra. ipsa in nullo loco continetur. sed hoc conceditur de corpore totali considerato ut est corpus naturale. et in ordine universi situm: sed igitur contra tales propositiones per se esse dicantur. hoc tamen non est proprie accipiendo per se predicari sicut prius accipiebatur. sed accipiendo per se magis large iuxta modum nunc expressum. Et quod dictum est de illa propositione omne corpus est in loco. sicut dicatur de istis. materia est quanta. materia est subiectum transmutationis naturalis. et similibus. Notandum quinto. quod quedam sunt predicata fluentia ex principijs individuali necessario et vel suis subiectis attributa. que quod sibi videntur habere modum cum predicatis fluentibus ex principijs speciei dicitur per se inesse subiectis suis ac si fluerent ex principijs speciei. sicut corruptibile necessario inest cuius composito ex materia et forma ratione ipsius materiae que est principium individuali. et propter hoc contra proceditur. omne compositum ex materia et forma esse per se corruptibile. sed non proprie accipiendo per se inesse. ut prius accipiebatur. Ex quo inferitur. quod sicut illa propositio: omne corpus compositum ex materia et forma est corruptibile non est proprie sed solum similitudinarie per se. sic etiam non proprie. sed similitudinarie demonstratur: si contingat eam a prioribus et notioribus probari. Notandum sexto quod aliud est per accidens propriam denotari habitudine per se predicandi. et aliud est per ipsam habitudine denotari per se candi. Per illam. nam hoc est rationale. aut est risibile. denotatur habitudo per se. predicandi. Per illam vero. a. calidum calefacit denotatur habitudo per se candi. Et propter hoc procedimus ista. a. calidum per se calefacit. Et per idem procedimus ista. a. mobile per se movetur: per quod verum est. quod a. mobile est causa per se. vel habet in seipso causam per se sui motus. tanquam parte eius essentialem. videlicet. formam.

Quantum ad 2. sit prima conclusio. tamen duo sunt generis sunt modi principales per se predicandi. probatur. tantum duo sunt modi principales per se inessendi. ergo et cetera. tenet consequentia. quia a modis per se inessendi alicui tanquam forme alicui subiecto totali sumuntur modi per se predicandi. ut prius dictum fuit. assumptum vero probatur inductivae. quia vel modus inessendi per se est eius quod dat subiectum esse ei cui inest. vel quod ab eo vel a principijs essentialibus eius suscipit esse. Alio modo non contingit per se inesse. Si primo modo sic modum habemus primum per se inessendi. quo. scilicet. genus. vel differentia. vel diffinitio inest per se diffinitio. Si secundo modo sic habemus modum secundum. quo. scilicet. passio sequens naturam generis aut speciei de proprio subiecto predicatur. Secundo sic. anime proprie et per se predicatum aut est substantiale. aut accidentale. Si substantiale pertinet ad modum primum. si accidentale sicut passio pertinet ad modum secundum. quare et cetera. Tertio posset probari ex fundamento communiter exponentibus. quia modi predicandi per se causas intrinsecas respicere debent. quod non sunt nisi due. videlicet. forma et materia. primum ergo modus sequitur habitudine cause formalis cum diffinitio vel pars eius diffinitio comparatur ut forma. secundus vero modus consequitur habitudine cause materialis. eo quod passio subiecto comparatur tanquam nature sue. Istud tamen fundamentum est aequaliter suspectum. eo quod habitudo passionis ad speciem aliquam non dicitur per se nisi per respectum ad principia illius speciei. que videtur habitudo ad causam illius productivam. non autem dicitur habitudo per se ex hoc tamen quod ei liberet. quare secundus modus potius consequetur

habitudinē cāe effectiue q̄ mālīs. ¶ Item sicut cā efficiēs
 ⁊ finalis non distinctos faciunt modos pdicandi sed vnū
 tñ vt isti dicunt. sic v̄ q̄ mā ⁊ forma vnū tñ cōstituāt
 modum pdicandi ⁊ non diuersos. ¶ Preterea vbi sit
 passio fluens ab aliquo subo rō cāe efficiētis aut finalis ei⁹
 v̄ illā passionē non minus habitudinē h̄e ad cām efficien
 tem vel finalem. q̄ ad mā. quare vbi per se de subo pre
 dicetur illa predicatio nō denotabit p̄cipali habitudinē in
 cāe mālīs. q̄re ⁊c. Iste rōnes sunt pbabiles. ¶ Scda con
 clusio. h̄ ita sit plures tñ q̄ duo dici p̄nt modi pdicādi. p̄
 ex q̄onibus p̄cedētib⁹. qm̄ plures ppōnes pdicationē p se
 h̄e dñr. indirecte tñ. aut reductiue ad istos duos modos.
 ⁊ ppter hoc in p̄clōne p̄cedenti dixi modi pdicandi p̄cipa
 les. Ex quo p̄ inter istos modos pdicandi. s. p̄cipalem ⁊
 reducibiles ad ipsum diuersos posse assignari gradus. sic i
 precedentibus questionibus visum fuit.

Ad argumenta p̄cipalia. ¶ Ad primum
 dñr q̄ h̄ vtrūq̄ mēbrū in
 aliqua ppōne in qua est p se pdicatio reperiat. nullū tamē
 illoꝝ est pp̄ia rō qua aliquid de altero dñr per se pdicari. s̄
 illa que prius dicta fuit. Et per hoc p̄ r̄sio ad ea que obij
 ciebantur. ¶ Ad scdm negat p̄na. Ad auctoritatē illam fa
 mosam dñr q̄ verum est cū duo noīa fuerint opposito mō
 significantia. ⁊ equiuoca quot modis vnū illoꝝ distigue
 tur. tot modis ⁊ reliquum. Et sic in p̄posito contingit. cum
 .n. per se equiuoce dicatur. nam aliud est eē per se. aliud i
 esse siue pdicari per se ⁊ aliud cāre per se. sic etiā quod
 dam ē pdicari per acc̄s. quoddā eē per acc̄s. ⁊ quoddā
 cāre per acc̄s. sed non op̄ vt si vnū mēbrū vniuoce ac
 ceptum in plures modos diuidatur. q̄ econtra mēbrū cor
 r̄ndens in tot modos diuidatur. quare ⁊c. ¶ Ad 3^m p̄ ex
 2° notabili. ¶ Ad confirmationē p̄ ex tertio. p̄na. n. predi
 cabilia aut pdicata sub vno mō pdicandi hic considerato
 p̄tinetur. ¶ Ad 4^m ⁊ 5^m p̄ ex quarto notabili. ¶ Ad 6^m
 p̄ ex quinto. ¶ Ad 7^m p̄ ex notabili 6°. ¶ Ad 8^m p̄ sicut
 ad quartū ⁊ quintū. Dñr. n. p̄n^o per se nota. q̄ eē notū
 sibi competit. ⁊ non rōne alterius p̄cipij v̄ ppōnis. per
 quam fiant nota. quare ⁊c. ¶ Ad vltimū negatur aīis. Ad
 auctoritatē cōmen. dñr q̄ ibi accepit per se largius q̄ hic ac
 cipiatur. q̄ ibi p̄cessisset aliquod corpus esse per se in loco.
 ⁊ accidentia esse per se in mā. Et sic est finis questionis.

**Amplius quod non de subiecto dicitur alio
 quodam ⁊c.**

Questio. xxiii.

Veritur 24°. vtrum ea que de
 subo nō dñr sint per se
 tertio mō ⁊ econtra. negative ar. sic p̄mo.
 data veritate q̄onīs sequeretur. q̄ mā pri
 ma esset per se. p̄ns v̄ contra cōem s̄ntāz
 p̄hoꝝ. p̄na v̄o t̄z. cum mā prima nō dica
 tur de quodam alio subo. vt p̄z. ¶ Scdo

sequeretur deū eē per se in hoc tertio mō p̄ p̄na de se. cū
 deus non sit in quodam alio subo. p̄ns tñ v̄ falsum. naz si
 deus eēt ens per se. tunc eēt in predicamēto sube. q̄ cōster
 falsum reputatur. p̄z p̄na. q̄ sibi competeret rō eēndi in il
 lo predicamento. ¶ Tertio. a. medietas ignis gr̄a exem
 pli nō de aliq̄ subo dñr. ⁊ tñ non ē ens per se. ergo ⁊c. ma.
 p̄z de se. mī. pbatur. q̄ non est per seorsum ex̄ns. sed alte
 ri coniuncta. ¶ Quarto v̄lia de predicamento sube sic h̄o
 vel aīal sunt p se hoc tertio mō. ⁊ tñ dñr de subo. ergo ⁊c.
 ma. v̄ de se nota. alr non eēt p se in illo pdicamento. mī.
 p̄z per Arist. in predicamentis vbi voluit q̄ sube 2° dñr de
 subo. sed non sunt in subo. Dñr. n. de inferioribus suis. que
 suba appellant. quare ⁊c. ¶ Quinto for^o subalis māe ihe
 rens. est ens per se. alr mā ⁊ cōpo^m ab ea non caperent eē
 neq̄ ab ea inesse depēderent. ⁊ tamē dñr de subo. s. mā i q̄
 est. ergo ⁊c. minor p̄z. dicimus. n. mā in igneam vel aereā
 est. quare ⁊c. ¶ Sexto accidētia abstracte p̄siderata sunt p
 se. sic albedo. vel hec singularis albedo. q̄ tñ de subo dñr.
 ergo ⁊c. p̄z p̄na cum minor. arg. ma. sicut. n. acc̄tia in ab
 strato sumpta modū habent sube. ⁊ per hoc diffōnem pu
 re q̄ditatam h̄e possūt vt cōster dñr. sic per eandē rōnem

per se dicent. sicut ⁊ sube per se dicunt. q̄nis de accidēte
 in concreto hoc non p̄tingat. sicut est ambulās aut album.
 ¶ Cōfirmat. hec albedo singularis nō dñr de aliquo subo.
 ergo ē per se. ⁊ p̄sequētia per p̄m in textu. ⁊ assumptam
 p̄z cum non dicat de aliquo inferiori sub ea cōtento. ¶ Ul
 timo arg. p̄tra illud dictū p̄bi. q̄ quecūq̄ de subo dicitur
 accidētia sunt. q̄ aīal ⁊ homo de subo dicuntur. non tamē
 accidētia. vt p̄z. ¶ Itē forma subalis de sua mā dñr. vt p̄
 arguebatur. non tamen est accidens. quare ⁊c.

Ad oppositū est Arist. lincontēnsis. ⁊ ceteri
 expositores. ¶ In ista q̄one
 p̄mo quedā p̄mittent. Scdo determinabit questū.

Quantū ad p̄mū sit p̄mo h̄ distinctio. duplex est.
 subm vt p̄posito spectat. q̄dā est sub
 pdicationis. ⁊ aliud ē subm inherēns. Subm pdicatio
 nis dñr inferius respectu sui superioris iuxta modū loquen
 di Arist. cum dicit quodocūq̄ aliqd de aliquo pdicatur.
 vt de subo. q̄cūq̄ de eo q̄d pdicat dicitur. oīa ⁊ de subo
 dicunt. Subm aut inherēns ē illud quod in se formāz ali
 quam recipit subalem. aut accidentalem. Et tale ē duplex.
 Quoddā ē q̄d eē non pōt nisi sit pars alterius sicut mā pri
 ma. Quoddā aut ē subm totale non alteri p̄iunctum vt p̄
 ipsius eētialis. sicut for. aut plo. ¶ Ex hac distinctione in
 fert scda q̄ non dici de subo duobus vel tribus modis dñr
 fm q̄ tot modis dñr aliquid eē subm. ¶ Tertia distinctio.
 aliquid eē per se multipl̄r intelligi potest. p̄mo q̄ sit ens
 nō alteri inherens. ⁊ hoc mō materia p̄ma eēt per se. ⁊ nō
 forma subalis. 2° q̄ sit ens alteri inherens a quo habeat eē.
 ⁊ iuxta hunc modū diceret formam subalem ⁊ mā esse
 ens per se. 3° q̄ sit ens per se seorsum existens. neq̄ alteri
 inherēs. fm quē modum neq̄ materia. neq̄ forma. neq̄
 pars q̄titatiua totius diceret ens per se. 4° q̄ non alteri i
 herens. sed ⁊ aptū per se seorsum existere. ⁊ hoc mō h̄ ma
 teria ⁊ forma nō dicerent eē per se. p̄ tamē q̄titatiua ens
 per se dici posset eo q̄ pōt. vel apta ē a toto separari. ⁊ seors
 sum separata existere. Oibus his q̄tuor modis dicerem⁹
 scdas subas per se existere. 5° intelligi pōt aliquid eē per se.
 q̄ per se seorsum existat. ⁊ nulli insit. iuxta quē modū v̄lia
 sube non eēt per se cum suis insit singularibus. Oibus ta
 men pdictis modis diceremus deū eē ens per se. Vltimo
 intelligi pōt ens per se per exclusionē cāe. ⁊ hoc tripliciter
 eē pōt. vt inquit lincontēnsis. Uno mō per cuiuscūq̄ cāe
 exclusionē. q̄nis lincontēnsis solum de efficiente causa faciat
 mentionē. ⁊ hoc mō solus deus est ens p se. Scdo modo
 per exclusionē cāe materialis. sic. s. intelligendo q̄ tale ens
 neq̄ est materia neq̄ h̄ mā ex qua vel in q̄. ⁊ hoc mo
 do intelligentias inferiores diceremus eē p se. Tertio mo
 do p exclusionē subī a quo res habeat eē. q̄liter for. ⁊ plo.
 dicerent eē per se. Iste tamen modus est idēz cū secundo
 modo p̄cipali h̄ntis distinctionis.

Quantum ad 2^m. sciendū q̄ in hoc q̄sito duo i
 ueniuntur modi respōdendi. Qui
 dam voluerūt subas scdas excludi ab hoc mō p se. ⁊ p̄se
 quēter p̄cesserūt q̄ merito accidētia dici possūt. Qd tamē
 p̄nto falsū. vt dixi in expōe textus. Scdo dixerūt oēs par
 ticulares subas seorsum existētes. siue sint in predicamento
 sube. sicut for. siue extra pdicamentū. sicut de deo cōster di
 ci solet eē in hoc 3° mō. ¶ Cōsequēter dixerunt q̄ illa parti
 cula textus. illa sūt p se q̄ non dicunt de subo alio quodam.
 intelligit tam de subo inherēns q̄ pdicatiois. Accidētia. n.
 siue v̄lia siue singularia subm habēt inherēns de quo dicitur
 tur. sube vero v̄les suba habēt pdicatiois. s. singularia d̄ q̄
 bus pdicant. ⁊ ppter hoc neutra illoꝝ dicunt p se. Illa v̄o
 pticula suba ⁊ quecūq̄ significāt hoc aliquid. sūt que vere
 sunt ab eis. exponit sicut in expōe textus dictum fuit p ly
 suba. v̄lem intelligendo subam. per quecūq̄ significāt hoc
 aliquid subas pticulares siue p se fuerint in pdicamento si
 ue nō. Ex h̄o tamē vt dicit nō volebat p̄s subas scdas eē
 p se i hoc 3°. s̄ solū dicit q̄ sūt q̄ v̄e sūt. Ex illa v̄o v̄ltima
 pticula. q̄cūq̄ d̄ subo dñr accidētia sūt. iherūt scdas subas
 debere accidētia appellari. Iste mod⁹ pbabilis est licet nō
 p̄sonus expositōib⁹ antiquis. vt videbit. statim. ¶ Ali⁹ est

modus rñdendi: pcedens non solum subas primas. s; etiã scdas eẽ h̄ tertio mō p se. in hac sn̄a pueniunt antiq̄ exposi tores: p̄sertim linconiensis. ⁊ Al. dicit. n. linconiensis. q̄ suba ois vel suba prima q̄ e de nullo p̄dicari est per se. q̄uis ille modus loquendi cuz disinctione videat̄ dubius eẽ. Al. v̄o hoc exp̄ssius affirmat dicens. q̄ subz dem̄tatiõis p se stas ⁊ per se substans e in hoc tertio mō. cū ergo subm dem̄tatiõis sit v̄le quoddaz. s. genus vel sp̄s. sequit̄ intentum. **Ex quo dñr dicit̄ q̄ illa s̄ra p̄bi. nō de subo a° quodaz. non intelligit̄ de subo p̄dicatiõis. s; de subo inherẽtiõis. ⁊ to taliter. ⁊ hoc denotat illa particula alio. subm. n. inherẽtiõis aliud est ab eo qd̄ sibi inheret. nō sic autẽ est de subo p̄dica tiõis. qm̄ inferius nō est reali aliud a sup̄iori suo. sicut hō non est aliud ab aiali. Hoc idem sentit Al. in fine illius ter tij modi dicẽs. q̄ cū dñr ea eẽ p se hoc tertio mō. que nō de subo dicunt̄ per subz nō intelligere debemus eo mō quo sumunt̄ in p̄dicamẽtis. sed de alio quodã vt in textu dicit̄. Tale autẽ eẽ in subo soli conuenit acc̄titi. Addit tñ Al. q̄ taz 3° q̄ 2° modus dicit̄ cãm per se inherẽtie p̄dicati cuz subo. ⁊ q̄ 2° mod⁹ dñr p se. put̄ oppõit̄ ad p̄ acc̄tis: ⁊ 3° dñr p se. put̄ opponit̄ ad nō p̄. Hoc tñ duo dicta nisi alr̄ intelligant̄ nō puto v̄a eẽ. nec ad int̄tionẽ Ari. **Sequens autẽ s̄ra suba ⁊ q̄cũq; significat̄ ⁊ e. p̄t̄ exponi vt p̄cedẽs modus exponit̄. De materia vero vel forma. vel parte q̄ntitatiua nunquid sint in hoc modo per se: nō v̄si sunt antiqui facere meritio nem. **Pro limitatiõẽ igit̄ hui⁹ m̄aẽ imaginari possum⁹ pp̄riam rōnez eẽndi in hoc tertio mō eẽ illud qd̄ dñr in ter tio mēbro tertie disinctionis. s. eẽ ens nō alteri inherẽs p se seorsũ exis. ⁊ illud puto ad int̄tionẽ Ari. **Ex quo p̄z deũ intelligẽtiã. subas cõpositas p̄ticularẽs ⁊ v̄les eẽ i hoc mō per se. Dicunt̄ autẽ sube v̄les p se seorsũz existere. cum nō alteri iungant̄ tanq̄ ps ipsius. q̄uis singularib⁹ insint a q̄ bus nō actu sepant̄. dn̄z illa singularia fuerint. **Partes v̄o quãtitatiue hoc mō nō dicent̄ p se nisi i p̄o. vel si placet ali cui vt etiãz ille p se hoc mō eẽ dicant̄. poterit̄ dñr dicere q̄ pp̄ria rō eẽndi per se in hoc tertio mō est illud qd̄ dñr in 4° mēbro eiusdẽ disinctionis. **Et hoc nō minus puto ad int̄ tionẽ Ari. **Qualitercũq; igit̄ dicemus q̄ p supplemẽto text⁹ regrit̄ ad eẽ illa p̄ticularia p se seorsũ exis sine illa. aptuz seorsũ existere. p̄mo de forma subali q̄ in p̄dicamẽto e. nō tñ seorsũz ⁊ e. **Secdo de deo q̄ nō ponit̄ per se in p̄dicamẽ to. **Tertio q̄: s̄stare ponit̄ vna rō p̄dicati. **Et p̄z meã opi nionẽ seorsũ existere: vel eẽ aptũ nō e de rōne. **De m̄a ve ro ⁊ forma subali p̄cedi p̄t̄ q̄ diminue sunt in hoc modo p se. q̄ illa rō eis cõpetit̄ diminue. nã m̄a nō alteri inheret. forma eẽ h̄ m̄a inheret nō sic tñ inheret. vt eẽ accipiat ab eo cui inheret: de quali inherẽtia hic maxie intelligim⁹. **Ex p̄dictis p̄z nō oio eadẽ eẽ rōnẽ qua aliqd̄ i hoc tertio mō re ponat̄. ⁊ qua p se reponat̄ in p̄dicamẽto sube: hoc correla ritum posset multipl̄ v̄ficari. **Secdo p̄cludi p̄t̄ iter oia que vel pp̄rie. v̄l in p̄o. vel diminue. p se hoc mō eẽ dñr. deũ eẽ maxie p se. p̄z. cū a quoz; alio reali separet̄. ⁊ maxie me sibi cõpetat non inherere. **Itẽ ex alio. q̄: deus omnẽ cãm excludit̄: qd̄ nulli puenit̄ alteri. vt p̄z. **Itẽ oēs ima ginati modi eẽndi p se in tertia disinctione deo pueniunt. q̄ ⁊ e. p̄nter v̄o intelligẽtie. deinde sube cõposite singulares ⁊ v̄les gradatim hoc mō p se eẽ dicent̄. **Et post p̄dicta pars q̄ntitatiua sube. partes ipsius eẽntiales. s. m̄a ⁊ forma i hoc mō reponent̄. s; in p̄o sine diminue. q̄re s; nō eẽnt̄ p̄ncipa liter per se. ex hoc tñ p̄cludi non dz q̄ sint acc̄titiã sine entia per acc̄tis. **Cõtra hũc modũ dubitat̄. probãdo q̄ sube v̄les nō sint p se i hoc tertio mō. **Primo p argm̄ p̄cedẽ tis modi. q̄: p se existere nō cõpetit̄ substãtijs v̄libus nisi p acc̄tis. rōne p̄ticulariũ subaz. ⁊ p̄ ois nō erunt in hoc mō per se. assumptũ relinq̄tur tanq̄ notũ. **Secdo ar. sic. suba v̄lis sicut nã humana. e ens alteri inherens. ergo ⁊ e. s; p̄na ex p̄dictis. assumptũ p̄z. q̄: nã humana suis indiuiduis ibe ret. sicut sorti vel platonii. **Ad p̄mũ rñdẽt̄. negãdo añs. intelligendo p se existere nō solum quo ad actuale esse indi uidui: sed eẽ quo ad eẽ specificũ: vel genericũ. imo illud v̄l implicare p̄dictionem. **Preterea dato q̄ nullus homo particularis actu eẽt: adhuc nã humana eẽt: cum ipsa sit p̄**

petna ⁊ incorruptibilis. ⁊ tunc querendũ eẽt nunquid ipsa p se existeret. aut nō. sic. h̄r̄ intentum. q̄: tunc p se existeret non rōne sube p̄me. si nō sequitur q̄ nō e in p̄dicamẽto sube. sed acc̄tis: qd̄ est absurdum. **Ad 2m̄ multa dñr. **Pr̄mo q̄ suba v̄lis s; suis insit inferio: b̄. nō tñ eiusdem dñr inherere. 2° q̄ s; p̄cederet ipsam eis inherere. nō tñ ex hoc inhereret alij. qm̄ inferius nō est aliud a sup̄iori. **Hoc solo scq̄ verba text⁹ cum dñr nō de quodã alio. **Tertio q̄: non talr inheret vt ab ipsis oio inesse dep̄deret. de quali inherẽtia h̄ maxie intelligim⁹. posset. n. nã humana eẽ. s; null⁹ hō p̄ticularis eẽt: vt prius dictum fuit. sicut etiã de rosa ⁊ simi libus dici solet. **Sed vltimus dubitabit aliq; qualr̄ ille modus a p̄cedentib⁹ differat modis. **Ad hoc rñdẽt̄ q̄ varie dñr assignari p̄t̄. **Pr̄ia. q̄: iste pp̄rie dñr modus eẽndi. Alij duo modi eẽndi. ⁊ dñr modi p̄dicandi. In q̄ q̄ dem in exis p̄dicatũ est de q̄ditate sube. v̄l eẽ. **Ex quo se quit̄ scda dñr. s. q̄ i p̄mo ⁊ in scdo mō q̄da denotat̄ habi tudo definitis ad definitum. sed cū dicim⁹ aliqd̄ eẽ p se in tertio mō. nulla talis habitudo denotat̄. siue illud qd̄ e p se sit singulare: vel v̄le. **Tertia dñr q̄: a primo ⁊ scdo mō eẽndi modi sumunt̄ intelligendi cõplexi qui eẽt modi p̄di candi dñr. a mō v̄o eẽndi per se nullus talis sumit̄ modus intelligendi. sed solum modus qdam. v̄z. incõplexẽ ⁊ sub sitenter app̄hendi. ex hoc tñ nō p̄cludo aliq; talem p̄ponẽ esse per se. for. e. vel p̄lo est. ⁊ sic de similibus. imo impro prium modũ loquẽdi puto. q̄ aliqua illaz; vel alia q̄nis p̄ positio in hoc 3° mō eẽ dicatur. s; illd̄ admitti possit. **4° dñr a quibũsdam talis assignatur. primus modus habitu dinem cãe formalis includit. scds vero cãe m̄alis ad cãuz suum sicut in p̄cedentibus tactum fuit. sed 3° modus habi tudinem includit cãe effectiue. eo q̄ vt dñr ille mod⁹ ad sin gularia solum p̄tinet. actiones antez sunt suppositoz. vt p̄z p̄mo de anima. quare ⁊ e. **Sed h̄ non puto eẽ v̄a. s; eni ḡra argumenti p̄cederet singularia tñ in hoc mō reponi. nō sequitur vt ille modus habitudinez includat cãe effe ctive. cum. n. pp̄ria ipsius sit rō non alteri inherere. s; seorsũ existere. siue aptum esse seorsũ existere. p̄z q̄ illa rō neq; cãm effectiuam includit. neq; excludit. quare potius ddm̄ eẽt vt ille modus p̄ alienius cãe priuationẽ ab alijs di stingueret. vt v̄l linconiensis velle. ⁊ ceteri antiqui exposi tores. q̄ q̄ distinguat̄ per cãm effectiuam quaz includat. **Illa vero rō qua isti mouentur non p̄cludit. s. actiones sũt suppositorum. ergo ille modus cãm includit effectiuaz. q̄: adhuc p̄cesso q̄ solum singularia sint in hoc modo p se. p̄z paz̄ intelligenti q̄ p̄na nullã v̄l debilez h̄z eni^m. quare ⁊ e. **Sed circa 3m̄ dñr dubitatur. q̄: cum ille modus 3° ha beat rōnem incõplexi. Alij vero p̄cedẽtes sint comple xi. v̄l q̄ iste fuit alijs ab Arist. preponẽdus. p̄z p̄na. q̄: v̄l complexum incõplexũ presupponit. **Cõfirmatur. q̄: iste modus per se eẽndi prior ē fin naturaz q̄ modus per se inessendi. ⁊ ab illo presupponitur. quare ⁊ e. **Ad hoc rñdent moderni. q̄: ideo positus est iste modus i tertio lo co. q̄: prius cognoscere debemus cãm formale ⁊ m̄aleit̄ quam denotant p̄cedentes modi. q̄ effectiuaz quam de notat iste modus. **Hoc rñsio falsum h̄z fundamentũ. vt p̄z ex dictis. **Alr̄ dñr q̄ sine presuppositis fuisset ille mod⁹. sine sequatur non est magna vis qm̄ Arist. non de ipsis di stinctum facit tractatuz. sed solum hic de ipsis breuiter leg tur. tanq̄ de mēbris vnus disinctionis. forte tñ p̄posuit p̄ mos duos. q̄: magis pertinentes demonstratori.**********************************

Ad argumenta principalia. Ad primũ p̄z in questione. non. n. ma teria p̄ma est per se p̄ncipaliter. q̄: non est apta per se inherere. sed diminue. q̄: non alteri inherens. **Ad scdm̄ cõ ceditur p̄ns vt p̄z in questione. **Ad rōnem in opposituz dñr q̄ s; deus non esset per se in p̄dicamẽto sube. adhuc esset per se illo modo. vt patuit̄ prius. **Ad tertũ quartũ ⁊ quintũ. p̄z in questione. **Ad sextũ dñr q̄ sicut acciden tia abstracte considerata non vere su vt sube. s; modũ quẽ dam sube habent. sic eadem accidentia nō vere in hoc mo do reponentur. sed similitudinariẽ. Accidentia vero p̄creta non sic reponentur. sicut ambulans aut albus vt p̄z. **Et**********

Questio XV.

si ar. sic. soz. est ens per se. et soz. est album. ergo albi est ens per se patet ratio in logica. Ad confirmationem huius argumenti principalis patet in questione. Ad ultimum dicitur quod per subiectum illud arist. intellexit subiectum inhesionis ens actu a quo illud quod sibi inest accipit esse. de talivero subiecto non dicuntur homo vel animal. aut forma subalis. quare et. et sic est finis.

Item alio modo quod quidem propter ipsum inest unicuique per se et.

Q. xv.

Veritur 25°. Utrum quartus modus per se sumatur per habitudinem proprie cause ad causatum suum. Negative ar. primo. quia data veritate questionis sequeretur propositionem secundum modi sicut propositionem primi modi esse in 4° modo. consequens vero falsum. quia probatur. quia

in utroque est habitudo proprie cause ad causatum. **Diff. n.** propria dicit causam diffinitam. subiectum vero propriam includit causam passionis. ut patet. **Secundo** si sic. sequeretur hanc propositionem esse in quarto modo. animal rationale est disciplinabile. patet quia. cum subiectum dicat causam predicatam. quia tamen falsum est. cum illa reponatur in secundo modo. sicut in precedentibus dictum fuit quod et. **Tertio** sequeretur hanc propositionem esse in quarto modo. edificator est edificans. patet consequentia. quia subiectum exprimit propriam causam predicatam. quod quia sit falsum arguitur. subiectum predicte propositionis ponitur in diffinitione predicatam. ergo illa propositio est in secundo modo. quia videtur tenere per ea que dicta sunt prius et assumptum patet. edificatio enim potest diffiniri. quod est actus edificatoris et edificabilis. sicut motum diffinit aristoteles. quod est actus mobilis et motui. **Et** per se fundamentum ar. quod illa est in primo modo. edificatio est ab edificatore. ex quo predicatum ponitur in diffinitione subiecti. **Confirmatur** ar. principale sic. si predicta propositio esset per se in hoc modo. pro ratione hec esset per se. homo edificat. sicut ista homo ridet. quia patet de se. quia tamen videtur falsum eo quod ita accidit homini edificare. aut ridere. sicut etiam sibi accidit currere vel ambulare. quare propositiones tales debent dici per accensum et non per se hoc 4°. **Quarto** hec propositio est per se forma est in materia. et non in primo nec in secundo modo. cum predicatum non ponatur in diffinitione subiecti. nec est. non etiam in tertio. ut patet. quare relinquatur quod sit in quarto. Ibi tamen non est habitudo cause ad causatum. presertim cause efficientis. de qua maxime auctores loquuntur. quare et. **Idem** dicitur de illa. forma est in composito. **Quinto** ille propositiones sunt per se. grane mouet deorsum. et leue mouet sursum. eo quod grane se ipsum mouetur deorsum. et leue se ipsum sursum. et non in primo nec in secundo per eandem rationem ut prius. quare relinquatur quod in quarto. et tamen ibi non comparatur causa causato suo sicut effectiua quare et. **Sexto**. quilibet propositio per se est necessaria. multe tamen propositiones in quibus est per se habitudo cause ad causatum non sunt necessarie sed contingentes. ergo et. ma. patet de mente linconiensis in precedentibus ubi videtur. quod necessarium est coius quod de omni. et de omni quod per se. minor patet. sicut de illa quam ponit philosophus in textu. interfectus interijt. que contingens est cuius pole sit neminez interfici. **Idem** patet de illis. medicus medicat. musicus cantat. et saltator saltat.

Ad oppositum est philosophus. et antiqui omnes expositores. In ista questione primo recitabitur modus quidam respondendi cois. cum quibusdam alijs dicitur modernorum. et arguetur ipsa. **Primo** ponetur alius modus determinandi questionem.

Quantum ad primum. premitur cois modus respondendi quod causa et per se inuicem conuertuntur. patet de mente aristoteles. in 5. meta. Ex quo inferitur quod quod modis dicitur causa. tot modis dicitur per se. et est. cum igitur. 4. modis dicatur causa. secundum quatuor genera causarum. sic etiam quatuor modis dicatur per se. Dicemus ergo quod primus modus per se habitudinem habet cause formalis. secundus cause materialis. Et de his satis dictum est supra. 3° vero modus dicitur habitudinem cause negative. quia. scilicet. nullius cause

habitudinem includit. 4° vero modus simul habitudines includit efficientis cause et finalis. quia ille due cause non abinueniuntur absolute. Ad oderni vero huic modo addiderunt dicitur. quod primus et secundus modus considerari possunt secundum habitudinem compositionis predicati cum subiecto. et ut sic habitudinem dicuntur cause formalis. eo quod predicatum primi modi est diffinitio vel per diffinitionem. predicatum vero secundi modi est passio: que omnia formam dicit respectu subiecti. Si vero considerentur secundum habitudinem resolutionis posterioris in suum prius. sic primus modus respectum habet cause formalis. quia diffinitum in suam diffinitionem resoluitur: aut in genus et diffinitum. tanquam in formas suas. secundus vero respectum habet cause materialis. eo quod passio resoluitur in subiectum suum. tanquam in aliquid prius. et tanquam materiam in qua illa passio fundatur. **Hec** dicta sunt satis probabilia. **Primo**. addunt contra eandem modum. quod 3° modus habitudinem includit cause effectiue eo quod in illo modo sunt solus subiecti singulares per se existentes talibus autem proprie competit agere: eo quod actus sunt suppositorum. ut scribitur primo de anima. non sic autem proprie competit agere prius subiecti. aut accidentibus earum aut subiectis secundis. quia illa non agunt nisi ratione subiecti primarum per se existentium. **Primo** addunt quod 4° modus principaliter dicit causam finalem. effectiue vero causam effectiuam. eo quod finis est effectus cause efficientis. Et ideo dicunt quod necesse est hunc modum causas ambas exprimere. sicut in exemplo philosophi. interfectus interijt. Subiectum. n. causas exprimit effectiuam. scilicet. interfectionem. predicatum vero finalem. videlicet. interitum siue mortem: eo quod interfectio vel aliquid simile sicut strangulatio in morte ordinatur tanquam in finem. quare merito illa propositio est in 4° modo perfectitatis. non sic aliter est de illis. forte ambulante corruscat. et fortes fodiens terram inuenit thesaurum. eo quod ambulatio fortis non in corruscationem per se ordinatur. nec forte fodere terram in inuentione thesauri. **Primo** principium sciendum secundum modernos quod tunc causa effectiua. quod est effectus aliquando sumitur in actu. aliquando in potentia. **Exemplum** primi. sicut medicus et edificans dicitur causam in actu. **Domum** fieri et egrum sanari dicunt effectum in actu. **Exemplum** secundi. sicut medicus et edificator causas dicit in potentia. sanabile vero et domus edificabile effectum in potentia. Ex his consequenter concluditur quod quia causa effectiua siue in actu siue in potentia sumpta coniungit effectui in actu tunc resultat propositio quarti modi. sicut h. edificator edificat. siue h. edificans edificat. **Quia** vero effectui coniungit in potentia siue propositio resultat propositio secundi modi. sicut h. medicus est sanatus. siue edificans est edificatus. quia ut ipsi dicitur predicte propositiones in illas reducuntur. h. est sanatus. et h. est edificatus. quia in 2° modo reponuntur. eo quod predicatum dicit aliquid accensum subiecti. quod ponitur in diffinitione eiusdem accidentis. **Primo** principaliter sciendum secundum ipsos. quod quidam propositiones essentialiter sunt in quarto modo. sicut ille in quibus subiectum causam exprimit effectiuam. predicatum vero finalem. sicut hic edificator edificat. et medicus medicatur. **Reductione** vero multipliciter contingit. **Primo** cum predicatum proprie dicat causas subiecti. sicut hic edificans est edificator. illa enim per simplicem conuersionem ad 4° reducitur modum. **Primo** quia causa vltis effectui coniungitur particulari. vel est. sicut hic edificator facit illam domum. et ille domificator facit domum. Et hoc fit per reductionem singularis ad vltimam. **Primo** quando tamen altera exprimitur causa sicut h. homo ridet. et color videtur. Non enim exprimitur causa effectiua. **Reducunt** autem ad illam risibile ridet et visibile videtur. **Idem** dicitur de illis. oculus videt. et auditus audit. **Primo** quia predicatum est passio propria subiecti. sicut h. luna eclipsatur. et homo moritur. Dicitur enim utranque istarum esse demonstrabilem. et per consequens esse per se. quod non videtur nisi in quarto modo et hoc reductione. ut patet. quare et. **Quarto** principaliter sciendum secundum predictos. quod cum proprium quatuor sumatur modis. ut patet ex Porphyrio quod quilibet sumatur. si dicat aptitudinem secundum constituit modum perfectitatis. si vero actum quartum constituit modum. omnes enim iste sunt in quarto modo. ut dicit. homo medicatur. homo canescit. homo est ambulans bipes. et homo ridet. eo quod in homine propria includitur causa predicati qua scita cessabit questio. Nam si queratur quare hic medicatur. respondebitur quia medicus est. Et si

queratur quare medicus medicatur respondebitur. q: h3
 artem medicandi. Ibi igitur cessabit questio. tanq̄ ad pro-
 priam illius effectus cāz. ¶ Predictae tamē propositiones so-
 lum reductiue sunt in quarto modo. vt ex predictis p3. Ex
 predictis duo inferunt correlaria. p̄mū q̄ iste propositio-
 nes et similes sunt per acc̄s. polyclet⁹ facit statua. et albu
 edificat. Accidit enim polycleto facere statuas. et e conuerso.
 Accidit et albo esse edificans. et e conuerso. 2^m correlarium.
 propositio essentialiter quarti modi est demonstrabilis. p3
 sic arguendo. oēs hñs artem edificandi in actu est actu edifi-
 cans. sed omnis edificator actu habet artem edificandi actu.
 ergo et c. ¶ Contra quedam ex predictis instatur. ¶ Pri-
 mo contra illud qd̄ dicitur fm̄ moduz respondendi cōem
 v3. q̄ 4° modus sit habitudinem includat effectiue et fina-
 lis cause. q: ille due abinuicē nō absoluunt. Ex eodem fun-
 damento sequitur q̄ a causa formali non sumēdus est mo-
 dus perfectatis ab alijs distinctus consequens est cōtra hūc
 modum. p3 p̄na: q: forma in idez coīcidit cū efficiente et fi-
 ne. vt patet. 2. p̄h̄. ¶ Secūdo sicut efficiens et finis non ab-
 inuicem absoluuntur. ita et mā et forma. Semper enī forma
 ad materiam refertur. et e conuerso. et per p̄ns sicut effici-
 ens et finis vnū constituūt modū sic etiā a forma et materia
 solū vnus habebitur modus. et non duo. quare et c. ¶ 3°.
 v̄ q̄ efficiens et finis diuersos hñt modos essendi. quare
 nō videt̄ quātr ad vnū modum pertinere possint. Et si
 dicatur q̄ ad vnū qd̄dā genus reducūtur. ¶ Pari rōne oēs
 cāe ad vnū genus reducentur. et per p̄ns solum erit vnus
 modus perfectatis: qd̄ videt̄ absurdum. ¶ Tertio videt̄
 falsum exp̄sse dcm̄ modernorum. q̄ 3° modus cām effecti-
 uam dicat: sicut in precedenti qōne tactū fuit. et rō qua mo-
 uentur nullus est momenti. ¶ Quarto non videt̄ verum
 illud dcm̄. q̄ quartus modus principaliter dicat cām fina-
 lem. et consecutiue efficiētē. ¶ Primo q: in p̄bi exemplo p̄-
 cipaliter exprimitur cā effectiua. s. interemptio. et hoc satis
 notant p̄hs. cū addit illam particulaz per interemptionem
 quasi vellet q̄ interemptio est illa cā propter quam illa p̄-
 positio principaliter dicit̄ per se. interfectus interijt. ¶ 3°.
 non videtur verum q̄ non potest exprimi cā efficiens: nisi
 finalis etiā exprimat̄. et e contra. qm̄ si dicimus ignis cale-
 facit. propria exprimitur cā effectiua calefactionis. nō tñ ibi
 exprimi v̄ causa finalis ipsius agentis. ¶ Et si dicit̄ q̄ imo
 exprimitur calefactio. ad quā tanq̄ in finem. si non principa-
 lem saltē sc̄bariū ordinatur agens. Contra. saltē sequitur sic
 arguebatur p̄. q̄ sicut ex habitudine illarum duarum cau-
 sarum sit sit quartus modus. ita etiam ex hitudine formal̄
 et mālis tñ vnus insurgit mōns. p̄ns est cōtra eos: p̄na t3.
 quia non potest hitudo formalis cāe denotari qm̄ in relōne
 ad materialē denotetur. neq; e conuerso. quare et c. ¶ 5° nō
 v̄ verum q̄ tales propositiones dñtes aptitudinem. me-
 dicus est sanati⁹. et edificans. et filēs sint in sc̄do modo p̄-
 fectatis. sicut patet ex determinatis prius. ¶ Primo quia
 sanati⁹ vel edificati⁹ nō dicit̄ propriam alle^o subi passio-
 nem. que pertineat ad 2^m modum. q̄uis sit propriū qd̄ so-
 li cōpetit. sed non oī. Et per idem falsum v̄ illd̄ qd̄ in quar-
 to notabili dñt. s. proprium qualitercūq; sumptum facere
 propōnes sc̄di modū. ¶ Secūdo. q: illa ē contingēs: edificās
 est edificati⁹. q̄libet aut̄ propositio sc̄di modū est necessaria
 vt ex precedentibus patet. ergo et c. ¶ Sexto non videtur
 rationi bene consonum q̄ illa homo. ridet. sit per se. et licet
 hoc probabiliter concederetur. qm̄ homo cām effectiuam
 dicit. sed remotā act⁹ ridendi. non tñ est rationabile q̄ illa
 sit demonstrabilis. neq; alie similes. de quibus loquunt̄. s.
 luna eclipsatur: aut homo moritur. qm̄ omnes tales sūt cō-
 tingentes. que demonstrationem proprie sumptaz ingredi
 non p̄nt. ¶ Septimo videtur p̄mū correlarium esse con-
 tra ipsos. qm̄ hec propositio polycletus facit statuas: redu-
 cibilis est in illam. hō facit statuam. que est per se fm̄ sp̄s.
 quare saltem reductiue erit per se et non per acc̄s. t3 p̄na
 ex suo modo loquendi. 2^m etiā correlin videtur falsum.
 qm̄ ex cōtingentib⁹ non fit dem̄ratio pp̄rie sūpta. q̄ et c.

Quantum ad 2^m premitto primo. q̄ licet gen⁹
 et dñia cōiter forme dicantur et cō-

parentur sp̄ci tanq̄ aliquid prius non tamen proprie ipsius
 sp̄ci cause dici debent. cum enim animal idē sit realiter cū
 homine et reliquis suis speciebus. et rationale idē sit reali-
 ter et conuertibiliter cum boīe. non est rationi consonum vt
 animal proprie dicatur causa boīs. ¶ Idez dico de ratio-
 nali. Et per consequens neutrum ipsorum proprie causa
 formalis dici debet. q̄uis concederemus ipsa esse formas
 proprie. Ex quo inferitur q̄ causa formalis proprie sum-
 pta est forma. ex qua cum materia sit subali et vere vnū.
 qualiter formas lapidis subalem et aīaz eq. causam forma-
 lem proprie diceremus. ¶ P̄t etiam dici si alicui placet. for-
 mas assistentes. sicut intelligentiaz que orbi celesti assistit. s3
 non informat proprie dici causas formales. Idem diceretur
 de aīa intellectua s3 cōmentatorem q̄uis fm̄ veritatem
 ipsa sit humanum corpus informans. vt in q̄stionibus ter-
 tij de anima credo euidenter probasse. ¶ Secūdo p̄mitto q̄
 l3 subm̄ alicuius acc̄tis sine proprii siue cōis: cōiter respe-
 ctu illius materia esse dicatur. non tamen proprie cā dicit̄
 mā s3 cā p̄pe mālis ē mā ex q̄ cū forma subali sit vere vnū
 et per sili^m huius cōpo^m qd̄ subijcitur accidentibus causa
 materialis appellat̄. ¶ Premitto 3° q̄ adhuc conceden-
 do q̄ genus et sp̄s causa formalis proprie esse dicantur. et
 subm̄ proprie causa materialis passionis. primus tamē mo-
 dus per se potius sumitur ab hitudine ineffendi genus aut
 dñiam in ipsa specie tanq̄ essentialia ipsius q̄ ab hitudine
 eandem speciem causandi. Silt̄ secundus modus potius
 ab hitudine ineffendi passionem subiecto suo. que con-
 sequitur principalia essentialia: q̄ ab hitudine causandi.
 hoc satis patet ex precedentibus. patet etiam ex modo lo-
 quendi. Ari. qui videtur fūdare rōne tā primū q̄ sc̄di mo-
 di super hitudine diffiniētis ad diffinitū. qm̄ in p̄mo mo-
 do predicatū est diffinitio vel pars diffinitionis subī. i sc̄do
 ponitur subm̄ in diffinitione predicati. Licet. ergo continge-
 ret diffinitionem dicere cām vel cās diffinitū. super hoc tñ
 non principaliter fundatur hitudo primū modi: sed sup
 hitudine alie^o essentialiter subo attributi qd̄ sibi inest. et est
 ipsius diffinitū. idem dicatur de sc̄do modo. ¶ Premit-
 to quarto q̄ in vnoq; genere cause potest assignari causa
 per se resp̄cū cātū sui. patet de mente Ari. 2. p̄h̄ corū in ca-
 pitulo de modis causarū. ex quo inferitur q̄ in quocūq; ge-
 nere cāe potest hitudo quedam pronenire inter p̄ se cāz
 et causatum que per se causandi hitudo ē appellanda. Ser-
 quitur vlteri⁹ in quolibet gñe cause formari pp̄ones inter
 quas est per se hitudo causati ad cām suā. ¶ Illis p̄mis-
 sis sit p̄a cōclō tā ex hitudine cāe mālis et formal̄ q̄ ex ha-
 bitudie efficientis et finalis pōt 4° modus p̄ se prouenire.
 Sc̄da ps cōclōnis p3 de mēte omnū expositor. ¶ P̄ria
 vero ex p̄missis p̄bari pōt. nā in quolz gñe cāe pōt habitu-
 do qd̄az p̄ncipaliter insurgere. inter p̄ se cāz et cātū. vt p3 ex
 vltio p̄misso. tal̄ vō ut sic nō ē hitudo primū v̄ sc̄di mōi: ut
 p3 ex tertio p̄misso. n3 tertij. vt p3 ex p̄cedētī qōne. q̄re re-
 linquit̄ q̄ sit hitudo q̄rti mōi. ¶ Confirmat̄ q: iter forma
 q̄ ē altera ps cōpositi et ipsuz cōpositū ē qd̄ā hitudo p̄ se q̄ rō-
 nabilr̄ dē hitudo cāndi. s3 illa non ē hitudo p̄mi modi. qm̄
 forma que realiter a cōposito distinguit̄ nō uest̄ ip̄i cōposito
 tanq̄ genus vel dñia q̄ cū cōposito realiter sint idē. sicut req̄-
 rit̄ ad p̄mū modū q̄re erit hitudo q̄rti modi. Silt̄ mā q̄
 ē altera ps cōpositi hitudine quādā h3 ad ip̄z cōpositū que
 nō ē sc̄di modi. eo q̄ cōpositū nō ē passio māe a subalibus
 p̄ncipijs ip̄i^o fluēs. q̄ reliquit̄ q̄ sit q̄rti modi. et sic habet̄
 intētū. ¶ Confirmat̄ quoniā ille sūt p̄ se. a forma cōpo^m h3
 eē actu. a mā cōpo^m habet̄ eē i p̄o. et nō i p̄mo neq; i sc̄do
 vt p3. q̄re et c. t3 p̄na cū minori ex rōne nunc adducta. mā
 vō p3. cū for^a p̄ se det cōposito esse in actu. mā vō p̄ se det
 esse in p̄o. quare et c. ¶ Primū correl3. nō ex hoc distinguit̄
 4° modus ab alijs modis. q: hitudine dicat cāe efficiētis.
 vel finalis. vel vtriusq; et alij hitudinez formalis cāe. vel
 mālis includant. 2^m correlariū. ex illo mō p̄ se causandi pro-
 uenit modus per se p̄dicandi q̄uis non semp̄ pp̄rie. p3. q: q̄
 formari p̄nt pp̄ones affirmatiue in qbus denotatur p̄ se
 hitudo subī ad p̄dicatū. tanq̄ cāe ad cātū suū. sicut in illa.
 interfectus interijt. Dixi notanter q̄uis nō sp̄ pp̄rie. q: in

Questio xxv.

p̄dicta propositione. et in multis alijs q̄rti modi p̄dicatū nō
 dicit formam que insit subo. ut patet. Ex quo patet q̄ non
 ex hoc principaliter distinguuntur duo primi modi ab isto.
 quia illi sunt modi predicandi: et ille modus causandi. patet
 ex dictis. 3^m corol^o. ex hoc et primus et sc̄ds modus ab illo
 distinguuntur. quia habitudinem includūt p se inessendi: s̄
 ille 4° h̄itudinē per se causandi. 3° vero distinguitur. q̄ h̄i
 tudinem. d. per se essendi. ut patuit prius. **C** Sc̄da conclu
 sio. tunc est principaliter p̄positio in quarto modo. q̄n̄ sub̄
 dicit per se cām p̄dicatū et ad ipsum per modum cāe per se
 refertur. p̄ de mente cōiter loquentiū. **C** 3^a conclusio. l̄ ita
 sit. p̄pō t̄n̄ eandem h̄itudinē cōservans inter per se cām
 et causatum sola facta transpositione predicati in subiectu
 sic ut predicatum dicat causam et subiectum dicat causa
 tum: est in hoc quarto modo. patet quia conservatur illud
 a quo principaliter dicit p̄pō per se. hec enim edificans ē
 edificator ita est per se in hoc quarto modo. sic illa edifica
 tor est edificans. l̄ indirecte. Idem d̄ de illa. cōpositū h̄z
 esse actu a forma. Ex p̄dictis sequit̄ q̄ ubi aliquid diffiniat̄
 per eius causam proprie sumptā. sicut hic. hō est aīal a sole
 et hoīe productū ad felicitatem ordinatū. q̄ illa p̄pō p̄t̄ di
 ci per se in q̄rto modo. patet. cū predicatū ad subiectum re
 feratur. tanq̄ p̄pria causa ad causatū suū erit t̄n̄ indirecte i
 eodem mō. Ex quo p̄z primū modū et 4^m in eadē p̄posi
 tione coicidere posse. p̄z. q̄ et p̄dicta p̄positio in p̄rio mō
 reponitur. et directe. l̄ non principaliter sed sc̄dario. Non
 tamē ex hoc dicere debemus 4^m modū ad primū redu
 ci. eo q̄ s̄m̄ diversas h̄itudines s̄z q̄s p̄dicatū p̄dicte p̄pō
 nis ad sub̄m̄ referr̄ p̄t̄ in varijs modis illa p̄pō rep̄t̄ d̄
 ut satis p̄z in aīdictis. q̄re non propter hoc vnus ad aliū re
 ducit̄ q̄ vna p̄pō in vtroq̄ esse possit. Et̄ ex alio. q̄ p̄pō
 q̄ principalis ē in vno et q̄ principalis est i alio nō inuicē coici
 dūt. q̄re et c. **C** 4^a p̄o. ubi aliq̄ p̄a^o s̄uēt̄ ex principijs sp̄ci d̄
 p̄dictis principijs p̄dicet̄ illa p̄pō in 4° reponet̄. p̄z. q̄ tē
 sub̄z dicit cāz p̄dicatū. sicut b̄ aīal rōnale ē risibile. et hoc idē
 v̄ de mente Al. in expōne h̄^o q̄rti modi. q̄ p̄dictā p̄pōnez
 dicit esse in hoc modo reponēdā. **C** Ex quo p̄z cū illa p̄pō
 sit et in sc̄do modo. l̄ nō principalis. q̄ 4° et 2° in eadē p̄pō
 ne coicidere p̄t̄. n̄z t̄n̄ ex hoc dici d̄z 4^m ad 2^m reduci. vel
 eō. Et hoc p̄p̄ varias h̄itudines q̄s requit̄. p̄dicta. n. p̄pō
 est in 2° mō p̄ h̄itudinē risibilis ad hoīez. cū quo p̄uertibilis
 se h̄z aī rōnale. qua denotat eidē inesse. est aut̄ in 4° p̄ h̄i
 tudinēz aīalis rōnalis ad risibile. tanq̄ cāe ad cātū suū qua
 re et c. **C** Sed h̄: sequit̄ q̄ illa. hō est risibile. erūt i 4° mō
 p̄ns est falsum. p̄na v̄o t̄z. q̄ hō est cā risibilitatis. sicut etiā
 aīal rōnale. q̄ et c. **C** Ad hec respōdet negando p̄naz. Ad
 p̄bationē d̄ q̄ l̄ hō sit cā risibilitatis. p̄ illā t̄n̄ p̄pōnē nulla
 habitudo denotat q̄ sit ipsius cā. nisi forte subiectiva. et tal
 bitudo ad 2^m p̄tinet modum. secus aut̄ est de illa. aīal rōna
 le est risibile. p̄ quā exp̄sse v̄ h̄itudo denotari cāe ad cātū.
 q̄re et c. **C** 5^a p̄clo. siue p̄dicatū h̄ns respectū ad sub̄z sic ad
 p se cām dicat actū siue aptitudinēz. talis t̄n̄ p̄pō est in 4°
 mō reponēda. p̄z. q̄n̄ hec est p se. medicus est medicatū^o
 sicut etiā illa. medicus medicat̄. s̄l̄ illa medic^o est cātū^o
 et nō in sc̄do. q̄re et c. assumptū p̄z. q̄ medicatū. siue cātū^o
 tūns nō dicit̄ passionē aliquā s̄uēt̄ ex principijs sp̄ci. q̄ et c.
 Ut̄ est t̄n̄. q̄ p̄dicte p̄pōnes. vel saltē ille. hō est medica
 tūns et hō est cātūns. magnā p̄simitatē h̄nt cū sc̄do mō.
 q̄z medicari et cātare nulli alteri ab hoīe cōpetere p̄t̄. **N**o
 ta t̄n̄ h̄ q̄ l̄ in hoc et in quibusdā alijs 4° modus et 2° quā
 dā h̄ant affinitatem inuicē. q̄dā t̄n̄ d̄rie inter ipsos assignari
 p̄t̄. p̄ter principalē d̄fiaz ex supradictis collectā. que colli
 gunt̄ ex Al. in loco prius allegato. Differūt. n. primo. quia
 sub̄m̄ p̄pōnis q̄ principalis est in sc̄do mō. dicere d̄z quid
 distinctū videlicet genus vel sp̄m̄ aliquā determinatā. cui
 determinate p̄ueniāt passiones. nō sic aut̄ ōz de subo p̄pō
 nis quarti modi. Si. n. dicamus calidum calefacit. hec est
 p se in q̄rto mō. et q̄d cūq̄ fuerit calidū q̄d calefaciat. siue
 ignis siue homo siue ferrū. eadem remanet h̄itudo perfei
 tatis quarti modi. p̄ relatiōnē ad cām q̄ per subiectū p̄signi
 ficatur. s. ad caliditatē. quare ad talē p̄feitātē nullū determi
 natū requirit̄ sub̄m̄ signari. sed determinata requirit̄ cā q̄

p̄ sub̄m̄ significet. Sc̄do d̄nt. q̄ in p̄pōne q̄ principaliter
 est in sc̄do mō. p̄dicatū sp̄ est determinata passio determi
 natam p̄ns nām ḡns alicuius. vel sp̄ci. hoc aut̄ de p̄dicato
 p̄pōnis q̄rti modi nō ōz. q̄uis illud aliq̄n̄ p̄tingat. siue. n. p̄
 dicatum fuerit passio: siue acc̄s cōe q̄d subo cōpat̄ sicut cā
 tū ad per se cām p̄ sub̄m̄ significata erit in quarto mō. cum
 enim dicimus edificator edificat. aut interceptus iterijt: ille
 sunt per se: in q̄bus t̄n̄ p̄dicatū est acc̄s quoddā separabi
 le: et non p̄pria passio sub̄i. ut p̄z. q̄re et c. Tertio differunt
 ex p̄te modi inherētē p̄dicatū cū subo. q̄z l̄z sub̄z q̄d sub̄i
 c̄t̄ passio in sc̄do mō in se cām includat. a qua passio fluit. sic
 hō in se cām includit disciplinabilitatis. s. aīal rōnale. nullā
 t̄n̄ cām concernere d̄z quo ad h̄itudinem sc̄di modi. sed
 ad h̄itudinem quarti modi requiritur talē concerni cām
 ad quā cātūq̄ referatur. et hoc est q̄d superius dicebat̄ i
 ponendo d̄riam inter hos mōs. Ex quo p̄z falsū ē q̄ qdā
 dixerūt. v̄z. illas p̄pōnes esse per se in quarto mō. hō edi
 ficat. et hō medicat̄. in mo dicende sunt pure p̄ acc̄s. s̄l̄
 ille nō sunt in sc̄do mō. hō est medicatūns. et homo ē edi
 ficatūns. q̄uis cum illo quāda h̄ant conformitatē. **C** Cir
 ca p̄dicta quedā lenia mouēt̄ dubia. **C** Primū. sicut mōi
 p se p̄dicandi qui sumūtur a modis inessendi in duos diuī
 duntur. sic v̄ cū quatuor sint gnā cāz. q̄ modi cādi sunt i
 quatuor mōs diuidendi. q̄d t̄n̄ Ari. non v̄ fecisse. **C** Sc̄d̄z
 quare Ari. primo et sc̄do modo simul assignauit modūz p̄
 acc̄s eis oppositam. tertio t̄n̄ assignauit modum per acci
 dēs ab alijs distinctum. s̄l̄ et q̄rto. **C** Tertio dubitat̄ nun
 quid p̄positio per se quarti modi possit esse contingens.
C Quarto q̄rit̄ vt assignet̄ sufficiētia oīz istoz. 4. mōz.
C Ad primū d̄ q̄ ita potuisset Ari. diuidere modū per se
 causandi in. 4. sicut modum per se predicandi in duos sed
 ipse contentus fuit hac doctrina generali. q̄n̄ famosum est
 quatuor esse genera cāz. et per p̄ns statim nobis notū fit il
 lū modū in quatuor diuidi posse. Explicauit autem duos
 modos predicandi. quia nō sic est nobis per se nota diuisio
 super qua fundatur. ut patuit prius. **C** Itēz q̄z diuersimo
 de nobis deseruūt ad demonstrationem. primus enī mo
 dus magis pertinet ad p̄missas. sc̄ds autēz magis ad cō
 clusionem. sed quartus modus in quocunq̄ genere cause
 fuerit se magis tenet ex parte p̄missarū. quare et c. **C** Et
 si dicitur q̄ Aristō. solum exemplificauit de cā efficiente. q̄
 re solum ex tali constituitur quartus modus. **C** R̄s̄detur
 q̄ de illa forte exp̄licauit tanq̄ de notiori. ex hoc tamē nō
 voluit q̄ in alijs cāis quartus modus constitui non posset.
 et hoc satis denotat gnālis modus eius loquēdi cum dicit.
 q̄ propter ipsum inest vniciq̄z et c. **C** Ad sc̄d̄z quidā vari
 as assignant causas. Prima est. quia primus dicit cām for
 malē. sc̄ds malē. ex m̄a vero et forma sit vnū. Sc̄da q̄z
 primus modus formā dicit essentialē. et sc̄ds acc̄ntalem.
 que cōsimilē h̄nt modum inessendi siue inherendi. 3^a quia
 sc̄ds^o modus reducit̄ ad p̄ns. vt d̄nt. quarta q̄z prim^o mo
 dus diffinitionē importat datam a p̄iori. sc̄ds vero diffini
 tiouem importat datam a posteriori. diffiniendo. s. sub̄m̄
 per eius passionem. sed ambe diffinitiones eidē subo p̄ue
 niūt. vt p̄z. quare et c. **N**ullā illaz causarū puto veram. vel
 saltem non sufficientem. vt ex p̄dictis videre potes. p̄ter
 sc̄dam debite intellectam. Dicemus igitur q̄ diffinitio
 pure quiditativa vel p̄s ipsius. inest diffō tanq̄ principijz
 essentialē vel principia essentialia ipsius. Passio vero talia
 principia per nām suā consequitur. quare illud inest p̄ acci
 dens q̄d inest alteri subo non altero illo: in modorū. et sic
 vtriq̄z illorū vnus modus per acc̄s cor̄idet. nō sic autem
 est de tertio. et quarto. eo q̄ valde distincta est ratio p̄fei
 tatis tertij a ratione p̄feitatis quarti modi. vt ex p̄dictis p̄z.
 posset etiā aliquis sine incōuenienti dicere q̄ inesse passionē
 subo suo q̄d p̄tinet ad sc̄dū modum est per accidens res
 p̄ctu primi modi. quoniā passio est accidēs sub̄i a quo ha
 bitudo primi modi per intellectū separari potest. quare cūz
 primus modus h̄itudinem puram dicat essentialiū p̄in
 cipiorūz diffiniri. poterit sc̄ds modus dici per acc̄s respe
 ctu primi. et sic eis diuersi modi per accidens cor̄idebunt.
C Ad tertū dicitur q̄ sic. sicut patet ex ex^o p̄bi. Etiam q̄z

communiter dicitur illas esse per se edificator edificat. et ita
tuifica facit statuam. Ex quo patet multas esse propositiones quatuor
ti modi que nec sunt proprie demonstrabiles neque premissae
proprie demonstrationis esse possunt: sed quidam leuiter enu
ciantes dicant illam demonstrari. edificator edificat. Ad
quartum dicitur quod cum per se equiuoce dicatur de oibus
istis modis. ut patuit primo non oportet istorum sufficientiam assi
gnari. Si quis tamen impotente instaret. posset ei assignari. in
cipiendo a distinctione principali. quod per se aut est per se esse
aut per se inesse. aut per se causari: vel causari: et tunc ulterius pro
cedatur subdistinguedo. ut prius.

Ad argumeta principalia. Ad primum et
secundum patet in questione. Ad
tertium conceditur consequentia prima et consequens ipsius. Ad
rationem in oppositum neganda est consequentia. quia ad
secundum modum non sufficit ut subiectum ponatur in definitione pre
dicati. sed ultra requiritur quod propriam dicat ipsius passionem.
Ad confirmationem neganda est ratio. ut patet in questione.
Ad quartum dicitur quod ille propositio sunt in quarto modo per habitu
dinem causae formalis proprie sumpte ad causatum suum. et hoc
sufficit. Ad quintum dicitur quod iste sunt per se in quarto: graue
mouetur deorsum: et leue sursum mouetur. eo quod subiectus
propriam dicit causam effectiuam predicati. scilicet grauitatem
aut lenitatem. Ad ultimum negatur maior. Ad inconuen
ientem dicitur quod intellexit de perfectione primi et secundi modi. quod
magis pertinetes demonstrationi. et sic est finis etc.

Quae ergo dicuntur in simpliciter scibilibus
per se sic sunt sicut inesse predicantibus: aut in
esse propter ipsa que sunt ex necessitate. etc.

Questio.

xxvi.

Veritur 26. utrum ad demonstra
tionem necessarij sint oēs

quatuor modi dicendi per se. negatue ar
guitur. primo sic. in demonstratione ducit
te ad impossibile qua ex ambabus premissis
impossibilibus concluditur. conclusio im
possibilis non concurrat aliquis illoz
ergo ratio. patet ratio. et assumptum patet. sicut si

dato vacuo probet quod motus fiat in instanti. neque autem. neque
ratio est in aliquo modo perfectionis. Secundo ubi in demon
stratione negatiua aliquid ab altero remoueat. non dicitur aliquem
illoz necio currere. quare etc. Tertio. ar. quod aliqui non con
currat modus primus. quod. scilicet. ex prima passione aliquid subiecti de
monstrat ratio. sicut sic arguendo dicitur disciplinabile est risibile.
oēs homo est disciplinabile. ergo etc. videtur. n. tamen premissas quod con
clusionem esse in secundo modo. et nullas illarum esse in primo.
Quarto ar. quod aliqui non concurrat secundus modus. quod: ea
demonstratione in qua definitio aliquid rei per definitionem pri
orem eiusdem rei demonstratur. tamen premissae quod conclusio erit
in primo modo. et nulla erit in secundo. sicut patet in demonstra
tione qua vna definitio anime per alteram demonstratur. sic argu
endo. oēs anima vegetandi sentiendi secundum locum mouendi vel intelli
gendi est anima primus corpus physici organici vitae habitus in primo.
sed anima est huiusmodi. ergo etc. Quinto ar. quod aliqui non
concurrat tertius modus sicut quod de aliquo accipit propria ipsius
passio demonstratur. sicut de albedine demonstratur esse dif
ferentia visus. vel aliquid tale nihil. n. tunc dicitur quod sit in ter
tio modo. cum ille modus solus ad substantias pertineat. ut dicitur
est prius. Sexto ad. quod aliquando. imo utplurimum non con
currat quartus modus. Primo quod in demonstratione simplici
ter qua propria passio de subiecto demonstratur videntur sufficere
primus et tertius. Secundo quod utplurimum propositiones quarti mo
di sunt contingentes. et per rationem demonstrationem potissimas.
ingredi non possunt.

In oppositum arguitur. quod aliter videret
aristo. frustra declarasse
istos quatuor modos. nisi ad demonstrationem requirerentur
de quibus principaliter intendit notitiam tradere. quare etc.
In ista questione primo quedam premissae. Secundo determini
nabitur questum.

Quantum ad primum sit prima distinctio. aliquem
modum perfectionis. requiri ad de
monstrationem dupliciter intelligi potest vno modo sic. ut aliqua pro
positio illam demonstrationem actu ingrediens habitu di
nem includat illius modi. Alio modo sic ut premissae ipsius
vel saltem altera illarum in aliqua propositionem resolvatur
que habitu demum illius modi in se includat. et hoc est quod con
ter dicitur sub his verbis. quod aliquem modum ad aliquem demum
onem requiri duobus modis intelligi potest. scilicet. formaliter. aut vtraliter.
Secunda distinctio. quod actu vel formaliter in aliqua demon
stratione aliquis includatur modus duobus modis intelli
gi potest. Vno modo sic ut per aliquam propositionem aut ter
minum ipsam ingredientem illius modi habitudo denotetur.
Alio modo ut realis illius modi habitudo de se sit in ipsa
demonstratione. quod non per aliquam demonstrationis partem aut partes
illa habitudo denotetur. et hoc est quod sub alijs verbis quidam
dixerunt. quod aliquem modum perfectionis ad demonstrationem requiri
est duobus modis. scilicet. extrinsece. vel intrinsece. Tercia distinctio. demum
stratio proprie quid de qua habet principaliter sit quod est triplex. que
dam in qua concluditur passio propria de subiecto. quedam
est in qua per vnam alicuius rei definitionem alia definitio
posterioz demumstrat. ut patet in exemplo quarti argumenti principali.
Alia vero est in qua per vnum genus causae aliud demumstratur. De
oibus his modis demonstrationis in proposito est mentio. prin
cipaliter tamen de illa in qua propria passio de subiecto vli demumstratur
sicut risibile de homine. vel habet tres angulos de triangulo. sed
a proposito principali excluduntur modi demonstrationum qui non
sunt propter quid. sicut sunt demonstratio quod demonstratio
negatiua. vel ad impossibile ducens. vel predicataris. Prima sup
positio. cuiuslibet demonstrationis quod propria passio proprie quod demum
stratur notitia mediate vel immediate resoluitur in notitia diffinitionis
subiecti que de eodem subiecto predicatur. patet primo auctore aristotelem in
primo de anima. ubi dicit quod ipsum quod quid est est ipsum demonstrationis
notionis proprie. patet etiam de mente inconuenientem. qui voluit in qualibet
demonstratione potest esse demumstratio subiecti. patet etiam
discurrendo per diuersas opiniones de medio demonstrationis. si
enim dicimus definitionem subiecti esse ad quodlibet eius pas
sionem demonstrandam. siue saltem ad demonstrationem primam
et ratio proprie prima secunda demumstratur: habet intentum. Si vero
dicamus passionem primam esse demumstratio subiecti anime esse
esse illi demumstratio tanquam declaratum ipsius. ut quinas alij voluerunt
patet propositum. Si vero definitionem passionis esse demumstratio
damus. ut aliqui dicunt oportebit alteram premissarum vel
ambas in definitionem subiecti reduci. tanquam in aliquid nomen et pro
us. siue hoc fiat demumstratiue siue declaratiue tamen et si forte hoc
non concedere velit homo opinio. saltem ab ipsa habeo quod demumstratio
patet quod qua passio de subiecto proprio demumstratur ingreditur pro
qua diffinitio de suo diffinito predicat. scilicet. diffinitio passionis de passione
et hoc mihi sufficeret ad fundandum id quod probare intendeo.
Secunda suppositio. dum vna causa aliquid rei per aliud genus causae eiusdem
rei potest demumstratur. sed premissa in qua vna illarum causarum de
subiecto predicatur habitu demumstrandi quarti modi dicere possit sub habitu
dine tamen primi modi summi demumstrandi vel saltem potest. patet quod cum assumat
sub forma predicati subiecto attributi. et predicatum illud dicat aliquid
quid naturaliter prius. videtur ipsum sub forma generis vel
differentie debere assumi. et tunc talis propositio erit in primo
modo perfectionis. ut patuit in questione. 21. quare. etc. Tercia
suppositio. ad hoc ut aliquid propositio principaliter et directe sit in secundo di
cendi per se duo requirunt. Primo ut predicatum sit propria
passio subiecti. Secundo ut subiectum ponatur vel possibile sit in
diffinitione predicati. patet de mente. Aristotelem in textu. Quarta sup
positio cuiuslibet demonstrationis potissime subiectum. de quo predicatum
demumstratur: aut principaliter significat substantiam aut accidens in ab
stracto habet modum subiecti. patet quod accipit decrete sumptum cum si
gnificet substantiam notitiue subiecti demumstrationem potissime
ma ingredi non potest. aliter. n. propositio per accipit demumstrationes
potissimam ingredi possent. quare etc. Quinta suppositio. in quibus
demumstratione potissima demumstratio proprie comparet predicato sub habitu
dine per se causae ad causam. patet quod de ratione demumstrandi proprie quod
est per causam procedere quod conclusionem consequitur ut causa. Item
in demumstratione proprie quid medium per se copatur predicato. aut er
go comparabitur ut diffinitio. vel pars diffinitionis. vel est. aut

Questio XXV.

tanq̄ passio respectu proprii subiecti. vel e^o. aut tanq̄ causa cāto suo. Non primo modo. ut p³. nisi forte dicamus diffinitionem passionis eē mediū. sed isto concessō adhuc illa diffinitio comparabitur passioni: ut cā. cū hoc sit de natura demonstrationis propter quid. neq³ 2°. cū mediū in demonstratione propter quid sit naturaliter prius predicato. p^o. vero naturaliter est posterior respectu eius cuius est passio. quare rē. quare relinq̄tur 3° modo dicendū eē.

Quantum ad scōs sit prima conclusio. ad q̄ nā libet demonstrationez pot^{am} q̄ ppria passio de subo demonstratur. requiritur primus mod⁹ dicendi per se: formalr aut virtualr. pbat. qz in qualz tali v^t aliqua propositio demonstrationis habitudinez includit primi modi. s. diffinitionis subiecti ad diffinitū. r sic formalr demonstrationē ingreditur vel ad diffinitionē subiecti tandem resoluitur demonstratio. r sic primus modus virtualiter demonstrationem ingreditur. quare conclusio v^a p̄na r. r totū anis p³ ex suppone prima. Eadem conclusio p³ discurrendo p̄ oēs opiniones de medio demonstrationis. ad quarum nullam pro nunc me determino. qz si fin aliqua opinionez non foret conclusio vera maxime videret fin tenentes diffinitionē passionis. aut passionem eē mediū in demonstratione. s. ista nō obstant conclusioni. Quia si diffō passionis sit mediū. illa diffō sil cū passione constituet primū modū dicendi per se. Si vero passio sit mediū aut illa tandē in diffōnem subiecti resoluet. vel secū in demonstrando erit anexa. r sic necio primus concurreret modus. **¶** S. fin istas opiniones non negatur diffōnem subiecti eē aliquid declaratiuū premissarū demonstrationis in quā tanq̄ in non^o earū nō^o resoluet. q̄uis hoc nō fieret demonstratiue tanq̄ in mediū. sed tanq̄ in principiū demonstrationis. ut patet de mēte Aristo. loco allegato. **¶** 2^a conclusio v^r in qualz demonstratione propter quid requiritur primus modus per se formalr aut virtualr. Probatur iⁿductiue. primo in demonstratione qua propria passio demonstratur hoc requiritur. ut ex precedentiē conclusioe p³. Scōdo in demonstratione qua diffō posterior per priorē demonstrat hoc magis est manifestū cū premissis r conclusio illaz habitudinem includant: Tertio. vbi per causam priorē causa posterior demonstratur erit ibi habitudo primi modi. Saltem in minori premissa. ut p³ ex secūda suppositioe. q^r rē. **¶** Tertia conclusio. s. ad q̄s potissimā demonstrationez. qua propria passio de subo demonstratur formalr pcurrat scōs modus perfectitatis. aliqua tamē est demonstratio ppter quid ad quā talis modus neq³ formalr neq³ virtualiter concurrat p³ para b^o conclusionis p³. eo qz in conclusionē talis demonstrationis ppria passio de subo predicat. 2^a vō pbat. qz vbi p̄ aliq̄ diffinitionē p̄orez diffō posterior demonstrat illa erit demonstratio pp quid. ad quā tñ nō pcurret mod⁹ scōs formaliter neq³ virtualiter. cū in p̄missis r conclusionē sit solū h̄tudo p̄mi vel quāti mōi. neq³ nō^o p̄missaz in notitiam aliq̄ passionis resolui d³. ut p³ quare rē. **¶** Forte diceret sic d³ a tenentibus oppositū. qz illa diffō que pbat de diffinito se h³ per modū passionis. r p̄ p̄ns sil cū diffinito p̄stituet modum scōm. r qz se habeat per modū passionis declaratur. qz s. diffinitio diffinito cōpata se h̄at per modū p̄ois. alteri tñ diffinitioni cōpata per quam demonstrat: est naturalr posterior. r ad ipsam se h³ per modum posterioris. quare ut sic illa diffō modū h̄bit passionis q̄ est naturalr posterior subo suo. r sic in tali demonstratione aut formalr. aut virtualiter concurreret modus scōs. Sed hoc non est sufficienter dictum. licet. n. diffinitio que demonstratur respectu diffinitionis que ponit p̄ medio demonstrationis sit naturaliter posterior: respectu tñ diffinito de quo predicatur in conclusionē demonstrationis se habet tanq̄ naturaliter p̄ns. r p̄ p̄ns respectu illius non potest h̄re modū passionis. Preterea p̄ talē h̄itudinē potius videt insurgere q̄rtus modus q̄ 2°. eo qz illa est h̄tudo posterioris diffinitionis tanq̄ effectus. ad p̄orem diffinitionē tanq̄ ad cām. **¶** Itē ad scōs moduz non sufficit ut aliquid alteri cōpetur. tanq̄ posterius eo: r sic habeat modū passionis. sed vltra requir̄ qz illud p̄ns in diffinitione posterioris ponat. ut p³ per tertiam suppositionem. sed neq³ diffinitū neq³ diffinitio ponitur in diffinitione

alterius diffinitionis. cum diffinitionis non sit diffinitio. quare rē. **¶** Quarta conclusio. in quacūqz demonstrationem pp quid formaliter ingreditur aliquid qd est per se in tertio mō cōplete vel dimiute. vel fin quādam similitudinem. p̄obatur qz in qualz talē demonstrationem ingreditur subiectū qd est vel suba per se existens. r sic cōplete erit i tertio mō p̄fectitatis vel aliqua p̄ essentialis eius. r sic erit dimiute in eodem modo ut supra dicebat. vel acc̄ns absolutū de quo ppria passio pbat. r tale modum h³ sube per se existis q̄ re similitudinarie erit in eodem modo tertio. **¶** Item qd cūqz subiectū fuerit de quo aliqua passio demonstratur. siue suba siue acc̄ns illud in eadem demonstratione accipit tanq̄ non alteri inherens. sed tanq̄ illud cui per se stanti alteri inheret. quare ut sic h̄itudinem aliq̄ tertij modi includere v^t. r sic v^t conclusio vera. Eadem conclusio colligitur de mēte Al. in expōne illius partis. que igitur d̄nr in simpliciter scibilib⁹ rē. vbi. dicit qz duo p̄mi modi cadūt in simpliciter scibilib⁹. tertius at non sic. sed cadit in subis eoz que sciunt. dicere autē qz ad demonstrationem tertius concurrat modus. eo qz demonstrator qui est suba per se existens. ad faciendam requiritur demonstrationem. ut qdam dixerūt. aut qz in subis p̄claribus sensibilia fundantur quozū non est sensitina. a qua notitia intellectiva dependet. r p̄nr scire r. demonstratio ab eadez pueniunt. ut aliq̄ voluerūt. est dicere vba ad ephesios. **¶** Quinta conclusio. in quacūqz demonstrationem pp quid formaliter ingreditur p̄o quarti modi. pbat sic. in q̄s tali demonstratione mediū cōpatur predicato. tanq̄ cā ipsius per se r imediata. sed in p̄positione maiori iniungitur mediū cū predicato tanq̄ cū minori extremitate. ergo maior p̄positio erit p̄positio quarti modi. ma. p³ ex quid nomis demonstrationis pp quid: r p̄na tenet per ea que dca sunt in qōne p̄cedenti. Eadem conclusio expresse habetur ab Al. in expositione quarti modi vbi dicit qz ille modus sp̄ cadit in maiori p̄positione simili demonstrationi. siue debeat demonstrari passio de subo. siue diffō materialis p̄ formalem. r adducit rationem p̄ns adductā. allbi etiam dicit qz h̄ est in quarto mō aial rōnale est risibile. Non p̄nto autem ex hoc q̄rtuz modū formaliter ingredi demonstrationem pp quid. qz in cōclusionē qua passio de subo pprio predicatur. sit habitudo illius quarti modi. ut dicit vna expositio circa textū. r si enim subiectū sit cā passiois. nō tamē in cōclusionē eidem ut causa comparat. vel si cōparat ut causa. cōparatur ut cā subiecta que habitudo potius ad 2^m p̄tinet modū. ut in precedentiibus dictum fuit. quare rē. **¶** Ex his p̄nr infer̄ qz vbi fiat demonstratio pp quid. in qua passio de subo demonstrat: r mediū sit diffō subiecti. qz maior p̄positio erit in quarto modo minor in primo. r cōclusio in scōdo. Si vero mediū sit passio p̄cedens. tñc maior ierit in quarto. mī. r cōclusio i scōdo. Si vero diffinitio cālis passionis sit mediū hoc poterit dupliciter contingere. qz vel talis diffinitio erit p̄ causam priorē tam subo q̄ passione. vel per posteriorem subo. r h̄o p̄nto melius. Si scōdo modo. dicetur sicut in p̄cedēti. Si p̄mo modo. maior erit in quarto. minor in primo. r cōclusio in scōdo. **¶** Sequitur secundo qz vbi per diffinitionē formalem mātis ppter quid demonstratur. mī. r conclusio erunt i primo. sed maior in quarto. **¶** Sequitur tertio qz vbi per vñū genus cāe aliud genus ppter quid demonstratur. maior p̄positio directe includet habitudinez quarti modi. minor autē. r cōclusio eundez modū includēt. sed indirecte propterea qz in predicato minoris r cōclusionis exprimet causa in subo vero effectus. q̄uis tñ dici posset minorē eē in primo. si cā p̄o: quā posterior demonstratur. iungat subo per modū diffinitionis. vel p̄tis ipsius. **¶** Ultima cōclusio. q̄s de demonstrationē pp quid formalr ingreditur q̄rtus modus ad intellectū scōi mēbi scōe distinctōis. pbat sic. cuiusqz demonstrationis pp quid nō^o premissarum est p̄ se cā notitiē cōclusionis. ut ab oibus p̄cedit. r per p̄ns inter premissas. siue notitiam ipsaz r notitiā conclusionis est h̄tudo p̄ se cause ad causatuz illa tñ h̄tudo non per aliquā p̄positionem demonstrationis necio denotat. Quāuis. n. notitia diametralis interpositio nis terre inter solem r lunā sit cā notitiē eclipsis lune. illa tñ h̄tudo nō denotat p̄ p̄missas aut cōclusionē demonstratio

nis qua demonstratur lunam eclipsari &c. Circa predicta dubitat. q: pbs in narrando qui modi p se ad demfatione pcurunt principaliter loq: de scdo mo: & de illo tm ponit ex. qre vr q oem demfatione pp qd formalr ingreditur 2° modus. q tm est s scdam parte tertie pclusionis. Scdo dubitat. q: linconiensis expsse dicit q tm duo pmi modi i demoftrationis scientijs accipiunt. & hoc p predicta. Ad p^m dicit q lz demfatio pp qd multipli fieri possit vt p^o dcmi fuit illa tm demfatio pp qd p qua ppria passio de subo vlr de monstrat p cam eentiale & immediatam: est magis pprie de monstratio. & de illa intendit art. & per scibilia simplr intendit ea q per tale sciuntur demfatione. Quecuq: aut talia fuerint: scdm includit modu. vt dictu fuit in pma pte eiusde pclusionis. Ex quo & ex predictis p3. q 2° & 4° modus nuq: a tali demfatione formaliter absoluunt. & p pns colligi pot alius modus intelligedi illa vba art. qz in expone tertus dicitum fuit sic exponedo. Que ergo dicunt in simplr scibilibus. i. in scientijs simplr demfationis. aut sic sut p se sic in e p dicationibus. i. sicut subta insunt p se p dicationis. & hoc ad scd3 priet modu. aut sicut p dicatione esse pp ipsa subta. & hoc pti net ad 4^m. qsi vellet pbs ondere a qbus modis nuq: formaliter absoluunt demfatio ppriissime sumpta qzuis ipe no negaret et modu pmi tali demfationi deseruire aut formaliter. aut virtualiter. De tertio etiam no curauit facere mentione. qm non e complexus & imediate demfationi deseruies de quo principalr intendebat. sed solu mediate deseruit qre &c. Ad 2^m dicerent qdam q linconiensis fuit illi^o opinionis. Alr tm dici pot: q ipe locutus est d demoftrationibus quibus ppria passio pp qd demfatur ad qs ipse voluit tanq: mediu concurrere sub diffinitionem. vt videbit 2. huius. & per pns illi duo modi formalr pcurunt. 23 5° in maiori ppositione quartus pcurat modus. sicut pns dicitu est. q: tm ead3 pp3 in scdo mo repoi pot. lz non pncipaliter & directe dicere poterit soluz pios duos pcurere ad hunc intellectu: q: nulla est pp3 talis demfationis q no sit in aliq illoz. de 3° vo forte diceret sicut est dictu in risione dubitationis pcedentis. Ex predictis p3 falsuz esse illud dicitum qruca modernoz q ad demfatione simplr neccitate intrinseca & foimall necc^o est pms 2° vel quartus modus distiucti. qzuis tm nullus illoz sit necc^o absolute. na loquendo de oi demfatione pp qd necc^o e qrtus absolute. & loquendo de illa q est ppriissime sumpta. & ad mterione Ari. neces sarij sunt scds & quartus intrinsece & formaliter. quare &c. Ad rones principales patet solo in questione. Et sic est finis questionis.

Uniuersale aut dico qd cu de oi sit & p se est fm q ipsum est &c. **Questio. xxvii.**

Veritur 27. vtz bn diffinat vlr cu di q vlr e qd iest d

oi p se & fm q ipz. Ad parte negatina ar. vlr diuidit a porphyrio in gnaq vlia. non tm qd lz illoz habet predictas pditiones. 5° illa diffinitio no puenienter ponitur. maior p3 in vlibus porphyrij. mi. p3. sps. n. no

pdicatur p se de suis individuis. neq3 accns distinctu s pro priu p se pdicat. Scdo arguit sic. in illa ppoe. aial e ho pdicatu est qd da vlr. no tm di de oi supposito sub. ergo si bene ponit illa pticula de oi. ma. p3. & mi. filr. cu no de aial sit ho. Tertio. rectitudo e vlr linee vt ponit pbs i textu no tm inest oi linee. cu aliqua sit linea curua. ergo &c. ma. & mi. de se patet. Quarto p se & fm q ipm ide sut. igr frustra ponit altera illaru pticula. pna de se patet & ahs p3 p pbs in textu. Quinto. longitudo est vlr linee. no tm co petit ei fm q ipsum. ergo &c. ma. p3. cu sit propria passio ipsius vel per se no. vel de ipa demfabilis. mi. pbat. q: si competeret ei f3 q ipm nulli copeteret qd no esset liea vlr sub linea directe pteret. p3 3°. sicut risibile qd hoii copetit fm q ipm no alteri copetit nisi realiter sit ho sicut est for. vel plato. pns tm est falsum. qm longitudo in superficie & corpi: quoz neutroz est linea. neq3 sub linea ptiuet. qf &c. Sexto. aial ronale inest hoii de oi per se & f3 q ipm. no

tm est vlr ipsius. ergo &c. ma. de se p3. mi. pbat. q: vlr est passio q pmo de subo aliquo demfatur. vt p3 p pbs in textu. sed aial ronale no e ppria passio hois ergo &c. Forte dicit q pter pdictas pticulas diffoni pdicte addi d3 q sit passio de aliq pmo demfabil. sic at no est animal ronale. Contra. passio q de subo pprio si demfat. s3 est p se nota sicut forte longitudo est p se nota inesse linee est vlr. vt oes pcedut no tamen de aliquo subo pmo demfatur ergo &c. Ultimo. ar. sic. pdicte pticule diffonis seinnice includut. ergo ad veritate diffonis suffic vna illaz. & p pns alie frustra ponunt. assumptu p3 de mente linconicis & alioz ati quoz exposito. naz de oi est qd vltus qz p se. & p se qz f3 q ipm. quare &c.

Ad oppositum est pbs i illa pte vlr at &c. In ista qone pmittentur pmo qda. scdo ponetur pclusiones.

Quantum ad p^m sit pmo b distinctio. vlr vt p posito spectat triplr accipi potest.

Uno mo p vlr f3 pdicatione. Alio mo p vlr f3 causalitate. Alio mo p passione naz gnis inseante. vlr spci. q pmo. inest alicui subo. sicut risibile diceretur vlr. respectu hois. pt et ho dici vlr respectu risibilis. Ex quo p3 q tale vlr no dicit absolute. sed respectue. id e. n. risibile respectu for. aut aial no diceret vlr. respectu tm hois vlr hoc mo dici debet.

De vlr tertio mo supro loq: pbs. sicut etia in expositoe lre di. 2° distinctio. aliqd alteri copetere f3 q ipm triplciter intelligi pot. Uno mo large sicut sibi p ipz copetat. vel per aliquid eentialiter in eo inclusu. & hoc mo pcederem^o

q ho fm q ho e corpus aiatu. q: tale pdicatu imediate copetit aiali. qd eentialiter in hoie includit. Hoc et mo pcedi pt q ho fm q ho e cognitinu accipiendo cognitinu p passione aialis filr isocheles fm q isocheles h3 tres. eo q hie tres sibi copetit p triangulu qdcoiter includit in ipso. 2° dicit aliqd alteri copetere fm q ipm qd ei attribuit p ipm & no p aliud mediu. cui p^o attribuat. sic triangul^o: f3 q triangul^o h3 tres. Et hoc mo pcedi pot q ho fm q ho est aia. s3 no copederet q ho fm q ho est cognitinu neq3 q isocheles f3 q isocheles h3 tres. Tertio mo magis stricte di aliqd alteri copetere fm q ipm qd ei imediate attribuit. & p ipsum alijs attribuat. & hoc mo no copederet q ho fm q ho est aial q: lz hoii imediate attribuat. alijs tm speciebus animal attribuit. sicut asino vel equo. & no p ipm hoiem. vt p3. s3 illo mo pcedi d3 hoiem fm q ipm ee risibile. & triangulum fm q ipm: h3 tres & hoc tertio mo potissime loq: aristo.

in pti. Ex his inferit q aliqd est p se qd tm no in e fm q ipsu. qf cuq3 accipiat p3. sicut de illa. aial est ho & de multis alijs.

Tertia distinctio aliqd attribui alteri pio duplr intelligi pot. vno mo pmitate referendo ta ad subm qz ad predicatu. Alio mo ad subm tm.

Ex^m pmi. sicut disciplinabile hoii attribuit. Si dicamus gra argumeti disciplina bile esse p^m hois passione. ho. n. est p^m sub3 cui illa passio attribuit: & disciplinabile e pma passio q hoii attribuitur. Ex^m scdi. sicut risibile hoii attribuitur. qzuis enim risibile. non sit pma hois passio. tamen homo est p^m subm cui attribuit predicta passio Ari. aut cum loquit de dici pmo. nuq3 refert pmitate ad passionem: sed ad subiectum tatu3.

Quarta distinctio isto modo accipiedo dici primo. duplciter accipi pot. Uno modo q alicui attribuitur imediate. & non per aliqd cui prius attribuat. & h est ide qd dici fm q ipsum scdo mo acceptu. vt p3. & hoc modo pcederetur aial de hoie dici primo. Secundo mo q alicui imediate attribuit & alijs attribuit per ipsum. sicut h3 tres primo attribuit triangulo & hoc est idem qd dici fm q ipsum scdo modo acceptum. iuxta quem modum no pcederemus q aial dicatur de hoie primo. Hoc modo vltimo. maxime loquitur aristo. primo posteri. in illa parte vlr aut &c. Ex quo inferitur q illud dici primo de quo aristo. h loquitur. & dici fm q ipsum no realiter differunt. Sequitur scdo q q litercuq3 accipiatur dici primo non o3 predicatum conuertibiliter attribui subo. p3. q: longitudo pmo attribuit linee. no solu pmitate referendo ad subm. s3 et ad passione. p^ore supponit. n. gra exepi longitudo esse prima linee passioez

Questio xxviii.

sicut rōnale vñ. illa ē passio imēdiate linee attribuit. ⁊ alijs rōne linee. ⁊ per pñs oibus modis dñ primo de lineā. non tñ dñ pñertibiliter de ipsa. qm̄ superficies est longa q̄ non ē lineā. ⁊ corpus est longum q̄ realiter distinguit a lineā. q̄ re ⁊c. Similiter animal primo de homine predicatur iuxta vñum modum prius dictū. nō tñ pñertibiliter. vt p3. qñ ⁊c.

Sed hic dubitatur nūquid ad dici primo vel s̄m q̄ ip̄s requiratur dici per se: ⁊ de oī ⁊ necessario dici q̄ sic videt esse cōmūnis schola. **I**n oppositū arguitur. qz sic h. hō est animal. predicatum primo dicitur de subo iuxta vñum modum prius dictum. ita vñ q̄ h. sor. est hō predicatū primo dñ de sor. ⁊ tñ illa. sor. est homo. non est necessarium. nec de omni. nec per se vt patet q̄re ⁊c. **S**cdo si dicat sor. est sic complexionatus demonstrando p̄p̄iaz sor. complexionem. illud predicatum primo dicitur de sor. cum attribuat̄ sorti imēdiate ⁊ pñertibiliter nō rōne alterius. alijs aut rōne sor. s. p̄tibus eius. nō tamē illa. p̄p̄o est per se vel de oī. neqz necessaria. vt patet. q̄re ⁊c. **A**d hoc mibi vñ absolute rñderi posse. q̄ ad dici de aliquo primo nō requiratur aliqua predictay conditionum. ⁊ p hoc videtur esse itēno p̄bi i p̄n°. 7. p̄ly. vbi p̄cedit aliqd̄ mobile moueri p̄o s̄m p̄positio. hoc mobile mouet̄ dem̄trato mobili p̄cipali nō est necessaria. neqz d̄ oī. quare. ⁊c. **E**x quo p̄r p3 q̄ dici de aliquo primo non est inferius ad dici per se. s̄ sit eōminus cōe. Si tñ aliquis. oppositum dñe. velit. p̄r dñcere potest q̄ ad dici de aliquo s̄m q̄ ipsum. aut primo s̄z q̄ h accipit̄ vltra noiatas cōditiones. requirit q̄ necessario predicatum isit subo ⁊ de omni ⁊ per se. **C**onsequenter ponuntur q̄dam p̄positiones. **P**rima est ista. nō oīs p̄positio p se sine primi sive sc̄di sive quarti mōi est de oī. p3. qz hec est p se in primo. aīal est hō. hec etiam ē p se in sc̄do aīal est risibile. sed illa edificator edificat est p se in quarto. nulla tñ illay est de omni. vt p3. quare ⁊c. **E**x quo inferatur q̄ eē d̄ oī ⁊ eē p se sic absolute sumēdo n̄ se hñt sic sup̄s ⁊ inferi. p̄cedit tñ q̄ se hñt sic magis ⁊ min⁹ cōe eo q̄ eē de oī cōtus est q̄ esse per se. sicut etiam aīal cōtus ē q̄ species rose. q̄uis n̄ sic superius ad ipsam. **S**cda p̄p̄o. oīs p̄p̄o q̄ principaliter est per se in primo vel sc̄do mō est de oī. s̄z nō eē. p3 ex determinatis in precedentibus. **E**x quo inferatur q̄ sic accipiēdo p se se habet sicut inferius ad dici d̄ omni. **E**t hoc est qd̄ voluit lincomiensis. q̄uis ipse nō dixit dici de omni. esse superius ad dici p se sed dixit ipsum esse cōtus. **T**ertia sup̄p̄o. aliquod proprium insequens p̄cipia individui constituit p̄positionem de oī. q̄uis non p̄p̄ie per se. p3. qm̄ hoc est de omni. hō est aptus esse. can⁹ vel homo est bipes per bipedem intelligendo aptitudines ad omne tale. nulla tamē istarum est p̄p̄ie per se. sicut in precedentibus dictum fuit. **D**ico notanter aliqd̄ p̄p̄iū qz non de quolibet est verum. hec. n. nō ē de omni. homo est medicus. nisi forte predicatum diceret aptitudinem. sicut neqz etiam est per se. **I**tem etiam dicitur de illa. natus est simus. **A**d oderni tamē his dictis aduersantur dicētes. oē p̄p̄iū fluens ex p̄ncipijs individui vel insequens materiam cōstituerē p̄positionem per se sc̄di. sed hoc nō p̄nto consonum expositioibus antiqz. **A**d ouentur autem his motiuis. illud qd̄ alicui competit ratione materie competit sibi per naturam suam. eo q̄ materia est natura. vt p3 in prim⁹ secūdi p̄lycorū. sed illud qd̄ alicui competit per naturam suam competit sibi per se. ergo ⁊c. **S**cdo hec est p se omne compositum ex materia ⁊ forma est corruptibile. cū ipsa demonstratur. primo cell. vt ipsi dicunt. ⁊ tamē illa passio corruptibile non insequitur p̄ncipia speciei. sed potius individui. quare ⁊c. **T**ertio in hac p̄positione. animal est risibile predicatum per se attribuitur subo ⁊ tamen attribuitur ei ratione materie sue. s. ratione hominis. homo autem materia dicitur respectu animalis sicut vniuersaliter inferius respectu superioris. **E**x his concludunt proprium qualitercūqz sumptum facere p̄positionē per se sc̄di modi. Sed qz hoc p̄nto falsum. vt in precedentibus dixi. responderetur ad illas rationes. **A**d primam dicitur q̄ loquendo de perfectate sc̄di modi de qua hic loquimur nō ē verum q̄ omne proprium qd̄ inest alicui p naturam qualiter

cūqz sumptam inest ei per se. sed verum est de natura essentiali loquendo. s. sp̄e vel gñe cum his limitationibus que in questione. 23. dñe fuerunt. **P**ossent tñ b̄ dici q̄ vbi in tali p̄positione exprimat̄ materia tanqz p̄p̄ia causa illius predicati illa p̄p̄o erit in quarto modo perfectatis. **A**d sc̄dm dicitur concedendo illam esse demonstrabilem. compositū ex materia ⁊ forma est corruptibile. non sequitur vt ipsa sit per se in sc̄do modo. sed concedi potest illam esse i quarto. **A**d tertiu negat̄ boiem p̄p̄ie eē māz aīalis s̄z p̄ quādam similitudinē. ⁊ valde ip̄p̄rie mā dicatur.

Quantum ad sc̄dm sit hec cōclusio prima. **A**c accipiēdo vniuersale 2° vt hic accipitur ad hoc q̄ aliquod predicatum dicatur vniuersale requiritur q̄ subo respectū c^o dicitur vniuersale inest de omni per se ⁊ s̄m q̄ ipsum. **P**robatur. q̄ vniuersale sic acceptū nō est nisi p̄p̄ia passio naturam insequens gñis vel sp̄e. que primo inest illi respectū c^o dicitur vniuersale. sed talis necio inest de omni ⁊ per se. cum insequatur eētiam subī. **E**t ē sc̄dm q̄ ipsū. cum sibi p^o inest. **E**x quo inferatur q̄ sicut passio vniuersalis. vt risibile cum oibus predictis conditionibus de subo predicat̄. ita subm̄ ip̄sus sicut homo. qd̄ ē vñe dici potest cum eiusdē conditionibus subiecti respectū illius predicati. **S**cda conclusio ad hoc vt aliquod predicatū dicatur vñe mō p̄dicto nō sufficiūt p̄cedē cōditiones. p3 p̄ sextū ar^m. **P**otest tñ rōnabilr applicari vt apliari hō nomē vñe in p̄posito n̄o. ⁊ p̄r dici q̄ p̄p̄ia diffō respectū diffinitū p̄t dici vñe. ⁊ p̄ p̄ns predictē sufficient p̄ditiones. vt illa diffō vñe dicat̄. **T**ertia p̄clusio. accipiēdo sic stricte vñe vt prius p̄ter cōditiones predictas nō requir̄ vt sit p̄mo de subo dem̄trabile. p3 p̄ p̄firmationē sexti argumenti. **Q**uarta p̄clusio. diffō vñis sic stricte ipsum accipiēdo ē bona. sic supplendo. vñe est passio q̄ de subo p̄prio est apta predicari de oī p se ⁊ s̄m q̄ ipsum. de eodem subo primo dem̄trabilis vel p se nota eidem inesse. p^o p3 ex predictis. **I**n oibus at̄ his p̄clonibus accipio s̄m q̄ ip̄m vt accipit̄ in tertio mēbro sc̄de distinctionis. qm̄ de illo vñ loq̄ Ari.

Ad argumēta principalia. **A**d primū ⁊ 2^m p3 in qōne solutio ex p^o disti ctioe. **A**d 3^m dupli rñderi pōt. **P**rimo q̄ p̄ rectitudines Aristo. intelligere dedit passionē illā simplicē. q̄ p hoc disti ctū rectū vel curuū cōiter signari solet. illa vñ inest linee cū oibus conditionibus noiatis. **S**cdo q̄ per rectitudinem intelligere debemus aptitudinem ad esse rectum. ⁊ hoc vni uersaliter inest oī linee sine actu recta sine curua fuerit. linea enī curua q̄uis. non sit acta recta. ipsa tñ est apta esse recta. quare ⁊c. **A**d quartū dñ q̄ per se ē idē ei qd̄ est s̄m q̄ ipsum sicut magis vñe minus vñ. vt dictū ē in expōne text^o non at̄ simpliciter idē. **A**d quintū dñ q̄ ad hoc vt lōgitudo sit vñe linee sufficit cū reliquis p̄ditionibus vt nō alij a lineā inest nisi p̄ ipsā lineā. ⁊ hoc est vey qm̄ nō inest superficie aut corpi nisi qz superficies ⁊ corpus lineā includūt. **E**x q̄ p3 q̄ nō o3 lineā de alijs eētialiter p̄dicari. qbus attribuit̄ lōgitudo. p̄ p̄ns nō ē oīmōda similitudo de risibili respectū hominis. ⁊ lōgitudinē respectū linee. **A**d 6^m ⁊ p̄firmationē p3 in qōne. **A**d vltimū dñ p̄mo illas p̄tulas nō oīo ini cē se p̄ ordinē includere. vt patuit in qōe. **D**icit̄ sc̄doiqz s̄z sic esset. nō icōueniret eas poni in diffōe vñis ad maiorem ip̄sus manifestatōem. ⁊ sic est finis.

Si igitur est demonstratiua scia ex necessariis principijs ⁊c. Qd̄. xxviii.

Veritur Uigesimo octavo vtrū
de his que sunt per accidens demonstratio esse possit. q̄ sic arguitur. d̄ casu ⁊ fortuna ⁊ effectibus causalib⁹ ⁊ fortuitis hñtur scie ⁊ demonstrationes vt patet. 2. p̄ly. ⁊ tamen hoc non esse pōt nisi per p̄p̄ones per acc̄ns. ergo ⁊c. **M**a. patet. ⁊ mi. probatur ex eo q̄ casus ⁊ fortuna sunt cause per accidens ⁊ eorum effectus sunt effectus per acc̄ns. vt p3. quare ⁊c. **2°**. ab Aristo. 2. de aīa p̄ceditur b̄ p̄p̄o aīa tñ inq̄stum aīatuz n̄tritur. ⁊ p̄ p̄ns. ipsa est s̄m q̄ ipsum.

quare ipsa erit demonstrabilis. et tñ est pp̄d per accidens. et non per se. q̄ ibi predicatur nutritio que est operatio que dam et pñr accidens cōe. de corpore aīato. quare et c̄. **T**3° arguit̄ ante cōmē. 4. phy. cōmēto. 20. vbi dicit q̄ h̄ per acc̄is raro non ingrediatur demonstrationem. tñ illud q̄d est per accidens semp̄ ingreditur dem̄strationez. quare et c̄. **Q**uarto q̄ ignis sit primo calidus et aqua p̄mo frigida est per accidens. et tñ vel hec dno demonstrant vel saltem dem̄strationem ingrediūtur tanq̄s p̄missis. ergo et c̄. maior p̄3. q̄ caliditas: frigiditas: humiditas: et siccitas sunt accidentia cōia. cum nullum circūcernant sub̄m. minor videtur de mente Aristo. 2. de gñatōe. vbi determinat ignem esse p̄mo calidum. aerē p̄mo humidum. aquam p̄mo frigidā et terram p̄mo siccam. quare et c̄. Idem ar̄m fieri potest d̄ diffōibus. 4. humorum. que a medicis ponunt. sicut diffinitendo sanguinē dñt. sanguis est humor primus calidus et humidus colore rube^o: odore suavis. et sapore dulcis. **T**ota enī illa diffinitio ex accidentibus cōibus aggregatur. et tñ demonstrationem ingredi potest tanq̄s medium ipsius. al̄ non esset diffinitio. quare et c̄. Idem etiam p̄3 de illa diffōe quam Ari. ponit. 2. h^o. hō est animal gressibile bipes. et similibus. **Q**uinto motus et quies sunt accidentia cōia: et tñ illa de celo et terra demonstrantur. ergo et c̄. ma. d̄ se p̄3 iii. collr̄ ab Ari. 2. celi vbi demonstrat terras sp̄ quiescere celum autem semper moueri. Idem arguitur d̄ sp̄citate que de celo et terra demonstratur. et tamen est acc̄is cōe. Item si pars negativa esset vera. hoc maxime esset. p̄pter rōnē p̄bi. q̄ q̄ sunt per accidens possunt non inesse sed hoc videt̄ falsum. quia hec est per accidens. c̄c̄us est albus. sicut al̄ est coloratū. et tñ non pōt esse quin c̄c̄us sit alb^o et q̄n aīal sit coloratum. quare et c̄. **P**er idem etiam deficeret ratio Ari. qua videtur probare q̄ demo^o est ex his que sunt s̄m q̄ ipsum q̄ est ex necessarijs. multa enī necia sūt q̄ n̄ s̄ p̄ se n̄ s̄m q̄d ipsuz quare et c̄. **U**ltimo mediū cā et diffinitio idem sunt vt ponit Ari. 2. h^o. sed nigredo et albedo habent causam per se s̄m et diffōez. ergo habēt mediū p̄ q̄d dem̄rari p̄nt. et tñ sūt accidentia cōia vī p̄3. q̄re et c̄.

Ad oppositum est aristo. primo huius. i illa parte. accidentiaz aut non per se et c̄. **I**n ista questione primo p̄mittentur q̄dam. sc̄do ponent̄ p̄lones.

Quantus ad primum sit prima distinctio. Accidentium quedam a subis suis separabilia sunt illis subiectis remanentibus. quedam vero non. **E**xemplum primi sicut albedo et nigredo in pariete. **E**xemplū sc̄di sicut risibilitas in homine. **S**ec̄da distinctio. accidentium inseparabilium q̄dam principia individui insequuntur. vel aliam accidentalē cām. quedam vero nām gñis vel principia speciei. **E**xemplū primi sicut albedo in c̄c̄no que a c̄c̄no separari non potest: insequitur tamen complexionē individualē et propriā ipsius c̄c̄ni. et sicut proprietates id̄ uidual̄ occultae vel manifestae impressae merito astral̄ instaur^o vel p̄siliis cause. **E**xemplum vero sc̄di. sicut h̄re. 3. respectu trianguli et risibilitas respectu hoīs. et hec accidentia a porphyrio maxime propria appellantur. sed alioz inseparabilium quedam cōia dicerentur. sicut albedo in c̄c̄no. **Q**uedam vō p̄p̄a. sic eē bipedē. aut eē canū i hoīe saltē s̄3 ap̄itudinē separari non p̄nt. **I**taeq̄ o3 vt quidam dicunt q̄ accidentia propria suū sub̄m circūcernant. qm̄ esse bipedem. s̄m canes non circūcernit hoīem h̄ v̄z sit dictum eorum de p̄prio. 4° mō sumpto. inter accidentia propria quarto modo sumpta cōiter p̄uenientia et d̄ria assignatur. cōueniūt. n. q̄ vtriusq̄ sub̄z intelligi potest sine intellectōe sui accidentis. oē enim prius et absolutum intelligi potest eius posteriori nō intellecto. **C**um ergo accidens tā propriū q̄ cōe sit suo sub̄o posterior: poterit sub̄m intelli non intellecto acc̄ite. poterit enim c̄c̄us intelligi sub̄alr̄ albedine non intellecta. et poterit homo intelligi non intellecta risibilitate. **D**ñt aut̄ quia acc̄is cōe q̄n̄is inseparabile a sub̄o eius potest intelligi non inesse. imo etiā oppositum ei inesse. **P**ossunt enim intelligere albedinem non inesse c̄c̄no. imo nigredinem eidē inesse. **S**ecus autem est de accidente proprio. **N**on

possunt enim intelligere hominem esse intelligendo cū hoc risibile sibi non inesse. aut alteri ab hoīe inesse. q̄d quidē d̄ctum sic verificari debet. q̄ non possunt intelligere hoīem esse intelligendo risibile esse. quinetiam intelligam hominē eē risibilē. propterea q̄ risibile circūcernit sub̄m suū. forte enim dialecticus non haberet pro inconuenienti aliquē intelligere risibile non inesse hoī. imo alteri ab hoīe inesse. **S**ic etiam illas propositiones intelligere p̄t risibile non inest homini. et risibile inest alteri ab homine. **Q**uidam vero posteriores dixerunt q̄ potest intelli hoīem esse intelligendo tñ risibile non sibi inesse. q̄n̄is non intelligi possit alteri ab homine risibile inesse. **A**d ouentur autem h̄ motiuo. omne prius ap̄d intellectū stat eē sine suo posteriori. sed hominem eē prius est naturaliter q̄ risibile eē sine inesse. igitur intellectus intelligere poterit hoīem. esse intelligendo tñ nullū risibile esse. sine risibile nullū inesse. **P**oterit tñ aduersari^o dicere q̄ ar̄m solum concludit q̄ intellectus intelligere potest homines esse. q̄n̄is non intelligere risibile eē. **P**reterea si dialectice cōcedatur illud q̄d concludunt. pari ratione cōcedere habent q̄ intellectus intelligere potest risibile alteri ab homine inesse vt patet. **D**ubitat̄ cōtra predicta p̄bando. q̄ nullum est accidens inseparabile in aliquo sub̄o. q̄ si sic tunc haberet causam necessariam in sub̄o p̄prio. et p̄ p̄is illa causa posita poneretur effectus. et illa remota remoueretur effectus. consequens est falsum. q̄ licet a c̄c̄no causa albedinis remoueretur. tamen adhuc albedo esset. sicut in pietate vel ligno. **A**d hoc cōmunit̄ respondet negando sc̄dam cōsequentiam. causa enī albedinis in c̄c̄no est solum necessaria necitate positua. q̄. s. illa posita ponat̄ effectus sed nō necitate priuatiua quia remota illa remouetur albedo. **A**lter et melius respondet q̄ posita causa albedinis imediata in c̄c̄no. ponitur etiam albedo in eodē. et illa remota a c̄c̄no etiā remoueretur albedo. remota enī p̄pria complexione c̄c̄ni ab eodem albedo remoueret̄. q̄n̄is tñ in alio albedo remanere posset et hoc sufficit ad h̄ vt habeat causam neciam in illo sub̄o. **Q**ualr̄ autem diffinitio accidentis posita a porphyrio conueniat acc̄iti inseparabili et qualiter illa diffinitio suppleri debet. alio tempore videntur erit. **T**ertia distinctio cōiter ponitur. sicut accidentium propriorum: q̄dam est simpliciter proprium. s. illud q̄d conuertitur cū sub̄o suo. sicut risibile. q̄dā s̄m q̄d propriū. q̄ non conuertitur cū sub̄o suo. sicut esse bipedem cū hoīe: sic accidentiū cōium q̄dam est simplr̄ cōe. q̄d. s. nō ab aliquo speciali sub̄o determinat̄. sicut albū et nigrū et cōsimilia. q̄dā s̄m q̄d cōe q̄d. s. habet aliq̄d speciale sub̄m a quo determinatur. sicut sp̄citas a celo determinatur. et quidam dicunt q̄ q̄ntitas a materia determinat̄. et figura a corpore animato. **Q**uarta distinctio. q̄dam sunt accidentia cōia q̄ licet proprie passiones non sint proprie appellande. q̄: tamē principaliter in sc̄ia considerantur illic se habent p̄ modum passionum et presertim respectu sub̄orum quibus necio insunt sicut motus et q̄es a naturali p̄bo considerant̄ principaliter que sūt accidentia cōia. considerantur tamen p̄ modum passionū corporum naturalū. et probatur motus de celo rationibus naturalib^o et q̄es de terra q̄si sint ipsorū proprie passiones. cū necio celū moueatur. et terra sue nature penitus dimissa sit apta in centro semper quiescere. **E**x quo inferitur q̄ licet probationes quib^o similia accidentia de suis subis ostenduntur non sint proprie demonstrationes. p̄ quādā tñ similitudinē et rōnē d̄m̄ratiōis valde p̄p̄iq̄ d̄m̄ratiōes large dici p̄nt. et p̄serti cū dem̄stratur acc̄is q̄ necio inest sub̄o suo. sicut motus et sp̄citas de celo et hoc se sit cōmentator. 4. phy. cōmēto prius allegato qui tales dem̄strationes appellauit demonstrationes non essentielles sed dialecticas.

Quantus ad sc̄d̄ sit p̄ria p̄lōsio. acc̄itiū q̄ subis suis cōtingenter insunt non est proprie d̄monstratio eidē subis. p̄3 q̄ dem̄stratio p̄p̄ie est ex necessarijs. p̄3 etiā de mente Ari. in loco allegato. q̄ p̄cipue de tali acc̄ite v̄ loqui cū dicit de tali enim dico acc̄ite. et sic cōlter dñt expositores solū de acc̄ite separabili sibi locutum esse. **E**x cōclusionē inferē q̄ ex propositionibus que p̄ acc̄is

dicunt merito talium accidentium non sunt proprie demon-
strationes. **C2^o** conclusio quibus accidentis inseparabilis di-
stincti contra proprium quarto modo sumptum non sit
pprie demonstratio de subo suo. de ipso tamen similitud-
inarie quedam demonstratio esse potest. prima pars p3 q2
demonstratio proprie solum est ex his que sunt per se et fin
q ipsum. talia vero non sunt huiusmodi accidentia inseparabilia.
2° vero p3 ex quibusdam rationibus prius adductis. **C3^o** Item
de mente commentatoris loco prius allegato cum dicit. s3 q2
illud quod est per accidens est duobus modis. s. semp et raro.
vñ q illud quod est semper intret. qñ modo in numero de-
monstrationum verarum non essentialium. et sunt demon-
strationes dialectice. **C3^o** conclusio inter accidentia cõla inse-
parabilia magis pertinentia sunt demonstrationi q sub princi-
pali consideratione scie cadunt q ea q accidentaliter eidem at-
tribuitur. p3. motus enim et quies et spicitas q a naturali pho prin-
cipaliter considerantur magis sunt demonstrationi pertinentia
q esse album aut nigrum que in ceno et cornu inueniunt.
C4^o Ex his duabus conclusionibus inferitur q ex pponib^o
per accidens merito accidentium inseparabilium demonstra-
tiones non pprie sed improprie esse pnt: Ari. autem loco alle-
gato de demonstratione pprie sumpta solum loquebatur.
Ad rationes principales: **C1^o** Ad primam dicitur q
de casu et fortuna et effectibus ipso-
rum non habentur demonstrationes pprie s3 solum similitudinarie
sicut prius dictum fuit. n. n. o3 in scia naturali semp addu-
cere demonstrationes pprie sumptas. imo vt plimū op^m
contingit. ppositiones tñ qbus de casu et fortuna scia habe-
tur quibus non sint pprie per se habet tñ modum quedam
et similitudinem pscitatis. sicut dñ diffinitio ipsorum de dif-
finito predicatur. aut alie similes pdicationes. **C2^o** Ad scdam
dicitur q accipiendo aiatu: aiatu mere substantialiter hec non
est concedenda aiatu inqstū aiatu nutritur: et per oñs hec
non est de fin q ip3 aiatum nutritur. sed verum est q aia-
tum inqstum taliter mixtum est complexionatum: nutritur
vel est aptū nutriti. et sic pbs intellerit loco allegato. ex hoc
tñ non pcedere o3 aliqua talem esse pprie per se aiatum
inqstum taliter mixtum et complexionatum nutritur. vt p3 ex
dictis in qone precedenti. **C3^o** Ad tertiam dicitur moderni q n
fuit intentio commentatoris loco allegato vt aliqua ppositio
per accidens demonstrationem ingrediatur sed q subm cui ali-
qua passio per accidens attribuit ingrediatur demonstratio-
nem. vnde hec ppositio materia est mobilis. siue fortua
est mobilis de quibus in eodem cõmento facit mentiones
sunt per se licet esse mobile non per se sed soluz per accidens
forme et materie attribuitur. **C4^o** Hec responsio siquis bene in-
spiciat implicat pdictionem. **C5^o** Aliter respondetur q ver-
ba cõmentatoris que prius posita sunt hanc dubitationē sol-
vunt et mentem ipsius declarāt. dicit enim q illud quod est p
accidens semper intrat in numero demonstrationem vera-
rum non essentialium. et hoc cõcessum est in scda pclusioe.
C6^o Ad aliam dñ q sine tales ppositiones. ignis est primo
calidus. aqua est primo frigida demonstrantur. siue sint prin-
cipia demonstrationis hoc non est in demonstratione pprie
sed solum large et similitudinarie sumpta quā qdam dicit
demonstrationem fin quid: quibus enim caliditas non pro-
prie sit ignis. passio tñ per modum passionis eide3 attribui-
tur. quā principaliter igni competit. **C7^o** Ad pfirmationē sñr
patet. **C8^o** Ad aliam rōnem p3 in qone. quā motus et quies
sunt accidentia cõla. non simpliciter s3 fin qd. vt cõter dñ.
quā sibi aliqd determinat subm. s. celum et terram. etiam
aliquo ipso3 passionis dici pnt. quare de talibus demon-
esse pnt non pprie sed large siue fin quid. **C9^o** Ad aliam dñ
cõter q Ari. ibi de accñte separabili loquebatur. et hec vidē-
tur manifeste pretendere verba textus. **C10^o** Ad confirmatio-
nem dicit q Ari. ibi loquebatur de necessitate essentiali. qñ
scilicet ex natura generis puenit vel principiis essentialib^o
spci. que vero tali necessitate pdicantur p se et fin q ipsum
de aliquo subo predicantur. **C11^o** Ad vltimū dicit q ar^m pro-
bat albedinem per eius causam siue diffinitionem essentia-
lem posse demonstrari quo ad esse simpliciter non demon-
stratione pot^m sed demonstratione fin quid determinan-

te qonem si est. sicut etiam hoīem esse demonstrari potest
per eius causam. non tñ demonstrabile est albedinem in e-
demonstratione pprie sumpta. Ad probandum enim al-
bedinez inesse superficiali semp adduceret aliqua pmissa p
accñs. aut ambe. quare et c. et sic est finis et c.

**Non ergo est ex alio genere descendente de
māre. et c.**

Questio.

xxix.

Veritur 29° vtrum contingat de
mōstratorē descendere

de genere in gen^o. q sic arg^t primo diuer-
se scie eide3 vtūtur pncipijs. ergo et c. assū-
ptum est Ari. circa illā partē primi poste. n.
ergo est ex alio genere. **C1^o** scia subalter-
nata vtūtur pncipijs scie subalternantis sic

musica pncipijs arithmetice et pspcctua pncipijs geo^o. vt
videtur velle pbs in textu et patere pōt in illis inspicienti.
C2^o idem subm a diuersis scientijs cōsideratur. ergo et c.
assumptū pbatur. qz linea superficies et corpus tam a natu-
rali q a geo^o considerātur tanq suba vt vñ de mente Ari.
.2. pby. in principio scdi tractatus: **C3^o** eadem passio i di-
uersis scientijs pnsiderat et in ipsis demonstrat. ergo et c. assū-
ptum pbat. qz spicitas a geo^o pnsiderat tanq passio. sñr a
naturali et astronomo. cū terrā esse spicā et celū esse spicuz
abvtrōqz illo3 demōstret. vt p3 inspicienti. et Ari. idem vñ
dicere. 2. pbyco3 loco allegato. **C4^o** Itē eclipsis lune a natu-
rali et astronomo tāq passio pnsiderat. ergo et c. assumptuz
p3 inspicienti. **C5^o** diuerse scie eodem vtūf medio ad eā-
dem pbādū pclusioe. ergo et c. assumptum pbat qz geo^o
et astronomus ad pbandum spicitatē de aliq corpe vtūf
p medio diffi^e corpis spici q est hñe cēty a quo cēs linee du-
cte ad circūferentiā sunt equales. **C6^o** subm vnus scientie
est passio alteri^o. ergo et c. an3 p3. quā magnitudo et nume-
rus que sūt geo^o et arithmetice suba sunt naturalis pbs pas-
siones. **C7^o** Sexto arithmeticas et geometriā descendit q tñ
nō se hñt sicut subalternās et subalternata. ergo et c. an3 p3.
quā ad demonstrādū diamet3 quadrati esse incōmensu-
rabilem coste geo^o medium assumit ex parte numerorū.
C8^o Confirmatur qz pspcctua in naturalem descendit siue po-
tius ascendit qstum ad illā ptē q est d iride. vt p3. 3. meta.
C9^o Item geometria in chirurgiā descendit: cum tñ sint scie
valde dispate. ad pbandum enim vulnera circularia tardi^o
sanari q oblonga op3vū principio aut ppositione geome-
trie. vt p3. quare et c. **C10^o** Septimo dialectice demōstratōes
ex extraneis pcedunt. ergo et c. t3 pñā de mente Ari. in tex-
tu. assumptū est cõmentatoris. 4. pby. cõmēto. 87. vbi dicit
q sermones logici sūt extranei. Itē cõmē. seqnti. dicit q ex
finonibus logicis nōn iudicat aliqd eē vel non esse fin ex-
timationē intēfā. qre et c. **C11^o** Ultimo arguit q si nō. hoc ma-
xime videret pp rationē quā implicite inuit Ari. in textu. qz
scilicet demōstratio o3 eē ex his q sunt p se et fin q ipsum
sed hec ratio non cōcludit. qz risibilitas hoī cōparat fin q
ipm et p se nō absolute q sunt diuerso3 genē3. quā hō est
de gñe sube. risibilitas vō de gñe qlitatis: qre et c.

In oppositum est Ari. in illa arte. non ergo
contingit ex alio gñe descen-
dētē demāre. et c. **C** In ista qone. pmo qdā pmitte^o scdo
ponentur conclusiones.

Quantum ad primum. nota primo sicut dictuz
est in expositione textus q per ge-
nus in proposito non intelligimus genus principale. demō-
strator enim convenientissime demonstrat risibilitatem de
homine non obstante q sunt diuersorum predicamentorū
sed intelligere debemus genus scientie contra aliam scienti-
am distincte. **C** Scdo nota q demonstratorem descende-
re de vna scientia in aliam scientiam imaginari possumus.
vel ex parte alicuius dignitatis aut pncipij. vel ex pte subij.
vel rōne passionis. aut rōne medij demonstratiui. **C** Ter-
tio pmitto sicut circa textū tangebāt q subm esse idem cu3
subo dupliciter contingere potest. vel simpliciter vel s3 qd
exemplum primi. sicut species essentialis alicuius generis
est idem cū illo: sicut hō est simpliciter idē aiali: et isochelus

triangulo. Exemplum scđi sicut linea visualis dicitur s3 qđ idem linee absolute. quoniam est accidentaliter eadem sibi & similiter numerus sonorus est s3m quid idēz numero absolute. ¶ Quarto premitto qđ datis duabus scientijs quędam sic se habent qđ neutra alteri subalternatur aliquo modo. sicut musica perspective. quedam vero alteri simpliciter subalternatur. sicut perspectiva geometrie & naturali. eo qđ subm perspective. s. linea visualis sub linea continet qđ est sub3 geometrie. visus autem siue visuale est subm qđ dam vel passio a naturali consideratū. ¶ Item dicit de musica que arithmetice & naturali subalternatur. qđam vero alteri s3m ptem subalternat. sicut cōiter dicit nālem phiaz quo ad partem de iride & halo. qđ habet. 3. meta. subordinari perspective. qđuis vt puto illa non sit pprie subalternatio quoniam perspectiva absolute dicit d3 ps scie naturalis sed potius esset subalternatio naturalis phie ad geometriā quo ad aliquam ipsius partem. Quedaz vero quo ad vnā propositionem alteri subalternatur. sicut communiter dicitur geometriam naturali subalternari quo ad illam ppositionem. de puncto ad punctum rectā lineā ducere contingit. que ab eo presupponitur. sed pbatur. 6. phy. sicut etiā chirurgicus geometre subordinatur quo ad illam. vltima circularia tardius sanātur qđ angularia. ¶ Ex quo ifertur. qđ vbi demonstrator transeat de subalternante scia in subalternatam sciam dicit descendere. econverso autem dicitur ascendere. Vbi autem sint scie penitus disperate p̄t lar ge loquēdo dici descendere. dū de vna in aliā trāsit.

Quantum ad 2^m sit prima conclusio. cōtingit di uersos artifices eodem vt principio qđuis tñ neuter illorum ex hoc dicatur in scientiā alterius descendere. ¶ Prima pars conclusionis p3 de mente Aristo. in textu. ¶ Patet etiam rōne. qđ tā geometra qđ arithmeticus vtī potest hoc principio. de quol3 dī esse vel non esse & c. ad proprios tñ terminos p̄bendo. Dicit enīz geo³ qđ nō cōtingit idem sil esse lineam & non esse lineā arithmeticus aut qđ non contingit idem esse numerum & non esse numerus. Uterq; etiam ipsorum vtetur hoc principio. Si ab equalibus equalia demas remanentia sunt equalia. geo³ tñ ad lineam contrahendo. & arithmeticus ad numerum. 2ª vero pars conclusionis p3. quoniam ex hoc vnus non vtitur principio aut conclusionē alterius. neq; subo vel medio vel passione ipsius. ¶ 2ª conclusio. non inconuenit demonstratorē sic descendere. vt in scientia alteri scientie simpliciter scđz qđ subalternata vtatur aliquo principio vel cōclusionē scie subalternantis. p3 quia perspectiva multis vtitur principiis & ppositionibus geometrie. musica etiam multis vtit principiis & conclusionibus arithmetice. & hoc assertit phs ī textu. ¶ Item geo³ vtit illa propositione. de puncto ad punctus rectam ducere contingit tanqđ conclusionē demonstrata a naturali. 6. phy. & ratione illius dicitur eidem scđm qđ subalternari. ¶ Tertia conclusio. ad eandem scientiam pertinet passionem alic⁹ generis de per se inferioribus ad illud gen⁹ demonstrare. p3. qđ scientia considerans aliqd genus cōtrahit spēs eiusdem generis. sicut geo³ triangulum cōsideras contrahit de isochete. & consequenter passionem trianguli de ipso demonstrabit. Eadem conclusio videtur de mente Aristo. in problemis. & circa finem h⁹ primi. Ex quo infertur qđ licet sic demonstrando diceretur descendere demonstrator de genere in genus principale. nō tamen de genere scientie in aliud genus descendere diceret. ¶ Quarta conclusio. demonstrator sic descendere potest vt in diuersis scientijs de eodem subo passioēs demonstrat. qđuis nō vtriq; adequato. ¶ Prima pars patet de mente Aristo. 2^a phy. loco prius allegato. quia tā naturalis qđ geometra poterit de linea passiones aliquas demonstrare. ¶ Secda vō pars p3. qđ diuersarum scientiarum non potest idē esse adequatum subm. cum ratione suboꝝ primorū scientie distinguatur. ¶ Nota tamē qđ hoc non est proprie descendere. qđ qđuis ad hoc vnus non accipit ab alio: neq; ecōtra. ¶ Sed h⁹ conclusionem instat. qđ dicit phs qđ non contingit demonstratorē de vna scientia in aliam descendere nisi subm vnus sit aliquo modo idē cū subo alteri⁹. sed corpus mobile qđ est

subm naturalis phie neq; est simpliciter idem neq; s3m qđ cū linea que est subm geometrie. vt p3. ergo non contingit demonstratorē de naturali in geometriā descendere neq; econtra. cuius oppo^m dī in pbatione conclusionis. ¶ Ad hoc multipli respondetur. ¶ Primo qđ aristo. ibi loquit de descensu quo ad eandem passionem in diuersis scientijs cōsideratam non enim demonstrabitur eadem passio in scientijs diuersis. nisi subm de quo in vna demonstrat sit aliquo modo idem cum subiecto. de quo in alia demonstrat. ¶ 2° dicitur qđ sufficit vel subm adequatum vel subm non adequatum idem esse aliquo modo cū subo alterius. & sic ī pposito contingit. Eadem enim linea tanqđ sub3 a geometra & naturali consideratur qđuis non sit adequatum naturali phie sed particulare. ¶ 3° dicitur qđ illud non est pprie descendere sicut prius dictum fuit. ¶ 4ª conclusio. non sic cōtingit demonstratorē descendere ex parte suboꝝ vt ī diuersis scientijs eodem oīno vtatur subo formaliter sumpto patet. qđ l3 diuersę scientie idem subm considerare possint. circa ipsum tñ diuersis vtūtur modis cōsiderandi. & p hīs non vtuntur eodem oīno. anīz p3 de mente Aristo. loco allegato. ¶ 6ª conclusio. nō inconuenit scientias diuersas eandē passionem de eodem subo demonstrare. & p hīs ex parte passionū alteram in alterā descendere. p3 ex 3° argumento principali. ¶ Nota tamen qđ hoc non contingit nisi altera alteri subalternetur. sicut astronomia naturali. non etiam ambe per eadem me^a precise demonstrabunt. nisi astronomus hoc faceret in quantum naturalis & non inqđtū astronomus purus. ¶ 7^a cōclusio ad mentē Aristo. sit ista. non sic contingit demonstratorē descendere qđtum est ex pte passionis vt passionem alic⁹ scientie in altera scientia demonstrat oīno extraneā a consideratione illius scientie. ¶ Patet qđ alī sequeretur alteram premissarum nō esse per se neq; s3m qđ ipsum. sicut Aristo. insert in textu. quare & c. ¶ Ultima conclusio. l3 contingat demonstratorē de scientia subalternante in subalternatā descendere ratione mediij demonstrati quo aliqua passio de subo demfatur. illud tñ mediū non est oīno & formalr idem in vtraq; 3. ¶ Prima pars h⁹ conclusionis patet de scientijs qđ vna simplr alteri subalternatur: sicut astronomia nāli subalternat sic vt a quibusdam ps nālis scientie dicat non. n. inconueniet tā nālem qđ astronomū considerare eclipsim lune per comparisonem ad diametralem terre interpositionem. inter solem & lunā. ex qua umbra terre vsq; ad lunam porrigitur. ¶ 2^a vero pars patet sicut conclusio quinta. predicto enim medio vtetur astronomus per relationem ad exntiā solis in capite vlt cauda draconis. de qđ nālis non se itromittit. quare & c. Ex predictis inferūt cor^a. qđam primo qđ metaphycus in oēs alias scientias descendere pōt. qđ subm eius est ens cui subta aliarū scientiarū subiecit. ¶ Item dicit ari. in pe^o meta. qđ metaphyca regulat & dirigit oēs alias scientias. & pmo phy. principia nālla p̄ p̄nentes & meliū ex principiis meta. ¶ 2° sequitur qđ dialecticus in oēs alias scientias descendit quo ad modū pcedēdi. ¶ 3° qđ ceterę oēs scientie modū pcedēdi accipiūt a dialectico. Etia qđ via qđā pbabili & arguitūa a principia scientiarū pbare pōt. vt sensit Arin topicis cū dicit qđ dialectica h3 viam ad oēs alias scientias. nō tñ p certitudinē pbat principia aliarum scientiarum. Sicut metaphycus. L3 autem dialecticus quo. ad modum pcedēdi in alias scientias descendere dicatur. nov tñ dicendum est ip3 sic descendere quo ad res consideratas. non obstante qđ omnibus. 10. predicamentis consideret sicut metaphycus eo qđ res predicamentales non ab eo considerantur pure realr. sed vt significabiles aliqua intentione scđa. sicut hac intentione nomen aut verbum est genus vel species. & sic de similibus. & p hīs vt sic subta aliarū scientiarum realit3 sub subo logice nō p̄tinent. n3 sibi quo ad rē p̄sideratā subalternant. siue sub3 logice syll3 dicat. siue ens rōnis. ¶ 3° sequit qđ nāl phia in medicinā descendere pōt. p3. qđ sibi simplr subalternat. subm. n. nālis phie est corpus mobile siue corpus nāle. subm aut medicine est corpus hūanū sanabile qđ ē inferius ad subm nāl phie. Ex hoc tñ vt qđaz dnt nō pcludi d3 medicinā eē natural phie p̄t. qm natural

Questio XXX.

considerat corpus mobile ad sanitatem non quidem prout ab arte sanetur. sed p naturā tantū. medicus autē sp in relatione ad artē. ¶ 4° sequitur geo^m in chirurgiā descendere q̄ ad illam propositionem vñera circularia tardius sanantur. circulus. n. siue circūlaris sunt res a geo^a considerate sub quibus continetur vulnus circularē sicut inferius per accūs s̄ suo superiori. quare r̄c.

Ad argumēta principalia. Ad p^m cū eius confirmatione patet ex p^o r̄ 2ª conclusioe. ¶ Ad 2^m p^o ex conclusione quarta r̄ quinta. ¶ Ad 3^m p^o ex 6°. ¶ Ad cōfirmationem sibi p^o. Et quidā dñt q̄ naturalis cōsiderat eclipsis per respectum ad corp^o naturale. astronomus vero per comparationes ad corpus mathematicū. Sed hoc non puto bñ dictū. cū astronom^o magis sit naturalis q̄ mathematic^o. vt colr de mente com mē. r̄ Ari. 2. phy. ¶ Ad 4^m p^o ex vltima conclusioe. Quidā tñ negant añs. Dicūt. enī q̄ ad pbāndū aliqd corpus esse spicū siue sit terra siue celū geo^a vtetur hoc medio qd̄ habet centrū a quo omnes linee ducte ad circumferentiam sūt equales. nāl vero mediū assumet a natura tal corpis. vt p̄ babit terrā esse rotūdā: qz omnes eius partes tendūt ad centz mūdī. r̄ celū esse spicū qz hz in se p̄m^m velocissimi r̄ vniformis motus. astronomus autē probabit terras esse spicam qz equaliter distat a medio mūdī. sibi celū esse spicū qz equaliter distat a terra. ¶ Ad 5^m cōcedit añs sed hoc n̄ est cōtra intentionem Aristō. ¶ Ad 6^m dici potest geometriā quo ad illam partem arithmetice subalternari. Et per idem responderet ad confirmatiōs. Aristō. aut voluit q̄ n̄ incōueniret demfatorē descendere vbi vna scia aliquo modo alteri subalternaretur. Quidam tamen dñt q̄ demon^o geo^a nō depēdet ab demfatiōe arithmetici neqz ecōtra. eo q̄ geo^a q̄dratū assumit vt i p̄m^m tñ reperit. arithmetice at̄ p̄nt i nūeris repit̄ trāsūptiue. r̄ geo^a numex accipit māl̄ p̄ reb^o nūeratis. arithmetice at̄ numex formalr̄ p̄nt ē formal̄ qdā multitudo proueniēs ex vnitatib^o aggregatis. Sz h̄ r̄isio non obstat argu^o vt patere potest inspiciēti. ¶ Ad 7^m dicit q̄ cōmē. loco allato rationes vsitatas in nālī p̄bia per terios cōes r̄ logicos appellauit sermones extraneos. qm̄ non sūt per terios sibi oio proprios. Hoc tamē nō obstat p̄ius determinatis. ¶ Ad vltimū patet ex notabili p̄mo. Et sic est finis.

Quoniā autē manifestū ē q̄ unūquodqz mō strare non est r̄c.

Questio. xxx.

Veritur 30. vtruz demfatio ex cōib^o procedere possit.

Affirmatiue ar. p̄mo sic dignitates sūt p̄ncipia cōia q̄ tamen ad oēm concurrunt demonstrationem. ergo r̄c. ma. de. se p^o. r̄ mi. h̄ in probēio cum de dignitatibus demonstrator precognoscat qz est. ¶ 2°. dia-

lectica r̄ metaphica sunt scie cōissime quarū p̄n^o etiaz cōisfima sunt r̄ per cōsequēs ipse per p̄ncipia cōm^a procedere possunt. quare r̄c. ¶ 3°. geo^a r̄ arithmetica sepe vnt̄ bis p̄ncipijs. si ab eq̄lib^o eq̄llia demas remanētia sūt eq̄llia quecūqz sunt equalia vni tertio inter se sunt equalia: r̄ omne totum est sua parte maius. r̄ tamen talia p̄ncipia sunt cōia r̄ neutri illarum appropriata s̄z propriā earū considerationem transcēdentia. vt p^o. quare r̄c. ¶ 4°. demonstratio potissima est de subo qdāz cōi r̄ passione que sibi competit tanq̄ v̄le ipsius quare est ex cōibus. p̄na videt no. r̄ añs p^o ex superioris determinatis. ¶ 5°. p̄n^o cōia sunt tanq̄ agentia v̄lia. particularia vero tanq̄ agentia particularia. s̄z causa vniuersalis plus influat in effectum q̄z particularis. vt p^o in libello de causis. ergo magis dici d̄z demfatio esse ex cōibus p̄ncipijs. q̄z ex particularibus. t̄z p̄na. cum mi. r̄ maior a simili. sunt. n. p̄ncipia vniuersalia resp̄cū demfationis sicut v̄tus sol resp̄cū gnātōis aial: p̄ncipia vero particularia sicut virtus determinata aial. ¶ Confirmatur. qz tūc frustra essent cōmunita p̄ncipia r̄ Ari. frustra posuisset diuisionem p̄ncipiorum quam in hoc p̄mo ponit in illa pte Dico autem p̄ncipia r̄c.

Ad oppositum est aristo. in illa parte qm̄ aut manifestum ē q̄ vnū/ qdāz demonstrare est r̄c. ¶ In ista qōne: primo p̄mittentur qdam. sc̄do ponent̄ cōclusiones.

Quantum ad p̄mū ponantur primo distinctiōnes p̄ncipioz per modum sufficiētie. v̄z. p̄ncipiorum qdā est complexū. qdāz incōplexū p̄ncipiū incōplexū sicut subz scie aut diffinitio aliqua per se no. in scia considerata. s̄. n. ab Ari. p̄ncipia appellātur vt p^o in processu illius partis. dico aut p̄ncipia r̄c. r̄ tale p̄n^m est duplex. qdā est cōe. sicut ēs qd̄ est subm me^o qdāz p̄prium sicut li^o que est subm geo^a r̄ numerus: arithmetice. Complexum vero p̄ncipiū qdā est cōe. qdā est p̄prium. cōe qd̄ sciaz p̄ncipiarum metas r̄ terminos trāscedit. sicut de quoz dicitur esse vel non esse. omne totū ē maius sua parte. si ab equalibus equalia auferas r̄manentia sūt equalia. r̄ ista cōiter dignitates dicuntur. imo omne p̄ncipiū cōplexum indemonstrabile Ari. loco allat^o. vocat dignitatem. t̄z in prima parte. ē aut p̄n^m demonstrationis r̄c. stricte loquendo appellauit dignitates solū illas duas de q̄lz dicit esse vel nō esse: nō p̄tingit idē s̄l̄ eē r̄ nō esse. D̄nt at̄ h̄ p̄ncipia cōia. qdā. n. sūt q̄ nece est a q̄lz addiscēte h̄i r̄ sūt simpliciter idemfabilia. r̄ statū sūt no. ex sola terioz no^a. sic ille due p^o dēc q̄ ab Ari. p̄ qdā excellētā dignitates r̄ maxie p̄pōnes dñr. Quedā v̄o sūt p̄ncipia cōia q̄ nō ē nece quēlz docēdū h̄re t̄z sint idemfabilia. r̄ vt cōiter d̄r discursu qdā iperceptibili itellēs nob̄ sūt no. sic illa. oē totū est mai^o sua pte si ab eq̄libus eq̄llia demas r̄c. r̄ q̄cūqz sūt eq̄llia vni. 3° r̄c. r̄ illa cōiter dici solēt cōes ai p̄ceptōes. p̄n^m v̄o cōplexū r̄ p̄prium ē p̄pō idemfabili. r̄ p se no. i illa scia in q̄ ē p̄n^m. metas sue scie nō trāscedēs. sic aglī recti sūt eq̄les r̄ de p̄ucto ad p̄uctū rectā ducere p̄tingit. Et p hoc patent d̄rie iter p̄n^o cōia r̄ p̄pria. Tale at̄ p̄m. t̄z in precedentibus ab Ari. gnālī noie dicit̄ sup̄pō. h̄ tñ ab eo diuidit̄. qdā. n. est absolute idemfabile. sic angulī recti sūt eq̄les. r̄ hoc absolute appellat̄ sup̄pō. qdā at̄ demfabile sic de p̄ucto ad p̄uctū rectā ducere p̄tingit. r̄ hoc diuidit̄ ab Ari. qz vel ab addiscēte absolute p̄cedit̄ q̄n̄ p̄supponit̄. r̄ sic sup̄pō appellat̄ nō absolute. s̄z q̄ ad hoiez tñ. vel nō absolute p̄cedit̄ ab addiscēte s̄z h̄z p̄riā opionem in o^m. r̄ tē appellat̄ qd̄. v̄l n̄z ab eo p̄cedit̄ n̄z p̄riā h̄z opionē. r̄ sic d̄r p̄ntio. ¶ Ex p̄dcis p^o q̄ nō s̄o i p̄pō p̄ncipia dñr cōia qz ex teris cōib^o p̄stituta. hoc. n. p̄ncipiū angulī recti sūt eq̄les ex quibsdā teris cōibus p̄stituit̄. qd̄ tñ p̄ncipiale r̄ nō cōe p̄n^m dici d̄z. ¶ 2^a p̄ncipal^o distinctio. demfatiōez aliquā vel aliq̄ cōi p̄n^o est duobus mōis: vel i sua max^a cōitate. vt i h̄bēdo ad p̄prios terios. Ex^m p̄mī. vt si aliqua scia v̄at hoc p̄n^o absolute s̄upto. Si ab eq̄lib^o demas. r̄c. Ex^m sc̄di. vt si geo^a eodē v̄at p̄n^o h̄bēdo ad lineam. v̄z. si a lineis eq̄lib^o lineas demas r̄c. arithmeticus v̄o ad numex. vt si ab equalibus nūeris equalis numeros demas r̄c. ¶ 3^a distinctio. aliq̄z demonstrationem vt p̄ncipijs cōibus in sua cōitate est duplī. s̄. vel tanq̄ formalr̄ demonstrationē ingredientibus. vel solū ad illā v̄tualr̄ p̄currētibus. ¶ 4^a disti. sciaz qdā ē cōissima r̄ alias sibi subalternas. sicut metaphy. quedā v̄o p̄ncipialis. sicut arithmetica vel geometria. ¶ Premitto vltorius q̄ demfatio simpliciter d̄z eē ex p̄missis p se r̄ p̄m q̄ ipsum.

His premiffis sit h̄ p̄ma p̄o. Alicui^o scie de m̄fatiōes p̄ncipia cōia in p̄pria forma p̄cedere p̄nt tanq̄ formaliter ingredientibus d̄ m̄fationē. p̄z de demonstrationibus metaphy. sicut. n. se h̄z metaphy. ad certas scias sic se habēt eius p̄ncipia ad p̄ncipia aliaz sciarum. sed metaphica ē oibus alijs cōis. vt p^o. p̄mo meta. ergo ei^o p̄ncipia p̄ q̄ p̄cedit sūt oib^o alijs cōia. ¶ 2^a p̄o. t̄z ita sit metaphyca tñ p̄ncipia cōia p̄cedēs p̄ sibi p̄pria p̄cedere d̄r. p̄z d̄ mēte ar. i textu cū d̄c. et scia illoz p̄pria oib^o. vbi de p̄ncipijs cōib^o loq̄ et scia illoz. s̄. metaphyca. p̄z ē rōne. qz sicut illa p̄ncipia ad p̄ncipia p̄ncipialia se h̄nt tanq̄ aliqd cōe. sic ē metaphyca ad scias p̄ncipialia se h̄nt tanq̄ aliqd cōe. sic ē metaphyca ad alias scias sic p̄ncipia cōia ad p̄ncipia aliaz sciaz. ergo a cōmutata p̄portioe sic se habet metaphy. ad p̄ncipia cōia sicut alie scie

Questio XX.

ad principia sua particularia. sed alle scie p principia particu-
laria pcedunt tanq̄ per principia propria. ergo silr metaphy.
p principia coia pcedit tanq̄ per sibi ppria pncipia q̄re rē.
Ex his correlative ifertur q̄ metaphy. est maxime scia.
pbatur per argumentum Ari. in lra. qz sciens per causas
aliqualf est sciens. r sciēs per magis cās ē magis sciēs. r p
maxime cās ē maxime sciens. sed sciens meta. est huiusmo-
di. ergo metaphysica est maxime scia. t3 ma. per regulā to-
picam. minor vō declaratur. **Primo** rōne oboz pnci-
paliter in ea consideratur. s. subaz separataz. r p̄serti rōne
p̄mi obi qd̄ est d̄s. tunc. n. scit. per cās superiores r altissi-
mas merito quaz maxime sciēs meretur appellari magis
q̄ alia ex causa. qz l3 p̄dicta sint a nobis difficulter cognosci-
bilia. maxime tñ s̄m nām suam scibilia d̄r. **2o** rōne subī
p̄mi qd̄ est ens. vt patet per Anic. in metaphy. sua sed tale
est primo notum intellectui. vt p3. **3o** ex parte principio-
rum ex quibus alia probantur principia sciarum vel saltem
in virtute eorum roborantur. **4o**. quidam pbant ex pte
finis meta. v3. cognitionis subaz separataz. Sed h rō eadez
i suba est cum p̄ que sumit ex parte oboz. **5o**. qz meta-
physicus puras rerum quidditates considerat que ab alijs
artificibus non nisi p̄cte consideratur. vt p3. 7. meta. **Ex**
omnibus ergo his sil iunctis concluditur metaphysicū eē
maxime sciētē. r per p̄ns metaphy. esse maxime scientiaz.
Ex quibus infertur metaphysicā in alias scientias descē-
dere: nō tñ rōne subī eius p̄mi. s. entis sub quo subta alia
rum scientiarum continentur. imo ēt ratione alioz ab ea cō-
sideratoz. cōsiderat. n. metaphysicus cuiuscūq̄ rei p̄nci-
pals quidditates r ḡna: ipsorum vsqz ad generalissima. h at
ab alijs artificibus presupponi rōnabilr debēt. Item r rō-
ne principioz complexoz que adeo coia sūt vt aliaz sciē-
tiarum principia eiusdem supponantur. quare rē. **3o** cō-
clusio dem̄tationes sciaz p̄ncipaliū p̄ueniēt vt p̄nt p̄ncipi-
is cōib⁹ tāq̄ vtualr ad ipas p̄currētib⁹. p3 p arg^m p̄mi p3
ē p cōiter loquētes. **4o** p̄clusiu. l3 demonstrationes sciē-
tiarū p̄ncipaliū non formaliter vtantur p̄ncipijs cōibus
in sua communitate sumptis. eiusdem tñ p̄tractis ad propria
mām conuenienter vt p̄nt. **Prima** pars p3 quia illa p̄nci-
pia sic sumpta excedunt metas scie. 2^a ps patet ex 3° arg^o.
Utraqz pars eiusdem conclusionis. p3 de mente Ari. p̄az
infra cum dicit. Sufficiens autem est vnūq̄qz istorum q̄-
cunqz in ḡne rē. Item paulo post eum dicit p̄rigere aut sil
affirmare r negare n3 vna recipit demonstratio sed aut idi-
geat demonstrare conclusionem sic. **5^a** conclusio. ad cō-
pletam doctrinam ḡrandam non sufficit dem̄tationib⁹
scientiarū p̄ncipaliū vt p̄ncipijs cōib⁹ siue p̄cte siue vtualr.
sed etiam p̄ncipijs eis proprijs vt p3. qz tales demon-
strationes esse debent ex his q̄ sunt p se r s̄m q̄ ipm. qd̄
non contingeret si solum ex cōibus procederent. vt p3 de
mēte p̄bi i textu. q̄re rē. h p̄clusio r p̄ma pars precedentis
p̄clonis p̄nt esse de mente Aristotelis.

Ad rōnes principales p3 i qōne. **Ad** vltimā
tñ d̄r q̄ concesso p nunc ante. r p̄na
solum p̄cluditur p̄n^a vlr magis vtualr cōcurrere q̄ p̄nci-
laria formaliter. s3 hoc nō obstat p̄posito. **Ad** p̄firmatio-
nem: neganda est consequentia sicut non sequit q̄ frustra
sit virtus solis si p̄ter eam alia requiruntur agentia. par-
ticularia ad aliquem effectum h inferius producendū. Et
sic est finis rē.

Non est autem suppo n3 petitio qd̄ necesse
est rē.

Questio.

xxi.

Veritur 31°. vtrum dignitas so-
lolum per rōnem inte-
riorem nob sit nō. q̄ n arg. sic. cuiuslibet ite-
riori rōni aliqua exterior rō cōr̄ndet si g^o
fiat nō per rōnem interiorem. sequitur ēt
q̄ per exteriorē p̄t nobis declarari. t3 cō-
sequentia. r assumptuz cōiter p3. r h̄r ab

Aristo. primo per hermenias vbi dicit q̄ voces sūt earum
passionum que sunt in aīa note. 2° dignitas est demōstra-
bilis. ergo per rōnem exteriorē nobis manifestatur.

assumptum pbatur. qz eius significatū h3 per se cām p̄lo-
rem in essendo. s. deum qui est oīum aliorum cā. q̄re. rē.
3° si hoc esset vey maxime cōtingeret. qz ad rōnem interio-
rem instare non cōtingit. n3 ad dignitatem sicut dicit in tex-
tu sed q̄ hoc sit falsum ar. qz sicut ad exteriorē instare p̄tin-
git ita etiaz ad interiorē cui illa exterior subordinat. q̄re rē.
Confirmat qz multi antiqui sicut heraclitus p̄maz di-
gnitatem negauerunt. vt p3 4° meta. quare p̄ ipsam instan-
tie adduci p̄nt. **Confirmatur**. qz ex dignitate aliquid pōt
inferri tanq̄ consequēs. r ab aliquo negari. negato aut con-
sequente bone p̄ne d3 anis negari. vt i logica cōiter p3. q̄r rē.
4° dignitas aut dem̄fari aut aliquo modo per notus p̄-
bari p̄t. ergo ipsa indiget ratione exteriori. t3 p̄na. r anis p̄-
batur ea que sunt per se no. dem̄fari p̄nt. vel alio modo p̄-
bari. sed sole dignitates dicuntur p se note. ergo rē. mi. v̄r
Aristo. in textu cum dicit. q̄ p̄pō quam necesse est eē p se
r videri per se non est suppo n3 petitio. r intendebat digni-
tatem. vt p3 in expōne textus. r cōiter expositores oēs in
hoc concordāt. **Ex** quibus v̄bis v̄r q̄ illa sit vna p̄ditio soli
competens dignitatē. v3. quam nece est per se videri. ma.
vō pbatur aucte cōmē. 2. p̄hy. cōmē. tertio vbi dicit. q̄
diffō nāe est per se no. r postea subdit q̄ nō dicere d3 q̄
illa diffinitio non sit conclusio dem̄tationis. r v̄r velle q̄ ipa
p̄bari potest per syl̄lm hypotheticū r per diuisionem aut
per inductionem. **Itē** cōmēto. 7. tertij p̄hy. dicit magni-
tudinem esse diuisibilem in infi^m esse per se notum taz nālī
q̄ geometre. hoc tñ ab Aristo. dem̄fat. 6. p̄hy. vt p3 in tu-
enti. imo idem cōmētator ibidem affirmat q̄ cā illius de-
monstratur. ēt ille effectus demōstrabit. q̄re rē.

Ad oppositum est. p̄ns in illa parte non est
at suppo neqz petitio rē.

In qōne primo no. q̄ licet large accipiēdo dignitatem
multo p̄les q̄ due sint dignitates. in p̄posito tñ h accipitur
stricte. s̄m q̄ i illa parte accipit. imediati autē principij rē.
vbi dignitati due attribuūt p̄ditiones. v3 q̄ sit absolute r
simplr idm̄rabil. r q̄ nece est quēlibet docenduz b̄re ipaz
r tal est illa p̄positio. de quolibet d̄r esse vel non esse. r ne-
gatina sibi cōr̄ndēs. Cum enim eius nō immediate super
notitia entis fūdet q̄ cuius addiscētī ē necessaria. eo q̄ conce-
ptus entis est primus conceptus vniuersalis intellectus a q̄
alij conceptus vtualiter vel formaliter absolui non possunt
segtur ipsam esse cuiuslibet addiscētī necessariaz. r per hāc
conditionem principaliter d̄r ab alijs que non sunt dignita-
tes. propter hoc accidit q̄ si alicui proponatur debite intel-
lecta non potest ei dissentire quēlibet etiam docendū talem
o3 habere bitū vt sibi dissentire non possit. **Itē** notādū sc̄do
q̄ p̄positionem aliquam eē per se notam ē duobus mo-
dis. vno modo qz sit p̄positio necessaria. r propter sui ma-
nifestam veritatem. aut simplr aut in certa scientia indemo-
strabilis. quō diceremus has per se notas esse: angli recti
sunt equales r de puncto ad punctum rectam ducere con-
tingit. qm̄ in geo^a sunt principia idemōstrabilia. 2° magis
stricte dicitur p̄positio per se no. quia propter sui manife-
stam v̄ritatem non per aliam notificatur. qualiter solum di-
gnitatem diceremus per se notam. nulla enim est p̄posito
cuius assensus requiratur ad assensum huius. qd̄libet
est vel non est. quare per quandam excellentiaz per se no.
dicitur. quia p̄i^a inter alia que large dicuntur per se no-
te. r per consequens primo per se no. dici debet. **Ter-
tio** notandum q̄ per rōnem interiorē dupliciter intel-
ligere possumus. r contra per rōnem exteriorē. Uno
modo v̄i omnis illa ratio interior dicatur que fuerit ratio i-
terius in anima exis. r opposito modo exterior que fuerit
exterior. sicut ratio vocalis aut scripta. Alio modo dicitur
ratio interior solum lumen intellectus agentis. primo qui-
dem dicitur ratio quia potentia intellectiua ratio appellari
solet cum sit nālī apta rōcinari. sc̄do dicitur interior. tum qz
illd̄ lumē intellēs naturaliter est insitum. tum qz nō p̄ doctri-
nam nobis acquiritur. sicut syl̄ls vel aliquid tale. tum quia
per rōnem vocalem aut scriptam non exprimit sicut ar-
gumentationes mentales p̄ vocales exprimentur. **Oppo^o**
aut mō oīs argumentatio siue mētalis fuerit siue extra mē

te ratio exterior dicitur. De vocali et scripta est mani^m. me^m talis vero io dicitur exterior. q: non naturaliter insita intellectui et per vocalem rationem exterius exprimi pot. per doctrinam etiam exterius pot. acquiri. Premitto ulterius q: dignitas prima non sit nobis non per argumentationem. sed solo lumine intellectus agentis. Item de mente com. p. men. 5. tertij de aia. Item etiam rone. q: dato opposito ptingeret ut aliqd eet complexu notius prima dignitate. pns est falsus ut p3. pna 13. q: o: notificans notius ee d3 q: notificatus. Ex p dictis clauditur. p:lo rnsua quesito. v3. dignitas prima solum nobis innotescit per rone interior. non aut per exterior. p3. per interior intelligendo lumine intellectus agentis. et per exterior argumentatione. Ex quo inferitur q: talis dignitati debite intellecte nemo iterius pot. dissentire. p3. cum eis dissentire no pot. itellect^o que solo lumine itellect^o fuit no. Et hoc est qd itendebat pbs volens q: ptra ipsam dignitatez no contingit instare. neq: ptra rone interior sp instare contingit. Et notanter dico interius dissentire. q: n inconuenit exterior: vbi negare dignitate primaz: quod multiplici ex causa contingere pot. Uno mo vtuallr. negado .s. ppone aliq: in qua prima dignitas vtuallr ptinget. aut pcedendo aliq: ad qua sequit o^m dignitatis. Secdo ex ignorantia rnsuendi. sicut pmentides et melissus motuz ee negauerunt ne cogere concedere vacuu. Tertio ex fallacia qdam appetit: sicut eraclytus prima prin^a negauit. ut p3. 4. meta. 4° si ho negaret ut se ad alia mam diuertet. v: hoc faceret gratia disputationis et inquisitionis. Et alijs modis multis hoc contingere potest.

Ad argumenta pncipalia. Ad p^m p3 in qone. q: p rone interior pbs non argumentatione mentali itellect. sed lumine intellectus agentis. Ad 2^m negat assumptu. Ad pbationem p3 rnsio. i. 16. qone. Ad 3^m p3 rnsio sicut ad p^m p3. Ad prima pfirmatione d^r q: antiqui dignitate primam negauerunt ore et non corde. vel q: negauerunt dignitate vocalem no debite intellecta. Ad scdam pfirmatione d^r q: forte quis negaret p:lonem aliq: illata ex dignitate: aut sibi mente dissentiret. non seqt ut mente illi dignitati possit dissentire. Ad vltimu negat ans. Ad pbatione d^r accipiendo pponez p se nota ut accipi coter solz negando minor: e. Ad p^m d^r q: ibi accepit p se notu magis stricte. ut dicitur fuit in qone. pment. vo locutus e de p se noto large sumpto. et tale no est demfabile demfatione pprie sumpta i ea scia in qua est p se notuz. ut satis ex vbis illius appet cum dicit q: d^r nae pbat per sylz hypotheticu: aut per inductionem. vel diuisione. Per ide d^r ad alia auctoritate pme. q: magnitudine esse diuisibile in infinitum est per se notum in geo^a comuniter accipiendo per se notum. cum hoc tamen stat ut demonstratur in naturali pbia et.

Contingere aut simul affirmare et negare n3 vna recipit demonstratio et. Q. xxxii.

Veritur 32°. Utrum illa propositio qdlibet ens est vln^o est sit pncipiu primu. Negatiue ar: primo sic. illa pp^o est vna disiunctiva vel de disiuncto extremo que ptes eius p:supponit cu omne totuz suas p:supponat ptes tanq: piores eo. ut p3 pmo pby. qre ptes eius erant p:ora pncipia ipso. Confirmat. q: illud p^m imedia^s sup ente fundat. qd v^o esse p^o eo sicut simplex e coposito p^o. Secdo si sic. tuc illa pp^o eet p^m vey. patet pna de se. q: pns sit falsuz arg. auctoritate Ari. 2. meta. vbi dicit. q: p^m vey e deus a quo oia alia d^r va. illa vo ppositio non e deus. ut p3. qre et. Tertio si sic tunc esset notissima pp^o. p3 pna de se: q: pns sit falsum ar. q: illa ens est ens e notior illa. ergo et. assumptu pbat. q: illa est p: ea ut p3. sed sicut res se h3 ad ee ita se habet ad cognosci ut p3. 2. me. Quarto si eet p^m pncipiu tunc eet firmi^m ptra qd instari non posset. pna non est per p^m i textu. q: pns sit falsum ar. q: duo p:radictoria de eodez vificantur. demonstrato. n. animal in comuni verum est q: hoc e ho-

mo. et q: hoc non est homo: postq: illud animal est equus quare et.

Ad oppositu v^o ee pbs i illa pte contingere aut simul affirmare et negare et. In ista qone qdas moderni dixerunt multa q: iudicio meo poti^o fuissent tacenda. Dixerunt. n. pmo q: intellect^o huius manus q: cito h3 pceptu entis h3 penes se ocs illas pp^o es ens e ens. ens no e no ens. o: ens e ens. et nullu ens est no ens qd: e vel no e. et no ptingit ide sil ee et no ee. Ex quibus tres sunt cobinationes ut p3. hoc e dictu ptinges et pauci fundameti. scdo dnt ocs illas ee dignitates. tertio dnt illa ens e ens ee prior illa dignitate. de quol: d^r ee vel non ee in g^o cause efficietis sed ee posterior i g^o cause finalis. Et si dicat q: illa ens e de scdo adiacete: e por illa ens est ens. dnt q: no ptingit dari tale ppone de scdo adiacete i mente. q: hoc vbu e i mente significat quadam copatione qua sine extremis no e itelligere et p pns q: illa ens e: no e ps illius metalis ens e ens. q: tu e ridiculu. Id ec et alia dnt q: ptranso. Sit igit h3 pna distinctio. ppone aliq: ee nota duob^o modis itelligi pot. Uno mo q: significatu eius e notuz. q: h3 hac: deus e rustico dicerem^o nota. sine ab eo scita. quis nesciret qd eet pp^o. scdo mo. q: ipsa fm q: pcept^o aut signuz aliqd tale extrinsecu eet nota. Ex quo inferit q: pponez aliq: ee altera notio: e his duob^o modis ptingere pot. Secda distinctio signific^o alien^o pp^ois ee alio significato not^o e duobus modis. Uno mo quo ad apprehensionem absolute. q: .s. prius aptu ab intellectu apphedi alio mo q: ad certitudinem. q: .s. itellectui magis aptu appere ceru. Tertia distinctio pceptu aliq: aut ppone ee alia ppone p: e duobus modis. aut q: ad apphensionem itellect^o. aut q: ad ipi^o adherentiam sine credulitate. 4^a distinctio vey duplr accipitur. Uno mo trascedenter put pnerat cu ente et sic iter oia va de^o diceret p^m vey. sic et iter entia e p^m ens. Alio mo accipit p vo scde itentiois. v3. p ppone va. Illis pmissis sit p:lo p^a. aliq: pp^o e itellectui notior h3 q: pcept^o aut signuz q: illa pp^o qd: e vel no e. p3. q: itellect^o p^o apphedit illa pte qd: e tanq: signu re aliq: significant: q: tota illa ppone. ut p3. sic et innenes pmo docent cognoscere nome et vbu q: pp^o. et p^o categorica q: hypothetica. et cathe^o simplic^o q: complexa. q: et. Secda p:lo. cecedi pot alie^o pp^ois signific^o ee not^o significato p:dicte pp^ois q: ad apphensionem: h3 q: ad certitudinem itellect^o nullu ali^o significatu possit ee eo not^o. Pna ps p3. p: eni itellect^o fert ad apphendum q: ens est q: ad apprehendum q: quod: est vel non est. Secda vo pars p3. q: eius significatum p nullu ali^o itellectui certificari pot. q: et. Tertia p:lo. h3 hoc p^m qd: e vel no e heat cceptu aliq: eo tpe vln^o prior q: ad apphensionem absolute: t^o q: ad itellect^o adhesionem e oib^o alijs prior. Pna ps p3. ex argu^o pmo. pcept^o .n. incoplex^o na p: e pceptu coplexo. et ipm aliq: tpe pcedit. cum igitur illa dignitas dependeat a pceptu entis incoplexo. seqt pceptu entis conceptu illius dignitatis sine ipsa dignitate ee prior: quo ad suoz significatoz apprehensionem absolute. Item conceptus partis a conceptu tot^o presupponit tanq: naturaliter prior. quare illa dignitas quo ad intellectus apprehensionem erit sua pte posterior. Secda vo pars conclusionis v^o de se manifesta. ita. n. firmiter itellect^o illi pncipio adheret q: nulli alter eque firmiter vel firmi^o aptus adherere. Item oppositu eius capere non pot intellectus. sic autem de illa non contingit ens est ens: et sic de similibus multis. potest. n. quis facilius imaginari aut itelligere q: nullum ens sit ens. quare et. Causa vero quare i intellectus firmissime ei adheret est. q: eius conceptus est imediate super ente fundatus et per modum disiunctionis primorum contradictorioz complexus. Quarta conclusio q: nis accipiendo verum pro re vera deus sit p^m veritatem accipiendo pro propositione vera illa dignitas p^m verum dici debet quo ad certitudinem itellect^o. Pna pars patet ex arg^o secundo. et quarta distinctione. Secda pars patet ex conclusione precedenti. Item q: ex veritate illius dignitatis cetera omnes roborantur veritates complexe. saltem quo ad certitudinem itellect^o. q: et.

Ad argumenta principalia. Ad primū et confirmationē p̄ et tertiam p̄lone. Ad sc̄dm p̄ ex quarta. Ad tertium p̄ ex prima et sc̄da simul. Conceditur. n. intellectū nālr eē aptum prius apprehendere q̄ ens ē ens q̄ q̄ q̄d̄ ē vel non ē. vt dicit conclusio sc̄da. Concedit et q̄ intellectus nālr eē aptus prius apprehendere hanc pp̄onem ens ē ens: cuius extrema sūt incōplexa sub rōne pp̄onis. q̄s app̄hēdere illā. q̄d̄ ē est. vel nō ē. sub rōne pp̄onis. vt dicit 2° p̄ma. Et per hoc saluabit illa auctoritas sicut res se h̄z ad eē: sic se habz ad cognosci. D̄r t̄n vltimus q̄ intellect^o nō ē aptus nālr magis adherere huic pp̄oni. ens ē ens. q̄ illi. q̄d̄ ē vel nō ē. sed potius econtra. Quare q̄ ad hoc dicit tale p̄m eē non^o. D̄r etiā signi^m ip̄si eē absolute p̄ signifi^o illi^o ens ē ens. q̄m seq̄ formalr ens ē ens. g^o q̄d̄ ē vel nō ē. et nō eē nisi forte gr̄a m̄ae. P̄d̄. n. q̄s imagiari siue p̄ intellectū h̄ngere q̄ nihil sit q̄uis t̄n quodl̄z ens sit vel non sit. q̄re et c. Ex his t̄n dictis nulla est necitas appellādi dignitatē illā pp̄onē ens ē ens. et q̄sdā alias de qb^o mentionē faciūt moderni q̄s n̄is dici possit. Ad vltimū p̄cedit p̄na p̄ia. Ad rōnē i oppositū negat āns. et p̄r negat illa hoc nō ē hō dem̄fatio aīali in cōi. Et si ar. sic hoc nō ē hō. ergo hoc nō ē hō. tenet consequentia ab affirmatiua de predicato infinito ad negatiua de predicato finito. et āns p̄. q̄ hoc ē aīn^o. Respondeat negādo p̄ia. neq̄ illa regula vlr et absolute r̄z. s̄z bene seq̄ in p̄posito cū p̄ditōe q̄dā. sic argnēdo. hoc nō ē hō. ergo hoc s̄z qd̄ nō ē homo. Et sic est finis questionis.

Et dialectica omnibus est: et si aliq̄ rēptet vlr mōstrare cōmunia et c. **Questio. xxxiii.**

Veritur 35. Vtq̄ metaphyca et dialectica vtant̄ oībus principiis cōib^o. Negative arg. sic. q̄ si sic eēt tūc metaphyca eēt certissima sc̄iaz. p̄ p̄ia. q̄ p̄n^o cōia sūt oīz certissima. q̄ p̄is sit falsū ar. P̄mo q̄ sc̄ia de aīa vlr metaphyca certior. vt p̄z in p̄hemio li. de aīa.

vbi vlr velle Ari. et cōmen. q̄ illa sc̄ia alias excedit nobilitate subi. et certitudine dem̄fationis. 2° q̄ sc̄ie mathe matice sunt in p̄mo gradu certitudinis vt testat̄ cōmē. 2. meta. q̄ et c. 3° si dialectica vteret̄ oīb^o p̄ncipiis cōib^o tunc ipsa non eēt alicui^o determinati ḡnis. p̄ p̄ia. illa cōia nō descendūt ad aliquā determinatā nāz. p̄z et p̄na de mēte Ari. i textu. q̄ p̄is sit falsū ar. P̄mo q̄ dialectica p̄siderat de entib^o rōnis et de itentionib^o primis et sc̄dis. q̄ sūt generis determinati. cū oīa sint q̄litates q̄dā vt p̄z. Sc̄do q̄ vt cōiter d̄r subm logice est syllus qui ē quid determinatū. Tertio q̄ si eēt indeterminati generis hoc maxie vlr. q̄ pbaret vel pbare posset vtrāq̄z partem p̄tradictionis. p̄z p̄na s̄m p̄m in textu. sed q̄ p̄sequens sit falsum arg. q̄ dialectica ē sc̄ia. quelibet autem sc̄ia ē habitus acquisitus per demonstrationem. sed demonstratio non pbat nisi vnam partem contradictionis. ergo et c. Quarto nā aliqua sc̄ia determinati generis sicut naturalis p̄bia aliquando probat vtranq̄z partem p̄tradictionis. i ea. n. sunt opinioniones contrarie que contradictoria concludunt. quare et c.

Ad oppositum est Arist. in illa pte. et dialectica vtitur oībus et c.

In ista qōne primo determinabit̄ q̄sitū. sc̄do videbit̄ difficultas p̄mi argumētū p̄ncipalis. tertio difficultas sc̄di.

Quantū ad p̄mū sciendūz p̄mo q̄ metaphyca et dialectica dicunt̄ sc̄ie cōes respectu aliarum sc̄iaz. hoc tamē diuersimode cōtingit. metaphyca. n. d̄r sc̄ia cōis. q̄ eius cōsideratio p̄ncipalis ē circa ens et ptes eēntiales entis. s. circa. 10. p̄dicamēta et passiones eoz et circa quiditates simplices oīum rerum. quare de oībus absolute et quiditate considerat. et ex hoc puenit vt sua p̄ncipia sint p̄ncipiis aliarum sc̄iaz cōia: quare ppter hoc etiā potest dici cōis. Dialectica vero de entibus rōnis considerat sicut de genere. sp̄. individuo subo. predicato. p̄positiōe. et syllo. h̄ec autem oībus rebus cōia sunt. De quacunq̄z n. re p̄posito et syllus formari potest vt p̄z. Ex hoc ergo

sc̄ia cōmunis appellatur non aut̄ q̄ res omnes quiditate consideret sicut metaphyca. 13. n. de. 10. p̄dicamētis se logici intronitat sicut p̄z in li. p̄dicamētoz Arist. tamen non est nisi in reſone ad sc̄das itentiones. sicut sp̄em. et genus et alia h̄mōi. D̄r sc̄do cōis: q̄ illud de quo p̄ncipalr considerat. s. syllus siue argumētatio ē instr̄m oīb^o sc̄ictijs cōe. 3° d̄r cōis q̄ ex cōibus q̄busdā itentionib^o p̄cedit dialectice siue pbabilr arguēdo ea q̄ sunt aliarum sc̄iaz. siue sint p̄pria siue cōia. magis tamē ad cōia. et ppter hoc cōtingit q̄ argumētate circa p̄n^o cōia. veritas. n. et cogni^o p̄ncipioz cōinz in aīa: est ex cognitione terminoz cōium. et hoc cōiter logica vtens appellat̄ p̄fertiz ab Alberto i expōne h^o m̄ae. Et igitur tam dialectica q̄ metaphyca sint sc̄ie cōes modis p̄dictis sequit̄ ipsas rōnabilr debere vti p̄ncipiis cōibus. et per hoc p̄z r̄sio ad p̄ncipale questūz. Sciendūz sc̄do q̄ h̄z ambe p̄ncipiis cōmunibus vtant̄ in hoc t̄n d̄rnt. P̄mo q̄ metaphyca pbat ipsa p̄ncipia cōmunia. P̄mas. n. dignitates q̄ntis non simplr pbet. potest tamen isti aut illi pbare qui ipsas negaret. alia p̄ncipia cōmunia pōt absolute pbare vt dixi in expōne textus. Et hoc testat̄ linconieſis. d. q̄ quedā p̄ncipia cōmunia d̄nt dispōnes q̄titatinal et hoc p̄tinet ad sc̄ias mathematicas sicut quecūq̄ sūt eōlia vni tertio et c. Quedam aut̄ d̄nt dispōnes motus et mobilis. et hoc p̄tinet ad nāles. sic q̄ motus est et mobile est. Ad metaphyca vō cōsiderat dispōnes entis q̄ sūt supra dispositiones q̄titatis et mot^o. quare rōnabilr pbare poterit p̄ncipia cōia. Dialectica vō non sic vtitur p̄ncipiis cōib^o vt ipsa pbare possit vt quidā d̄nt. et hoc ē vlx de logica cōsiderata vt docēs. Considerata t̄n vt est vtēs nō inconuenit q̄ p̄ncipia cōia per viam pbabilem possit declarare. Secundo d̄rnt q̄ metaphyca per p̄ncipia cōmunia aliqd̄ demonstratiue pbare pōt. dialectica vō nil per ipsa pbat nisi pbabilr et sine certitudine dem̄fationis. 3° q̄ dialectica dat artem pbandi sine declarandi p̄ncipia prima nō tamē ipsa pbando. sicut etiā dat artes dem̄fandi in geo^o vlr arithmetica non tamē in ipsis demonstrat. talē aut̄ artem tradere non spectat ad metaphycum sed potius ad ipsūz spectat pbare ipsa p̄ncipia. Quarto. q̄ vt quidā d̄nt metaphyca aliq̄s passiones de primis p̄ncipiis dem̄fat quas nō ostēdit dialectica. sicut q̄ p̄ncipia prima sunt oīo p̄ se nota. et q̄ oīa eorum nō pōt aliquis mēte concipere. S̄z puto saluo meliori iudicio q̄ tales passioes d̄ p̄ncipiis p̄mis d̄m̄fate magis ad dialecticū pertineat q̄ ad metaphycū ppter ea q̄ p̄siderant̄ sub intentione 2° que ad dialecticū p̄ncipalr pertinet. Ex p̄dictis infertur q̄ metaphyca non solū sc̄ia. sed etiā intellectus et sapia dici d̄z. D̄r entz sc̄ia p̄o q̄to aliquas demonstrat p̄lones. D̄r aut̄ intellect^o p̄o q̄to dirigit p̄ncipia p̄ia. vocat̄. n. habitus p̄ncipioz primoz intellectus. vt infra videbitur ab Arist. Sed dicit̄ sapia p̄o ppter q̄tuor conditiones sapie attributas ab Arist. 6. ethico. P̄ma est attingere vltimū. sicut. n. ille sapiens artifex appellatur q̄ vltimū in arte sua attingere pōt. vbi gr̄a. sapiens citharizator. sic ille sapiēs absolute dicit̄ qui vltimū absolute attingit. talis aut̄ ē metaphyca. attingit. n. per sui cōsiderationez deū et intelligēcias que sūt vltima respectu cognitionis n̄re: attingit et p̄n^o p̄ma que sunt vltima per viā resolutionis. Sc̄da p̄ditio est q̄ sapiēs est circa totū et non circa partē. et hoc idem tangit̄ in p̄hemio meta. cum dicit̄ q̄ sapia oīa cognoscit talis est metaphyca que considerat ens et oēs partes et passiones entis et p̄tium suaz et p̄ncipia sūdata sup̄ ente et partibus eēntialib^o entis: cōsiderat et deum qui est totū. q̄ cā vlr̄s oīum. et ppter hoc deus non dicitur arator neq̄z faber. q̄ talis ē circa partē. Tertia cōditio est. q̄ sapia est certissima hoc idem tangit̄ in p̄hemio meta. cum d̄r q̄ sapia est circa certiora. huiusmodi vero ē metaphyca. cum ipsa sit certissima rōne oīoz que ab ea considerat. et certissima rōne p̄ncipioz suoz que certissima sunt. et que ab ea aliquat̄ declarari possūt. Quarta conditio est eē caput. sicut. n. caput cetera mēbra dirigit: sic sapia est aliarum directrix. ppter hoc dicitur in p̄hemio met. q̄ sapia est p̄ncipalis. et non subseruēs. Et ppter hoc deus d̄r sapientissim^o. q̄ dirigit totū vniuersū. h̄ec aut̄ facit

metaphysica . considerans . n . principia cōmissima & vlr oīa entia regulat & dirigit omnes alias scientias . quare &c .

Quantū ad 2^m sit h̄ distinctio q̄ certitudo scientie dupliciter accipi potest . Uno modo ex certitudine modi procedendi . Sc̄do mō ex certitudine obi sine rerum in ipsa consideratay . Dī autem obi in aliqua sc̄ia consideratū esse certius quod habuerit firmitus eē & i / mutabilis . Ex quo sequitur deū & intelligentias esse entia certissima . p̄ . q̄ . entia firmissima & maioris entitatis . Idez etiam p̄ de mente Arist . 2 . meta . cū dicit q̄ sicut se h̄z ocu lus noctue ad lucem solis sic se habet intellectus noster ad manife^m in natura . & intelligit per manife^m in natura deū & intelligentias . vt cōmen . exponit . Per idem etiam p̄ q̄ anima intellectiua est ceteris entibus naturalibus h̄ inferi^o existentiis firmitor & certior .

Tertio sumi potest certitudo sc̄ie ex certitudine suoz principioz .

Prima conclusio . metaphysica est q̄l̄ alia scientia certior certitudine obi . pbatur . q̄ oba de quibus considerat . s . deus & intelligentie & rerum oīum quiditates sunt obi aliarū sc̄iaz firmiores & certioris entitatis . quare &c . t̄ . p̄ . n̄ . & assumptum v̄ de se notum .

Ex conclōne correlarie sequitur q̄ sc̄ie naturalis est mathematicis certior certitudine obi . p̄ . q̄ . res naturales firmitoris & maioris entitatis sunt q̄ mathematice sicut linea superficies triāgulus & alia huiusmodi . & per p̄s naturalis quo ad hoc est media inter metaphysicaz & mathematicas .

Sc̄da conclusio . metaphysica est quel̄ alia sc̄ia certior . 3° modo . conclusio p̄ . cum eius p̄cipia . s . p̄ime dignitates . sint omnibus alijs notiora .

Tertia cōclusio mathematice sc̄ie sunt omnibus alijs scientijs certiores certitudine modi pcedendi . probatur . q̄ mathematice sc̄ie pcedunt sil̄ ex certioribus nobis & nature . alie vero vt plurimū ex notioribus nobis & ignotioribus nature . quare &c . t̄ . p̄ . n̄ . & assumptum p̄ inspicienti illarū sc̄iaz p̄cessus n̄lls . n . & etiam metaphysica vtplurimū ab effectibus ad causas procedit . mathematicus vero sicut arithmeticus & geo^o ex causis nobis & nature notioribus ad effectus . v̄ saltem ex prioribus quo ad naturam . que tamē sunt nobis notiora : quare &c .

Eadem conclusio p̄ ex cōmen . loco allato cum dicit dem̄strationes mathematice sunt in primo gradu certitudinis & naturales sequunt̄ eas . Item dem̄strationes mathematice magis dubitationez excludunt q̄ naturales aut me^o . & firmissime ac etiam euidentissime concludunt . ergo . t̄ . p̄ . n̄ . & a^m p̄ inspicienti p̄cessus illaz sc̄iaz : hoc aut̄ p̄ tanto continget q̄ dem̄strationes mathematice ex his origine trahunt que fm̄ n̄m suam sunt minus dubitabilia & minus in eis contingunt errores accidere intellectui humano .

Entia . n . naturalia sunt alligata motui m̄e & quibus libet qualitatibus sensibilibus merito quaz in sensu & p̄r̄ in intellectu varij possunt accidere errores . Res vero mathematice ab omnibus his absolute sunt . & per consequens cum naturales dem̄strationes ex sensibus & transmutationibus originem habeant : mathematice vero ex p̄ncipijs per se notis que ab alijs absoluta sunt . sequitur mathematicas dem̄strationes magis excludere dubitationes : etiaz euidentius concludere q̄ metaphysice . vel naturales . quare &c .

Si igitur coniungantur he due cause simul . q̄ . s . dem̄strationes mathematice simul ex notioribus nobis & nature procedunt . & q̄ magis dubitationes excludunt . rationabiliter sequitur mathematicas esse certissimas . & eē in primo gradu certitudinis . vt inquit cōmē . loco allegato .

Inter mathematicas autem certior est arithmetica & p̄r̄ geo^o . alia vero sicut astronomia musica & p̄spectiua habēt mediū inter mathematicas & naturales .

Quarta conclusio certitudine modi pcedendi naturalis est me^o inter metaphysicam & mathematicas . q̄ l̄ tā naturalis q̄ metaphysicus vtplurimū ab effectu ad causam pcedant . tamē naturalis procedit ex notioribus nobis ad causas sensibus nostris propinquas . metaphysicus vero ex notioribus nobis ad causas a nobis remotissimas . vt p̄ . quare &c .

Eadē conclusio . p̄ ex cōmen . loco allato cum dicit . & naturales sequunt̄ eas .

Circa predicta dubitatur . q̄ res naturales ita habent causas ex quibus essentialiter & immediate de

pendent sicut etiam mathematice quas non repugnat intellectui humano perfecte esse cognitās . & per consequens in naturalibus aliquid procedere potest ex notioribus nobis & nature & sine aliqua dubitatione sicut etiam in mathematicis quod repugnat predictis .

Confirmatur . si esset aliquid homo habens intellectum adequatum . tunc sc̄ia naturalis illius hominis esset ex notioribus nobis & nature & sine aliqua dubitatione sicut mathematice . illa tamen adhuc eēt naturalis sicut illa quam nē habet sor . ergo scientia naturalis de se est apta eē ex certioribus nobis & nature sic mathematice . & per p̄s quo ad modum procedendi eē eque certa vel certior .

Idem arg^m fieri potest de mathematica .

Ad hoc dubium dicant alij vt sibi placet mihi videtur eē concedendum metaphysicam sc̄iam & naturales de se aptas eē habere ita certum modum procedendi sic mathematice . verū tamen de facto non habent . nec in acquirēdo ipsas de nouo possunt habere ita certum . & hoc contingit ex imbecillitate intellectus humani cui vtplurimum in naturalibus & metaphysicis p̄ in addiscendo occurrunt effectus q̄ causa . neq̄ debite d̄ nouo dispōi posset ad cognitionem illarum sp̄ a causis incipiēdo . & hoc sufficit ad intentionem cōsten . loco allato p̄ ad veritatem p̄clōnis .

Secundo dubitatur q̄ circa sensibilia prop̄ia min^o errare contingit q̄ circa cōmunita vt h̄ . 2 . de anima . s̄ naturalis p̄bia considerat de sensibilibus prop̄ijs . v̄ . de colore . odore . sapore . sono & tangibili qua^oitate . Ex no^o etiam illorum omnīs notitia nostra originem trahit . mathematica vero sensibilia cōmunita considerat vt magnitudinē numerū & figuram . quare in naturalibus videtur minus errores accidere posse q̄ in mathematicis . cuius oppositum dictū fuit .

Ad hoc primo dī q̄ si ar^m aliquid probaret so^m concluderet in p̄ma p̄e p̄bie naturalis in qua de huiusmodi sensibilibus prop̄ijs determinatur minus contingeret errare q̄ in mathematicis sed de alijs p̄bie partibus hoc nō oportet .

Sc̄do dī q̄ l̄ circa sensibilia prop̄ia quo ad eorū simplicem apprehensionem . aut apprehendendo ip̄a esse . minus errare contingit . quo tamen ad scientificam notitiaz qua per eorum quiditates & causas cognoscuntur & per suas causas passiones de ipsis notificantur multo plus errare contingit q̄ circa entia mathematica & hoc p̄pter varias mutabilitates quibus naturalia subiiciuntur . q̄re &c .

3° dubitatur contra p̄nam conclusionem . q̄ videtur q̄ sc̄ia li . p̄ . que de deo p̄ncipaliter considerat . in li . 8 . sit eque certa certitudine obi sicut metaphysica . & per cōsequēs aliqua naturalis certitudine obi est eque certa sicut metaphysica .

Ad h̄ respondetur q̄ in . 8 . p̄ . non consideratur de deo & intelligentijs fm̄ se & quiditate . sed de ip̄o consideratur in quantum p̄mus motor . metaphysicus vero de ipsis considerat quo ad ipsorum quiditates . certū autem & firmitus hoc modo habet esse deus in eo q̄ deus q̄ in eo q̄ p̄mus motor .

Ad hoc etiā facit q̄ metaphysicus p̄ncipali & directa consideratione deum & intelligentias considerat . naturalis vero non sic p̄ncipaliter & directe primum motorem considerat . sed ex p̄sequenti post de terminationem determinate motus . ex obo vero p̄ncipaliter & directe cōsiderato in aliqua sc̄ictia magis est alijs paribus certitudo sumenda q̄ ex ip̄o minus p̄ncipaliter & directe considerato sicut patet . quare ratio non concludit .

Quarto dubitatur . q̄ dictum est arithmetica geo^o eē certiozem . contra magnitudo que est subz geo^o certior est quo ad nos & quo ad naturam numero qui est subm̄ arithmetice . ergo geo^o est arithmetica certior . tenet consequentia . & assumptum probatur . q̄ numerus causatur ex diuisione continui vt habetur . 3 . p̄ . quare est quo ad naturā certior . & a nobis cognoscitur per cognitionem magnitudinis vt p̄ . quare magnitudo est nobis certior .

Ad hoc primo dī q̄ l̄ numerus strictissime sumptus sit so^m numer^o rerum m̄allium abinuicem separatay . large tamen in materialibus numerus reperitur . d̄ . n . duas eē intelligentias aut tres eē animas . sic autem accipi^o numerum non oportet ipsum eē magnitudine naturaliter priorem numer^o autem ab arithmetico consideratus est numerus formal^o sine

a rebus in alibus numeratis sine imaterialibus indifferenter abstractis. **C**Secundo dicitur quod si numerus ab arithmetico consideratus consideratur secundum ex diuisione magnitudinis. non sequitur sciam de magnitudine fore certior. sicut si magnitudo a suba et in esse dependeat non sequitur sciam naturalem que de his considerat fore geo^a certior. **C**3° dicitur quod arithmetico non considerat numerum quo ad esse eius in subo. nec fin eius quiditatem. quoniam ille considerationes ad naturalem et in metaphysicum pertinent. sed considerat eum abstracte. et pro isto ab eo sumitur ratio mensure. et proportionis. magnitudo etiam a geo^a consideratur non fin esse in ma^z nec quid statue. sed magnitudines abstracte consideratas ad inuicem comparat. et quod ratio mensure primo in numero reperitur et post in magnitudine ideo numerus ut arithmetice consideratus prior est magnitudine ut geometrice considerata. quare erit quo ad naturam certior. **C**Quarto dicitur quod si concederetur magnitudinem esse nature certior. ex hoc non euidenter concluditur geo^a esse arithmetica magis certam quo ad modum procedendi de quo fiebat mentio superius. demonstrationes. n. arithmetice magis dubi. excludunt et eisdem certius adheret intellectus quam geometrice. et hoc quod sunt de mensuris et proportionibus que primo in numero inueniuntur. Quidam vero dicunt quod geo^a est minus certa quam arithmetica. quod se habet per additionem quamdam ad ipsam punctus. n. qui est principium magnitudinis addit supra unitatem ponem in primo que unitas est principium numeri. sed hoc puto dictum non magni ponderis. **C**Et si arg. quod tunc euclides debuit arithmetica pponere geo^a cuius oppositum fecit. Respondetur quod hoc fuit ad boni placitum.

Quantus ad 3^m sunt varij modi respondendi. Quidam. n. primo distinguunt quod actus rationis de quibus dialecticus considerat dupliciter considerari possunt. Uno modo fin quod sunt actus anime in ipsa habentes esse sicut in subo. Alio modo fin quod applicabiles ad res quarum sciam querimus. et prout fuerint organa discurrendi et post notitiam acquiritur. Primo modo sunt considerationis phyce et non dialectice. Ad tertium. n. de anima spectat de huiusmodi actibus determinare fin predictam considerationem. ubi de suba anime intellective consideratur. de potentijs. et actibus ipsius. secundo modo sunt dialectice considerationis. Ad dialecticum. n. spectat tradere regulas de modo arguendi. ostendere quid sit syllogismus. quid propositio. quid subm. et quid predicatus: ex quibus syllogismus integratur. **C**Si ergo actus rationis primo modo considerentur sic sunt determinati generis. si secundo modo dicitur generis indeterminati eo quod ad omnes res indifferenter applicantur. cum de rebus omnibus argumentationes fieri possint. et de ipsis notitia quedam acquiri. De actibus etiam rationis primo modo consideratis habetur scientia que. s. habetur in li. de anima. de actibus vero. secundo modo consideratis non habetur proprie scientia sed modus sciendi quoniam am dialectica magis modus sciendi quam scientia dici debet. **C**3° iste modus sit probabilis instar tamen potest contra ipsum. Primo quod eadem ratione sequeretur metaphysicam esse generis indeterminati. consequens non videtur de mente Arist. consequentia probatur. quod ens quod est subm metaphysice indifferenter omnibus entibus applicatur. quod re et. Et si dicitur quod ens omnibus rebus applicatur tanquam aliquid de ipsis predicabile. actus vero rationis non sic omnibus rebus applicatur. sed solum tanquam instrumenta hoc non obstat ar^o. quod sicut omnia conueniunt in ente sub ratione entis et per hoc metaphysica est generis determinati. sic omnes actus rationis a dialectica considerati in hoc conueniunt quod sunt instrumentum intellectus. quare etiam dialectica erit generis determinati. **C**Secundo ar. sic omnia entia rationis a dialectico considerata ad unum principale habent attributionem. ergo dialectica non minus est determinati generis quam metaphysica. tenet consequentia. et ar^m p3. quod omnia habent attributionem ad syllogismum quare. secundo modus respondendi premitit quod dialectice subm est syllogismus de mente omnium. 2° premitit quod syllogismus est instrumentum quoddam cuiuslibet scientie indifferenter applicabile.

CEx his inferitur quod dialectica non est alicuius generis determinati. quod. s. genus sine subm de quo determinat a nullo artifice determinatur. sed cuiuslibet est commune hoc autem modus in sua idem est cum precedenti. **C**Tertius modus a lincon. et Alberto sumptus premitit hanc distinctionem. duplex est dialectica. s. docens et vtens. Dialectica docens est ex aliquibus certis regulis procedens ad quolibet sciam aliam regulandum in procedendo de notitia unius in notitiam alteri. et huiusmodi subm est syllogismus sicut ut alij volunt argumentatio et hoc est generis determinati. **C**Dialectica vero vtens est que omnibus alijs scientijs applicata viam habet probabilem ad probandum non solum alterum oppositorum sed utrunque. huiusmodi autem dialectice ut sic non est aliquod determinatum subm. syllogismus enim est subm dialectice accepte ut est docens. non autem fin quod vtens. dialectica ergo docens cum determinatum habeat subm assumit determinatam contradictionis partem. et determinate alteram concludit alteram relinquendo. sed dialectica vtens utranque assumere et concludere potest probabiliter arguendo. et ex hoc accidit quod dialectica interrogat. s. ad utranque partem dubitat. et consequenter rationes mouet ad utranque partem. verbi gratia. in naturali philosophia dubitat dialecticus utrum mundus sit perpetuus. et hoc est fin Arist. interrogare. et consequenter ad utranque partem probabiliter arguet sicut per propria sive per communia. hoc est igitur quod Arist. intendit in textu cum dicit quod dialectica non est generis alicuius unius nec sic diffinitorum quorundam: hoc est non sic alterum probat contradictorium quin etiam alterum probabiliter concludere possit. quod non contingit in scientijs alijs specialibus que solum veram et necessariam contradictionis partem concludunt aliam relinquendo. et ideo non interrogant ut dicit Arist. cum subdit. demonstrantem. n. non est interrogare. apparet ergo iste modus valde consonus verbis Arist. quod etiam apparet per verba sequentia ubi dicit. quod si ostensa sunt in his que de syllogismo. sibi. n. hanc eandem sententiam videtur innere. **C**Hunc etiam modum videtur ponere albertus qui hanc distinctionem innuit. quod alia est logica docens et alia vtens. Ex hoc tamen non volo quod alia sit realiter logica docens a logica vtente. sed alia fin rationem tamen. et expresse vult idem albertus dictum Arist. quod dialectica non est sic diffinitorum. intelligendum esse de logica vtente non autem docente hoc idem etiam apparet sentire lincon. cum dicit dialectica vero si in quantum ipsa est pars philosophie habeat subm proprium. s. secundas intentiones que apponunt primis intentionibus in quantum per ipsas peruenitur de cognito ad incognitum. tamen in quantum ipsa est ars et instrumentum philosophie non habet subm proprium. quod ipsa inuestigat per viam opinionis et probabilitatis de omni subo suas dispositiones tam proprias quam communes. et sic potest interrogare utrunque oppositorum eo quod in eius potestate sit per viam probationis ostendere opposita.

Ad rationes principales. **C**Ad primam per ar. 2. **C**Ad illud tamen quod dicitur de scia de anima dicitur quod Arist. et comen. non aliud voluerunt nisi quod scia de anima est alijs naturalibus certior certitudine obiecti. **C**Ad secundam conceditur post et postquam loquendo de logica vtente. **C**Ad rationem primam et secundam in oppositum dicitur quod ille concludunt de logica docente. **C**Ad tertiam dicitur logicam ut sic non esse sciam si modum sciendi. **C**Ad aliam dicitur quod hoc non facit nullis philosophis in quantum philosophis. sed ut dialecticus vtens. quare et.

Augentur autem non per media. Si post sumendo et.

Questio.

xxxiii.

Veritur 34. utrum ad aliquas conclusionem demonstrationes multiplicari possint propter multiplicitatem mediorum ad eandem conclusionem. **C**Et sic arg. quod data illa conclusione omnis homo est suba inter subm ipsius et predicta plura cadunt essentialia in e. s. aial

corpus. & corpus animatum. per quorum quodlibet illa: co-
elutio potest demonstrari. igitur &c. p3 pna. & ar^m videtur
de se notum. **S**ecundo eadem conclusio dem^ratione qz.
& dem^ratione propter quid. dem^rari potest. igitur &c. t3
pna. & ar^m est Arist. in illo ca^o. Sed differt qz: & ppter qd
icire. &c. p3 in multis conclusionibus que utroq3 modo de-
monstrantur. **T**ertio eiusdem conclusionis plures pnt
esse cause immediate in diuersis generibus causarum. s3 per
quolibet illarum potest fieri demonstratio ppter quid. er-
go plura me^o propter quid ad eandem conclusionem addu-
ci possunt. quare &c. ma. habetur. 2. pbi. & mi. habetur. 2.
huius. **Q**uarto in diuersis scientijs eadem conclusio plu-
ribus medijs potissime dem^ratur. ergo &c. t3 pna. & ar^m
p3 de talibus propositionibus. celum est sphericum. terra
est rotunda. q a naturali pbo & ab astronomo diuersis me-
dijs dem^rantur. vel p3 intuenti illorum pcessus quare &c.

Ad oppositum est pbs cum dicit. augent^r
antez dem^rationes no
per me^o. **P**ro determinatione questionis primo noto
q duplex est dem^ratio. s. propter quid & qz. siue quedam
est potissima & quedam non potissima. **N**oto scdo q eade
conclusio per plures causas eentiales & imedias in diuer-
sis generibus causarum demonstrari potest dem^ratio-
ne propter quid. que potissima dici solet. p3 de mente arif.
2. huius. **S**ecda distinctio. dem^rationes multiplicari du-
pliciter contingit. Uno modo ratione mediorum ad eandem
conclusionem. Alio modo in post assumendo. i. sumendo
aliquid sicut subm aut passionem quod alterum sequit or-
dine nature. Alio modo in latus assumendo. vt si eent duo
suba latera se habentia sub aliquo comuni. **P**3 h distinctio
in textu. Alij etiam possunt esse modi multiplicandi de-
monstrationes qui non sunt ad propositum. **T**ertia di-
stinctio dem^rationes angert in post assumendo tripliciter
contingere potest. vno modo i assumendo plura suba se p-
ordinem habentia s3m sub & supra. vt cum demonstratuz
fuerit triangulum habere tres pnr eadez passio de isochel-
le dem^retur. & pnr de triangulo qui est in semicirculo. 2°
assumendo plura suba se habentia inuicem s3m ordinē prio-
ris & posterioris. aut constituentis & constituti. vt si dem^r-
strauero omnes numerum esse parem vel imparem. pnr
eandem passionem dem^ret de binario. deinde de trina-
rio. & sic ulterius in infinitum. binarius autem & trinaris
& sic deinceps vt inquit lincoñ. s3 considerati s3m q species
numeri sint species coeque sub eo: consideratis tamen sps
s3m q vnus est pars alterius: & constituens ipsum. sic vn^o
est naturaliter alio prior. tertio modo assumendo passiones
aliquas sub post aliam passionem priorem illa. vt si primo
demonstratur omnē hominem esse disciplinabilem. & pnr
demonstratur ipsum esse risibilem & sic ulterius per ordi-
nem. **P**rima conclusio. demonstrationes quibus eade
demonstratur passio multiplicari possunt in post assumen-
do tam prio q3 scdo q3 tertio modo. p3 de mente Arist. lo-
co allegato. **S**ecda conclusio. in talibus demonstrati-
bus non potest in infinitum procedi in post assumendo ra-
tione passionum aut ratione subo se habentuz s3m sub &
supra. 2^a pars p3. qm ordo predicamētalīs a generalissimo
vsq3 ad individua non potest esse infinitus. **P**rima etiā p3
videtur nota cum eidem subo non competere possunt infi-
nite passiones. **T**ertia p^o. assumendo subm post subm
que se habent s3m prius & posterius non repugnat in infini-
tum multiplicari demonstrationes. p3. qz sicut species nu-
merorum non repugnat in infinitum procedere sicut duo-
tria & sic in infinitum. sic non repugnabit eandem passionē
de sps demonstrando multiplicari in infinitum dem^ratio-
nes. & iō dicit lincoñ. q arithmetice conclusiones & geo-
metricae sunt infinite & non comprehenduntur omnes actu
ab intellectu potentie finite. sed ab intellectu potentie infinite
nota tamen q dum Arist. vtitur in textu illo termino infini-
tum. non voluit aliud dicere nisi q quotcūq3 suba assumē-
tur que de se inuicem predicantur respectu sub & supra. cō-
tingeret s3m numerum illorū subo multiplicari posse de-
monstrationes. **Q**uarta p^o. demonstrationes multipli-

cari possunt respectu eiusdem passionis in latus assumen-
do. p3 de mente Arist. qm s3 passio finitum vel infinitū que
de omni numero dem^ratur pnr de numero pari & de nu-
mero impari demonstrari possunt que sub numero latera-
liter ponuntur. quare &c. **Q**uinta p^o. ad eandem conclu-
sionem plures dem^rationes diuersoz genēz adduci pnt.
p3 per 2^{am} rationem principalem. & in quibusdam proces-
sibus Arist. potest apparere q eadem conclud dem^rabitur
ab effectū. & a causa siue per causam remotā. siue propin-
quā. & per pns diuersis generib^o dem^rationuz quare &c.
Sexta p^o. ad eandem conclusionem plures possunt ad-
duci dem^rationes propter quid p3 ex. 3. arg^o principali. p3
etiā ex^o. lunam. n. eclipsari demonstrari posset per dia-
metralem interpositionem terre inter solem & lunam. & p
solem esse in capite vel cauda draconis. **I**tem vt comu-
niter dicitur esse disci^o de homine demonstrari potest p eē
animal rationale tanq3 per causam formalem vl efficientē.
& per esse al felicitabile tanq3 per causam finalem. **U**lti-
ma p^o. ad mentem Arist. sit ista. impossibile est ad eandem
conclusionem demonstrationes propter quid multiplicari
per plures causas eentiales in eodem genere cause. proba-
tur qz demonstratio propter quid. solum fit per causā eē-
ntialem & imediata vt superius patuit. Sed impossibile ē
in eodem genere cause esse plures & eentiales causas & im-
mediatas eiusdem effectus. quare &c. **E**x cōclusionē i-
fertur cum demonstrationes metaphysice non procedant
nisi per vnum genus cause. s. formalis. vt habetur a omē.
primo phisicorum. q impossibile est ad eandem conclusio-
nem plures demonstrationes in mathematicis adduci. &
hoc est vt quidam dnt quod Arist. principaliter intendit.

Ad rationes principales. **A**d primam d^r
alteram illarum demonstratio-
num vel ambas non esse potissimas nec propter quid. qua-
re nihil concludit contra intentionem Arist. **A**d scdas &
tertiam p3 in questione. **A**d vltimaz d^r q vel altera illa-
rum scientiaruz demonstrabit dem^rationē qz. vel si am-
be demonstrabunt propter quid hoc erit in diuersis gene-
ribus causarum. & hoc non obstat intentioni Arist.

Sed differt qz & propter quid scire primum
quidem in eadez scia &c. **Q**uestio xxxv.

Veritur 35. **U**trum ab Arist. conuenienter distinguā-
tur demonstratio qz. & demonstratio pro-
pter quid. **P**ro parte negativa ar. **P**ro
sic. n^o est dem^ratio qz. ergo &c. ar^m pbat
dem^ratio ē ex primis veris & immediatis
prioribus notio:ibusq3 causis conclusiois.

vt p3 ex diffinitione dem^rationis. sed n^o demonstratio qz.
est h^o. qm demonstratio ab effectū non ē ex causis conclu-
sionis. demonstratio vero per causam remotam non ē ex
immediatis. per immedata intelligendo proxima conclusio-
ni. quare &c. **C**onfirmatur nam demonstratio facit scire
vt patuit prius. sed demonstratio qz. n^o. facit scire. ergo &c.
mi. probat. qz scire est rem per causam cognoscere. & qm
illius est causa &c. sed demonstratio ab effectū non facit sci-
re per cam vt p3. dem^ratio v^o per cam remotā vt sic non
facit cognoscere per cam imediata. quod requirit ad diffi-
nitionem scire vt patuit in pcedētibus. quare &c. **S**ecdo
pncipaliter ar. sic. aliqua ē dem^ratio que nec ē qz nec ppter
qd. ergo i^o diuisio n^o ē sufficiens. q tñ ab ar. ponit p sufficiti.
& ar^m pbat. p^o qz. de^o p effectū remotānt de^o a sig^o n^o ē p-
pter quid nec etiā qz. cum non sit per effectū ouertibile nec
per causam remotam. quare &c. **S**ecdo qz de^o ad ipos-
sibile ducens non ē qz nec ppter qd. cuz non sit per cam in-
eēdo nec per effectū. **I**dem etiam p3 de dem^ratione par-
ticulari. sicut cuz ar. isochelē habere tres per hoc q triangu-
lus h3. 3. non ē de^o propter quid. cum ibi non dem^ret vlē
de subo primo. neq3 qz cum non sit per effectum aut p cāz
remotā. vt p3. quare &c. **T**ertio qz vbi per diffōnē ho-
minis demonstratur 2^a passio ipsius que grā exempli sit ri-
sibile s3 non est. qz dem^ratio propter quid. qm non est per

Immediata. cum inter diffonem hois et risibile mediet alia passio. nec est qz. Nam si ita eet maxime contingeret qz eet per cam remotā. sed hoc nō vī v ex. qm̄ causa remota de qua ar. loq̄t est cā vlioz effectū. vt p̄z in tex. talis aut nō est aīal rōnale respectu. risibilis. ergo rē. C 4°. Idē vī de mēte cōmen. in suo phemio qd̄ p̄misit i li. phys. arist. vbi dicit q̄ tres sunt modi demfationis. v3. de^o a signo. demfatio cāe. et demfatio simplr. cū ergo de^o a signo sit de^o qz. et de mōstratio cāe sit pp̄ qd̄. seq̄t demfationē simplr sub neutro istoz p̄tēri. q̄ rē. Idē asserit. 2. ph. cōmē. 22. vbi dicit putans h̄ auic. asserit tres eē mōs demfationū. v3. simplr qz. et pp̄ qd̄. C Tertio p̄ncipalr ar. sic. si p̄s asserit vā. aut ergo demfatio qz. et pp̄ qd̄ spē d̄nt. vī solū accētalr. p̄mū dicit nō pōt. qm̄ formata aliq̄ demfatiōe in scripto q̄ sit pp̄ qd̄ ex sola terminoz trāspōe poterit fieri qz. et p̄^o. vt satis patere pōt p̄siderāti. S3 hoc nō cōtingeret si de^o qz. et pp̄ qd̄ abinūcē spē differēt. q̄re rē. nec 2^m vī d̄m. qz oba illarū demfationū d̄nt spē. v3. notitia qz. et nō pp̄ qd̄. q̄re d̄mōstratiōes qz. et pp̄ qd̄ abinūcē spē et nō solū accētalr d̄stinguunt. t3 p̄na. qz act^o d̄stinguunt p̄ oba. vt h̄f. 2. de aīa. et ar^m de se p3. C Quarto si qd̄ sit vā. hoc p̄serti p̄tingeret sic ar. dicit in tex. q̄ d̄nt p̄d̄cte demfatiōes i d̄stictis sciētis qz. i. in scīa subalternāte scirem^o pp̄ qd̄. et i subalternata qz. S3 ar. hoc fundamentū f^m eē. qz nālis subalternat simplr meta^o. vt satis p3. et tñ de aliq̄ dicit metaph^o qz. d̄ q̄ nāl dicit pp̄ qd̄. ergo rē. ar^m pbat. nā metaph^o p̄supponit subas sepatas a mā eē. et nō pbat eas eē p cāz. nālis vō dicit pp̄ qd̄. i. q̄ t3 p̄na. et ar^m p vtracq̄ pte vī eē omē. omē. vī. p̄mi ph. vbi d̄spatās h̄ auic. dicit q̄ entia sepata a mā eē: nō declarat nisi i nālī scīa. et q̄ dicit. q̄ p̄ria p̄bia nitē p̄bare etia sepata eē peccat. h̄. n. etia sūt subta p̄me phie. et d̄clarat in posteriorib^o analeticis q̄ ipolē ē aliq̄ scīaz declarare suū sub eē. q̄re h̄z omē. meta. d̄ subtijs sepatis dicit qz. nāl vō pp̄ qd̄. C D̄fet forte aliq̄s. q̄ nec nālis nec meta. dicit pp̄ qd̄ d̄ subtijs sepatis. s3 meta. p̄supponit eas eē accipiēs nālī. nālis vō demfāt ip̄sas eē nō demfatiōe pp̄ qd̄. sed a posteriori p̄ eternitatē mor^o. vt p3. 8. ph. et hoc voluit cōmen. C Sed h̄. q̄ sube sepate sint. aliq̄ ē cā. loquēdo saltez de subtijs sepatis circa p̄mā cāz. et tā cā q̄ effect^o nō sunt p se manifesta. i. q̄ p illā cām demfari poterit itelligētias sepatas eē. et nō a metaph^o. vt p3. q̄re relinq̄t q̄ hoc p̄tineat ad nālē. C Preterea ex r̄siōe sil cū v̄bis omēta. vī seq̄ q̄ metaph^o simplr subalterneē nālī. nā postq̄ medius accipit a nālī subas sepatas eē. sed sube sepate sūt sba metaph^o. seq̄ q̄ meta. accipit suū subz a nālī. et p̄ p̄na simpliciter subalternat eīdē. hoc tñ vī iconueniēs. C Itē fir^o eē vā. tūc d̄ia ar. eēt nulla. vbi dicit. q̄ scīa subalternās dicit pp̄ qd̄. subalternata vō dicit qz. C Cōfirmat ar^m p̄ncipale sic. alic^o p̄clōnis p̄siderate a scīa subalternata. q̄ ad qz. ē nec ipsa subalternās dicit pp̄ qd̄. ergo rē. ar^m p3 i ex^o posito in l̄ra. qm̄ vulnera circularia tardī sanari q̄ angularia n̄ p̄siderat pp̄ qd̄ a chirurgo nec a geo^o. cū tñ chirurg^o p̄sideret qz. ē ip̄sins. Si enī geo^o d̄ret p̄pter qd̄. vt ar. in tex. dicit tūc demfatiōe p̄pter qd̄ illā p̄clōnē d̄m̄aret. qd̄ tñ est f^m. qz de ista n̄ p̄siderat. C Diceret forte. q̄ geo^o p̄siderat cāz illius effectus nō tñ ipsā applicādo effectui. et sic p̄siderat p̄pter qd̄. ignorādo qz. et hoc ē qd̄ ar. voluit i tex. C S3 cōtra. p̄dicta p̄clō h3 cām p̄orē ip̄a. et nō ē p se nota. ergo per illā cām poterit demfari. et nō vī a q̄ artifice illud fieri d̄z. nō. n. a chirurgo neqz a geo^o neqz a quīs alio. q̄re rē. Silē arg^m fieri pōt de aliq̄ p̄pōne p̄spectiue c^o solā cām p̄siderat geo^o. C Cōfirmat sc̄do ar^m p̄ncipale. Nam si sic eēt vt ar. dicit. p̄serti p̄tingeret de p̄spectiua respectu geo^o. et musica respectu arithmetice. vt d̄ in tex. sed q̄ hoc sit f^m ar. Nam linea visualis q̄ ē subim p̄spectiue aut supra lineaz q̄ ē subim geometrice addit aliq̄ p se passiōē lineae. aut aliq̄d p accēs sibi attributum. Si p̄mū. seq̄ q̄ geo^o p̄siderare h3 q̄cūq̄ p̄siderat p̄spectiua. et sic nō eēt scīe d̄stictē. t3 p̄na. qz p̄siderans subz d̄z p̄siderare passiōes p se ip̄i^o vt habet i sine h^o p̄mit. q̄re ad eandē p̄tēbit p̄siderare pp̄ qd̄. et qz. C Si vō dicat sc̄do mō. seq̄ q̄ de linea visuali nō pōt eē scīa spālī. qz de his que sūt entia p accēs nō p̄t eē scīa. sicut habet ab

arist. supius. Idē arg^m fieri pōt de nūero sonoro qui ponitur subz musice respectu nūeri q̄ ē subz arithmetice q̄ rē. **Ad oppositum** est p̄s i illo ca. S3 qz d̄ie tres arti. in primo determinabit mā p̄mū et sc̄di argumēti p̄ncipalis. in sc̄do mā tertij. in tertio materia quartī. **Quantum** ad p̄mū. p̄demittēdū ē p̄mo. q̄ l3 de^o pp̄ qd̄. ē p̄p̄e de^o. et ē illa q̄ ab ar. d̄stincta i p̄cedētibz iuxta s̄nīaz lūco. et alioz expositoꝝ: et p̄ idē scīre simplr qd̄ supra d̄stinctū fuit ē illd̄ qd̄ p̄ talē d̄m̄fationēz acq̄rit. C 2° p̄mitto q̄ duplī p̄t dicit aliq̄ d̄mōstratiōz eē. qz vno^o large qz sit d̄mōstratiō notitiā aliq̄ p̄ducēs. s3 nō p cāz p̄uertibilē eēntialē et imediatā. sc̄do mō magis stricte qz sic demfatio p effectū aut p cāz remotā et effectū cōiorē. h̄ duo multūz d̄nt vt postea videbit. C Tertio p̄mitto. q̄ demōstratiō quelz quecūqz dicatur d̄z aliquo mō facere scīre. p3 hoc cōmuniter. C Ex quo inferit. q̄ illa que cōster vocat demōstratiō ad impolē ducens merito p̄mū p̄cessus tñ quo ex vno impoli aliud concluditur non meret dicit demōstratiō sed solum merito duplī p̄cessus in quo ar. ex opposito cōsequenti ad oppositū asitis. p3. qz p̄ p̄mū non q̄ntatur scīa. sed falsū p sc̄dm. C p̄demitto quarto. q̄ demōstratiō p̄ticularis facit scīre in v̄tute demōstratiōis v̄lis q̄ ab ipsa p̄supponitur. p3 de se. C p̄demitto vltimo. q̄ demōstratiō per cām p̄uertibilē p̄cedens l3 imediatā scīre facit in v̄tute demōstrationis simplr qua per cām imediatā eadez passio demōstrat. p3 sicut p̄cedens. C p̄ma conclusio l3 demōstratiōi qz non simplr cōpetat d̄stinctiō d̄mōstratiōis superius posita. concedi tñ pōt q̄ eidem cōpetit f̄m qd̄ sine d̄stinctiōe. p̄ma pars h^o p̄clōnis p3 ex p̄ma rōne p̄ncipali. sc̄da vō declaratur. qz l3 demōstratiō ab effectū nō sit per causam in eēndo. est tamen per cām in cognoscendo. demōstrationi vero p cām remotāz plurime competunt p̄cipabile illius d̄stinctiōis. C Item q̄uis demōstratiō qz non eēt ex p̄ioribus et notioribus simplr. ē tamen ex p̄ioribus et notioribus quo ad nos. C Sc̄da cōclusio que sequit ex p̄cedenti. l3 demōstratiō qz nō faciat scīre simplr: p̄cedendū tamē est q̄ facit scīre f̄m quid sine d̄stinctiōe. p3 sicut p̄cedens. C Ex p̄dictis inferit p̄mo cum p̄iora et notiora quo ad nos tantum dicant p̄iora et notiora f̄m quid. et causa in cognoscendo tñ sit causa h3 qd̄ q̄ demōstratiō qz est demōstratiō f̄m quid: et per oppositam causam demōstratiō propter quid est demōstratiō simplr. C Sequitur vltimis l3 demōstrationes mathematice sint demōstrationes simpliciter qz p̄cedūt per causam in eēndo et per simpliciter notiora et p̄iora vt communiter conceditur. demōstrationes tamen naturales vt plurimum ab effectibus nobis notioribus procedūt tāq̄ per causam in cognoscendo. C Tertia p̄clō large accipiendo demōstrationem qz. omnis demōstratiō vel ē qz vel propter quid. p3. qz vel ē p causā eēntialē conuertibilem et imediatā: vel non. Si primo modo: est demōstratiō propter quid. Si sc̄do mō sic est demōstratiō qz. vt p3 ex p̄missis. C Quarta p̄clō. stricte sumendo demōstrationē qz. omnis demōstratiō ē pp̄ qd̄ vel qz vī ad alterū istorū reducibilis. h̄ p̄clō pōt p̄bari inductive. Nam demōstratiō per cām eēntialē p̄uertibilē et imediatā qua passio v̄l: et affirmatiue de subo demōstrat ē pp̄ qd̄. Demōstratiō vō p effectū p̄p̄quū aut p cāz f̄motā ē qz. vt p3 in tex. silr illa que ē p effectū remotū. nā si de^o p effectū p̄uertibilē nō sit p̄pter qd̄ sed qz. a fortiori demōstratiō p effectū remotūz erit qz. sine vt qdā dicit cū aliq̄ sit de^o qz p nō cām. et aliq̄ p nō imediatā. seq̄ q̄ illa q̄ neqz ē p cām neqz p imediatā est qz. q̄lis ē de^o ab effectū remoto. Arist. et i exēplis q̄ ponunt in tex. vnū exēplū ponit de demōstratiōe ab effectū remoto tanq̄ de demōstratiōe qz. demōstratiō vō a signo vī ē de^o qz vī ad illā reducibilis. S3 demōstratiō ad ipolē ducēs. aut in sc̄do p̄cessu p̄cedit a cā imediatā p se et p̄uertibili. aut ab effectū et a signo. vel a causa remota. Si p̄mo mō ē reducibilis ad demōstrationē pp̄ qd̄. Si sc̄do mō vī tertio mō ad demōstrationē qz. vbi ḡra. si dem̄fator arguat sic:

si nullus homo esset animal rationale. nullus homo eēt disci-
plinabilis. sed homo est disciplinabilis. ergo homo ē ani-
mal rationale. h̄ reducitur ad demonstrationē qz si vero ar-
gueretur sic. si nullus homo est disciplinabilis. nullus hō ē
animal rationale. sed homo est animal rationale. ergo &c. hic
reducit ad demonstrationem propter quid. demonstratio
vero particularis quedam ad demonstrationem propter quid
reducitur. quedam vero ad demonstrationem qz. Exemplus
primi. sicut h̄. omnis triangulus habet. 3. isochelēs ē triangu-
lus. ergo &c. Exemplus secundi. sicut hic omne risibile est
animal. for. est huiusmodi ergo &c. Illa vero demonstra-
tio qua vniuersaliter demonstratur hominem esse risibile per
animal rationale. h̄ sit per causam remotam. qz tamē illa cā
est cōuertibilis cū effectu & essentialis nō reducitur ad de-
monstrationem qz. s; propter quid.

Quantus ad s̄m premittendum est primo casus
demonstratio quēlibet sit syllus. Syllus
vero est quoddam ens aggregatū ex pluribus. qz similiter
demonstratio est quoddam ens p aggregationē. & si est ve-
re vnum sicut lapis aut lignū quod per vnam substantialē
formam dicitur vnu. Ex quo inferitur. qz res illa que est
demonstratio nō reponitur per se sub aliqua spē essentiali. & p
cōsequens vna demonstratio nō differt spē essentiali ab alia
demonstratione. Verū tamen cōcedi potest demonstrationē
vnam ab alia differre specie quadam denominatione. sicut
etiam dicere solemus propositionem vniuersalem spē dif-
ferre ab indefinita vel particulari. Premitto secūdo. qz
sicut propositionū quedam est interior significās sicut pro-
positio mētalis. quedā vero exterior sicut vocalis vel scripta
sic demonstrationum quedam est interior. quedā vero vo-
calis aut scripta. p̄ de se. Premitto tertio qz idem pot
alteri comparari. vt causa & effectus eiusdem. p̄. qz cāe
sunt sibi inuicem cāe. vt h̄. 2. p̄. 7. Poterit ergo deambula-
tio comparari sanitati tanqz cā effectiua ipsius & tanqz effe-
ctus eius in genere cāe finalis. Prima cōclusio. posse ē
eandem demonstrationem simul eē qz & pp quid. probatur
sic. sit aliqua demonstratio vocalis aut scripta in qua ex deambu-
latione sanitas demonstrat & concipiat for. deambulationem
tanqz cām sanitatis. & per illam deueniat demonstratiue in
notitiam cōclusionis. p̄o vero cōcipiat ipsam tanqz effectū
sanitatis per illam tanqz per effectum accipiens notitiam sa-
nitatis. & p̄ qz illa est demonstratio propter quid & qz. licet
respectu diuersorum. Diceretur forte qz ex argumento
solum cōcludit predictam demonstrationem esse propter
quid for. & eē demonstrationem qz p̄. sed nō sequitur
vt absolute sit demonstratio qz vel propter quid. Contra. pre-
dicta demonstratio cōmunitur dicitur eē propter quid eo qz
in quolibet ḡne cāe demonstratio propter quid fieri potest
vt p̄. 2. huius. sed qz ipsa sit demonstratio qz ar. sic sanitas
comparata deambulationi absolute magis d̄ dici cā qz ef-
fectus. cum sit causa finalis que aliis causis est prior & prin-
cipalior. ergo deambulatio sanitati comparata magis d̄ di-
ci effectus qz causa. quare predicta demonstratio erit. qz & sic
non obstat r̄. nō. imo vltimū pbabiliter concedi posset cō-
clusionem esse veram non solum eē veram respectu diuer-
sorum. sed etiam respectu eiusdem. idē. n. homo cōsidera-
re potest. a. tanqz cām. & b. tanqz effectum ipsius. & sic a si
mili non solum verificaretur cōclusio de demonstrationē vo-
cali vel scripta sed et de mentali. Secunda conclusio ali-
qua demonstratio qz. in qua ex puro effectu demonstrat cā
potest esse pp quid & e conuerso probatur. qz vbi sit aliqua
demonstratio scripta in li. tuo in qua ex animali rationali de-
monstratur disciplinabile possunt termini illius taliter trāspo-
ni & ordinari. qz vbi disciplinabile est maior extremitas fiat
medium & animal rationale quod est mediū fiat maior ex-
tremitas & tunc aliquis ex premissis sic ordinatis discurrat
in notitiaz cōclusionis quo posito ar. sic. isti termini m̄e sūt
demonstratio propter quid demonstratis omnibus terminis
ex quibus adequate demonstratio illa integrat. & aliqui erūt de-
monstratio qz. ergo demonstratio ppter quid erit demonstratio
qz & per cōsequens demonstratio pp quid potest esse demon-
stratio qz. & e conuerso. nō tamen ex illo casu concederetur

de sensu composito qz sit possibile demonstrationem quia
esse propter quid. sicut etiam in logica communiter conce-
ditur qz propositio vniuersalis potest esse & aliquando erit
particularis. non tamen possibile est qz propositio vniuersa-
lis sit particularis. n̄ conclusio illa verificari posset d̄ demon-
stratione mentali. qz vbi intellectus alio ordine concipet qz
prius. ex disciplinabili. s. inferendo animal rationale. nō eēt
idem actus copulandi n̄ idem actus inferendi qui prius.
quare illa m̄e. esset falsa. qz isti termini aliquando erunt de-
monstratio qz. sicut etiam in logica dici solet de propositione
vniuersali vel particulari mentali. Quidam tamen aduer-
santur cōclusioni secūde. & cōsequenter negant qz demon-
stratio propter quid erit demonstratio qz. n̄ vt ipsi dicūt
vltra terminos syllogismum aut demonstrationē cōponen-
tes requirit debitus ordo vel cōpositio. & ordo ingreditur
tanqz formale. termini vero tanqz materiale. vnuquodqz
autē denominatur a forma. qz igit ordo demonstrationis propter
quid nūqz ē vel eē poterit ordo demonstrationis qz. ideo demon-
stratio propter quid nūqz ē vel eē potest demonstratio qz. Et si ar.
sic facta hac demonstratio oē animal rationale ē disciplinabile.
omnis hō ē animal rationale. ergo omnis homo ē disciplina-
bilis. trāspōnantur taliter termini sic vt in fine hōre fiat hec
demonstratio omne disciplinabile est animal rationale. ois
homo ē huiusmodi ergo &c. sit priā demonstratio. a. & alia
b. tunc quelibet pars. a. ē pars. b. & e conuerso ergo demon-
stratio propter quid ē demonstratio qz. Confirmatur. qz si de-
monstratio priā nō erit sc̄da. tūc p aliquod ipsius differret ab ea
cōsequens videt falsum. qz oē quod ē in prima erit in sc̄da
& e conuerso vt p̄. Rident negando aīs. qz h̄ illud vez
eēt de terminis cōplexis vtriusqz. nō sic tamē ē verū de
partibus. cōplexis. ma. n. & mi. & cōclusio in ipis distigu-
untur vt satis p̄. & h̄ aīs verū eēt de partibus omnib;
materialibus. nō tamen verū ē de partibus formalibus
aliis. n. ē ordo. a. demonstratio qui ē pars formalis eius. & ali-
tis ē ordo. b. Concesso etiā ante dicunt negandā eē priā. qz
distinctio actuz sequitur distinctionem obiectorum. & nō
partium. vt p̄. 2. de aīa. & per hoc p̄ ad cōfirmationē. qz
concedēdū ē priā. Ad rōnē in oppositū negat aīs. qm̄
ps formalis in vna nō erit pars formalis in alia. ista respō-
sio multū ē apprens. cōtra ipsam tamen ē ratio qua proba-
ta ē cōclusio prima. pp quā nō solū videt de futuro vez.
imō et de p̄ti qz demonstratio pp quid ē demonstratio qz. Itē nō
soluit syllogismum expositiū factū ad pbatoēz secūde p̄lonis
nisi forte diceret negādo ma. & mi. simul. p̄ tato qz termi-
nō adequate p̄stitunt demonstrationē. sed termini simul cū ordi-
ne ipsam cōstituunt sed hoc nō apparet multū rōnabile. sic
.n. for. ē albn̄. qz ē suba albedine denotata nō tñ ē aggrega-
tum ex suba & albedine. & pp hoc concedimus qz album
erit nigrū aggregatū tamen ex substantia & albedine nūqz
erit aggregatū ex suba & nigredine. sicut et h̄ illa res que de-
monstratio. pp quā vel qz denominat dicat talis. rōe d̄termi-
nati ordinis vel respectus. nō tñ demonstratio pp quā dicit aggrega-
tū ex terminis ipsius & ordine tali & pp hoc cōcedi poterit
qz demonstratio pp quā erit qz sicut et in logica p̄cedit qz propositio
vniuersalis erit indefinita. qz nō p̄cederet si hoc p̄plexū. pro-
positio v̄lis vel particularis diceret aggregatū ex terminis ipsi-
& ordine tali. alii tñ pbabilr dixi in logica qz ista priā nō valz
isti termini erūt. a. pp̄. & alii erūt. b. q̄. a. erit. b. s; s̄ se-
q̄tur qz illa qz erūt. a. erūt. b. vel adherēdo r̄siōi p̄cedēti ne-
gat aīs. h̄ tñ p̄cederet hoc ar̄ & aīs & priā ipi? hoc erit
nigrū & hoc erit albū. ergo nigrū erit albū. & h̄ ly albū. qd
est adiectiuū p̄cretū nō dicat tale aggregatū demonstratio tñ vel
pp̄ cū sit substantia denotata tale aggregatū ex terminis
cū certo respectu d̄e p̄ti. Priā r̄siō ē magis apparēs
& cōio. Tertia p̄clo qz utis illud qd est demonstratio eēt vere
vnu sicut res illa qz ē albū ē vere vnu. nō tñ qz demonstratio pp
quā a qz demonstratione qz spē eēntiali distingueret. p̄ ex pbato-
ne priē & sc̄de p̄lonis. Cū hac tñ p̄lone stat qz tūc aliqz p-
pter quā. ab aliqz qz eēntiali distingueret. p̄ nā demonstratio pp
quā qz demonstrat triāgulū h̄e. 3. eēntialiter differt a demon-
stratio qz. qz p̄ eclipsis lune interpō terre demonstrat. imo et due pp
quā ab inuicē spē distinguuntur. & sili due demonstrationes qz

Quarta conclusio. licet ita sit. quelibet tamen demonstratio quae a qualibet demonstratione propter quid distinguitur specie accidentali. per quod alia est ratio qua dicitur aliqua demonstratio quae et alia qua dicitur propter quid. ut in precedentibus patuit. Quidam tamen prima fronte vident aduersari tertie conclusioni. sicut etiam aduersantur secunde: ut prius dictum fuit. concedunt. n. vniuersaliter quod quelibet demonstratio propter quid specie differt a demonstratione quae. et consequenter dicit quod isti termini qui nunc constituent demonstrationes propter quid aliquando constituent demonstrationem quae. tamen preter illos terminos ad constitutionem demonstrationis concurrat ordo tanquam pars formalis ipsius. id est isti termini cum. a. ordine nunc constituent demonstrationem propter quid specie differente ab eaque constitueretur ab eisdem simul cum. b. ordine tanquam parte formali eiusdem. sicut etiam a simili cumulus lapidum cum figura quadrata est quid aggregatum specie distinctum ab eodem cumulo lapidum simul cum figura rotunda. Isti vero non declarant bene se an intelligant de differentia essentiali an accidentali. sed interdum de vna et interdum de alia loqui videntur: de differentia quae essentiali non est verum quod dicunt ut ex precedentibus patet. si vero de differentia solum accidentali intelligant verum est. et non contradicit conclusio tertia. sed se conformabitur quartae conclusioni. Item cum dicunt terminorum ordinem esse formam demonstrationis melius differentie potuissent. quam ordo iste terminorum est forma syllogismi sicut quod syllogismus. sed ultra syllogismum demonstratio propriam addit rationem per quam demonstratio nuncupatur. quare. et c. Item haec responsio non tollit difficultatem prime conclusionis. sicut logismus. n. illa vocalis qui simul est demonstratio quae et propter quid non habet nisi vnum ordinem terminorum quare. et c. Dicitur forte quod isti non habeat diversos ordines terminorum. tamen diversi sunt respectus eiusdem rei ad eandem rem sicut quod causa fuerit et sicut quod fuerit effectus ipsius. et tunc sunt termini cum vno respectu sunt demonstratio propter quid et simul cum alio sunt demonstratio quae. hoc videtur mirabile. quam isti respectus aut sunt in anima subiective aut in rebus relatis. tunc ergo sequitur quod demonstratio vocalis realiter componatur. ex terminis vocalibus et respectu qui est in mente vel in rebus ad invicem relatis. quod videtur absurdum. Ultima conclusio. concedi potest demonstrationem quae. a. demonstratione propter quid similitudinarie ab invicem differre differentia essentiali. patet. quod potest intellectus accipere demonstrationem tanquam genus vnum et consequenter in demonstrationem quae et propter quid ipsam distinguere tanquam in species suas. sed non semper realiter differentes. erunt. n. species demonstrationis in eo quod demonstratio est. et per consequens ab invicem differentes rationibus specialibus demonstrationum. quare per quendam similitudinem dicuntur differentes essentiali differentia. Contra predicta instatur. quod actus distinguuntur per obiecta. ut patet. 2. de anima. sed obiecta demonstrationis quae et propter quid specie differunt igitur et predictae demonstrationes differunt specie. nisi probatur. quia causa et effectus differunt specie que videntur obiecta predictarum demonstrationum. Secundo ex diversitate mediorum maxime insurgit diversitas demonstrationum. eo quod in virtute medij demonstratio facit scientiam. Sed illarum demonstrationum diversa sunt media eo quod a causa et effectu sumuntur que sunt diversa igitur. et c. Ad primum dicitur primo quod illa auctoritas philosophi. et. 2. de anima intellecta eo modo quo in loco proprio exposita vera est de actibus qui sunt vere vnum. et non de his qui sunt vnum per aggregationem sicut est demonstratio. aut syllogismus. de talibus enim non ibi loquitur Aristoteles. Secundo dicitur minorem esse falsam. quam contingit idem realiter esse causam et effectum. Tertio non semper verum est effectum esse obiectum demonstrationis quae. quando scilicet procedit per causam remotam. Ultimo dicitur. quod si aliquid concluderet. ratio solum probaret quod predictae demonstrationes differant differentia accidentali. et hoc superius concessum fuit. Ad secundum dicitur primo minorem non esse vniuersaliter veram. ut patet in casu prime conclusionis. Et ad probationem similiter dicitur quod contingit idem esse causam

et effectum respectu eiusdem. Ex quo inferitur quod non omnes demonstrationes quae et propter quid ab invicem distinguuntur ratione mediorum. nec ratione subiectorum. nec ratione passionum. aut conclusionis demonstratione. patet. postquam in omnibus predictis communicare possunt. Potest etiam eadem conclusio per diversa media demonstrari demonstratione quae. et demonstratione propter quid. ut si demonstraretur hominem esse risibilem per animal rationale et per esse risibile. Secundo dicitur. quod si ratio aliquid probaret concluderet predictas demonstrationes differentia accidentali differre quam. a. demonstratio propter quid potest esse. b. demonstratio quae. cuius sint per diversa media ut patet in casu 2. conclusionis. Verum tamen ut dixi in conclusione quinta dicuntur communiter a posterioribus demonstratio quae et demonstratio propter quid differre ab invicem differentia essentiali. quam accipiunt tanquam species alicuius generis per se ab ipso considerati. cum tamen demonstratio non sit proprie generis. nec proprie habeat species.

Quantum ad tertium. Sit haec prima distinctio aliquam scientiam subalternam dicere propter quid. et subalternam quae multipliciter intelligi potest. Primo modo. quod illud quod in vna demonstratio propter quid. in altera demonstratio propter effectum et demonstratio quae. Secundo quod subalternas aliam propositionem demonstrat per causam que a subalternata non demonstrat sed ab eadem presupponit. sicut perspectiva presupponit quod eadem latus potest esse basis infinitorum triangulorum. illam tamen geometria demonstrat. Tertio quod alicuius effectus sola causa considerat scientia subalternans non applicando illam effectui subalternata vero solum quod est effectus non referendo in causam suam. sicut chirurgus considerat vulnera circularia tardius sanari non referendo in causam. geometria vero causam considerat non referendo in effectum ut circa lineam dictum fuit. Quarto. quod dum subalternas demonstrat semper demonstrat propter quid. subalternata vero semper quae. quare. et c. Secunda distinctio quod aliqua scientia considerationem alterius presupponat et ab eadem accipiat. dupliciter contingere potest. Uno modo simpliciter et absolute ratione scientie alio modo sicut quod ratione nostri modi cognoscendi seu ratione facultatis doctrine. Tertia distinctio quoddam est subiectum scientie adequatum quoddam contentum sub adequato. Exemplum primum. sicut ens in metaphysica. Exemplum secundum. sicut substantie separate. que subiecta metaphysice dicuntur non tamen aliquid illorum est primum et adequatum. Et talia subiecta cum in ipsorum notitia finaliter aliqua scientia terdat: contra obiecta scientie illius appellari solent subiectum primum et adequatum. subiectum cognitionis dici debet. subiecte vero separate subiecta metaphysice sicut esse dici possunt iuxta modum loquendi communem. primo philosophi. ubi ponit quaedam esse principia cognitionis quaedam vero esse principia rerum naturalium. Prima suppositio. sed quae intellectus citra primam causam habeat causam sui esse tamen absolute subas separatas esse non habet causam. prima patet patet. quam quae citra primam a deo dependet tanquam a causa finali et vltima sine qua esse et conservari non posset. Secunda pars etiam patet. quam in subiectis separatim includit. deus quare ipsis sic in genere consideratis non dicendum est subas separatas esse: habere causam. Secunda suppositio. sed ita sit aliquid tamen est sicut in intellectu prius subiectis separatim per cuius notitiam subas separatim notitia accipi potest. patet. quod per notitiam entis et suarum partium deuenire possunt notitiam ipsarum. ens autem ut sic est natura et intellectu subiectis separatim prius. Idem est alijs vix contingere potest ut in conclusione non statim videbitur. Prima propositio. quod scientia subalternans dicat propter quid. subalternata vero quod verificari potest. secundo et tertio modo prime distinctio. Prima propositio probatur sic. naturalis considerat corpus celeste aut solem esse spiritum per naturam corporis celestis aut solis. quod per causas poterit illam rationem demonstrare. Astronomus vero quod naturalis subalternatur per effectus sensibiles illud demonstrat. igitur et c. totum autem colligitur a primis. 2. philosophi. primo. 18. sicut medicus considerat complexiones corporis humani esse non esse. et illud cognoscit per effectum tamen. naturalis vero eadem rationem per causam poterit demonstrare. ut colligitur ab Aristotele. prima prima. Secunda propositio patet de geometria respectu perspective quod multas demonstrat propositiones quae in perspectiva tanquam principia presupponuntur. Idem de arithmetica et musica contingit.

Tertia similiter p3 in predictis scientijs consideranti. p3 etiam ex communi exemplo de chirurgico & geometria: secunda & tertia pars conclusionis possunt esse ad mentem philosophi in textu. **S**ecunda conclusio. nō ideo dicitur subalternantem dicere propter quid. & subalternatam qā. qm̄ subalternans semper demonstrat propter quid. & subalternata. q3 p3 qm̄ naturalis sibi subalternat perspectivam astronomiam. & medicinam. I3 duas primas s̄m qd̄ medicinam vero simpliciter. & tamen raro naturalis demonstrat propter quid. & predictae scientie aliquando demonstrat propter quid. immo sepe demonstrat perspectivam & astronomiam per causam. quare &c. **T**ertia conclusio. scientia aliquam considerationem rerum ab ea principaliter consideratarum: ab alia scientia accipere non sufficienter arguit illam subalternari sibi. patet quia talis acceptio contingere potest ratione facilitatis doctrine nostre tñi. sic in proposito contingit. Cum enim omnis nostra cognitio originē trahat a sensu. ex cognitione motus & rerum sensibilium devenimus in cognitionem substantiarum separatarum neq3 aliter a principio nostre cognitionis devenire possumus. p̄ supponet ergo mathematicus iam habitam esse notitiam separatarum substantiarum in naturali philosophia. que acquiritur per eternitatem motus. sed hoc non accidit simpliciter & per se ratione scientie: sed ratione facilitatis nostri modi cognoscendi. ut p3 consideranti & tamen metaphysica n̄ subalternatur naturali philosophie. sed potius e converso. ut p3. quare &c. **Q**uarta conclusio. dato q̄ metaphysic⁹ simpliciter acciperet a naturali substantias separatas esse. ex hoc tamen nō evidenter concluderetur metaphysicam naturali simpliciter subalternari. q3 ad hoc q̄ simpliciter subalternaretur requiritur subiectum eius primum & adequatum. s. ens accipere a naturali: sed hoc est falsum ut p3. immo ulterius probabiliter dicitur q̄ illud non sufficit. quoniam magnitudo continua que est subiectum geometrie est predicatum conclusionis demonstrationis naturalis. ut inquit linco. 2. p̄by. illo cap. quoniam aut̄ determinatum est quot modis natura dicitur. & per consequens geometria accipit subiectum eius primum a naturali. licet non eidem subalternetur. Requiritur ergo q̄ subiectum primum vni⁹: subiecto alterius subalternetur. & q̄ principia sua sumat ab alia ad hoc q̄ vna alteri simpliciter subalternetur. **Q**uinta conclusio probabiliter ponitur. I3 substantias separatas esse non possit a metaphysico per causam demonstrari potest tamen ab eo demonstrari a priori s̄m intellectum. **P**rima pars probatur. substantias separatas esse sic absolute & generaliter ipsas considerando non habet causam. igitur &c. I3 consequentia & assumptum p3 ex prima suppositione. **S**ecunda probatur. qm̄ metaphysicus ex hoc medio q̄ in ordine vni⁹: cum sint aliqua inferiora habētia eē materiale que ratione materie redduntur alijs min⁹ perfecta oportet entia perfectissima a quibus alia depēdēt non esse materialia: concludere poterit substantias separatas a materia esse. **I**tem ex hoc medio q̄ in omni genere cause est ad causam ultimam devenire. quare est dare ultimam causam finalem que cum sit omnium aliarum perfectissima & eterna non poterit esse materie coniuncta quare &c. **I**dem autem media quibus non dicant causam conclusionis. sunt tamen s̄m intellectum priora. sicut etiam I3 ens transcendens nō sit causa dei. tamen ut sic est prior deo natura & intellectu. Similiter & substantia que de deo predicatur. sicut etiam deus ut substantia est seipso prior s̄m q̄ deus. **E**x hoc apparet aliquis concordia I3 non totalis inter Anice. & Auer. loco prius allegato posset enim dici commentatorem voluisse primam partem conclusionis huius & Anice. secundam. **S**ed ulterius defendendo Anice. ad rationem communem. cum ar. q̄ nulla scientia demonstrare d3 subiectum suum esse. Respondetur q̄ hoc verū est de subiecto primo & adequato q̄ potest dici subiectum primum cognitionis. de subiecto autem non adequato qd̄ est primum esse & non cognitionis non inconuenit ipm̄ demonstrari esse in ea scientia in qua est subiectum. & sic est in proposito. & consequenter negaret Anice. q̄ non sit alia via ad

probandum substantias separatas esse nisi eternitas motus sicut videtur ibidem arguere comē. **E**x his ulterius apparet q̄ illa demonstratio qua meta. demonstrabit substantias separatas esse non erit proprie propter quid. cum non sit per veram causam neq3 proprie quia cum non sit per effectum: sed erit similitudinarie propter quid. quoniam est per priora s̄m intellectum. **U**ltima conclusio substantias separatas alias a prima causa esse potest metaphysic⁹ per causam demonstrare. p3 quia habent causam eis priorem. s. deū. & esse ipartū non est omnino per se notus ergo &c. p̄na & aūs de se patent.

Ad rationes principales. **A**d primam & eius confirmationem patet in primo arti. diffinitiones. n. predictae dantur de demonstratione simpliciter: & scire simpliciter demonstratio vero qā non est simpliciter demonstratio. neq3 simpliciter facit scire **A**d secundam patet in eodem Arti. sed pro auctoritate auctoris communiter dicitur q̄ comē. locis allegatis per demonstrationem simpliciter intellexit demonstrationem potissimam. dicitur autem demonstratio potissima qā sic propter quid per causam principalem. s. finalem. vel q3 aggregat omnes per se causas & essentielles conclusionis. **E**x quo patet q̄ demonstratio simpliciter & demonstratio propter quid se habent sicut superius & inferius. omnis. n. demonstratio simpliciter est propter quid & non e3. **A**d tertiam p3 ex arti. secundo cōtingit. n. per eandem demonstrationem notitiam q3. & notitiam propter quid acquiri. siue ab eodem homine siue a diversis. & ex hoc solum sequitur demonstrationem q3 & propter quid accidentaliter ad invicem differre. **A**d quartam rationem pro maiori parte p3 ex arti. 3. Sed pro completiori responsione dicitur p3 q̄ non o3 si vna scia sit subalternans & altera subalternata eidem q̄ de quocunq3 subalternans dicit propter qd̄ de eodem subalternata dicat q3 nec e contra. sicut videbat argui in argo. stat. n. subalternatam illud nō cōsiderare. **2**o d̄ q̄ subas separatas esse nec a metaphysico nec a naturali proprie demonstratur pp̄ quid sed a naturali demonstratur demonstratione q3: p̄ eternitatem motus. metaphysicus vero s̄m comē. ipsas esse p̄supponit. aut defendendo avice. declarat ipsas esse a priori demonstratione que nō pp̄rie sed similitudinarie demonstratio pp̄ quid dici pōt. & hoc puto valde rōnabile. **A**d primam rōnem in oppositū patet ex q̄nta & vlti. conclusionem. **A**d secundam p3 ex tertia & quarta cōclusionem. **A**d tertiam s̄m p3. **A**d cōfirmationem primam quarti principalis d̄ sicut ibi r̄idebatur. **A**d rōnem in oppositū probabiliter d̄. q̄ ista demonstratio nec ad geometriam tñi pertinet. neq3 ad chirurgicū tñi. sed ad illas duas s̄m. **A**d secundam confirmationem d̄ primo. q̄ I3 visuale esset passio p se lineae. nō sequeretur ex hoc vt geo⁹ h̄ret illam considerare. non. n. o3 vt cōsiderans subm̄ cōsideret oēs p se passiones eiusdem subm̄. **S**ecundo d̄. q̄ visuale est accidentale lineae. est tñ p se de cōsideratione p̄spectivae. & pp̄ hoc de linea visuali pōt esse scia. sicut I3 mobile sit acc̄s. cōe corp̄is. q3 tñ est p se de cōsideratione naturalis: de corpore mobili tanq̄ de subo primo est scia naturalis. **C**um aut̄ d̄ q̄ de ente p acc̄s non pōt esse scia. vey est q̄ de ente p acc̄s vt sic nō h̄t scia. que sola vna acquiratur demonstratione. de tali tñ potest esse scientia accipiēdo scientiam pro aggregato exhibitibus.

Sicut aut̄ esse. a. in. b. cōtingit i diuidualr. sic & nō esse cōceditur &c. **Q**o. xxxvi.

Veritur ³⁶ **U**trūq3 descriptioes ppositiois negative mediate & immediate posite ab arist. sint bene posite: **N**egative ar. p̄mo sic. **B** propositio non est mediata. homo nō est aīal. & tñ tam subm̄ q̄ predicatum sub aliquo genere ponuntur. ergo prima descriptio est falsa. a^m probatur. q3 inter subiectum & predicatum nullum cadit medium. ut patet de se. **I**dem ar. de illa nullus homo est rationalis. **S**ecundo ar. sic. **B** propositio non est mediata. nullum

corporeum est incorporeum. et tamen tam subiectum quam predicatum sub aliquo genere ponuntur ergo etc. in. de se p3. et ma. probatur quod si est mediata habet aliquod medium per quod posset declarari. p3. pna s'm arif. in textu. pna tñ est falsum due. n. differentie opposite immediate sub aliquo genere posite a se inuicem siue aliquo medio remouetur ut omnes concedunt quare etc. Tertio sequeret ex descriptione propositionis mediate quod si sit mediata linea non est albedo: sed quod sequens sit falsum ar. quod propositio dicitur mediata inter cuius subiectum et predicatum cadit aliquod medium. sic autem non est in predicta propositione. cum subiectum et predicatum sint distinctorum predicamentorum. quare etc. Quarto si tales propositiones essent mediate hoc maxime foret. quod probaretur per aliquod superius ad subiectum vel predicatum ut videtur velle pbs in textu. sed quod hoc sit falsum ar. si est mediata. nulla albedo est nigredo: et tamen non predicto modo probari potest. igitur etc. ma. p3. quoniam tam per definitiones albedinis quam per definitionem nigredinis poterit a priori probari. quod nulla albedo est nigredo. in. vero probatur quia sub quocumque genere albedo continetur sub eodem et nigredo continetur. et e contra: et per consequens per nullum tale genus poterit concludi nullam albedinem esse nigredinem. tunc. n. o3 aut albedinem aut nigredinem ab illo superiori remoueri. Quinto confirmatur. quod si illa sit mediata nulla albedo est homo poterit probari per convertibile cum albedine vel cum homine. ut puta per definitionem suam. et non oportebit illam probari per aliquod commune subiecto vel predicato. quare etc. Sexto confirmatur 2o. quod hec propositio primus motor non est mobilis est mediata. cum ipsa probatur. 8. pby. non tamen probatur per aliquod superius ad subiectum vel predicatum tunc quod deus non est in aliquo genere. tamen quod ista propositio probatur per effectum. v3. per motus eternitatem. ut p3 loco alio. Quinto principaliter ar. contra descriptionem negativam immediate. Nam si aliquid talis esset immediata nulla suba est qualitas. hoc maxime foret. quod predicamenta sunt inuicem impermixta. ut coeter dici solent. et per consequens generatum unius immediate a generalissimo alterius remouetur. sed ar. quod predicamenta sunt permixta. quod corpus est de genere substantie et de genere quantitatatis. Item passio est de genere qualitatis et relationis. Item passio est in predicamento qualitatis et habitus. ut p3. quare etc. Quinto confirmatur. quod termini diversorum predicamentorum de se inuicem predicantur. a3. p3. quia idem est album bicubitum et p3. quare etc. Sexto sequeret quod hic non est immediata nulla qualitas est quantitas sequens est contra communem sententiam expositorum. et videtur contra intentionem aristote. sequentia vero probatur. quod tam subiectum quam predicatum sub aliquo toto continetur. v3. sub ente continetur etiam sub accidente ut p3. Quinto confirmatur. quod sequeret hanc non esse immediatam nulla qualitas est suba. eo quod probari potest per aliquod superius ad subiectum arguendo sic. nullum accidens est substantia. omnis qualitas est accidens. ergo nulla qualitas substantia. posset etiam probari per aliquod passionem convertibilem cum altero ipso. et hoc in prima vel in secunda figura ut p3. quare etc.

Ad oppositum est arif. in ca. figurarum in illa p3a sicut autem. a. esse in. b. In ista questione primo premitentur quedam. Secundo respondebitur ad quesitum.

Quantum ad primum. Sciendum est primo sicut in precedentibus dictum fuit dupliciter dicitur aliqua propositio mediata. Uno modo quod cum non sit per se nota per aliquod medium probari vel declarari possit. sic habet est risibilis. Alio modo. quod inter subiectum et predicatum aliquod cadit medium. et hoc quadrupliciter contingit. quod vel cadit predicatum essenziale medium. sicut in hac propositione. homo est corpus vel cadit subiectum medium sicut si isocheles habet tres. vel passio media sicut hic triangulus habet tres. quoniam ante habere tres precedit habere angulum extrinsecum. vel cadit cum medio sicut in predicta propositione. omnibus etiam his modis potest ex consequenti dici propositio immediata. Ad oppositum accipitur hic propositio mediata vel immediata primo modo. Secunda distinctio propositionem esse mediatam primo modo

dupliciter contingit. Uno modo. quod per aliquod cum proprie demonstratur. sicut illa. triangulus habet tres. alio modo. quod per aliquod notius probatur siue causa fuerit siue non. et hoc dupliciter. quod vel per effectum sicut illa. primus motor est. vel per aliquod genus superius ad subiectum vel predicatum. sicut ista. homo est corpus. probari potest per animal tanquam per medium. similiter ista. negatiua. homo non est albedo per superius ad hominem et per superius ad albedinem probari potest. Nota tamen quod propositionem probando per tale medium aliter affirmatiua propositio reducitur ad immediatam. et aliter negatiua. reducitur. n. affirmatiua per propositiones affirmatiuas. s. in quibus genus de specie sibi immediata predicatur. sicut ista. homo est corpus tandem reducitur per istas. homo est animal et animal est corpus animatum et corpus animatum est corpus. iste autem sunt immediate. non quod nullo modo probari possint. sed quod per nullum vere medium inter subiectum et predicatum notificari possunt. negatiua vero reducitur deveniendo ad negatiuam propositionem in qua vel generalissimum unius vel aliquid commune eo a generalissimo alterius remouetur. sicut illa. linea non est albedo reducitur ad illam. nulla quantitas est qualitas. vel ad illam in qua due differentie immediate opposite a se remouentur sicut illa. nullus lapis incorporeus ad illam. immediata. reducere nullum corporeum est incorporeum. Alterius sciendum est cum demonstrator solum de necessariis propositionibus se intromittat. quod apud ipsum propositio falsa non dicitur immediata. et sequenter nulla talis dicitur mediata. sed ergo inter subiectum et predicatum huius propositionis. homo non est substantia cadat medium. et per consequens logice mediata dici posset. tamen apud demonstratorem nec mediata nec immediata dicitur. Similiter quoniam tam subiectum quam predicatum huius propositionis affirmatiue linea est albedo habeat superius ad ipsum. non tamen in proposito dicitur mediata. Ad propositionem igitur dici mediatam vel immediatam secundum intentionem demonstratoris requiritur ipsam esse necessariam vel saltem veram. Ultimo est sciendum quod subiectum aut predicatum propositionis negativae necessarie sub aliquo toto contineri dupliciter contingit. Uno modo sic ut utraque sub illo contineatur. sicut hic. nulla albedo est nigredo. vel nullum corporeum est incorporeum. Secundo modo sic. ut unum sub alio contineatur sub quo alterum non continetur. sicut hic. nullus homo est albedo. vel nulla linea est qualitas. et de tali loquitur Aristo. in presenti. Illudis premissis sit prima conclusio. aliqua est propositio negatiua immediata in qua tam subiectum quam predicatum sub aliquo toto continetur. patet de illa nullum corporeum est incorporeum. nec ista conclusio repugnat intentioni Aristote. ut patet ex ultimo notato. Secunda conclusio est negatiua mediata tam ratione subiecti quam ratione predicati. que tamen per superius ad subiectum vere concludi non potest. neque per superius ad predicatum. patet de ista. nulla albedo est nigredo. inter cuius subiectum et predicatum cadit medium per quod illa probari potest. scilicet definitio subiecti vel predicati. ut patet. Si tamen probatur per aliquod superius ad albedinem vel nigredinem tunc altera premissarum scilicet negatiua est falsa. eo quod omne superius quod affirmatiue predicatur de albedine affirmatiue. etiam predicatur de nigredine. ut patet. quare etc. Tertia conclusio. propositio negatiua in qua species unius predicamenti a specie alterius predicamenti in abstracto remouetur. non ideo dicitur mediata quia inter subiectum et predicatum sit aliquod vere medium secundum predicationem aut quia inter ea sit subiectum medium vel passio media. patet sicut de illa linea non est albedo et de similibus. que secundum Aristo. sunt mediate. Quarta conclusio. tales propositiones idem mediate dicuntur. quia per aliquod superius ad subiectum vel predicatum probari possunt tanquam per notius. hoc patet in textu. ubi enim probetur lineam non esse albedinem per hoc quod nulla quantitas est albedo aut nulla quantitas est qualitas. premissis erunt conclusiones notiores. de talibus etiam concedi posset quod habent medium secundum causam. Superius. n. ut esse causa sui inferioris large loquendo. Quinta conclusio. propositio in qua generalissimum

accidentis a generalissimo sube remouetur per aliquod com-
munius tanq̄ p̄ notius potest declarari. probatur sic. et sup-
pono q̄ diuisio entis in substantiam et accidens nobis noti-
or q̄ diuisio accidentis in nouem predicamenta. vel q̄ diuisio
entis in decem predicamenta. hoc videtur. de se notum quo
admisso sequitur q̄ hec propositio nulla suba est q̄ntitas:
poterit per illam probari tanq̄ per notius nulla suba est ac-
cidens arguendo sic nulla suba est accidens. omnis q̄ntitas
est accidens. ergo et c. **Ultima conclusio.** Ista sit non ta-
men p̄dicta propositio et vniuersaliter nulla propositio: in
qua generalissimum a generalissimo remouetur declarari potest
per medium tanq̄ aliquid non per se notum. p̄ q̄ diuisio
entis in decem predicamenta est per se nota. Ista magis per se
nota sit diuisio ipsius in substantiam et accidens. et hec conclu-
sio potest esse ad mentem aristo. Ista q̄dam affirmant tales p̄-
positiones nullo modo per notius probari posse. quia vt di-
cunt accidens est minus notū q̄ntitate vel qualitate: Ista hoc
non puto consonum rationi.

Ad rationes principales. **Ad primam** p̄
ex penultimo notato. Quidam
tamen dicunt q̄ h̄ propositio homo non est animal et alie si-
miles sunt mediate. tum q̄ sue affirmatiue sunt mediate.
tum. q̄ si eent vere per aliquod medium pbarent. **Pr̄ia**
responsio melior est. **Ad secundam** p̄ ex prima conclu-
sione. q̄ tales propositiones sunt immediate loquendo de
immediatione medij superioris per quod cōcludi possit Ista
non haberem pro inconuenienti q̄ vel a priori vel a postero-
ri. alio modo possit probari. **Ad tertiam** p̄ ex distinctio-
ne prima. **Ad quartam** p̄ ex secundam distinctione
cum notato sequenti. **Ad primam confirmationem** di-
citur q̄ Ista tales propositiones. nulla albedo est homo: alio
modo probari possint q̄ per superius ad subiectū vel pre-
dicatum. tamen etiam p̄dicto modo probari p̄st. **Ad se-
cundam cōfirmationem** dicitur primo. q̄ quibus deus non
est p̄ se in predicamento: neq̄ haberet proprie superius. ha-
beret tamen aliquid eo commūnis. qd̄ superius fin̄ intelle-
ctum dici possit. **Secundo** dicitur q̄ hoc non obstat inten-
tionem aristo. q̄ talis p̄positio non pbaretur per aliquod cō-
munius subo vel p̄dicato. non. n. vult omnem propositio-
nem negatiuā mediatam p̄dicto modo debere notificari
Sed solum loquitur de his in quibus sp̄s vel genus per
se alienius p̄dicamenti remouetur a sp̄e vel ḡne per se alte-
rius p̄dicamenti. qualiter non fit h̄ qm̄ mobile non dicit p̄-
cipaliter speciem vel ḡns alienius p̄dicamenti cum sit cō-
cretum. **Ad quintam rationem** cōceditur p̄ nunc q̄ pre-
dicamenta non sunt inuicem permixta fin̄ sp̄s et ḡna in
ipsis per se contēta. **Ad rationem in oppositum** dicit. ad
illas quatuor. q̄ p̄dicti termini in p̄dictis predicamentis
valde equinoce accipiuntur. q̄ qualiter contingat alibi me-
lius videbitur. **Ad aliud vero respondet** q̄ non incōue-
nit diuersos terminos diuersorum predicamentorum in cō-
creto denominatiue de se inuicē p̄dicari. nec hoc est contra
intentionem aristo. h̄. **Ad vltimam rōnem negatā cōse-
quentia.** Ista. n. ens aut accidens sit communius tam qualita-
te q̄ q̄ntitate non tamen per tale communius p̄dicta pro-
positio vere syllogizari potest. **Ad confirmationem** p̄
ex quinta conclusione.

Manifestum est autem. q̄ si aliquis sensus
defecerit. necesse est aliquam scientiam defi-
cere.

Questio. xxxvii.

Veritur 37° Utrū deficiente no-
bis aliquo sensu neces-
se sit scientiam aliquā deficere. **Arg.** primo sic vbi for. acquisisset notitiam
scientiam coloris et postea cecaretur in eo
deficeret visus. non tamen in eo deficeret sci-
entia colorū: ergo et c. ma. de se p̄. et mi.

pbatur. quia adhuc in virtute memoratiua remanere p̄st
sp̄s colorum per longum tēpus prius acquisite. **Item**
et habitus intellectus aut sensus inferioris p̄ multos actus
acquisite longo tpe remanere poterit. quare et c. **Secun-**

do q̄ Ista alicui innatitate deficeret odoratus adhuc p̄ au-
ditum de rebus odorabilibus notitiā scientiam acquirere
posset. ergo et c. assumptum probatur q̄ per auditum sci-
entiam de materia prima acquirimus. **Item** de deo et intelli-
gentijs que tamen sub sensu cadere non possunt: sed mul-
to fin̄ naturam suam distantior est auditus a p̄dictis q̄ ab
odorabilibus. igitur et c. **Confirmatur.** q̄ te carente odo-
ratu adhuc per visus comprehendere poteris animalia mul-
ta ad alimētum moueri non propter visum. aut q̄ caret vi-
su. aut ad tantam distantiam videre non possunt. sicut de vul-
turibus narratur. et per consequens per visum comprehen-
dere poteris aliquam esse qualitatem alimentū ab eis com-
prehensam que appellatur odor. quare et c. **Tertio** ex
notitia causarum deuenimus in notitiam effectus. sed qua-
litates prime tangibiles sunt cause colorum odorum et sa-
porum. vt p̄ in defensu. igitur quibus nobis a principio defi-
ceret visus odoratus vel gustus: nobis tactu qualitates pri-
mas comprehendētibz in scientiam tamen p̄dictorū de-
uenire possemus. **Confirmatur.** q̄ qualitates prime tā-
gibiles magis naturaliter distant a substantijs abstractis q̄
a p̄dictis sensibilibz. sed p̄ sensibilia in notitiam deuenim⁹
substantiarum separatarum. ergo et c. **Quarto** te simul
habēte visum et gustum visus est cā vt aliquando venias
in cognitionem gustabilium. sed non minoris potentie est vi-
sus te carente gustu q̄ te habente illum. ergo te carente gu-
stu poteris per visum multorum gustabilium notitiam ha-
bere scientiam. minor est possibilis. maior vero apparet
experientia. comprehendēs. n. lac album statim dulcedinem
eius comprehendis. et renbarbarum comprehendens talis
coloris et figure statim iudicas ipm̄ esse amarum. **Quin-
to** non repugnat a natura vel a deo sextum sensum produ-
ci posse per quem multe qualitates comprehendī possent
quas occultas proprietates appellamus. aut multe qualita-
tes que sunt in sp̄e naturalis potentie vel impotentie: vel sal-
tem tibi dubium est nūquid illas comprehendere posset. de
illis tamen qualitatibus scientias habemus. ergo a simili de-
ficiēte visu vel odoratu a natiuitate poterit de visibilibz
et gustabilibus haberi scientia per discursum intellectus.
Sexto videtur q̄ ratio ari. ad partem negatiuā fundeē
sup falso. assumit. n. q̄ omnis notitia vniuersaliū scientia
proueniat ex inductione p̄ singularia discurrendo. qd̄ tamen
videtur falsum q̄ principiorum que omnino sunt p̄ se no-
ta notitiam habemus scientiam non tamen per inductionem
vt p̄ de hoc principio. quecumq̄ sunt eadem vni tertio sūt
eadem inter se. et de similibz sunt. n. huiusmodi principia
tanq̄ locus ianue in domo que nullus ignorat vt inquit cō-
mentator. 2. meta. et cognoscuntur solo lumine intellectus
agentis vt inquit. 3. de anima. **Item** fundatur illa ratio su-
per hoc q̄ omnis inductio est per sensum qd̄ tamen non vi-
detur verum. de rebus. n. separatis possim inductionem
formare arguendo sic. hec intelligentia est separata et hec.
et sic de singulis. ergo omnis intelligentia est separata. item
videtur falsum fundamentum q̄ inductio ad scientiam de-
seruiat cum scientia sit de vniuersalibus tantū. et solum per
demonstrationem acquiratur vt patuit supra. vel si ipsa de-
seruit eadem ratione enthymema et exemplus. et sic funda-
mentum illud fuit insufficient.

Ad oppositum est aristo. primo huius.
circa finem tractatus de
ignorantia. in ista questione primo premittentur quedam.
secundo ponentur conclusiones.

Quantum ad primū sit hec distinctio priā sensū
aliquē nob̄ deficere dupliciter p̄-
gere pōt. Uno mō. a principio ḡnatis. vt si q̄s ḡnet cecus:
et talis aliqui n̄ restaurari p̄t. et aliqui sic. nō. n. repugnat p̄du-
ci forte non potentem odorare a principio generationis.
in processu vero beneficio medici posse odorare. Alio mo-
do dicitur sensus deficere in processu etatis. vt si quis in
vigesimo āno etatis sue fiat cecus. **Secunda** distinctio.
de rebus aliquibus sensibilibz per sensum exteriores ha-
beri scientiam dupliciter contingere potest. per conceptus
s. cōmunes et speciales. exemplū primi vt si per conceptus

Questio XXXVII.

qualitatis scientiam habeam de colore. et hec dicetur scientia confusa. de qua loquitur Ari. in problemis. cum dicit: quod sciendo omnem dualitatem esse parē: scio hanc dualitatem esse parē. non quidem in actu et distincte sed in potentia et confuse. exemplū secundi. ut scientiam habeam de colore per eius conceptum. proprium et per definitiones eius. Tertia distinctio. siue per conceptus proprios siue communes adhuc potest dupliciter de re haberi scientia: ut proposito spectat Uno modo per conceptus quiditativos: Alio modo per conceptus connotativos et circumlocutorios. exemplū primi. ut si sciam hominem esse risibilem per conceptus proprios et substantiales hominis et risibilitatis. exemplum secundi. ut si notitiam habeam de homine: quod animal taliter figuratum et taliter complexionatum. Quarta distinctio qualitercumque predictis modis scientia generetur: adhuc dupliciter contingere potest. scilicet vel per inventionem a seipso addiscendo et discurrendo: vel ab alio addiscendo. siue hoc perveniat a viva voce doctorum siue per scripturam aliorum. Ultima distinctio quoddam sensibile per se est proprium et quoddam commune. de communi non fit hic mentio sed solum de proprio. Item fit hic mentio de sensu exteriori tantum. Prima conclusio. possibile est deficiente nobis aliquo sensu post principium generationis acquiri scientiam sensibilibus propriorum illius sensus. patet per argumentum primum ante oppositum. Secunda conclusio deficiente nobis aliquo sensu particulari a principio generationis possibile est per conceptus communes scientiam aliquam acquirere de sensibili proprio illius sensus. probatur. quia deficiente visu in sor. adhuc scientiam habere poterit per hanc universalem. omnis qualitas per se sensibilis est immutativa sensus et per eandem sciet quod omnis color est immutativus sensus: sicut etiam vult Aristoteles in problemis quod sciens omnem dualitatem esse parē: sciat hanc esse parē: sed hec erit confusa notitia et non distincta ut patet. Secundo: conclusio probatur sic. ponatur quod sor. a principio generationis careat odoratu et videat plura animalia a longinquo valde moveri ad cibum sicut vultures et tigrides. tunc contingit ut sor. intra se discurrat. quod illa animalia percipiant illum cibum. et non per intellectum. quod carent intellectu. ergo per aliquem sensum et non per visum auditum gustum vel tactum. sicut ipse intra se probabit. et sic tandem concludet quod per quendam alium sensum illum cibum percipiunt. cuius aliquod est obiectum proprium distinctum ab obiectis propriis aliorum sensuum. et sic de odore scientiam acquireret in communi et confuse. hec conclusio veritatem habet tam de scientia que habetur per viam inventionis quam de illa que habetur per viam acquisitionis a doctore. Tertia conclusio. possibile est deficiente nobis aliquo sensu a principio generationis scientiam acquiri de sensibili proprio illius sensus per conceptus speciales et connotativos: posset probari sicut precedens. Quarta conclusio ponitur a quibusdam: impossibile est deficiente nobis a natiuitate aliquo sensu a nobis acquiri scientiam proprii sensibilis illius sensus per conceptus proprios et pure quiditativos. probatur. quia tali deficiente sensu impossibile est nos concernere conceptum proprium et mere quiditativum sui sensibilis proprii. ergo et c. assumptum dicitur esse notum experientia. Preterea. sicuti non habemus conceptus específicos et pure quiditativos de intelligentiarum et materie prime. sic nec alicuius sensibilis proprium et pure quiditativum habere possumus cum a nobis sentiri non possit. non enim videtur causa aliqua diversitatis volunt igitur isti quod intellectus de nulla re conceptum specificum et pure quiditativum formare possit nisi illa res vel sibi similis percepta sit per sensum exteriorem. et per consequens de rebus que per sensum exteriorem percipi non possunt dicunt esse scientiam solum per conceptus quosdam connotativos et circumlocutorios. Hanc conclusionem dicunt esse ad mentem aristotelem loco allegato. Quinta conclusio ponitur a quibusdam modernis quod precedens conclusio solum vera est de scientia acquirenda per inventionem. et non de scientia a doctore extrinseco acquirenda. patet fin eos. quia licet cecus a natiuitate específicos et pure quiditativos conce-

ptus colorum habere non possit a seipso inveniēdo. poterit tamen ab alio acquirere. poterit enim per auditum et doctrinam scire quod omnis albedo est color. et quod est disgregativa visus. hanc conclusionem dicunt esse ad mentem aristotelem. Ego vero puto nullum esse fundamentum propter quod illud sit possibile de scientia acquirenda per viam doctrinationis ab extrinseco. et non per viam inventionis a seipso. et hoc patere potest consideranti. Id concedendum sit quod per viam inventionis esset difficilius habere tales conceptus. tamen circa fundamentum quarte conclusionis est non parva dubitatio. Nam communiter concedimus de forma substantiali materiali intellectum posse habere conceptus proprios et pure quiditativos. Item de habitibus anime et de speciebus sensibilibus siue intelligibilibus. Item de quibusdam qualitatibus non sensibilibus sensu exteriori. sicut sunt naturalis potentia vel impotentia. Item de relationibus quibusdam. sicut de amicitia inimicitia: paternitate et filiatione et similibus. que tamen sensu exteriori non percipiuntur ut patet. quare videtur eorum fundamentum deficere vel si dicantur quod de predictis intellectus nullum potest habere conceptum specificum et pure quiditativum. ut quasi videntur dicere et sicut habent consequenter respondere restabit ut respondeant rationibus tenentium oppositum. de quo vide in questionibus tertij de anima. Possemus ergo aliter et probabiliter ad questionem respondere quod deficiente penitus nobis aliquo sensu a principio generationis non possemus ita perfectam et completam habere notitiam scientificam de sensibili proprio illius sensus. sicut potest humanus intellectus habere. et hoc potest esse ad mentem aristotelem. Ex cognitione enim et iudicio sensus habilitatur cognitio et assensus intellectus. quare illa habilitate deficiente non ita perfectam cognitionem et assensum poterit habere intellectus sicut est aptus habere de sensibili proprio illius sensus. Et dicitur notate penitus deficiente quia non videtur repugnare alicui deficere sensum a natiuitate. et tamen officio medici restanrari posse vrsi propter excessum nimie humiditatis cerebri producatum sor. nihil potens odorare et in processu temporis remoueat illa humiditas sic ut organum olfactus remaneat debite dispositum ad operationem olfactivam. Et hunc modum respondendi dicere possumus esse ad mentem aristotelem qui tamen non multum deuiat a modo respondendi quarte conclusionis.

Ad rationes principales. Ad primam per ex prima conclusione. Ad secundam dicerent tenentes conclusionem quartam. quod in illo casu non haberetur scientia de odore per conceptum proprium et pure quiditativum: sed per communem aut per connotativum. et eodem modo dicerent de scientia de intelligentiarum et materie prime. Et idem dicerent ad confirmationem. Sed penes ultimum modum diceretur scientiam illam acquisite de odorabilibus minus esse perfectam in ea quam intellectus acquirere potest sensibus exterioribus sibi debite ministrantibus. Ad tertiam confirmationem eodem modo responderi potest fin utriusque modum respondendi. Quidam tamen moderni respondēt aliter. dicentes quod quedam sunt cause nobis posterius note suis effectibus et iste per suos effectus a nobis cognoscitur sicut dens et intelligentie. quedam sunt nobis et nature suis effectibus priores et tales effectus suos nobis declarant. sicut color species coloris et odor species odoris. quedam vero nec prius nec posterius note nobis sunt sicut qualitates prime se habent ad colores et odores. et tales nec nobis suos effectus declarant. nec e converso. et per hoc videtur cessare argumentum. Hanc tamen responsionem puto minus sufficientem. Nam si quis perfectam et scientificam notitiam per quid acquirere de colore aut odoribus oportebit causas a quibus effectine dependent cognoscere quales sunt qualitates prime. quare dicendum est quod notitia propter quid cause predictis effectibus sunt nobis innotiores. Ad quartam dicitur quod te habente simul visum et gustum visus de per accidens te ducere potest in cognitionem dulcedinis. non quod visus illam dulcedinem comprehendat: sed quod per ipsam albedinem coloris

rem cuius dulcedinem gustasti. et sic pñr pp spēs dulcedi-
nis que sil' cū spēbus albedinis lactis in memoratūna pfer-
uate fuerāt moneris ad illā dulcedinē cōphendendā. Ex q
p3 q ad hāc cognitionē nō te pduceret visus nisi laz opatio
gustatia pcessisset. et p hoc diceret ad formā argumenti q
lz visus sine gustu. non sit minoris potentie p se q3 dū pñn-
git gustui. tñ p accñs est potētie mioris. Ad 5^m f3 4^m
pñe diceret sicut ad scđam. Sed pñi aliū modū diceret
q impole ē per nām dari sextum sensum exteriorē. qre
de q̄litatibus occultis et silibus tā pfectam sciaz acgrere p̄t
intellectus humanus sicut hñe sibi sit pole. sic at non ptinge-
ret de visibilibus et odorabilibus definite visu vl' odoratu.
Ad sextā dī q alicuius vlis notitia imediate ex inductōe
dependet c' singulares sunt ad sensum note. q̄lter oēs ignē
esse calidū vl' cognoscimus inducendo ex singularibus ad
sensum notis. alicuius vō vlis notitia nō imediate sed re-
mote ex inductōe dependet. sicut contingit de ppōnib' p̄-
noiatīs in argumēto. Nullā enim notitiam acgreret intelle-
ctus nisi iā nō³ sensitiva pcessisset q nō cōprehēdit nisi singu-
laria. de quibus pñr intellectus inductōez formare poterit
Dī .n. libello de sensu. q nihil est in intellectu qñ pñs fue-
rit in sensu. et p hoc p3 ad ar^m. Ad primā pfirmatiōem
dī q qdā inductio est directe et imediate ex simplicibus ad
sensū notis. vt si inferat q oīs ignis ē calidus p eius singu-
lares. Quedā vō est ex singularibus indirecte et remote d
pēdētibus a notitia sensitiva. qles sūt iste singulares h intel-
ligētia est sepata. et hec. et sic de singulis. notitiā. n. istay acq-
rimus p notitiā suor effectū. v3. motuū celestiu q a nob
sūt sensati. vt p3. sufficit at ad mentē Ari. oēm inductōez eē
p sensu imediate vel remote directe vel indirecte. et p hoc
intēdebat remouere opinionē plōnis q ponebat sciaz in no-
bis insui ab ideis sepatis. et pñr q deficiēte sensu adhuc cā
scie de sensibilib' i nobis remaneret et pseruaret p ideas.
Ad pfirmatiōē scđaz dī q lz inductio nō imediate de-
seruiat ad sciētā pprie dictā sed sola demfatio: mediate tñ
seruire pōt p q̄to p ipaz acquiratur cognō. vlis qd est pñci-
piū in demfatione. et hoc est psonū cōmē. in p̄hemio p̄ly.
vbi dicit q lz singularia non intrēt demfationē. sūt tamē pñ-
cipiū cognitionis vlium q p se intrāt demfationē. Et cū
vterius arguit p eandē rōnē exēplum et enthyameia ad
sciaz deseruiēt. dī q enthyameia nullo mō dseruiret nisi
p quāto vtualiter est syllus: et sic demōstratio vtualr eēt.
Exēplū vō nō nisi p accidēs ingredi pōt pcessū sciētificū
ppe. lz inductio p se ad illū deseruire pōt vt dictū ē pñ³. qñ
nō fuit ari. isufficiēs si de his duobus mētionē nō fecit.

Est autem omnis syllogismus per tres ter-
minos etc. **Questio. xxxviii.**

Veritur 38. Utz in predicatis p
se vel p accidens possit
esse pcessus in infinitū p se. Arguit primo
sic. pla. fuit p se cā gnationis sor. et cicero p
se cā gnationis platonis. et sic et in infinitū.
ergo etc. lz psequētia. añs notū ē supposita
eternitate mūdī et pñr eternitate humane

spē. Secdo sub aiall infinita gnā p̄tinent vel saltē sub nu-
mero nobis ignoto. igf etc. assumptum pbat. qz eq et hoī
vnum genus corrdet qd nullis alijs corrdet spēbus. cō-
ueniūt. n. ambo in aliq in quo nulle alie cōueniūt spēs. silr
equo et asino aliud corrdet genus. hoī et et asino aliud ge-
nus atribuitur. et sic de oībus speciebus animalium eas i-
ulcē combinando sed hec oīa sunt infinita vel saltem sub nu-
mero nobis ignoto. vt p3. ergo etc. Ex quo pñr hñ qz sub
animali pla genera subalterna continentur q̄ species spe-
cialissime fm q ples specierum combinationes sub eo con-
tinent. Tertio infinita idindua sub eadē spē p̄tinent. gō
infinita esse possunt subta demfationis. et p idem infinita p-
dicata. añs p3 de infinitis p̄tibus continui. aut infinitis pun-
ctis in linea. Itēz de infinitis hoībus successiue pductis
et pducendis. pñtia vō p̄ma tenet. qz idindua possunt eē
subta demfationis saltem particularis. Quarto i nume-
ris est pcessus in infinitū quoz vnus est per se cā alterius.

ergo etc. assumptum p3. est enim binarius cā trinaris. et tri-
narius cā q̄ternarij. et sic in infinitum fiet pcessus in ascen-
dendo. Idez argumētū fieri potest de figuris. vt p³ triā-
gulū sequit̄ q̄drangulus. c' triangulus est p se cā. et post q̄-
drangulū pentagonus. et sic in infinitū. Ex qbus inferē cur-
numerus qui est alterius cā in eius diffōne ponat q in p-
dicatis p se p̄mi modi est in infinitū pcessus. Inferē. 2° cum
cullibet numero ppria insit passio siue insint passiones q i p-
seitate scđi modi abitur in infinitū. C 5° in pceptibus aie ē
pcessus infinitus. ergo etc. assumptū pbat. vbi. n. i intellectu
sor. et pla. sint duo pceptus singulares et synonymi p̄tigit i
mēte vtriusqz abstrahi pceptū cōem. cū ergo pceptus qui
abstrahēt erūt q̄litates qdā singulares: p̄tigit et ab illis ali-
os abstrahi pceptus cōes. et et sic in infinitū. C 2° in intelle-
ctōibus est in infinitū pcessus. ergo etc. assumptū p3. Itāz p
a. intellectionem intelligo lapidem. et qz contingit me intel-
ligere. a. intellectionem. sit ergo q intelligatur mediate. b.
et b. intelligatur mediante. c. et sic in infinitum. quare et c.
Septio si ps affirmatiua nō sit vā hoc maxime p̄tigit p
rōnē Ari. qz infinita non ptingit p̄transire. lz hoc vñ falsūz.
qz p̄transiens aliqz lineā p̄transit p̄cta infinita q sunt in ea/
dem lineā. igf etc. Item p̄transit infinitas ptes eiusdē li-
nee. qre etc. C 8° si non. hoc vñ pp illud fundamentū ari.
q infinitū fm q infinitū est ignotū. C 5° hoc non vñ vey
qz. 3. p̄lycoz. et in primo de celo determinat ab Ari. de infi-
nito fm ppria rōnē et diffinitionē infiniti. qd non ptingeret
nisi infinitū fm q infinitū eēt notū. ergo etc. C 9°. iter duo
extrēa ptingit infinita eē media. ergo rō plū in textu nō cō-
cludit ad pbandum p̄te negatiuā. ar^m p3 duob' p̄ctis ex
trēis vnus linee recte inter q sūt infinita p̄cta et infi^c ptes.
Decimo si non sit pcessus in infinitū in predicationibus p
se a pari nō erit pcessus in infinitū in p̄dicationibus p accñs
qd tñ est p̄ intentionē Ari. in textu. qz in predicationibus p
accñs nō erit pcessus in infinitū in sursum nec in deorsum. cū
enim predicamenta sint finita et gnā et spēs in eis p̄tenta sint
finita: oīa denomiatiua in eis sunt finita fm genus vel spēs
et p p̄tis oēs predicationes p accñs simplices sūt finite. et p
idē cōposite sunt finite. qz ex finitis non p̄t fieri nisi combi-
nationes finite. et eodem mō si accñs subijciat accñti vl' sbe
oēs iste p̄dicationes erunt fm spēs vel genus finite. C for-
te dī q argumētū pbat vitatez. sed Ari. intellexit. q in pre-
dicationibus p accñs fm idinduū acceptis ē pcessus in i-
finitū. C Sed h. qz tñc a fili ex predicatis subalib' eēt pces-
sus in infinitū. sub eadē. n. spē infinita idindua p̄tinent. vl'
simul. vel successiue vt prius arguebat. C 3. lz ita eēt tal'
tñ pcessus nō esset in sursum nec in deorsum de q loq̄ Ari.
eo q idindua sub eadem spē non ordinant fm sub et s:
Ultimo demonstratio solū ex p̄uertibilibus pcedit. gō
frustra ab ari. pbat q insursum et in deorsum non sit pces-
sus in infinitū. lz pñia. qz p̄uertibilia non se hñe p̄t fm sub
et supra. et assumptum patuit supra ex diffinitionibus dimō-
strationis et scire.

Ad oppositum est Aristo. et eius exposi-
tores. p̄mo poste. p totū
illud ca^m. Est at oīs sylls per tres terminos. Alias duz
monissē argumēta h' qōnis occurrebat mihi phantasia cō-
plete ipsam determinandi. vey pp multiplices cās desitit
a scribendo p annos tres. Deus itaqz dignet mihi ipartiri
ḡram ac lumen elargiri quo ad h' qōnis determinationēz
et aliaz de quibus intēdo possim cum dilucidatione v̄tatis
feliciter accedere. Pro nunc itaqz leniter p̄transiens mihi
t̄ps refero alias si p̄tigerit melius determinādi. Et primo
qdā premittētur. Secdo ponentur p̄clusiones.

Quantum ad primū fit hec p̄ma distinctio. sic
duplex est cā. s. p se et per accñs. ita
duplex est predicatū. s. p se et p accñs. Cā per accñs sicut al-
bum ē cā domus. Cā vero per se est sicut domificator. Dī
vō per se cā. qz per nām suam. vt sic est illius effectus cā.
Quid aut sit predicatū per se: et per accñs patuit supra. vbi
dem fuit de modis. s. p̄seitatis. C 2° distinctio sicut duplex
est cā p se. v3. essentialiter ordinata et nō essentialiter ordina-
ta. sicut p̄portōalr duplex ē predicatū per se. Exēpli ḡra.

ille demonstrator: s; sit p se cā h^o dominus tñ fm q iste singula
ris non dicitur eēntialr ordinata. Ordo. n. eēntialr solū iter
eēntias rez in spē vel gñe repitur. nō aut inter idinidua vt
testant cōiter pbantes. et ideo s; demonstrator. vt sic dicatur
cā eēntialr ordinata in factōez dom^o: nō tñ s; q iste vl' ille
demonstrator. s; l; aīal rōnale siue risibile dicat p dicitur p
se et eēntialr ordinatū respectu hoīs istis in spē cōsideratis
respectu tñ h^o hoīs nō dī eēntialr ordiatū. Sillr nec hō rō
nale nec hō risibile diceret p dicitur eēntialr ordinatū. **C3^a**
distinctio p dicitur p se et eēntialr ordiatū quoddā ē pure q
ditatiū. v; essentia rei ingrediens vt aīal et rōnale respē
hoīs. quoddā nō pure qditatiū sic p dicitur emanans siue
egrediens ab essentia rei vt risibile. **C4^a** distinctio q i aliq
multitudine sit pcessus in infinitū multipl'r imaginari possu
mus. p dicitur in his q sūt p accūs. Scdo in his q sūt p se.
C5^a Itē in his q sūt p se siue sint p se cāe siue p se p dicitur du
pliciter imaginari possumus. Vno mō itetr idinidua tñ.
Alio^o ipis s; genus et spēs cōsideratis. Et hoc itey ē duplr
vel quo ad reales cās effectus. vt q infinite sūt cāe effectū
aut finales ignis: aut q in materijs et formis nālis effectus
sit in infinitū pcessus. aut quo ad p dicitur p se vel eoz subta
et hoc erit vel quo ad modum 2^m pseitatis. vt si infinite sint
eiusdē subī passiones. aut insulta eiusdē passiōis subta. aut q
ad modū p mū pseitatis et hoc multipliciter ptingit imagina
ri. aut q: infinita sunt gñalissima. aut infinita spālissima eiusdē
predicamenti vel gñe equalis cōitatis. aut q: ascēdēdo a mi
nus cōi ad cōius pcedatur in infinitū. aut e^o descēdēdo
C6^a Prima suppo qlibet diffō est apta de se notificare suū
diffinitū. p; de mēte Ari. p;mo topicoz. et alibi in plib^o lo
cis. vbi vult q qlibz diffō def cā inotescendī. hoc ē vt p
se notū. **C7^a** Premitto scdo q cū alicuius diffōnis aliq ps
sit diffinibilis et eius diffinitio sit ignota p mā diffō nō pote
rit cōplete notificare diffi^m. p; de se. cū. n. hō p al' diffinias
et aīal sit diffinibile si diffō aīal sit ignota nō poterit hoīs dif
finitio cōplete suū diffinitū notificare. **C8^a** suppo. intellect^o
humanus nō pōt inf^a distincte intelligere. p; q: ē vltus fini
te potentie. et p pñs nō ptingit ipm infinita distincte p rāsi
p; et suppo d mēte ari. tractatu illo. Est at sylls oīo. et. 3.
phycōz tractatu de inf^o. et p;mo de celo. **C9^a** Et notāter dī
distincte intelligere. nō. n. repugnat intellectu humanū intel
ligere infinitas ptes p tñū aut infinita puncta lineae sub rōne
quādā cōi et p fusa. s; nō oīa p dca itelligere possit vnūqdqz
ab alio distinguendo. **C10^a** suppo. p pōnes demōstrabiles n
pfecte sciri pnt nisi demōstrant. p; de se. **C11^a** suppo. si aliq
sit ppositio hñs aliqz pōre p quā demōstrari possit nō pfecte
sciet nisi p pō pō: ipsa sit nota. vel hitu q scia dī vel hitu q
dī intellectus. et hoc dico pp pñ^a de qbus nō p pte h: scia:
sed intellectus. **C12^a** suppo ptingit aliqd simplr sciri. p; ex
determinatis supius. et sicut ptingit scire p demōstrationē. sic
ē p diffinitionē. s; minus p pte. Ultimo p mittit q demō
stratio est ex his q sūt p se. modū ar pseitatis. pncipalr def
nientes demōstratōi sūt p mūs et scōs. vt pūs visū fuit. **C13^a**
p; et si infinita sint idinidua sub eadē spē. nō tñ ex hoc seqt
in cās p se eē pcessū in infinitū. p dicitur p p; de infinitis pū
ctis. et de p tibus infinitis alie^o p tñū. q actu p sentie sūt infi
nita. s; nō actu sepationis. **C14^a** n. pnt sil' eē infinite ptes actiu
aliter abinuscē sepate. Scda ps p; q: vnus punctus non
dī cā alterius. nec vna ps integral' p tñū dī cā alteri^o p tīs.
C15^a p dicitur. supposita eternitate mūdī s; in cās per se sit p
cessus in infinitū. ex hoc tamē nō euidenter pcludit in cās
essentialr ordinatis eē pcessum in infinitū neq; i p dicitur p
se eē pcessum in infinitū. p dicitur pars p; per arg^m p m. 2^a
vō p; ex 2ª distinctiōe. qñis. n. gnātōz fort. infinite pcesse
runt cāe per se vt infiniti hoīs. nō tamē ille sunt eēntialiter
ordinate cū oēs sint idinidua sub vna spē p tēta. 3^a vō p; q
cū p dicitur cāe nō de se inuicē p dicitur. **C16^a** Tertia p dicitur. et spēs
spālissimas alicuius p dicitur eē actu infinitas nō sic repu
gnat nāe demōstratōis qñ de aliq vel multis illaz ptingeret
hñe sciam per demōstrationē. et per diffōnē. p; q: s; sub aīali
imaginemur. spēs aīaliū infinitas: possemus tamē de eā no
ticiam hñe diffinitiuā vbi superiora ad ipū sint finita vsq;
ad gnālissimū. q habita p r eius diffōnē poterit notitia hñi

demōstratio per illam tanq; def mediuū demōstrationis. Ex
quo inferē q qñis infinite spēs numeroz eēnt actū ad huc
de qlibz istaz noticiam possemus hñe tam diffinitiuam q
demonstratiuā. p; q: ille eēnt spēs spālissime. Sillis p dicitur
poni posset de generibus equalis cōitatis sub aliquo generē
p tēntis. vt si imaginemur sub corpore aiato infinita gñe cō
tineri. **C17^a** Quarta p dicitur. ipole est in p dicitur p se et essentia
liter ordinatis in p mō pseitatis esse pcessum in infinitū
tum s; assum ab inferiori ad sua superiora. pbat sic. q: da
to opposito pclusionis seqret q de nulla spē illius coordina
tionis posset hñi notitia diffinitiuā. qd est manifeste falsū. et
p penultimā suppositionē. pñā pbat sic. Quelibet diffō sal
tem pure qditatiua dat p genus imediatū. s; p nullū gen^o
illius ordinis. pōt eius spēs notificari. ergo. et. ma. est p se
no. et mī. pbat. q: qd s; illorū genez est diffinibile. et p ei^o
diffinitionē cognosci nō pōt. igr et. 3. pñā p scōaz supponē
et ma. p; cū qd s; illoz hñe supra se gen^o. mīno: vō p; ad
pfectā. n. notitiā illius gñis oportet ipm in oīa p se supio
ra resolui p intellectū quodlibet ipsoz disticte cognoscēdo.
sed hoc nō ē pole vt p; p tertiā supponē. ergo et. **C18^a** Qui
ta p; vbi in p dicitur predictis eēnt in infinitū pcessus in de
scēdēdo tñ s; nō repugnet d aliquo gñe notitiā hñe dif
finitiuā fm q ē genus. de nulla tñ re illius ordinis notitia d
finita et spālissima hñi posset. p dicitur ps pclusionis p; vbi
enī q; imaginē subam eē gnālissimū supra qd nō sit gen^o
et q a suba descēdēdo ad idinidua sit in infinitū pcessus ge
nus imediatū sube poterit p illā pueniēter diffiniri. scda ps
pbat. q: iūc nō eēnt pole ad spālissimū deuenire alioqn se
queret q alicui^o infini daret vltimū et finis qd repugnat.
C19^a Sexta p; vbi in aliq coordinatione p tñali sit ad gnālissimū
ascēdēdo deuenire et ad spālissimū descēdēdo necio in
termedia gñe s; ascensū et descēdēdū erūt finita. p dicitur q;
tūc ambitus cōitatis illius gnālissimi erit finitus. s; ambi
tus cōitatis spālissimi erit finitus: et p pñs excessus cōitatis
gnālissimi supra spālissimū erit finitus. finiti. n. ad finitum so
lum est excessus finitus seu ppositio finita. Cum igr ille ex
cessus sufficienter euacuet per genera intermedia sequitur
gnā intermedia fm ascensum et descensum eē finita. **C20^a** Cō
tra pclusionem posset sophistice instari. q: toto excessus i
ter generalissimū et spālissimū ad imaginationem diuisō
in ptes pportionales et p mē p tñū genus core spōdeat.
et scōe 2^m. et sic deinceps: infinita erunt intermedia gñe s;
q illius excessus infinite sunt ptes. qre et. **C21^a** Ad hoc rōde
tur q s; sic imaginari ptingat nō tamen est rōnale. nam cū
euacuatio illius excessus fiat fm ordinem naturarum vltius
et non fm ablationem multitudinis idinidua erit deue
nire ad minimum excessum ambitus cōitatis quo ad gen^o
alioq; supius pōt inferius excedere. cūtus oppositū seqtur
ex casu predicto. **C22^a** Septima conclusio. qñis impole sit in
finita eē subta spē et genere distincta quibus equalr aliqua
passio competat. si tamē ita eēnt non repugnet nāe demō
strationis de aliquo vel plibus illoz passionem illaz demō
strari posse. p dicitur pars h^o conclusionis probatur. q: da
to opposito sequeretur dari numerum actu infinitum. qd
est contra sniam Aristo. 3. phycōrum. p dicitur etiam ratio
ne metaphysica probari sed pro nunc transeo. scda vero p
batur. supposito. n. q sub animalī eēnt species infinite pos
set aliqua passio animalis de multis eius speciebus per me
diū propriū demōstrari vt patet. Et si queratur nunquid
repugnet nature demōstrationis q omnibus illis subis
competeret illa passio eque p mō. Dicitur q non solum
hoc repugnet nature demōstrationis imo etiam imagi
nationi. p mō declaratur. q: ad perfectam noticiā scien
tificam per demōstrationem acquirendam de illa passiōe
oportet ipsam diffinitiuē cognosci per subm suū p mō
nam in diffinitione passionis cadit eius subm p mō vt vl
sum fuit supra in capitulo de per se: cum igr infinita sint
huiusmodi subta p mō oportet ipsam per omnia illa co
gnosci. et sic intellectus posset infinita actu disticte cogno
scere. qd est contra tertiam suppositionem. 2^m probatur. q:
illi subiecto dicitur aliqua passio competere p mō cui com
petit non ratione alterius. sed alijs ratione sui. modo imp

est dictionem q^a. a. passio competat. b. non ratione alteri^o sed alijs rōne sui. sicut competat. c. non rōne alterius. s. alijs rōne ipsi^o. q^a r. c. C^o 8°. ipole est r. nāe demonstratiōis repugnat subta alicuius passionis ordine. essentiali in infinitum ascendendo procedere. prima pars p^o sicut prima ps. precedentis rōnis. Secda vō p^o sicut q^a rta conclusio. C^o 9°. Non ptingit passiones de subo per se demfables in infinitū in sursum abire. pbat q^a r. si oppositum rōnis sit vey hoc poterit altero duoz modozz imaginari. vel qa passio vnus subiecti sit subm alterius passionis. r sic in infinitum. vel q^a ab eod subo fluant infinite passiones vna mediante altera. sed primū dici nō pōt. nam si. a. sit passio. b. sub^o. r. b. sit passio. c. sub^o. r sic in infinitum. tunc ad ppletaz. hōdā diffōnē. a. oporteret cognoscere. b. r cū. b. sit passio. c. non poterit. b. diffinitue cognosci sine cognitione. c. vt p^o loco allegato. r sic in infinitū. q^a ad pfectam notitiam diffinitiuā a. oportebit infinita disticte cognoscere per scdam sup^o nem. Sed hoc est ipole. vt p^o per tertiā. igit de. a. passioe non poterit perfecta hōi notitia diffinitiuā. r p^o nec notitia demonstratiua. cum illa diffinitiuā presupponat. vt patet 2° b^o. C^o Confirmatur. q^a non poterit. a. de. b. demonstrari r per illaz demfationem perfecte sciri nisi. b. de. c. d. mōstretur vt p^o ex sup^one quinta r sic erit de. b. resp^o c. r. d. r sic in infinitū quare si d^o a. demonstratiue sciri de b. oportebit intellectū infinita disticte ptransire. q^a ē ptra determinata. C^o Confirmatur rōne pbi in textu. q^a r. a. ē p^o p^oia passio. b. in c^o diffinitione ponitur. b. tunc. a. r. b. sunt convertibilia. r per idem. b. erit convertibile cū. c. r sic in infinitum. q^a oēs ille passiones r sua subta adinuicem conuertuntur. r sic non erit pcessus in infinitum in ascendendo. q^a fuit probandum. hōec tamen ratio restringitur ad passiones proprias r adequatas. hōec potest dici scdm qa si sic cū passio posterior fluat a subo. mediate pōi tanq^a mediante causa non poterit vna passio de subo demonstratiue sciri nisi prior passio prius demonstratiue sciatur. r sic in infinitū. sed hoc est impole vt ex predictis p^o. igit r. c. pōt etiam confirmari per alias duas rōnes pcedentes. C^o Et si q^a ratur nūquid contingit in infinitum abire in passionibus i deorsū descendendō. C^o Rūdetur q^a hō illud nō sit de facto pole. vt ex dcis p^o. si tñ illd ptingeret nō repugnaret aliq^a vltimas illarū de subo proprio demonstrari. r p^o sciri. Cū fra numero fluant infinite passiones altera mediante altera poterit quelibet illarum sufficienter de numero demonstrari aut immediate aut mediate passione precedente. C^o Sicut etiam continget si impar sit passio nūeri r sit subm alterius passionis. r sic in infinitū. q^a r. Arist. in textu videat dicere oppositum. sed eius verba intelligēda erunt de processu in infinitum ascendendo. C^o Ex istis p^o qualiter. in secundo modo pfectatis contingit vel non contingit ē processum in infinitū. C^o Ad probandum aliq^a ex istis conclusiōibus quibus negatur processus in infinitum adduci pnt plurime rōnes tā metaphyze q^a naturales. sed quia mām posterioristiam aliqua egredierentur. r q^a Ari. rōnibus posterioristis. fuit cōtentus iō p^otermitto. C^o Ultima cōclusio. r si in p^odicatiōibus p accūs in spē vel g^oie acceptis non sit processus in infinitum in sursum vel deorsum. ipas tñ in infinitū abire est oio ipertinens demonstratiōi. p^oma pars p^o ex penultimo argumento aff opp^o. cū. n. gnā/ lissima sint finita. r oia genera r spēs p^odicatiōum tā accidētium q^a substantie sint finita. op^o p^odicatiōes omnes accidentales siue accidens de substantia siue de accidente p^odicetur. vel econtra ē finita. hōec idem patuit in expōne textus. Secda ps p^o. q^a demonstratio solum accipit p^odicatiōes per se r dimittit p^odicatiōes p accidens. vt dicebatur in vltima suppositiōe.

Ad rationes principales. C^o Ad primaz p^o ex scda conclusiōe. C^o Ad tertiam vero p^o ex prima. non enim se habent ista idindua sic p^odicata inuicem essentialiter ordinata. aut cāe inuicē eēntialiter ordinate. r cū d^o q^a infinita pnt ēē subta demonstratiōis saltem p^odicari. pcedit tenēdo ly infinita syncathegorematice. sed hoc non obstat proposito. q^a nec iste demon-

strationes nec media ipsarū nec subta vel passiones inuicēz habebunt ordinem eēntialem. imo idē mediū r passio eadem in oib^o illis adducet. C^o Ad scdam q^a sit de p^oia negatur assumptum: concedit tñ nūez spēs q^a sub aiali p^ontentur non ēē nobis notū. Ad probationem negat assumptū. lz enim plus adinuicem pueniant homo et equ^o q^a hō r asinus saltem p^ofectionaliter non sequitur hōi r equo vnū genus corrūdere q^a asino non corrūdeat. sed sufficit gradum p^ofectionis spēs equine p^opinquiorē ēē gradū p^ofectionis spēs humane: q^a gradū p^ofectionis spēs asinine. hōaz si illud fundamentum ēē vey sic qdam crediderunt sequeret q^a sub animali plura cōtinerentur g^oia q^a spēs spālissime. si. n. q^a r. existētibz speciebus sub animali sex cōbinationes disticte ex eis fieri possunt r p^o aduersariūm cuiuslibz cōbinationi p se vnū gen^o corrūdet q^a sex erūt genera q^a r. existētibz spēsbus spālissimis sub aiali. quod est absurdū. C^o Idem a fortiori sequit si spēs sit supra q^a r. C^o Itē sequeret q^a homo diffiniri non posset p genus immediatū q^a ē irratiōabile. nō. n. est rō q^a magis diffiniri d^o p gen^o i quo puenit cū equo q^a p gentis in quo puenit cū asino. nec per aial cū sit genus immediatū ipsius vt dñt. q^a r. c. C^o Ad q^a rta d^o primo q^a accipiēdo nūez proprie non sunt actu spēs numerorum infinite. non enim est dabilis numerus actu infinitus vt sentit. Ari. 3. p^obycoz tractatu de infinito. q^a r. etia infinite eēnt spēs numerorū in actu. nō tñ de se inuicē p^odicarentur cum sint specialissime. r ideo nō repugnaret de ipis sciaz tam diffinitiuā q^a demonstratiuā posse hōi vt dictū fuit in 3ª conclusiōe. Et consequenter negat q^a in diffinitioe numeri sequentis ponatur pcedens. r sic in infinitū. Comparantur. n. adinuicem sicut pars integralis r totū integrale: ps at integralis nō ponit in diffinitione totus vt p^o. r quāuis ita ēē nō tamen ponere in diffinitione ipsius nisi in obliquo. r sic nō eēnt tanquam p^odicata inuicē in aliquo p^odicamento eēntialiter ordinata. cū aut dicit q^a i p^ofectate scōi modi abitur in infinitū: dicit q^a passiones numerorū ēē infinitas sicut ēē iam numeri sunt infiniti nō repugnat dictis. n. ex hoc proprie sequitur in p^ofectate secūdi modi ēē processum in infinitum. sed hoc sequeret si vnus sub^o infinite eēnt passiones successine vel si passio vnus sub^o eēt subm alterius passionis r sic in infinitum. vt innit Ari. in textu. C^o Ad quintam dicit q^a a conceptibus synonymis sor. r platonis abstrahi continue conceptū cōem dupl^or intelliq^a pōt. Cū modo illis conceptibus consideratis s^o m q^a signa sunt. Alio modo s^o m q^a sunt res quedam siue qualitates quedam singulares. primo modo proceditur in infinitū. sed sic procedendo ad generalissimū deuenitur r ad trāscendens vltra quod procedere non contingit. verbi gratia. si in mēte. sor. r platonis sit talis conceptus homo. r ab vtroq^a considerato s^o m q^a est hominis significatiū abstrahatur conceptus cōis abstrahetur ille conceptus animal. r sic vlt^o donec deuenietur ad subam r ad ens vltra q^a s^o m q^a est significatiū abstrahere non contingit. Secdo modo non inconuenit in infinitum procedere posse q^a r. de facto non contingat. verbi gratia exite in mēte. sor. r platonis tali conceptu substantia. cū vtraq^a sit qualitas quedaz singularis ab ea tā q^a a re singulari abstrahi pōt pcept^o cōis significans illā q^a r tatem. r iterū ab vtroq^a illoz aliis abstrahi pōt conceptus ipis consideratis vt res vel qualitates quedam r sic infinitum. r sic procedendo non sit processus in p^odicatis quidi ratiōis que de se inuicem p^odicatur q^a ditatue. vt p^o. C^o Ad sextam dupliciter respōderi potest vt dixi i. 5. de anima. Cū modo q^a licet mediante. a. intellectione intelligam lapidem. non tamen oportet vt. a. intelligam per aliam intellectionem ab ea distictam. sed ipsam per se ipsam intelligo. r sic tolletur processum in infinitum. Alio modo concedit q^a. a. intelligo mediante. b. intellectione reali disticta ab. a. r sic in infinitum procedere non inconuenit. nec est cōtra de terminata: licet non sit pole intellectum humanum actu habere infinitas huiusmodi intellectiones. hōec responsio cōionat dictis Auc. r probabili^oz apparet. C^o Ad septimam dicit Arist. intentiōem ēē q^a intellectus humanus non potest disticte infinita ptransire in actu. n. esset vigoris in

finita. Conceditur ergo qd pertransiens linea pertransit infi-
nitas eius partes & infinita eius puncta. que tñ nō in actu sūt
separationis sed in potentia. Sed ex hoc non o3 qd intel-
ctus possit infinita actu pertransire. idest distincte cognosce-
re. est. n. hic equinocatio de ptransitōe vt p3. Ad octauā
dicē qd arl. voluit nullum infinitum fm qd infinitū disticte
& sufficienter ab intellectu humano posse comprehedi: q3/
nis confuse & conceptū vniversalī comprehendi possit. Et
propter hoc Aristo. posuit diffinitionem infiniti vniversalē
& que cōfuse qdlibet infinitum comprehendit. Ad nonā
dupliciter responderi potest fm qd patuit in expōne text⁹.
Ad decimam conceditur illud qd argumentum probat
vt dictū est in conclusiōe vltima. Nec plūs oppositum dicē. vt
patet in textu. sed solū separat predicationes per accūs ab
itento suo tanq3 eas que non pertinent cōsiderationi dīmō-
strationis. Ad vltimam dicitur qd licet totale medin3 de
mōstratiōis propter quid conuertatur cū subo & passione.
stat tamē vt aliqua pars eius nō sit conuertibil cum eis. vt
si medium sit diffō culus genus est superius ad passionem
& subm. & propter hoc probatur ab Aristo. qd in talibus nō
est in infinitum processus. quare &c. Et sic est finis huius
prolixę questionis.

**Vniversale est utiq3 nihil minus quibusdam
secundum partē. Sed magis est quanto icorru-
ptibilia sunt illis. que vero secundū ptem cor-
ruptibilia sunt magis &c.** Qd. xxxix.

Veritur 59. Utrum vniversalia
sunt magis entia q3 parti-
cularia. qd non arg. primo sic. particularē ē
magis vnum q3 vniversalē. ergo est ma-
gis ens: tenet pñā. qz ens & vnum cōuer-
tuntur. vt p3. 5. meta. & assumptum pro-
batur. qz vnum dicit idiuisionem a se & di-

uisiōem a quolibet alio per cōmē. 9. meta. sed particularē
est magis a se indiuisum & a quolibet alio diuisum cuz vlt
sit pluribus cōicabile. particularē vero non igit &c. 2. pti-
culare est suo vlt perfectius. ergo est magis ens t3 pñā. qz
ens & perfectum cōuertuntur vt habetur loco allegato. &
assumptum p3. qz vlt est in particulari sicut pars in toto. to-
tum autē q3libet sua parte perfectius est. ergo &c. **Confir-**
mat. qz particularē perfectiōem sui vltis includit. & propri-
am superaddit perfectiōem idiuisionalem. ergo est maioris
pfectionis. assumptū colligit pñō de celo cū dī qd dīc celus
dīc formā. qd dīc hoc celū dīc formā materię mixtā.

Ad oppositum est Arl. pmo posterioꝝ in
pñō illius tractatus. Cū autē
dēmstratio alia sit vltis alia particularis. In ista qōne pmo
pmitteñt distictiōes. Secūdo conclusiōes.

Quantum ad primū. Sit p^o distictio. pticula-
re est duplex. v3 simplr & in respe-
ctu. Ex^m pñm. vt sol. Exēplū scđi. vt isocheles cū sit spēs
trianguli est pticulare respectu trianguli q est gentis ipsius.
Et h3 aristo. videat solū loq de particulari simplr: pōt tñ hec
qō ad vtrūq3 applicari. **Secda** distictio aliqd magis esse
ens alio potest multipl̄ intelligi. Vno mō q3tū ad rei eēn-
tiam. qz. s. magis hñs vel pñcipās de essentia rei. Secūdo
modo q3tū ad eē qz magis hñs eē & per se existere. Tertio
modo magis ēs. qz pfectius. Quarto. qz magis vnum. &
hoc ad dīam eius qd nō est vñs sic populus. Quinto qz
ens durabilis. q3 icorruptibilia magis ētia corruptibilib⁹
dñr. **Tertia** distictio ponit a qbūdā qd ens pōt pñsidera-
ri duplr. Vno in rōne subī ascēntis passiōis. Alio mō in rō-
ne obi scie aut intellectus. Ex quo inferē qd aliqd eē magis
ēs alio adhuc his duob⁹ modis dici pōt. vel qz magis obi
scie aut intellectus. aut qz magis sub3 passiōis demrabilis.
Isti tñ modi loqndi sūt valde iproprij q3uis ipsi dicant
eos esse ad itentōes arl. qd nō ē vey vt p3 pñsideranti textū.

Quantus ad 2^m. Sit hec p^o. vlt est magis ens
primo mō q3 pticulare siue simplr si-
ue in respcū. p3 pmo d pticulari simplr. illd enī nullū dīc
essentiam rei vlt vō sic. ergo &c. De particulari vero in re

spectu arg. nā hō qd pticulare respectu aīal q3tū ad eēnti-
am est minus ens q3 animal eo qd eius essentia ab essentia
animalis dependet. licet perfectior sit essentia hominis vt sic
q3 eēntia aīalis vltic. **Secda** pñō. pticulare simplr ē ma-
gis ens 2° mō q3 vlt. p3. qz pticulare simplr dīc eē rei. vlt
aut vt sic nō dicit eē. sed penitus ab eo p intellectū sepat. &
nō h3 eē nisi p sua singularia. d structis. n. subijs pñm ipof-
sibile est aliqd alioꝝ remanere vt p3 in pñdicamentis. q3 &c.
Quida tñ dixerunt qd oppositū dīci pōset. asserentes qd
vlt plus h3 eē q3 aliqd singularē significatum. h3 non hēret
plus eēq3 singularia oīa. nā qdlibet pticulare h3 eē dtermi-
nato tpe & nō vltra loquēdo de his corruptibilibus: vlt vō
sp h3 eē. **Item** qz a nullo pticulari significato. totaliter de-
pendet eē vltis. sed adhuc reseruat in alijs ptibus corrupti-
bilibus q3 &c. Ego vero puto conclusionem positam veri-
orem eē. sic enī corrupit eē vniversalis ad corruptōes
eē particularis sic corrupit eē particularis. **Item** illd qd f3
se h3 eē magis est ens q3tum ad eē rei q3 id qd fm aliō h3
eē. vlt vero fm aliō h3 esse. singulare autē fm se. 9. &c.
Item singulare non in alio existit. vniversalē autem i sin-
gularibus h3 eē de mente aristo. in añpñdicamentis. ergo
q3tum ad eē per se magis existit particularē q3 vniversalē.
Ex conclusione probabilr inferē qd spēs specialissima ē
magis ēs hoc scdo modo q3 genus. p3. qz est propinquior
singulari qd fm se h3 eē. **Tertia** conclusio. particularē i
respcū ē magis ēs. 3° modo q3 eius vniversalē. p3. spēs. n.
spālistima vt homo ē perfectior aīal. aīal etiā suis superio-
ribus perfectius existit. inferius. n. oīm perfectionē sui su-
perioris continet. & cum hoc dīam que est maioris perfe-
ctionis. **Sed** h dubitat de particulari simplr nunqd sit
perfectius ens vniversalī vel econtra. **Ad** hoc dicit pñ-
mo qd est perfectius ens q3 gen⁹ sibi cōfidens. for. n. est
perfectior aīal vt sic. qz vltra perfectiores animalis speciei
humane perfectionē iclndit. De specie vero spālistima vlt
dubium. **Quidam** enim dicunt idiuisionem sube mālls eē
perfectius. nam vltra perfectionem speciei materiā & for-
mam nālem iclndit sicut for. vltra perfectionē spēi huma-
ne materiā ppuam pñinet & animam intellectiuaz. **Qui-**
dam alij dixerunt spēm eē perfectiorem cū sit icorruptibi-
lis. idiuisionē vero corruptibile. **Alij** vero dixerunt ipsa
eē equalis perfectionis eēntialis. oīm enim perfectionē eēn-
tialē quam spēs iclndit continet ipsum particularē & eē.
licet maioris accñtalis perfectionis sit idiuisionem q3 spēs.
qz vltra pfectionem spēi continet māam & formam & eoz3
accñtia. & his magis assentio saluo sanctorū iudicio. **Idē** et
videt iudiciū de eēntiāis imālibus & idiuisionis accñtia.
Quarta conclusio pbabilr ponit. h3 pticulari & vlt fm se
consideratis. vniversalē magis ens. 4° modo dici pōsit q3
pticulare simplr. vniversalī tñ fm eius potentiam pñsidera-
to magis est ens pticulare. **Prīa** pars pbat. qz maior vni-
tas resultare vlt ex cōpōne gñis cū dīa ex qua cōstituit spe-
cies aut genus subalternū q3 sit vñtas singularis pñtēs
ex pōne forme cū mā. **Ad** primā enī pōnē nihil aliud
requirit nisi ipsaz dispositiōe cōseruans. **Ad** cōseruandū
āt scdam pōnēnt dispositiōes requiruntur accidētales. vt p3.
Hec pbatio restringitur ad idiuisionē subarn3 māllm.
Item idiuisionē reperitur nā vniversalis fm actū. non
āt econtra. ergo pō nature vltis in idiuisionē reperitur fm ac-
ctum & nō econtra. quare conclusio vera. **Secda** patet ex pmo
argumento. vniversalē enim fm potentiam pñsideratū pluri-
bus cōicabile est qd de singulari non cōtingit. **Quia** cō-
clusio vlt vt plurimū qnto mō est magis ens q3 pticulare
simplr. p3. qz vltia sūt icorruptibilia: pticularia vō pluriā sūt
corruptibilia. ergo &c. pñā & añs de se patent. **Hec** pñō ē
ad mētē pñi in textu cū dīc icorruptibilia enī sunt. qdā vero
fm ptem sunt corruptibilia. **Magis** est etiam ad mentem
inconueniens cum dīc. & qz vlt icorruptibilis est particu-
lari cū sit magis remotum ab actibus vel accñtib⁹ mate-
rie variabilis & magis appropinquās entī pmo est magis
ens. **Notanter** dī vt plurimū propter quedaz idiuisionē
icorruptibilia sicut sunt celū sol luna & filia. & hoc denotant
Aristo. cum dicit. vniversalē utiq3 nihil est minus qbūdā

fm partem. Item postea subdit quedā vero fm partē corruptibilia sunt magis .per illud enim signū particulare quedā aut quibusdam: dedit intelligere non de oibns eē verum. Possēt tñ vt puto sine inconuenienti dici q̄ incorruptibilitas per prius & magis attribuit nāe vli q̄ suo indiuiduo incorruptibili. vt magis attribuitur soli q̄ huic soli & p consequens. vt sic magis ens dici potest natura vli q̄ ei⁹ singulare incorruptibile. Idem ēt pbabiliter dici potest de genere respectu sue sp̄ci. non tamen hoc opz cōparādo sp̄m ad indiuiduū alienum. aut genus ad sp̄m alienā. vt sentit Linconiensis dicens. non tamen quodlibet vlt ē magis ens quolibet particulari. qz vli rerum naturalium sūt minus entia q̄ singularia intelligentiar. Sexta cōclusio ponitur a quibusdam vnuerſale consideratuz fm q̄ obm scie vel intellectus magis est ens q̄ particulare. p3. qz vlt ppriū est obm scie & intellectus. non aut particulare. a nulla. n. virtute comprehendī pōt vlt nisi ab intellectu. vt p3. 3° de aia. De vli ēt per se & pncipalr ē scia vt p3 in hoc pmo. Particulare vō simpliciter a sensu & intellectu comprehendī pōt. Etiam de ipso nō habet scia nisi per access vt p3 lo cis allegatis. imo vltius isti dicūt qz vli prius cognoscitur singularia nisi rōne vlium. Nullus enī color singularis videt nisi rōne coloris in cōmuni. nec aliqs singularis son⁹ auditur nisi rōne soni in cōi. Nec tñ duo puto nō eē vā psertim vltimū vt dixi in. 2. & 3. de aia. Ultima conclusio ponitur ab eisdem. vlt consideratum fm q̄ subm passionis demonstrabilis magis est ens q̄ particulare. p3. qz vlt est per se primo subm passionis. sicut hō risibilitatis. particulare vero solū ē subm passiōis secundario & ex p̄nti. sicut sor. ppriū. n. inest sp̄i & per sp̄m inest indiuiduis vt inquit porphyrius in vlibus suis. quare &c. Pro veritate istius cōclusionis o3 ipam restringi ad particulare simplicr: nā hē tres primo inest triangulo qui est particulare respectu figure rectilinee & inest secundario generi suo. sicut risibile p̄rio inest homini. secūdo aut animalī. Illas duas cōclusiones dicunt eē magis ad mētē Ari. sed hoc nō puto verū. Sz quinta cōclusio est ad intentionē ipius vt patuit in textu allegato. & ex verbis linconiensis. imo valde impropriū est dicere qz vnuerſale sit magis ens. quia magis obiectū scie. aut qz magis subiectū passionis.

Ad argumenta principalia. Ad primū p3 ex quarta conclusione.

Ad 2^m & cōfirmationē eius patet ex tertia conclusione.

Uniuersale at hns cognoscit & particulare: hoc aut cognoscēs vnuerſale nō sciuit &c. Rō. xl.

Veritur 40. Vtrū cognito vnuerſali p demōstrationē vnuerſali statim cognoscamus particulare ecōtra vō cognitio particularis p demōstrationē particularem nō ducat in cognitionē vli. Ad partē negatiuā arg. primo sic. vlt de se est ad quecumqz singularia indifferens. ergo vel cognitio vnuerſalis ad oim singulariū cognitionē simul deducit qd est absurdū. aut ad nullius cognitionē. & sic habetur intentū. 2° arg. sic. ex notitia rerū particulariū tanq̄ sensibilū in notitiā denēt mus vnuerſaliū que solo intellectu cōprehendi p̄nt. ergo falsum est qz p demōstrationem particularem solā cognoscatur particulare.

Ad oppositum est Ari. primo posteriorū capitulo prius allegato.

Pro r̄sione huius qōnis primo ponent quedā distinctiones. scdo cōclusiones. Prima distinctio. Notitia vli est multiplex. sili & particularis. v3. simplex & cōplexa. Itē cōplexaz. quedā discursiua quedā nō. & discursiuarū: quedam demōstratiua: quedā nō. In pposito at maxime fit mētio de discursiua demōstratiua. 2^a distinctio. cognito aliquo vli duplr cōtingit p ipius cognōdes cognosci particulare. primo in potētia & cōfufe sine in vli. Scdo distincte & in actu sine in ppria forma. 3^a distinctio. hns notitiā demōstratiuā vli aliqn illud vlt sufficienter applicat suo particulari. aliqn nō. Exēplū primū. vt si cognito p demōstrōez trianguluz

hē tres: intellectus scmet hāc ppōnē isocheles est triāgnlus eidē firmiter adherendo. Exēplū secūdi. vt si nullā talē formaret ppōnē. Prima cōclusio. loquēdo de notitiā simplici facilliter intellectus denenit ex notitiā alicuius particularis in notitiā actualē & distinctā vnuerſalis. 2^a ex his que habent. 3. de aia. exite. n. phantastice sor. in tui cogitatiua facilliter in cognitionē p abstractionē intellectus agentis poterit intellectus tuis aial & hoiez intelligere. 2ª cōclusio loquendo de notitiā supradicta lz cognoscēs vnuerſale actu. singulare cognoscat in pō vel cōfufe nō tñ ex ista sola notitiā ēt aptus eius intellectus in distinctā alicuius particularis cognitionē denenire. Prima ps p3 de mētē Aristo. in p̄hemio huius lib. in illa pte. ante aut qz sit inducere. cognoscēs nāqz hoiem aut aial singulares hoies & singularia aialia i potētia & cōfufe cognoscit. Scda vō de se p3. Itē nāqz. n. per cōceptū aialis solū deneniet intellectus in distinctū cōceptū huius singularis animalis. alias. n. oporteret qz cognito aiali quodlz singulare aial cognosceret distincte. cū nulla sit rō diuersitatis quare vnū cognosceret & nō aliud. p̄nt tñ est absurdum. vt p3. De hoc dixi latinus in. 3. de aia. 3ª cōclusio loquendo de notitiā discursiua & demōstratiua ex notitiā vnuerſalis nulla facta per intellectum applicatōe vnuerſalis particulari statim cognoscitur particulare in pō & cōfufe sine in vnuerſali. sed nō in actu p3 sicut cōclusio precedens. Juxta sniam huius cōclusionis exposuit linconiensis textum Ari. loco prius allegato. vbi dī vnuerſale autē hns cognouit & particulare. hoc aut vnuerſale nō sciuit. 4^a cōclusio loquendo vt supra. vbi intellectus cū debitis circūstantiis applicet vlt particulari illi applicatōi adherēdo statim ex notitiā vnuerſalis: particulare in actu & distincte cognoscit. Datet. vbi. n. sor. demōstratiue cognouerit triangulū habere tres. deinde formiet hanc propositionē isocheles ē triāgnlus eidē adherendo. statim distincte & in actu cognoscit isochelem hē tres. Juxta intellectū huius cōclusionis quidā exponunt textū p̄allegatū. Et quidā alii dixerūt qz lz intellectus nō actu p̄dictā faceret applicationē. qz tñ valde facile est eidē illā formare. iō taliter vnuerſale cognoscens valde parū distat a cognōde particularis. & qz qñ modicū deest intellectus accipit quasi nihil deesse. 2. p̄yconū. ideo tunc dicitur intellectum intelligere particulare. Quinta cōclusio. lz ex particulariū notitiā in demōstratiuā notitiā vnuerſalis tanq̄ ex cā remota deneniat per solā tñ notitiā particularis ex demōstratione particulari acq̄sitam non demōstratiue cognoscitur vnuerſale. Prima pars patet ex secundo argumēto. Secunda vero patet in expōne textus. licet. n. scirem isochelem habere tres. nō propter hoc habetur cā qua demōstratiue sciatur triangulum habere tres. que requiritur ad demōstratiuam notitiā vnuerſalis. & hoc est ad mentes Ari. loco allegato. Preterea. d notitiā discursiua non demōstratiua loquendo vt plurimuz vnus singularis cognitio non sufficit ad notitiā vnuerſalis. sed requiritur plurimum singularium notitiā. sicut etiā ab vna singulari ad vnuerſalem non valet argumentum. sed ab omnibus singularibus simul sumptis cum debito medio bene valet. Et iuxta hoc dixerunt quidam heremīe qz sciens particulare est longinquus a sciendo vnuerſale. licet enim sciat hanc mulam esse sterilem. possum tamen dubitare nunquid omnis mula sit sterilis. qz posses dubitare nunquid aliqua particularis causa sit in illa que nō ē in ista. sicut etiam de muliere sterili contingit. Et ideo dici potest qz sciens particulare non scit vlt. Et hoc mō dixit Ari. textum p̄allegatū intelligendum esse.

Ad argumēta principalia. Ad primū p3 ex secunda cōclusiōe. Ad secundum patet ex quinta &c.

Amplius si demōstratio ē syllogismus demōstratiuus cāe & pp quid &c. Rō xli.

Veritur 41. Vtrū demōstratio vli sit potior particulari. Ilega-

qz tine arguitur primo sic. nulla est demōstratio particularis. ergo questio falsa. assumptum pro

Questio xxxi.

batur. qz demonstratio particularis nō est demonstratio p effectum nec per cām. ergo ꝛc. tenet ꝛia a sufficienti diuisione assumptū probatur. primo qz non ab effectu. p3. facto enī isto syllo oīs triāgulus h3 tres. isocheles est huiusmodi. ergo ꝛc. patet qz triāgulus qui est mediū nō est effectus. Qd nō per cām arg. qz nō p cām primā. qz tunc eēt ipotissima demonstratio ꝛc. vlis. nō autē particularis. nec per cām remotam per talem. n. cām sit demonstratio negatiua ꝛc. nō affirmatiua vt patuit in capitulo de demonstratione qz. ꝛc. ppter quid. Confirmatur argumētū principale auctoritate ari. primo elenchorū vbi dicit prenomiatū sylloim peccare s3 fallaciā accidentis. nulla autē demōstratio peccat ī materia. nec in forma. igitur ꝛc. Secūdo principalr arg. sic aliq demōstratio est que nō est vlis nec particularis. ergo questio falsa. ꝛc. ꝛia. qz qd videtur presupponere diuisionē eē sufficientem. qna diuiditur demōstratio in vniuersalē ꝛc. particularē. assumptum probatur multipl. primo hec demōstratio. omnis homo ē risibilis. animal est hō. ergo aīal ē risibile. nō ē vlis cū nō demonstratur passio de subo. adequato. nec particularis cū nō demonstrat passio superioris de inferiori. s3 potius ecōtra. Secūdo formata hac demonstratione. oīs rōnale est risibile. oīs hō est rōnale. ergo oīs hō est risibile. hec nō est vlis cū non sit per cām proximā ꝛc. adequatā. rōnale enī nō est proxima cā risibilis cū inter ipm ꝛc. risibile sit alia passio. ꝛc. per ꝛis cā me^a vt pro nunc suppono. nec cā adequata. signifi^m. n. totius diffōnis est cā adequata pte passionis vt cōiter dī. ꝛc. nō solū signifi^m ptis. eadē difficultas cōtingeret vbi aliqua passio de proprio subo demonstraret p cām aut superiorem aut inferiorē ad passionē illaz. Tertio demōstratio ab effectu cōuertibili nō ē vlis cū nō demōstrat passio de subo adequato. nec particularis cū sit ex pueritibus. ergo ꝛc. Preterea si eēt particularis tūc sua puerfa demōstratio qua p cām demonstraret effectus eēt particularis. qd ē absurdū. Tertio principalr cognitio particularis ē perfectior cognitōe vniuersali. ergo demōstratio particularis potior ꝛc. perfectior est qz vniuersalis. ꝛc. ꝛia. qz potior de demōstratio est potioris scie. Scia. n. ꝛc. demōstratio adinuiticem relatinē dñr vt inqz Aristo. in textu. assumptū p3. notitia enī for. perfectior est notitia hoīs. eo. qz illam includit ꝛc. aliqd vltra. ꝛc. per idē notitia hominis perfectior est notitia animalis. cū notitiam animalis in se includat. ꝛc. cū hoc notitiā rōnalis sicut ē hō est perfectior aīal sic notitia hominis perfectior est notitia animalis. Quarto notitia acq̄sita per demōstrationē particularē notitiā acq̄sitam p demōstrationē vlem includit vel salte p̄supponit. ergo sciens p demōstrationē particularē perfectior scit qz sciens p demōstrationē vlem. Et sic particularis ē potior. ꝛc. ꝛia. ꝛc. assumptū probat. qz demōstratio particularis nō eēt demōstratio nec faceret scire nisi haberet perfectā notitiā passionis p demōstrationē vlem. vt p3 de mente Ari. loco allegato cū dicit. ꝛc. oīs si nō sit qdē s̄m qz triāgulus ꝛc. postea demōstrat supple particulariter nō vliqz erit demōstratō. Preterea cōcō demōstrationis vlis ē p̄missā demōstratōis particularis. vt oīs triāgulus h3. 3. isocheles ē h̄mōi. ergo ꝛc. sed nō acq̄s per demōstrationē notitiā p̄sonis nisi h̄ita notitiā p̄missarū. igitur ꝛc. Quinto notitiā distincta perfectior ē notitiā cōfusa. sed notitiā per demōstrationē particularē acq̄sita ē distincta. p vlem vō ē cōfusa. ergo perfectior ē notitiā demōstrationis particularis. ꝛc. per p̄sequēs potior ē demonstratio particularis. maior cōlter cōcedit. minor vero patet. cū notitiā sp̄i sit distincta respectu notitiē generis ꝛc. ecōtra confusa. Confirmat. qz notitiā p sensum aut experientia acq̄sita certior ē notitiā acq̄sita p intellectū. sed notitiā particularis p sensum aut experientia acq̄sita. vlis vero per intellectum ergo notitiā ꝛc. demōstratio particularis certior ē vli. ꝛc. per ꝛis potior. Sexto demōstratio que ē per magis cām ē potior. sed aliqua particularis est h̄mōi. ergo ꝛc. maior de se p3 ꝛc. est de mēte Ari. in hoc capitulo in primā rōne quā facit ad pbandū qz vniuersalis est potior. minor vero p̄batur sic formato illo syllogismo omnis homo ē risibile. animal ē homo. ergo aīal ē risibile videt qz sit demōstratio. ꝛc. non vniuersalis. ergo particularis. ꝛc. tamē aīal de quo risibile demōstratur ē magis causa risibilis qz homo de quo risibi-

le in demōstratione vniuersali demōstratur. igitur ꝛc. tenet ꝛia per modum arguendi philosophi loco allegato. sic enī arguit vniuersalē eē per magis causam. qz triāgulus de quo demōstratur habere tres angulos in demōstratione vli ē magis causa illius passionis qz isocheles cū sit p̄p̄ū ꝛc. adequatū subiectū. assumptum p̄batur. aīal ē causa vlior risibilis qz homo. sed causa vlis plus insuit in effectu qz particularis. vt habetur in libello de causis. ergo ꝛc. Preterea. homo est cā risibilis propter animal rōnale. ꝛc. per cōsequens propter aīal saltem partialiter. sed propter qd est vnūquodqz tale ꝛc. illud magis. igitur ꝛc. Confirmat argumentum principale sic. in hac demōstratione particulari omnis triāgulus habet tres. isocheles ē huiusmodi. igitur ꝛc. sumitur pro medio subiectum primū in illius passionis in demōstratione vero vniuersali ponitur pro subiecto. cū ergo magis rōne mediū qz rōne subiecti arguendus sit demōstrationē esse per causaz videtur particularis magis eē per cām. tenet p̄sequētia per modū arguendi phi loco prius allegato. arguit enim vniuersalem esse per magis cām ratione subiecti primū de quo sit demōstratio vniuersalis. ꝛc. assumptū de se p3. Septimo si questio esset vera s̄ p̄sertim esset. qz vniuersalia sunt magis finita. ꝛc. cōsequēter magis scibilia. ꝛc. per idē magis demōstrabilia. sicut arguit phi in tertia rōne quā adducit. Sed arguitur qz illa rō multipliciter deficit. Primo enim videtur qz sicut particularia sunt vel esse possunt infinita ita non repugnat vniuersalia esse infinita. infinite enim sunt species numerorum vt binarius trinaris ꝛc. sic in infinitū. Infinite etiam sunt species figurarum. sicut triāgulus quadrangulus pentagōus ꝛc. sic in infinitum. Secundo nō videtur vniuersalia magis esse scibilia propter eē paucoza. quia tūc magis vniuersalia essent magis scibilia. ꝛc. per ꝛis genera magis eēt scibilia qz sp̄s. ꝛis tñ est falsum cū genus dicat mām ꝛc. sp̄s formā. materia vō minus ē cognoscibilis qz forma. eo qz si cognoscitur nisi per formā. vt habetur primo. ꝛc. 2. physicoz. Tertio videtur qz aliqua sint magis scibilia que tamen non sunt magis demōstrabilia. prim^a. n. notissima sūt maxime scibilia. qz ppter ip̄a alia sciūtur que tamen nullo modo demōstrari p̄t. Itē deus ꝛc. intelligentie sunt maxime scibiles eo qz sunt maxime entia. ꝛc. sicut se h3 res adesse ita ad cognosci. 2. meta. ꝛc. tñ de ip̄is nō sit maxime demōstratio. cū eoz cāe maxime sint nobis ignote. cū etiam sint a sensu remotissima. omnis aut notitiā intellectiua nostra originē trahit a sensu. dixit ē phi in p̄hemio meta. qz vlla sūt difficillima ad cognoscēdū. qz s̄ a sensu remotissima. Quarto videtur qz aliqua sint magis demōstrabilia de quibus non habetur potior demōstratio. nā entia naturalia sūt magis demōstrabilia mathematicis. ꝛc. tamen de mathematicis potior habetur demōstratio. ergo ꝛc. maior probat qz naturalia sunt demōstrabilia per quatuor ḡna cāz. mathematica vero per vnū tñ. s. per formā s̄m communem. in probemio physicoz. minor patet eo qz demōstrationes mathematice sunt in primo gradu certitudinis de mente communem. 2. meta. ꝛc. per p̄sequēs naturalibus potiores. Ultimo illa demōstratio que facit cognoscere s̄m qz ip̄m est potior illa que non facit cognoscere s̄m qz ip̄m. sed vniuersalis nō facit cognoscere s̄m qz ip̄m. particularis vero sic. ergo ꝛc. Ad inoꝝ p3 exemplo. per hanc. n. demōstrationē. omnis triāgulus h3 tres. isocheles est triāgulus ergo ꝛc. cognosco habere. 3. de isochele s̄m qz isocheles. per demōstrationem autem vniuersalem qua demōstratur triāgulum habere tres. isochelem cognosco habere tres nō s̄m qz isocheles. sed s̄m qz triāgulus. vt p3. Et si dicat negando minorem vt respondet phi in hoc capitulo. immo vniuersalis magis facit scire s̄m qz ip̄m. qz habere tres in est triāgulo s̄m qz triāgulus. non autem s̄m qz isocheles hec r̄sio non videtur respondere diffiniti argumenti vbi intendit p̄bare qz h̄re tres magis scit de isochele per demōstrationē particularē qz vliqz. qm p̄ particularē scit ī p̄p̄a for^a s3 qz isocheles nō at per vniuersalē ꝛc. sic stabit argum^m. **Ad oppositum** Est philosophus p̄io p̄ste. c. prius allegato. In

Ita questione primo tractabitur materia primi et secundi argumenti simul. Secundo primum danda per determinationem quoniam. Tertio ponentur conclusiones.

Quantum Ad primum sit hec prima distinctio quedam est demonstratio simpliciter et quedam secundum quid. Demonstratio simpliciter est illa cui competunt omnes conditiones posite in diffinitione demonstrationis in primo tractatus huius libri. Demonstratio vero secundum quid est illa cui deficit aliqua illarum conditionum. Ex quo sequitur omnem demonstrationem quod esse demonstrationem secundum quid sequitur ulterius omnem demonstrationem negativam et omnem ducentem ad impossibile esse secundum quid. Tertio sequitur quod qualitercumque accipiatur demonstratio particularis omnis demonstratio particularis est secundum quid. Secunda distinctio tripliciter dici potest aliqua demonstratio universalis. Uno modo stricte quod per se ipsam aliqua passio de subiecto ipsius primo per causam propriam vel affirmatiue demonstratur: sicut cum demonstratur homo tres de triangulo per habere angulum extrinsecum. et de tali semper loquitur philosophus illo capitulo. Cum autem alia sit demonstratio universalis et cetera. secundo large pro qualibet demonstratione facta ex terminis convertibilibus. siue sit ab effectu: siue per causam mediatam siue immediatam. qualiter diceremus hanc universalem esse omne disciplinabile est animal rationale. omnis homo est disciplinabilis ergo et cetera. Similiter istam omne animal rationale est risibile. omnis homo est huiusmodi. igitur et cetera. non obstantibus quod medium ipsius non sit causa immediata passionis. Ex quo inferitur quod nulla negativa demonstratio hoc modo est utilis. per quod negativa demonstratio non potest constare ex terminis convertibilibus. alioquin conclusio et altera premissarum essent false. Secundo per quod aliqua demonstratio ad impossibile ducens dici potest utilis hoc modo aliqua vero non. Exemplum primi ut si arguitur sic. si nullus homo est risibilis. nullus homo est rationalis. sed consequens est impossibile. ideo quilibet homo est rationalis. ergo quilibet homo est risibilis. Exemplum secundi ut arguendo sic si daretur vacuum mobile simplex in ipso positum moveretur velocitate infinita. sed primum est impossibile ergo et cetera. Tertio modo magis large dicitur demonstratio universalis quod ambe premissae et conclusio fuerint utiles. et iste modus est penitus alienus ab aristotele. in materia posterioristica. Tertia distinctio quadrupliciter dici potest aliqua demonstratio particularis. Primo stricte per quam passio superioris subiecti inferiori affirmatiue demonstratur per medium tamen cuius illa passio convertibile. et hoc est duplex. quod vel illud inferius est species aut individuum. Exemplum primi. ut homo. omnis triangulus habet tres. omnis isosceles est huiusmodi ergo et cetera. Exemplum secundi ut omnis triangulus habet tres. homo est triangulus. ergo et cetera. et utraque iterum est duplex. quod vel medium illius demonstrationis est subiectum proprium ut in predictis exemplis per quod. Et de tali semper videtur loqui Aristoteles. cap. allegato. ubi comparat utilem ad particularem. Vel medium est causa propria illius passionis. ut arguendo sic. omnis figura rectilinea habet angulum extrinsecum et cetera. habet tres. sed omnis isosceles est huiusmodi ergo et cetera. Secundo dicitur demonstratio particularis large per quam passio aliqua de aliquo subiecto affirmatiue demonstratur. aut non convertibili. aut per causam non convertibilem. et hoc modo demonstratio illa diceretur particularis cuius passio sit inferior ad subiectum de quo demonstratur. sic hic omnis homo est risibilis. animal est homo. ergo animal est risibile. Ex quo inferitur demonstrationem negativam hoc modo non esse particularem demonstrationem. Secundo sequitur aliquam ducentem ad impossibile esse particularem et aliquam non. Exemplum primi. ut sic arguendo. si nullum animal est risibile. nullum animal esset rationale. sed primum est impossibile. immo aliquod animal est rationale. ergo aliquod animal est risibile. Exemplum secundi. ut si nullus homo esset risibilis. nullus homo esset rationalis. et cetera. Tertio magis large dicitur demonstratio particularis que fuerit ex terminis non convertibilibus. et hoc modo concedi potest demonstrationem aliquam negativam esse particularem. sicut ista nulla quantitas est qualitas. omnis linea est quantitas. ergo nulla linea est qualitas. Conceditur secundo aliquam ab effectu esse particularem. Idem

etiam de aliqua ducente ad impossibile videtur dicendum. Quarto adhuc magis large cuius conclusio et altera premissarum fuerit propositiones particulares. sed iste modus est alienus a proposito nostro. Quarta distinctio dupliciter dicitur aliqua causa remota esse respectu effectus. uno modo quod color illo effectu. qualiter non esse animal dicimus esse causam remotam non respirandi. secundo quod inter illam causam et effectum mediat alia causa. et iuxta hunc modum causa convertibilis causa remota dici potest. sicut animal rationale respectu risibilis. et triangulus respectu habere tres. quod mediat alia passio que est causa sequentis. videlicet habere angulum extrinsecum. Prima conclusio. si demonstratio particularis qualitercumque accepta non sit demonstratio simpliciter. quolibet tamen talis est secundum quid demonstratio. Prima pars per se primo notata. Secunda et patet de mente aristotele et omnium expositorum. non enim fecisset mentionem huius aristotele et in problemio huius libri. de demonstratione particulari nisi illam voluisset esse aliquomodo demonstrationem. cuius igitur non sit demonstratio simpliciter. sequitur quod sit demonstratio secundum quid. Secunda conclusio quolibet demonstratio particularis stricte sumpta est per causam tanquam per medium. patet. cuiuslibet enim talis medium aut est subiectum proprium aut propria causa illius passionis ut patet ex distinctione tertia. Subiectum autem est causa passionis saltem subiectiva et materialis. dicitur etiam causa quod in se continens causam propriam illius passionis. sicut homo in se propria continet causam risibilitatis. et triangulus propriam continet causam habere tres. Et si queratur nunquid triangulus sit causa proxima de habere tres vel causa remota. Dicuntur primo quod non est causa remota primo modo sumpta. patet cum non sit color illa passione. Secundo dico quod est causa remota modo secundo patet. quia inter ipsum et habere tres mediat habere angulum extrinsecum tanquam causa media. Tertio probabiliter conceditur quod est causa subiectiva proxima illius passionis. patet. quia inter triangulum et habere tres angulos non mediat alio subiectum. Ex quibus patet hanc consequentiam non valere. triangulus est causa proxima subiective illius passionis. ergo est proxima illius causa absolute. Ex predictis ulterius concluditur quod demonstratio universalis et particularis stricte sumpta non differunt propter esse per causam et non esse per causam. Sequitur ulterius hanc consequentiam non valere hec demonstratio est per causam proximam passionis. ergo est potissima vel universalis. patet de illa qua demonstratur isosceles habere tres angulos per angulum extrinsecum. non enim hoc sufficit ad esse potissimam aut universalem demonstrationem. sed ultra requiritur passionem illam de subiecto proprio demonstrari. Per ultimo quod non sequitur hec demonstratio est per causas remotas. ergo est demonstratio negativa accipiendo scilicet causas remotas secundo modo. Si tamen accipiatur causa remota primo modo dicitur quidam consequentiam valere. et hoc verum est facta demonstratione in prima figura conclusionem universalem inferente. Tertia conclusio. stricte sumendo demonstrationem universalem aut particularem sunt multe demonstrationes secundum quid que nec particulares nec universales dici debent. per se argumentum secundo principali. per etiam de demonstratione negativa et ducente ad impossibile. Ex quo inferitur demonstrationem non sufficienter dividi per demonstrationem universalem et particularem. ubi ambe vel saltem altera illarum proprie sumantur. Quarta conclusio. secundo modo accipiendo tam demonstrationes universales quam particulares aliqua est demonstratio que non est particularis nec universalis. per de demonstratione negativa que demonstratur nullam lineam esse quantitatem tanquam per medium. non enim est universalis secundo modo nec particularis. ut per se ex 2^a et 3^a distinctio. Quinta conclusio. sumendo demonstrationes vel secundo modo et tertio modo particulari. omnis demonstratio aut est universalis aut particularis. per discurrendo per omnes modos demonstrationum. quilibet enim demonstratio si fiet ex terminis convertibilibus erit universalis secundo modo. si ex terminis non convertibilibus erit particularis tertio modo. Ex actione inferitur hoc modo sumendo demonstrationem vel particularem demonstratio sufficienter dividitur in illas tanquam in species vel dicitur divisum sufficienter evacuantes

Quantum ad secundum. **C** Premittendum est primo. qd licet tam demonstratio vltis q̄ particularis multipliciter accipi possint in proposito tamen solum particularis et vniuersalis stricte sumpte ad inuicem comparantur. De his enim tñ videtur aristo. se esse mentionem in textu. **C** Secundo premitto cum due sint diffinitiones demonstrationis. v3. demonstratio est syllogismus faciens scire. et demonstratio est ex primis veris et immediatis etc. Illa demofatio alia demofatione potior dicitur que alijs paribus plus de vna vel pluribus illarum conditionum participat q̄ in illis diffinitionibus vel aliqua illarum ponitur. **C** Ex quo inferitur qd illa demonstratio q̄ magis facit scire alijs paribus est potior. **P**atet secundo qd illa que magis est ex primis et immediatis est potior alijs paribus. **P**atet tertio illam esse potiozem que alijs paribus magis fuerit ex causa vel ex causis passionis. presertim intelligendo de causa proxima et propria. similiter illa que magis fuerit ex prioribus notioribus causis. **C** **P**3 quarto qd illa potior dici debet que magis fuerit ex veris alijs paribus. **P**atet vltimis illaz que magis fuerit ex his que sunt per se aut fm qd ipsum esse alijs paribus potioze. In ter omnes istas aut conditiones potissima est. facere scire. cum scire sit proprius finis demonstrationis. et ideo principalis penes illam arguenda erit bonitas demonstratois. **C** Tertio premitenda est prima distinctio posita in qone immediate precedenti. in pposito vero p̄his. et expositores loquuntur de notitia discursiua demonstratiua. **C** Secunda distinctio notitiam acquirēs cōclusionis alicuius per demonstrationem particularem qñq̄ cōclusionē demofatois vltis illi particulari correspondētis ignorat vel saltem nō demonstrādo nec in suā causam resoluendo presupponit. qñ qd vero cōclusionem vlem actu scit per demofationem si demonstrabilis fuerit. exempla de se patent. qd si primo modo contingat syllogismus ille particularis nō erit actu demofatio nec faciet vere scire. sed solum opinari. vt plane colligitur ex verbis ar. superius allegatis. verū tamen potest eē demofatio. Et ideo dixerunt quidam qd h3 nō eēt actu demofatio. pōt tñ dici syllogismus demofatiuus. qm̄ ly demofatiuus dicit aptitudinē. et psequēter dñt qd syllogismus ille particularis in eo qd syllogismus ab vlti syllo non dependet s3 in eo qd particularis demofatio ab vlti demofatione dependet. **C** Tertia distinctio aliqñ demofatioes magis facere scire multipliciter itelligi pōt. Vno modo qd certius faciat scire. Secundo qd rē magis scibile et perfectiois entitatis cognoscere faciat. Tertio quia magis appropriate et distincte notitiam generet. Exemplū primi sicut demofatioes mathematice magis dñr facere scire q̄ naturales. Exemplū secūdi. sicut demofationes de celo astris et intelligentijs magis scire faciunt q̄ demofationes de materia prima aut de elementis. Exemplū tertij. sicut demofatio cōclusionis p cām propinquā magis facit scire q̄ demofatio eiusdē cōclusionis p cām remotam. **C** Quarta distinctio. h3 multis modis notitia distincta a confusa distinguat vt superius aliquat̄ visum fuit. tamē vt proposito spectat tripliciter dici potest alicuius cōclusionis notitia distincta respectu notitie alterius cōclusionis. **P**rimo. qd sit de obiecto distinctior. Secūdo qd distinctius predicatur subiecto applicetur. Tertio qd distinctiori modo procedendi acquiratur. exempla patent. Vltimo premititur distinctio linco. posita in expositione textus. v3. qd distincte sunt ratioes quibus aliqua demofatio dicitur altera potior aut dignior aut certior. Dicit enim linco. qd bonitas in vno quoq3 gñe est completio secunde perfectionis eius. et hec est completio operis ad quod vnaqueq3 res per se nata est et propter quā nata est in diuersis ergo generibus illud dicitur altero potius siue melius cuius operatio naturalis fm se est melior et excellentior nobilissima operatione alterius. sicut homo dicitur equo melior. qd ratiocinatio est melior et nobilior vltia operatione equi. In eodem vero genere est alterū altero melius qd vltimam operationem ad quā finaliter vtrūq3 ordinatur perfectius attingit. et sic in proposito demofatio illa potior dicitur que melius et perfectius scire facit qd

est vltimus finis demonstrationis dignitas vero fm lico. est cum re excellenti convenientia. In diuersis itaq3 generibus dignitas dicitur qd rei excellentiori sine nobiliori congruit. In eodem vero genere qd eidem excellentiori modo attribuitur. et sic demonstrationē dicimus digniorem q̄ intellectui excellentius congruit. Certitudo vero rei sumit in relatione ad visum mentalem. vnde dicit Linco. qd res intelligibiles magis receptive spūalis lucis magis visibiles sunt oculo interiori. magis aut huiusmodi lucis receptive sunt que nature huius lucis magis assimilantur. Res itaq3 huius lucis magis receptina ab aere mentis que simpli ē irradiatio spūalis magis perfecte penetratur. et hec penetratio perfectior est certitudo maior. Dicimus itaq3 fm eum demonstrationem certiozem merito cuius notitia de re acquiritur maiori mentis penetratione. hec verba sanū possunt habere intellectum.

Quantum ad tertium fit hec prima cōclō. aliq̄ particularis est aliqua vniuersali s3 quid potior demofatio. p3 vbi fiat demofatio aliq̄ particularis de re valde excellenti. vt de sole et luna aut aliqua intelligentia vel anima intellectiua illa videt potior fm qd demofatione vlti facta de re valde ignobili ac modice entitatis. sicut de materia prima aut instati aut relatōe. prima enim videtur magis facere scire. qd cognoscere facit rem magis scibile et valde perfectiois entitatis. **P**ossēt et p̄ba biliter sine incōueniēti concedi qd nō solū fm quid imo et absolute potior existat. **N**ā h3 demofatio p̄dicta vltis in aliq̄ cōditione particularē illā excedat qd v3. certiori mō procedat et qd magis faciat scire fm qd ipm. stat tñ excessum particularis supra vlem in p̄dicta cōditione plus promouere ad denominandum ipam potiozem q̄ econtra excessus alterius vel aliarum conditionum vniuersalis supra particularem promoueat ad vniuersalem denominandū potiozem. **C** Secunda cōclusio. comparando particularem demofationem vniuersali sibi correspondenti: semp vniuersalis demofatio absolute potior ē particulari. **H**ec cōclusio probari potest p rationes omnes positas ab Ari. in text. nec video adduci posse fortiores. **P**rimo qd vltis facit magis scire q̄ particularis. facit. n. scire fm qd ipm. qd particularis nō facit cum. n. demofstratur habere tres de triangulo scitur illa passio de subiecto suo fm qd ipm. nō sic aut qñ demofstratur isochelē habere tres. **C** **C**ōfirmatur. qd demofstratio vltis certius scire facit q̄ particularis. magis etiaz appropriate et distincte notitiam generat. ergo magis facit scire. tenet cōsequenta per tertiam distinctionem. et assumptum p3. certiori enī mō procedit vltis cum ipsa per causas propriam et conuertibilem passionem de adequato subiecto demofstret. magis etiaz appropriate et distincte cum proprio predicatum proprio applicet subo. **P**ossēt etiā concedi qd cognoscere facit rem magis scibilem et perfectioris entitatis saltem q̄ particularis demofstrans passionem de individuo. cū vlti sit per se scibile. singulare vero solus p accis. et vlti sit corruptibile. singularia vero vt plurimū sunt corruptibilia. q̄liter aut vniuersale sit magis ens particulari. vide in qone 39. **C** Secundo demofstratio vniuersalis magis est ex primis et immediatis q̄ particularis. ergo alijs paribus est potior. tenet p̄ha ex secūdo premissio articuli precedentis. assumptū p̄bat. qd demofatio vltis magis docet vltimā cām passionis. docet enī vltimū et adequatū subm. ipius. assumēdo etiā cām propria ipsius magis docemur ad imediata et idemofstrabilia resoluere q̄ assumēdo subm pro medio. sicut fit in demofatioe particulari. **C** **C**ōfirmatur alia rōne p̄hi. **N**am demofstratio vltis: aut est ex principio imediato. aut ex his que p̄p̄iūora sunt principio imediato. nō sic aut ē particularis. ergo etc. t3 p̄ha vt prius et assumptū p3. nam inter isochelē et principium imediatū mediat triangulus qd est subm demofstrationis vltis. ut plurimū ē mediū demofatois particularis ē subm vniuersali. mediū vero in vniuersali ē cām propria passiois qd ē principio imediato p̄pingor q̄ illud subiectū. q̄re etc. **C** Tertio demofstratio vltis magis ē ex vis. igit̄ etc. t3 p̄ha vt prius. et assumptum p3. qm̄ vltis ē de ente incorruptibili particularis. vō de

Questio XLI.

ente corruptibili saltem illa que demonstrat de individuo passionem superioris. incorruptibile vero ut magis ens quam corruptibile de mente ari. in textu. que vniuersalis est de magis ente. scilicet ens et veritas peruertitur. que vltis magis est ex veris.

Quarto vltis demonstratio tam quo ad subiectum quam quo ad medium magis est per causam quam particularis. ergo et cetera. prima pars auctoris per subiectum. n. vltis est prima causa subiecta passionis. subiectum vero particularis est causa subiecta remota ut per se. Secunda pars probatur. Nam medium vltis est causa immediata passionis. medium vero particularis ut plurimum est subiectum vltis. Quare si non. vltis saltem ut plurimum verificat secunda pars auctoris.

Quinto vltis demonstratio magis est extrinsecarij per se et finem quam ipsum. ergo et cetera. scilicet nota. quia ille videtur conditiones demonstrationis potissime. ut patuit supradictis ubi agebatur de diffinitione demonstrationis. et assumptum probatur. primo quidem ex magis necessarijs cum magis vniuersalia sint magis incorruptibilia.

Secundo magis ex his que sunt per se. passio enim magis per se inest subiecto proprio quam subiecto non proprio. Et per idem magis est ex his que sunt finem quam ipsum. igitur et cetera.

Sexto per demonstrationem vltis demonstratiue scilicet quicquid scilicet per particularem et non est. igitur et cetera. assumptum probatur. quia sciendo triangulum habere tres per demonstrationem vltis saltem in potentia propinqua seu virtualiter sciuntus isoscelem habere tres. angulos. non autem oportet esse quod scientes sine opinantes isoscelem habere tres per demonstrationem particularem tamen demonstratiue sciamus triangulum habere tres. que et cetera.

Septimo demonstratio vltis est de magis scibilibus et per magis demonstrabilibus quam particularis presertim que demonstrat de individuo. ergo et cetera. assumptum probatur. quia vltis de quibus est vltis demonstratio magis sunt scibilia et demonstrabilia cum sint finita. singulari a vero cum sint vel esse possint infinita minus scientia cadunt et demonstratione. ergo et cetera.

Octavo particularis deo ut plurimum indiget demonstratione vltis et non est. igitur et cetera. assumptum probatur. nisi enim aliquis scivisset demonstratiue triangulum habere tres. et formaret syllogismum particularem inferendo isoscelem habere tres. ille syllogismus non esset demonstratio nec faceret scire. ut per se de mente patet in textu.

Ad sciendum autem triangulum habere tres nullo modo requiritur demonstratio particularis. ut per se.

Notanter deo ut plurimum. quia maior premissa demonstrationis particularis potest esse per se nota et non indigeret demonstratione. sic habet gratia est naturaliter mobilis dorsum terra est grana. ergo terra est naturaliter mobilis dorsum.

Ultimo vltis demonstratio terminat in obiecto intelligibile. vltis vltis. Particularis autem saltem illa que de individuo demonstratur in obiecto sensibile terminatur. sed intellectus potius est sensu et magis deseruiens scire. igitur et cetera.

Tertia conclusio. scilicet nota. personis particularis demonstrationis sit de obiecto distinctionis quam notitia conclusiois demonstrationis vltis. est tamen secunda notitia considerata ut complexa et demonstrationis distinctiois per se dicitur de se. prima pars conclusiois per se. sic enim isosceles est quid speciale et magis distinctum quam sit triangulus sic et notitia qua scitur isosceles habere tres. distinctiois obiecti distinctior deo quam notitia qua scimus triangulum habere tres angulos.

Secunda pars ex quarta distinctiois. In demonstratione. n. vltis distinctius appellatur predicatum conclusiois cuius subiectum est in particulari. cum sit sibi penitus appropriatum. distinctiois etiam modo acquiratur vltis propter causam propriam et que per se notis propinquo est vltis. que et cetera.

Quarta conclusio. scilicet nota. conclusiois per demonstrationem particularem perfecte et scientificam acquiratur notitia passionis de subiecto proprio presupponat et non e contra. non ex hoc argui debet demonstrationem particularem vltis esse potius. per se quia non ex hoc euidenter concluditur. nota. personis particularis esse perfectiore nota. conclusiois vltis. sic scilicet nota. effectus perfectior nota causa suarum presupponat. non tamen propter hoc notitia perfectior illa dici debet. Notitia etiam intelligitur per quod notitiam per se causam presupponit. que tamen est illa simpliciter perfectior.

Ex conclusiois inferre quod sciens per demonstrationem particularem perfecte et distincte plus scit quam sciens per vltis tamen alijs paribus. per se nam si alius vere et distincte sciat isoscelem habere tres per demonstrationem particularem. oportet etiam ipsum demonstratiue scire triangulum habere tres. aliter deo illa particularis non esset deo ut deo in penult. ratione secunde conclusionis.

Sed sciendo triangulum habere tres per demonstrationem vltis non scit isoscelem habere tres perfecte et distincte sed solum

in potentia. ergo et cetera.

Ex quo inferitur quod hec nota non valet. sciens particulariter plus scit quam sciens vltis tamen. ergo scire particulariter est magis scire quam scire vltis. nec etiam sequitur quod scia per demonstrationem particularem acquiratur sit magis scia quam acquiratur per vniuersalem.

Ex oibus predictis concludit demonstrationem vltis non solum esse potius particulari sibi correspondente. sed etiam digniorem et certiozem. quod sit positio patet ex eadem conclusione cum probationibus eius. quod sit dignior patet ex vltima distinctione articuli precedentis. Ipsa enim excellentius congruit sine attribuit intellectui humano cum magis scire faciat et magis ipsum intrinsece perficiat. quod sit certior per se. distinctionem enim modo procedit applicando passionem subiecto proprio et proprie cause. medium etiam ipsum propinquius est principijs immediatis. ut patet. Omnes conclusiones huius articuli posite sunt de demonstratione vltis et particulari stricte sumptis. sicut in primo notato articulo precedentis premissum fuit.

Ad rationes principales. **Ad** primam negandum est assumptum. ut per se ex conclusione prima primi articuli.

Ad rationem in oppositum dicitur quod loquendo de demonstratione tam simpliciter quam finem quod distinctio illa non est sufficiens. multe enim sunt negative demonstrationes. et multe ducentes ad ipse que nec sunt per effectum nec per causam saltem in eadem. scilicet que sit per causam in cognoscendo.

Et vltius de aliqua particulari largi sumptam esse per effectum. loquendo tamen de demonstratione particulari stricte sumpta conceditur quod aliqua est per causam primam passionis. aliqua vero per causam remotam. ut patuit in articulo primo.

Ad rationes in oppositum per se ibidem.

Ad auctoritatem allegatam primo electorum dicitur quod non voluit per demonstrationem particularem committi fallaciam accitit. sed voluit in isto syllogismo committi. ois triangulus scilicet quod huiusmodi habet tres. sine arguendo sic. triangulus est subiectum ad eum habere tres isosceles est triangulus. ergo isosceles est subiectum et cetera.

Ad secundam rationem principalem patet sufficienter in articulo primo. **Ad** tertiam deo quod scilicet notitia simplex alienius speciei perfectior sit simpliciter notitia sui generis. ut notitia hominis perfectior est notitia animalis. Notitia tamen aliqua generis complexa et discursiva demonstratiua perfectior est notitia sue speciei sibi correspondente. Perfectior ergo notitia erit qua demonstratiue et complexa cognosco triangulum habere tres. quam illa qua scio isosceles habere tres per demonstrationem particularem propter causas superius dictas.

Ex quo per se quod negari potest sequentia prima.

Ad quartam dicitur quod notitia perfecta per demonstrationem particularem acquiratur non includit sed presupponit notitiam conclusionis demonstrationis vltis quod est maior demonstrabilis fuerit.

Ad rationem vltius et primam patet in vltimo articulo.

Ad quintam. per se ex conclusione tertia vltimi articuli. licet enim notitia simplex alienius speciei distinctior sit notitia simpliciter sui generis. notitia tamen distinctior de demonstratione alienius passionis de genere tamquam de subiecto appropriato distinctior dici debet notitia sibi correspondente passionis de specie inferiori ad illud genus ut ibidem patuit.

Ad confirmationem negat maior si vniuersaliter intelligatur. Maior enim est certitudo primi principij que solo intellectu habet quam certitudo aliqua immediate per sensum acquiratur. maior etiam est certitudo propositionum mathematicarum quam naturalium non obstante quod prima magis per intellectum acquiratur. Secunda vero ut plurimum per sensum. Quamvis enim omnis notitia intellectiva aliquo modo originem trahat a sensu. tamen oportet ut omnis intellectus adhesionem sine certitudo ab adhesionem sensus dependat sicut alias in precedentibus dictum fuit. Ad idem etiam non est vniuersaliter vera. non enim verificatur de particulari in respectu de quo est hic maxime mentio. sed solum de particulari simpliciter et materialiter.

Ad sextam negatur minor. **Ad** probationem scilicet syllogismi ille qui adducitur non sit demonstratio particularis stricte de qua solum hic intenditur. negatur tamen quod animalis magis causa risibilis quam homo.

Ad rationem dicitur quod auctoritas illa intelligitur de causa vniuersali in causando. non autem oportet tenere de causa magis vniuersali in predicando. qualia est animal respectu hominis.

Ad

Questio XLII.

confirmationem negatur conf: quæctia. licet enim animal rationale sit causa risibilia. principalis tamen est rationale ipsi causa q̄ animal. homo autem rationale includit. q̄ tñ ab aiali nō includitur actu. neq; oportet auctoritatem allegatam tenere in causis partialibus sicut alias dictum fuit. **C**Ad aliam confirmationem neg. tur consequentia. licet enim aīs sit verum. subiectum tamen demonstrationis vniuersalis magis est causa passionis q̄ subm particularis. et mediū magis est causa q̄ medim. quare et c. **C**Ad septimam conceditur rōnem ari. esse veram debite intellectam. **C**Ad primam rationem in oppositum dicunt quidam q̄ species numerorum et figurarum non sūt actu infinite sed solum potentia. infinite vero sūt singularia actu salte; p̄ntie sicut infinite linee et infinite superficies. Infinite ptes ignis quarum quelibet est ignis et infinite partes aeris quarum quelibet est aer. **H**ec responsio non videtur sufficere. sicut enim non sunt infinite species numerorum ac separationis sed potentia tñ. sic etia; non sunt infinite individua actu separationis. sed potentia tñ. et sicut sunt infinite individua actu actualitate presentie. sic etiam infinite sunt species numerorū actu presentie. duabus enim paribus aeris numerus binarius correspondet. et tribus correspondet trimarius et sic in infinitum. **C**Aliter ergo dī q̄ intentio ari. fuit q̄ procedendo a minus vniuersali ad magis vniuersale non est processus i infinitū. eo q̄ est ad vltimū deuenire sez generalissimum. **P**rocedendo vero versus particularia procedit ad ea que sunt vel eē possunt infinite. **C**Vel aliter dici potest q̄ in subiectis alienius passionis procedendo versus subiectum primum qd̄ eius vniuersale appellatur. nō proceditur in infinitum. **C**Contra vero ab illo vniuersali ad sua inferiora procedendo versus infinitū procedit. **I**n processu autem numerorū aut figurarum in infinitum non pcedit a magis vniuersali ad minus vlt. cū sint spēs eque cōmunes. neq; a posteriori subo alienius passionis ad subz primum eiusdem. vt p̄z intuenti. cū sint diuersa subta distinctas habentia passiones. et sic nō pcedit rō. **C**Ad rationes scōas in oppositū posset primo negari p̄na. p̄s enim loco allegato compat vniuersalia singularibus que dicit magis esse scibilia. et sic ar^m. non eēt ad ppositū ipsius. **C**Pro materia tamen argumenti dicit q̄ absolute loquendo magis vltia alijs paribus vno modo magis sunt scibilia q̄. s. certius sunt scibilia. minus aut vniuersalia sicut sūt species specialissime alio. mō magis scibilia dñr cū sint scibilia in aioris et perfectionis entitatis. et hoc probat ratio ibidez adducta. **C**Ad tertiam rationem dī q̄ principia notissima nā sūt scibilia scientia stricte sumpta. de qua p̄s loquitur loco allegato et sic non o; ipsa eē magis demonstrabilia. **C**Ad confirmationem dī q̄ deus et intelligentie fm nām sunt maxime scibilia. et hoc probat auctoritas adducta. **A** nob tamen sunt difficillime scibilia. **C**Conceditur viteri q̄ de itelligētijs circa deū maxime fieri possunt demonstrationes et certissime. q̄ nls respectu intellectus nostri hoc difficillime cōtingat sicut probant rōnes adducte. q̄ igitur itelligentie sint a sensu remotissime et earum cause nobis occulte res vero naturales sint sensibus propinque. non sufficienter arguit q̄ naturalia sunt magis scibilia. vel demonstrabilia. sed concludit q̄ a nobis sunt facilius scibilia. et consequenter de ip̄s facilius formentur a nobis demonstrationes. **C**Ad quartā rōnem dī cōmuniter q̄ entia naturalia magis extensue sunt demonstrabilia q̄ me^{ca}. quia v; per plura ḡna causarum. entia tamen mathematica sunt magis itensue demonstrabilia. sicut probat auctoritas cōmētatoris allegata. et iō de mathematicis potiores habentur demonstrationes. **C**Ar dici potest vt dixi in hoc primo posteriorum. et primo de aia. q̄ non repugnat de entibus naturalib; tam certas fieri demonstrationes et certum modum procedendi sic de mathematicis. et p̄r mathematica non sunt magis intensue nec extensue demonstrabilia naturalibus. et sic cōcedi potest de naturalibus potiores demonstrationes forinari posse. **C**Ad auctoritatem commentatoris vide qd̄ alias dixi. **C**Ad vltimam rōnem principalem respondet eodem modo quo p̄s in textu respōdet. **C**Ad rōnem in oppo-

situm dicit primo q̄ responsio illa magis est propria et magis ad rem tendit q̄ ar^m. licet non penitus ad verba respondeat. Tamen verbaliter respondendo dici posset q̄ i; particularis demonstratio magis faciat scire d̄ isochele sine per cōceptū proprium isochelis. ex hoc non sequitur q̄ absolute magis faciat scire fm q̄ ipsū. cū vniuersalis demonstratio passionem demonstraret de subo proprio et adequato cui competit fm q̄ ipsū particularis vero non. Alij vero respōdent alr distinguendo aut sciens per demonstrationem particularem scit conclusionem vltis aut non. si sic. tunc p̄ demonstrationem. vltim magis scit h̄e. 3. de isochele q̄ per particularem. qm̄ particularis sciam nō ḡnat nisi in vigore vltis. Si vero nō tē p̄ particularem nō scit sed opinatur de isochele. per vltim aut aliquo modo de ipsa sciam h; saltem i po^a propinqua. et per p̄s particularis nō magis facit d̄ isochele scire fm q̄ ip̄m quare et c.

Quod autem demonstratiua priuatiua hinc manifestum sit et c. **Rō.** **XLII.**

Veritur 42. **U**trum demonstratio affirmatiua sit potior negatiua. q̄ nō ar. primo sic. aliqua demonstratio negatiua est vltis. et affirmatiua aliq̄ particularis. s; vltis est potior particulari. vt p̄z de mēte p̄s in qōne p̄cedēti. q̄re et c.

Confirmatur. q̄ aliq̄ affirmatiua ē demonstratio q̄. et aliqua negatiua p̄ter qd̄. sed p̄ter qd̄ est potior q̄ q̄. vt patuit in precedentibus de mente Aristo. et oīum expositoꝝ. ergo et c. **C**onfirmatur scōo demonstratio oīsiua est potior ducēte ad impole. vt h̄i primo h̄. s; aliqua affirmatiua est ducens ad impole. et aliqua negatiua est oīsiua. ergo et c. **C**Scōo. principalr stat aliquam negatiua eē imediate ex p̄ se notis. q̄ nls affirmatiua ex d̄mōstrabilibus procedat quoz notitia nō acq̄rit nisi longo processu. ergo stat negatiua aliquam eē potiozem. assumptū de se patet et cōsequētia tenet per modū arguendi p̄s in p̄mo huius. sic enim probat vniuersalem esse potiozem particulari. quia procedit ex his que sunt imediate. vel propinqua p̄cipijs immediatis. particularis vero nō. **C**Tertio si questio esset vera hoc maxime videretur propter rationem primam Aristo. quia v; demonstratio negatiua est per plura media q̄ affirmatiua. **C**Sed cōtra hoc fundamentum ar. primo. quia p̄positio aliqua negatiua est imediate. q̄ nls tamē aliqua affirmatiua per demonstrationem cōclusa pe multa media probetur. ergo et c. assumptū p̄z de istis negatiuis. nullus homo est asinus. nullum irrationale ē rōnale. nullū aial ē insensitū. nulla q̄ntitas ē suba. **C**Scōo. hec affirmatiua. omnis homo est suba. per plura media probatur q̄ illa nulla q̄ntitas p̄t̄ ē suba. ergo et c. assumptū p̄z. q̄ inter hoīem et subam tria cadūt media. scilz aial. corpus aiatum. et corpus per que p̄a habet demonstrari. Scōa vero per vnicū medim demonstratur. arguēdo sic nulla q̄ntitas est suba. oīs q̄ntitas p̄t̄ est q̄ntitas. ergo et c. ma. n. et mi. huius demonstrationis sūt imediate. vt p̄z. **C**forte dicit q̄ intelligit illa ratio de affirmatiua et negatiua sibi inuicē confidentib;. et sūt ille que idem h̄nt subz. qd̄ nō est in propositionibus p̄dictis. **C**Sed p̄. illa affirmatiua homo est suba pbatur per tria media. sed hec negatiua. hō nō est inaiatum. solum probat per vnicū medim. arguēdo sic. nullū aial est inaiatū. oīs hō est aial. ergo. et c. p̄z. n. q̄ ma. et mi. sūt imediate. q̄re r̄sio nulla. **C**Itez si sit ḡa exēpli risibile tertia passio hoīs. et rudibile p̄ma passio asini. tūc illa. hō est risibile probabit per tria media. hec vero homo nō est rudibile per vñ medim tñ arguendo sic. oē rudibile est asinus. nullus homo est asinus. igit nullus hō ē rudibilis. **I**notū. n. est q̄ p̄misse bulus sylli sunt imediate. **C**forte dī sicut vī dīe p̄s in textu q̄ negatiua demonstratio dī eē p̄ plura media nō fm numerz sed fm q̄ntitatē. q̄ v; assumit necio p̄missas diuersarū q̄ntitatū. affirmatiua. s. et negatiua. sed affirmatiua solū affirmatiuas assumit. **C**S; cōtra. s; istum intellectū non euidenter pbaretur intentū. s; n. ita sit. supposito tamen q̄ alla sint paria. et media affir-

matie et negativie confidentia sibi invicem sint eque nota ut
 Ari. in eadē rōne supponit. nō sequitur q̄ velocius aut citi⁹
 cognoscatur conclusio per affirmatiivam q̄ per negativam
 et hoc est fundamentum ad probandum intentum. ut p̄
 inter. ¶ Preterea illa responsio non correspondet pro
 modo p̄bandi supponem suam vbi per terminos illam de
 clarat. ut si a. demonstratur de. e. per. b. c. d. media. et ideo
 a. demonstratur de. d. per. b. c. media. alijs p̄ibus citius co
 gnoscetur q̄. d. est. a. q̄. e. est. a. q̄. per. p̄tiora media
 demonstratur. p̄. n. q̄. sibi loquitur de pluralitate mediorū
 s̄m numerum et non s̄m qualitatem t̄m. ¶ Quarto p̄ncipi
 paliter si questio sit vera hoc presertim videtur p̄ quartā
 rōnem aristo. q̄ q̄ p̄ncipi⁹ demonstrationis affirmatiue
 est p̄p̄ affirmatiua que dicit eē. et p̄ncipiū negativie est
 negativia q̄ dicit non eē. sed eē est p̄us q̄ non eē. tunc p̄ncipi
 pi⁹ affirmatiue est p̄ius p̄ncipiū negativie. et p̄ p̄ncipiū affir
 mativa demonstratio est p̄ior et potior. ¶ Sed h̄ hoc fun
 damentum ar. non esse sor. est p̄ius q̄ esse ipsius p̄ontate
 t̄ps et nāe. ergo et. assumptum probatur. p̄mo q̄ sit p̄us
 s̄m t̄ps p̄ de se. q̄ sit p̄ius s̄m nāz ar. quia mā sor. necio
 p̄ius h̄uit non eē q̄ eē ipsius q̄re p̄ioritate materie non eē
 ipsius est p̄ius q̄ eē. et per p̄ncipiū p̄ioritate nature. ¶ Forte
 respondetur ut cōter d̄ q̄ lz non eē sor. et cuiuslz alterius
 rei corruptibilis sit p̄ius q̄ eē. absolute t̄m eē irāscender
 sumptum est p̄us non eē. et eē p̄ime cāe est p̄ius q̄ nō eē
 sicut etiam lz potētia rei generalis sit p̄ior actu eiusdez rei.
 absolute tamē actus est p̄ior potētia: q̄ prima cā q̄ est act⁹
 p̄ius oēm potentiam naturaliter precedit. ¶ Contra res
 p̄nsionem ar. q̄ naturaliter p̄ius est deum non eē lapidē
 q̄ ipsum eē. ergo responsio nulla. assumpt⁹ probatur. ¶ Ad
 illud est alio naturaliter p̄ius a quo non convertitur subsistē
 di p̄na. ut p̄ in predicamentis. sed sequitur deus est. ergo
 deus non est lapis. et nō sequitur ecōtra formaliter. q̄ et.
 Et per idem ar. q̄ aliqua potentia est p̄ior actu p̄mo. q̄
 sequitur deus p̄t esse. ergo deus est. et non sequit eē nisi
 de materia. ergo deum posse eē est naturaliter p̄ius q̄ deū
 eē. q̄re et. ¶ Confirmat ar. p̄ncipale sic. aliqui per negati
 vnam p̄bat affirmatiua. ergo negativia ē notio: affirmatiua.
 q̄ est h̄ p̄lz lo. alle. t̄ p̄na p̄ mōz arguendi p̄bi. et a. p̄ba
 tur. nā h̄ affirmatiua t̄m h̄o currit. p̄bat per h̄ac negativiaz
 nihil non homo currit tanq̄ per exponentem suam. et ma
 gis notaz ut p̄. Similiter illa omnis homo preter sor. cur
 rit. probatur per illam sortes non currit ut patet in logica.
 ¶ 5. p̄ncipaliter illa demonstratio est p̄ior que est p̄ ma
 gis causam sed negativia est huiusmodi. ergo et. maior p̄
 eo modo quo superius dicebat de vli et particulari. minor
 probatur. demonstratio negativia indifferenter per cām re
 motam et propinquā eē potest. affirmatiua vero soluz per
 cām p̄p̄inquam. sed in vnoquoq̄ ḡre cā remota magis ē
 cā q̄ propinqua. igit et. maior de se p̄. et minor inductive
 p̄bat. In genere enim cause efficientis magis causa ē ce
 lū q̄ homo et d̄s q̄ celum. in genere etiam cāe finalis: ma
 gis causa est sanitas q̄ extenuatio aut alia similis causa pro
 pinqua. et sic de alijs. quare et. ¶ Ex istis p̄ncipiis inferitur cāz
 negativam eē digniorē et potiorē affirmatiua. q̄ indifferē
 ter demonstrare p̄t suū effectum sine propinqua sine re
 mota fuerit. Affirmatiua vero non demonstrat nisi cuz fue
 rit propinqua. q̄re negativia demonstratio potior erit affir
 mativa. ¶ 6. syllis negativus est p̄ior syllis affirmatiuis.
 ergo demonstratio negativia est potior affirmatiua. t̄ p̄na
 a sili. etiam quia demonstratio est syllis. assumpt⁹ proba
 tur. virtus sylli negativi ad p̄ta se extēdit q̄ virtus affirma
 tivi. ergo et. assumptum probatur. q̄ syllis affirmatiū so
 lum sit in prima et tertia figura: negativus v̄o in oibus trib⁹
 figuris fieri potest. igit et. ¶ Item cum sint. 19. modi figu
 rarum. 12. sunt negativi. et 7. affirmativi. ut p̄z discurrenti
 ergo et. ¶ Septimo propositio negativia potior ē affirma
 tiua. ergo demonstratio negativia est potior. t̄ p̄na. q̄ p̄in
 cipium affirmatiuarum demonstrationum est propositio
 affirmatiua. et negativarum est negativia. ut patet in textu.
 assumptum probatur. nam vli negativia est sine aliq̄ me
 dio oium suarum singularium illatiua. sed vli affirmatiua

illud non facit sine medio. sequitur enim formaliter nullus
 homo est animal. ergo nec iste homo ē animal. nec iste nec
 ille et sic de singulis. Sed non sequitur omnis homo ē ani
 mal. ergo iste homo est animal et c. cū aūs sit necessari⁹ et
 p̄ncipi⁹ p̄tingēs. sed bene sequitur cuz debito medio. ut patet
 in logica. ergo et. ¶ Confirmatur. q̄. sig. vniuersale ne
 gativā potius est signo vli affirmatiuo. igit et. t̄ p̄na. q̄
 a signo denominatur propositio vniuersalis affirmatiua vli
 negativia. assumptum p̄z. cum signum vniuersale negativū
 distribuere possit tam predicatum q̄ subiectum. vniuersa
 le vero affirmatiū solum subm̄ distribuit ut p̄z in logica.
 ¶ Octavo. demonstratio negativia non semper indiget af
 firmatiua. ergo ratio vltima aristo. qua mouetur ad pro
 bandum intentum est nulla. arguit enim q̄ affirmatiua est
 potior. cum sine ipsa non possit eē negativia. et non econtra.
 assumptum patet vbi fiat demonstratio negativia imedia
 te ex per se notis. ut arguendo sic. Nulla q̄ntitas est suba.
 omnis q̄ntitas discreta est q̄ntitas. ergo et. illa nāq̄ minor
 affirmatiua nulla indiget demonstratione negativia. ¶ Ul
 timo nulla est demonstratio negativia. ergo questio falsa as
 sumptum probatur si aliqua sit negativia. sit ergo illa gratia
 exēpli. nihil n̄ al̄ nō respirat. partes est non animal. ergo pa
 rtes non respirat. Sed contra illa dem̄ratio est vnus syllis
 et vna p̄na in q̄ nō negatur nota illationis. ergo est affirmati
 ua et non negativia. t̄ p̄na. q̄ sicut cathgorica dicitur affir
 mativa per affirmationem verbi p̄ncipalis. sic hypotheti
 ca dicitur affirmatiua per affirmationem note coniuengen
 tis cathgoricas ut cōter in logica scribitur. ¶ Confirmat
 aliq̄ demōstratio non ē affirmatiua nec negativia. ergo et.
 t̄ p̄na q̄ si aliqua eēt negativia. tunc affirmatiua et negativia
 sufficienter enacuarent genus demonstrationis. assumptū
 p̄z de demonstratione aggregata ex duobus p̄cessib⁹. quo
 rum vnus sit affirmatiuus ex vno impossibili aliud conclu
 dendo. Alius econtra sit negativus ex opposito consequen
 tis arguendo ad oppositum aūtis. illa. n. demonstratio nō
 magis dicitur affirmatiua q̄ negativia. nec econtra. nec p̄t
 sit dici affirmatiua et negativia. ut p̄z. q̄re et.

Ad oppositum est Ari. primo poste. trac.
 4. ca. primo et omnes eius
 expositores. ¶ In ista q̄one. primo premittentur quedaz.
 Secdo ponentur conclusiones.

Quantus ad primū. Sciendū est primo q̄ ap̄d
 Ari. et expositores antiquos inueniūt
 hec nomina idem importantia demonstratio cathgorica
 affirmatiua: demonstratiua et predicatiua. similiter demon
 stratio negativia et demonstratio p̄iuatiua idem importāt.
 Dicitur autem demonstratio affirmatiua. quia conclusionē
 est inferens affirmatiuam. predicatiua vero dicitur. quia
 predicatio proprie sumpta non est nisi affirmatiua qua pre
 dicatum denotatur inesse subo. sicut forma ipsius. ut su
 perius dictum fuit in cap. de per se. et tales cōcludit demō
 stratio affirmatiua. Et per idem cathgorica nuncupatur.
 idem enim est cathgorico cathgorizas quod predico pre
 dicas. Appellatur autem demonstratiua per antonomas
 tiam. quia rem magis demonstrare videtur q̄ negativia.
 Demonstratio vero negativia est que conclusionem d̄mō
 strat negativam. et per idem appellatur p̄iuatiua. quoniaz
 per ipsam subm̄ predicato p̄iuari denotatur. ¶ Sciendū
 est scdo q̄ syllis affirmatiuis et syllis negativis proprie in
 hoc differunt. q̄ affirmatiuis conclusionem infert affirma
 tiuaz et negativus negativam. eodē mō differūt demōstra
 tio negativia et dem̄ratio affirmatiua. q̄uis etiaz syllis nega
 tiuis dici posset syllis in quo negatio preponit toti p̄ncipalir
 negans notā illationis. sicut copulatiua aut disiunctiua d̄
 citus negativam in qua negatur nota disiunctionis aut co
 pulationis. et consequentiam aliquam appellamus negati
 uam in qua negatur nota illationis. Eodem modo dicēdū
 est de demonstratione. Sed iste modus loquēdi de syllis
 aut de demonstratione est inconsuetus apud Aristotelem
 et omnes expositores. lz de enthymemate et alijs p̄positio
 nibus hypotheticis cōter admittatur. Alias tamē recolo i
 logica dixisse nullam esse hypotheticā negativaz per nega

Questio XLII.

tionem prepositam toti principaliter negantem notam con-
iungentem duas categoricas. cuius fundamentum alibi re-
quire. Tertio premittendum est quod cum demonstratio que dicitur ad
impossibile ducens duas includat processum quorum primus est
ab uno impossibile ad aliud manifestus impossibile. alius est
ex opposito: notis ad oppositum antecedentis. merito scilicet pro
cessus dicitur illa demonstratio affirmativa dici vel negativa. et non
merito primi. pro quod cum primus ordinetur in secundum. et secundus
faciat solum scire per se. Quarto premittendum est quod affir-
mativam demonstrationem negativam dupliciter comparare possumus
vno modo absolute quamlibet cuiuslibet comparando. alio modo
determinate comparando negativam affirmativam sibi corresponden-
ti. et utraque comparatio fieri potest vel ceteris paribus vel cete-
ris non paribus. De autem affirmativa negativam corresponde-
re sibi aliquos dupliciter. aut quarum conclusionibus idem
predicatum correspondet. aut idem correspondet subiectum.
Exemplum primum sicut in his propositionibus. omne animal habens
pulmonem respirat. et paries non respirat. Exemplum secun-
dum sicut in his duabus. omnis homo est substantia et nullus homo est
quantitas. Quinto premittendum est quod negativa propositio
que per demonstrationem negativam conclusit. quidam est que simpliciter
negat esse rei. sicut nullum vacuum est. quedam vero de-
terminatum predicatum a determinato negat subiecto. sicut
paries non respirat. aut linea non est substantia. Sexto pre-
mittendum est cum affirmativa conclusio dicat esse negativam
vero non esse quod veritas negativam absolute neque esse: neque intelli-
gi perfecte potest sine veritate alicuius affirmativam. Prima pro-
positio cum non esse sit pura privatio. imo pura negatio quam peni-
tus nature et imaginationi repugnat esse sine aliquo esse positi-
vo. non sic autem est. Secunda propositio vero est nota. cum enim ens sit
primum et adequatum obiectum intellectus non potest ab eo in-
telligi non esse quin intelligat esse. et per omnes nec veritas nega-
tivam intelligi perfecte potest sine veritate affirmativam. non sic
aut oportet esse. ut patet intuitu. Ex quibus inferitur quod intel-
lectus per accidens fertur in veritatem negativam. pro quod per
accidens fertur in non esse rei postquam ens est obiectum primum
et adequatum intellectus. Idem est verum de mente Aristotele.
3. de anima ubi vult privationem per accidens intelligi. Sequitur
ulterius quod si non esset scientia alicuius esse non est esse. scientia
de non esse rei. et per omnes si non esset scientia veritatis affirma-
tivam: non esset scientia veritatis negativam. Ulterius premit-
tenda est distinctio de causa remota posita in questione precedenti. Ulti-
mo premittendum est demonstrationem aliquam aliam esse potioris ar-
guendum esse ex aliqua vel aliquibus de conditionibus que ponuntur
in definitionibus demonstrationis alijs paribus. hoc patuit in
questione precedenti.

Quantum ad secundum. Sit prima conclusio. absolute
comparando affirmativam demonstratio-
nem negativam: aliqua negativam: aliqua affirmativam est abso-
lute potior. Probatur: quod demonstratio negativam quia probatur
celum non esse compositum ex materia et forma. aut quia probatur
deum non esse mobilem: potior est demonstratione affirmativa
quia ostenditur punctum esse principium linee et finem aut quia
demonstratur instans esse continuatum primum temporis. Prima namque ma-
gis scire facit quam secunda. quod notitiam generat de re valde perfectio-
ris entitatis. et quod igitur prima demonstratio conclusionem inferat
negativam et secundam affirmativam. in premissis tamen prime demo-
strationis medium affirmativam sumitur de quo valde excel-
lentiori doctrina acquiruntur quam demonstratio affirmativam primo
te demonstrationis. ut patet intuitu. Eadem conclusio patet ex art. primo
principalis. Notandum. demonstratio aliqua affirmativam est parti-
cularis et de re ignobili. aliam tamen existente demonstrationem negativam
de re valde nobili in qua per causam convertibilem cum passione vlti-
ma et negativam concluderet predicatum de subiecto. et per hoc large vltis di-
ceret. et sic secunda potior esse posset quam prima. Si vero non repugnat
demonstrationem aliquam affirmativam ab effectu vel signo valde re-
moto vltiore esse demonstrationem negativam per causam convertibilem cum
passione. Idem est procedi posset ubi solus processus ad impossibile
ducens duceret demonstratio. et aliquis talis esset affirmativam.
Secunda conclusio. igitur ita sit. quod tamen demonstratio affirmativam ut sic est
potior quam aliam negativam ut sic. patet ex. 6. premissis. cum enim demo-
stratio affirmativam ut sic oblique tendat in veritatem affirmativam.

et per in esse. Negativa vero: ut sic. oblique in veritatem nega-
tivam tendat. et per in non esse. veritas vero negativam nec esse
nec intelligi perfecte potest sine veritate affirmativam. per ean-
dem suppositionem. sequitur intentum. Confirmatur. quia
intellectus per accidens fertur in veritatem negativam. per se vero in
affirmativam. igitur tamen assumptum patet per correlativum primum
eiusdem suppositionis. Confirmatur secundo. quod si nulla esset vel
esset potest scia veritatis affirmativam nulla esset scia veritatis ne-
gativam. per correlativum secundum eiusdem suppositionis. quare scientia
veritatis affirmativam ut sic est potior scientia veritatis negati-
ve. et per omnes affirmativam demonstratio ut sic. est potior negati-
va ut sic. Ex conclusione illa inferuntur 3. conclusio quod demonstratio affir-
mativa ceteris paribus est potior negativam. pro sic procedens.
Notanter de ceteris paribus per disputationes tactas in probatione
prime conclusionis. Item quod starec negativam aliquam ex se no-
tis et indemonstrabilibus immediate precedere. affirmati-
vam vero ex mediatis quorum notitia longo processu acgre-
retur: ut dicebatur in 2. principali argumento. Quarta
conclusio. quilibet demonstratio negativam cuius premissis demonst-
rabiles fuerint. vel saltem affirmativam vltior est affirmativam sibi
correspondente per quam premissa eius affirmativam demonstratur. per
batur per rationes philosophi. primo quod negativam plura requirit me-
dia. et plures propositiones quam illa affirmativam. quocumque enim media
ad illam affirmativam reguntur. et reguntur ad negativam. et non
est ut patet. ergo tamen. 2. quod demonstratio negativam necio requirit
alteram premissam affirmativam. affirmativam vero nullam nega-
tivam requirit. imo ex solis affirmativam potest aliquid syllogizari. si
autem ex solis negativam. ergo propositio affirmativam est efficacior in
demonstrando quam negativam. et per omnes demonstratio affirmativam est
potior. Tertio. quod quoniam premissis demonstrationis negativam
indigent demonstratione ad illas demonstrandas plures affir-
mativam concurrunt quam negativam. concurrunt enim tres affirma-
tivam due ad premissam affirmativam: et una ad negativam. so-
lum autem una negativam occurrit. versus ad negativam demonst-
randam. sic magis adhuc attingeret si ulterius arguerent demon-
strationes. quare propositio affirmativam est prior notior et credibili-
or alijs paribus propositio negativam et per omnes demonstratio affir-
mativa potior est negativam. 4. demonstratio affirmativam di-
gnius correspondet principium quam negativam. ergo tamen. assumptum
probatur. affirmativam correspondet propositio immediata affirmativam:
negativam vero negativam. Dignior autem est propositio immediata
affirmativam quam negativam. eo quod negativam per affirmativam probatur
et quod esse naturaliter prius quam non esse. affirmativam vero dicit esse. et ne-
gativam non esse. quare tamen. 5. demonstratio illa negativam non
potest sine affirmativam. affirmativam vero non indiget negativam.
ergo tamen. prima et alia de se patent. iste rationes prolixius habetur
in expositione textus et ibi vide. Ultimo potest argui per ratio-
nes demonstrationis. quod predicta demonstratio affirmativam magis est
ex primis et immediatis cum sit propinquior per se notis. et per
idem magis est ex causis prioribus et notioribus. cum negativam
in affirmativam resolvatur. magis est ex vltis cum veritas affirmati-
va alijs paribus sit magis veritas quam negativam. magis est est ex
ipsis que sunt per se et sibi quod ipsum. immo esse per se et sibi quod ipsum
non proprie competit propositionibus negativam. Ex qui-
bus vltimo verum quod affirmativam magis faciat scire. quare affir-
mativa potior est negativam. quod illarum trium conclusionum potest
esse ad mentem Aristotele in textu. 5. conclusio: aliqua demonstratio
negativam per pauciora media ad immediata resolvitur quam affir-
mativa vel eiusdem subiecti vel eiusdem predicati. patet ex tertio
arg. principali. 6. conclusio ponitur a quibusdam. quod demo-
stratio negativam per plura media ad immediata resolvitur quam affir-
mativa sibi correspondens. Pro veritate conclusionis oportet ipsas
limitari ad negativam demonstrationem cuius premissis sint
demonstrabiles. Intelligunt autem affirmativam negati-
ve correspondere. ut ex suis verbis colligitur quoniam idem eam fue-
rit subiectum si sint de rebus diversorum predicamentorum. sic
demonstratio quod demonstratur homines esse substantias. et deus. quod demonstratur homines non
esse quantitates. In eodem vero predicamento negativam propositio correspondet
affirmativam de predicato. in quo primo dicitur subiectum et predi-
catum negativam. ut huius. homo non est lapis correspondet illa
homo est corpus animatum. sine ista. lapis est corpus inanimatum
namque per animatum et inanimatum primo dicitur homo est lapis.

Si vero per negatiuam passio ab aliquo subo remouetur: affirmatiua sibi correspondens erit propositio in qua illa passio proprio attribuitur subo. vñ hinc negatiue. affinis nō est risibilis. hec affirmatiua correspondet hō est risibilis. ¶ Quōtū est autem q̄ in oībus istis p̄ plura media probatur negatiua q̄ affirmatiua. q̄ per quēcunq̄ probatur etiam negatiua ⁊ non econtra. vt. patet. quare ⁊c. hec etiam conclusio posset eē ad ad mentem p̄bi. ¶ Septima conclusio contra quosdam. aliqua demonstratio negatiua est per causas remotam qualitercūq̄ sumptam: aliqua per causam proximam ⁊ conuertibilem. aliqua per effectus sine propinquū sine remotum. ⁊ aliqua nec per causam nec per effectum passionis. prima pars p̄ in hoc syllo. nullum non animal respirat. p̄ies est non animal. ergo p̄ies non respirat. ¶ Secunda patet in hac demonstratione. omne disciplinabile est rationale. nullus equus est rationale. ergo nullus equus ē disciplinabile. Et per idem potest dari exemplum d̄ causa remota 2° modo sumpta. vt hic omne risibile est rationale. nullus equus est rationale. ergo nullus equus est risibile. ¶ Potest etiam fieri per medium conuertibile cuz subo. vt hic. nullum rationale est rudibile. omnis homo est rationale. ergo nullus homo est rudibilis. ¶ Tertia pars conclusionis verificatur conuertendo syllos predictos. vt arguendo sic. omne rōnale est disciplinabile. nullus equus est disciplinabile. ergo nullus equus est rationale. ¶ Item omne rationale ē risibile. nullus equus est risibile. ergo ⁊c. ¶ Itē b̄ ē per effectum remotum sine cōlorem. nihil non gressibile ē rationale. lapis ē non gressibile. ergo lapis est nō rationale. ¶ Ultima vero pars nota est in demonstratione qua d̄mōstratur non esse rei. sicut quando demonstratur q̄ nullum vacuum est per hoc medium. q̄ graue non potest subito moueri de vno extremo spacij ad alterum extremum. Illud enim medium non dicit causam nec effectum vacui nec alterius passionis demonstrande. vt patet. licet causa in cognoscendo dici potest. ¶ Et si arguitur contra predictam conclusionem q̄ tūc aliqua demonstratio negatiua esset potissima postq̄ aliqua est per causam proximam ⁊ conuertibilem. negatur consequentia. Illud enim non sufficit ad demonstrationem potissimam siue propter quid sed vltra requiritur vt per illam causam passio de subo proprio demonstretur. q̄ non fit in predicta demonstratione. imo in ea p̄ causam propriam passio de alieno subo negatiue demonstratur vt patet. ¶ Ultima conclusio contra quosdam: aliqua ē demonstratio negatiua que pro sui resolutione ad imediata n̄ indiget demonstratione affirmatiua. patet ex penultimo argumento principali. ¶ Et si arguitur. q̄ hec conclusio est cōtra mentem Aristo. in vltima ratione ad probanduz demonstrationem affirmatiuam esse potiore. potest responderi vt dicebatur in expōne textus: q̄ intentio eius fuit q̄ absolute demonstratio negatiua non esse potest sine affirmatiua quia. s. si nō esset vel non eē posset demonstratio aut propositio affirmatiua non etiam eēt nec posset eē negatiua: nō at eē ⁊ hoc nō obstat conclusioni.

Ad argumenta principalia. ¶ Ad 1^m p̄ ex conclusione prima cuz probatione ipsius verūtamem pro materia illius argumētū primo dicitur. q̄ demonstratio negatiua non est vniuersalis nisi valde large. nulla etiam demonstratio negatiua p̄prie est propter quid: licet fieret per causam proximā ⁊ conuertibilem cum passione. ¶ Ad 2^m patet ex tertia conclusione. verūtamē dicitur q̄ licet negatiuam imediate esse ex p̄ se notis arguat illam esse s̄m quid potiore. cum hoc tamen conceditur affirmatiuam vt sic esse qualibet negatiua potiore vt sic. vt dixi in cōclusionē sc̄da. ¶ Ad 3^m patet. ex quarta conclusione: ⁊ prima probatione ipsius. Sic enī intelligendo vt sonat illa conclusio vītate habet prima ratio Aristo. Sc̄dm aliquos etiam patet responsio ex sexta conclusione limitando rationem aristo. iuxta tenorem illius cōclusionis. ¶ Sed cum arguitur contra modum probandi p̄bi in textu. dicitur q̄ sufficit ad intentionem ipsius cum demonstratio negatiua alteram habeat premissam affirmatiuam: ⁊ alteram negatiuā. ⁊ vtraq̄: vel saltem affirmatiua

demonstrabilis fuerit. q̄ per p̄ia media s̄m qualitatem sine s̄m sp̄m taliter procedit: q̄d per plura media s̄z nūmerū ad imediata resoluit q̄ demōstratio affirmatiua sibi correspondens: siue dicat sibi cor̄ris iuxta tenorē quarte cōclusionis. siue iuxta tenorem sexte. ¶ Ad 4^m conceditur fundamentum Aristo. ¶ Ad rationem in opp^m dicitur sicut ibi r̄fidebatur. ⁊ consequenter negatur q̄ deum non eē lapidē sit p̄ naturaliter q̄ deum eē: nec obstat auctoritas allegata. ibi. n. Aristo. vult q̄ cum sint duo entia. quorum ab vno in aliud valet p̄na. affirmatiue cū hoc verbo est de sc̄do adiacēte ⁊ t̄m. ⁊ nō econtra. illud a quo non p̄uertitur subsistendi cōsequētia est nāliter prius. S̄z sic in p̄posito nō cōtingit. vt p̄z. ¶ Ad p̄firmationem dicitur potentia dei que potius politas quedā appellatur non realiter ab ip̄o deo distingui. Cū autē dicitur actum absolute precedere potentia intelligitur de potentia actū abijciente ⁊ ab actu realiter distincta. ¶ Conceditur tamen q̄ sicut deus vt ens est seip̄o prior: vt tale ens: sic etiā deus vt potens eē est se ip̄o prior: vt actu ens ⁊ hec ē prioritas quedam rationis magis q̄ realis. ¶ Ad aliam confirmationem dicitur p̄io q̄ iste dne propositiones t̄m hō currit. ⁊ omnis homo preter sor. currit. nō sunt mere affirmatiue. sed cōmuniter pregnantes dicuntur. q̄ sensum negatiuum simul cum affirmatiuo includūt. Dicitur secūdo q̄ ad mentē Aristo. sufficit affirmatiuam propositionem non syllogistice probari per negatiuam: per affirmatiuam tamen syllogistice concluditur aliqua negatiua. ¶ Ad quintaz neganda est maior: si vniuersaliter intelligatur. Vbi nanque aliqua passio elementū aut mixtū per propriam causam effectiua demonstratur potior est demonstratio q̄ si per cām vltiorem demonstretur. sicut per celum aut soles aut deū: ⁊ tamen causa illa vniuersalior est magis causa. Conceditur tamen q̄ demonstratio illa est potior: que per causam ē magis propriam ⁊ propinquam alijs paribus. Q̄d notāter dico. q̄ vbi per animal rationale risibile de homine demonstratur tanquā per cām mediata. ⁊ per disciplinabile tanq̄ p̄ imediatam causam passionis risibile de sor. demonstratur demonstratione particulari. aut risibile ab equo remoueat̄ur demonstratione negatiua: potior erit prima q̄ sc̄da vel tertia. minor etiam non est vniuersaliter vera in quocunq̄ sensu intelligatur. potest enim esse demonstratio negatiua per causam proximā passioni. sicut affirmatiuam per cām cōtremotā ⁊ per effectum sine propinquū sine remotū vt patet ex conclusione septima. ¶ P̄dōt etiā eē per mediū quod nec est causa nec effectus passionis saltem in eēndo. demōstratio ē affirmatiua fieri p̄t p̄ cām remotā sc̄do mō. vt cum per animal rōnale risibile de homine demonstratur. Concedit̄ t̄m gr̄a difficultatis huius argumenti q̄ vt plurimū demonstratio affirmatiua est per cām propinquam. negatiua vero p̄ causā remotā primo modo. q̄. s. cōlorem effectū. talē at cām remotā nō ōz eē magis cām: l̄z cā remota sc̄do mō magis causa dici possit. ⁊ presertim in genere cāe efficientis aut finalis. ¶ Et si arguitur q̄ saltem habetur demonstrationem negatiuā fieri posse per plures modos causa: q̄ affirmatiua ⁊ per consequens negatiua magis ē per cām. Ad hoc concesso antecedente gr̄a argumētū dicitur argumētū probare negatiuam magis eē per causam extensiuē sed nō itē siue. ¶ Ad confirmationem dicitur q̄ cām negatiuāz posse effectum demonstrare siue propinqua siue remota fuerit potius arguit eius imperfectionem. Contra vero l̄z affirmatiua non posset demonstrare nisi cū eēt propinquā: maiores ipsius argueret perfectionem: sicut in simili exēplo naturali declarari potest. ¶ Ad sextum principale. negatur assumptum. ad probationem. negatur consequentia. primo quia licet in causis efficientibus ⁊ finalibus verum sit cām illam p̄fectionem eē que ad eisdem effectus se extendit per se ad quos alia se extendit ⁊ adhuc ad plures s̄m sp̄m. non tamen ōz verum eē in causis materialibus aut formalibus: materia enim prima ad plures effectus se extendit q̄ materia sc̄da. ⁊ tamen est imperfectior ista forma etiam elementū ad plures effectus se extendit q̄ forma mixtū licet sic illa imperfectior. Syllogismus autem negatiuus cum sit cōe quoddam respectu particularium syllogismorum: est tanq̄

forma respectu illorum. Inter vniuersalia autem q̄to ali-
quod est communius tanto imperfectius: sicut animal est
imperfectius homine & sic de alijs. Secundo si consequen-
tie deberet concludere ex fundamento super quo fundat̄.
oportet q̄ ad omnes syllogismos ad quos se extendit
syllogismus affirmatiuus: se extenderet etiam negatiuus:
& cum hoc ad quosdam alios: quod tamen non est veruz.
Tertio q̄ ex antecedente cum probatione ipsius potius se
quitur oppositum consequentis. nam q̄ sub specie solis sit
solum vnum individuum: & sub specie aliqua hic inferius
individa pl̄ficent: arguit̄ sp̄s solis esse perfectiorem alijs
paribus. **C**Aliter responderi posset nedando antecedens
alie n̄q̄ figure ad primam reducitur. & eandem omnes
modi ad primam prime qui est affirmatiuus. vt patet p̄io
p̄iorum. quare virtus primi modi qui est affirmatiuus ad
plura se extendit q̄ virtus syllogismi negatiui. & tale exten-
dere vim suam est effectiue virtualiter extendere. & ideo
hec responsio non repugnat precedentibus. **C**Ad septimū
negatur assumptum alijs paribus. Ad probationez negat̄
consequentia. sicut enim generas cum semine perfectius ē
q̄ generas sine semine. animatum. n. est perfectius inaiat̄
to. sic vniuersalis affirmatiua cum debito medio suas sin-
gulares inducens perfectior est q̄ vniuersalis negatiua il-
las inducens sine medio. Item singulares que ex negatiua
vniuersali inferuntur nihil ponunt in esse sed potius priuat̄
subiectum predicato. perfectius autem est cum medio po-
situe inferre q̄ sine medio cōcludere priuatue. quare &c.
CEt si arguitur. vniuersalis negatiua non indiget medio
ad inferendum eius singulares affirmatiua vero indiget. er-
go paucioribus indiget negatiua q̄ affirmatiua. neganda ē
consequentia si vniuersaliter itelligatur. q̄ licet ita sit: vt plu-
rimum tamen negatiua indiget probari per affirmatiuam
sive syllogistice sive quouis alio modo. **C**Ad confirmatio-
nem negatur assumptum: Ad probationez vero consequē-
tia. q̄ vt dicunt quidam. licet ita sit: signum tamen vniuer-
sale affirmatiuum plures producit effectus diuersarum ra-
tionum quia subiectum distribuit & predicatus confundit
vniuersale vero negatiuum solum distribuit. **C**Aliter & ma-
gis ad rem dici potest q̄ licet ita sit. distribuere tamē signi
negatiui est priuatue distribuere affirmatiui positue. & s̄
est perfectius primo. vt patet: neq̄ sequitur de forma. ad
maiozem distantiam distribuit signum vniuersale negati-
uum p̄ affirmatiuum. ergo dignius est signum vniuersale ne-
gatiuum. sicut non sequitur ad maiozem distantiam illumi-
nat certus ignis q̄ certus lapis preciosus. ergo est p̄fectior
CAd octauū patet ex conclusione vltima. **C**Ad vltimū
patet ex secundo notabili. licet enim copulatiua & disuncti-
ua dicantur negatiue per negationem copule. quia tamen
syllogismus & demonstratio principaliter in conclusionem
referuntur. ideo affirmatiui & negatiui denominantur s̄m
denominationem sue conclusionis. **C**Ad confirmationez
p̄ ex tertio notabili. licet. n. demonstrationis ducentis ad
impossibile alter sit processus negatiuus & alter affirmati-
uus. ab vltimo tamen denominari debet aut simpliciter af-
firmatiuus aut simpliciter negatiuus. Et sic est finis huius
questionis.

Quod quidem categorica priuatiua sit di-
gnior manifestum est. Et ad impossibile ducen-
te &c.

Questio. xliii.

Veritur 43°. vtrum demonstra-
tio ostensua sit potior
demonstratione ducente ad impossibile.
Ad non arguitur. primo sic nulla est de-
monstratio ad impossibile ducēs. ergo q̄
falsa. assumptum probatur multipliciter.

primo q̄ demonstratio quelibet facit scire. vt patet per dif-
finitionem demonstrationis: sed syllogismus arguens im-
possibilem conclusionem ex premissa impossibili non facit
scire eo q̄ impossibile sciri non. potest ergo &c. **C**Secūdo
quia omnis demonstratio est ex premissis veris ad conclu-
sionem veram. per secundam definitionem demonstratio

nis: sed syllogismus ad impossibile ducens falsum ex falso
concludit. ergo &c. maior patet in textu. vbi dicitur q̄ in de
monstratione ducente ad impossibile manifestius impossi-
bile concluditur ex impossibili minus manifesto. **C**Tertio
q̄ demonstratio est syllogismus. vt habet ex prima diffini-
tione demonstrationis. sed demonstratio ad impossibile du-
cens non est syllogismus. ergo &c. minor p̄batur quelibet
syllogismus constat ex tribus terminis & ex tribus propo-
sitionibus tantum vt patet primo p̄iorū. Sed demonstra-
tio ad impossibile ducens constat ex pluribus: quoniam ag-
gregat in se duos syllogismos: quorum primus est syllogi-
sticus. secundus non: ab opposito conclusionis ad opposi-
tū alterius premissę. ergo &c. **C**Confirmatur quia aggre-
gatum ex illis duobus processibus non ducit ad impossi-
bile: sed tandem ducit ad conclusionem veram. ergo nulla ē
demonstratio ad impossibile ducens. **C**Quarto quia om-
nis demonstratio aut est q̄: aut propter quid. vt patuit in
precedentibus: sed syllogismus ad impossibile ducens nō
est huiusmodi: cum non arguat ab effectu ad causam nec
econtra. nullum enim impossibile habet causam neq̄ effe-
ctum. vt p̄. quare &c. **C**Secundo principaliter arguitur
sic. aliqua demonstratio ostensua est negatiua. & aliqua ad
impossibile ducens est affirmatiua. sed affirmatiua potior ē
negatiua. vt patuit in questione precedenti. q̄re &c. **C**Con-
firmatur quia aliqua ostensua est particularis. & ad impos-
sibile ducens potest esse vniuersalis. ergo &c. patet conse-
quentia & assumptum ex prius determinatis. **C**Tertio p̄n-
cipaliter demonstrationes mathematicę sunt alijs demon-
strationibus certiores & potiores. sunt enim in primo gra-
du certitudinis vt inquit commentator. & tamen vt pluri-
mum predictę demonstrationes ad impossibile deducunt
ergo &c. minor patet insipienti processum commentatoris
propositionum geometrie. **C**Quarto si questio esset vera
hoc presertim contingeret propter rationem philosophi in
textu. q̄. s. demonstratio ostensua ab effectu nō ex p̄ioribus
sed posterioribus procedit in demonstratione etiā du-
cente ad impossibile vnum impossibile non est altero prius
nec posterior cum nullum illorum sit ens nec cā nec effe-
ctus. quare &c. **C**P̄terea videtur falsum q̄ vtraq̄ de-
monstratio ex propositione negatiua procedat sicut philoso-
phus videtur dicere. nam plerumq̄ ad impossibile ducēs
ex affirmatiua procedit.

Ad oppositum Est p̄s p̄io huius & om-
nes expositores. In ista
questione primo premittentur quedam. secundo ponentur
conclusiones.

Quantum ad primum. Sit hec prima distin-
ctio. illud complexum. demonstra-
tio ad impossibile ducens: dupliciter accipi potest. vno mō
pro solo syllogismo concludente ex vno impossibili ad im-
possibile manifestius saltem illi cui demonstratur. secundo
modo pro aggregato ex predicto processu & argumentatio-
ne eōuerso: qua ex opposito consequentis arguitur ad op-
positum antecedentis. & hoc modo videtur accipere p̄s.
quis etiam primus modus sibi adaptari posset. **C**Secū-
da distinctio sequens ex prima pōitur de mente themetij.
duplex est demonstratio. v3. simplex & mixta. simplex est
que est vnus processus tantum mixta que ex pluribus pro-
cessibus aggregatur. & talis est demonstratio ad impossi-
bile ducens. verbi gratia: si quis concedat q̄ omne risibile est
asinus. arguetur sic. omne risibile est asinus. omnis homo
est risibile. ergo omnis homo est asinus. Tunc arguitur vl-
terius. iste syllogismus est bonus. & conclusio est manifeste
impossibilis. minor est necessaria. ergo maior est impossi-
bilis. tunc ultra maior est impossibilis. ergo suum oppositū
est necessarium. v3. q̄ risibile non ē asinus. Et hoc ē q̄ de-
monstrator probare intendit. & sic patet q̄ illa demonstra-
tio ad impossibile ducens componitur ex tribus processibus.
CTertia distinctio. aliquem processum syllogistice
facē scire dupl̄r itelligi p̄t. vno mō p̄pletie. q̄. s. ad p̄clonē
cui scia acgrit̄ immediate terminet. Alio mō dispositie. q̄. s.

Questio xxxviii.

fit dispositio prima ad illam conclusionem concludendam. **¶** Quarta distinctio. dupliciter intelligere possumus aliquam demonstrationem ostensivam esse demonstrationi ducti ad impossibile correspondente. Uno modo: quia ambe finaliter eandem conclusionem inferant. ut si intenderent demonstrare nullum vacuum esse et illud primo facerem ratione ducente ad impossibile. deinde ratione ostensiva. Alio modo si oppositum premissis demonstrationis ostensive eiusdem qualitatis cum conclusionem probarem esse impossibilem demonstratione ducente ad impossibile. et hunc modum tangit aristoteles in textu. **¶** Quinto premittendum est de mente aristoteles in textu. quod in hoc presertim differunt demonstratio ostensiva et demonstratio ad impossibile ducens. quia ostensiva ex premissis procedit notioribus conclusionem sed ad impossibile ducens econtra procedit a premissa syllogismi minus nota ad notiorum conclusionem. cuius causa est quia ex impossibili in agis manifesto intedit facere discredere aliud impossibile. sed per consequens discredimus antecedentem. non autem econtra ut patet in logica. **¶** Preterea dixerunt quidam quod in hoc maxime differunt predictae demonstrationes. quia ostensiva ordinem servat naturalem: quod enim premissis sunt conclusionem notiores hic est ordo naturalis. sed ad impossibile ducens potius ordinem servat contrarium. et non naturalem. **¶** Ultimo premittitur: demonstratio aliquam esse alia potior argui potest ex aliqua vel aliquibus partibus positarum in diffinitione demonstrationis. per ex precedentibus questionibus:

Quantum ad secundum: Sit haec prima conclusio. capiendum demonstrationem ducentem ad impossibile primo modo quilibet talis est indignior: quilibet alia demonstratione ostensiva. **¶** Probatur. quia nulla talis facit scire. ut dicitur in primo argumento nisi forte intellectum disponendo ad discredendum antecedenti. sed quilibet ostensiva complete facit scire. ergo etc. et nota ex ultimo notato. et assumptum patet. Item demonstratio talis ad impossibile ducens a minus noto ad notius procedit: ostensiva vero a notiori ad minus notius. ut patet ex quinto supposito. et per hanc ostensiva ordinem servat naturalem. sed ad impossibile ducens ordinem huius praeter naturalem. quod etc. **¶** Secunda conclusio. probabiliter proceditur aliquam demonstrationem ducentem ad impossibile. secundo modo sumptam aliquam ostensiva esse potior. **¶** Haec conclusio probari potest ex secundo et tertio argumento principali. **¶** Tertia conclusio. haec sit quod tunc demonstratio ad impossibile ducens talis sumpta ignobilior est quam alia ostensiva merito suorum modorum concludendi. **¶** Probatur. quia quod ad primum processum est ignobilior: ut patet ex ea conclusione. secundus etiam procedendi ignobilior: ut quod modus syllogisticus quod procedit demonstratione ostensiva sicut cum arguit sic conclusio est ipsa. et minor est necessaria. ergo maior est ipsa. et per hanc oppositum eius est necessarium. **¶** Manifeste. n. appet modum hunc viliozem esse modum syllogistico procedendi. Ex conclusio inferre quilibet ostensiva ut sic potior est quilibet ducens ad impossibile ut sic. **¶** Quarta conclusio. sequitur ex secunda. quilibet demonstratio ostensiva est potior ducente ad impossibile alijs paribus. patet ex predictis. **¶** Quinta conclusio. quilibet talis demonstratio ad impossibile ducens indignior est ostensiva sibi correspondente. **¶** Patet primo de correspondente sibi primo modo. dignius. n. est conclusionem aliquam per demonstrationem modo directo et naturali procedente probare quam per demonstrationem obliquam et praeter naturalem modo procedentem. De correspondente secundo modo patet per rationem praesertim in textu. b. conclusio potest esse ad mentem aristoteles. quibus etiam duae precedentes conclusiones sibi attribui possunt. **¶** Sexta conclusio. licet demonstratio ad impossibile ducens secundo modo sumpta quo ad primum processum ab impossibili minus noto ad impossibile magis notum procedat: tamen ad secundum processum ex notiori minus notum concludit. **¶** Prima pars patet ex probatione prime conclusionis. Secunda sicut patet. sic enim conclusio est aliqua premissarum in falsitate notior: sic etiam eius oppositum est oppositum illius premissis notius in veritate. quare etc. **¶** Ultima conclusio ponitur sicut aliquos demonstratio ostensiva ex prioribus sicut naturam procedit. demonstratio vero ad impossibile ducens in secundo processu ex posterioribus quo

ad naturam prioribus tamen quo ad nos probat intentum. **¶** Haec conclusio satis apparenter videtur de mente aristoteles in textu: quia tamen non puto univocaliter veram ut patet ex ultimo argumento. **¶** Ad textum autem aristoteles. vide in responsionibus argumentorum et in expositione textus.

Ad rationes principales. Ad primam negativam assumptam loquendo univocaliter tamen de demonstratione sicut quod quod de demonstratione simpliciter. **¶** Ad probationem de qua licet illa diffinitio demonstrationis data fuerit de demonstratione simpliciter. demonstratio tamen ad impossibile ducens secundo modo sumpta aliquo modo scire facit. quod sicut processum eius. Illa etiam quod primo modo sumitur dispositiva facit scire disponendo. scilicet intellectum ad discredendum premissis propter discredere conclusioni. **¶** Ad secundam probationem de qua sicut licet illa diffinitio data fuerit de demonstratione simpliciter. demonstratio tamen ad impossibile ducens quo ad secundum processum solum ex veris procedit. licet quo ad primum ex impossibili demonstrat. **¶** Ad tertiam dicitur quod demonstratio ad impossibile ducens primo modo sumpta est syllogistica. sed secundo sumpta primo processum includit quod est syllogistica et hoc sufficit. illa tamen diffinitio principaliter competit demonstrationi simpliciter. non autem demonstrationi mixtae nisi sicut quid. **¶** Ad confirmationem dicitur quod aggregatum ex illis duobus processibus quo ad primum ad impossibile deducit. et hoc sufficit. **¶** Et si arguitur. quod omnis modus aut processus ab ultimo eius sine denominari debet. ut habet quinto philosophorum. Cum igitur illud aggregatum tandem in veram conclusionem terminetur. syllogistica ducens ad verum et non ducens ad impossibile nominari debet. **¶** Ad hoc respondet quidam quod verum est motus naturales a fine ultimo denominari. motus autem artificialis plerumque denominatur a principio vel agente. sicut medicatio a medico sive medicina sumit denominationem. processus autem intellectus est motus quidam artificialis. **¶** Haec responsio est metaphorica. Sed melius est dicere quod sic placuit aristoteles. et alijs antiquis totum aggregatum a primo processu denominare praesertim cum in hoc differat a quibus alia demonstratione. **¶** Ad quartam probationem de qua omnis demonstratio est quod vel propter quod. vel ad alteram illam reducibilis. et hanc conceditur demonstrationem ducentem ad impossibile merito secundi processus ad alteram illam esse reducibilem. et hoc vide in questione. 35. **¶** Ad secundam rationem principalem patet in questione. **¶** Ad tertiam sicut. Adverte tamen haec quod cum demonstratio ad impossibile unam habeat conditionem merito est dicenda esse potior. est vero demonstratio ostensiva aliam habeat conditionem: ponderande erunt ille conditiones. et hanc a potentiori denominatio fiet. **¶** Ad ultimam rationem potest dupliciter responderi sicut duplicem finem positam in expositione textus. Uno modo quod in demonstratione ostensiva proceditur a prioribus secundum naturam in ducente antea ad impossibile non. licet in secundo processu procedatur a notioribus nobis. **¶** Sed haec responsio patitur instantia ut patet ex ultimo argumento. **¶** Iam salvo meliori iudicio videtur limitanda ad demonstrationem negativam procedentem a causa reota. de qua aristoteles praesertim explicat. et qualiter ut plurimum fieri habet demonstratio negativa. tunc enim ostensiva negativa a priori procedit. sed ducens ad impossibile est a posteriori sicut naturam in secundo eius processu. **¶** Aliter dicitur potest quod in demonstratione ostensiva sicut intentionem aristoteles debet premissis ordine naturali esse conclusionem prioribus sive quo ad nos sive quo ad naturam. In demonstratione autem ducente ad impossibile quo ad primum processum eorum contingit. cum procedatur a minus noto ad magis notum. Unum autem impossibile licet non sit alio prius aut posterius realiter. potest tamen dici eo prius aut posterius sicut cognitionem sive absolute sive respectu determinati ad discendum. **¶** Ad confirmationem patet in expositione textus. Et sic est finis questionis.

¶ Tertior autem et prior est scientia quaecumque ipsius quia et propter quid eadem est: sed non est ipsius quia extra eam que est propter quid etc.

Questio.

xxxviii.

Questio XLIII.

Veritur 44. Utrum sciētia di-

cens propter quid & quia certior scit & prior q̄ solum q̄. *l*lega-
tine ar. primo sic. aliqua notitia q̄. est que
libet notitia propter qd certior & prior. 6°
questio falsa. tenet consequētia. q̄. questio
super hoc fūdatur q̄ notitia propter quid

tertio est notitia q̄. assūptus p̄ de notitia illius primi prin-
cipij q̄libet ens est vel non est. que solum pōt eē quia &
non propter quid. illud. n. principium est omnino notissimum
& certissimum vt oēs affirmant. *S*ecūdo si questio sit ve-
ra tunc naturalis eēt certior metaphysica qd̄ tamen ē p̄tra.
intentionem aristo. in primo 2. 2. meta. *I*tem metaphy-
sica est abstractior naturali & per consequens fin. art. hec ē
certior. consequentia vero p̄batur. q̄. metaphysica conside-
rando subas separatas eē considerat solum q̄ vt patet de mē-
te cōmentatoris cōmento vltimo primi p̄ycozum. natura-
lis vero ipsas eē demonstrat. vt ibidem patet. cū ergo sube-
separe sint subta principalia metaphysice sequitur intentum.

*T*ertio ex qōne sequeretur naturalem sciām certiozem
eē geo^a. consequens ē falsum. cum geo^a sit in primo gradu
certitudinis. cum etiam geo^a sit abstractio: naturali. conse-
quentia probatur. demonstrat enim sciētia naturalis per
cām omne continuū eē diuisibile in infinitum. & q̄ de pun-
cto ad punctum lineam rectam ducere contingit. vt p̄. ispi-
cienti in. 6°. p̄ycoz. *H*ec tamen sunt principia geo^a de quib-
us geometria solum dicit q̄. vt patet. quare &c. *Q*uar-
to sequitur nālem eē certiozem perspectiua. qd̄ tamē vide-
tur falsum. cum p̄spectiua de certitudine mathematica p̄ti-
cipet de qua non participat naturalis. patet consequētia. q̄
de multis principijs p̄spectiue naturalis dicit q̄. & propter
quid probando ipsa p̄ exem^a. d̄ quibus p̄spectiua dicit
solum quia. *Q*uinto aliqua sciētia considerans solus p̄-
pter quid de aliqua re non est in certitudine compabilis sci-
entē consideranti solum q̄. de eadem re igitur &c. assum-
ptum p̄ de geo^a & chirurgia cōsiderat enim chirurgia vul-
nera circularia iardius sanari solū q̄. geo^a vero dicit causā
illius. *I*lle tñ scie sunt adeo disgate vt p̄uenienter compara-
ri non possint vt patet.

Ad oppositum Est Aristo. primo poste.

illo ca. scia autē certior &c.
*I*n ista questione primo p̄mittētur quedā. *S*ecūdo po-
nemur conclusiones.

Quantus ad primum. Sit hec p̄ia distinctio.
sciām considerantem propter quid
& q̄ dupliciter p̄pare possumus ad sciētiā solū p̄siderā-
tem q̄. vno modo absolute sine respectu eiusdem obi. sine
respectu diuersoz. Alio modo respectu eiusdem obi. & hoc
scūdo modo maxime itellexit p̄s. *S*ecūda distinctio aliqua
sciētiā p̄siderare solum q̄. de aliqua re dupliciter itelli-
gi pōt. *U*no modo q̄ solum cōsideret sic eē absq̄ alia d̄mō-
stratione sicut. geo^a sine demonstratione p̄siderat & conce-
dit q̄ de puncto ad punctum rectam lineam ducere p̄tigit.
*S*ecūdo q̄ de ipso habet notitiā per d̄mōstrationem. q̄
sine ab effectu sine per causam remotam arguendo. *I*ps̄
asit itellexit maxime primo. *E*x distinctōe inferitur p̄io
q̄ oē scies aliqua rem p̄ quid de eadem re scit q̄ primo
modo loquendo. *I*ps̄. qui. n. scit q̄ triangulus habet tres
p̄ h̄e angulū extrinsecū scit triangulū h̄e tres angulos. *I*n-
fertur scūdo q̄ nō omne sciens p̄ qd̄ alicuius rei de eadem
re scit q̄ scūdo modo. *I*ps̄. possum enim scire conclusionē
p̄ causam eius proximam q̄uis nulla adducat demonstra-
tio ad illam conclusionem per eius effectum vel causam re-
motam. Dicunt tamen quidam q̄ licet ita sit: tamen sciētes
p̄ qd̄ facile est statim scire q̄. *C*ognita nanq̄ causa p̄oria
& immediata alicuius conclusionis facile est cognoscere effe-
ctum aut cām remotā eiusdem. non autem e contra. *E*t iō
cognoscens solum q̄. non facilliter cognoscit propter quid.
*E*t hoc dixerunt ar. itelligere cum dicit. sed non que ē ipi-
us. q̄ extra eamque est propter quid. quasi dicere velit q̄
qui scit p̄pter quid non scit separatim a quia per effectum
vel causam remotam. qui vero scit solum quia scit separa-

tim a propter quid. Sed iste intellectus alicuius ē a mente
Ari. vt puto. *T*ertia distinctio. quedam ē certitudo simp-
pliciter sine in natura. qualiter deum dicimus ens certissimū
& p̄r alias subas separatas. Quedam quo ad nos q̄r no-
bis certissimū eē dicimus q̄ de q̄libet d̄r eē vel nō eē. & cer-
tius nobis eē dicimus q̄ ignis ē calidus: q̄ lunā aut solē eē
eclipsabilem. *C*ertitudo vō quo ad nām sumit vt puto sal-
uo iudicio meliori penes p̄oritatem nāe & indepēdentiam.
Quanto enim aliqd̄ ens fuerit nā prius & minus depēdēs
tanto eius eē ē minus obligatum. & per p̄s apud naturā
certius. *T*alis autē certitudo quo ad nām ē illa quā huma-
nus intellectus h̄ret si p̄ se sepati itelligere posset sine. mi-
nistrante sensu. sic ēt superius dem̄ fuit de notioz f̄z nāz
tota h̄ scia vt colligi posse ex verbis *L* inconiēsis. eū dicit q̄
conclusio Aristo. est vera supposita diffinitione eius q̄ ē cer-
tius. *Q*ue. n. p̄or sūt p̄pingora sunt luci sp̄iali cuius sp̄atio-
ne res itelligibiles ab aspectu mentis sūt actu visibiles. &
magis sūt receptina illi^o lucis & magis penetrabilia ab aspe-
ctu mentis. vñ & certiora sunt. & scia de his est fin. hūc mo-
dū scia de subijs sepati incorporeis &c. *I*per lucez at sp̄ia-
lem forte itellexit lumē intellectus agentis. aut forte isturū
p̄ime cāe. *C*ertitudo vō quo ad nos nō est nisi indubitata
adhesio intellectus q̄ ex varijs p̄uenire pōt. aut a sēsu & ex-
perientia. sicut certū est ignem esse calidū. aut p̄ dem̄fatio-
nem. sicut certū sit nobis triangulū h̄e tres. aut q̄ sui vlti-
te aliquid ita notū est vt intellectus statim ei adhaereat. vt de
q̄libet d̄r eē vel non eē. & de filiis. *I*n his at duobus vlti-
mis certitudo q̄ ad nos & certitudo quo ad naturā cōside-
re pōt. *E*t q̄bus inferitur q̄ h̄ dens cuius alteri ēt singu-
lari aut specifico incōplexe cōpatus sit ens certissimū f̄z nāz
certius tñ ē q̄ de quoz d̄r eē vel non eē q̄ deū eē: tā certu-
tudine quo ad nos q̄ certitudine quo ad nām. *P*rima p̄
p̄ cū d̄s sit oium p̄m a nullo dependens. sed alia omnia ab
ipso dependēt & ē oium aliozum cā. *S*ecūda pars p̄bat. &
p̄tio de certitudine quo ad nos p̄. nō posset. n. intellect-
nō adhaerere illi p̄n^o debite intellecto: posset autem non ad-
haerere hūc p̄pōni deus est vt p̄. de certitudine. quo ad
naturā. vt q̄ sicut ens vt ens p̄ abstractionem intellectus d̄
p̄us deo vt deus quāmulti appellant p̄oritatem nāe. ita de q̄
libet d̄r eē vel non eē d̄r prius q̄ deū eē. illud ēt d̄r altero
prius a quo non p̄uertitur subsistēdi p̄ia. sed sequitur deus ē
ergo ens ē. & non eē. ergo prius ē ens eē q̄ deū eē. & a for-
tiori p̄us ē q̄libet ens eē vel non eē. *H*anc tñ p̄oritatem puto
magis p̄oritatem rōnis q̄ realem. q̄ si eēt p̄oritatis realis vt
quidaz theologū voluerunt securius p̄cederetur intentus.
*P*remitto vltimus q̄ q̄to cōcurrunt p̄les cāe ad figen-
dā & stabiliendā adhesionē intellectus circa aliq̄ re alij p̄-
bus. tanto maior de illa re h̄ certitudo. *C*āis. n. potentius
concurrentibus ad effectum p̄ducendo magis sine fortius
p̄ducitur effectus. *P*remitto scūdo q̄ sicut effectus in eē
stabilitur p̄ suam cām. ita etiam adhesio & certitudo. intel-
lectus de illo effectu p̄ cognitionem cause stabilitur. patet. si-
cut perfecta rei cognitio a cognitōe cause dependet per istā
famosam auctoritatem. sicut res se habet ad eē ita se habet
ad cognosci. sic etiam certitudo rei ad eadem dependere vt
datur. *P*reterea. cognitio effectu per sensum aut alio mō a
posteriori cōmuniter nō quiescit intellectus donec cām ei^o
inuenit quia inuenta tanq̄ certitudine h̄is quiescit q̄ &c.
*P*remitto tertio. q̄ non ex solo maior certitudine prin-
cipiorum arguenda est maior certitudo sciētie. patet. quia
ex alia parte possent eius conclusiones per cās suas p̄ori-
mas minus certe dem̄ari. *P*remitto vltimo q̄ quedā
sciētia est alia certior simplr. quedam vō fin. qd̄. sine de
certitudine quo ad nos. sine de certitudine quo ad nām lo-
quendo. *D*icetur enī certior fin. quid que fin. eius p̄ez h̄
p̄nā fuerit certior. simplr at. q̄ aut fin. totū. aut fin. maiorē
partem fuerit certior alijs paribus.

Prima cōclusio Absolute loquendo ali-
qua notitia quia. quacun-
qua notitia propter quid certior & prior est. sine quo ad
nos sine quo ad naturam. patet ex primo argumento prin-
cipali. *S*ecunda conclusio. de quacunque re habeatur

scia qz. et scia ppter quid. certior: hñ scia qz sifolū habeatur qz alijs parib: sine habeat scia qz. primo mō sine scdo mō p3 ex scdo pmissō. Si nāq3 vltra notitiā que absolute d ali quo complexe hñ. aut que habeat p cāz eius remotā aut effectū habeat notitiā p cām ei' immediatā multo magis stabiliunt certitudo intellectus qz si illa nō hñat. vt p se notum ē.

Tertia cōclusio. loquēdo de scia totali nō quelibet scētia dicit qz. et ppter quid. de quibusdā principijs alteri' scie est simplr certior: scia solū dicente qz. de eisdē principijs: p3 qz naturalis scia de quibusdā principijs geometrie dicit qz et ppter quid. de quib' geo' solū dicit qz. loquēdo semp d nouitā qz p' mō. sicut pbat in argumento tertio pncipali et tñ naturalis nō est absolute certior: geo'. ergo et c.

Quarta cōclusio qlibet scia totalis de multis principijs alterius scie nō solū vlib'. sed et specialib' dicit qz et ppter quid: alijs parib' certior: est totali scia dicte solum qz de eisdē. **Ista cōclusio** pōt probari. sicut scda p scdm pmissū. Possunt etiam rōnes inconueniens adduci. quas vide in expositione textus. **Notanter** dicit alijs parib'. qm scētia naturalis de multis ppter quid dicit que a perspectino supponunt tāq3 principia ei' vniuersalia aut specialia. et tñ perspectina illaz in certitudine excedit loquendo de certitudine quo ad nos ppter certitudinē mathematicā in ipsa contentam quā recipit a geometria. Pōt tamē cōcedi qz naturalis scia certitudine quo ad nos est fm quid certior: ppectina. vt colligit ex vltimo pmissō. Certitudine vero quo ad naturā que vā et p'ia est certitudo est simpliciter certior: vt p3 ex tertia distinctione. **Hec cōclusio** fit ad mentes Aristo. in textu. Scda etiā sibi attribui pōt. Quidam tamē alij sub alijs verbis cōclusionē posuerunt quā dixerunt eē ad mētē Aristo. videlicet quelibet scientia subalternans est certior: subalternata. et sola subalternans de oib' dicit ppter quid. de qb' dicit qz sicut geo'. Subalternata vō vt ppectina de multis dicit qz de quibus nō dicit ppter quid. P' mō nō videtur verū cū naturalis sit subalternans ppectina. et tamē non est ea certior: nisi fm quid. Quidā tamen moderni negant ppectinā proprie subalternari naturali. sed solū geometrie proprie subalternat. Que respōsio nō apparet rōnalis. Ppectina enim magis est naturalis qz mathematica vt habet. 2. physicoz: qz responsio falsa. **Item** h' modus pcedēdi ppectine sit quādoq3 mathematicus. et quādoq3 naturalis. materia tamē de q' principaliter cōsiderat est naturalis. vt p3: quare et c. **Secūdū** etiā dictū recipit instātia. qz geometria de multis ei' principijs dicit qz et non ppter quid. naturalis etiam medicinam sibi subalternat. de multis tamen principijs et conclusionibus naturalibus dicit solum qz. Immo pro maiori parte naturalis a posteriori pcedit.

Ad rationes principales. **Ad primam** cōceditur illud quod argumētū probat vt in prima p'clusionione dictū fuit. **Ad secundaz** cōceditur naturalis quo ad nos certiozem esse metaphysicā. licet quo ad nām sit valde incertior: **Ad rationem** in oim: vide in questione. 35. sufficienter. **Ad tertiā** cōceditur naturalē sciam esse fm quid certiozem geo' que tamē absolute est incertior: quo ad nos. vt patet ex tertia cōclusionione. **Ad quartam** patet ex quarta cōclusionione.

Ad vltimam primo posset negari cōsequētia. h' enim añs esset verū cū hoc tñ stat vt illa scientia que vtrinq3 cōsiderat certior: sit qz illa que solum dicit qz. Secundo negā dū est añs quāquā enim scientie ille sint disperate cōueniūt tñ in modo mouēdi intellectum certo vel incerto. et p cōsequens in earū certitudine inuicem possunt comparari. et sic est finis cū dei laude.

Et que nō ē ex subo: illa que ē ex de subiecto vt arithmetica armonica: et que ē ex minoribus ea que ē ex appositione et c. **Qō .xlv.**

Veritur 45. Vtrum scia abstracta sit certior: minus ab abstracta et scientia que est de simplicior:

bus sit certior: ea que se habet secundum appositionem. **Ad partem** negatiuam arguitur primo sic. enia separata que sunt maxime a materia abstracta et de quibus scientia abstractio: considerat sunt difficillime cognitionis. ergo qd falsa tenet cōsequētia. qz quāto aliquid est difficilius cognoscibile tanto est incertior: assumptū p3. 2. metaphysice. ita enim se habet intellectus noster ad substantias sepatas sic oculus noctue ad lucē diei. vt ibidem hñ. quare et c. **Secūdū**. magis vniuersalia sunt magis abstracta que tñ minus certa videntur qz singularia. cū per singularia certa fiant multa vniuersalia. ergo scia abstractio: est incertior: minus abstracta. **Tertio** si qd esset vera sequeretur sciam. libi physicozū certior: esse scientia libri de anima. cōsequēs videt cōtra intentionē Ari. et cōmentatoris in probemio libri de anima. cōsequētia tenet p'io qz scia libri physicozū cū sit vlior est abstractio: **Secdo** qz scientia libri de anima se habet per appositionē ad sciam libri physicozū. sicut etiaz subiectum vnius se h3 per appositionē ad subiectum alterius. **Quarto** sequeretur metaphysicam esse certior: geometria et arithmetica. et sic scie mathematice nō essent i p' gradu certitudinis cōtra intentionē cōmē. patet p'ia cū sint de vniuersalioribus et de magis abstractis a materia et simplicioribus. substantie enim separate fm eē et fm intellectū a materia separantur. enia vō mathematica solum separantur fm intellectum. quare et c.

Ad oppositū est p'is loco prius allegato. **In ista questione** primo p' mittentur quedam. secūdo ponent conclusiones ad questionem respondentes.

Quantum ad primum. Sit prima distinctio duplex est abstractio. quedā ē fm rē qualr intelligentias realiter a materia dicim' abstractas quedā est fm imaginationē aut intellectū qz nō realiter sit abstractio. et hec est duplex. quedam sit a minus cōi abstrahendo cōtus sicut ab hoie aial. et a corpore animato corpus mobile. quedam a mā formā abstrahendo siue substantialem siue accidentalem. que h3 sine illa esse nō possit. si ne ipsa tñ potest intelligi aut imaginari. sicut lineā. superficiem triangulum. et his similia. per intellectum aut imaginationē abstrahimus a materia in qua necessario habent esse.

Prima abstractio considerationi metaphysice deseruit **Secūda** cuiuslibet scie cōsiderationi deseruire pōt. itā quelibet scia aliquod genus simul cū eius spēb' cōsiderat. **Tertia** vō scientijs mathematicis. **Ex distinctione** inferitur qz si per abstractionem vlla certitudo sumatur rei: a prima abstractioe magis sumit certitudo quo ad nām. ab alijs vō magis certitudo quo ad nos. **Premittit vteriq3** penes aliud certitudinē quo ad naturā de quo vide in tertia distinctione qōnis pcedētis. **Premittit secūdo** qz mā ppter sui varias mutabilitates et potēcialitates qz habet ad varia entia pōt magna eē cā incertitudinis nostre. p3 de mēte oimz. est et tā modice et imperfecte entitatis vt ei' nā sit valde latens et non nisi difficulter cognosci possit vt colligitur de mente Aristo. et commen. primo physicozū. **Ex quo** inferitur qz abstractio formarum a materia siue realis siue per intellectum facta iungat ad certitudinem rei.

Premittit tertio qz illud quod se habet fm quādā adiectionem ad alterum se habet per modum specie respectu generis. p3 quia si. a. se habet secundum adiectiones ad b. tūc. a. includit. b. et cū hoc aliquid vltra quā respectu. b. est tanq3 species. patet etiam discurrendo. linea enim visualis se habet fm adiectionem: ad lineam. et se h3 per modum specie respectu ipsius. numerus sonorus addit supra numerum et est tanq3 species respectu ipsius. et sic de alijs. **Ex quo** inferitur illud respectu cuius aliud se habet secundum adiectionem esse eo simplicius et per consequens abstractius. **Patet vterius** ipsum esse magis paratuz certitudinē aliud vō magis incertitudinē.

Prima cōclusio Scia p'siderans de reb' a materia naturali realiter separatis quo ad illam partem est certissima certitudine quo ad naturam. patet quia talia entia sunt quo ad na

certissima de mente phi. 2. meta. Idem etiam ex predictis patet. primo quia huiusmodi entia sunt alijs priora sicut natura et magis independentia. et per consequens certissima. patet consequentia ex ratione precedenti. Item sunt abstracta secundum rem quam secundum intellectum. abstractio vero inuenit ad certitudinem rei ut ex predictis patet. Item tam si res quam sicut in intellectu a materia maxime elongat quam magna est in certitudinis causa. ut patet ex secundo premissis. ergo etc. Ex conclusione correlarie inferitur metaphysicam esse omnium aliarum scientiarum certissimam certitudinem quo ad naturam saltem quo ad eius partem. principales qua considerat substantias separatas. Sequitur ulterius quod de tali certitudine loquendo ipsa est in primo gradu certitudinis. Secunda conclusio. Ista sit scientia tamen metaphysice de substantiis separatis intellectui nostro considerato sicut quod recipit notitiam ex administratione sensuum est valde incerta. patet ex auctoritate allegata in primo argumento principali. Item substantie separate maxime sunt a sensibus nostris remote ergo ab intellectu nostro prout sibi sensus deseruiunt difficillime cognoscibiles et per consequens valde incerte. et consequentia. nisi quis ponere vellet differentiam iter magis difficile et magis incertum. Tertia conclusio. scilicet de rebus abstractis tertio alijs partibus certior est scilicet minus abstracta. hoc patet ad mentem Aristoteli in textu et potest probari sic. Scientia abstractior est de magis elongatis a materia que est magna causa incertitudinis per secundum suppositum. ergo etc. Item abstractio a materia inuenit ad certitudinem rei per correlarium secundum suppositum. ergo etc. Item scilicet hoc modo minus abstracta videtur principiis scientie abstractioris. sicut prospectiva videtur principiis geometrie et non e contra. ergo etc. Item arguitur ratione lincomensis. scientia hoc modo abstractior est de rebus absolute prioribus et secundum naturam certioribus. ergo etc. Ex conclusione inferitur geometriam esse perspectiuam certiorum. et arithmetica certior est musica. Idem etiam asserit philosophus in textu. Et verificatur per se simul cum eius corollariis tam de certitudine quo ad nos quam de certitudine quo ad naturam. Geometria enim est de prioribus sicut natura et de notioribus nobis et nature quam perspectiva. Licet enim geometrica entia sint a se sua exteriora remotiora non tamen intellectui disproportionata redduntur sicut substantie separate. et cum hoc a materia sensibili sunt magis abstracta quam ea de quibus considerat prospectiva. ergo etc. Quarta conclusio. scilicet certitudine quo ad nos scilicet de rebus abstractioribus secundo modo sit certior alijs partibus: stat tamen ut certitudine quo ad naturam sit incertior. Prima pars patet postquam magis vilia alijs partibus sunt nobis magis nota. Secunda patet ex tertio argumento principali scilicet natura quo ad alia est omnibus alijs naturalibus certior. ut patet in problemis libri de anima. que tamen minus est abstracta. secundo modo abstractionis quam scilicet libri physicorum. est tamen primo modo abstractior et de prioribus sicut naturam quo ad partem qua agitur de intellectu: cum intellectus dicatur a materia aliquo modo separatus. Dubium tamen est de octavo physicorum in quo determinat de primo motore. sed de hoc vide de in questionibus primi de anima. Quinta conclusio. licet principia metaphysice sint nobis certissima et principia aliarum scientiarum nobis certiora. ex hoc non euidenter inferunt metaphysicam esse absolute quo ad nos certiorum. Prima pars patet de istis principiis. de quolibet dicitur esse vel non esse et non contingit idem simul esse et non esse. et quecumque sunt eadem vni tertio eadem sunt inter se. et sic de multis alijs. Secunda pars patet ex tertio supposito precedentis rationis. Licet enim ita sit. quia tamen illa principia sunt minima pars metaphysica et in residua parte consideratur de quiditatibus rebus et de substantiis separatis que sunt respectu nostri valde incerte. id est metaphysica quo ad nos redditur multis alijs incertior. Alias tamen in questione trigesimalertia concessit istam conclusionem. metaphysica est qualibet alia certior certitudine principiorum. Ex illa tamen non sequitur oppositum huius conclusionis. sed solum sequitur ipsam esse quo ad nos sicut quid certiorum. Ex predictis colligere possumus modum graduandi scientias in earum certitudi-

ne. Loquendo namque de certitudine quo ad naturam: metaphysica est in summo et primo gradu certitudinis. post eam sequitur scientia naturalis. et moralis. et ultimo scientie mathematice. res enim mathematice a rebus naturalibus in esse dependent. et sunt eis naturaliter posteriores. Loquendo vero de certitudine quo ad nos mathematice sunt in primo gradu certitudinis. et naturales sunt in remissione gradu. et metaphysica in gradu remissionis. hoc sensu commetator in auctoritate allegata. Nota tamen hic diligenter sicut in precedentibus dictum fuit. et in primo de anima: quod non repugnat intellectui humano ita certum modum procedendi habere posse in naturalibus et metaphysicis sicut in mathematicis. sicut contingeret si daretur intellectus adeptus. et tunc certissima et certior nature eadem essent. et quod eterna nature certior esset sibi certior et e contra. et scientia certior alia secundum naturam etiam esset intellectui certior. et ista debet vocari propria et vera certitudo. hic autem loquor de certitudine intellectus nostri considerato secundum quod notitiam recipit per ministracionem sensuum. Ultima conclusio inter scientias abstractas tertio modo. illa est alia incertior alijs partibus que respectu alterius se habet per appositionem. hoc est conclusio est ad mentem Aristoteli in textu. et sic eam format lincomensis. Potest tamen probari ex premissis. quia scientia illa que se habet per appositionem respectu alterius est respectu illius tanquam species respectu generis. et est ea minus abstracta et res considerans minus simplices et abstracta. ut patet ex tertio premissis. et per consequens est incertior. patet consequentia ex predictis. Ex conclusione inferitur quod arithmetica est certior geometria. Nam geometria se habet per quandam appositionem ad arithmetica: sicut punctus de quo geometria considerat se habet per appositionem ad unitatem de qua considerat arithmetica. Idem etiam habetur ab Aristotele in textu. Item ratio mensure et proportionis qua inuicem mensuratur geometrica principia in numero reperitur de quo considerat arithmetica. quare etc. Ex predictis patet quod inter scientias mathematicas arithmetica est certissima. post ipsam sequitur geometria. per prospectiva vero astronomia et musica in earum certitudine medie sunt inter mathematicas et naturales. Patet ulterius quod inter naturales scientias scientia libri physicorum est in primo gradu certitudinis quo ad nos. Scientia vero libri de anima est in primo gradu certitudinis quo ad naturam: que tamen propria nostra certitudo dici potest. Quedam alia tetigi in questione trigesimalertia. huic questioni pertinentia que illic vide.

Ad rationes principales. Ad primam patet ex prima et secunda conclusionibus. Ad secundam dicitur quod licet probari et intentum: hoc tamen non esset contra intentionem. Aristoteles verumtamen negatur minor. et consequenter dicitur quod licet simplex apprehensione singularis aut singularium aliquo modo dependeat non tamen oportet ut certitudo aut intellectus adhesionis a certitudine singularium dependeat: licet aliquando hoc fieri possit. Ad tertiam patet ex quarta conclusione. et licet scientia libri de anima se habeat per appositionem ad scientiam libri physicorum ex hoc non euidenter arguitur secundum intentionem Aristoteli. ipsam esse incertiorum. Aristoteles enim ut bene lincomensis exponit ibi comparabat scientias abstrahentes formas a materijs que tamen sunt in materia. sic ut illa que magis abstracta sit certior: illa que se habet per appositionem qualiter se habent arithmetica et geometria. Possent etiam dici quod argumentum in solum probat scientiam libri de anima quo ad nos esse certiorum. Ad ultimam patet ex conclusione prima et correlario post quintam conclusionem. Et sic finitur cum christi laude.

Una autem scilicet est que est unius generis que cunctis ex primis componitur. et pres aut passionibus horum sunt per se etc.

Veritur 46. vtrū ad unitatē scie
requirant quatuor con
ditiones que ponuntur in tex. Ad alterita
tem vero requirant alteritas principiorū.

Ad partem negativam arguitur primo
contra conditionem primam. metaphysi
ca est scientia vna: et tamen non est vnus
generis subiecti. ergo questio falsa. maior de se patet minor
probat. quia subiectū metaphysice. s. ens nō est genus:
sed omnia genera transcendens. deus etiam qui ponit obie
ctum metaphysice: et a quibusdā dicitur subiectū nō est p
se in predicamento. et si eēt nō reponeretur tanq̄ genus sed
tanquam species vel individuum. quare et c. **Secundo**
scientia naturalis est scientia vna cuius subiectus non ē vnū
genere. quare et c. minor probatur. qz corpus mobile qd
communiter ponitur subiectum ipsius non est ens per se.
sed per accidens. tale autem non est per se in predicamento
et per consequens non est genus. ergo et c. **Idem** argumē
tum fieri potest de linea visuali que ponitur subiectum per
spectivę. **Confirmatur** corpus humanū sanabile et egro
tale qd ponitur subiectum medicine non est genus. tūz qz
est ens per accidens. tūz quia est spēs specialissima. sicut
etiam homo est spēs specialissima. ergo et c. **Tertio** que
libet scientia vna est habitus vnus et qualitas vna. quare ad
eius unitatem requiritur unitas sui generis et sue differen
tie. et non ille quatuor conditiones que vident extrinsece a
natura ipsius. **Quarto** arguitur contra secundam condi
tionem. nulla scientia componitur ex principijs. ergo secun
da conditio non bene posita. assumptum patet siue entis sci
entia fuerit habitus vnus siue aggregatum. ex habitibus:
principia non sunt partes quantitativę nec qualitativę scientie.
quare et c. **Preterea** principia prima in scientia raro de
monstrationes ingrediuntur. etiam de ipsis proprie nō ha
betur scientia. vt patuit in precedentibus. ergo scientia nō cō
ponitur ex eis. **Confirmatur** argumentus principale sic
scientie particulares non procedunt per principia prima. er
go et c. assumptum patet de geometria et arithmetica. que
non vtuntur principijs metaphysice cōmunissimis. et licet
vterentur illis. non tamen ab illis sumerent unitatem quia
tunc ambe essent vna scientia: qd non est dicendū. **Qui
to** arguitur contra tertiam et quartam simul corpus mobi
le qd est subiectum naturalis philosophię non habet par
tes per se nec passiones per se. ergo et c. assumptum patet.
cum sit ens per accidens. hec enim propositio non est p se
in primo modo. aer est corpus mobile. sed ponitur in secun
do. qd tamen requireretur ad hoc. qd aer eēt pars corpo
ris mobilis per se. **Idem** argumentum fieri potest de
linea visuali que est subiectum perspectivę. et corpore hu
mano sanabili et c. quod ponitur subiectum medicine cum
sit ens per accidens: nec sub se habeat species. **Deinde**
arguitur contra secundam partem questionis. non minus
unitas subiecti ad unitatem scientie requiritur q̄ unitas pn
cipiorum. ergo econtra ad scientie alteritatem non minus al
teritas subiecti requiritur q̄ principiorum. idem etiam vi
detur de alteritate partium et passionū subiecti. quare Ari
stoteles insufficiens fuit in ponendo causam alteritatis scien
tie. **Secundo** sequeretur q̄ perspectivę non esset altera
scientia a geometria. patet. qz principia vnus sunt ex prin
cipijs alterius. Et per idem sequeretur q̄ non esset alia a
naturali philosophia. multa enim perspectivę principia ex
principijs scientie naturalis dependet. quibus concessis se
quitur q̄ geometria et naturalis philosophia non sunt alte
re ab invicem quia quecumq̄ sunt eadem vni tertio sunt ea
dem inter se. **Tertio** sequeretur nullam scientiam spe
cialiē eē aliam a metaphysica. consequens est falsum. ut
patet. consequentia tenet. quia cuiuslibet alterius scientie pn
cipia sunt ex principijs metaphysice. Ex quo ulterius infer
tur omnes scientias speciales eē idem inter se: primo. quia
sunt idē metaphysice. scdo quia sunt ex eisdē principijs. v3.
principijs cōmissimis metaphysice.

Ad oppositum est philosophus primo po
ste. circa finem in illa par
te. vna aut est scia et c. **In ista qōne** priō videbitur prima
pars qōnis. Scdo videbitur de secunda.

Quantum Ad primum sit hec prima distinctio
scientia vt proposito spectat. dupli
citer accipi potest. vno modo pro solo habitu conclusionis
demonstrate. alio modo pro aggregato ex multis habitib⁹
sive processibus demonstrationis et principijs eorum de
bitum inter se ordinem et debitam connexionem habenti
bus. qualiter totam geometriam dicimus esse scientiam.
Ex ista distinctione sequitur secūda distinctio: q̄ sicut sci
entia est duplex sic unitas scientie est duplex. Scientia enīz
primo modo dicitur vna cum sit habitus vnus et qualitas
vna: quam unitatem sumit ex genere et propria differentia
si sit unitas specifica. unitas vero scientie secundo modo sū
pta non potest esse unitas proprie. sicut etiam exercitus nō
est vnum unitate proprie sumpta. sed est unitas quedam
improprie que consequitur debitum ordinem et connexio
nem partium istius scientie cum debito respectu ad aliqd
vnam principale. qualiter exercitum dicimus vnum pro
pter unionem ordinis partium suarum cum attributione
ad vnum imperatorem exercitus. Ad propositum ergo
locutus est Aristote. de scientia et unitate scientie secundo
modo. **Tertia** distinctio subiectum alicuius scientie esse
vnus generis. dupliciter intelligi potest. vno modo. q̄ sit
vnus generis predicamentalis. et per se reponatur in pre
dicamento tanq̄ genus. alio modo q̄ sit aliquod cominu
ne non equivoce pluribus specie distinctis sūm quēdam
ordinem attributum. siue sit vere univoce siue analogū.
Quarta distinctio. q̄ subiectum scientie sit secundo mo
do genere vnum divisibile in species dupliciter contingere
potest. vno modo. quia ipsum sūm se est in tales species di
visibile. sicut anima que est subiectum libri de anima. secū
do quia non est ratione sui sed ratione adiuncti quod est de
formali consideratione scientie. sicut corpus humanum sa
nabile et egrotale. non in eo q̄ corpus humanum habet
sub se species in medicina consideratas. cum sit species spe
cialissima. sed in eo q̄ est sanabile vel egrotale. multe nam
qz sunt egritudinis et sanitatis species. et hec sunt de for
mali consideratione medici. **Quinta** distinctio principio
rum que dicuntur prima. quedam sunt prima absolute. vt
principia metaphysice. quedam prima sūm quid siue in sci
entia in qua sunt principia. sicut principia geometrie prima
dicuntur non absolute sed sūm quid. v3. respectu geome
trie. **Ex quo** sequitur q̄ scientiam aliquam procedere
ex principijs primis dupliciter intelligi potest. s. vel primo
vel secundo modo. **Ultima** distinctio. aliquid esse per
se partem subiectivam subiecti alicuius scientie. dupliciter
intelligi potest. vno modo sicut absolute perfectas primi mo
di inter ipsa reperiatur. alio modo in relatione solum ad cō
siderationem scientie. vel sub alijs verbis. quia reperiatur
ratione adiuncti quod est de formali consideratione scien
tie. **Exemplum** primi. sicut anima per se attribuitur suis
speciebus in primo modo. **Exemplum** secundi. sicut cor
pus mobile quod ut sit de nullo absolute predicatur in pri
mo modo perfectatis. veritamen in relatione ad considera
tionem naturalis philosophię dicitur cuiuslibet corpozi mo
bili attribui per se tanq̄ pti subiectivę. cum naturalis phi
losophus per se de motu vel mobili consideret corpus eti
am mobile in se motum includit. motus autem cum sit de
principali consideratione philosophi naturalis plurimas ha
bet sub se species de quibus per se predicatur et que a phi
losopho considerantur. ut motum localem. alterationem.
generationem. corruptionem. augmentationem. **Pr
ma conclusio.** loquendo de scientia et unitate scientie secun
do modo ut aristo. loquitur ad unitatem scientie non requi
ritur subiectum eius esse vnum gñe univoce siue predica
mentali. p3 ex primo argumēto. principali. **Secūda** p3.
ad unitatē scientie supradictā requirit ipsam hñe subim vnum

Questio xxxvi.

græ secundo modo. probat. q: hmoi unitas ex ordine quo
dam dependet eñtiali partiu scie. cū attributiōe tñ ad unū
principale. vt p3 ex secunda distinctione ⁊ de mente oim
auctoꝝ. Illud aut̄ rationabiliter nō potest eē nisi subin pri
mum scie. qd̄ quidem equiuocū eē nō potest. q: cū diuer
sis rationibus distincta significet ab eo non potest aliq̄ uni
tas sumi. sufficit autē q̄ sit aut̄ uniuocum aut analogū. plū
bus tamen s3 spēm attributū. vt p3 ex precedentib⁹. ¶ Itē
ad p̄clonem var. sic. cuiusq̄ motus unitas principaliter sumi
tur ex unitate terminorum ⁊ presertim termini ad quē. vt
habetur quinto p̄physicoꝝ. ergo a simili cuiusq̄ processus
scientifici unitas sumenda est principaliter ex unitate termi
ni ad quē ultimate tendit. tenet p̄na. q: processus scientificus
videtur motus quidam. cū ergo subin scie sit ultimus ter
minus ad quē tendunt processus illius scie. sequitur q̄ ab
unitate subī principaliter sumenda est unitas scientie. sicut
enim in arte aut scientia edificatiua p̄cipaliter queritur cō
structio domus que est subiectum eiusdem. sic in scientiis
speculatiuis p̄cipaliter queritur cognitio subiecti tāq̄ sit
finitis ultimus cuius cognitio queritur. ¶ Tertio subiectus
primū in aliqua scia est primū via cōpositionis ⁊ ultimū
via resolutionis. ergo ab eius unitate est unitas scientie su
menda. tenet p̄na. q: ab unitate p̄tū ex quibus compositū
componitur ⁊ in que resoluitur dicitur compositū eē vnus
⁊ presertim ab unitate forme. assumptū de se. patet. talis
aut̄ unitas subiecti nō oportet vt sit unitas uniuoca. sed suf
ficit ipsam eē uniuocam vel analogā. vt ex predictis patet.
¶ Contra p̄clusionem istā instatur sic. Si unitas scientie ab
unitate subiecti d̄penderet sequeretur geometriaz ⁊ arith
meticam eē magis vnā q̄ metaphysicā. p̄ns videt̄ fal
sum cum ipsa sit verior ⁊ perfectior scia q̄ ille. probat̄ con
sequentiā q: magnitudo ⁊ numerus que sunt earū subie
ta sunt magis vnū q̄ ens. eo q̄ sunt maioris siue perfe
ctioris entitatis. ⁊ in paucioribus inueniunt̄ q̄ ens. Ad hoc
respondetur negando p̄nam. ¶ Ad probationē negatur as
sumptum. ⁊ p̄r dicitur q̄ s3 numerus ⁊ magnitudo sint
perfectioris entitatis ⁊ in paucioribus inueniunt̄ q̄ ens. tñ
q: ens est minus diuisibile. ideo magis est vnū. quodlibet
n. inferius actuali diuisione magis ē diuisibile q̄ ei⁹ sup̄ius
⁊ cōsequenter minus vnū. quare ⁊c. ¶ Tertia cōclusio
ad unitatem scientie requiritur unitas principiorum p̄mo
rum in illa scia. p̄batur sic. processus scientie ē motus q̄
dam rationis discurrētis de vno ad aliud. omnis aut̄ mo
tus a principio quodam procedit ⁊ in aliquid terminatur.
quare in progressu scientie oportet aliquod supponi princi
pium vel aliqua principia a quo vel a quibus fiat p̄gressus
hec aut̄ sunt principia p̄ma illius scientie. vt patet. ¶ Itē
processus demonstratiui qui in scientia ponuntur non faciūt
scire nisi tandem ad principia indemonstrabilia resoluātur
que sunt in ista scientia p̄ma. ergo ⁊c. tenet cōsequentiā ⁊
assumptum patuit in precedentibus pluris. Illud autē p̄
cipia debent eē vna unitate considerationis proprie illi⁹ scie
tie. cū illa p̄sideratio formale sit scie. a forma vero maxime
est rei unitas sumenda. ⁊ p̄pter hoc s3 naturalis ⁊ mathe
maticus de corpore cōsiderēt. q: tamē aliter ⁊ aliter hoc fa
ciunt. Nam naturalis de ipso cōsiderat. vt quale. ⁊ vt acti
uum vel passiuum. mathematicus vero ab his abstrahit.
sed solum vt q̄tum ⁊ sub ratione mēsure cōsiderat p̄nci
pia sup̄ corpore fundata in scia naturali ⁊ geometria. n̄ erūt
vna sed valde diuerse. quare scie ille non erunt vna sed di
stincte. Notanter dicitur p̄moꝝ in illa ⁊ nō p̄moꝝ ab
solute. q: sicut dicebatur in cōfirmatione quarti p̄cipalis
scientie sp̄ales non procedant per principia cōmissa. vt p3
⁊ s3 ex illis procederēt nō tamē ab illis sumerent unitatem
immediate. ¶ Quarta p̄clō. ad cōpletā scie unitatē requiritur
ipsam cōsiderare ptes ⁊ passiones per se sui subiecti ⁊ suaz
partium. p3 q: aliqñ inter ptes ipsius scie non eēt debitus
ordo ⁊ ipsarū debita cōnexio. qd̄ maxime requiritur ad scie
unitatē. vt p3 ex distinctione scda. ⁊ loquor hic de partib⁹
subiectiuis. s3 quidā dicant q̄ Aristo. maxime intellexit de
p̄tib⁹ eñtialibus aut̄ itegralibus sicut naturalis de corpo
re mobili cōsiderās cōsiderat de mā ⁊ forma q̄ sunt ei⁹

partes eñtiales. ⁊ grāmaticus de oratiōe cōsiderās d̄ istis
cōsiderat que sunt partes eius integrales. Ego vero puto
hic aristotelē intellexisse de p̄tib⁹ subiuuis neq̄ vlr̄ vnus
est sciam cōsiderare ptes eñtiales vel integrales subī sui.
⁊ dixi de geo⁹ ⁊ metaphysica in expōne textus. Ex istis cō
clusionibus p3 qd̄ p̄ quāz illarum cōditionū ab unitate scie
tie excludatur. vt cōiter expositores dñt p̄ p̄mā enī condi
tionem excluditur equiuocum de quo vt sic nō potest esse
scia nec demonstratio. ¶ Per eādē etiā concludit̄ q̄ geo
metria ⁊ arithmetica non sunt vna scia cum non sint vnū
subiecti. qm̄ subiectū vnus nō est subiectum alterius. nec
sub illo continetur. p̄ scda; vero excluditur diuersitas cōsi
derationis de eadē re. vt cōiter dicitur. q̄uis. n. diuerse sa
entie de eodē subiecto cōsiderēt nō sequit̄ ipas eē vnā.
cū distinctis rōnibus de ipō determinēt. a rationibus au
tem distinctis cōsiderādī. p̄uenit. vt diuersa sint scientiarū
p̄mā. ⁊ propter hoc licet naturalis ⁊ geometria de corpo
re cōsiderent non sequit̄ ipsas esse scientiā vnā. naturalis
enim de corpore cōsiderat s̄m q̄ quale actiuum vel passi
uum s̄m q̄ transmutans vel trāsmutabile. ⁊ ideo p̄cipia
nālis p̄cipaliter super motu fundant̄. geo⁹ vero corpus
abstrahit a qualitibus ⁊ motu. sed ipm̄ vt q̄tum confide
rat ⁊ vt mēsurabile vel mēsurans. quare principia sua sup
cōsideratione corporis fundata distincta erunt a principijs
scie tie naturalis. Idē et dici pōt de naturali ⁊ astronomia
que s3 de corpore celesti cōsiderent nō ex hoc concludi de
bet vt sint simpliciter scia vna. qm̄ de ipso distinctis rōnib⁹
bus determināt. ⁊ propter hoc diuersa d̄ corpore assumūt
principia. ¶ Per tertiā aut̄ conditionem excluduntur ab uni
tate scientie partes subiectine per accidēs subiecti scientie si
cut geometria q̄ p̄cipaliter de linea cōsiderat nō p̄siderat
lineam albam vel nigram nec lineā pulchrā vel turpez. cū
sint ptes lineę per accidēs. Et propter hoc geometria ⁊ p̄
spectiua ⁊ vlr̄ scia subalternās ⁊ subalternata nō sunt sim
pliciter vna. Nam linea visualis de qua p̄spectiua p̄cipa
liter cōsiderat ē ps̄ subina ⁊ per accidēs lineę de qua p̄
cipaliter cōsiderat geo⁹. linea vero recta vel curva dicunt̄
ptes lineę per se. ⁊ hoc in relatione ad cōsiderationē geo
metrie. vt ex ultimo notabili colligi pōt. ⁊ ideo scientia de li
nea cōsiderās ⁊ linea curva vel recta est scia vna. ¶ Per
ultimam vero conditionem passiones excludunt̄. que cō
siderationi scientie p̄ accidēs comparātur. ¶ Quinta con
clusio ponitur a quibusdam. inter predictas quatuor condi
tiones ad unitatem scientie requisitas formalior ⁊ p̄cipali
or est conditio secūda v3. veritas principioꝝ in illa scientia
probatur sic. Scientia maxime unitatem sumit ab unitate
cōsiderationis eorum de quibus determināt ⁊ super hac
eius principia fundantur. ergo ⁊c. ¶ Confirmat̄. si princi
pia fuerint eadē in aliqua scia ⁊ s̄m cōsiderationē vnā.
tunc o3 vt scientia illa sit vnus generis subiecti. nā que nō
sunt generis vnus non sunt considerationis vnus. ⁊ tunc
vltra oportet ipsam cōsiderare ptes ⁊ passiones per se ⁊
non per accidēs. q: que sunt p̄ accidēs sub eisdem. prin
cipijs cadere non pōssunt. ⁊ sic videtur alias tres p̄ditiones
a secunda dependere. ¶ Sexta cōclusio opposita precedē
ti ponitur de inente linco. inter predictas condiciones for
malior ⁊ p̄cipalior est conditio p̄ma. Illud cōclusio p̄
mo probari potest ex verbis linco. cum dicit. scientia vna
est que subicit genus vnū vt arithmetica numerum ⁊
geometria magnitudinem immobilem. ⁊ q: nihil scit nisi
ex propriis principijs im̄mediatis. ad hoc vt scientia sit vna
oportet q̄ habeat principia nota propria vnificata in unita
te subiecti vnus. Ex quibus vbi bis manifeste apparet. q̄
unitas principioꝝ sumitur ex unitate subiecti ⁊ non eō
tra. ⁊ loquor de subiecto adequato ⁊ formaliter sumpto.
videlicet s̄m adequata; ⁊ proprie sumptā scientie cōside
rationem. parum post etiā dicit. hec igitur tria aggregātur
vt sit vna scientia unitas subiecti super quod erigit̄ demō
stratio. principia vnificata in subiecto illo ex quibus fit de
monstratio. ⁊ q̄ subiectum habeat species ⁊c. Illud etiam
conclusio potest ratione probari. p̄mo sic. subiectum ali
cuius scientie adequatum ⁊ formaliter sumptū ē p̄cipale

Questio xxxvi.

Illius scientie obm. sed ab obiecto adequato principaliter unitas et diuersitas dependet. ut patet scdo de anima. ergo et c. **S**ecundo speculatio subti est incompleta. principiorum vero completa. ergo unitas speculationis subti primi altentius scientie est incompleta. sed unitas completa ab incompleta dependet et non e contra. **T**ertio ab unitate considerationis maxime sumenda est unitas. sed consideratio scientie propria per prius reperitur in subo formaliter sumpto qm in principijs: ergo et c. maior est fundamentum precedentis conclusionis. minor pater discurrendo. corpus. n. mobile qd e naturalis scientie subm per prius motum includit. de quo est principalis illius scientie consideratio qm principia illius scientie ipsam includant. et sic de alijs multis exemplificari pot. **Q**uarto. principia limitantur. s. in subo limitationem et n e contra. ergo et c. assumptu patet. cum enim contingat multotiens definitiones rerum esse principia in scientia. de eadem autem re plures assignari possunt definitiones limitabitur in scientia definitio subiecti s. in q illud subm in scientia limitatur. et sic correspondet de alijs principijs. **E**x his rationibus patet. q prima ratio precedentis conclusionis potius probat oppositum qm intentum. cum unitas considerationis principalis in subo inueniatur. et si ista ratio aliquid concluderet solum probaret comparando principia scientie subiecto no adequato et materialiter sumpto. **C**onfirmatio vero illius rationis arguit a posteriori. quare nihil concludit. sicut non sequitur. si homo e risibile oportet ut sit animal rationale. ergo animal rationale dependet a risibili.

Quantum ad secundum articulum. **P**remittenda est hec distinctio. dupliciter dicitur vna scientia altera ab alia. Vno modo simpliciter quia penitus sunt disparate. sicut musicam et geometriam dicimus abinuicem alteras. similiter arithmetica et geometriam. Secundo modo s. in quid: quia aliquo modo differunt in principijs aut subiectis. licet non totaliter differant qualiter perspectivam alteram dicimus a geometria. **P**rima conclusio ad alteritatem scientiarum s. in quid no requiritur ut principia earum non sint ex eisdem nec ex alteris. patet. qz musica et arithmetica sunt s. quid altere. et tri principia musice sunt ex principijs arithmetice. Idem etiam dicatur de perspectivam et geometria. et de medicina et naturali philosophia. **S**ecunda conclusio ad alteritatem scientiarum simpliciter requiritur q earum principia pma no sint eadem et principia vnus no sint ex principijs alterius. patet. quia ad unitatem scie requiritur principioru unitas. q ad scientiarum alteritatem requiritur eorum alteritas. tenet consequentia. quia ex eisdem res generatur ex quibus corrumpitur. licet opposito modo factis ut colligitur secundo ethico. et assumptum patet in articulo precedenti. **H**ec conclusio pot e ad mentem Aristo. qm ipse no dixerit q earu principia non debent e eadem. sed dixit q non sunt ex eisdem. qd qualiter intelligi debet vide in expositione textus. de alteritate etiam simpliciter loquebatur ut patet. s. in lico. i. exponendo textum. cum dicit penitus diuerse sunt scientie nec eadem nec subalternate quaru principia et c. **T**ertia conclusio ad alteritatem scientiarum simpliciter. no minus requiritur alteritas subo: in primorum qm suorum principiorum. patet ex argumentis ad partem negatiuam. **I**tem scientia principali unitatem sumit ab unitate subiecti qm ab unitate principiorum. ut p3 ex articulo precedenti. a quocunq ante res principaliter capite unitatem per illud ab alijs principaliter differt et ab illo principalis est vnum. qre conclusio vera. Eadem conclusio colligitur de mente lico. ex vbi prius allegatis: cum psequendo dicitur. quare principia non sunt unificata in na vnus generis subiecti nec in subiectis quorum alterum sit sub reliquo. **E**t si dicatur. quare philosophus non fecit mentionem de alteritate subo. dicatur q per alteritatem principiorum dedit illam intelligere. magis aut expressit alteritatem principiorum. qz per illam manifestat expressius alteritas considerationis proprie alicuius scientie a qua principaliter pendet scientie alteritas. cu3 subiectu scie

tie sit incompleta et simplicitatem. principia vero completa et explicita. subiectum etiam sit vnum tantu et principia sint plura. **A**uerois autem videtur supplere textum Aristo. cum dicit q scientie sunt diuerse. quarum prima principia sunt diuerse et subiecta ipsarum diuerse. et idem videtur sentire Albertus. **Q**uarta conclusio ad alteritatem scientie requiritur consequentia alteritas partium subiecti p se. et passionu p se subiecti et suarum partium. patet ex predictis. Aristo. at tacuit istam causam alteritatis tanq consequentem ex alijs. ut patet intelligenti.

Ad rationes principales. **A**d primam patet ex prima conclusione cu3 secunda. et ex tertia distinctione primi articuli. **A**d confirmationem vero dicitur non esse subiectum adequatum metaphysice de quo hic loquimur. **A**d secundam dicitur q licet corpus mobile non sit vnus genus primo modo. est tamen genus vnum scdo modo. ut patet ex tertia distinctione. et hoc sufficit ad scientie unitatem. **E**t per idem patet ad confirmationem primam de linea visuali. **C**ontra. saltem sequitur q subm naturalis pbie et subm perspectivae sunt etiam per accidens. sicut enim homo albus ut sic dicitur ens per accidens. sic etiam corpus mobile ut sic est ens per accidens. Idem dicatur de linea visuali. **Q**uo concessio sequitur q illa subta sunt subta per accidens. et per consequens perspectivam et naturalis pbie sunt scientie per accidens. qd est absurdum. **A**d hoc communiter respondetur concedendo consequentiam primam et negando scdam. sic enim scientia totalis non est ens per se sed per accidens sine per aggregationem. et tamen est per se scientia vna. demonstratio etiam est ens per accidens et per aggregationem. et tamen quelibet demonstratio est per se demonstratio vna. **L**ogici etiam communiter dicunt q subm huius. homo albus currit est subm per se. et tamen significat ens per accidens. **Q**uidam etiam pbie concedunt aggregatum ex superficie aeris et ex superficie aque. e esse ens per accidens. et tamen esse per se locum terre. **E**t sic inconuenit corpus mobile ut sic esse ens per accidens. et tamen esse subm per se. Idem dicatur de linea visuali. **A**d confirmationem scdam de subo medicine patet sufficienter ex quarta distinctione. corp. n. humanum sanabile et c. ut sic respectu considerationis medici dicit. sub3 per se. licet proprie seu primo modo genus. **I**tem licet s. in se non sit in species diuisibile. tamen ut sanabile vel egrotabile in species diuiditur. s. in q varie sunt species egritudinis et sanitatis. **A**d tertiam patet ex prima et scda distinctione primi articuli. **A**d quartam patet in expositione textus per scientiam enim componi ex principijs intelligi debet scientiam ex principijs procedere formaliter aut virtualiter. et licet de principijs proprie non sit scientia. sunt tamen causa scientie conclusionis. **A**lter. s. ne inconuenienter absolute concedi posset scientiam ex principijs componi. per scientiam non intelligendo habitum nec aggregatum ex habitibus. sed aggregatum ex premiffis et conclusionibus cum processibus inter eas. sicut vulgariter scripturam in libro contentam scientiam appellamus. licet improprie. tales enim scientie principia sunt partes integrales. ut patet. quare et c. **A**d confirmationem patet ex quinta distinctione et tertia conclusione primi articuli. patet etiam in expositione textus. **A**d quintam dicitur q sufficit corpus mobile et vniuersaliter quodlib3 sub3 scientie habere partes subitas per se primo vel scdo modo vltime distinctionis. **E**t per idem patet ad confirmationem de linea visuali et de corpore humano sanabili. **A**d rationes contra scdam partem questionis. **A**d primam patet ex prima et tertia conclusionibus scdi articuli. **A**d scdam conceditur perspectivam non esse alteram simpliciter a geometria nec a naturali pbie. licet ab vtraq sit altera s. in quid. et cum arguitur q tunc naturalis pbie et geometria no eunt altere. licet posset concedi q non sunt altere simpliciter. qua geometria accipit a naturali. de puncto et c. negatur tamen psequencia. sed ille modus arguendi valeret si assu-

meretur in antecedente. q̄ perspectina esset simpliciter idē cum vtracq̄ illarum. quod non contingit. Ad vltimaz cōceditur scientias speciales nō eē simpliciter alteras a me^{ca}. Et cū inferē q̄ oēs scie^s speciales sint idē inter se. negatur cōsequētia. sed hoc sequeretur si essent simplireedē me^{ca}. et eodem modo vterentur principiis suis. quod nō cōtingit. et sic est finis questionis.

Altera autem sciētia est ab altera quorūq̄ principia neq̄ ex eisdē neq̄ ex alterutris sunt etc. **Questio.** ultima.

Veritur 47° incidenter. Ultraq̄ distinctio scientiarum q̄

sunt simplices habitus sumantur ex conclusionum distinctione d̄ quibus habetur scientia. vel ex distinctione principiorū a quibus depēdet. Et arguitur primo q̄ sumitur ex distinctione conclusionum. q̄ ac-

tus et habitus distinguuntur per objecta. vt p̄ sc̄do de aīa. et sc̄do ethi. sed conclusio est objectū scientie. sc̄ia vō habitus conclusionis. vt p̄ quare etc.

In oppositum arguitur probando q̄ sumitur ex distinctione principiorum per istd̄. vna sc̄ia ab alia distinguitur per quod h̄ esse sed per principia habet eē. quoniam ex principijs producitur scientia conclusionis. ergo etc. Sc̄do eiusdem conclusionis diuerse possunt eē scientie. et hoc propter diuersitatem principiorum. ergo etc. assumptum patet. primo. q̄ eadez conclusio demonstrari potest q̄ et propter quid. et hoc erit per diuersa media et diuersa principia. per demonstrationes autem quia vel propter qd̄ distincte scientie acquirūt. Secundo. quia eadem conclusio in distinctis scientijs d̄ monstrari potest propter quid et per media distincta. sicut luna eclipsari alio modo a naturali. et alio ab astronomo d̄ monstratur. que duo media distinctas scientias producit. vt satis p̄. In ista breui questione.

Primo ponitur hec distinctio. Duplicia sunt principia a quibus sc̄ia depēdet. sc̄. complexa et incompleta. Exemplum primi. sicut omne totum ē in parte sua. Et si ab equalibus equalia demas remanentia sunt equalia. Exemplum sc̄di. sicut vnitas et numerus. punctus et magnitudo.

Prima conclusio Distinctio scientiarum partialium non necessario sumitur ex distinctione conclusionum. patet. quia de eadem conclusione distincte scientie haberi possunt. sicut d̄ illa. luna est eclipsabilis. illa etiam conclusio. terra est rotūda. alio modo me^{ca} ab astronomo demonstratur. et alio a naturali. et per illa media distincte scientie generantur. Et similiter. quatuor eē elementa et non plura aliter demonstratur in lib. celi et mundi. et aliter in lib. de generatione. et sic consequenter distincte scientie de illa cōclutione habentur. quare etc. Et ex ista conclusione quidam inferunt correlatiue. q̄ licet diuersarum scientiarum sit eadem conclusio materialiter nō tamen est eadem formaliter. h̄ enim illa cōcl. terra est rotūda. si māliter eadem in astronomia et phiā naturali. In pdictis tñ scientijs distinguitur rōne formali. cum a naturali demonstratur per ispani eē summe grauem. et ab astronomo propter eē medium celi. Item q̄ elementa quatuor sunt eadē est cōcl. materialiter in libro celi. et in libro de generatione. altera tamē formaliter. cū in libro celi pbetur per motū localem. et in libro de generatione p̄ motum alterationis. Secūda cōcl. cōtra quosdā. h̄ ita sit ex distinctione tñ cōcl. sequitur distinctio scientiarum que de illis cōcl. habentur. p̄. vbi enim distincte sint conclusiones oportet de ipsis haberi habitus scientificos distinctos. siue ille demonstrantur quia. siue p̄pter quid. siue in eadem scientia totali. siue in diuersis. qm̄ ad vnitatem habitus scientifici requiritur vnitās conclusionis. vt patet. quare. etc. Tertia cōcl. ponitur a quibusdā. distinctio scientiarum partialium ita ortū habet ex distinctione principiorum tam complexorum q̄ incomplexorum quod nō h̄

ortum ex distinctione cōcl. Secūda pars videtur se qui ex conclusione prima. Prima vero pars patet. quia ad diuersitatem scientiarum diuersitas requiritur demonstrationum. distincte vero demonstrationes distincta h̄nt media et distinctas premissas. sed media sūt principia incompleta. premissa vero sunt principia complexa. ergo etc. Et contra cōcl. istam instatur sic. stat scientias duarū conclusionum eē distinctas. q̄nis earum media non sint distincta. ergo conclusio falsa. assumptum p̄. plures per idē medium diuerse demonstrantur cōcl. sicut per triūgulum tanq̄ per medium demonstrare possū h̄e tres de isochele. et per idē medium alia demonstratione demonstrare possū de gradato. Item per animal rationale demonstrare possū illam conclusionē. homo est disciplinabile. Similiter et istam. homo est risibile. h̄ nō eque. p̄io. De illis autem conclusionibus distincte habentur scientie. vt patet. Item ex his duabus premissis. omne animal rationale est disciplinabile. omnis homo ē animal rationale. demonstrari pot̄ illa. vniversalis. omnis homo est rationale p̄mo prime figure. Potest etiam demonstrari illa particularis aliqd̄ disciplinabile est homo in darapti. Et certum est q̄ illarum conclusionum distincte sunt scientie.

Sc̄do contra conclusionem arguit. sicut medio vel premissis existentibus distinctis necessario scie^s suarum conclusionum sunt distincte sic etiam conclusionibus existentibus distinctis necessario earum scientie sunt distincte. vt patet ex conclusione sc̄da. quare sicut distinctio scientiarum ortum habet ex distinctione principiorum. sic etiam ortum habet ex distinctione conclusionum. Illic tamen argumento posse rationabiliter responderi q̄ per habere ortum ex aliquo intelligunt ab illa effectiue dependere. nunc autem distinctio scientiarum aliquarum conclusionum effectiue prouenit ex distinctione principiorum et non ex distinctione conclusionum.

Quarta conclusio apparet contra precedentes. distinctio scientiarum partialium sumi pot̄ tam ex distinctione conclusionum de quibus ille scientie habentur q̄ ex distinctione principiorum complexorum. vel incomplexorum. Ista cōcl. primo patet ex precedentibus. Et sc̄do pot̄ argui a simili. nam distinctio effectuum naturalium sufficienter argui potest ex distinctione suorum agentium per se. Effectus. n. qui ab. a. igne p̄ducitur distinguitur ab effectu a. b. igne p̄ducto. Pot̄ etiam sumi ex distinctione materiarum et presertim appropriatarum. Idem. n. ignis i diuersis materijs diuersas formas et cōmuniter diuersos ignes p̄ducit. Cū igitur principia tam complexa q̄ incompleta sint aliquo modo per se effectiue concurrentia ad scientiam conclusionis conclusio vero sit materia circa quam eiusdē scientie. et finem aliquos effectiue concurrat ad scientiam suam. sequitur q̄ distinctio scientiarum non solum ex distinctione principiorum sed ex distinctione conclusionum argui pot̄. Insuper ex conclusione q̄ sicut in eadem materia vel circa eandem materiam a diuersis agentibus diuersi effectus produci possūt et idem agens in materijs diuersis vel circa diuersas materias diuersos producit effectus. sic etiam stante cōcl. eadem cum diuersitate principiorum ad illam conclusionem concurrentiū diuersitas sequitur scientiarum. et sc̄tibz eisdem principijs enim diuersitate conclusionum concluditur scientias eē distinctas. Istam cum aliqua duo ad vnitatem alius requiruntur vtriusq̄ illorum diuersitas sufficit ad illius diuersitatem. Nota tamen q̄ diuersitas scientiarum ex parte conclusionis aut principiorum ē diuersitas extrinsece sumpta. Si vero queratur vnde sumitur intrinseca eaz distinctio dici potest q̄ distinctio specifica ex distinctione sumitur suarum differentiarum. distinctio vero nūeralis non ab alio q̄ a seipsis intrinsece sumitur. sicut etiam due albedines seipsas numeraliter distinguuntur.

Ad argumenta principalia vtriusq̄ partis patet ex conclusionibus premissis q̄ probant verum nec inuicem repugnant. et sic est finis cum alidissimi gratia. Amen.

C Incipit tituli questionum Apollinaris super libro posteriorum primo.

Pr^o demonstratio sit subiectus libri posteriorum. Questio prima

Utrū omnis doctrina et omnia disciplina fiat ex preexistenti cognitione. 2.

Utrū de dignitate oporteat recognoscere quod est solū 3.

Utrū de subiecto oporteat recognoscere quod est et quid est de passione vero solum quid est. 4.

Utrū recognouiones ante demonstrationes necessarie sint due tantum. 5.

Utrū maior pars tempore cognoscatur in demonstratione quod primo minor vero simul tempore cum conclusionem. 6.

Utrū possibile sit aliquid a nobis de nouo sciri. 7.

Utrū diffōnes sciri posite ab Ari. i lra sint bene posite 8.

Utrū prima diffō demfationis sit bene data. 9.

Utrū secūda diffō demfationis sit bene posita 10.

Utrū de non ente possit esse scientia. 11.

Utrū particularia sint nobis notiora quod vltia. 12.

Utrū alia sint nobis notiora et alia nature 13.

Utrū ista propositio sit vera propter quod unūquodque est tale et illud magis. 14.

Utrū principia magis sciuntur quod conclusiones. 15.

Utrū notia principiorū sit perfectior notia conclusionis. 16.

Utrū notia demfationis debeat resolui usque ad primum primum 17.

Utrū possibile sit circulariter demonstrari 18.

Utrū omnis demonstratio sit ex necessariis 19.

Utrū ad propositionem de omni requiratur et sufficiat vniuersalitas subiectorum et vniuersalitas temporū. 20.

Utrū in primo modo dicendi per se solū predicet diffō vel pars diffinitionis de suo diffō. 21.

Utrū secundus modus predicandi per se sit cum passio de proprio subo predicatur in cuius diffōne ponit idē subiectum 22.

Utrū sint solū duo modi per se predicandi. 23.

Utrū ea que de subo nō dicuntur sint in tertio modo per se et e contra. 24.

Utrū quartus modus per se sumat per hitudinē proprie cause ad causatum suum. 25.

Utrū ad demonstrationem necessarij sint omnes quatuor modi dicendi per se. 26.

Utrū bene diffiniatur vltē cum dicitur et c. 27.

Utrū de his que sunt per accidens demfatio eē possit 28.

Utrū contingat demfationem descendere de genere in genus 29.

Utrū demfatio ex cōsib^o procedere possit. 30.

Utrū dignitas solū per rationem iteriorem nobis sit nota. 31.

Utrū per se quodlibet est et vlt nō est sit primum principium 32.

Utrū met^o et dialec^o vlt^o oib^o principijs cōsib^o 33.

Utrū ad aliquā conclusionem demonstrationis multiplicari possint propter multiplicationem mediōrum ad eandē conclusionem 34.

Utrū ab Ari. cōuenienter distinguantur demfatio quod et demfatio propter quid. 35.

Utrū descriptiones propositionis negative mediate et immediate sint bene posite 36.

Utrū definitate aliquo sensu necesse sit deficere aliquam scientiam. 37.

Utrū predicatus per se vel per accidens possit eē processus in infinitum. 38.

Utrū vltia sint magis entia quod particularia. 39.

Utrū cognitio vniuersali per demonstrationem vniuersalem statim cognoscamus particulare et c. 40.

Utrū demfatio vniuersalis sit potior particulari 41.

Utrū de^o affirmatiua sit potior negatiua 42.

Utrū de^o ostensiu sit potior ducēte ad ipolē. 43.

Utrū scia dices propter quid et quod certior sit et prior quod dices solum quia 44.

Utrū scia abstractio sit certior minus abstracta et c. 45.

Utrū ad vnitatem scie requirantur quattuor conditiones posite in textu. 46.

Utrū distinctio sciay que sunt simplices hinc sumat ex distinctione conclusionū de quibus habet scia vel ex distinctione principiorum a quibus dependet. 47.

Registrum huius libri.

a	Apollinaris preclarissimi re. Rhetoric ^o	i	nos vocales per mentales tas oportet
b	Enūciatio accepit Ari. esse non	k	habetur scientia gatū ex diffim ra ad sua
c	mutata pro et nō demon ^o cessarium	l	nisi error aut litas vt duo perfectiorem
d	tria vero ppzebētio aliquod aial	m	dicitur aliqua necesse sit final. C Se
e	pro intellectu lari adinuicem quauitas	n	sit arguitur predicta prepo tanquā passio
f	do. a. c. ad re aut si vere illud	o	re ratio ex metaphysica corpus et cor
g	argumenti et intrinseci cōsequēter	p	rem cuius eat cōtradictionem secundum partem
h	que ponitur quia illis ni predicatus	q	Si vero per sit dispositio pre scientia quia

C Explicunt quōnes clarissimi doctoris Apollinaris cremonēsis super librum primū posteriorū Aristotelis diligentissime correpte atqz emēdate per eximium artium et medicine doctorem magistrum Hieronymum surianum filium domini magistri Jacobi suriani ariminensis phisici prestantissimi Impresse Vero uenetis per Orinum Wapiensem Anno salutis nostre. MDCCCXCVII. xix. Kalen. februarū. dominante indycto principe Augustino Barbado.

